РЕЧНИК

СКРАТЕНИЦИ — СЪКРАЩЕНИЯ

ав. авијација — *авиация*
админ. администрација — *администрация*
акуз. акузатив — *винителен падеж*
анаш. анатомија — *анатомия*
арх. архаизам — *архаизъм*
археол. археологија — *археология*
архиш. архитектура — *архитектура*
асш. астрономија — *астрономия*
ауг. аугментатив — *увеличителна форма*
безл. безлична форма — *безлична форма*
библ. библиски — *библийски*
биол. биологија — *биология*
бош. ботаника — *ботаника*
бр. број — *числително име*
в. види — *виж*
веш. ветерина — *ветеринарна медицина*
вој. војска — *войска*
вок. вокатив — *звателен падеж*
гим. гимнастика — *гимнастика*
геогр. географија — *география*
геом. геометрија — *геометрия*
грам. граматика — *граматика*
дијал. дијалектизам — *диалектизъм*
дийл. дипломатија — *дипломация*
дем. деминутив — *умалителна форма*
ед. еднина — *единствено число*
екон. економија — *икономия*
ел. електрицитет — *електричество*
ж. именка од женски род — *съществително име от женски род*
ж. м. именка од женски или од машки род — *съществително име от женски или мъжки род*
жарг. жаргон — *жаргон*
збир. збирна именка — *събирателно съществително име*
зоол. зоологија — *зоология*
изв. *извичник* — *междуметие*
им. именка — *съществително име*
ирон. иронично
и сл. и слично — *и тем подобни*
исш. историја, историски — *история, исторически*
југ. југословенски израз — *югославски израз*
канц. канцелариски термин (збор) — *канцеларска дума*
л. лице
линг. лингвистика — *лингвистика, езикознание*
лиш. литературен јазик — *литературен език*
м. именка од машки род — *съществително име от мъжки род*
маш. математика
мед. медицина
м. ж. именка од машки или од женски род — *съществително име от мъжки или женски род*
мин. минералогија — *минералогия*
миш. митологија — *митология*
мн. *множина* — *множествено число*
мош. мотористика — *моторно дело*
муз. музика — *музика*
н. несвршен глагол — *несвършен глагол*
нар. народен јазик, народен говор — *народен език, народен говор*
нейр. непроменлива форма — *неизменяема форма*
нар. й. народна пословица — *народна пословица*
н. с. несвршен и свршен глагол — *несвършен и свършен глагол*
йејор. пејоративно — *пейоративно*
йедаг. педагогија — *педагогия*
йечаш. печатарски — *печатарски*
йовр. повратен глагол — *възвратен глагол*
йоеш. поетски — *поетичен*
йолиш. политика, политички — *политика, политически*
йравн. правнички — *юридически*
йред. предлог — *предлог*
йрид. придавка — *прилагателно*
йрил. прилог — *наречие*
разг. разговорно — *разговорно*
рел. религија — *религия*
реш. ретко — *рядко*
рус. русизам — *русизъм*
с. свршен глагол — *свършен глагол*
сврз. сврзник — *съюз*
скраш. скратеница — *съкращение*

слик. сликарство — *живопис*
служб. службено — *официално*
сӣ. спорт — *спорт*
сӣр. спротивно — *противоположно*
ср. именка од среден род — *съществително име от среден род*
с. р. среден род
спец. специјален термин — *специален термин*
теат. театар — *театър*
тех. техника, технички — *техника, технически*
трг. трговија — *търговия*
ӣур. турцизам — *турцизъм*
умеӣ. уметност — *изкуство*
фарм. фармација — *фармацевтика*
фиг. фигуративно — *фигуративно, ӣреносно*
физ. физика — *физика*
физиол. физиологија — *физиология*
фил. филологија — *филология*
филоз. филозофија — *философия*
фин. финансии — *финанси*
хем. хемија — *химия*
црк. црковен, верски — *църковен, религиозен*

ИЗПОЛЗУВАНА ЛИТЕРАТУРА
КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Речник на македонскиот јазик, том I, II и III, Скопје, 1961 — 1966, издание на Институтот за македонски јазик, состав: Т. Димитровски, Б. Корубин, Т. Стаматовски, редакција: Б. Конески

Српскохрватско-македонски речник, состав: Г. Милошев, Б. Гриуќ, М. Ќорвезироски, Б. Благоески, А. Џукески, издание на Издавачкото претпријатие „Просветно дело" — Скопје и „Обод" — Цетиње, 1964

Л. Андрейчин, Л. Георгиев и др. *Български тълковен речник*, Държавно издателство „Наука и изкуство", София 1955

Речник на съвременния български книжовен език, том I — III София, 1955 — 1959, издание на Института по български език при БАН.

Проф. Ст. Младенов *Етимологически и правописен речник на българския книжовен език*, София 1941

Л. Андрейчин. Вл. Георгиев, Ив. Леков и Ст. Стойков *Правописен речник на българския книжовен език*, София 1960

Г. Т. Класов, П. С. Парушев *Военен турско-български фразеологичен речник*, Државно военно издателство, София 1960

Любен Нанов *Български синонимен речник* (трето преработено издание), „Наука и изкуство", София 1958

Георги Бакалов *Енциклопедичен речник на чуждите думи*, „Хемус", София 1946

Ангел Игов *Сърбохърватско-български речник*, Държавно издателство „Наука и изкуство", София 1959

Полско-български речник, издание на Института за български език при БАН, София 1961

Г. Чакалов, Ил. Ляков, Здр. Станков *Българско-английски речник*, Държавно издателство „Наука и изкуство", София 1961

Карманый болгарско-руский словарь (составила М. А. Леонидова), Государственое издательство иностранных и национальных словарей, Москва 1962

К. Бабов, А. Въргулев *Тематичен руско-български речник*, „Народна просвета", София 1961

Русско-болгарский политехнический словарь (составила Н. С. Зауэр,) „Советская Энциклопедия", Москва 1964

Т. Домбек, П. Илчев *Българско-полски разговорник*, „Наука и изкуство", София 1961
Правопис српскохрватскога књижевног језика са правописним речником (изработен од правописна комисија), Матица српска, Матица хрватска, Нови Сад — Загреб, 1960
Вук Караџић *Српски рјечник*, Београд, 1898
Милан Вујаклија *Лексикон страних речи и израза*, „Просвета", Београд, 1954
Енглеско — српскохрватски речник С. Ристиќ и Ж. Симиќ, „Просвета", Београд, 1959
Др Милош С. Московљевић *Руско-српски речник*, „Просвета", Београд, 1949
Речник руско-српскохрватски | српскохрватско-руски Б. Грујиќ и Н. Шубина „Обод", Цетиње, 1961.
Мала енциклопедија ПРОСВЕТА, „Просвета", Београд, 1959.
Др А. Костиќ *Мој лекар*, „Медицинска књига", Београд — Загреб, 1961.
Stjepan Horvatić *Ilustrirani biljinar*, „Školska knjiga", Zagreb, 1954.
Б. Калинић, Д. Т. Симоновић *Природописни атлас — Рибе*, „Знање" Београд, 1953.
Драгутин Т. Симоновић *Природописни атлас — Птице*, „Знање", Београд, 1953.
Пољопривредни приручник, „Задружна књига", Београд, 1959.

При изработувањето на овој *Речник* користен е и собраниот лексикографски материјал (ливчиња) на Институтот за бугарски јазик при БАН во Софија.

БЪЛГАРСКА АЗБУКА

БУГАРСКА АЗБУКА

А	а	З	з	П	п	Ч	ч
Б	б	И	и	Р	р	Ш	ш
В	в	Й	й[1]	С	с	Щ	щ[2]
Г	г	К	к	Т	т	Ъ	ъ[3]
Д	д[7]	Л	л	У	у	Ь	ь[4]
Е	е	М	м	Ф	ф	Ю	ю[5]
Ж	ж	Н	н	Х	х	Я	я[6]
		О	о	Ц	ц		

[1] Оваа буква се вика *и с крайка*; таа ѝ одговара на буквата *ј* во македонскиот јазик (*Йордан* — *Јордан*)

[2] Бугарското *щ* е спој на *ш* и *т*; значи — *поща* пошта, *нощ* ношт и сл.

[3] Оваа буква се вика *ер голям*; практично оваа буква се изговара кога органите се подготвуваат за изговор на вокалот *о*, а се изговара *а*; тврд полувокал во бугарскиот јазик.

[4] Оваа буква се вика *ер малък*; мек полувокал.

[5] Оваа буква се вика *ју*; фонетската вредност ѝ е: а) на почетокот од зборот или зад вокал: *ју* — *Югославия* Југославија, *юг* југ, *каюта* кајута; б) зад согласка дејствува палатално на претходната согласка — *тютюн* т′ут′ун, *любов* л′убов.

[6] Оваа буква се вика — *ја*; фонетската вредност ѝ е: а) на почетокот од зборот или зад вокал — *ја*; *ягода* јагода, *ям* јам, *ядене* јадене; б) зад согласка дејствува палатално на претходната согласка — *баня* бан′а, *хляб* хл′аб.

[7] Групата *дж* му одговара на македонското џ — *джамия* (читај *џамија*), *баджанак* (читај *баџанак*).

А

а *сврз.* 1) а (означува споредба) — **тя свири на пиано, ~ той слуша** таа свири на пијано, а тој слуша — **птиците хвърчат, ~ рибите плу́ват** — птиците летаат, а рибите пливаат; 2) туку (означува спротивност) — **не живеем, за да ядем, ~ ядем, за да живеем** — не живееме да јадеме, туку јадеме да живееме; 3) или (означува идентичност) — **~ Иван, ~ Георги** или Иван, или Ѓорѓи; 4) а (на почетокот од прашални реченици) — **~ от къде знаеш това?** А од каде го знаеш тоа?

а́-а́ ... *сврз.* де-де — **~ заплаче, ~ се засмее** де заплаче, де се засмее.

а *изв.* а, де (означува одѕвивање, сомневање, поттикнување, изненадување, радост, чудење) — **~ удари ме, ако смееш!** де, удри ме ако смееш! — **~, такава ли била работата!** А, таква ли била работата! — **~ сега ми дойде на ум!** А, сега се сетив!

а *частица*: секако, зар не — **човекът е тук, ~?** човекот е тука, зар не?

абаджи́я *м. арх.* абаџија

абажу́р *м.* абажур

абано́с *м.* (Diospurus ebenum) абонос

аба́т *м.* опат

абдика́ция *ж* абдикација, напуштање (престол), оставка

абдики́рам *н. с.* абдицира, се откажува од престол

абитурие́нт *м.* **абитурие́нтка** *ж.* матурант, матурантка, абитурент, абитурентка

абитурие́нтски *прид.* матурантски, абитуриентски

абонаме́нт *м.* претплата

абонаме́нтен *прид.* претплатен, абонентски

абона́т *м.* претплатник, абонент

абони́рам се *с. н. повр.* се претплатува, се претплати — **~ за списание** се претплатувам на списание

або́рт *м. мед.* абортус

аборти́рам *н. с.* абортира

абсолве́нт *м.* **абсолве́нтка** *ж.* апсолвент, апсолвентка

абсолю́тен *прид.* апсолутен, безусловен, тотален, неограничен — **абсолютна истина** апсолутна вистина — **абсолютна нула** *физ.* апсолутна нула — **абсолютно подчинение** безусловно потчинување — **абсолютно невежество** тотално незнаење

абсолюти́зъм *м.* апсолутизам

абстра́ктен *йрид.* апстрактен — **абстрактно понятие** апстрактен поим

абстрахи́рам *н. с.* апстрахира || **-се** *йовр.* се апстрахира

абсу́рд *м.* — апсурд

абсу́рден *йрид.* апсурден — **абсурдна идея** апсурдна идеја

абсце́с *м. мед.* апсцес, гнојно воспаление на ткивото

абсци́са *ж. маѿ.* апсциса

авангáрд *м.* авангарда, претходница, водечка група или организација

авангáрден *йрид.* авангарден — **авангардна роля** авангардна улога

ава́нс *м.* аванс, аконтација — **днес взех** ~ денес зедов аванс (аконтација)

аванси́рам *н. с.* авансира, дава аванс (аконтација); напредува (во служба)

ава́нсов *йрид.* аконтациски, авансов

авансце́на *ж.* авансцена, предниот дел од сцената

авантю́ра *ж.* авантура — **впущам се в авантюри** се впуштам во авантури — **военна** ~ воена авантура — **любовни авантюри** љубовни авантури

авантюри́ст *м.* **авантюри́стка** *ж.* авантурист, авантуристка

авантюристи́чен *йрид.* авантуристички — ~ **живот** авантуристички живот — ~ **роман** авантуристички роман — **авантюристична политика** — авантуристичка политика

авари́ен, -и́йна, -и́йно *йрид.* што се однесува на хаварија

ава́рия *ж.* хаварија (на превозно средство)

а́вгуст *м.* август — **през месец** ~ во текот на (месец) август — **на втори** ~ **миналата година** на втори август минатата година

авиа́тика *ж.* авијатика, воздухопловство (како наука)

авиа́тор *м.* **авиа́торка** *ж.* (в. **лете́ц**) авијатичар, авијатичарка, летач

авиацио́нен *йрид.* воздухопловен — **авиационна база** воздухопловна база — ~ **завод** фабрика за авиони

авиа́ция *ж.* авијација, воздухопловство — **гражданска** ~ цивилно воздухопловство (авијација) — **разузнавателна** ~ извидувачка авијација — **земеделска** ~ селскостопанска авијација

авиомодели́зъм *м.* аеромоделарство

австрали́ец *м.* **австрали́йка** *ж.* Австралијанец, Австралијанка

австрали́йски *йрид.* австралиски

австри́ец *м.* **австри́йка** *ж.* Австриец, Австријка

австри́йски *йрид.* австриски

а́встро-унгáрски *йрид.* австроунгарски

автенти́чен *йрид.* автентичен — ~ **текст** автентичен текст

автобиографи́чен *йрид.* автобиографски — **автобиографични сведения** автобиографски податоци

автобиогра́фия *ж.* автобиографија

автобу́с *м.* автобус — **пътуваме с** ~ патуваме со автобус

автобу́сен *прид.* автобуски — **автобусна спирка** автобуска станица

автога́ра *ж.* такси-станица

автогра́ф *м.* автограм, автограф, своерачен потпис

автома́т *м.* 1) автомат — **телефонен** ~ автоматски телефон, **билетен** ~ автомат за издавање билети; 2) *воj.* автомат (оружjе); 3) *фиг.* лице кое работи нешто механички

автоматиза́ция *ж.* автоматизациjа

автомати́чен *прид.* автоматски — ~ **пистолет** автоматски пиштол — **автоматична писалка** пенкало — **автоматична телефонна централа** автоматска телефонска централа

автомоби́л *м.* автомобил — **карам** ~ возам автомобил — **спортен** ~ спортски автомобил — **товарен** ~ товарен автомобил, камион

автомоби́лен *прид.* автомобилски — **автомобилна промишленост** автомобилска индустриjа — **автомобилни гуми** автомобилски гуми — ~ **завод** фабрика за автомобили — **автомобилна злополука** автомобилска незгода, сообраќаjна незгода

автомобили́ст *м.* автомобилист

автоно́мен *прид.* автономен — **автономна област** автономна област (покраина)

автоно́мия *ж.* автономиjа — **пълна** ~ полна (целосна) автономиjа

автопортре́т *м.* автопортрет

а́втор *м.* **а́вторка** *ж.* автор, -ка, писател — **класически автори** класични писатели, класици

авторемо́нтен *прид.* авторемонтен

авторизи́ран *прид.* авторизиран — ~ **превод** авторизиран превод

авторите́т *м.* авторитет; углед, — **той се ползва с голям** ~ тоj има голем авторитет (углед) — ~ **в областта на правото** авторитет во областа на правото

авторите́тен *прид.* авторитетен, угледен, што има авторитет (углед) — ~ **учен** угледен научник

а́вторски *прид.* авторски — **авторско право** авторско право — **авторска кола** авторски табак

автостра́да *ж.* автострада, автопат

автотранспо́рт *м.* автотранспорт

ага́ *м. ист.* ага, господар, заповедник

аге́нт *м.* **аге́нтка** *ж.* 1) агент, шпион, -ка, провокатор, -ка; трговски претставник; — **таен** ~ таен агент — ~ **на чужда държава** агент (шпион) на туѓа држава; — **търговски** ~ трговски патник; 2) агенс (подвижна сила)

агенту́ра *ж. арх.* агентура, филиjала

аге́нция *ж.* агенциjа, установа — **Българска телеграфна** ~ **(БТА)** Бугарска телеграфска агенциjа (БТА) — **рекламна** ~ агенциjа за реклама

агита́тор *м.* агитатор

агитацио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* агитационен — ~ **апарат** агитационен апарат — **широка агитационна работа** широка агитациона деjност

— **агитационна кампания** агитациона кампања

агитáция *ж*. агитација — **нагледна** ~ нагледна агитација — **предизборна** ~ предизборна агитација — **масова** ~ масовна агитација

агйтка *ж*. агитка; група агитатори; пригодно пропагандно дело или програма

агйтпроп *м*. агитпроп (скратено за агитација и пропаганда)

агйтпункт *м*. просторија за излагање агитациони материјали и за советување на агитатори

агйттабло *ср*. агитационо пано

áгне *ср*. јагне — **кротък като** ~ кроток како јагне; *фиг*. кроток, мирен човек

áгнешки *ӣрид*. јагнешки — **агнешко месо** јагнешко месо — **агнешка кожа** — јагнешка кожа — **агнешко печено** јагнешко печено

агностицйзъм *м*. агностицизам

áгня се *н. ӣовр*. се јагни, се ојагнува, се ојагни

агрáрен *ӣрид*. аграрен — ~ **въпрос** аграрно прашање — **аграрна страна** аграрна земја

агрегáт *м*. агрегат

агрегáтен *ӣрид*. агрегатен — **агрегатно състояние** агрегатна состојба

агремáн *м*. *дийл*. агреман

агресйвен *ӣрид*. агресивен — **агресивна политика** агресивна политика ~ **пакт** агресивен пакт

агрéсия *ж*. агресија

агрикýлтýра *ж*. (*в*. **земедéлие**) агрикултура, земјоделство

агробиолóгия *ж*. агробиологија

агронóм *м*. **агронóмка** *ж*. агроном, агрономка

агрономйчен, агрономйчески *ӣрид*. агрономски

агронóмски *ӣрид*. агрономски, што се однесува на агроном

агронóмство *ср*. одделение за земјоделство

агротéхника *ж*. агротехника

агротехнйчески *ӣрид*. агротехнички — **агротехнически мероприятия** агротехнички мерки

áгънце *ср*. јагненце

ад *м*. *миӣ*. ад, пекол; *фиг*. место на страотии

адвокáт *м*. адвокат

адвокáтствувам *н. с*. адвокатува, се занимава со адвокатска професија

адвокáтщина *ж*. *ирон*. адвокатска работа

адеквáтен *ӣрид*. адекватен

адéт *н*. *нар*. адет, обичај

административен *ӣрид*. административен — **административни мерки** административни мерки — ~ **персонал** административен персонал — **по** ~ **ред** по административен пат

администрáтор *м*. администратор, службеник (административен)

администрáция *ж*. администрација, управа; администрација (на весник, на претпријатие и сл.) — **лоша** ~ лоша администрација

адмирáл *м*. адмирал — **контра** ~ контраадмирал

адмирáлски *ӣрид*. адмиралски — ~ **кораб** адмиралски брод

адмиралтéйство *ср*. адмиралитет

адре́с *м.* адреса; *фиг.* **говоря по ~ на някого** говорам (лошо) за некого

адреса́нт *м.* адресант, примач на писмо

адре́сен *прид.* што се однесува на адреса, пријавен-одјавен — **адресно бюро** пријавница, пријавно-одјавна служба — **адресен билет** пријава-одјава

адриати́чески *прид.* — јадрански — **Адриатическо море** Јадранско Море

а́дски *прид.* адски, пеколен, неподнослив — **адска горещина** неподнослива горештина — **адска машина** пеколна машина — **~ камък** *хем.* сребрен нитрат

адюта́нт *м.* аѓутант

аерога́ра *ж.* пристанишна зграда на аеродром

аеродру́м *м.* аеродром

аероклу́б *м.* аероклуб

ажу́р[1] *м.* ажур (вид вез)

ажу́р[2] *прил.* ажурно, уредно

аз *л. зам.* *за* 1 *лице* јас — **Млад съм аз, но младост не помня** (Ботев) Млад сум јас, но младост не паметам — **~ съм тук** јас сум тука — **~ чета вестник** јас читам весник — *филоз.* **моето „аз"** моето „јас"

а́збестов *прид.* азбестен — **~ шнур** азбестен шнур

а́збука *ж.* азбука

а́збучен *прид.* азбучен — **~ списък** список по азбучен ред — **азбучна истина** азбучна (основна) вистина

азербайджа́нец *м.* Азербејџанец

азиа́тец *м.* азиец

азиа́тски *прид.* азиски — **~ страни** азиски земји

азо́тен *прид.* азотен — **азотни торове** азотни ѓубриња

академи́зъм *м.* академизам — **сух ~** сув академизам

академи́к *м.* академик, член на академија на науките (или уметностите)

академи́чен *прид.* академски, научен — **~ труд** научен труд

академи́чески *прид.* академски, универзитетски, што се однесува на високото школство — **академическо образование** академско (високо) образование — **академическа година** академска година

акаде́мия *ж.* академија (на науките), висока школа — **музикална | художествена | военна ~** музичка | уметничка | воена академија — **Българска ~ на науките** Бугарска академија на науките

ака́циев *прид.* багремов — **~ мед** багремов мед — **акациева горичка** багремова горичка, багремарник

ака́ция *ж.* багрем

акваре́л *м.* акварел (умет. дело), акварелни бои, водни бои

акваре́лен *прид.* акварелен, што се однесува на акварел — **акварелна изложба** акварелна изложба — **акварелна рисунка** акварел, акварелен цртеж

ако́ *сврз.* 1) ако (означува услов) — **~ дойде** ако дојде — **Войводата не е войвода, ако не знае да пази момчетата си** Војводата не е војвода ако не знае да ги чува своите момчиња (Јовков) — **~ искате** ако сакате; 2) иако — **~ и зает, той сигурно ще дойде** иако е зафатен, тој сигурно ќе дојде

а́ко *прил. дијал.* ако, добро — **~ синко, ~** ако сине, ако

акомпанимѐнт *м.* придружба (за пеење и свирење)

акомпани́рам *н. с.* придружува, придружи (некого на музички инструмент)

ако́рд *м.* 1) *муз.* акорд 2) **плащане на ~** плаќање на акорд

акордео́н *м.* хармоника — **свиря на ~** свирам на хармоника

акордеони́ст *м.* хармоникаш — **той е отличен ~** тој е одличен хармоникаш

акорди́рам *н. с.* штимува (пијано и сл.)

акредити́вен *прид.* акредитивен — **акредитивни писма** акредитивни писма — **посланикът връчи акредитивните си писма** пратеникот ги предаде своите акредитивни писма

акредити́рам *н. с.* акредитира

акроба́тство *ср.* акробатика

акрости́х *м.* акростих

акт *м.* 1) акт, постапка, гест; 2) званично писмо, уверение, документ — **обвинителен ~** обвинителен акт, тужба — **~ за раждане** извод од книгата на родените — **~ за женитба** венчаница, извод од книгата на венчаните — **смъртен ~** извод од книгата на умрените; 3) акт (во сликарството)

акти́в *м.* 1) актив — **партиен ~** партиски актив; 2) *фин.* актива; 3) *фиг.* успех, заслуга

акти́вен *прид.* активен, енергичен, работлив — **активно участие** активно учество

активизи́рам *н. с.* активизира || — **се** *повр.* се активизира

активи́ст *м.* активист, функционер

актуа́лен *прид.* актуелен — **~ въпрос** актуелно прашање

актри́са *ж.* актерка, артистка

актьо́р *м.* актер, артист — **трагически ~** трагичар (артист) — **комически ~** комичар

аку́ла *ж. зоол.* (Squalis) ајкула, морско куче

акумула́тор *м.* акумулатор

акусти́чен *прид.* акустичен — **акустична зала** акустична сала

аку́тен *прид.* акутен

акуше́р-гинеколо́г *м.* акушер, гинеколог

акуше́рка *ж.* акушерка, бабица

акце́нт *м.* (*в.* **ударе́ние**) акцент

акценту́вам *н. с.* акцентира

акци́з *м. арх.* посебен данок на промет со тутун, алкохол, шеќер и сл.

акцио́нен *прид.* акционен, што покренува акција, иницијативен — **~ комитет** иницијативен одбор — **акционна програма** акциона програма

акционе́р *м.* акционер

акционе́рен *прид.* акционерски — **акционерно дружество** акционерско друштво

а́кция *ж.* 1) акција, кампања — **~ по чистотата** акција за чистење — **трудова ~** работна акција; 2) *фин.* акција — **акциите се покачват** акциите се дигаат; 3) *фиг.* **вдигнали му се акциите** му се дигнале акциите

акъ́л *м. разг. арх.* ум, памет, разум — **той няма ~** тој нема ум

акълли́я *прид. разг.* паметен човек, умен човек

ала́ *сврз.* ама, но — **езикът кости няма, ~ кости троши**

јазикот нема коски, ама коски крши

алабрóс *м.* алаброс (вид фризура)

аламинýт *прил.* веднаш, вчас

алáрма *ж.* 1) аларм, тревога, сигнал за тревога; 2) *разг.* паника, неоснована тревога

алáрмаджия *м.* **алáрмаджийка** *ж. разг.* паничар, паничарка

албáнец *м.* **албáнка** *ж.* Албанец, Албанка

албýм *м.* албум — ~ **за марки** албум за марки

албýмен *прид.* албумски

албумúнов *прид.* албумински, албуминозен

алгéбра *ж.* алгебра

алгебрúчен *прид.* алгебарски

алегорúчен *прид.* алегориски — ~ **разказ** алегориски расказ

алегрéто *прил. муз.* умерено, алегрето; вид музичко дело

алéгро *прил.* алегро, весело, живо

алéн *прид.* алов, црвен, пурпурен — ~ **фес** црвен фес

аленéя (се) *н. повр.* се црвенее, станува алов

алéя *ж.* алеја, дрворед

алжúрец *м.* **алжúрка** *ж.* Алжирец, Алжирка

алиáнс *м.* алијанса, сојуз

алинéя *ж.* алинеја, став, параграф

алкохóл *м.* (*в.* **спирт**) алкохол, алкохолен, пијалок

алкохóлен *прид.* алкохолен — **алкохолни напитки** аклохолни пијалоци

алкохолúзъм *м.* алкохолизам

алкохолúк *м.* алкохоличар, пијаница

алманáх *м.* алманах — **литературен** ~ литературен алманах

áло *изв.* ало — ~, **плаща!** ало, да платам! — ~! ало! (телефонски повик)

алпинúзъм *м.* алпинизам, планинарење

алпинúст *м.* **алпинúстка** *ж.* алпинист, алпинистка, планинар, планинарка

алпúнки *ж. мн.* гојзерици за планинарење

алтернатúвен *прид.* алтернативен

алтруúзъм *м.* алтруизам

алтруистúчен *прид.* алтруистички

алтъ́н *м. дијал.* алтан

алувиáлен *прид.* алувијален

алумúниев *прид.* алуминиумски

алумúний *м.* алуминиум

áлфа *ж.* алфа — **алфа лъчи** алфа зраци — ~ **и омега** алфа и омега, почеток и крај, суштина (на нешто)

алхимúк *м.* алхемичар

áлчен *прид.* алчен, ненаситлив, лаком

áлчност *ж.* алчност, лакомост

алъш-верúш *м. арх. разг.* земање-давање, алаш-вериш

амá *сврз.* ама, меѓутоа

áма *изв.* ама, што — ~ **лош човек!** што лош човек! ама лош човек!

амазóнка *ж.* Амазонка

амáн *изв. арх.* аман

аматьóр *м.* аматер, љубител

аматьóрски *прид.* аматерски, дилетантски

амбалáж *м.* амбалажа

амбалáжен *прид.* амбалажен — **амбалажна хартия** амбалажна хартија

амбициóзен *прид.* амбициозен — **той е твърде** ~ тој е многу амбициозен

амбúция *ж.* амбиција, самољубје

амбула́нтен *йрид.* амбулантен, патувачки, подвижен — **~ търговец** патувачки трговец, праматар

амбулато́рен *йрид.* амбулантен — **~ персонал** амбулантен персонал — **амбулаторно лечение** амбулантно лечење

амбулато́рия *ж.* амбуланта, диспанзер

аме́ба *ж.* (Amoeba) амеба

америка́н *м.* американ (вид платно)

америка́нен *йрид.* американен, што е од американ—**американена престилка** скутник од американ

америка́нец *м.* **америка́нка** *ж.* Американец, Американка — **същински ~** вистински Американец

америка́нка *ж.* мала печатарска машина

Аме́рика *ж.* 1) Америка; 2) **Съединените американски щати** (САД) Соединетите Американски Држави (САД)

америка́нски *йрид.* американски — **~ изделия** американски производи — **~ начин на живот** американски начин на живеење — **~ писател** американски писател — **американско влияние** американско влијание

ами́ *сврз.* а, туку — **~ сега накъде?** а сега каде? — **не той, ~ аз** не тој, туку јас — **не гледай шапката, ~ главата** не ја гледај капата, туку главата

ами́ *часшица* 1) ами, не, никако — **ще дойдеш ли с мене? — Ами!** ќе дојдеш ли со мене? — Ами!; 2) ами како — **така е, ~** така е, ами како!

амнисти́рам *н. с.* амнестира, опрости, помилува

амни́стия *ж.* амнестија, помилување — **обща политическа ~** општа политичка амнестија

амоня́к *м.* амонијак

амора́лен *йрид.* аморален — **аморално поведение** аморално поведение

амортизацио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* амортизационен, што се однесува на амортизација

амортиза́ция *ж.* амортизација — **~ на машините** амортизазација на машините

амперме́тър *м.* амперметар

амплиту́да *ж.* амплитуда — **~ на махалото** амплитуда на клатното

ампу́ла *ж.* ампула

амуни́ция *ж.* војничка спрема, ремење за оружје

амфитеатра́лен *йрид.* амфитеатрален

анадо́лец *м.* **анадо́лка** *ж.* анадолец, анадолка

ана́ли *мн.* анали

ана́лиз *м.* **ана́лиза** *ж.* анализа — **химически ~** хемиска анализа — **~ на художествено произведение** анализа на уметничко дело — **~ на кръвта** анализа на крвта — **синтактичен | морфологичен ~** синтаксичка | морфолошка анализа

аналити́чен *йрид.* аналитичен — **аналитична геометрия** аналитичка геометрија, аналитика

аналоги́чен *йрид.* аналоген

анало́гия *ж.* аналогија — **по ~** по аналогија

анана́с *м.* ананас

анапе́ст *м.* анапест

анархи́зъм *м.* анархизам

анархи́ст *м.* анархист
анархи́стичен *прид.* анархистичен, анархистички — **анархистични прояви** анархистички појави
анархи́чен *прид.* анархичен
анархосиндикали́зъм *м.* анархосиндикализам
анасо́н *м.* (Pimpinella anisum) анасон
анато́м *м.* анатом, стручњак за анатомија
анатоми́чен, анатоми́чески *прид.* анатомски
анахрони́зъм *м.* анахронизам
ангажиме́нт *м.* ангажман, обврска, договор
ангажи́рам *н. с.* ангажира; || ~ **се** *йовр.* се ангажира
ангажи́ран *прид.* ангажиран, резервисан, зафатен
а́нгел *м.* ангел
а́нгелски *прид.* ангелски
анги́на¹ *ж. мед.* ангина — ~ **пекторис** ангина пекторис
анги́на² *ж.* ангин (вид платно)
англи́йски *прид.* англиски — ~ **език** англиски јазик — **английско знаме** англиско знаме — ~ **боен кораб** англиски воен брод ▱ **английска болест** англиска болест (рахитис)
англича́нин *м.* **англича́нка** *ж.* Англичанец, Англичанка — **англичаните** (*збир. им.*) Англичаните
англосаксо́нец *м.* Англосаксонец
англофи́л *м.* англофил
англофо́б *м.* англофоб
англо-америка́нски *прид.* англо-американски
ангроси́ст *м.* гросист, трговец на големо
анекдо́т *м.* анегдота
анекдоти́чен *прид.* анегдотски
анеми́чен *прид.* анемичен; *фиг.* безбоен, неуспешен, слаб
анили́нов *прид.* анилински — **анилинови бои** анилински бои
аними́зъм *м.* анимизам
анке́та *ж.* анкета — **провеждам** ~ спроведувам анкета
анке́тен *прид.* анкетен — ~ **лист** анкетен лист — **анкетна комисия** анкетна комисија
анони́мен *прид.* анонимен — **анонимно произведение** анонимна творба
анса́мбъл *м.* ансамбл — ~ **за народни песни и танци** ансамбл на народни песни и игри
антагони́зъм *м.* антагонизам
антагонисти́чен *прид.* антагонистички, антагонистичен
антаркти́чен *прид.* антарктички
анте́на *ж.* антена — **предавателна** ~ предавател
антибиоти́к *м.* антибиотик
антидемократи́чен *прид.* антидемократски, недемократски
антиимпериалисти́чески *прид.* антиимперијалистички
анти́ка *ж.* антика, старина; *фиг.* антика (особен чоек)
антиква́р *м.* антиквар, старинар, љубител на старини
антиква́рен *прид.* антикварен — ~ **магазин** продавница на старини—**антикварна книжарница** антикварница
антиконституцио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* противуставен
антимилитаристи́чен *прид.* антимилитаристички
антиларти́ен *прид.* антипартиен, антипартиски — **антипартийна група** антипартиска група
антипати́чен *прид.* антипатичен, несимпатичен

антисемити́зъм *м.* антисемитизам

антифаши́зъм *м.* антифашизам

антифаши́стки *ūрид.* антифашистички

анти́чен *ūрид.* античен — **антично изкуство** античка уметност

антоло́гия *ж.* антологија — ~ **на българската поезия** антологија на бугарската поезија

а́нтракс *м. мед.* антракс

антра́кт *м.* антракт (одмор помеѓу два чина), пауза

антраци́т *м.* антрацит, најдобар вид јаглен

антре́ *ср.* претсобје

антрополо́г *м.* антрополог

антропологи́чен, антропологи́чески, антропо́ложки *ūрид.* антрополошки (спрема **антропологија** и **антрополог**)

анули́рам *н. с.* анулира

анфа́с *ūрил.* анфас, одлице

а́нцуг *м.* дрес, тренерка

анюите́т *м.* ануитет

ао́рта *ж. анаū.* аорта — **разширение на аортата** проширување на аортата

апандиси́т *м. мед.* слепо црево; воспаление на слепото црево

апара́т *м.* апарат, справа; организација; — **телевизионен** ~ телевизиски апарат, телевизор — **фотографически** ~ фотографски апарат — **дихателен** ~ апарат за дишење — **държавен** ~ државен апарат

апара́тна *ж.* просторија за апарати, кабина

апартаме́нт *м.* апартман, стан (во станбена зграда) — **тристаен** ~ **с всички сервизни помещения** трособен стан со сите нуспростории

апати́чен *ūрид.* апатичен

апа́ш *м.* апаш, џепчија, крадец

апела́ция *ж. арх.* апелација (виши суд)

апе́ндикс *м.* апендикс — **възпаление на апендикса** воспаление на слепото црево

аперити́в *м.* аперитив

апети́т *м.* апетит — **имам добър** ~ имам добар апетит — **добър** ~! пријатно! — **възбуждам** ~ отворам (предизвикувам) апетит

аплоди́рам *н. с.* аплаудира, плеска

аплодисме́нти *м. мн.* аплауз, плесок — **бурни** ~ голем аплауз

апози́ция *ж.* (почесто **приложе́ние**) *грам.* апозиција

апокри́фен *ūрид.* апокрифен — **апокрифна литература** апокрифна литература

аполити́чен *ūрид:* аполитичен

апоплекти́чен *ūрид.* апоплектичен

апо́стол *м.* 1) апостол (ученик Христов); црквена книга; 2) лице кое се посветило на некоја идеја. Васил Левски, револуционер-борец за ослободување од Турците, познат е како „апостол на бугарската слобода" (~ **на свободата**)

апостро́ф *м.* апостроф

апострофи́рам *н. с.* апострофира

апотео́з *м.* апотеоза

апри́л *м.* април — **първи** ~ први април

апри́лски *ūрид.* априлски — ~ **ден** априлски ден — **Априлското въстание** (1876) Априлското востание

аптéка *ж.* аптека — **домашна ~** домашна (прирачна) аптека
аптекáр *м.* **аптекáрка** *ж.* аптекар, -ка, фармацеут
аптекáрски *прид.* аптекарски — **~ везни** аптекарски терезии
аптéчен *прид.* аптекарски, што се однесува на аптека — **~ персонал** персонал во аптека — **~ инвентар** инвентар во аптека
ар *м.* (*мн.* **áрове**) ар
арабаджúя *м. нар.* арабаџија
арáбин *м.* Арабјанец
арáбски *прид.* арапски — **~ език** арапски јазик — **~ цифри** арапски бројки — **~ страни** арапски земји
аранжúрам *н. с.* аранжира
аранжирóвка *ж. муз.* аранжман
арбитрáж *м.* арбитража
арбитрáжен *прид.* арбитражен — **~ съд** арбитражен суд
арбúтър *м.* арбитер, судија
аргумéнт *м.* аргумент, факт — **убедителен ~** убедлив аргумент
арéна *ж.* арена — **~ в цирк** арена во циркус; *фиг.* **международна ~** меѓународна арена
арéст *м.* апсење; апс, затвор, притвор — **домашен ~** домашен притвор — **казармен ~** касарнски затвор
арестáнт *м.* апсеник, затвореник
арестýвам *н. с.* апси, уапси, затвора
аржентúнец *м.* **аржентúнка** *ж.* Аргентинец, Аргентинка
арúец *м.* **арúйка** *ж.* ариец, аријка
аристократúчен *прид.* аристократски
аристокрáция *ж.* аристократија — **феодална ~** феудална аристократија
аритмéтика *ж.* аритметика
аритметúчен *прид.* аритметички — **аритметични действия** аритметички операции
áрня *ж.* арија
áрка *ж.* арка — **триумфална ~** триумфална арка
арктúчен *прид.* арктички
армагáн *м. нар.* подарок
арматýра *ж.* арматура
армéнец *м.* **армéнка** *ж.* Ерменец, Ерменка
армúран *прид.* армиран — **~ бетон** армиран бетон
áрмия *ж.* 1) вооружена сила, војска, армија — **действуваща ~** активна војска — **народна (гвардейска, елитна, мирновременна, десантна, окупационна, съюзническа, колониална) ~** народна (гардиска, елитна, мирнодопска, десантна, окупаторска, сојузничка, колонијална) армија — **Червената ~** Црвената армија; 2) армија (како воена единица) — **щаб на армията** штаб на армијата; 3) *фиг.* маса — **армията на труда** армијата на трудот
арогáнтен *прид.* арогантен
ромáт *м.* арома, мирис, аромат
ароматúчен, ароматен *прид.* ароматен
арпá *ж. нар.* арпа (нелупен ориз)
артéлна *ж. вој.* економат, прирачен магацин за прехранбени артикли
артéлчик *м. вој.* економ-војник, помошник на интендантот
артериосклерóза *ж. мед.* артериосклероза

арте́рия *ж.* 1) *мед.* артерија — **сънна** ~ главната вратна артерија, каротидата — **слепоочна** ~ слепоочната (темпоралната) артерија — **гръбначна** ~ 'рбетната (вертебралната) артерија; 2) *фиг.* главна сообраќајница, улица, река и сл. — **съобщителна** ~ сообраќајна артерија

арти́кул *м.* артикал, вид стока — ~ **за широка употреба** артикал за широка потрошувачка

артикулацио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* артикулационен

артикула́ция *ж.* (*в.* **учленение**) артикулација — ~ **на задноезичните съгласни** артикулација на заднонепчените согласки

артилери́йски *прид.* артилериски — ~ **огън** артилериски оган

артилери́ст *м. воj.* артилерец (војник или офицер)

артиле́рия *ж. воj.* артилерија — **след пехотата напредваше артилерията** зад пешадијата напредуваше артилеријата — **планинска (полска, противовъздушна, противотанкова, брегова, моторизирана)** ~ ридска (полска, противавионска, противтенковска, крајбрежна, моторизирана) артилерија — **тежка | лека** ~ тешка | лесна артилерија

арти́ст *м.* артист — **заслужил** ~ заслужен артист (почесно звање)

арти́стка *ж.* артистка — **филмова** ~ филмска артистка

а́рфа *ж.* харфа

архаи́зъм *м. фил.* архаизам, застарен збор

архаи́чен *прид.* архаичен

археологи́чен *прид.* археолошки ~ **музей** археолошки музеј — **археологична нахотка** археолошки наод

археоло́гия *ж.* археологија

архи́в *м.* архив (установа за чување на архивски или други материјали) — **Централен държавен** ~ Централен државен архив

архи́ва *ж.* архива; *фиг.* **за архивата съм** јас сум дотраен, не сум веќе потребен

архиере́й *м.* архиереј (заедничка титула за високи свештеници)

архиере́йски *прид.* архиерејски, — ~ **наместник** архиерејски намесник

архите́кт *м.* архитект

архитекто́ника *ж.* архитектоника — **сграда с прекрасна** ~ зграда со прекрасна архитектоника — ~ **на драма** архитектоника на драма

а́ршин *м. арх.* аршин — *фиг.* **меря със свой** ~ мерам со свој аршин

ас *м.* ас

асансьо́р *м.* лифт — **използувайте** ~ ползувајте го лифтот

асиметри́чен *прид.* асиметричен, несиметричен

асимила́ция *ж.* асимилација — ~ **на съгласните** асимилација на согласките

асимили́рам *н. с.* асимилира — **славянският елемент асимилира Аспаруховите българи** словенскиот елемент ги асимилира Аспаруховите Бугари— **растенията асимилират въглерод от въздуха** растенијата асимилираат јаглерод од воздухот

асистéнт *м.* асистент, помошник
аскетѝзъм *м.* аскетизам
аскетѝчен *ӣрид.* аскетски — **~ живот** аскетски живот
асмá *ж. ӣур.* лозница
асортимéнт *м.* асортиман — **богат ~ на обувки** богат асортиман на чевли — **за по-богат ~ на стоки за широко потребление! за** побогат асортиман на стока за широка потрошувачка!
асоциатѝвен *ӣрид.* асоцијативен
асоциáция *ж.* асоцијација — **по ~** по асоцијација
аспéкт *м.* аспект, изглед, вид
аспирáнт *м.* аспирант
аспирантýра *ж.* аспирантура, специјализација, постдипломски студии
áстма *ж.* астма — **бронхиална ~** бронхијална астма
астматѝк *м.* астматичар, астматик
астрагáнен *ӣрид.* астрагански, што е од астраган — **~ калпак** астрагански калпак (шапка од астраган)
астрáлен *ӣрид.* астрален, ѕвезден
астролóг *м.* астролог
астронóм *м.* астроном
астрономѝчен, астрономѝчески *ӣрид.* астрономски — **~ календар** астрономски календар; *фиг.* **астрономическо число** астрономска бројка — **астрономически печалби** астрономски заработувачки
астронóмия *ж.* астрономија
асфáлтен *ӣрид.* асфалтен, што е од асфалт
асфалтѝран *ӣрид.* асфалтиран — **~ път** асфалтиран пат
ат *м.* (*мн.* **áтове**) ат
атавѝзъм *м.* атавизам
атáка *ж.* 1) *вој.* напад, атака, јуриш, настап — **ротата получи заповед за ~** четата доби заповед за напад — **фронтална ~** фронтален напад; 2) атака, енергичен напад, критика (на некого или на нешто) — **словесна ~** вербален напад; 3) *мед.* удар, напад од некоја болест — **сърдечна ~** срцев напад
атакýвам *н. с.* атакува, напаѓа— **~ противник** го напаѓам противникот
аташé *ср.* аташе, службеник во амбасада (пратеништво) — **военен ~** воен аташе — **~ по печата** аташе за печат — **~ по културните въпроси** аташе за културни прашања
атеѝзъм *м.* атеизам
ателиé *ср.* ателје — **фотографско ~** фотографско ателје — **~ на художник** ателје на уметник — **шивашко ~** шивачко ателје, шивачки салон
атентáт *м.* (*в.* **покушéние**) атентат
атестáт *м.* атестат, сведоџба, уверение
атестáция *ж.* атестација, карактеристика — **получил лоша ~** добил лоша карактеристика (препорака)
атинянин *м.* **атинянка** *ж.* атињанин, атињанка; атинчанец, атинчанка
атлáз *м.* атлаз (вид свилена ткаенина)
атлáзен *ӣрид.* атлазен, што е од атлаз — **атлазена рокля** фустан од атлаз
атлантѝчески *ӣрид.* атлантски — **Антлантически океан** Атлантски Океан

атла́с *м.* атлас, збирка географски карти — **географски ~** географски атлас — **лингвистичен ~** лингвистички атлас

атле́т *м.* **атле́тка** *ж.* атлетичар, атлетичарка; убаво развиен човек (жена)

атле́тика *ж.* атлетика — **тежка | лека ~** тешка | лесна атлетика — **упражнявам ~** занимавам се со атлетика

атлети́чен, атлити́чески *прид.* атлетски — **атлетическа фигура** атлетска фигура — **атлетически игри** атлетски игри — **атлетическа среща** атлетска средба; атлетски натпревар

атмосфе́ра *ж.* 1) атмосфера, воздушна обвивка; 2) обвивка на небесните тела; 3) *фиг.* услови во определена средина — **неблагоприятна ~** непријатна атмосфера — **напрегната ~** напната атмосфера (ситуација); 4) *физ.* атмосфера, притисок — **парният котел издържа налягане от 10 атмосфери** парниот котел може да издржи притисок од 10 атмосфери

атмосфе́рен *прид.* атмосферски — **атмосферно налягане** атмосферски притисок — **атмосферни явления** атмосферски појави

а́том *м.* атом — **молекулата се състои от атоми** молекулот се состои од атоми; *фиг.* честица, најситен дел од нешто — **човекът е един ~ от вселената** човекот е еден атом од космосот (вселената)

а́томен *прид.* атомски — **атомна енергия** атомска енергија — **атомна физика** атомска физика — **атомна бомба** атомска бомба — **атомно ядро** атомско јадро

атракцио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* атрактивен — **атракционна програма** атрактивна програма

атрибу́т *м.* 1) атрибут, својство — **движението е ~ на материята** движењето е својство на материјата; 2) *грам.* атрибут (почесто **определе́ние**)

атрибути́вен *прид.* *грам.* атрибутски — **атрибутивно свързване на думите** атрибутско врзување на зборовите

атро́фия *ж.* атрофија

аудие́нция *ж.* аудиенција — **давам ~ на** одам во аудиенција (кај некого) — **получавам ~ от** примам во аудиенција (некого)

аудито́рия *ж.* аудиториум, публика; слушална

а́ула *ж.* аула, свечена сала на универзитет

афганиста́нец *м.* **афганистанка** *ж.* Авганистанец, Авганистанка

афе́кт *м.* афект, возбуда

афекта́ция *ж* афектација, извештаченост — **~ в говора** извештаченост во говорот

афе́ра *ж.* афера; валкана работа — **шпионска ~** шпионска афера — **замесен съм в позорна ~** замешан сум во срамна афера — **тъмна ~** темна афера

а́ферим *изв.* *арх.* аферим! браво! одлично!

афери́ст *м.* **афери́стка** *ж.* измамник, измамница, аферџија

афините́т *м.* афинитет, сродство — **~ между два химически елемента** афинитет помеѓу два хемиски елементи;

фиг. **духовен** ~ духовен афинитет

афио́н *м.* афион

афи́ш *м.* плаката, оглас, објава, леток, афиш — **лепенето на афиши е забранено** забрането е лепењето на плакати

афи́шен *йрид.* што се однесува на плакати — **афишна пропаганда** реклама (пропаганда) преку плакати

афори́зъм *м.* афоризам — **той обича да си служи с афоризми** тој сака да се служи со афоризми

африка́нец *м.* **африка́нка** *ж.* африканец, африканка

африка́нски *йрид.* африкански — ~ **страни** африкански земји

ах *изв.* ах, ох (за означување радост, задоволство, сожаление, изненадување и сл.) — ~, **колко ми е тежко!** ах, колку ми е тешко! — ~, **извинявайте!** ох, извинете! ~, **какво е това?** ах, што е ова? ~, **да ми паднеш в ръцете!** ах, ако ми паднеш в раце!

аха́ *изв.* 1) да — ~, **знам** да, знам; 2) аха — ~, **значи ти познаваш този човек?** аха, значи ти го познаваш овој човек?

а́хкам *н.* **а́хна** *с.* се туфка, ахка, ахне (ономатопејски), кога човек извикува „ах" при чудење, изненадување и сл.

ахиле́сов *йрид.* Ахилов — **ахилесова пета** Ахилова петица (слабо место)

ахромати́чен *йрид.* ароматен, ароматичен

ахчи́йница *ж.* *арх.* акчилница, народна кујна

ацте́ки *мн.* Астеци

Б

ба́ба *ж.* 1) баба, старица, стара жена; 2) тешта; 3) бабица (без квалификации); 4) *фиг.* кукавица, страшило, нерешителен (плашлив) човек

бабайт, бабайтин *м.* *йур.* *разг.* бабачко, јуначиште

бабалък *м.* *йур.* *разг.* дедо (татко на жената)

ба́бешки *йрид.* бапски, бабешки — ~ **приказки** бапски прикаски — ~ **цяр** бапски лек

ба́бин *йрид.* бабин — ~ **къща** бабина куќа — ~ **деветини** празни бапски прикаски, бабини деветини; *бой.* **бабина душица** (Mentha officinalis) нане, мента

ба́бини *мн.* семејството на бабата

ба́бичка *ж.* бабичка — **срещнах една** ~ сретнав една бабичка

бава́рец *м.* **бава́рка** *ж.* баварец, баварка

бава́чка *ж.* жена што чува деца

ба́вен *йрид.* бавен, пипав — **бавна работа** бавна работа (пипава работа)

ба́вене *ср.* 1) бавење, одолжување, одолговлечување, задржување; 2) чување (деца)

ба́вно *йрил.* бавно, полека — ~, **но сигурно** полека, но сигурно

ба́вя *н.* 1) одолговлечува, задржува, работи бавно — **~ играта** ја задржувам (и одолговлечувам) играта — **той бави решението на въпроса** тој го одолговлечува решавањето на прашањето; 2) чува (деца) — **бабата бави детето** бабата го чува детето

ба́вя се *н. йовр.* се задржува, задоцнува

бага́ж *м.* багаж — **ръчен ~** рачен багаж — **трудно се пътува с много ~** тешко се патува со голем багаж

бага́жен *йрид.* багажен — **багажна разписка** багажна расписка — **багажна каса** багажна каса

бага́жник *м.* багажник (на велосипед, автомобил и сл.)

ба́гра *ж.* багра, боја

ба́грен *йрид.* темноцрвен, пурпурен

багрени́ца *ж. исш.* вид царска облека, порфира

бадана́рка *ж.* четка (за варосување)

бадано́свам *н.* **бадано́сам** *с.* варосува, вароса

бадева́ *йрил.* бесплатно, џабе, бадијала

баде́м *м.* бадем (дрво и плод)

баде́мов *йрид.* бадемов — **бадемово масло** бадемово масло — **бадемова торта** бадемова торта

баджана́к *м. шур. разг.* баџанак

ба́за *ж.* база, основа — **споразумение може да се постигне само на базата на взаимни отстъпки** спогодба може да се постигне само врз база на заемни отстапки — **суровинна ~** суровинска база — **военна ~** воена база — **икономическа ~** економска база — **~ и надстройка** база и надградба — **на тази ~** на оваа база (основа) — **материално-техническа ~ на социализма** материјално-техничка база на социјализмот — **енергетическа ~** енергетска база

база́лт *м.* базалт

база́р *м.* базар, чаршија (покриена)

базе́дова болест *ж.* Базедова болест

бази́рам се *н. йовр.* се базира, се потпира врз

базис *м.* базис (почесто **ба́за**)

байр *м. нар.* баир, рид, вишнатинка (в. **хълм**)

бай (зборче што оди со имиња на мажи и служи за обраќање) чичко — **бай Иван** чичко Иван

байга́ньовски *йрид.* бајгањовски, некултурен, прост, (според „Бај Гањо", творба на бугарскиот сатиричар А. Константинов)

байга́ньовщина *ж.* бајгањовштина, некултурност, простаклак

байра́к *м. шур. разг.* бајрак

байракта́р *м. шур.* бајрактар

байра́че *ср. шур.* бајраче, знаменце

ба́ка *ж. вој. арх.* бака, казанче, сад за преносување на војничка храна

бакала́вър *м.* бакалауреус, најнизок академски степен

бака́лин *м. арх.* бакал

бакали́я *ж.* бакаллак, колонијална стока

бака́р *м.* војник што носи бака и дели храна

бакелѝтен *прид.* бакелитен
бакемба́рди *мн.* бакембарди
баклава́ *ж. тур.* баклава
бактериологѝчен и **бактериоло́жки** *прид.* бактериолошки — **бактериологична война** бактериолошка војна
бакшѝш *м. тур.* бакшиш
бакъ́р *м.* (*в.* **мед**) бакар (метал) — **кован** ~ кован бакар — ~ **на листа** бакарен лим; сад (од бакар)
бакърджѝйски *прид.* казанџиски, бакарџиски — ~ **занаят** казанџиски (бакарџиски) занает
бакъ́рен *прид.* бакарен
бал *м.* 1) бал — ~ **на журналистите** бал на новинарите; 2) средна оценка — **кандидат с добър** ~ кандидат со добра средна оценка
бала́да *ж. лит. муз.* балада
баладѝчен *прид.* баладен
ба́лама *м. разг.* балама, наивен човек
бала́нс *м.* биланс, преглед на приходи и расходи — **активен |пасивен** ~ актива | пасива — **платежен** ~ платен биланс — **неблагоприятен** ~ неповолен биланс — **съставям | правя** ~ правам биланс
бала́ст *м.* баласт
балдъ́за *ж.* свеска
ба́лен *прид.* балски — **бална рокля** балски фустан
бале́т *м.* балет — **класически** ~ класичен балет
бале́тен *прид.* балетски — **балетно училище** балетско училиште — **балетно изкуство** балет, балетска уметност
балетѝст *м.* артист во балет
балѝрам *н.* балира, прави бали
балистѝчен *прид.* балистички — **балистична ракета** балистичка ракета
балка́н *м.* 1) планина; 2) другото име на Стара Планина — **Балкан**; 3) *мн.* **Балканите** Балкански Полуостров, Балкан — **ни сме за мир на Балканите** ние сме за мир на Балканот
балканджѝя *м.* планинец
балка́нец *м.* **балка́нка** *ж.* балканец, балканка
балка́нски *прид.* 1) планински; 2) балкански — ~ **държави** балкански држави — **Балкански полуостров** Балкански Полуостров — **Балканската война** Балканската војна
балко́н *м.* 1) балкон; 2) балкон (во театар или кино) — **втори** ~ вториот балкон
балнеоло́г *м.* балнеолог
балнеосанато́риум *м.* банско лекувалиште
бало́н *м.* балон; балонче (детска играчка) — **наблюдателен** ~ извидувачки балон — **направляем** ~ дирижабл
балтѝйски *прид.* балтички — **Балтийско море** Балтичко Море
балто́н *м.* палто (зимско) — **едноредeн | двуреден** ~ едноредно | дворедно палто
ба́мбашка *прид. тур. разг.* бамбашка
бамбу́с *м.* (Bambus) бамбус
бамбу́ков *бот. прид.* бамбусов — **бамбукова въдица** бамбусова јадица
ба́мя *ж. бот.* (Hibiscus esculentus) бамја

бана́лен *ӣрид*. банален, здодевен — **банална мисъл** банална мисла

бана́н *м*. банана

ба́нда *ж*. 1) банда (разбојничка и сл.); 2) група музиканти

банди́т *м*. бандит, разбојник, гангстер

ба́ница *ж*. пита, баница, зелник

баничá́р *м*. **баничá́рка** *ж*. продавач (продавачка) на пита или бурек; бурекчија, бурекчијка

баничá́рница *ж*. бурекчилница

ба́нка *ж*. банка — **Българска народна** ~ Бугарска народна банка — **инвестиционна** ~ инвестициона банка — **внасям пари в банката** внесувам пари в банка

банкé́р *м*. банкар

банкé́рски *ӣрид*. банкарски

банкé́рство *ср*. банкарство

банкé́т *м*. банкет — **каня на** ~ поканувам на банкет

банкé́тен *ӣрид*. што се однесува на банкет — **банкетна зала** сала за банкети

банкно́та *ж*. банкнота — **развалям** ~ расипувам банкнота

ба́нков *ӣрид*. банковен, банкарски — ~ **клон** филијала на банка ~ **служител** банковен службеник, банкарски службеник — **банкови операции** банковни операции — — **банково дело** банкарство

банкру́т *м*. банкрот, банкротство

банкрути́рам *н. с*. банкротира

ба́нски *ӣрид*. што се однесува на бањање (капење) — ~ **костюм** костим за капење — ~ **гащета** гаќички за капење — **бански халат** наметка за капење, авлија

ба́ня *ж*. 1) бања; 2) капење, бањање — **слънчеви бани** сончеви бањи, сончање — **правя слънчева** ~ се сончам

бар *м*. (*мн*. **ба́рове**) бар, ноќен локал

бара *ж*. бара

бараба́н *м*. 1) барабан — **бия** ~ удирам барабан; 2) *ӣех*. цилиндар, валец

бараба́нен *ӣрид*. барабански — **барабанни палки** барабански стапчиња; ▱ ~ **огън** постојан артилериски оган

бараба́нчик *м*. барабанџија

бараба́ня *н*. барабани, удира на барабан

бара́ж *м*. препрека (на река, во воздух — противавионска)

бара́ка *ж*. барака

барелé́ф *м*. барелјеф

барé́тка *ж*. баретка

бариé́ра *ж*. бариера — **митническа** ~ царинска бариера

барика́да *ж*. барикада — **издигат се барикади** се прават барикади

барито́н *м*. баритон

баро́к *м*. барок

баро́н *м*. **баронé́са** *ж*. барон, бароница, баронеса

бару́т *м*. барут — **бездимен** ~ бездимен барут — **мирише на** ~ мириса на барут; *фиг*. мириса на војна

бару́тен *ӣрид*. барутен — ~ **завод** фабрика за барут ~ **погреб** барутана; *фиг*. буре со барут

басейн *м*. 1) базен, басен — **открит** ~ отворен базен — **плавателен** ~ базен за пливање; 2) *геогр*. **речен** ~ речен базен 3) *геол*. **каменовъглен** ~ басен на камен јаглен

басѝрам се *н. с. йовр.* се обложува, се обложи
ба́скетбол *м.* кошарка — **играя добре** ~ добро играм кошарка
ба́скетболен *йрид.* кошаркарски — **баскетболно игрище** кошаркарско игралиште — ~ **отбор** кошаркарска екипа
баскетболѝст *м.* **баскетболѝстка** *ж.* кошаркар, кошаркарка
басма́ *ж.* басма — **купих си басма за рокля** си купив басма за фустан
басме́н *йрид.* басмен — **басмена рокля** басмен фустан
баснопѝсец *м.* баснописец — **Крилов е бележит** ~ Крилов е познат баснописец
баснос́ловен *йрид.* баснословен — **баснословни цени** баснословни цени
ба́сня *ж.* басна — **Езопови басни** Езопови басни
ба́ста *ж.* баста, фалта
ба́ста! *йрил.* доста
басту́н, басто́н *м.* бастун
баталио́н *м.* баталјон (*в.* **дружина**) — **стрелкови** ~ стрелечки баталјон
баталио́нен *йрид.* баталјонски
батаре́я *ж. вој.* батерија — **противтанкова** ~ противтенковска батерија — **зенитна** ~ противавионска батерија
ба́те, ба́тьо *м.* бате (се употребува со името на лицето на кое му се обрнуваме)
бате́рия *ж.* батерија — **акумулаторна** ~ акумулаторска батерија
батѝста *ж.* батист (ткаенина)
баха́р *м. бой.* јенибар (комплексен зачин)
бацѝл *м.* бацил
бацилоносѝтел *м.* бацилоносител
бачѝя *ж. нар.* бачило, мандра
башта́ *м.* татко — **какъвто бащата, такъв и синът** каков таткото, таков и синот; *фиг.* творец
ба́щин *йрид.* татков — **бащина къща** таткова куќа — □ **бащино огнище** татково огниште
бащинѝя *ж.* татковнина
ба́щински *йрид.* татковски — **бащинска грижа** татковска грижа
ба́щинство *ср.* татковство
ба́щичко *ср. разг.* дете што личи на таткото, цел татко
бая́ *н. арх.* 1) бае; 2) мрмори; □ ~ **си под носа** си мрморам во себеси
бде́не, бде́ние *ср. арх.* бдеење; *црка.* бдение
бдѝтелен *йрид.* буден (спрема нешто), внимателен, готов
бдѝтелност *ж.* будност (спрема нешто), внимателност, готовост
бдя *н.* бдее — ~ **над някого** бдеам над некого
бе *часйица* бе — **хайде,** ~ **момчета!** ајдете, бе, момчиња!
бе́бе *ср.* бебе (в. **пеленаче**)
бе́бешки *йрид.* бебешки, што се однесува на бебе
бега́ч *м.* 1) *сй.* тркач, спринтер — ~ **на дълги разстояния** долгопругаш; 2) брзоодец; 3) тркачки велосипед;
бегле́ц *м.* бегалец, дезертер
бе́гло *йрил.* бегло, површно, накусо — **запознавам се** ~ **с материалите** бегло се запознавам со материјалите
бего́м *йрил.* бегум, трчајќи

бе́гъл *прид.* бегол, површен

беда́ *ж.* беда; тешкотија (материјална), сиромаштво

бе́ден *прид.* беден, сиромашен, скуден, едноличен, несреќен — ~ **човек** сиромашен човек — **храна, бедна откъм витамини** храна скудна со витамини — **бедна фантазия** бедна фантазија; ☐ **бедна почва** посна земја

бедне́я *н.* осиромашува, пропаѓа материјално

беднотия́ *ж.* 1) беднотија, немаштија, беда, сиромаштија — **налегнала го беднотията, та риза не може да си купи** го налегнала немаштија та кошула не може да си купи; 2) *збир.* сиромаси, сиромаштија

бедня́к *м.* бедник, сиромав

бедня́шки *прид.* сиромашки — ~ **квартал** сиромашки (беден) кварт

бе́дрен *прид.* бедрен, бутен — **бедрена кост** бутна коска, бедреница

бедро́ *ср.* 1) бедро, бут, колк; 2) страна на рамностран триаголник

бе́дствие *ср.* катастрофа, несреќа

бедя́ *н.* беди, клевети, набедува, наклеветува

бежане́ц *м.* **бежанка́** *ж.* бегалец, емигрант

бежешка́та, бежешко́м *прил.* бегум, бегајќи

бе́жов *прид.* бежов, драп

без *пред.* 1) без — ~ **здраве няма радост** без здравје нема радост — **останал съм** ~ **пари** останав без пари; 2) пред, за — ~ **време** пред време — ~ **малко** за малку

безалкохо́лен *прид.* безалкохолен — **безалкохолно питие** безалкохолен пијалок

безапелацио́нен *прид.* извршен, без право на жалба

безбо́жен *прид.* безбожен; нечовечен, зол

безбо́жие *ср.* безбожност, безбожие

безболе́знен *прид.* безболен — **безболезнена операция** безболна операција

безбра́чие *ср.* безбрачност

безбре́жен *прид.* безбрежен, бескраен, неограничен — **безбрежно море** бескрајно море

безбро́ден *прид.* непреоден — **безбродна река** непреодна река

безбро́ен *прид.* безброен

безбро́й *м.* безброј

безве́рен *прид.* безверен, безбожен

безве́стен *прид.* непознат, незнаен, изгубен

безве́трен *прид.* безветрен, тивок

безвку́сен *прид.* невкусен, безвкусен

безвку́сица *ж.* невкусност, безвкусност

безвла́стие *ср.* анархија, безвластие

безво́ден *прид.* безводен

безво́дие *ср.* безводност, суша, безводие

безво́лен *прид.* безволен, нерешителен, малодушен

безво́лие *ср.* безволие, нерешителност, малодушност

безвре́ден *прид.* безопасен, неопасен, што не е штетен

безвъзвра́тен *прид.* неповратен, бесповратен

безвъздушен *прид.* безвоздушен — **безвъздушно пространство** безвоздушен простор
безвъзмезден *прид.* бесплатен, доброволен, без надомест — **безвъзмездна услуга** бесплатна услуга
безгласен *прид.* 1) безвучен, безгласен, бесшумен — **безгласна пушка** бесшумна пушка; 2) **безгласна буква** безгласна буква
безграничен *прид.* безграничен, неограничен, бескраен
безгрешен *прид.* безгрешен; чесен, невин; точен
безгрижен *прид.* безгрижен — **безгрижно детство** безгрижно детство
безгръбначен *прид.* без'рбетен бескарактерен — ~ **човек** без'рбетник, полтрон
безгръбначност *ж.* без'рбетништво
бездарен *прид.* ненадарен, неталентиран, неспособен, бездарен
бездарник *м.* бездарник, ненадарен човек, неспособен човек
бездействие *ср.* неактивност, бездејност
безделен *прид.* неработлив, безделен, пасивен, инертен
безделие *ср.* безделништво
безделник *м.* безделник, неработник
безделнича *н.* безделничи
бездетка *ж.* неротка, бездетка
бездна *ж.* бездна
бездомник *м.* бездомник, бескуќник
бездомнически *прид.* бездомнички, бескуќнички
бездушен *прид.* бездушен
бездънен *прид.* што нема дно; — ~ **джоб** ≅ скинат џеб
безжизнен *прид.* безживотен
безжичен *прид.* безжичен — ~ **телеграф** безжичен телеграф
беззаветен *прид.* беззаветен, бескраен — **беззаветна любов към родината** бескрајна љубов кон татковината
беззаконие *ср.* беззаконие, анархија, безвластие
беззащитен *прид.* беззаштитен, незаштитен
беззвучен *прид.* безвучен — **беззвучни съгласни** безвучни согласки
беззъб *прид.* беззабен — **беззъба баба** беззаба баба
безидеен *прид.* безидеен
безизходен *прид.* безизлезен
безименен, безимен *прид.* безимен, незнаен, анонимен — **Безименен герой** незнаен јунак — **безимен пръст** домалиот прст
безимотен *прид.* безимотен
безинтересен *прид.* неинтересен
безистен *м.* безистен (покриена чаршија)
безкасов *прид.* вирмански — **безкасово плащане** плаќање со вирман
безкласов *прид.* бескласен — **безкласово общество** бескласно општество
безкомпромисен *прид.* бескомпромисен
безконечен *прид.* бескраен — ~ **винт** *тех.* бескраен винт
безконтролно *прид.* неконтролирано
безкористен *прид.* бескорисен, несебичен
безкраен *прид.* бескраен, постојан, вечен

безкра́йно *прил.* бескрајно

безкр ъвен *прид.* бескрвен, малокрвен, блед, безживотен

безли́к *прид.* безобличен

безли́стен *прид.* безлистен, гол — **безлистни дървета** безлисни (голи) дрвја

безли́чен *прид.* безличен, неопределен — ~ **глагол** безличен глагол

безлу́нен, — у́нна, — у́нно *прид.* без месечина — **безлунна нощ** ноќ без месечина

безлю́ден *прид.* пуст, ненаселен — ~ **остров** ненаселен остров

безме́рен *прид.* безмерен, неизмерлив, бескраен

безми́лостен *прид.* безмилосен, бездушен, немилосрден

безми́тен *прид.* што не се царини — **безмитна пратка** пратка што не се царини

безмото́рен *прид.* безмоторен — ~ **самолет** едрилица — ~ **спорт** едриличарство

безмото́рник *м.* едрилица (летачка)

безм ълвен *прид.* тивок, безшумен, молчалив

безм ълвие *ср.* тишина, молчење

безнаде́жден *прид.* безнадежен, безизлезен, изгубен — **безнадежно положение** безизлезна положба — ~ **случай** безнадежен случај

безнаде́жност *ж.* безнадежност, безизлезнозност

безнака́зан *прид.* неказнет

безнача́лен *прид.* што нема почеток

безно́г *прид.* што е без нозе

безобра́зие *ср.* безобразност

безобра́зник *м.* **безобра́зница** *ж.* безобразник,-ица, бесрамник,-ица

безобра́знича *н.* е безобразен, се однесува безобразно

безогле́ден *прид.* безобѕирен, дрзок

безопа́сен *прид.* безопасен, сигурен

безоснова́телен *прид.* безоснoвен, неаргументиран, недокументиран

безотве́тен *прид.* што не се озвива, што е без одговор

безотгово́рен *прид.* неодговорен

безоте́чественик *м.* што нема татковина

безотче́тен *прид.* неотчетлив

безочли́в *прид.* безочен, непристоен, дрзок

безпа́метен *прид.* 1) несвесен, безумен; 2) што не се памети — **безпаметни дни** денови што не се паметат

безпари́чен *прид.* 1) сиромав, што нема пари; 2) вирмански

безпарти́ен *прид.* 1) беспартиен, непартиен; 2) (*како им.*) вонпартиец, непартиец

безпла́нов *прид.* непламски

безпла́тен *прид.* бесплатен — ~ **билет** бесплатен билет

безпло́ден *прид.* бесплоден, јалов, залуден; *фиг.* неуспешен — **безплодни усилия** залудни усилби, празни напори

безпл ътен *прид.* бесплотен, бестелесен

безпогре́шен *прид.* безгрешен; точен

безподо́бен *прид.* неспоредлив; *фиг.* совршен, величествен

безпоко́йствие, безпоко́йство *ср.* беспокојство, беспокојност —**извинете за безпокойството** извинете за беспокојството

безпокоя́ *н.* беспокои, обеспокојува

безпокоя́ се *н. йовр.* се беспокои, се обеспокојува
безполе́зен *йрид.* бескорисен, некорисен, бесполезен
безпо́лов *йрид.* бесполов
безпо́мощен *йрид.* беспомошен
безпо́чвен *йрид.* нереален, неоснован, што нема основа
безпоща́ден *йрид.* беспоштеден, непоштеден, решителен — — **безпощадна война** војна на живот и смрт
безпра́вен *йрид.* бесправен
безпра́вие *ср.* бесправност, незаконие, неправда
безпреде́лен *йрид.* бескраен, беспределен, неограничен, голем — **безпределна обич** голема љубов
безпредме́тен *йрид.* беспредметен, бесмислен, непотребен **препирнята е съвсем безпредметна** препирката сосема е непотребна
безпрекосло́вен *йрид.* покорен, сосема потчинет
безпрепя́тствен *йрид.* непречен, што нема пречка
безпризо́рен *йрид.* беспризорен; (*како им.*) уличар
безпри́мерен *йрид.* беспримерен, неспоредлив — ~ **героизъм** беспримерно херојство
безпринци́пен *йрид.* непринципиелен, беспринципен
безпри́нципност *ж.* непринципиелност, беспринципност
безпристра́стен *йрид.* беспристрасен, непристрасен, објективен — **безпристрастна критика** објективна критика
безпричи́нен *йрид.* беспричинен, неоправдан
безпътица *ж.* беспатица
безрабо́тен *йрид.* безработен
безрабо́тица *ж.* безработица
безразбо́рен *йрид.* безразборен, непромислен
безразли́чен *йрид.* безразличен, рамнодушен, незаинтересиран
безразли́чие *ср.* безразличност, рамнодушност, незаинтересираност
безразли́чно *йрил.* безразлично, рамнодушно, незаинтересирано, сеедно — ~ **ми е** мене ми е сеедно
безразсъ́ден *йрид.* безрасуден, неразумен, лекомислен, површен
безре́дие *ср.* безредие, неред, конфузија
безре́дица *ж.* безредие; *мн.* **безре́дици** безредија
безрезе́рвен *йрид.* безрезервен; целосен — **безрезервна подкрепа** безрезервна поткрепа
безрезулта́тен *йрид.* безрезултатен, неуспешен
безро́потен *йрид.* безропотен, покорен
безси́лен *йрид.* бессилен, немоќен
безсили́е *ср.* бессилие, бессилност, немоќност
безсисте́мен *йрид.* несистематски, несистемен
безскрупу́лен *йрид.* бескрупулозен (в. **безогледен**)
безсла́вен *йрид.* неславен — **безславна смърт** неславна смрт
безсле́дно *йрил.* бесследно, безтрага — ~ **изчезнал** бесследно исчезнал
безслове́сен *йрид.* нем, немски, што не зборува — **животните са безсловесни същества** животните се неми суштества
безслъ́нчев *йрид.* без сонце, облачен

безсмислен *прид.* бесмислен, беспредметен
безсмислица *ж.* бесмислица
безсмъртен *прид.* бесмртен — **безсмъртна слава** бесмртна слава
безсмъртие *ср.* бесмртност
безсолен *прид.* несолен ◻ **безсолна шега** несолена шега
безспирно *прил.* незапирливо, незапирно
безспорен *прид.* беспорен, сигурен, докажан
безсрамие *ср.* бесрамност
безсрочен *прид.* без определен рок — ~ **заем** заем без определен рок на враќање
безстопанствен *прид.* оставен, напуштен, без стопан — ~ **имот** имот без сопственик
безстрастие *ср.* непристрасност, бестрасност
безстрашие *ср.* бестрашност, храброст
безсъвестен *прид.* несовесен
безсъдържателен *прид.* бессодржаен, празен
безсъзнание *ср.* бесвесност, несвест — **изпадам в** ~ паѓам во несвест
безсъзнателен *прид.* несвесен
безсъмнен *прид.* несомнен, очевиден, јасен
безсъница *ж.* несоница, бессоница
безсънен *прид.* бессонен, неспан, непреспан — **безсънни нощи** бессони ноќи
безсъюзен *прид.* напореден, неврзан — **безсъюзно изречение** напоредна реченица
безтелесен *прид.* *в.* **безплътен**
безукорен *прид.* беспрекорен
безумие *ср.* безумие, безумност
безумен *прид.* безумен
безумно *прил.* безумно — ~ **съм влюбен в нея** безумно сум вљубен во неа
безусловен *прид.* безусловен — **безусловна капитулация** безусловна капитулација; несомнен, целосен, апсолутен — ~ **успех** целосен успех
безутешен *прид.* безутешен, неутешен
безучастен *прид.* *в.* **безразличен**
безхарактерен *прид.* бескарактерен, некарактерен
безцветен *прид.* 1) безбоен — **водата е безцветно тяло** водата е безбојно тело; 2) *фиг.* безбоен, секојдневен — ~ **живот** безбоен живот
безцелен *прид.* бесцелен; бесмислен, некорисен
безценен, —енна, енно *прид.* бесценет, неоценлив, скапоцен — **безценна картина** бесценета слика
безценица *ж.* евтинија, бесценост — **продавам на** ~ продавам во бесценост, продавам евтино
безчестен *прид.* нечесен
безчестя *н.* срамоти, бесчести
безчинство *ср.* насилба
безчинствувам *н.* врши насилба
безчислен *прид.* безброен
безчовечен *прид.* нечовечен, нехуман, бесчовечен
безчувствен *прид.* бесчувствен, нечувствителен
безшумен *прид.* бесшумен, тивок
бей *м.* бег
бей *изв.* (означува чудење) бре — ~, **колко свят е вече дошъл!** бре, што народ веќе дошол

бек *м.* (*в.* **бранител, защитник**) *сӣ.* бек — **десен** | **ляв** ~ десен | лев бек

бекáс *м. зоол.* (Limosa melanura) барска шљука

беладóна *ж. боӣ.* (Atropa belladonna) беладона

белгúец *м.* **белгúйка** *ж.* Белгиец, Белгијка

белгúйски *ӣрид.* белгиски

Бéлград, Бя́лград *м.* Белград — **в** ~ во Белград

белгрáдски *ӣрид.* белградски — ~ **панаир** Белградски саем — ~ **драматичен театър** Белградски драмски театар — **белградска крепост** Белградска тврдина

бéлег *м.* белег, знак; карактерна црта, симбол

белéжа *н.* бележи, запишува, пише; обележува, маркира

бележúт *ӣрид.* бележит, истакнат, познат, еминентен — **бележита дата** значајна дата — ~ **писател** истакнат писател

белéжка *ж.* 1) потврда, белешка — **служебна** ~ службена белешка — **касова** ~ касова белешка; 2) оценка (во училиште и на испит) — **имам добри бележки** имам добри оценки; 3) забелешка — **правя бележка** правам забелешка — **земам си** ~ земам во обѕир, земам предвид

белéжник *м.* бележник, книшка, нотес — **ученически** ~ ученичка книшка

белéзици *мн.* лисици (полициски)

белетрúст *м.* белетрист

белетрúстика *ж.* белетристика, уметничка проза

белéя *н.* белее, бледнее

белéя се *н. ӣовр.* се белее

белúло *ср.* 1) белило; 2) помада

белинá *ж.* белина — **снежна** ~ снежна белина

беловá *ж.* прв примерок, прво копие

беловлáс *ӣрид.* белоглав, белокос, белобрад

белогвардéец *м.* белогард е

белодрóбен *ӣрид.* белодробен — **белодробна туберкулоза** белодробна туберкулоза — **белодробно заболяване** белодробно заболување

белокóж *ӣрид.* што има бела кожа; (*како им.*) белец

беломóрец *м.* 1) беломорец (жител во Беломорието); 2) беломорец (јужен ветар во Бугарија)

белорýсин *м.* Белорусин

белорýски *ӣрид.* белоруски — **Белоруска съветска социалистическа република** Советска Социјалистичка Република Белорусија

белóсвам *н.* **белóсам** *с.* варосува, вароса

белтъ́к *м.* белка, белтачина

белтъчинú *мн.* белки, белтачини

бельó *ср.* облека; чаршави — **долно** ~ долна облека — **дамско** ~ женска долна облека

бéля *н.* 1) лупи, бели — ~ **ябълка** лупам јаболко; 2) бели (платно)

беля́ *ж.* беља, незгода — **измъквам се от** ~ се извлекувам од незгода — **търся си белята** си ја барам бељата

бенгáлец *м.* **бенгáлка** *ж.* бенгалец, бенгалка

бенга́лски *ūрид.* бенгалски — **~ огън** бенгалски оган
беневре́ци *мн. дијал.* беневреци, тесни шопски бечви
бензи́н *м.* бензин — **зареждам колата с ~** земам бензин за колата
бензи́нен, бензи́нов *ūрид.* бензински — **бензинова запалка** бензинска запалка — **бензинова станция** бензинска пумпа — **~ мотор** бензински мотор
бе́нка *ж.* бенка — **~ на шията** бенка на вратот
бе́нт *м.* (*мн.* **бентове**) бент, брана, јаз, насип (заштитен)
бера́ *н.* 1) бере — **брах череши** берев цреши; 2) збира, собира — **това шише бере един литър** ова шише собира еден литар; 3) презема (на себе) — **бера грях** преземам грев на себе; 4) збира — **циреят бере** чирот бере — **~ душа** збирам душа — **~ ядове** збирам јадови — **~ срам** се срамам
бера́ч *м.* **бера́чка** *ж.* берач, берачка
бербе́р(ин) *м. нар.* берберин
береке́т *м. нар.* бериќет, годишен род
береке́тен *ūрид.* бериќетен — **берекетна година** бериќетна година
бери́тба *ж.* берба — **~ на грозде** гроздобрање
берлинча́нин *м.* **берлинча́нка** *ж.* берлинец, берлинка
бесе́да *ж.* 1) беседа, говор; 2) предавање — **изнасям ~ пред селяните** држам предавање (говор) пред селаните
бесе́двам *н.* говори, води слободен разговор
бесе́дка *ж.* мал павилјон (обично во градина)
бе́сен, бя́сна, бя́сно *ūрид.* бесен, -а,-о — **бесни кучета** бесни кучиња; *фиг.* **бясна скорост** бесна брзина
беси́лка *ж.* **беси́ло** *ср.* бесилка
бесне́я *н.* беснее, лудува
бе́ся *н.* беси, обесува, става на бесилка; **той коли, той беси тук** овде тој коли, тој беси
бе́совски *ūрид.* ѓаволски, демонски, еретички, богомилски — **бесовски песни** богомилски песни
бето́н *м.* бетон — **армиран ~** армиран бетон
бето́нен,-о́нна,-о́нно *ūрид.* бетонски — **бетонна стена** бетонски ѕид — **бетонно желязо** бетонско железо
бетонджи́я *м.* бетонџија, работник што бетонира
бетонобъркá́чка *ж.* бетономешалка
би *частица* (за формирање на кондиционал) би — **той ~ желал да ги посети** тој би сакал да ги посети — **може ~** можеби
бибе́рон *м.* цицка на шишенце за млеко, цуцла
библе́йски *ūрид.* библиски
библиогра́ф *м.* библиограф
библиогра́фия *ж.* 1) библиографија (наука); 2) библиографија, список на литература; 3) библиографија, преглед на нови книги
библиографи́чен, библиографи́чески *ūрид.* библиографски
библиоте́ка *ж.* 1) библиотека; 2) едиција; 3) библиотека (установа) — **народна | градска | университетска ~**

народна | градска | университетска библиотека — **подвижна** ~ подвижна библиотека

библиотека́р *м.* **библиотека́рка** *ж.* библиотекар, библиотекарка

библиотека́рски *йрид.* библиотекарски

библиоте́чен *йри.* библиотечен —**боблиотечна читалня** библиотечна читална

бива́к *м.* *воj.* бивак, привремен воjнички логор

би́вам *н.* 1) (итеративна форма од гл. **съм**) е, бидува — **често съм бивал у тях** често сум бил каj нив — **такъв студ не е бивал отдавна** ваков студ немало одамна — **това не бива** тоа не бидува; 2) *безлич.* треба — **не бива да се забравя** не треба да се заборави — **не бива да правиш така** не треба така да правиш — **не ме бива** не ме бидува — **бива ме за всичко** ме бидува за сѐ — **бива те за началник** те бидува за раководител — **не го бива за нищо** не го бидува за ништо, не е за ништо

би́вол *м.* бивол

бивола́р *м.* биволар, говедар што чува биволи

би́волски *йрид.* биволски — **биволско търпение** биволско трпение

бивш *йрид.* бивш — ~ **управител** бивш управител

биде́йки *г. йрил.* бидеjќи

бидо́н *м.* канта за бензин

бижу́ *ср.* накит

бижуте́рия *ж.* продавница за накит, бижутерска стока

би́знес *м.* бизнис

би́знесмен *м.* бизнисмен, деловен човек

би́к *м.* (*мн.* **бикове**) бик — **борба с бикове** борба со бикови

биквадра́т *м.* биквадрат

биквадра́тен *йрид.* биквадратен — **биквадратно уравнение** биквадратна равенка

бикобо́рец *м.* тореадор

бикогла́в *йрид.* тврдоглав

бил,-а,-о, и *акш. глаг. л*-форма бил, -а, -о, -е — **бил съм ученик** сум бил ученик; **било що било** било што било

би́ле *ср.* *нар.* билjе

биле́т *м.* билет, карта, книшка, лоз, дозвола — **ж. п.** ~ возен билет — **входен** ~ влезен билет — **лотариен** ~ лоз — **перонен** ~ перонска карта — **трамваен** ~ ~ трамваjска карта — **партиен** ~ партиска книшка — **ловен** ~ ловечка дозвола

би́лка *ж.* билка (лековита)

билка́р *м.* билjар

билка́рски *йрид.* билjарски — ~ **магазин** продавница за лековити растениjа

би́ло *ср.* било, срт

биля́рд *м.* билjард и билjардо

бинли́к *м.* *разг.* бинлак, балон (за вино и сл.)

бино́къл *м.* дурбин

бино́м *м.* бином — **Нютонов** ~ Њутнов бином

бинт *м.* (*мн.* **би́нтове**) завоj, бинт

бинто́вам *н.* превива со завоj, бинтува

биогра́фия *ж.* (*в.* **животопис**) биографиjа

биографи́чен, биографи́чески *йрид.* биографски — **биогра-**

фични данни биографски податоци

биоло́гия *ж.* биологија

биологи́чен, биологи́чески *прид.* биолошки

би́ра *ж.* пиво — **светла** | **черна** ~ бело | црно пиво — **моля, една чаша** ~! молам, чаша пиво! — **производител на** ~ производител на пиво

би́рен *прид.* пивски, што се однесува на пиво — **бирена чаша** чаша за пиво — **бирена фабрика** пиварница, фабрика за пиво — **бирено шише** пивско шише, шише од пиво

бирма́нец *м.* **бирма́нка** *ж.* Бурманец, Бурманка

бирма́нски *прид.* бурмански

би́рник *м.* *арх.* собирач на данок

би́рнически *прид.* даночен

бис *изв.* бис! повтори!

би́сер *м.* бисер — **ловец на бисери** ловец на бисери

би́серен *прид.* бисерен

бискви́т *м.* бисквит

би́стря *н.* бистри — *фиг.* ~ **политика** бистрам политика

би́стър *м.* бистар — **би́стра вода́** бистра вода — ~ **ум** бистар ум

бит *м.* бит, начин на живот (услови, навики, обичаи и сл.) — **селски** | **градски** ~ селски | градски начин на живот — **картини от военния** ~ слики од военинот живот

бит,-а,-о *прид.* тепан, биен, победен — **врагът е** ~ непријателот е победен — **бито мляко** биено млеко, обезмастено млеко (сирење и сл.)

битие́ *ср.* битие, реални услови на животот, егзистенција — **битието определя съзнанието** битието ја определува свеста

би́тка *ж.* битка, бој, борба

би́тов *прид.* битов — **битови песни** битови песни — **битови условия** битови услови — **битова драма** битова драма ◊ **битово разложение** пропаѓање на старите (народните) облици на живот

битпаза́р *м.* битпазар

бифте́к *м.* бифтек

бич *м.* (*в.* **камшик**) камшик

би́ча *н.* *дијал.* бичи

би́чен *прид.* бичен — **бичени материали** бичена граѓа

бички́я *ж.* бичкија,

бичкиджи́я *м.* бичкиџија

бичу́вам *н.* 1) бичува; 2) *фиг.* критикува, шиба, жигосува

би́я *н.* 1) бие, тепа, удира, мава — **биха го до смърт** го тепаа до смрт; 2) победи (на натпревар или во борба) — **кой би на вчерашното състезание** кој победи на вчерашниот натпревар; 3) пука, стрела, убива — ~ **зайци** убивам зајаци; 4) удира (во тапан и сл.), бие (ѕвоно) — **звънецът бие** ѕвонецот бие — **сърцето бие** срцето бие; 5) удира, тропа, чука, мати — **бия яйца** матам јајца **бия мляко** матам млеко — — **дъждът бие по прозорците** дождот тропа (удира) на прозорците; 6) изгледа, се чини — **това не бие на добро** ова не е на добро; 7) *фиг.* ~ **си главата** си ја чукам главата (размислувам) — **лампата ми бие в очите** ламбата ми бие в очи — **да бием по бюрокрацията!** да

удриме по бирократијата! — ~ **се по гърдите** се бијам в гради; ☐ ~ **тревога** свирам тревога — ~ **в очи** паѓам в очи, правам впечаток — ~ **на чувства** удирам на чувствата

бия се *н. йовр.* се бие, се бори

благ *йрид.* 1) благ, мирен, кроток, добродушен; пријатен, нежен — **блага усмивка** нежна насмевка — **благо лице** пријатно лице — ~ **климат** блага клима; 2) *дијал.* сладок — **благо вино** благо вино, шира

благинá *ж. дијал.* мрсно јадење

благо *ср.* 1) благо, богатство — **стопански и културни блага на страната** стопански и културни богатства на земјата — **материални блага** материјални блага; 2) благосостојба — **за благото на човечеството** за благосостојбата на човештвото

благовиден *йрид.* 1) благовиден, пристоен, љубезен; скромен, смирен; 2) *фиг.* на изглед љубезен (скромен, пристоен)

благоволéние *ср. ахр.* благонаклоност

благовъзпитан *йрид.* добро воспитан

благодáрен *йрид.* задоволен, благодарен

благодарéние *ср.* благодарност, задоволство — **благодарение на . . .** благодарение на . . .

благодáрствен *йрид.* благодарен, што изразува благодарност — **благодарствено писмо** благодарно писмо

благодаря *н.* благодари — **благодаря!** благодарам! — **много благодаря** благодарам многу — **сърдечно** ~ срдечно благодарам

благодáт *ж.* благодат

благодáтен *йрид.* благодатен — **дъжд** благодатен дожд

благодéнствие *ср.* благосостојба, просперитет

благодéнствувам *н.* живее во благосостојба, добро живее

благодéтел *м. ахр.* добротвор, дародавец

благозвучие *ср.* благозвучност, мелодичност, хармонија

благонадéжден *йрид.* исправен (политички)

благонадéжност *ж.* исправност (општествено-политичка)

благонамéрен *йрид.* добронамерен

благопожелáние *ср.* поздрав, честитка (со најубави желби) — **най-добри благопожелания по случай Новата година** најубави желби за Новата година

благополучен *йрид.* успешен, срекно завршен

благополучно *йрид.* успешно, срекно — **всичко свърши** ~ сè се сврши срекно

благополучие *ср.* напредок, успех

благоприличен *йрид.* пристоен, учтив

благоприличие *ср.* пристојност, учтивост, добро однесување

благоприятен *йрид.* благопријатен, пријатен, поволен — **благоприятни новини** благопријатни (поволни) вести — ~ **случай** поволен (згоден) случај — ~ **вятар** поволен ветар

благоразумен *йрид.* благоразумен, умен, мудар

благоразу́мие *ср.* благоразумност, мудрост

благоро́ден *прид.* благороден, великодушен, возвишен — **благородни метали** благородни метали

благоро́дник *м.* благородник, аристократ

благослове́н *прид.* благословен

благослови́я *ж.* благослов; дозвола, одобрение — **с благословията на някого** со благослов од некого

благосъстоя́ние *ср.* благосостојба — **материално** ~ материјална благосостојба

благотво́рен *прид.* благотворен, позитивен, корисен — **благотворно влияние** позитивно влијание

благотвори́телен *прид.* *ахр.* добротворен — **благотворително дружество** добротворно друштво

благоустро́ен *прид.* добро уреден, удобен, (комунално) изграден — ~ **град** добро уреден град

благоустро́явам *н.* **благоустро́я** *с.* уредува (уреди) населба во комунална смисла на зборот, урбанизира

благоустро́йство *ср.* комунално уредување, урбанизам

благоутро́бие *ср.* *ирон.* благоутробие

благоуха́ние *ср.* *поет.* пријатна миризба

бла́жен *прид.* мрсен — **блажно ядене** мрсно јадење — **блажни бои** мрсни бои — ~ **цокъл** мрсно цокле

блаже́н *прид.* блажен, среќен

блаже́нство *ср.* блаженство, среќа, задоволство

бла́нка *ж.* образец, формулар — ~ **за телеграма** формулар за телеграма — **попълвам** ~ пополнувам формулар

бла́тен *прид.* блатен, мочурлив

блатист *прид.* блатен, мочурлив — **блатиста почва** мочурлива почва — **блатиста местност** мочурлив крај

бла́то *ср.* блато, бара, мочуриште

блед, бле́ден *прид.* 1) блед — ~ **като смъртник** блед како мртовец — **бледо син цвят** отворено сина боја; 2) *фиг.* блед, недоволно успешен

бледне́я *н.* бледнее

бле́дничък *прид.* бледникав

бледосло́вие *ср.* брборење, дрдорење

бле́ене *ср.* блеење

блену́вам *н.* бленува, фантазира

бле́сна *с.* *в.* **бля́свам**

блестя́ *н.* блеска, болска, блескоти, сјае — **той обича да блести с остроумието си** тој сака да блеска со својата остроумност — **всичко, що блести, не е злато** (*нар. п.*) не е злато сѐ што сјае

блестя́щ *прид.* блескав, сјаен — ~ **предмет** блескав предмет — **блестяща кариера** блескава кариера — **блестящо изпълнение** сјајно исполнување

блещу́кам *н.* светка — **звезди блещукат** ѕвездите светкаат

бле́я *н.* блее

бли́жа *н.* лиже, оближува — **и вълк му кротко раната ближе** (Ботев) и волк кротко раната му лиже — **огън ближе стените** пламенот ги лиже ѕидовите

близна́к *м.* **близна́чка** *ж.* близнак, близначка

бли́зо *прид.* близу — **ела по-близо до мене** ела поблизу до мене — **часът е ~ шест** саатот е близу шест

бли́зък *прид.* 1) близок; 2) неодамнешен — **спомени от близкото минало** спомени од неодамнешното минато — **в близко бъдеще** во блиска иднина; 3) близок, свој (по род или сфаќање) — **~ роднина** близок роднина — **~ приятел** близок пријател; 4) сличен; 5) (*како им.*) роднина — **моите близки** моите роднини

бли́кам *н. с.* блика, бликне — **от раната му бликаше кръв** од раната му бликаше крв

блинди́ран *прид.* блиндиран — **~ автомобил** блиндиран автомобил

блок *м.* 1) блок (големо парче камен и сл.); 2) блок (за цртање и сл.)—**~ за рисуване** блок за цртање; 3) **жилищен ~** станбен блок; 4) обработлива површина, блок; 5) сојуз на политички партии или држави·

блока́да *ж.* блокада — **икономическа ~** економска блокада

блоки́рам *н. с.* блокира

бло́ков *прид.* блоков, што се однесува на блок — **блокови жилища** големи станбени згради **~ шрифт** блок-букви

блонди́н *м.* **блонди́нка** *ж.* рус (човек), руса (жена)

блу́ден *прид.* блуден, изгубен — **~ син** блуден син

блу́дкав *прид.* 1) блуткав, невкусен; 2) банален, површен, бесмислен — **блудкава шега** банална шега — **блудкаво съдържание** банална содржина

блу́дница *ж.* блудница

блужда́я *н.* талка, скита, патува (без цел)

блу́за *ж.* блуза (женска или работничка, не воjничка)

блъ́скам *н.* **блъ́свам, блъ́сна** *с.* турка, турнува, турне

блъ́скам се *н. повр.* се турка — **не се блъскайте!** не туркајте се!

блъ́сканица *ж.* турканица

блъф *м.* блеф

блъфи́рам *н. с.* блефира

блю́до *ср.* 1) бљудо, чинија; сан; 2) гозба, јадење

блюдоли́зец *м.* лижисанко

блян *м.* блен, фантазија

бля́свам *н.* **бле́сна** *с.* блеска, блесне, болска, болсне

бля́скав *прид.* блескав

бля́сък *м.* 1) блескот, сјај; 2) *фиг.* раскош, богатство, слава — **живее в ~** живее во раскош — **бляскава отбрана** сјајна одбрана

боа́з *м.* планински премин, теснец, клисура

боб *м. бот.* грав

бо́бър *м. зоол.* (Castor fiber) дабар

бог *м.* (*мн.* **богове́**, *вок.* **боже**) бог, господ — **слава богу** фала богу — **боже упази** господ да чува — **помози ~** помози бог — **леле боже** офлеле боже — *фиг.* **той мисли, че е ~** тој мисли дека е бог

бога́т *прид.* богат, имотен, имашлив; изобилен, раскошен — **богата вечеря** богата (изобилна) вечера — **богата ре-**

колта богата реколта — **~ стил** раскошен стил
богата́ш *м. разг.* богаташ
богате́я *н.* богатее, се збогатува
бога́тичък *йриg.* имашлив, не многу богат
бога́тство *ср.* богатство — **има голямо ~** има големо богатство — **природни богатства** природни богатства
богоми́лски *йриg.* богомилски — **богомилско движение** богомилско движење
богомо́лец *м. црк.* богомолец
Богоро́дица *ж. црк.* богородица; Голема и Мала богородица (црквени празници)
богоро́дичка *ж.* (*gем. og* **богородица**) 1) богородица; 2) *фиг.* кроток, мирен човек;
богосло́в *м.* богослов, теолог
богослуже́ние *ср.* богослужение, богослужба
богоуго́дник *м. арх.* богоугодник
богоху́лник *м. лиш. арх.* богохулник, антихрист
бод *м.* бод (на вез), убод
бода́ *н.* боде, буца — **този вол боде** овој вол буца; ▱ **боде ме в гърдите** ме боде в гради — **~ някого в очите** ≅ трн сум му некому во очите
бо́двам *н.* **бо́дна** *с.* боцка, боцне
боди́л *м.* трн, бодликаво растение
бодли́в *йриg.* бодлив, бодликав — **бодлив тел** бодлива жица
бо́дър *йриg.* бодар — **бодра смяна** бодра смена — **~ старец** бодар старец
боеви́ *йриg.* боен, борбен — **боеви патрони** бојни куршуми — **боева задача** борбена задача
бо́ен *йриg.* боен, борбен, воен — **Отечественият фронт е траен ~ сюз на работници, селяни, занаятчии и интелигенция** Отечественот фронт е траен борбен сојуз на работниците, селаните, занаетчиите и интелигенцијата — **бойни спомени** воени спомени — **~ празник** воен празник — **бойно поле** бојно поле, боиште — **~ самолет | кораб** борбен авион | брод — **бойна единица** борбена единица — **на бойна нога** на воена нога — **~ вик** борбен извик
боеспосо́бен *йриg.* способен за борба
бое́ц *м.* (*мн.* **бойци́**) борец, војник
боже́ствен *йриg.* божествен
бо́жи *йриg.* божји, господов
Божи́ч *м. gијал.* (*в.* **Коледа**) Божиќ (верски празник)
божу́р *м. бош.* (Paeonia) божур
боза́ *ж.* боза
бозаджи́я *м.* бозаџија
боза́йник *м.* 1) цицач; 2) доенче
боза́я *н.* цица (мајчино млеко)
боздуга́н *м. шур.* боздоган, топуз
бой[1] *м.* 1) ќотек — **ям ~** јадам ќотек; 2) борба, битка, бој — **ръкопашен ~** борба гради со гради — **настъпателен ~** офанзивна борба — **в разгара на боя** во екот на борбата — **улични боеве** улични борби — **въздушен ~** воздушна борба
бой[2] *м. шур.* бој (височината на еден човек)

бойко́т *м.* бојкот — **обявявам ~ на нещо** објавувам бојкот на нешто

бойкоти́рам *н.* бојкотира

боклу́к *м. нар.* ѓубре, боклук, отпадоци — **кошче за ~** корпа за отпадоци — **кофа за ~** канта за ѓубре

боклукчи́я *м.* чистач, ѓубреџија

бо́кс *м.* 1) *сп.* бокс — **шампионат по ~** боксерски шампионат; 2) бокс (вид кожа)

бо́ксов *прид.* боксерски — **~ ринг** боксерски ринг

боксьо́рски *прид.* боксерски — **~ ръкавици** боксерски нараквици

боксьо́р *м.* боксер — **известен ~** познат боксер

боледу́вам *н.* боледува — **~ от детинство** боледувам од детство

боле́знен *прид.* 1) болезлив, болникав — **~ вид** болезлив изглед; 2) што боли — **болезнена рана** рана што боли; 3) болен, претерано осетлив — **болезнено любопитство** болна љубопитност

бо́лен *прид.* 1) болен, разболен — **болно сърце** болно срце — **~ съм** јас сум болен; 2) *фиг.* болен, претеран (во нешто) — **болна амби́ция** болна амбиција; 3) *како им.* болник, болен човек — **тежко ~** тешко болен човек; ▱ **болен въпрос** болно прашање — **болно място** ≅ осетлива точка, болно место

бо́лест *ж.* болест, заболување — **тежка | хроническа ~** тешка | хронична болест — **захарна ~** шеќерна болест — **сърдечна ~** срцево заболување

боли́ *н.* (*з. л. ед. од* **боля́**) боли — **къде те ~?** каде те боли? — **~ ме главата** ме боли главата — **~ го кракът** го боли ногата; *фиг.* **~ ме душата** ме боли душата

бо́лка *ж.* болка; мака, тага, грижа — **родилни болки** родилни болки — **с ~ на душата** со болка на душата

болна́в *прид.* болезлив, болникав

болни́к *м. нар.* болник, болен човек

бо́лница *ж.* болница — **постъпвам в ~** сум примен в болница — **изписвам някого от ~** испишувам некого од болница — **военна | градска | детска ~** воена | градска | детска болница

болнича́р *м.* **болнича́рка** *ж.* болничар, болничарка

бо́лничен *прид.* болничен, болнички — **болнична сграда** болничка зграда — **болнична стая** болничка соба — **~ лист** болничен лист — **болнична кола** болнична кола — **болнична сестра** медицинска сестра

болногледа́ч *м.* **болногледа́чка** *ж.* *в.* **болничар, болничарка**

болт *м.* *тех.* (*мн.* **бо́лтове**) винт

болшеви́зъм *м.* болшевизам

болшеви́к *м.* болшевик — **ние сме болшевики** ние сме болшевици

болшинство́ *ср.* *рус.* (*в.* **мнозинство́**) мнозинство — **абсолютно ~** апсолутно мнозинство — **болшинството от хората** повеќето луѓе

боля́рин *м. ист.* болјар, благородник

боля́рство *ср. ист* болјарство, благородништво, владеечка класа во феудализмот

бо́мба *ж.* бомба — **атомна | водородна | самолетна | ръчна** ~ атомска | хидрогенска | авионска | рачна бомба; *фиг.* **това подействува като** ~ тоа дејствуваше како бомба

бомбарди́рам *н.* бомбардира

бомбардирова́ч *м.* бомбардер **лек | тежък** ~ лесен | тежок бомбардер

бомбардиро́въчен *йрид.* бомбардерски

бомбардиро́вка *ж.* бомбардирање

бомбасти́чен *йрид.* бомбастичен

бомбе́ *ср.* 1) *арх.* бомбе, полуцилиндар; 2) врв (на чевел); 3) буре од околу 150 л.

бо́мбен *йрид.* бомбен, бомбашки — **бомбено нападение** бомбашки напад; бомбардирање ~ **товар** бомбен товар

бон *м.* бон

бонбо́н *м.* бонбон — **шоколадови бонбони** чоколадни бонбони

бонбоние́ра *ж.* бонбониера

бор *м.* бор (дрво); *хем.* бор (елементот B)

бора́вя *н.* борави, се занимава, работи (нешто), оперира — ~ **с много пари** оперирам со многу пари — **той борави с обществени въпроси** тој се занимава со општествени прашања

борба́ *ж.* 1) борба, натпревар — **за първенство** натпревар за првенство — ~ **на противуположностите** борба на спротивностите — ~ **за качество** борба за квалитет; 2) *воj.* борба, битка, војна — **националноосвободителна** ~ народноослободителна борба — ~ **за свобода** борба за слобода; 3) кампања, акција — **изборна** ~ изборна кампања — ~ **против нередностите** борба против неправилностите; 4) *сп.* борење **гръцко-римска** ~ борење во грчко-римски стил — ~ **свободен стил (свободна** ~**)** борење во слободен стил

борд *м.* борд, бок (од брод или авион)

боре́ц *м.* 1) борец, борач, натпреварувач (на ринг, игралиште); 2) борач, пеливан, атлет, јунак — **той е** ~, **с една ръка ще те събори** тој е јунак, ќе те кутне со една рака; 3) борец, војник, политички работник — ~ **срещу фашизма** борец против фашизмот — ~ **за мир** борец за мир

борим́ечка *м.* јуначиште (**Бориме́чка,** име на јунак од романот „Под игото" од И. Вазов)

бо́рина *ж.* борина

бори́чкам се *н. йовр.* се бори (по малу), се подборува

бормаши́на *ж.* бор-машина — **пробивам дупки с** ~ продупувам дупки со бор-машина

борови́нка *ж. бот.* (Vaccinium myrtillus) боровинка

бо́рса *ж.* 1) берза — **трудова** ~ берза на трудот; 2) голем пазар (светски); 3) берзанска цена; 4) **черна** ~ црна берза

бо́рсов *прид.* берзански — **борсова цена** берзанска цена — **~ спекулант** берзански шпекулант

борч *м. тур.* (*мн.* **бо́рчове**) долг, борч — **потънал съм в борчове** до гуша сум во долгови

бо́ря се *н. повр.* се бори — **~ се напразно** напразно се борам — **~ за съществуване** се борам за опстанок — **~ до пълна победа** се борам до полна победа

бос *прид.* 1) бос — **през лятото децата ходят боси** лете децата одат боси — **на ~ крак** на боса нога; 2) бос, непоткован — **добитъкът е ~** добитокот е бос; 3) *фиг.* недоволно подготвен — **~ съм по история** бос сум по историја

боси́лек *м. бот.* (Ocymum basilicum) босилек

бо́сичък *прид.* (*дем.* **од бос**) не сосема бос

бо́сненец *м.* **бо́сненка** *ж.* Босанец, Босанка

бо́сненски *прид.* босански — **босненска песен** босанска песна

босоти́я *ж.* босота, босотија

боста́н *м.* бостан; бостаниште, градина

бостанджи́я *м.* бостанџија

ботани́к *м.* ботаничар

ботани́чен, ботани́чески *прид.* ботанички — **ботаническа градина** ботаничка градина

ботý́ш *м.* чизма; *фиг.* милитаризам, насилство, притисок — **дамски ботуши** женски чизми — **под ботуша на фашизма** под чизмата на фашизмот

ботуша́р *м.* чизмар

ботуша́рски *прид.* чизмрски

бохе́м *м.* боем — **ние сме бохеми** ние сме боеми

бохе́мски *прид.* боемски — **~ живот** боемски живот

бохча́ *ж. нар.* бовча

бохчалъ́к *м.* бовчалак, свадбен дар

бо́цкам, бо́цвам *н.* **бо́цна** *с* боцка, боцнува, боцне

бо́шлаф *м. разг.* бошлаф, празни муабети, бесмислица, лага

боя́ *ж.* боја — **маслена ~** мрсна боја — **~ за коси** боја за коса — **рисувам с блажни бои** цртам со мрсни бои

боя́ се *н. повр.* се бои, се плаши

бояджи́йски *прид.* бојаџиски, молерски — **~ пистолет** молерски пиштол

бояджи́я *м.* бојаџија, молер; *фиг.* политички камелеон, превртливец

боядисвам *н.* **боядисам** *с.* бојадисува, бојадиса, бојоса

боядисване *ср.* бојадисување — **~ на коси** бојадисување на косата

боязли́в *прид.* бојазлив, плашлив, нерешителен

боя́зън *ж. лит.* бојазан

бра́ва *ж.* брав (ситен добиток)

брава́ *ж.* брава — **вътрешна ~** внатрешна брава — **секретна ~** секретна брава

бра́во *изв.* браво

брада́ *ж.* 1) брада, дел од вилицата; подбрадок; — **пускам ~** пуштам брада; 2) име за сè што прилега на брада — **~ на царевица** пченкарна брада

брада́вица *ж.* (*мн.* **брада́вици**) брадавица

брада́т *прид.* брадат — **~ човек** човек со брада

бра́два *ж.* секира, брадва — **остри брадви** остри секири

бра́двичка *ж. дем.* секирче, брадвиче

бради́чка *дем.* брадуле, брадулче, брадиче

брадя́сал *прид.* брадосан, неизбричен

бразда́ *ж.* бразда

браздя́ *н.* бразди, прави бразда — **трактори браздят нивите** тракторите ги браздат (прават бразди на) нивите

брази́лец *м.* **брази́лка** *ж.* Бразилец, Бразилка

брази́лски *прид.* бразилски

брак *м.* (*мн.* **бра́кове**) 1) брак — **законен ~** законски брак — **свидетелство за ~** извод од книгата на венчаните, венчаница — **встъпвам в ~** стапувам во брак; 2) шкарт, фелерична стока

бракоразво́д *м.* бракоразвод, развод на брак

бракоразво́ден *прид.* бракоразводен — **бракоразводно дело** бракоразводна парница

бракосъчета́ние *ср.* венчавање, церемонија при венчавањето (регистрирање)

брана́ *ж.* брана (земјоделска справа)

бра́нник *м.* 1) војник, борец; 2) член на истоимената профашистичка организација во Бугарија (пред 9 септ. 1944)

брано́свам *н.* браносува (нива)

бра́нш *м.* струка

бра́ншов *прид.* струковен — **браншово сдружение** струковно здружение

бра́ня *н.* брани, штити; забранува

бра́ня се *н. повр.* се брани

брат *м.* (*мн.* **братя**) 1) брат — **рожден ~** роден брат — **~ брата не храни, тежко му кой го няма** брат брата не рани, тешко тој што го нема; 2) добар пријател (при интимно обрнување); 3) монах, калуѓер; 4) соработник, воен другар

брате́ц (братле́, бра́тко, братле́нце, бра́тченце) *м. дем. од* **брат** братец, брате, братче

братовче́д *м.* **братовче́дка** *ж.* братучед, братучеда — **първи братувчеди** први братучеди — **втори братовчеди** втори братучеди

братоуби́йствен *прид.* братоубиствен — **братоубийствена война** братоубиствена војна

бра́тски *прид.* братски — **братска любов | помощ** братска љубов | помош — **братска могила** братска могила, заедничка гробница

бра́тство *ср.* братство

брату́шка *м. разг.* „брат Словен" „брат Русин" Бугарите така ги наречуваа Русите (а и тие нив) за време на Руско-турската војна во 1877 — 78.

бра́чен *прид.* брачен — **брачна двойка** брачна двојка — **~ живот** брачен живот

брашна́рски *прид.* брашнарски — **~ магазин** продавница за брашно, брашнарница

бра́шнен *прид.* брашнен, брашнест — **~ картоф** брашнест компир — **брашнена кашица** кашичка од брашно — **~ сандък** сандак за брашно — **брашнени чували** вреќи за брашно

брашно́ *ср.* брашно — **бяло** | **царевично** ~ бело | пченкарно брашно — ~ **първо качество** брашно од прва класа
бре *изв.* бре (означува разни чувства)
бregoви́ *прид.* крајбрежен — **брегова артилерия** крајбрежна артилерија
бреза́ *ж.* *бот.* (Betula alba) бреза
бреза́к *м.* брезова шумичка
брезе́нт *м.* церада
брей *изв.* уф, бре ~ **че глупав човек!** бре, што глуп човек!
бре́менен,-енна,-енно *прид.* труден, бремен — **бременна жена** трудна жена
бре́менност *ж.* бременост, гравидитет
брига́да *ж.* 1) бригада (воена единица); 2) бригада — **трудова** ~ трудова (работна) бригада — **младежка** ~ младинска бригада — **полевъдна** ~ земјоделска бригада
брига́ден *прид.* бригаден — ~ **командир** командант на бригада — ~ **ръководител** раководител на бригада
бригади́р *м.* бригадир, член на работна бригада
бригади́рски *прид.* бригадирски — **бригадирска песен** бригадирска песна
брике́т *м.* брикет, пресуван јаглен
брия́нт *м.* брилијант, бесценет камен
брилянти́н *м.* брилијантин, помада за коса
бри́мка *ж.* котелец — **ловене на бримки** фаќање котелци (на чорапи)
брита́нец, британка *ж.* Британец, Британка
брита́нски *прид.* британски — ~ **кораб** британски брод
брич *м.* брич
брод *м.* премин, место каде што река може да се прегази
броде́рия *ж.* бродерија, вез
бро́дник *м.* **бро́дница** *ж.* вампир, ноќен дух
бро́дя *н.* талка, патува, скита
бродя́га *м.* *рус.* скитник
броени́ца *ж.* бројници
брое́ц *м.* *в.* **брояч**
броже́ние *ср.* вриеж (општествен), незадоволство
брои́тел *м.* бројач (лице или механизам)
брой *м.* 1) број, бројка — **броят на учениците е голям** бројот на учениците е голем; 2) број (од лист или списание), примерок — **новият** ~ **на в. Труд** новиот број на весникот Труд — **отделен** ~ **струва 20 стотинки** еден примерок чини 20 стотинки
бро́йка *ж.* примерок — **книгата се отпечата в 8000 бройки** книгата е отпечатена во 8000 примероци
бром *м.* *хем.* бром (Br)
бронева́к *м.* тенкист, припадник на оклопните единици (војник или офицер)
броневи́ *прид.* оклопен
броненo̒сец *м.* *вој.* оклопен брод, крстарица
бро́нз *м.* бронза
бро́нзов *прид.* бронзен; бронзов; што има боја на бронза — ~ **век** бронзова епоха, бронзено време — **бронзова статуя** бронзена статуа
брони́ран *прид.* блиндиран, оклопен — ~ **кораб** оклопен

брод, крстарица — ~ **автомобил** блиндиран автомобил — ~ **полк** тенковски полк

бронхиа́лен *прид.* мед. бронхијален — **бронхиална астма** бронхијална астма

бро́ня *ж.* оклоп (на автомобил, брод и сл.), штит

бро́шка *ж.* брош

брошу́ра *ж.* брошура

броя́ *н.* 1) брои — ~ **до сто** бројам до сто — ~ **на ум** бројам во себе; 2) смета (на некого) — **и него ли броиш за мъж?** и него ли го сметаш за маж?; 3) плаќа, брои пари (некому); 4) има на број — **селото брои триста къщи** селото има триста куќи; ▱ ~ **някому залците** му ги бројам некому залаците — **броят се на пръсти** се бројат на прсти

броя́ се *н. йовр.* се смета, се брои

бру́ля *н.* 1) чука, тресе (плодови од дрво), грубо бере; 2) шиба, силно удира

брус *м.* 1) брус, точило; 2) четвртасто парче — **дай един** ~ **сланина** дај еден ремен сланина

брута́лен *прид.* брутален

бру́то *прил.* бруто — ~ **регистър тонове** бруто-регистарски тони

бръз *прид. в.* **бърз**

бръ́мбар *м. зоол.* бумбар; ▱ **има бръмбари в главата** има мушички во главата

бръмча́ *н.* брмчи — **в градината бръмчат пчели** во градината брмчат пчели

бръ́нка *ж.* брна, брнка, алка

бръ́скам *н.* заметува, чисти со метличка

бръ́сна *н.* бричи; ▱ **не го бръсна** не го фермам за ништо — **кой го бръсне** кој го прашува, кој го ферма

бръ́сна се *н. йовр.* се бричи

бръсна́р *м.* бербер

бръсна́рски *прид.* берберски — **бръснарски салон** берберски салон

бръ́снат *прид.* бричен, избричен

бръсна́ч *м.* брич — **реже като** ~ сече како брич; ▱ **на такава глава такъв** ~ ≅ спрема главата и капата, спрема светецот и тропарот

бръ́снене *ср.* бричење — **ножче за** ~ жилет

бръдве́ж *м.* брборење, дрдорење

бръ́чка *ж.* брчка (на лице), набор (на штоф, кожа и сл.)

бръшля́н *м. бот.* (Hedera helix) бршлан (и бршлен)

бръщоле́вя *н.* брбори

брюне́т *м.* **брюне́тка** *ж.* црномурен маж, црномурна жена

бряг *м.* (*мн.* **брегове́**) 1) брег — **речен** | **морски** ~ речен | морски брег — **на брега на реката** на брегот од реката; 2) брег, рид; 3) копно — **към брега** кон копното; 4) *фиг.* раб, граница — **на брега на пропастта** на работ од пропаста

бря́ст *м. бот.* (Ulmus) брест

бу́ба *ж.* буба — **копринена** ~ свилена буба

буба́рство *ср.* бубарство

буболе́чка *ж.* бубичка; *фиг.* бубичка, премногу мирен човек

будала́ *м. разг.* будала, глуп човек, билмез

бу́ден *прид.* 1) буден, бессонен — **будни нощи** бессони ноќи; 2) паметен, умен, интелигентен, свесен — **будно дете** паметно (умно) дете

буди́лник *м.* будилник (часовник)

буди́тел *м.* назив за истакнати општествено-политички и културни работници од времето на бугарската преродба што работеа врз будењето на политичката и националната свест на бугарскиот народ (на пример: Раковски, Каравелов, Ботев и др.)

бу́дка *ж.* бутка, кабина, куќичка стражарска куќичка — **вестникарска** ~ бутка за весници — ~ **на часовой** стражарска куќичка — **шофьорска** ~ шоферска кабина — **телефонна** ~ телефонска кабина

бу́дност *ж.* будност

бу́дя *н.* 1) буди, разбудува — **всяка сутрин петелът ме буди** секое утро петелот ме буди; 2) предизвикува — **постъпката му буди негодувание** неговата постапка предизвикува негодување; 3) *фиг.* буди народ (политички, национално)

бу́дя се *н.* *йовр.* се буди, се разбудува

бу́ен *прид.* буен, напреден; непокорен, нескротлив — **буйно дете** напредно дете — ~ **кон** нескротлив коњ

бу́за *ж.* образ (дел од лицето) — **червени бузи** црвени образи — **хлътнали бузи** испиени образи

бу́зест *прид.* со полни образи

бук *м.* *бот.* (Fagus) бука

бу́ква *ж.* 1) буква — **главна | малка** ~ голема | мала буква — **начална** ~ почетна буква; 2) печатарска буква; ▱ **буквата на закона** буквата на законот — **остава мъртва** ~ мртва буква на хартија — **той е безгласна буква** тој е безгласна буква, последна дупка на кавалот

буква́лен *прид.* буквален — **в буквалния смисъл на думата** во буквалната смисла на зборот — ~ **превод** буквален превод

буква́лно *прид.* буквално

буква́р *м.* буквар

букволея́рница *ж.* леарница за букви

буквоя́дец *м.* формалист, бирократ

буке́т *м.* букет

бу́кла *ж.* локна

бу́ков *прид.* буков

буксу́ва *н.* шлајфува

бу́ла[1] *ж.* була, Турчинка, анка

бу́ла[2] *ж.* 1) булка, див афион; 2) (Tagetes erecta) *бот.* божурига

бу́ла[3] *ж.* папска повелба, папски декрет

булгу́р *м.* бунгур

булева́рд *м.* булевар

булева́рден *прид.* булеварски; *фиг.* шунд — **булевардна литература** шунд-литература

бу́лка *ж.* невеста

бу́ло *ср.* було, превез, зар, вел; мрежа за пчелари

буљо́н *м.* буљон — **телешки** ~ телешки буљон

бумтя́ *н.* буботи — **печката весело бумти** печката весело буботи

бу́на *ж.* *нар. в.* **бунт**

бунáр *м.* бунар
бунѝще *ср.* буниште
бунт *м.* буна, бунт — **селски бунтове** селански буни
бунтáр *м.* бунтаџија, незадоволник
бунтóвник *м.* **бунтóвница** *ж.* бунтовник, бунтовница
бунтóвен *йрид.* бунтовен, бунтовнички, револуционерен
бунтóвнически *йрид.* бунтовнички
бунтýвам *н.* буни, бунтува — **бунтувам народа** го бунтувам народот
бунтýвам се *н. йовр.* се бунтува, се буни
бýре *ср.* буре
буревéстник *м.* 1) претскажувач на бура; 2) *зоол.* (Parcellaria) албатрос
бýрен *йрид.* бурен, силен, динамичен — **бурни аплодисменти** бурен аплауз — **бурно море** бурно море — **бурно развитие** бурен развиток; *фиг.* **бурна епоха** бурна епоха; немирна епоха
бýрен *м.* плевел; бурјан; лековито растение
буренáк *м.* место обраснато со плевел; бурјаниште
буренóсен *йрид.* буреносен, немирен, што носи бура
буреня́свам *н.* **буреня́сам** *с.* обраствува во плевел
буржоá *м.* буржуј
буржоáзен *йрид.* буржоаски — **буржоазно-демократична революция** буржоаско-демократска револуција
буржоáзия *ж.* буржоазија — **едра | дребна** ~ крупна | ситна буржуазија
буркáн *м.* тегла — ~ **със слатко** тегла со слатко
бурмá *ж.* шраф, бургија
бýря *ж.* 1) бура, силен ветар, луња — **снежна** ~ виулица; 2) *фиг.* бура — ~ **на революцията** бура на револуцијата
бут *м.* 1) бут — **свински | говежди | овнешки** ~ свински | говедски | овнешки бут; 2) бут, колк
бутáло *ср. физ. йех.* клип
бутам *н.* турка; гиба — **недейте бута тези неща!** немојте да ги туркате овие работи!
бýтам се *н. йовр.* се турка
бýтаница *ж. в.* **блъсканица**
бутѝлка *ж.* шише — ~ **за вино** шише за вино — **мляко в бутилки** млеко во шишиња — **отварям** ~ **шампанско** отворам шише шампањ
бутóн *м. ел.* копче, прекинувач
бутониéра *ж.* дупче на реверот
бýхал *м. зоол.* (Strix bubo) був
бухáлка *ж.* пиралка; рачна бомба со дрвена рачка
бýхам *н.* бувта, тресе; ◻ **стига си бухал** доста си бувтал (силно кашлал)
бýхвам *н.* **бýхна** *с.* 1) удира, удри, бувта, бувне — **бух на го по главата** го удри по главата; 2) набабрува, стасува (за тесто)
бухлáт *йрид.* раширен, разгранет — **бухлато дърво** разгрането дрво — ~ **облак** раширен облак
бухтя́ *н.* бучи,фучи — **реката бухти** реката бучи
бýца *ж.* 1) грутка, парче — ~ **сирене** грутка сирење; 2) цумка — ~ **на челото** цумка на челото; ◻ **заседна ми** ~ **в гърлото** ми застана грутка во грлото

бу́ча *н.* набодува — **~ месо на шиш** набодува месо на ражен
бучá *н.* бучи, фучи — **вятърът бучи** ветрот бучи
буче́не *ср.* бучење, фучење, татнење — **подземно ~** подземно татнење
бу́чка *ж.* грутче, коцка, парче — **захар на бучки** шеќер во коцки — **~ сирене** парче сирење
бушо́н *м.* *тех.* бушон, осигурувач — **изгоряха бушоните** прегореа бушоните
бушу́вам *н.* беснее — **бурята бушува** беснее бура
бѣ́брек *м.* бубрег — **възпаление на бъбреците** воспаление на бубрезите; ◻ **като ~ в лой** како бубрег во лој
бѣ́брече *ср.* *дем.* бубреже
бѣ́бречен *прид.* бубрежен — **бъбречна болест** бубрежна болест
бъбри́в *прид.* брблив, говорлив — **бъбрива жена** брблива жена
бъбри́ца *м.* *ж.* брборко, брборка
бѣ́бря *н.* брбори — **~ глупости** брборам глупости
бѣ́да *н.* е, биде — **бъди така добър** биди така добар — **така да бъде** така нека биде; ◻ **няма да я бъде** нема да ја биде, нема да оздрави
бѣ́ден,-на,-но *прид.* иден, идна, идно — **бъдни поколения** идни поколенија
бѣ́дещ,-а,-о *прид.* иден, идна, идно — **нейният ~ съпруг** нејзиниот иден сопруг
бѣ́деще *ср.* иднина — **в близко ~** во блиска иднина — **бъдещето ще покаже** иднината ќе покаже — **имам голямо ~** имам голема иднина — **светло ~** светла иднина
бѣ́дни *прид.* **Бѣ́дни вечер** Бадник
бѣ́дник *м.* бадник
бъднина́ *ж.* *лит.* иднина, перспектива — **светли бъднини** сјајна иднина
бъз *м.* *бот.* (Sambucus nigra) боз
бъзе́ *ср.* *бот.* (Sambucus ebulus) диво бозе, бозел
бъзли́в *прид.* плашлив, страшлив
бъзли́вец *м.* **бъзли́вка** *ж.* плашлив човек, кукавица
бѣ́лвам *н.* 1) блуе (храна); 2) *фиг.* блуе (оган, лава) — **ордъдията бълват огън** орудијата блујат оган
бълга́ран *м.* некогашно подбивно име за Бугарин
българи́зъм *м.* бугаризам (бугарски збор во друг јазик) —
бѣ́лгарин *м.* **бѣ́лгарка** *ж.* Бугарин, Бугарка — **българите са славяни** Бугарите се Словени — **трудолюбиви българки** трудољубиви Бугарки
Бѣлга́рия *ж.* Бугарија — **Народна република Бѣлгария** Народна Република Бугарија (*лат.* *транскрип.* Bulgaria)
българомохамеда́нин *м.* Бугарин-муслиман
българофи́л *м.* бугарофил
бѣ́лгарски *прид.* бугарски — **~ език** бугарски јазик — **българска литература** бугарска литература — **Българска академия на науките** Бугарска академија на науките — **Българска народна бан-**

ка Бугарска народна банка — **Българска комунистическа партия** Комунистичката партија на Бугарија — **българско правителство** бугарската влада — **българско възраждане** бугарската преродба — **българско ударение** бугарски акцент; (*како им.*) **български** бугарски (јазик)

българщина́ *ж.* бугарски менталитет; бугарски елемент (национален, јазичен и сл.)

бълну́вам *н.* блада; *фиг.* фантазира (претерано)

бълха́ *ж. зоол.* (Pulex irritans) болва; ▱ **заради бълхата изгарям юргана** (*нар. п.*) заради болвата го палам јорганот

бърбо́рко *м.* брборко, дрдорко

бъ́рдо *ср.* 1) рид, брег; 2) брдо, брдила (за ткаење)

бъ́рже *прил.* брзо, итно, итро

бърз *прид.* брз, итен — ~ **влак** брз воз — ~ **отговор** итен одговор — **на бърза ръка** на брза рака — **бърза телеграма** брза телеграма — **работата е много бърза** работата е многу брза

бъ́рзам *н.* брза, ита — **не бързай!** не брзај! — **бързай!** брзај! побрзај!

бъ́рзей *м.* брзак

бързешка́та, бързешко́м *прил.* бргу, набрзина

бързина́ *ж.* брзина — **с пълна** ~ со полна брзина — **с мълниеносна** ~ со секавична брзина

бъ́рзо *прил.* брзо, бргу

бързоно́г *прид.* брзоног — **бързоногият Ахил** брзоногиот Ахил

бързопи́с *ж.* брзопис, стенографија

бързохо́ден *прид.* брзооден, брзоног

бърка́лка *ж.* 1) мешалка, лажица за мешање; 2) *тех.* мешалка (машина)

бъ́ркам *н.* 1) става, брца — ~ **ръце в джобовете** ги ставам рацете во џебовите; 2) меша, мати — ~ **карти** мешам карти — ~ **яйца** матам јајца; 3) греши, меша по грешка — **винаги го** ~ **с брат му** секогаш го мешам со брат му — **винаги бъркат в сметките** секогаш грешат во сметките

бъ́ркам се *н. повр.* се меша — **не се бъркай в работата ми** не мешај се во мојата работа — **той се бърка навсякъде** тој се меша насекаде

бъ́рканица *ж. в.* **бъркотия**

бърка́ч *м.* **бърка́чка** *ж.* миксер, мешалка

бъркоти́я *ж.* бркотија, неред, мешаница

бърло́га *ж.* брлог, дупка, пештера

бърса́лка *ж.* крпа за бришење; бришалка

бърча́ *н.* брчка (чело), се мурти

бъ́рша *н.* брише, чисти — ~ **масата** ја бришам масата — ~ **си носа** си го бришам носот — ~ **си челото** си го бришам челото

бъ́рша се *н. повр.* се брише

бъхтя́ *н.* тепа, удира, бие; ▱ ~ **път** тепам пат ‖ — **се** *н. повр.* се тепа (од работа), ’рга

бъ́чва *ж.* бочва

бъчва́р *м.* бочвар

бъчо́нка *ж.* бурило, бочвиче за вода

бюдже́т *м.* буџет — **държавен** ~ државен буџет — **военен** ~ воен буџет — **предвиждам нещо в бюджета** предвидувам нешто во буџетот

бюджета́рен *йрид.* буџетен, буџетски

бюдже́тен *йрид.* буџетски — **бюджетна година** буџетска година

бюджетопрое́кт *м.* нацрт на буџет; предлог на буџет

бюлети́н *м.* билтен, извештај — **информационен** ~ информативен билтен — ~ **за времето** метеоролошки билтен

бюлети́на *ж.* 1) кандидатска листа; 2) гласачко ливче

бюре́к *м.* бурек

бюро́ *ср.* 1) биро, маса; 2) биро, посебна канцеларија, деловна просторија — **адвокатско** ~ адвокатска канцеларија; 3) посебна служба (отсек, реферат) во установа — **адресно** ~ пријавно-одјавна служба — ~ **справки** биро за информации; 4) работно претседателство — **конгресно** ~ работно претседателство на конгрес; 5) раководно тело — **партийно** ~ раководство на партиска организација

бюрокра́т *м.* бирократ

бюрократи́зъм *м.* бирократизам

бюрократи́чески *йрид.* бирократски

бюрокра́ция *ж.* бирократија

бюст *м.* биста

бюфе́т *м.* 1) креденец; 2) бифе, мала гостилница

бяг *м.* бегање, трчање

бя́гам *н.* 1) бега; 2) трча

бя́гане *ср.* 1) бегање; 2) *сй.* трчање, трка (натпревар) — **маратонско** ~ маратонска трка — ~ **на сто метра** трчање на сто метра — ~ **на дълго разстояние** трчање на долги патеки — **гладко** ~ обично трчање — ~ **с препятствия** трчање со пречки

бя́гство *ср.* бегство, бегање — ~ **от затвора** бегство од затвор

бял *йрид.* бел — **бяла риза** бела кошула — ~ **хляб** бел леб — **бели стихове** бели стихови — **бяла лайкучка** *бош.* (Matricaria chamomila) вртипоп, боливач, камилица — **бял синап** бел синап — **бяло грозде** бело грозје — **бяло вино** бело вино — **бяла акация** бел багрем — ~ **като сняг** бел како снег — **посред** ~ **ден** среде бел ден — **вдигам бяло знаме** кревам бело знаме (се предавам) — **Белият дом** Белата куќа — **бяла книга** бела книга

бя́лвам се *н.* **бя́лна се** *с.* *йовр.* се белее, се белее

бяс *м.* беснило (болест); бес *фиг.* злоба, бес

В

в *йред.* 1) во, в [место каде нешто се наоѓа (врши)] — ~ **кутията** во кутијата — **произведено ~ България** произведено во Бугарија — ~ **стаята е тихо** во собата е тивко — **ранен ~ ръката** ранет в рака; 2) во, в (место како цел на движењето) — **влизам ~ стаята** влегувам в соба — **влизам ~ партията** влегувам во партија — **той пристигна ~ София** тој стигна во Софија; 3) в (место) — **целувам детето ~ челото** го љубам детето в чело — **живея ~ града** живеам в град; 4) во, в (време) — ~ **това време** во тоа време — **елате ~ понеделник!** елате в понеделник! — ~ **два и половина** во два и пол; 5) на, од, во (начин) — **пари ~ заем** пари на заем — **драма ~ пет действия** драма во пет чина — ~ **случай на пожар** во случај на пожар — ~ **името на народа** во името на народот; 6) во (состојба) — **съм ~ движение** сум во движење — ~ **положение на война** во воена состојба — ~ **3 л. ед. число** во 3. лице еднина; 7) во (во рамки на нешто) — ~ **зрителното поле** во видното поле — ~ **разстояние на една година** во растојание од една година; ◻ ~ **случай на** во случај на — ~ **името на** во името на — ~ **общи черти** во општи црти — ~ **всеки случай** во секој случај — ~ **началото** во почетокот

във *йред. в.* **в** (двојниот предлог **във** се употребува пред зборови што започнуваат со **в** или **ф**) — ~ **вагона** во вагонот — ~ **фабриката** во фабриката — ~ **Варна** во Варна

вавило́нски *йрид.* вавилонски — **Вавило́нска кула** Вавилонска кула

вагабо́нт(ин) *м.* вагабонт

вагабо́нтски *йрид.* вагабонтски

ваго́н *м.* 1) вагон — **първокласен ~** вагон од прва класа — **спален ~** спален вагон — ~ **- ресторант** вагон-ресторан — **товарен | пощенски** товарен | поштенски вагон; 2) *йрг.* (мера) еден вагон — **един ~ стока** еден вагон стока

ваго́нетка *ж.* вагонетка

вагонооборо́т *м.* експлотација на вагони

вагоноремо́нтен *йрид.* што се однесува на ремонт на вагони

вагоностро́ителен *йрид.* што изработува вагони

ва́да *ж.* 1) вада (воденичка), јаз, канал; 2) *фиг.* поток — **потекоха кървави вади** потекоа крвави потоци

вадя¹ *н.* 1) вади, извадува — ~ **си зъб** вадам заб — ~ **сирене от кацата** вадам сирење од каче — **вадяха пясък от реката** вадеа песок од реката ~ **петна** вадам флеки; 2) дава вади, произведува — **тази фурна вади добър хляб** оваа фурна вади добар леб; 3) дава, измислува — **учениците вадят прякори на учителите**

учениците им вадат прекари на наставниците; 4) *мат.* вади, одзема; 5) зема, добива, вади — **~ удостоверение** вадам уверение — **~ билет** вадам билет; ▱ **~ някому душата** му ја вадам душата некому — **гарван гарвану око не вади** чавка на чавка очи не вади (*нар. п.*)

вадя² *н. нар.* вади, наводнува

важа́ *н.* (обич. во 3 л. ед.) важи, има важност, е важен — **това не важи** тоа не важи

ва́жен *прид.* 1) важен, значаен — **~ исторически момент** важен историски момент; 2) важен, надуен — **важна клечка** важна клечка; 3) важен, високопоставен

ва́жнича *н.* се прави важен — **той важничи с всички** тој се прави важен кон сите

ва́жност *ж.* важност — **това е от голяма ~** ова има голема важност; ова е многу важно; ▱ **давам си важност** се правам важен

ва́за *ж.* ваза — **~ за цветя** ваза за цвеќе

вазели́н *м.* вазелин — **боров ~** бор-вазелин

вай *изв. перс.* вај, ах, оф (означува душевен потрес)

ва́йкам се *н. повр.* офка, лелека

вайсмани́зъм *м.* вајсманизам

вака́нтен *прид.* слободен, упразнет, вакантен — **няма вакантни места в това учреждение** во оваа установа нема упразнети места

ваканцио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* што се однесува на распуст — **ваканционни дни** дни на распуст

вака́нция *ж.* 1) распуст, ваканција — **лятна ~** летен распуст; 2) *разг.* упразнето место — **в стопанския отдел има една ~** во отсекот за стопанство има едно упразнето место

ва́кса *ж. нар.* боја за чевли

ваксаджи́я *м.* чистач на чевли

ва́ксвам *н.* **ва́ксам** *с.* чисти (чевли) со боја

вакси́на *ж. мед.* вакцина

ваксина́ция *ж.* вакцинација

ва́куум *м. тех. физ.* вакуум, празнина

ва́куумен *прид.* што се однесува на вакуум — **вакуумна инсталация** вакуум-инсталација

ва́къл *прид. нар.* вакол (животно), калеш, црномурен — **вакла девойка** црномурна (калеша) девојка

вал *м.* земјен насип

вале́ж *м.* врнеж (од дожд или снег) — **продължителни валежи** долготрајни врнежи

вале́нция *ж. хем.* валенција

валериа́нов *прид.* валеријанов — *фарм.* **валерианови капки** валеријанови капки

вали́ *н.* (само во 3 л. ед.) врне (дожд или снег) — **~ дъжд** врне дожд

вали́ден *прид.* валиден, важечки, што важи

вали́дност *ж.* валидност, важност

ва́лог *м.* валог, падина

ва́лс *м.* валс (игра или музика)

валси́рам *н.* игра, танцува (валс)

валу́та *ж.* валута — **чужда ~** туѓа валута

валу́тен *прид.* валутен — **валутна операция** валутна операција

ва́лцов *прид. техн.* што се однесува на валци (цилиндри); **валцова мелница** мелница на валци

валцу́вам *н. с.* вала, оптега (железо и сл.)

ва́лчест *прид.* валчест

ва́ляк *м.* ваљак

ва́лям *н.* 1) тркала, вала — **~ в брашно** валам во брашно; 2) вала (ткаенини); || — **се** *н. повр.* се тркала

вам *зам.* (*датив од* **вие**) вам, на вас — ▱ **вам лъжа, мене истина** вам лага, мене вистина

вампи́р *м.* вампир; *зоол.* вид лилјак

ва́на *ж.* када (за капење); фотографски сад, плиток сад за проминање

вандали́зъм *м.* вандализам

ванда́лщина *ж. в.* **вандализъм**

вани́лия *ж. бот.* ванила

ва́псвам *н.* **ва́псам** *с. арх.* в. **боядисвам**

вар *ж.* вар — **негасена | гасена ~** негасена | гасена вар — **гася ~** гаснам вар

варвари́зъм *м.* варваризам

ва́рварство *ср.* варварство, некултурност; варварство (како епоха) — **дивачество, ~ и цивилизация** дивјаштво, варварство и цивилизација

ва́рварщина *ж. в.* **ва́рварство**

ва́рда *изв. разг.* чувај се! варди се! варда!

варда́ч *м.* чувар (на лозје, бостан и сл.), вардач

varджи́йница *ж.* варцилница

варджи́я *м.* варција

ва́рдя *н.* чува, варди (лозје, бостан и сл.); чува дете; || — **се** *н. повр.* се чува — **~ се от месна храна** избегавам храна од месо

варе́л *м.* варел, варело, големо буре

ва́рен[1] *прид.* варен, што е од вар — **варно мляко** варно млеко — **варна мазилка** малтер од вар — **варна яма** варница

варе́н[2] *прид.* варен, сварен — **варено говеждо** варено говедско месо

вариа́нт *м.* варијанта, верзија

вариа́нта *ж.* друга жел. пруга во ист правец

вариа́ция *ж.* варијација

вари́во *ср.* зрнест зеленчук, варило

вариете́ *ср.* вариете

варикле́чко *м.* (буквално: оној што вари клечки), скржав човек, скржавец

варикле́чковщина *ж.* скржавштина

варио́ла *ж. мед.* вариоли, големи сипаници

варице́ла *ж. мед.* варичели, водени меурчиња (по кожата), вид детска сипаница

варни́ца *ж.* варница

варови́к *м.* варовник

варови́т *прид.* варовит — **варовита вода** варовита вода

варо́свам *н.* **варо́сам** *с.* варосува, вароса

ва́ря *н.* 1) вари — **~ яйца** варам јајца; 2) вари (ракија)

вас *л. зам.* (*акуз.* од **вие**) вас, ве — **вас видяха, а не него** ве видоа вас, а не него

баса́л *м. ист.* вазал; *фиг.* полтрон

васа́лен *прид.* вазален — **васална зависимост** вазална зависност

ва́та *ж.* вата (очистен памук)

ва́тенка *ж*. ватирана блуза, памуклија

вати́ран *йрид*. ватиран, поставен со вата — ~ **плат** фланел

ва́тман *м*. ватман, возач (на трамвај)

ваш *зам*. ваш — **този молив е** ~ овој молив е ваш; — (*како им*.) **вашите** вашите блиски; ◻ **ваша работа** ваша работа (*ирон*.) — **по вашему** според вас, вашински

ва́шенец *м*. *нар*. вашинец

ва́я *н*.ваја, моделира

вая́тел *м*. вајар, скулптор

вая́телство *ср*. вајарство, скулптура

вбеся́вам *н*. **вбеся́** *с*. збеснува, збесне, станува бесен; || — **се** *н*. *йовр*. (се) разлутува, (се) разбеснува

вби́вам *н*. **вби́я** *с*. вбива, вбие, забива, забие — ~ **пирон** забивам шајка; ◻ **вбивам нещо някому в главата** му вбивам нешто некому в глава

вгле́ждам се *н*. **вгле́дам се** *с*. *йовр*. се вгледува, се вгледа

вглъбя́вам се *н*. *йовр*. *в*. **вдълбоча́вам се**

вгнездя́вам *н*. **вгнездя́** *с*. се вгнездува, се вгнезди

вгорча́вам *н*. **вгорча́** *с*. загорчува, загорчи; || — **се** *йовр*. се загорчи

вграде́н *йрид*. вграден — ~ **гардероб** вграден шифонер, плакар

вгра́ждам *н*. **вградя́** *с*. вградува, вгради

вгъ́вам *н*. **вгъ́на** *с*. свиткува, свитка, (ис)криви; || — **се** *йовр*. се свиткува, се свитка, се искриви

вда́вам се *н*. **вда́м се** *с*. *йовр*. 1) навлегува навнатре; се врежува — **морето се вдава дълбоко в сушата** морето се врежува длабоко во копното; 2) се впушта — **вдавам се в подробности** се впуштам во подробности

вдатина́ *ж*. вдлабнатина

вдетиня́вам се *н*. **вдетиня́ се** *с*. *йовр*. се вдетинува, се вдетини

вди́гам *н*. **вди́гна** *с*. 1) дига, дигне — ~ **ръка** дигам рака (при гласање) — ~ **шу́м** дигам врева — ~ **яката си** си ја дигам јаката; 2) *фиг*. дига, крева (во воздух) — ~ **ръце от нещо** дигам раце од нешто — **вдигнаха склада във въздуха** го дигнаа складот во воздух — ~ **въстание** дигам востание; 3) крева, расчистува — **вдигни масата** крени ја масата, расчисти ја масата — **вдигни меда!** крени го медот!; 4) скорива, разбудува — **вдигнаха го много рано** го скорнаа многу рано; 5) дига, гради — **вдигам плет около къщата** градам плот околу куќа; ◻ ~ **тревога** дигам тревога — ~ **си чуковете** ≅ ја оставам работата — ~ **къщата на главата си** ја кревам куќата на глава — ~ **ръка върху някого** кревам рака на некого — ~ **глава** кревам глава, се правам важен

вди́гам се *н*. **вди́гна се** *с*. *йовр*. се дига, се крева, се исправа — **цените постепено се вдигат** цените се дигаат постепено

вди́швам *н*. **вди́шам** *с*. вдишува, вдише — ~ **свеж въздух** вдишувам свеж воздух

вди́шване *ср*. вдишу́вање

вдлъ́бнат *прид.* вдлабнат, конкавен — **вдлъбнато огледало** конкавно огледало

вдлъбнатина́ *ж.* вдлабнатина

вдове́ц *м.* вдовец; ◻ **сламен** ~ бел вдовец

вдови́ца *ж.* вдовица; ◻ **сламена** ~ бела вдовица

вдру́гиден *прил.* (*в.* **другиден**) задутре, другиден

вдълба́вам *н.* **вдълба́я** *с.* вдлабочува, вдлабочи; || — **се** *повр.* се вдлабочува, се вдлабочи

вдълбоча́вам се *н.* **вдълбоча́ се** *с.* *повр.* се задлабочува во нешто, завлегува длабоко — **вдълбочихме се в гората** завлеговме длабоко во шумата

вдълбо́ченост *ж.* задлабоченост

вдърве́н *прид.* здрвен, неподвижен, скаменет — ~ **от студ** здрвен од студ — ~ **от страх** скаменет од страв

вдървя́вам се *н.* **вдървя́ се** *с.* *повр.* 1) се скаменува, се скамени; 2) се здрвува, се здрви

вдъ́хвам *н.* **вдъ́хна** *с.* 1) вдишува, вдише; 2) вдахнува, вдахне (волја, чувство) — **Вдъхни всекиму, о боже, любов жива за свобода** (Ботев) Вдахни секому, о боже, жива љубов за слобода

вдъхнове́н *прид.* вдахновен, инспирисан

вдъхнове́ние *ср.* вдахновение, инспирација

вдъхнови́тел *м.* вдахновител, инспиратор

вдъхновя́вам *н.* **вдъхновя́** *с.* вдахнува, вдахне, поттикнува; || — **се** *повр.* се инспирира

вдя́вам *н.* **вдя́на** *с.* вденува, вдене (конец)

вегетариа́нец *м.* вегетаријанец

вегетацио́нен *прид.* вегетационен

вегета́ция *ж.* вегетација

вегети́рам *н.* 1) вегетира; 2) *фиг.* животари; 3) живее во скудност

ве́да *ж.* *мит.* веда, лоша самовила

ведна́га *прил.* веднаш

ведна́ж *прил.* *в.* **веднъ́ж**

ведно́ *прил.* заедно, одеднаш

веднъ́ж *прил.* еднаш — ~ **отишъл Хитър Петър в гората за дърва** (*нар. рас.*) еднаш отишол Итар Петар в шума по дрва

ведо́мство *ср.* ресор, делокруг, област

ведрина́ *ж.* 1) ведро време, ведрина, свежина; 2) *фиг.* добро расположение

ведро́ *ср.* ведро; мера за пијалок (околу 15 л.); ◻ **вали като из ведро** тура како од крбла

ве́дър, ве́дра, ве́дро *прид.* 1) ведар, ведра, ведро — **ведро утро** ведро утро; 2) *фиг.* ведар, весел — **ведро настроение** весело расположение

ве́жда *ж.* веѓа — **гъсти вежди** густи веѓи — **вдигам вежди** ги дигам веѓите; ◻ **вместо да изпише вежди, вади очи** (*нар. п.*) место веѓи да му тргне, очите ќе му ги извади

вежли́в *прид.* учтив, добро воспитан

вежли́вост *ж.* учтивост, добро воспитание

ве́за *н.* *нар.* везе

везба́ *ж.* вез, везба

везде́н *прил.* *нар.* везден, постојано, цел ден

вези́р *м.* везир

везни́ *мн.* терезии

ве́йка *ж.* вејка, гранка (со лисја) — *фиг.* **ставам на ~** ≅ сум станал вејка, многу ослабев

век *м.* 1) век, столетие; 2) вечност; 3 просечен човечки живот; 4) епоха, ера, време — **каменният ~** камената ера; ▱ **во веки веков** во веки веков, засекогаш

веко́вен *прид.* вековен

векове́чен *прид.* вечен, вековечен

веку́вам *н. разг.* векува, долго живее — **с него ще век да векуваш** со него век ќе векуваш

вели́к *прид.* велик, голем, славен — **Петър Велики** Петар Велики — **~ писател** голем писател — **Великият океан** Великиот Океан

велика́н *м.* великан, гигант

велика́нски *прид.* великански, гигантски

Вели́кден *м.* Велигден — ▱ **всеки ден не е ~** секој ден не е Велигден

вели́кденски *прид.* велигденски — **вели́кденско яйце** велигденско јајце

вели́кденче *ср. бот.* велигденче (цвеќе)

великобъ́лгарски *прид.* големобугарски, великобугарски (според буржоаската идеја за „Велика Бугарија") — **Един от най-важните корени на всички национални катастрофи, които постигнаха нашия народ, лежи във великобългарския шо́винизъм, във великобългарската идеология и политика на хегемония на Балканите** (Георги Димитров) Еден од најважните корени на сите национални катастрофи што го снајдоа нашиот народ лежи во великобугарскиот шовинизам, во великобугарската идеологија и политичка хегемонија на Балканот (Георги Димитров)

великоду́шен *прид.* великодушен

великоду́шие *ср.* великодушност

великоле́пен *прид.* великолепен, прекрасен

великоле́пие *ср.* великолепност

велича́в *прид.* величествен, грандиозен, монументален, импозантен, величав

вели́чествен *прид.* величествен — **~ паметник** величествен споменик

вели́чество *ср.* величество (титула на крал или цар) — **Ваше ~** Ваше величество

вели́чие *ср.* 1) духовна сила, величина, слава, триумф; 2) *фиг. ирон.* „јунак" на денот

величина́ *ж. мат.* величина, вредност

велосипе́д *м.* велосипед — **карам ~** терам велосипед — **~ за шосейно бягане** тркачки велосипед

велосипе́ден *прид.* велосипедски — **велосипедни части** делови за велосипед — **~ фар** ламба за велосипед

велосипеди́ст *м.* велосипедист

велу́р *м.* велур (вид кадифе)

ве́на *ж. анат.* вена — **разширени вени** проширени вени

венду́за, венту́за *ж. мед.* вендуза, виндузи

венери́чески *прид. мед.* венеричен — **~ болести** венерични болести

вене́ц *м.* 1) венец — **пола́гам ~** полагам венец — **плета ~** плетам венец — **лавро́в ~** ловоров венец; 2) ореол; 3) *фиг.* венчање (венци!); 4) *мед.* венци; 5) *фиг.* успешен крај на важна работа; 6) венец, плетенка (од кромид, пиперки и сл.)

венециа́нец *м.* **венециа́нка** *ж.* венецијанец, венецијанка

вено́зен *ӣрид.* венозен — **венозна инжекция** венозна инјекција

венти́л *м.* вентил

венту́за *ж.* *мед.* в. **вендуза**

венча́вам *н.* **венча́я** *с.* венчава, венча || — **се** *ӣовр.* се венчава, се венча

венча́вка *ж.* венчавка, венчање

венча́лен *ӣрид.* венчален — **венчална рокля** венчален фустан — **венчални дрехи** венчална облека — **венчално свидетелство** венчаница, извод од книгата на венчаните — **венчални обреди** свадбени обичаи

ве́пър *м.* (*лиӣ.* **дива свиня**) вепар, дива свиња

верба́лен *ӣрид.* вербален — **вербална нота** *диӣл.* вербална нота

вербу́вам *н.* врбува — **~ нови привърженици** врбувам нови приврзаници

ве́рен, вя́рна, вя́рно *ӣрид.* точен, верен, приврзан, сигурен — **вярно съобщение** точно соопштение — **кучето е ~ другар на човека** кучето е верен другар на човекот — **Пенелопа е образец на вярна съпруга** Пенелопа е пример на верна сопруга — **верен часовник** точен часовник — **верни сведения** сигурни податоци

вереси́я *ж.* вересија — **купувам на ~** купувам на вересија

вери́га *ж.* 1) верига, пранги — **окован във вериги** окован во пранги; 2) *фиг.* ропство — **Роб бях тогаз — вериги влачех** (Ботев) Тогаш бев роб — влечев пранги; 3) *вој.* стрелечки строј — **разгъване във ~** развивање во стрелечки строј; 4) венец (планински); 5) коло (електрично) — **токова ~** електрично коло

вери́жен *ӣрид.* верижен — **верижно производство** верижно производство — **верижна реакция** *хем.* верижна реакција — **~ трактор** трактор гасеничар

вери́жка *ж.* синџирче — **~ за часовник** синџирче за часовник

верму́т *м.* вермут

вероизповеда́ние *ср.* вероисповед — **свобода на вероизповеданието** слобода на вероисповетта

вероло́мен *ӣрид.* вероломен, подмолен — **вероломна болест** подмолна болест

вероло́мство *ср.* вероломство, предавство, подмолност

вероотстъ́пник *м.* *лиӣ.* вероотстапник, неверник, предавник, ренегат

веротърпи́м *ӣрид.* толерантен (во однос на религијата)

вероя́тен *ӣрид.* веројатен, можен, прифатлив

вероя́тно *ӣрил.* веројатно — **~ той знае за това** веројатно тој знае за тоа

веро́ятност *ж.* веројатност — **теория на вероятностите** теорија на веројатноста

верса́йлски *прид.* версајски — **~ договор** Версајски договор

версифика́ция *ж.* (*в.* **стихосложе́ние**) версификација

ве́рсия *ж* верзија — **в нова ~** во нова верзија

ве́рски *прид.* верски — **~ въпрос** верско прашање

вертика́лен *прид.* вертикален

ве́рую *ср.* 1) верују, симбол на верата; 2) политичко или научно убедување, кредо

весде́н *прил. нар.* вездеи, постојано

ве́сел *прид.* 1) весел, радосен, насмеан — **днес съм много ~** денес сум многу весел — **весело настроение** весело расположение; весел помин!; 2) *фиг.* забавен — **весела приказка** забавна прикаска; 3) *фиг.* (за растенија) весел, свеж — **весели цветя** весели цвеќиња

веселба́ *ж.* веселба

весе́лие *ср. в.* **веселба** — **У Цекови веселие става: Халит ага с Пашаджика Цеко угощава** (Вазов) Кај Цековите има веселба: Халит-ага и Пашаџикот ги гоштева Цеко

ве́село *прил.* весело

веселя́ *н.* весели, забавува; ‖ — **се** *повр.* се весели

веселя́к *м.* веселник, веселко

весла́р *м.* веслач

весло́ *ср.* весло

вест *ж.* вест, новина, соопштение — **скръбна ~** жална вест

вести́тел *м. арх.* гласник

ве́стник *м.* весник — **ежедневен | вечерен | седмичен ~** дневен | вечерен | неделен весник

вестника́р *м.* **вестника́рка** *ж.* 1) новинар, новинарка; журналист; 2) продавач, продавачка на весници (в. **вестникопрода́вец**)

вестника́рски *прид.* новинарски; весникарски — **~ език** новинарски јазик — **вестникарска хартия** весникарска хартија — **вестникарска статия** весникарска статија

вестника́рство *ср.* новинарство, журналистика

вестникопрода́вец *м.* продавач на весници

вестово́й *м. арх.* ординарец (војник)

вестя́вам *н.* **вестя́** *с.* соопштува, соопшти вест, најавува, најави; ‖ — **се** *повр.* се појавува, се појави

ветера́н *м.* ветеран

ветерина́р *м. разг.* ветеринар (студент или лекар)

ветерина́рен *прид.* ветеринарен, ветеринарски — **~ лекар** ветеринарен лекар

ветерина́рство *ср.* ветеринарство (како наука), ветерина

ве́то *ср.* вето — **право на ~** право на вето — **налагам ~** ставам вето

ве́трен *прид.* ветрен — **ветрена мелница** ветерница

ветре́ц *м. дем.* ветре, ветрец, ветерче, ветерчок

ветре́я *н. рет.* ветрее; ‖ — **се** *повр.* се развева (за знаме)

ветри́ло *ср.* ветрило, ладало

ветрилообра́зен *прид.* ветриловиден, што изгледа како ветрило

ветрови́т *прид.* ветровит, изложен на ветрови

ветрогóн *м.* ветрогон
ветропоказáтел *м.* ветроказ
вéхна *н.* вене
вехтозавéтен *йрид. арх.* старозаветен
вехт *йрид.* стар, ветов, половен — **вехти дрехи** ветва облека — **вехта къща** стара куќа
вéхто *йрил.* старо, ветво, половно — **купувам на** ~ купувам на старо
вехторúя *ж.* ветошина
вехтошáр *м.* ветошар
вехтошáрски *йрид.* ветошарски — ~ **пазар** пазар за стари предмети
веч(е) *йрил.* 1) веќе (за време) — **България е вече свободна** Бугарија е веќе слободна; 2) повеќе (од овој момент, па натаму) — **Аз няма веч да плача за тежките на тоз народ беди** (П. Р. Славејков) Јас нема повеќе да плачам заради тешките несреќи на народот мој; 3) веќе (истакнување) — **имаме си вече мома** веќе си имаме мома; 4) веќе (услов) — **вече от приличие не бива да го вършиш** од учтивост тоа веќе не треба да го правиш; 5) веќе (откажување) — **той вече не е тук** тој веќе не е тука — **никога вече няма да го видя** никогаш веќе нема да го видам; ▱ **крайно време е** ~ веќе е крајно време — **няма вече да правя така** нема веќе така да правам — **няма вече** нема веќе
вéчен *йрид.* вечен, траен, доживотен, бесмртен — **вечна слава** вечна слава — **на вечно ползуване** на доживотно користење; ▱ **за вечни времена** за вечни времиња, за навек
вéчер[1] *ж.* вечер — **добър** ~! добра вечер! — **миналата** ~ минатата вечер; ▱ — **литературна** ~ литературна вечер — **танцова** ~ игранка
вéчер[2] *йрил.* вечер — **в 8 ч. вечерта** вечер во осум часот
вéчерен *йрид.* вечерен — ~ **вестник** вечерен весник — **вечерна рокля** вечерен фустан — ~ **курс** вечерен курс
вечерúнка *ж.* вечеринка, забава, вечерна игранка — **литературно-музикална вечеринка** забава со литературно-музичка програма — **танцувална** ~ вечеринка со игранка — **устройва** ~ приредува забава
вечéрник *м.* вечерен ветар
вечéрница *ж.* вечерница, ѕвезда Деница
вечéря *ж.* вечера — **в негова чест дадоха богата** ~ во негова чест дадоа богата вечера — **студена** ~ сува вечера; *фиг.* **по** ~ **ще дойда у вас** по вечера ќе дојдам кај вас
вечéрям *н.* вечера
вéчно *йрил.* вечно
вéчност *ж.* вечност
вещ *ж.* предмет, ствар — **движими | недвижими вещи** подвижни | неподвижни предмети — **домашни вещи** покуќнина
вещ, -а, -о *йрид.* вешт, стручен, искусен; ▱ **вещо лице** *йрав.* вештак, вешто лице
вéщен *йрид.* предметен, стварен — *йрав.* ~ **иск** барање за враќање на предмети (ствари) — *йрав.* **вещно право** стварно право
вещéствен *йрид.* материјален — **веществено доказателство** материјален доказ

веществó *ср.* 1) материја; 2) материјал — **взривни вещества** експлозивни материјали
вещинá *ж.* вештина, умешност
вéщица *ж.* вештица
вéя *н.* дува, вее (жито), развева — **вятър вее** ветар дува — **знамето се вее** знамето се развева — **който не сее, той не вее** (*нар.*) кој не сее, тој не вее; || — **се** *йовр.* се вее, се развева
вея́вица *ж.* виулица (*в.* **виéлица**)
вея́лка, вея́чка *ж.* веалка (зем. машина)
вживяв́ам се *н.* **вживéя се** *с. йовр.* се вживува, се вживи
взаймен *йрид.* заемен — **взаимно разбирателство** заемно разбирање
взаймно *йрил.* заемно — **те се поздравиха** ~ тие заемно се поздравија
взаимодéйствие *ср.* заемно дејствување
взаимоотношéние *ср.* заемен однос
взаимопóмощ *ж.* заемна помош
взаимоспомагáтелен *йрид.* што се однесува на заемна помош — **взаимоспомагателна каса** каса за заемна помош
взахаря́ва се *н. йовр.* се зашеќерува, се вшеќерува
взвод *м. вој.* вод — **самостоятелен** ~ самостоен вод
взвóден *йрид.* воден, што се однесува на вод — ~ **командир** командир на вод — **взводно учение** водна обука
взéмам, взи́мам *н.* **взéма** *с.* 1) зема, земе — **вземам лекарство** земам лек — **вземи детето!** земи го детето — **взел я за жена** ја зел за жена — ~ **молив** земам молив; 2) купува, купи — **взел сеното много скъпо** го купил сеното многу скапо; 3) зема, прима, прими — **вземам 20 лв. дневно** примам 20 лева дневно — **взел първа награда** зел прва награда; 4) зазема, заземе; 5) (заедно со друг глагол) почнува, почне — **листата взеха да падат** лисјата почнаа да паѓаат — **той взе да пие** тој почна да пие; ◻ **не взема от дума** не разбира од збор — **да го вземат дяволите** да го земат ѓаволите — ~ **някому думата от устата** му го земам некому зборот од уста — ~ **предвид** земам предвид, земам во обѕир — **вземи единия, та удари другия** (*нар.п.*) ≃ земи го едниот, удри го другиот — ~ **някому хляба** му го земам лебот (службата и сл.) некому — ~ **думата** земам збор, се јавувам за збор
взéмам се *н. йовр.* (само во 3. л. еднина и множина) — се најде — **отгде се взе тоя народ!** откаде се најде толку народ! — **те се взеха** тие се зедоа (стапија во брак)
взéмане-дáване *ср.* земање—давање
взéмания *мн.* побарувања (пари) — **не може да си прибере** ~ не може да си ги прибере побарувањата
взи́ждам *н.* **взи́дам** *с.* ѕидува, ѕида
взи́рам се *н.* **взра се** *с. йовр.* се загледува, се загледа, внимателно гледа
взискáтелен *йрид. рус.* што многу бара, совесен, точен, строг

взиска́телност *ж.* точност, строгост

взло́м *м. рус.* провала — **кражба с** ~ провална кражба

взри́в *м.* (*мн.* **взри́вове**) експлозив

взри́вен *прив.* експлозивен — **взривни вещества** експлозивни материјали

ви *лич. зам.* 1) ве, ви — **виждам** ~ ве гледам — **давам** ~ ви давам; 2) (краток облик од **ва́шият, ва́шата, ва́шето, ва́шите**) — **баща** ~ татко ви — **книгите** ~ вашите книги — **майките** ~ вашите мајки — **къде са децата** ~**?** каде се вашите деца?

вибра́тор *м. физ.* вибратор

вибри́рам *н. с.* вобрира

вид *м.* (*мн.* **ви́дове**) вид, изглед — **външен** ~ надворешен изглед — **имам добър** ~ имам добар изглед — **във** ~ **на** во вид на (нешто); — **различни видове гъби** различни видови печурки — **видове тъкани** видови ткаенини; ◻ **пред** ~ **на** со оглед на — **имам пред** ~ имам предвид— **имайте пред** ~ имајте предвид

виделина́ *ж.* светлина, виделина

ви́ден *прид.* виден, истакнат, важен, познат, прочуен — **видна представителка на поезията** видна претставничка на поезијата — **играя видна роля** играм важна улога (ролја)

виде́ние *ср.* привидение, видение

ви́дим *прид.* видлив, очевиден, вистински — **видима грешка** очевидна грешка; **без видима причина** без вистинска причина

ви́димост *ж.* видливост — **добра** ~ добра видливост

видоизмене́н *прид.* изменет, модицифиран

видоизмене́ние *ср.* измена, модификација

видоизме́ням, видоизменя́вам *н.* **видоизменя́** *с.* изменува, измени

ви́дра *ж. зоол.* (Lutra vulgaris) видра

вие *лич. зам.*, вие — ~ **пеете** вие пеете — **дойдете и Вие, другарю!** дојдете и Вие, друже!

вие́лица *ж.* виулица

вие́нски *прид.* виенски — ~ **шницел** виенска шницла

виенча́нин *м.* **виенча́нка** *ж.* виенчанец, виенчанка

виж *частица* (*имп. од* **ви́дя**) гледај, слушај, знаеш — ~ **ти!** гледај ти! — ~ **какво ще ти кажа** слушај што ќе ти кажам — ~, **за това няма какво повече да се говори** знаеш, за тоа веќе нема да се зборува

ви́ждам *н.* **ви́дя** *с.* 1) гледа, види — **какво** ~**?** што гледам? — **желая да го видя** сакам да го видам — **заслужава да се види** заслужува да се види — **виждал съм това лице** тоа лице сум го видел; — **видях, че не е другар** видов дека не е другар — **не** ~ **за какво е този шум** не гледам зошто е оваа врева — **чакай да видя** чекај да видам (да размислам); 2) се грижи, се погрижи — **ще видя за билети** ќе видам (ќе се погрижам) за билети; ◻ ~ **бял свят** гледам бел свет — **който на-**

където види кој накаде гледа — **ще му видя сметката!** ќе му ја видам сметката!
видя́ се *с. йовр.* се види — **да му се не види!** да му́ се не види
ви́за *ж.* виза — **входна | изходна | транзитна | туристическа** ~ влезна | излезна | транзитна | туристичка виза
византи́ец *ж.* **византи́йка** *ж.* Византиец, Византијка
византи́йски *йрид.* византиски
визи́рам *н. с.* визира
визи́ран *йрид.* визиран — **паспортът е** ~ паспортот е визиран
визи́та *ж.* визита — **правя** ~ правам визита
визита́ция *ж.* визитација, лекарска визита (во болница)
визи́тен *йрид.* визитен — **визитна картичка** визит-карта
вик *м.* вик, извик, повик — **боен** ~ борбен извик
вика́ло *ср.* викало (на џамија)
ви́кам *н.* **ви́кна** *с.* 1) вика, викне — **не викай!** не викај! ~ **за помощ** викам на помош; 2) вика, повикува — **всички са викани за свидетели** сите се повикани за сведоци — **викам лекар** викам лекар — **викат Ви в деканата** Ве викаат во деканатот; 3) вика, бара, нарекува (по име) — **как го викат?** како го викаат? како се вика? — **викат ме Иван** ме викаат (се викам) Иван; ▱ **викам някого по телефона** барам (викам) некого на телефон
ви́каница *ж. разг.* викотница, врева, караница
ви́ла *ж.* 1) вила (за сено, слама); 2) самовила; 3) вила (куќа)
ви́лица *ж.* виљушка — **лъжици и вилици** лажици и виљушки
ви́лка *ж. йех.* виљушка
вилне́я *н.* беснее, лудува — **бурята вилнее** бурата беснее — **децата вилнеят в стаята** децата беснеат во собата
ви́ме *ср.* виме — **вимето на кравата** вимето на кравата
вина́ *ж.* вина, одговорност — **без** ~ **виновни** без вина виновни — **признавам вината си** *йрав.* си ја признавам вината (признавам дека сум виновен) — **отричам всякаква** ~ отфрлам каква и да е вина (не признавам дека сум виновен)
ви́наги *йрил.* секогаш, во секое време — **веднъж за** ~ еднаш за секогаш — **както** ~ како секогаш — ~ **готов** секогаш готов
вина́р *м.* винар, произведувач или продавач на вино
вина́рка *ж.* винска мушичка
вина́рски *йрид.* винарски — **винарска изба** винарска визба
вина́рство *ср.* винарство
ви́нен *йрид.* 1) винен, винов, вински — ~**оцет** вински оцет, киселина — **винена чаша** винска чаша; 2) темноцрвен, бордо (боја) — **винена рокля** темноцрвен фустан
вине́тка *ж.* вињета
вини́телен *йрид. грам.* **винителен падеж** акузатив
ви́нкел *м.* винкла
ви́но *ср.* вино — **бяло | червено** ~ бело | црвено (црно) вино — **шумящо** ~ пенливо вино — **ново | отлежало** ~ ново (младо) | старо (излежано) вино
винова́т *йрид.* 1) виновен; 2) **виноват!** простете! извинете!

винóвен, -вна, -вно *прид.* виновен — **той не е** ~ тој не е виновен — **съдът го признава за** ~ судот го прогласи за виновен

винóвник *м.* **винóвница** *ж.* виновник, виновница

винопиéц *м.* винопиец, пијач на вино, винар

винопроизводи́тел *м.* производител на вино

винопроизводи́телен *прид.* лозарски — ~ **край** лозарски крај

винопроизвóдство *ср.* производство на вино, винарство

винт *м.* винт

винтóвка *ж.* винтовка (вид пушка)

винтя́га *ж.* виндјакна, винтјага

виóла *ж.* виола

виолéтка *ж.* (*в.* **теменýжка**) темјанушка

виолéтов *прид.* темјанужен, виолетен

виоли́на (почесто **цигýлка**) *ж.* виолина

ви́пуск *м.* генерација, годиште, класа (питомци, студенти и сл.) — **той е от моя** ~ тој е од мојата генерација (класа)

вир *м.* вир

ви́рвам *н.* **ви́рна** *с. в.* **виря**

вирéя *н.* вирее, расте, успева — **в нашия край тютюнът вирее отлично** во нашиот крај тутунот одлично вирее — **тук нищо не вирее** тука ништо не вирее

вироглáв *прид.* тврдоглав, непокорен, непослушен

виртуóз *м.* виртуоз

виртуóзен *прид.* виртуозен

ви́рус *м. биол.* вирус

ви́русен *прид.* вирусен

ви́ря, ви́рвам *н.* **ви́рна** *с.* 1) дига, крева (нос, уши) — **вирвам глава** кревам глава (се правам важен) — **вирвам опашка** дигам опашка; 2) е непокорен

вис[1] *м. реш.* врв, вис

вис[2] *ж.* височина — **небесна** ~ небеска височина

висóк *прид.* 1) висок — ~ **човек** висок човек — **високи облаци** високи облаци; 2) *фиг.* **високи цени** високи цени — **високо напрежение** висок напон — **високи добиви** високи приноси — ~ **глас** висок глас; 3) висок, важен — ~ **гост** висок гостин — **високо положение** висока положба — **съвещание на най-високо равнище** советување, конференција на највисоко ниво

висóко *прил.* високо, гласно — **летя** ~ високо летам — **говорете по** — ~ говорете погласно; ▱ **гледам от** ~ гледам од високо

високоговори́тел *м.* звучник

висококáчествен *прид.* што има висок квалитет, првокласен

висококвалифици́ран *прид.* висококвалификуван

високообразóван *прид.* човек со високо образование, факултетски образован човек

високопланúнски *прид.* планински

високопостáвен *прид.* човек што е на висока положба

високопроизводи́телен *прид.* високопродуктивен

високóсен *прид.* **високосна година** високосна година

висотá *ж.* висина (нематеријална), ниво — **произведението се намира на завидна худо-**

жествена ~ делото се наоѓа на завидна уметничка висина

висо́чество *ср.* височество — **Ваше | Нейно | Негово ~** Ваше | Нејзино | Негово Височество

височина́ *ж.* височина — **средна ~** средна височина

висо́чък *йрид. дем.* височок, не толку висок

вису́лка *ж.* висулка

висш, -а, -е *йрид.* виш — **висше учебно заведение** виша школа (институција) — **~ институт за театрално изкуство** виша школа за театарска уметност — **~ офицер** виш офицер — **висше общество** високо општество

висши́ст *м.* **висши́стка** *ж.* вишист, вишистка

вися́ *н.* **ви́сна** *с.* 1) виси, висне — **лампата виси** ламбата виси — *фиг.* **опасност виси над нас** опасност виси над нас; 2) виси, стои (долго) — **вися по цял ден в къщи** по цел ден висам дома; ▱ **~ на косъм** висам на влакно

вися́щ *йрид.* висечки, што виси — **~ мост** висечки мост; ▱ **~ въпрос** отворено прашање, нерешено прашање

вит *йрид.* вит, теноk — **вити рога** вити рогови — **вити вежди** вити веѓи — **вити порти** вити порти — **вита ела** вита ела

вита́лен *йрид. лиш.* витален

витами́н *м.* витамин

витамино́зен *йрид.* витаминозен

витами́нен *йрид.* витамински — **~ крем** витамински крем

вита́я *н.* лета (нема врска со стварноста) — **~ в облаците** летам во облаци

витло́ *ср.* 1) вител (за врзување снопови); 2) пропелер, елиса (на брод или авион)

витлообра́зен *йрид.* спирален, витловиден

виторо́г *йрид.* виторог — **витороги овни** витороги овни

витри́на *ж.* витрина, излог

ви́хрен *йрид. лиш.* виорен, брз — **~ танц** брз танец

ви́хър *м.* виор, луња, бура — **във вихъра на революцията** во виорот на револуцијата

виц *м.* виц — **разказвам вицове** кажувам вицеви

вицеадмира́л *м.* вицеадмирал

ви́цекрал *м.* вицекрал

виши́ст *м. в.* **висши́ст**

ви́шна *ж.* вишна — **сладко от вишни** слатко од вишни

ви́шнов *йрид.* вишнов — **~ сироп** вишнов сируп

вишно́вка *ж.* вишновка (ракија)

ви́я[1] *н.* 1) вие (гнездо, венец); 2) суче, витка, свиткува — **~ обръч** виткам обрач — **~ въже от коноп** сучам јаже од коноп; 3) намотува, мота — **~ прежда на кълбо** намотувам (мотам) преѓа на клопче; 4) поврзува, собира во едно — **~ китка** правам китка; || — **се** *йовр.* се витка, се врти — **дървото се вие докато е младо** (*нар. й.*) дрвото се витка додека е младо — **бръшлянът се вие по дървото** бршланот се витка околу дрво — **орелът се вие над селото** орелот се вие над селото; ▱ **вие ми се свят** ми се врти во главата

вия[2] *н.* вие, завива (волк и сл.)

вкамене́лост *ж. геол.* фосил

вкамене́н *йрид.* вкаменет, скаменет, фосилен

вкаменя́вам *н.* **вкаменя́** *с.* вкаменува, вкамени, скаменува, скамени; || — **се** *йовр.* се скаменува, се скамени; *фиг.* **той се вкамени от ужас** тој се скамени од ужас

вка́рвам *н.* **вка́рам** *с.* втерува, втера, вденува, вдене — **~ топката във вратата** *сй.* втерувам топка во голот — **~ конец в игла** вденувам конец во игла

вки́свам *н.* **вки́сна** *с.* вкиселува, вкисели; скиснува, скисне; || — **се** *йовр.* се скиснува, се скисне

вки́снат *йрид.* вкиселен, скиснат

вклю́чвам *н.* **вклю́ча** *с.* вклучува, вклучи — **~ тока** вклучувам струја; || — **се** *йовр.* се вклучува, се вклучи

включи́телно *йрил.* вклучително, заклучно со — **до 10 ~** заклучно со 10

вкова́вам *н.* **вкова́** *с.* 1) вковува, вкове (поглед на нешто), фиксира; 2) здрвува, здрви; 3) заковува, закове — **~ пирон во стената** заковувам шајка во ѕидот; || — **се** *йовр.* се скаменува, се здрвува

вкопа́вам *н.* **вкопа́я** *с.* (се) вкопува, (се) вкопа

вкóпчвам *н.* **вкóпча** *с.* здраво стега, зграбува, зграби; || — **се** *йовр.* се прицврстува, се припива; *сй.* се наоѓа во клинч

вкоравя́вам *н.* **вкоравя́** *с.* вкоравува, вкорави, зацврсне

вкоренéн *йрид.* вкоренет, всаден — **~ порок** вкоренет порок

вкореня́вам *н.* **вкореня́** *с.* вкоренува, вкорени; || — **се** *йовр.* се вкоренува, се зацврстува

вкочанéн *йрид.* вкочанет, скаменет

вкочаня́вам *н.* **вкочаня́** *с.* вкочанува, вкочани; || — **се** *йовр.* се вкочанува, се вкочани; замрзнува, замрзне

вкра́тце *йрил.* накусо

вку́пом *йрил.* заедно, групно

вкус *м.* (*мн.* **вку́сове**) вкус — **тази ябълка има приятен ~** ова јаболко има пријатен вкус — **всеки си има свой ~** секој има свој вкус — **обличам се с ~** се облекувам со вкус — **въпрос на ~** прашање на вкусот — **човек с ~** човек со вкус

вку́свам *н.* **вку́ся** *с.* вкусува, вкуси, проба (храна); *фиг.* почувствува — **~ от радостите на живота** почувствувам (вкусувам) радости на животот

вку́сен, -сна, -сно *йрил.* вкусен — **много ~** многу вкусен — **вкусна храна** вкусна храна

вла́га *ж.* влага

вла́гам *н.* **влóжа** *с.* вложува, вложи, влага

владéние *ср.* владеење, посед — **колониални владения** колонијални поседи

владéтел *м.* **владéтелка** *ж.* владар, владарка; владеач, владетел

владéя *н.* владее, има искуство — **тук владее пълна тишина** тука владее полна тишина — **~ език** владеам јазик — **владее положението** ја држи ситуацијата во раце; || — **се** *йовр.* се владее, се совладува, владее со себе

влади́ка *м.* владика; ◻ **той успя, защото има вуйчо ~**

тој успеа оти има вујко владика

вла́жен *йрид.* влажен — **влажна повърхност** влажна површина

влак *м.* (*мн.* **вла́кове**) воз — **пътнически | бърз | товарен** ~ патнички | брз | товарен воз — **влакът има закъснение** возот задоцнува — **кога пристига влакът?** кога доаѓа возот?

вла́кнен *йрид.* влакнен

вла́кнест *йрид.* влакнест

вла́ков *йрид.* возен, што се однесува на воз — ~ **персонал** персонал на воз

влас *м.* влас

власа́т *йрид.* власест

власт *ж.* власт — **намирам се под чужда** ~ се наоѓам под туѓа власт — **съветска** ~ советска власт; (*во мн.* органи на власта) — **местни власти** месна власт, локална власт

власту́вам *н.* има власт

вла́стен *йрид.* овластен

вла́стник *м.* оној што има власт во рацете, властодржец

властниче́ски *йрид.* заповеднички

властолю́бец *м.* *лий.* властољубец

влах *м.* *нар.* Влав

вла́ча *н.* 1) влече (по земја), трга; носи, вала (за река) — ~ **дърва** носам дрва — **реката влачи дървета и камъни** река носи (вала) дрва и камења; 2) влачи (волна); || — **се** *йовр.* се влече, одвај се движи

вледене́н *йрид.* замрзнат; здрвен

вледеня́вам *н.* **вледеня́** *с* замрзнува, замрзне, здрви; || — **се** *йовр.* се замрзнува, се здрвува

влека́ *н. в.* **влача**

влека́ч *м.* влекач

влече́ние *ср.* наклоност, желба за нешто, хоби, љубов (кон нешто) — ~ **към науката** љубов кон науката

влечу́го *ср.* *зоол.* влечуга; *фиг.* полтрон

вли́вам *н.* **вле́я** *с.* влива, влее — **река Марица влива водите си в Бяло море** реката Марица ги влива своите води во Бело Море; || — **се** *йовр.* се влива, се влее

вли́зам *н.* **вля́за** *с.* 1) влегува, влезе — **влезте, моля!** влезете, молам! — ~ **в стаята** влегувам в соба — **статията ще влезе в следващия брой** статијата ќе влезе во идниот број; 2) оди, влегува (мат. операција) — **две влиза пет пъти в десет** два во десет оди петпати; 3) стапува (во сила), влегува (во сила), пушта (во погон) — ~ **в преговори** влегувам во преговори — **заводът влезе в действие** фабриката е пуштена во погон — ~ **в партията** влегувам в партија; ◻ ~ **в историята** влегувам во историјата — ~ **в двадесетата си година** влегувам во дваесеттата година — **от едното ухо влиза, от другото излиза** (*нар. й.*) од едното уво влегува, од другото излегува

вли́зане *ср.* влегување — **влизането забранено!** влегувањето забрането!

вли́там *н.* **влетя́** *с.* влетува, влета

влия́ние *ср.* влијание — **под влиянието на** под влијанието на — **чужди влияния** туѓи

влијанија — **взаимно** ~ заемно влијание

влия́телен *йрид*. влијателен — **влиятелно лице** влијателно лице

влия́я *н*. влијае; || — **се** *йовр*. се повлече по, е под влијание

влог *м*. влог — **членски** ~ членски влог

вло́гов *йрид*. што се однесува на влог

вложи́тел *м*. вложувач

влоша́вам *н*. **влоша́** *с*. влошува, влоши || — **се** *йовр*. се влошува, се влоши — **здравето ми се влоши** здравјето ми се влоши — **положението се влоши** ситуацијата се влоши — **отношенията се влошават** односите се влошуваат

влю́бвам се *н*. **влю́бя се** *н*. *йовр*. се вљубува, се вљуби

влюбе́н *йрид*. вљубен — **влюбена девойка** вљубена девојка

вме́свам се *н*. **вме́ся се** *с*. *йовр*. се вмешува, се (в)меша—**не се вмесвай в чужди работи** не мешај се во туѓи работи

вмести́мост *ж*. зафатнина, волумен, носивост (на брод), капацитет

вме́сто *йред*. наместо, место — **иди ти** ~ **мен** оди ти наместо мене

вмеша́телство *ср*. мешање (од страна), интервенција

вмири́свам се *н*. **вмири́ша се** *с*. *йовр*. се смирисува, се смириса

вмъ́квам *н*. **вмъ́кна** *с*. вовлекува, вовлече; || — **се** *йовр*. се вовлекува, се вовлече

вна́сям *н*. **внеса́** *с*. внесува, внесе, поднесува, поднесе (предлог); — ~ **дърва в зимника** внесувам дрва во визба — ~ **стоки от чужбина** внесувам стока од странство

внеза́пен *йрид*. ненадеен, неочекуван — **внезапна спирачка** рачна кочница (во воз) — **внезапно нападение** *воj*. ненадеен напад

внедря́вам *н*. **внедря́** *с* всадува, всади

вни́квам *н*. **вни́кна** *с*. вникнува, вникне, (на)влегува (во суштината на нешто) — ~ **в същността на работата** влегувам во суштината на работата

внима́вам *н*. внимава — **внимавай да не паднеш** внимавај да не паднеш — **той не внимава** тој не внимава

внима́ние *ср*. внимание, почитување — **слушам с** ~ слушам со внимание — **той ми обърна** ~ тој ми обрна внимание — **това заслужава** ~ тоа заслужува внимание — **оказах му нужното** ~ му посветив нужно внимание; ☐ **внимание!** внимание!

внима́телен *йрид*. внимателен — ~ **човек** внимателен човек

внима́телно *йрил*. внимателно — **чета** ~ читам внимателно

внос *м*. 1) увоз; увозна стока; 2) внос, влог — **членски** ~ членски влог

вно́сен *йрид*. увозен — **вносни стоки** увозни стоки — **вносна листа** увозна листа — **вносно предприятие** увозно претпријатие

вноси́тел *м*. 1) увозник; 2) вложувач (на пари)

вно́ска *ж*. внос, вноска, отплата, рата — **встъпителна** ~ пристапен внос (влог), пристапнина

внýк *м*. **внýчка** *ж*. внук, внука — **нашите внуци** нашите внуци; *фиг*. потомци
внýче *ср*. *дем*. внуче
внушáвам *н*. **внушá** *с*. сугерира — **внушава доверие** влива доверба
внушéние *ср*. сугестија
внушúтелен *ūрид*. сугестивен
водá *ж*. вода — **дъждовна | сладка | морска | текуща** ~ дождовна | слатка | морска | истечна вода — **пускам кораб във вода** пуштам брод во море — **студена | топла** ~ студена | топла вода — **варна** ~ варна вода — **пътувам по** ~ патувам по вода — **в мътна** ~ **риба ловя** (*нар*. *ū*.) лови риба во матна вода — **кръвта** ~ **не става** крвта вода не станува — **правя дупка във** ~ правам дупка в море — **наливам** ~ **в чужда воденица** налевам вода во туѓа воденица
водáч *м*. **водáчка** *ж*. 1) водач, лидер; 2) водич (маж или жена)
водáчество *ср*. водство
вóден *ūрид*. воден — **водна стихия** водна стихија — ~ **спорт** воден спорт — **водно поло** *сū*. ватерполо — **водни бои** водни бои (акварел) — **с водно охлаждение** со водно ладење — **водна чаша** водна чаша, чаша за вода — **водно ниво** водостој — **водна централа** хидроцентрала — **водни съобщения** речен (морски) сообраќај, воден сообраќај
воденúца *ж*. воденица
воденичáр *м*. воденичар
воденúчен *ūрид*. воденичен — **воденично колело** воденичен камен (тркало)
вóдка *ж*. *рус*. вотка
воднúст *ūрид*. водурлив, водест
водовъртéж *м*. водовртеж
водоéм *м*. *в*. **басéйн**
водолáз *м*. нуркач (со спрема)
водолáзен *ūрид*. нуркачки — ~ **шлем** нуркачки шлем
водолечéбен *ūрид*. хидротераписки
водотвóд *м*. водоодвод, одвод за вода
водопáд *м*. водопад
водопровóд *м*. водовод
водопровóден *ūрид*. водоводен — **водопроводна мрежа** водоводна мрежа — **водопроводна тръба** водоводна цевка
водорáвен *ūрид*. водорамен, хоризонтален
водорáсли *мн*. водни растенија, хидрофити
водорóд *м*. водород
водорóден *ūрид*. водороден, хидрогенски — **водородна бомба** хидрогенска бомба
водосамолéт *м*. *ав*. хидроавион
водоскóк *м*. фонтана, водоскок, шадрван
водоснабдéн *ūрид*. снабден (обезбеден) со вода
водоснабдя́вам *н*. **водоснабдя́** *с*. снабдува, снабди (со вода)
водостóк *м*. олук за вода
водохранúлище *ср*. резервоар, базен, цистерна
вóдя *н*. 1) води, тера (добиток) — ~ **го със себе си** го водам со себе — **водите ли овцете на паша?** ги терате ли овците на пасење? — ~ **хорото** го водам орото; 2) води, спроведува — ~ **дневник** водам дневник — ~ **мирна политика** водам мирна политика; ☞

~ някого за носа водам некого за нос; || — се йовр. се раководи; ◻ ни се води, ни се кара ни се води, ни се тера

воевóда *м.* војвода

военачáлник *м.* воен старешина, командант

воéнен, -éнна, -éнно *йриg.* воен — **военна част** воена единица **военни почести** воени почести — ~ **кораб** воен брод — **военно окръжие** воен округ **военно положение** воена состојба — ~ **завод** воена фабрика — **военна промишленост** воена индустрија — **военна повинност** воена обврска — **военна академия** воена академија — ~ **парад** воена парада — ~ **съд** воен суд; (*како им.*) воено лице, воен службеник, офицер

военноинвалúд *м.* воен инвалид

военноплéнник *м.* воен заробеник

военнополевú *йриg.* — ~ **съд** прек суд (воен)

военнослýжещ *м.* воено лице

воéнщина *ж.* солдатеска

вóжд *м.* водач, лидер

вóзя *н.* вози; || — **се** *йовр.* се вози ~ **се на велосипед** се возам на велосипед

вой *м.* вој, виеж, завивање — **вълчи** ~ завивање на волк

войвода *м.* војвода

войнá *ж.* војна — **световна** ~ светска војна — **гражданска | партизанска | освободителна | агресивна | атомна** ~ граѓанска | партизанска | ослободителна | агресивна | атомска војна — **студена** ~ студена војна — **войната избухна** избувна војна — **отивам на** ~ одам во војна — **обявявам** ~ **(на)** објавувам војна (на)

войнúк *м.* војник — **млад** ~ регрут — **отивам** ~ одам војник

войниклъ́к *м.* војниклак

войнúшки *йриg.* војнички — **войнишка стъпка** војнички чекор — ~ **билет** војничка книшка — **войнишка лавка** војничка кантина

войнолю́бец *м.* милитарист, оној што сака војна

вóйнствен *йриg.* воинствен, милитаристички

войскá *ж.* војска, вооружена сила — **народна | редовна | сухопътна | елитна** ~ народна | редовна | сувоземна | елитна војска; (*во мн.* единици) — **бронетанкови войски** тенковски единици — **свързочни войски** единици за врска — **инженерни войски** инженерски единици

войсковú *йриg.* воен — **войскова част** воена единица — **войскова болница** воена болница

вокáл *м.* вокал

вокáлен *йриg.* вокален — ~ **концерт** вокален концерт — **вокална система** *грам.* вокален систем

вокалúзъм *м.* вокализам — ~ **на българския език** вокализам на бугарскиот јазик

вол *м.* (*мн.* **волóве**) вол; *фиг.* простак

волáн *м.* *йех.* волан

вóлейбол *м.* одбојка

волейбóлен *йриg.* одбојкарски — **волейболно игрище** игралиште за одбојка, одбојкарско игралиште

волейболи́ст *м*. **волейболи́стка** *ж*. одбојкар, одбојкарка

во́лен *прид*. (*поет*.) волен, слободен, независен, самостоен

во́лност *ж*. 1) слобода — **поетическа** ~ поетска слобода; 2) претерана слобода

волова́р *м*. воловар, говедар

во́лски *прид*. волски, воловски — **волска кожа** волска кожа; □ **волско търпение** волска стрпливост, волско трпение

волта́ж *м*. *ел*. волтажа

во́лтов *прид*. волтин — **волтова дъга** волтов лак

во́ля *ж*. 1) волја — **човек със силна** ~ човек со силна волја — *фиг*. **желязна** ~ железна волја; 2) жебла — **по собствена** ~ по своја желба; □ **давам** ~ **на въображението си** давам слобода на мојата вообразба — **последна** ~ последна желба

во́нещ *прид*. смрдлив

воне́я *н*. *в*. **вонinfinitý**[2]

воня́[1] *ж*. смрдеа, смрдеж

воня́[2] *н*. смрди — **краката му вонят** нозете му смрдат

во́пъл *м*. лелек, плач, плачење — ~ **на вдовица** лелек на вдовица

во́сък *м*. восок — **червен** ~ црвен восок

во́съчен *прид*. восочен, восоклив — **восъчни фигури** восочни фигури

вощени́ца *ж*. *нар*. воштеница, восочна свеќа

вою́вам *н*. 1) војува, води војна — **ние воювахме срещу хитлеристите** ние војувавме против хитлеровците; 2) *фиг*. се бори, критикува — ~ **против нередностите** се борам против слабостите

впечатле́ние *ср*. впечаток — **прави добро** ~ остава добар впечаток — **имам впечатление** имам впечаток

впи́вам *н*. **впи́я** *с*. впива, впие || — **се** *повр*. се впива, се впие; се прилепува, се прилепи

впи́свам *н*. **впи́ша** *с*. впишува, впише, запишува, запише — ~ **лекции в студентската книжка** запишувам предавања во индексот

вплúтам *н*. **вплета́** *с*. вплетува, вплете, вплеткува, вплетка; || — **се** *повр*. се вплеткува, се вплетка

впосле́дствие *прил*. отпосле, потоа

впрега́тен *прид*. запрежен

впре́гна *с*. *в*. **впря́гам**

впри́мчвам *н*. **впри́мча** *с* фаќа (фати) во јамка

впро́чем *прил*. *рус*. впрочем

впря́гам *н*. **впре́гна** *с*. впрегнува, впрега, впрегне — **впрягай конете и карай!** впрегни ги коњите и терај!; — *фиг*. впрегнува луѓе на работа; || — **се** *повр*. се впрегнува, се нагрбува, се товари со задачи

впу́скам се *н*. **впу́сна се** *с*. *повр*. се впушта, се впушти, се стрчува, се стрча (по некого) — ~ **се в подробности** се впуштам во подробности — **впусна се след него** се стрча по него

вра *н*. се пика, се меша (насекаде) — **той си вре носа навсякъде** тој си го пика носот насекаде

врабче́ *ср*. врапче, врабец

враг *м*. враг, непријател — **заклети врагове** заколнати непријатели

враждá *ж.* омраза, непријателство — **скрита** ~ скриена омраза
враждéбен *ӣриg.* непријателски, злонамерен
враждýвам *н.* е во непријателство, мрази
врáжески *ӣриg.* непријателски, противнички — ~ **сили** непријателски сили
вразумя́вам *н.* **вразумя́** *с* вразумува, вразуми; || — **се** *ӣовр.* се вразумува, се вразуми
врат *м.* (*мн.* **вратовé**) врат, шија — **хвърлям се някому на врата** му се фрлам некому на врат — **дебел** ~ дебел врат; ☐ **не по врат, ами по шия** (*нар. ӣ.*) не по врат, туку по шија — **широко му около врата** широко му е околу вратот (безгрижен е)
вратá *ж.* врата, порта — **двукрилна** ~ двокрилна врата — **входна** ~ влезна врата; ☐ **при закрити** ~ зад затворена врата — **блъскам вратата под носа на някого** избркувам некого (му ја затворам вратата пред носот) — **хлопам някому на вратата** чукам некому на врата (молам некого)
вратáр *м.* 1) вратар; 2) *сӣ.* голман
врати́чка *ж. gем.* вратиче, вратичка, вратниче
вратни́ца *ж. нар.* портиче, вратниче
врачýвам *н.* вража, гата
вратовръ̀зка *ж.* врска — **черна** ~ црна врска
вред *ӣрил.* насекаде
вредá *ж.* штета — **причинявам някому** ~ правам некому штета — **големи вреди** големи штети (загуби)
врéден *ӣриg.* штетен, некорисен, неповолен — **вредни насекоми** штетни инсекти
вреди́тел *м.* штетник, штеточинец
вредя́ *н.* штети, прави штета
врéждам *н.* **вредя́** *с.* наредува, нареди, наместува на работа; || — **се** *ӣовр.* се наредува, се подредува, се снаоѓа
врéме *ср.* (*мн.* **временá**) 1) *филоз.* време — **материя, пространство и** ~ материја, простор и време; 2) време (траење) — **времето се измерва със секунди, минути, часове, дни, месеци и години** времето се мери со секунди, минути, часови, дни, месеци и години — **имам малко** ~ имам малку време — **през свободното си** ~ во слободното време — **от** ~ **на** ~ одвреме навреме; 3) време, определен момент — ~ **за обед** време за ручек — ~ **за почивка** време за одмор; — **сега му е времето** сега му е времето; 4) *грам.* време — **сегашно | минало | бъдеще** ~ сегашно (презент) | минато (перфект) | идно (футур) време; 5) време, временски прилики — **дъждовно | слънчево** ~ дождливо | сончево време — **времето се разваля** времето се расипува; 6) време во годината — **годишни времена** годишни времиња — **зимно** ~ зимно време
врéменен, -енна, -енно *ӣриg.* привремен — **временно правителство** привремена влада
врéменно *ӣрил.* привремено
вретéно *ср.* вретено
вретенови́ден *ӣриg.* вретенообразен, вретенест

врещя́ *н.* писка (за дете), врека (за коза)
ври́чам се *н. йовр. нар.* дава збор, се зарекува
вроде́н *йрид.* вроден — **~ недостатък** вродена мана
връв *ж.* 1) врвка, врвца; 2) низа — **три връви жълтици** три низи жолтици; ◻ **пъпна ~** папочна врвца
връ̀звам *н.* **въ̀ржа** *с.* врзува, врзе — **ще те вържа** ќе те врзам; ◻ **вържи попа, да е мирно селото** (*н. й.*) врзан поп, мирно село — **връзва плод** заврзува плод
връзва́ч *м.* **връзва́чка** *ж.* врзувач, врзувачка
връ̀зка *ж.* 1) врска (*в.* **вратовръзка**); 2) врвка (за чевли); 3) *мн.* **връзки** *фиг.* врски — **имам добри връзки** имам добри врски — **любовни връзки** љубовни врски
връстни́к *м.* **връстни́ца** *ж.* врсник, врсничка (врсница)
връх *м.* (*мн.* **върхове́**) врв (од предмет), врв (од планина); *фиг.* врвна точка — **връх на съвършенство** врвно совршенство
връ̀хен *йрид.* горен — **връхно палто** горно палто
връхлетя́вам *н.* **връхлетя́** *с.* налетува, налета (на некого)
връ̀цкам се *н. йовр.* се врцка
връ̀чвам *н.* **връ̀ча** *с.* врачува, врачи
връ̀щам *н.* **въ̀рна** *с.* враќа, врати — **децата се връщат од училище** децата се враќаат од училиштe — **ще върнеш ли парите?** ќе ги вратиш ли парите?; ‖ — **се** *йовр.* се враќа — **той не ще се върне скоро** тој наскоро нема да се врати
връ̀щане *ср.* враќање — **на ~** на враќање — **няма ~** нема враќање
вря *н.* врие
вря́ва *ж.* врева
вря́звам *н.* **вре́жа** *с.* врежува, врежe; ‖ — **се** *йовр.* се врежува — **тази случка се вреза в паметта ми** тој настан (случај) ми се врежа во умот
врял *йрид.* врел; ◻ **~ и кипял** ≅ минал низ сито и решето — **врели — некипели** *разг.* празни прикаски, глупости
вря́сък *м.* врескот, вресок
все[1] *нейр. йрил.* сè — **от ~ сърце** од сè срце — **това е ~ едно** ова (тоа) е сè едно
все[2] *йрил.* само, сè (само), сè туку — **~ вали** само врне **~ сняг** сè (само) снег — **те ~ ще знаят нещо за него** тие сè туку ќе знаат нешто за него; ◻ **~ едно** сè едно — **~ то** сè тоа **~ пак** сепак — **~ още** сè уште — **~ повече** сè повеќе
всеви́шен *йрид.* севишен
всевъзмо́жен *йрид.* разновиден, семожен, секаков — **всевъзможни стоки** разновидна стока — **всевъзможни хора** секакви луѓе
всегда́ *йрил. арх.* секогаш
всезна́ещ *йрид.* сезнаен, што знае сè
всеизве́стен *йрид.* прочуен, општопознат, популарен
все́ки, вся́ка, вся́ко (*мн.* **все́ки**) *зам.* секој, -ја, -е — **~ човек** секој човек — **на всяка крачка** на секој чекор — **по всяко време** во секое време — **от ~ според способностите, все-**

киму според труда од секого според способностите, секому според трудот; ▱ **във ~ случай** во секој случај — **на всяка цена** по секоја цена
всекидне́вен *прид.* секојдневен; *фиг.* обичен, просечен
всекидне́вие *ср.* секојдневје
всекидне́вно *прил.* секојдневно
вселе́на *ж.* вселена, космос
вселе́нски *прид. арх.* вселенски — **~ събор** вселенски собор
веля́вам *н.* **вселя́** *с. в.* **внуша́вам, вдъхвам**
всемогъщ *прид.* семожен
всенаро́ден *прид.* сенароден — **~ празник** сенароден празник
всеобхва́тен *прид.* сеопфатен
всео́бщ *прид.* сеопшт, општ, универзален — **всеобщо избирателно право** општо избирачко право — **всеобща радост** општа радост
всеотда́ен *прид.* предан, пожртвуван, што дава сè од себе
всепризна́т *прид.* општопризнат, општопризнаен
всеси́лен *прид.* семоќен
всеславя́нски *прид.* сесловенски
всестра́нен, -а́нна, -а́нно *прид.* сестран, универзален
всестра́нно *прил.* сестрано— **~ образован човек** сестрано образован човек
всесъюзен *прид.* сесојузен
всецяло *прил.* наполно, целосно
вси́чки *зам.* сите **~ народи трябва да живеат в мир** сите народи треба да живеат во мир — **~ до един** сите до еден — **с ~ сили** со сите сили
вси́чкият, вси́чката, вси́чкото *прид.* сиот, сета, сето; целиот, целата, целото — **през всичкото време** за сето време
вси́чко *зам.* сè — **готов съм на ~** готов сум на сè —**~ ще се нареди** сè ќе се нареди; ▱ **всичко, което блести, не е злато** (*нар. п.*) не е злато сè што свети
вси́чко *прил.* вкупно — **той получи ~ 100 лева** тој прими вкупно сто лева
вследствие (на) *пред.* како резултат (на нешто), поради, заради
вслу́швам се *н.* **вслу́шам се** *с. повр.* 1) се вслушува, се вслуша, послуша, зема во обѕир, прифаќа, прифати (совет и сл.)
всмука́телен *прид.* што шмукнува, шмукачки — **~ вентил** шмукачки вентил
всму́квам *н.* **всму́ча** *с.* вшмукува, вшмука, шмука, шмукне
всред *пред.* сред, среде, насреде, помеѓу — **~ народа** сред народот — **~ океана** сред океанот
встрани́ *прил.* настрана, отстрана
встъпвам *н.* **встъпя** *с* стапува, стапи — **~ в брак** стапувам во брак — **~ на длъжност** стапувам на должност
встъпителен *прид.* уводен, почетен — **встъпителна лекция** уводно предавање — **встъпителна вноска** почетен внос, уписнина
встъпле́ние *ср. рус. лит.* увод; *муз.* прелудиј
вся́вам *н.* **все́я** *с* всева, всее; внесува, внесе (паника, раздор и сл.)
вся́как *прил.* секако
вся́какъв, -ква, -кво *зам.* секаков, секаква, секакво
вся́когa *прил.* секогаш — **както ~** како секогаш
вся́кой *зам. в.* **все́ки**

всячески *прил. в.* **всякак**
втасвам *н.* **втасам** *с.* втасува, втаса — **тестото втаса** тестото втаса
втвърдявам *н.* **втвърдя** *с* втврднува, втврдне; || — **се** *повр.* се втврднува, се втврдне
втечнявам се *н.* **втечня се** *с. повр.* станува (стане) течен
втичам се *н.* **втека се** *с повр.* се влева — **Дунав се втича в Черно море** Дунав се влева во Црно Море
вторачвам се *н.* **вторача се** *с. повр. в.* **втренчвам се**
втор(и), втора, второ *бр.* втор(и), втора, второ — **на втора страница** на втора страница — **на ~ март** на втори март — **заемам второ място** *сп.* заземам второ место — **от втора ръка** од втора рака — **до второ нареждане** до втора наредба — **~ клас** втори клас (второ одделение)
вторичен *прид. лит.* вторичен, секундарен, помалку важен
вторник *м.* вторник — **във ~** во вторник — **миналият | идущия ~** минатиот | идниот вторник
второкачествен *прид.* второкласен, од втора класа, што нема најдобар квалитет
второкласен *прид.* што се однесува на втори клас — **~ билет** возна карта за втора класа — **~ учебник** учебник за втори клас (второ одделение)
второкласник *м.* **второкласница** *ж.* второкласник, второкласничка
второкурсник *м.* **второкурсница** *ж.* студент, -ка од втора година
второстепенен *прид.* второстепен, секундарен, спореден
втренчвам *н.* **втренча** *с.* втренчува, втренчи; || — **се** *повр.* се втренчува, се втренчи
втренчен *прид.* втренчен
втрещен *прид. в.* **вцепенен**
втрещявам се *н.* **втрещя се** *с. повр.* се здрвува, се здрви
втриса ме *н.* **втресе ме** *с. безл.* ме стресува, ме стресе (треска)
втурвам се *н.* **втурна се** *с.* се втурнува, се втурне
ВУЗ *м.* (*скратен.* **висше учебно заведение**) високошколска установа
вузовски *прид.* што се однесува на високото школство
вуйна *ж.* вујна
вуйчо вујко, вујче
вуйчов *прид.* вујков, вујчов — **у вуйчови** кај вујковите (вујчовите)
вулгарен *прид.* вулгарен, груб, некултурен; *фиг.* упростен — **~ социологизъм** вулгарен социологизам
вулгаризация *ж.* вулгаризација, упростување
вулкан *м.* вулкан — **действуващ ~** активен вулкан
вулканизатор *м.* вулканизатор
вулканичен *прид.* вулкански
вход *м.* (*мн.* **входове**) 1) влез — **главен | заден ~** главен | заден влез; 2) пристап, влез — **~ забранен** пристап (влез) забранет — **~ свободен** влез слободен (бесплатен); 3) влезна цена
входен *прид.* влезен — **~ билет** влезен билет — **входна врата** влезна врата — **входна виза** влезна виза
входящ *прид. рус. канц.* влезен, што влегува (доаѓа однадвор)

— ~ **дневник** деловоден протокол (за писма што доаѓаат)
вцепенéн *прид.* скаменет (од возбуда), здрвен
вцепеня́вам се *н.* **вцепеня́ се** *с. повр.* се скаменува, се скамени, се здрвува, се здрви
вчéпквам се *н.* **вчéпкам се** *с. повр. в.* **вкóпчвам се**
вчéра *прил.* вчера — ~ **сутринта** вчера изутрината
вчéрашен *прид*, вчерашен; *разг.* **тя не е вчерашна** таа не е вчерашна — ~ **вестник** вчерашен весник
вчерви́вям се *н.* **вчерви́вя се** *с. повр.* се вцрвосува, се вцрвоса, фати црви
вчéсвам *н.* **вчéса** *с.* се чешла, се исчешла
вчовечáвам *н.* **вчовечá** *с. повр.* станува (стане) разумен и воспитан човек
вши́вам *н.* **вши́я** *с.* вшива, вшие
във *пред. в.* **в**
въвéждам *н.* **въведá** *с.* воведува, воведе
въвли́чам *н.* **въвлекá** *с.* вовлекува, вовлече
въглеводорóд *м.* јаглероден водород
въгледвуóкис *м.* јаглероден диоксид
въглекопáч *м.* копач на јаглен, рудар
вь́глен[1] *м.* ќумур, јаглен; жарче
вь́глен[2] *прид.* јаглероден — **въглена киселина** јаглеродна киселина
въглерóд *м. хем.* јаглерод
въглерóден *прид.* јаглероден
въглехидрáт *м. хем.* јаглероден хидрат
вь́глища *мн.* јаглен — **каменни** | **дървени** | **кафяви** ~ камен | дрвен | мрк јаглен
въглищáр *м.* јагленар
вь́дица *ж.* јадица; ▱ **хващам се на** ~ се фаќам на јадица
въдичáр *м.* риболовец, рибар што лови риби со јадица
вь́дя *н.* одгледува (добиток), веде (пилиња); ‖ — **се** *повр.* се множи, се плоди
въжáр *м.* јажар, ортомар
въжáрски *прид.* јажарски, ортомарски
въжé *ср.* јаже, ортома — **корабно** ~ бродско јаже — ~ **за пране** јаже за сушење алишта — ~ **за скачане** јаже за рипање — **стоманено** ~ челично јаже
въжеигрáч *м.* акробат на јаже; *фиг.* нестабилен човек
въз *пред. нар.* над, повеќе, преку — **един** ~ **друг** еден преку друг — **иде въз 5 лева килото** оди повеќе од пет лева килото
възбрáна *ж. прав.* забрана (на имот, плата и сл.) — **съдебна** ~ судска забрана — **снемам възбраната** симнувам забрана
възбу́да *ж.* возбуда
възбуден *прид.* возбуден
възбуди́телен *прид.* возбудлив
възбу́ждам *н.* **възбу́дя** *с.* возбудува, возбуди; предизвикува, предизвика — ~ **любопитство** предизвикувам љубопитство
възбу́нвам *н. нар.* побунува, поттикнува на бунт
вь́збял *прид.* белузлав
възвáние *ср.* повик, проглас, апел
възвестя́вам *н.* **възвестя́** *с.* објавува, објави, прокламира

възвѝшен *прид.* возвишен
възвишѐние *ср.* рид, вишнатинка
възвра̀тен *прид.* повратен — **възвратни глаголи** повратни глаголи
възвр ѐщам *н.* **възв ѐрна** *с.* возвраќа, возврати
възгла̀вница *ж.* перница
възглавя̀вам *н.* **възглавя̀** *с.* се наоѓа на чело, води, раководи — **той възглавява нашата делегация** тој ја води нашата делегација
в ѐзглас *м.* извик, одобрување (за време на говор)
в ѐзглед *м.* гледиште, сфаќање
възгордя̀вам се *н.* **възгордѐя се** *с.* *повр.* станува горд, надмен, се вообразува
въздѐйствие *ср.* воздејство, влијание
въздѝгам *н.* **въздѝгна** *с.* (се) воздига, (се) воздигне
въздѝшам *н* воздишува; *фиг.* фантазира
въздѝшка *ж.* воздишка
в ѐздух *м.* воздух — **излизам на чист** ~ излегувам на чист воздух; ☐ **вдигам във въздуха** кревам во воздух
въздухопла̀ване *ср.* воздухопловство, авијација
възду̀шен *прид.* 1) воздушен — **въздушна струя** воздушна струја — **въздушно налягане** воздушен притисок; 2) воздушен, воздухопловен — **въздушни съобщения** воздушен сообраќај — **въздушни войски** воздухопловни единици — **въздушно нападение** воздушен напад; 3) *фиг.* лесен; ☐ **градя въздушни кули** градам кули во воздух
в ѐздълг *прид.* *разг.* долгичок
възд ѐржам *н.* **въздържа̀** *с.* воздржува, воздржи; ‖ — **се** *повр.* се воздржува, се воздржи
въздържа̀н *прид.* воздржан, воздржлив
въздържа̀телен *м.* оној што се воздржува од пиење, трезвеник
въздържа̀телен *прид.* трезвенички — **въздържателно дружество** трезвеничко друштво
възд ѐхвам *н.* **възд ѐхна** *с.* воздивнува, воздивне
в ѐзел *м.* (*мн.* **възли**) 1) јазол — **моряшки** ~ морнарски јазол — **връзвам на** ~ врзувам на јазол; 2) сообраќаен јазол — **жп.** ~ железнички јазол
в ѐзжълт *прид.* жолтеникав
в ѐззелѐн *прид.* зеленикав
в ѐзкисел *прид.* киселкав
в ѐзклик *м.* *поет.* извик
възклѝквам *н.* **възклѝкна** *с.* извикува, извикне
възклица̀ние *ср.* извикување
възкресѐние *ср.* *рел.* воскресение
в ѐзкр ѐгличък *прид.* *нар.* тркалест, тркалезен
в ѐзк ѐс *прил.* кусичок
възла̀гам *н.* **възло̀жа** *с.* возлага, возложи
в ѐзлест *прид.* јазлест, јазлив
възлѝзам *н.* **възля̀за** *с.* (се) искачува, (се) искачи, (се) накачува, (се) накачи — **възлязохме на планината** се искачивме (накачивме) на планина; — **всичко това възлиза на 100 лева** сѐ ова изнесува сто лева

въ̀злов *прид*. јазолен — **~ въпрос** јазолно прашање — **възлова гара** јазолна жел. станица

възмѐздие *ср. лит*. пресметка; казна; надомест

възмо́гвам се *н*. **възмо́гна се** *с. повр*. се надига, се надигне (во матер. смисла), (за)јакне материјално

възмо́жен *прид*. можен, остварлив, веројатен, реален

възмо́жност *ж*. можност, веројатност — **при първа ~** при првата можност — **техните възможности са неограничени** нивните можности се неограничени

възмутѐн *прид*. возмутен, огорчен

възмути́телно *прил*. одвратно

възмуща́вам се *н*. **възмутя́ се** *с. повр*. се возмутува, се возмути

възмущѐние *ср*. возмутеност, огорченост

възмъжа́вам *н*. **възмъжѐя** *с*. зајакнува, зајакне (за дете), станува маж

възмъжа́л *прид*. зајакнат, порастен, веќе станат маж

възнаграждa̍вам *н*. наградува

възнаграждѐние *ср*. награда, плата, хонорар, надница

въ̀знак *прид*. грбечки, на грб

възнамеря́вам *н*. има намера

възни́квам *н*. **възни́кна** *с*. никнува, никне; се појавува, се појави

възобновя́вам *н*. **възобновя́** *с*. обновува, обнови, реставрира — **~ дипломатически отношения** обновувам дипломатски односи — **~ картина** реставрирам слика

възобновя́ване *ср*. обновување, повторно воспоставување, реставрирање

възпалѐн *прид*. воспален

възпалѐние *ср*. воспаление — **~ на сливиците** воспаление на крајниците

възпаля́вам се *н*. **възпаля́ се** *с. повр*. се воспалува, се воспали, доби воспаление

възпи́рам *н*. **възпра́** *с*. задржува, запира; ограничува, ограничи; || — **се** *повр*. се воздржува, се воздржа

възпита́вам *н*. **възпи́там** *с*. воспитува, воспита

възпи́тан *прид*. воспитан

възпита́ние *ср*. воспитание — **физическо ~** физичко воспитание

възпи́таник *м*. **възпи́таница** *ж*. воспитаник, воспитаница (и воспитаничка)

възпита́тел *м*. воспитувач

възпита́телен *прид*. воспитен — **възпитателна система** воспитен систем

възпламени́телен *прид*. запалив — **възпламенителна бомба** запалива бомба

възпламеня́вам *н*. **възпламеня́** *с*. запалува, запали; потпалува, потпали

възползу́вам се *н. повр. рус. лит*. користи, (се) ползува — **~ се от случая** го користам случајот

възпомина́ние *ср. лит*. спомен, сеќавање

възпомина́телен *прид*. што се дава за спомен — **възпоминателна значка** спомен-значка

възприѐмам *н*. **възприѐма** *с*. сфаќа, сфати; прифаќа — **лесно | трудно възприема** лесно | тешко сфаќа — ~

неговото становище го прифа́кам неговото становиште
възприемчи́в *прид.* што лесно сфа́ка, бистар, интелигентен
възпроизве́ждам *н.* **възпроизведа́** *с.* репродукува, пресоздава, пресоздаде
възпротивя́вам се *н.* **възпротивя́ се** *с. повр.* се спротивува, се спротиви, се противставува, се противстави
възра́ждам *н.* **възродя́** *с.* (се) пpеродува, (се) пpероди
възра́ждане *ср.* преродба, ренесанса
възраже́ние *ср.* противење, приговор, противставување
възразя́вам *н.* **възразя́** *с.* приговара, приговори, (се) противстава, (се) противстави
въ́зраст *ж.* возраст — **предучнлищна** ~ претшколска возраст — **на каква** ~ **сте?** на каква сте возраст? — **човек на средна** ~ човек на средна возраст
въ́зрастен *прид.* возрасен; (*како им. во мн.* **възрастни**) возрасни (зрели) луѓе
възроде́н *прид.* преpоден
възрожде́нец *м.* преродбеник
възрожде́нски *прид.* преродбенски, преродбенички — **възрожденска литература** преродбенска литература
въ́зсин *прид.* синкав
възстанови́телен *прид.* обновувачки, што се однесува на обновата
възстановя́вам *н.* **възстановя́** *с.* обновува, обнови; воспоставува, воспостави; поправа, поправи; || — **се** *повр.* се поправа, се поправи, оздравува
възся́дам *н.* **възсе́дна** *с.* јавнува, јавне

възто́рг *м.* восторг, восхит
възто́ржен *прид.* восторжен, восхитен
възто́ржено *прил.* восторжено, восхитено
възто́ржеству́вам *н.* триумфира
възхва́ла *ж.* пофалба
възхите́н *прид.* восхитен
възхища́вам се *н. повр.* се восхитува
възхище́ние *ср.* восхитување, восхит, занес
възхо́д *м.* напредок, прогрес
вълк *м.* (*мн.* **въ́лци**) *зоол.* (Canis lupus) волк — **глутница вълци** глутница волци; ◻ ~ **в овча кожа** волк во овча кожа — **и вълкът сит, и агнето здраво** (*нар. п.*) ~ и волкот сит и овците на број — **вълкът козината си мени, нрава си не променя** (*нар. п.*) волкот влакното си го менува, ама ќудот не — **морски** ~ морски волк (опитен морнар)
въ́лна *ж.* волна — **мека | остра** ~ мека | остра волна
вълна́ *ж.* бран — **морски вълни** морски бранови — **радиовълни** радио-бранови — **къси | средни | дълги вълни** кратки | средни | долги бранови
въ́лнен *прид.* волнен — ~ **пуловер** волнен пуловер (џемпер) — **вълнени дрехи** волнени алишта
вълне́ние *ср.* 1) бранување (на море); 2) бранување (општествено), незадоволство, немир; 3) возбуда, личен немир
вълни́ст *прид.* бранест, бpановит
вълноло́м *м.* брана, бранолом (напра́вен на морскиот брег

што служи за кршење на брановите)

вълнообра́зен *прид.* бранест, брановит

вълну́вам *н.* возбудува; || — **се** *повр.* се возбудува, се разбранува

вълчи *прид.* волчешки; ◻ ~ **апетит** волчешки апетит

волчи́ца *ж.* волчица

вълше́бен *прид.* волшебен; прекрасен; ◻ ~ **замък** волшебен замок — **вълшебна приказка** волшебна прикаска

вълше́бник *м.* волшебник

вън *прил.* надвор, вон, вон од, без — ~ **от града** надвор од градот — **излизам** ~ излегувам надвор — **вън!** надвор!; ◻ ~ **от съмнение** без сомневање — ~ **от строя** надвор од стројот — ~ **от опасност** вон од опасноста

вънка *прил.* *в.* **вън**

вънкашен *прид.* *в.* **външен**

външен *прид.* надворешен — **външна обвивка** надворешна обвивка — **външно лекарство** лек за надворешна употреба — **външна политика** надворешна политика — **Министерство на външните работи** Министерство за надворешни работи; ◻ **външно лице** надворешно лице

външност *ж.* надворешност — — **някои ценят хората по тяхната** ~ некои ги ценат луѓето по нивната надворешност

въображе́ние *ср.* вообразба, имагинација

въобразя́вам си *н.* **въобразя́ си** *с.* *повр.* вообразува, вообрази

въодушевле́ние *ср.* *рус.* одушевување, восторг (в. **възто́рг**)

въодушевя́вам *н.* **въодушевя́** *с.* одушевува, одушеви; || — **се** *повр.* се одушевува, се одушеви

въоръжа́вам *н.* **въоръжа́** *с.* (се) вооружува, (се) вооружи

въоръже́н *прид.* вооружен — **добре въоръжена войска** добро вооружена војска — **въоръжено въстание** вооружено востание — **въоръжено стълкновение** вооружено судрување; ◻ **до зъби** ~ вооружен до заби — ~ **със знания** вооружен со знаења

въоръже́ние *ср.* вооружување — **атомно** ~ атомско вооружување

въплътя́вам *н.* **въплътя́** *с.* воплотува, воплоти

въплъще́ние *ср.* воплотување

въпреки *пред.* наспроти, иако — **стигнахме рано** ~ **лошото време** стигнавме рано наспроти лошото време — **ще му помогна,** ~ **че не заслужава** ќе му помогнам, иако не заслужува

въпро́с *м.* прашање; тема; проблем — **спорен** ~ спорно прашење — **задавам** ~ поставувам прашање — ~ **на чест** прашање на честа — **болен** ~ болно прашање — ~ **на живот и смърт** прашање на живот и смрт — ~ **на деня** тема на денот

въпро́сен *прид.* односен, соодветен, што е во прашање; (*како им.*) **въпросният** односниот (соодветниот) човек, лице и сл.

въпроси́телен *прид.* прашален — ~ **знак** прашалник

въпро́сник *м.* прашалник, анкетен лист

върба́ *ж.* врба — **плачеща върба** *бот.* (Salix babilonia) жална врба

върба́к, върбала́к *м.* врбак, врбалак

въ́рбов *прид* врбов

върве́ж *м.* врвеж, врвење, одење, движење — **бавен**~бавно одење, бавно движење — ~ **на болестта** движење на болеста

вървешко́м, вървешка́та *прил.* одејќи, во одење

върволи́ца *ж.* врволица (од луѓе, возила и сл.)

вървя́ *н.* 1) оди, се движи, чекори, врви — ~ **пеша** одам пеш — ~ **на пръсти** одам на прсти — **колата едвам върви** колата одвај се движи; 2) работи (оди) — **часовникът върви добре** часовникот добро оди; 3) оди, врви — **как върви работата?** како оди (врви) работата; 4) оди, се троши — **рибата добре върви в София** рибата добро оди во Софија; 5) води, оди — **този път върви за Варна** овој пат води (оди) во Варна — **тези пари не вървят** овие пари не врват; ◻ ~ **в крак** оди во чекор — **времето върви бързо** времето брзо врви — **не ми върви** не ми оди

въ́рзан *прид.* врзан; *фиг.* неумешен, неспособен

вързо́п *м.* врзоп

въ́рл *прид.* врл, лош, лут; ◻ **върла ракия** лута ракија

върли́на *ж.* ластегарка, долг стап

върлу́вам *н.* врлува, беснее — **по тия места върлува малария** по тие места врлува маларијата

върте́ж *м.* кружење, вртење во круг, вртеж; болка (од ревматизам и сл.)

въ́ртел *м.* 1) *разг.* ражен; 2) *фиг.* одолговлечување, создавање тешкотии (свесно)

вързеле́жка *ж.* вртелешка, вртешка

въ́ртене, върте́ние *ср.* вртење, кружно движење

въртогла́в *прид.* вртоглав, налудничав

въртогла́вие *ср.* 1) вртоглавица (болест); 2) вртоглавост, глупост

въртокъ́щник *м.* **въртокъ́щница** *ж.* вртикуќник, вртикуќница, домаќин човек

въртя́ *н.* 1) врти — ~ **колело** вртам тркало; 2) се занимава — ~ **търговия** се занимавам со трговија; 3) одолговлечува, врти, метка, плетка; ◻ ~ **някого на малкия си пръст** вртам (мотам) некого; ‖ — **се** *повр.* се врти — **земята се върти около оста си** Земјата се врти околу својата оска; ◻ **върти ми се на езика** ми се плетка на јазик, на јазик ми е

върхо́вен *прид.* врховен — ~ **съд** врховен суд — ~ **главнокомандуващ** врховен командант

въ́рху *пред.* 1) на — **стоя** ~ **скалата** стојам на карпата; 2) за — **труд** ~ **Априлското въстание** студија за Априлското востание — **пиша статия** ~ **изкуството** пишувам

статија за уметноста; 3) врз, преку, над, — **един ~ друг** еден врз (над) друг; 4) по — **купих брашното ~ два лева килото** купив брашно по два лева килото

въ́рша *н.* врши, работи, прави — **~ работа** вршам работа — **той знае какво върши** тој знае што прави

вършá, вършéя *н.* врши — **вършеем с вършачка** вршиме со вршалка

вършáчка *ж.* вршалка

върши́тба *ж.* вршидба, вршење

вастáвам *н.* **въстáна** *с.* востанува, востане, дига востание

въстáние *ср.* востание — **въоръжено ~** вооружено востание

въстáник *м.* востаник

въстáнически *прид.* востанички

въ́ся се *н. повр.* се мурти, се лути; *фиг.* се расипува — **времето се въси** времето се мурти, времето се расипува

въ́тре *прил.* внатре — **влезте ~ !** влезете внатре!; □ **~ съм** сум внатре (губам, сум во загуба)

въ́трешен *прид.* 1) внатрешен — **вътрешна врата** внатрешна врата — **мотори с вътрешно горене** мотори со внатрено согорување — **вътрешни болести** внатрешни болести; 2) внатрешен, свој, доверлив — **~ човек** доверлив (внатрешен) човек — **вътрешна политика** внатрешна политика — **~ пазар** внатрешен пазар

въ́трешност *ж.* внатрешност — **във вътрешността на страната** во внатрешноста на земјата

въ́шка *ж.* вошка

въ́шкав, въшли́в *прид.* вошлив

въ́шльо *м.* **въ́шла** *ж. разг. ирон.* вошло, вошла

вя́ра *ж.* вера, религија; доверба — **на ~** на доверба

вя́рвам *н.* верува, има доверба

вя́рност *ж.* верност

вя́рно *прил.* верно, точно, вистина — **това е ~** тоа е точно (верно) — **не е ~** не е точно (верно), не е вистина — **съвършено ~** сосема точно

вя́тър *м.* (*мн.* **ветровé**) ветар (и ветер) — **силен ~** силен ветар — **срещу вятъра** против ветрот; □ **вятър работа!** ветар работа! глупост! — **обръщам се, накъдето духа вятърът** се вртам каде ветрот

вя́тъpен *прид.* ветрен — **вятърна мелница** ветерница

вя́тъpничав *прид.* ветерничав

вя́хна *н. в.* **вéхна**

Г

габарди́н *м.* габардин (вид ткаенина)

габарди́нен *прид.* габардински, од габардин

габрáк *м.* габрак

гáбров *прид.* габров

гáбровец *м.* 1) габровец (според градот Габрово), габровчанец; 2) *фиг.* претеран штедливец, скржавец

га́бър *м. бот.* (Carpinus betulus) габер

га́бър *м.* шајка за потковање чевли

га́бърче *ср.* шајче

га́вра *ж.* сквернавање; жесток подбив, хула, гавра

гавръ́твам *н.* **гавръ́тна** *с.* испива, испие; претура, претури (чаша пијалок)

га́вря се *н. йовр.* сквернави; хули

га́га *ж.* 1) гага, клун; 2) *фиг.* муцка, нос — **пъха си гагата навсякъде** го пика носот насекаде

гада́ене *ср.* гатање, прорекување судбина

гада́тел *м.* **гада́телка** *ж.* гаталец, гаталка

гада́я *н.* гата, гледа на карти

га́ден *йрид.* гаден, одвратен, омразен

га́дене *ср.* гадење, мака

га́дже *ср. разг.* момче, девојче, либе

га́ди ми се *н. безл.* ми се гади, ми се лоши, ми се повраќа

гади́на *ж. разг.* гад, животно воопшто

га́дост *ж.* гадост, подлост

газ[1] *м.* (*мн.* **га́зове**) гас — **задушлив | отровен** ~ задушлив | отровен гас — **сълзлив** ~ солзавец

газ[2] *ж.* гас, газија, петролеј

газ[3] *м.* газа (за преврска)

газе́ла *ж. зоол.* газела

га́зен[1] *йрид.* гасен — **газна лампа** гасна ламба

га́зен[2] *йрид.* (од **га́зя**) газен

газени́че *ср.* виделце, газјарниче

газе́та *ж. рус. арх.* весник

гази́рам *н.* става гас во течност; прави сода-вода

гази́ран *йрид.* претворен во сода-вода — **газирана вода** сода-вода

га́зов *йрид.* гасен — **газова маска** гас-маска — **газови тръби** цевки за гас

газоме́р *м.* гасомер

газообра́зен *йрид.* гасовит

газопрово́д *м.* гасовод

га́зя *н.* гази — ~ **вода** газам вода — **не гази тревата!** не гази ја тревата!

га́йда *ж.* гајда

гайда́р, гайдарджи́я *м.* гајдар

га́йка *ж.* 1) *вој.* гајка (на ремен); 2) мутер, мајка (на бургија)

гайле́ *ср. нар.* гале; ▱ **бера** ~ берам гајле

гайта́н *м.* гајтан

га́ла *йрид. нейр.* гала, свечен — ~ **вечеря** свечена (гала) вечера

галакти́ка *ж. асш.* галаксија

гала́нтен *йрид.* галантен

галантери́ен *йрид.* галантерски — ~ **магазин** галантериски дуќан

галанте́рия *ж.* галантерија

галваниза́ция *ж. физ.* галванизација

галванизи́рам *н. с.* галванизира

галвани́зъм *м.* галванизам

галвани́чен *йрид.* галвански

галваноме́тър *м.* галванометар

галваноско́п *м.* галваноскоп

га́лен *йрид.* гален

гале́рия *ж.* 1) галерија — **картинна** ~ галерија на слики; 2) задните редови во театар

галима́тия *ж. разг.* галиматијас

галици́зъм *м.* галицизам

гало́п *м.* галоп — **яздя в** ~ галопирам

галóш *м.* галош
гальóвен *прид.* мил, нежен
гáля *н.* гали, милува; ‖ — **се** *повр.* се гали
гáма[1] *ж.* 1) гама, скала (*муз.*); 2) *фиг.* спектар, гама (тонови)
гáма[2] *ж.* *физ.* **гама-лъчи** гама-зраци
гамáши *мн.* гамаши
гáмен *м.* гамен
гáнглий *м.* *анат.* ганглија
гангрéна *ж.* *мед.* гангрена
гангренóзен *прид.* гангренозен
гáнгстер *м.* гангстер
гандѝзъм *м.* *полит.* гандизам
гáра *ж.* железничка станица — **на гарата ще бъда в 8 часа** на станица ќе бидам во осум часот — **сточна** ~ товарна станица
гарáж *м.* гаража
гарáнт *м.* **гарáнтка** *ж.* гарант; жирант, жирантка
гарантѝрам *н.* *с.* гарантира — ~ **за изпълнението на договора** гарантирам за исполнувањето на договорот
гаранциóнен,-óнна,-óнно *прид.* гарантен — ~ **срок** гарантен рок
гарáнция *ж.* гаранција — **часовник с** ~ **за две години** часовник со двегодишна гаранција
гáрван *м.* *зоол.* (Corvus corax) гавран; ◻ ~ **на** ~ **око не вади** (*нар. п.*) гавран на гавран око не вади
гáрга *ж.* чавка
гардерóб *м.* орман, шкаф; гардероба (на станица, во театар и сл.)
гардеробиéр *м.* **гардеробиéрка** *ж.* гардеробер, гардероберка
гарнизóн *м.* *воj.* гарнизон — **началник на** ~ командант на гарнизон
гарнизóнен,-óнна,-óнно *прид.* гарнизонски — **гарнизонна духова музика** гарнизонска музика — **гарнизонни учения** гарнизонски вежби — **гарнизонно стрелбище** гарнизонско стрелиште
гарнѝрам *н.* *с.* гарнира
гарнитýра *ж.* гарнитура, комплет
гасéн *прид.* гасен — **гасена вар** гасена вар
гáсене *ср.* гасење, гаснење
гáсна *н.* гасне
гастрѝт *м.* *мед.* гастритис
гастронóм *м.* гурман, гастроном; продавница за прехранбени продукти
гастронóмия *ж.* гурманство, гастрономија
гасѝ *н.* гаси (ламба, сијалица), гаси (вар), гаси (жед)
гатáнка *ж.* гатанка — **народни гатанки** народни гатанки
гáтер *м.* *тех.* гатер
гатерѝст *м.* работник на гатер, гатерист
гáубица *ж.* хаубица — **планинска** ~ брдска хаубица — **лека** ~ лесна хаубица — **атомна** ~атомска хаубица — **далекобойна** ~ далекометна хаубица
гáубичен *прид.* што се однесува на хаубица — ~ **огън** хаубичен оган
гаф *м.* (*мн.* **гáфове**) гаф
гащáт *прид.* гаќарест — ~ **гълъб** гаќарест гулаб
гащéта *нм.* *спорт.* гаќи — **бански** ~ гаќи за капење

гáщи *мн.* бечви, панталони (старовремски) — **долни гащи** гаќи

гáщник *м.* гаќник, учкур

гвардéец *м. воj.* гардист

гвардéйски *ӣрид.* гардиски — ~ **полк** гардиски полк

гвáрдия *ж.* 1) елитна воjска; 2) гарда; 3) гарда, генерациjа — **стара** ~ стара гарда (генерациjа)

гвóздей *м.* шаjка, брут

геврéк *м.* ѓеврек

гéга *ж. нар.* крлук, гега (долг овчарски стап)

гéйзер *м.* геjзир

гéйм *м. сӣ.* гем

гéйша *ж.* геjша

гемúя *ж. ӣур.* гемиjа

генеалогúчен *ӣрид.* генеалошки

генеалóгия *ж.* генеалогиjа

генéзис *м.* **генéза** *ж.* генеза

генерáл *м.* генерал — **бригаден** ~ (~ **- майор**) бригаден генерал, генерал-маjор — **дивизионен** ~ (~ — **лейтенант**) дивизиски генерал — ~ **от артилерията** артилериски генерал — ~ ~ **от пехотата** пешадиски генерал — ~ **от запаса** резервен генерал

генерáлен *ӣрид.* генерален; — ~ **щаб** генералштаб — **генерална репетиция** генерална проба

генералитéт *м. воj.* генералитет

генералщáбен *ӣрид.* генералштабен

генерáтор *м.* генератор — ~ **за променлив ток** генератор за наизменична струjа

генерáция *ж.* генерациjа

генéтика *ж. биол.* генетика

генетúчен *ӣрид.* генетичен, генетички — **генетични промени** генетички промени

гениáлен *ӣрид.* гениjален — **гениално творение** — гениjално дело, гениjална творба — ~ **човек** гениjален човек

гéний *м.* гениj

генитúв *м. грам.* генитив

генуéзец *м.* **генуéзка** *ж.* геновjанец, геновjанка

генуéзки *ӣрид.* геновjански

геогрáф *м.* **геогрáфка** *ж.* географ

географúчески, геогрáфски *ӣрид.* географски — **географска дължина | ширина** географска должина | ширина — **географическо положение** географска положба

геогрáфия *ж.* географиjа

геодéз *м.* геодет

геодезúчен, геодезúчески *ӣрид* геодетски

геолóг *м.* геолог

геологúчен, геологúчески *ӣрид.* геолошки — **геологическо изследване** — геолошко иследување

геолóжки *ӣрид.* геолошки, што се однесува на геолог (геологиjа) — **геоложки конгрес** конгрес на геолозите, геолошки конгрес

геометрúчен, геометрúчески *ӣрид.* геометриски — **геометрична прогресия** геометриска прогресиjа

геомéтрия *ж.* геометриjа — **дескриптивна | аналитична** ~ дескриптивна | аналитична геометриjа

геофúзика *ж.* геофизика

геофизúчески *ӣрид.* геофизички

гера́к *м. дијал. зоол.* јастреб
ге́ра́н *м. дијал.* ѓеран, 'рвеник (бунар)
герб *м.* грб — **държавен** ~ државен грб
ге́рбов *прид.* таксен — **гербова марка** таксена марка
гергина *ж. бот.* (Dahlia cruciatum) ѓурѓина
Гергьо́вден *м.* Ѓурѓовден
гергьо́вски *прид.* ѓурѓовденски
гергьо́вче *ср. бот.* момина солза
герда́н *м.* ѓердан
герма́нец *м.* **герма́нка** *ж.* Германец, Германка
германи́стика *ж.* германистика
герма́нски *прид.* германски — **германски племена** германски племиња — ~ **войник** германски војник
герои́зъм *м.* херојство, јунаштво
герои́ня *ж.* 1) хероиња; 2) главно лице, хероиња (во роман)
герои́чен *прид.* херојски, јуначки
геро́й *м.* 1) херој, јунак — ~ **на социалистическия труд** јунак на социјалистичкиот труд; 2) јунак, главно лице во некое дело; ◻ ~ **на деня** јунак на денот
геро́йски *прид.* херојски, јуначки
геста́повец *м.* гестаповец
гешефт *м.* шпекулација, трговска работа, профит
гешефта́р *м.* шпекулант
ги *зам.* (*акуз. од* **те** — *тие*) ги — **вземи** ~ земи ги — **да** ~ **видя** да ги видам — **той** ~ **познава** тој ги познава
гибе́л *ж.* гибел, катастрофа, пропаст — **това ще го доведе до** ~ тоа ќе го доведе до пропаст
ги́белен *прид.* гибелен, штетен, катастрофален, смртоносен, судбоносен — **това бяха гибелни моменти** тоа беа судбоносни моменти
гига́нт *м.* гигант
гига́нтски *прид.* гигантски
гиди́я *м. тур.* гидија
ги́здав *прид.* гиздав
гиздоси́я *ж. нар.* гиздавица
ги́здя се *повр.* се гизди
ги́лза *ж.* чаура, гилза; шишарка
гилоти́на *ж.* гилотина
гимназиа́лен *прид.* гимназиски — ~ **учител** професор
гимнази́ст *м.* **гимнази́стка** *ж.* гимназист, гимназистка
гимна́зия *ж.* гимназија — **девическа** | **мъжка** | **смесена** ~ женска | машка | мешана гимназија
гимнасти́чески *прид.* гимнастички — ~ **упражнения** гимнастички вежби — ~ **салон** гимнастичка (фискултурна) сала
ги́на *н.* гине, пропаѓа — ~ **на бойното поле** гинам на бојното поле
гинеколо́г *м.* **гинеколо́жка** *ж.* гинеколог
гинекологи́чески, гинеколо́жки *прид.* гинеколошки
гипс *м.* гипс
ги́псов *прид.* гипсен — **гипсова отливка** гипсена одливка
ги́ри *мн.* тегови за гимнастика
гирля́нда *ж.* венец (за свечени прилики), гирланда
гише́ *ср.* шалтер
глава́ *ж.* 1) глава (дел од телото) — **боля ме главата** ме боли главата; 2) памет, ум;

паметен човек — **човек с ~** умен човек; глава; 3) глава (поединец, жител) — **на ~ от населението** по еден жител, по глава 4) главица — **~ лук** главица кромид; 5) глава (на роман); 6) шеф, раководител — **държавен ~** шеф на држава, владетел — **глава на семейството** домаќин, глава на семејството; ◻ **дебела ~** дебела глава — **празна ~** празна глава — **плащам с главата си** плаќам со главата — **на своя ~** на своја рака (своеволно) — **махай се от главата ми!** бегај! крши главата! да те нема! — **слагам си главата в торбата** ја ставам главата во торба — **от ~ до пети** од глава до петици — **блъскам си главата** си ја чукам главата — **залагам си главата** ја давам главата

главата́р *м.* водач, главатар

гла́вен *прид.* главен — **~ редактор** главен уредник — **главна улица** главна улица — **главна буква** голема буква — **~ учител** управител на училиште; ◻ **той е главният тук** овде е тој главен

главнокома́ндуващ *м.* врховен командант

главня́ *ж.* гламна

главобо́л *м. в.* **главоболие**

главобо́лие *ср.* 1) главоболие; *фиг.* главоболие, грижи, проблеми

главозама́йвам се *н. повр.* се заборава

главозама́йване *ср.* вртоглавица (од успех и сл.)

главоло́мен *прид.* главоломен — **главоломна бързина** главоломна брзина

главоре́з *м.* главорез, главосек

глаго́л *м. грам.* глагол — **спомагателен ~** помошен глагол — **възвратен ~** повратен глагол

глаго́лен *прид.* глаголски — **глаголни времена** глаголски времиња

глаго́лица *ж.* глаголица

глаголи́чески *прид.* глаголски — **~ паметници** глаголски паметници

глад *м.* глад — **умирам от ~** умирам од глад — **сушата заплашва с ~** сушата заплашува со глад

глада́ч *м.* пеглач, оној што пегла

гла́ден *прид.* гладен — **гладна стачка** штрајк со глад — **~ като вълк** гладен како волк — **~ съм** гладен сум; ◻ **гладна година** гладна година, неродна година

гла́дене *ср.* пеглање — **дъска за ~** штица за пеглање

гладиа́тор *м.* гладијатор

гладио́ла *ж. бот.* (Gladiolus) гладиола

гла́дко *прил.* мазно — **~ обръснат** мазно избричен; *фиг.* **всичко мина ~** се мина глатко (без тешкотии)

гладни́к *м.* гладник, гладен човек (жена); гладница

гладу́вам *н.* гладува

гла́дък *прид.* мазен

гла́дя *н.* 1) пегла — **~ рокля** пеглам фустан; 2) гали, милува; 3) точи, остри

глазу́ра *ж.* глазура

глас *м.* (*мн.* **гласове́,** зад броеви — **гла́са**) 1) глас — **тя има чудесен ~** таа има прекрасен

глас; 2) *полит.* глас — **право на ~** право на глас — **избран с мнозинство на гласовете** избран со мнозинство гласови; ▱ **~ в пустиня** глас во пустина — **чета на ~** читам гласно

гла́сен *прид.* 1) гласен — **гласни струни** *анат.* гласни жици; 2) *грам.* **гласна буква** самогласка

гла́сна *ж. грам.* самогласка, вокал

гла́сност *ж.* јавност, публицитет

гласови́т *прид.* гласовит

гласопода́вам *н. лит.* гласа

гласопода́ване *ср. лит.* гласање

гласоподава́тел *м.* гласач, избирач — **всеки гражданин на нашата република от 18 години нагоре е и ~** секој граѓанин на нашата република од 18 години па нагоре е и гласач (избирач)

гла́спапир *м.* шмиргла

гласу́вам *н.* гласа — **гласувахме с вдигане на ръка** гласавме со кревање рака

гласу́ване *ср.* гласање — **тайно ~** тајно гласање — **поставям въпрос на гласуване** го ставам прашањето на гласање

гластя́[1] *н.* гласи — **пословицата гласи** пословицата гласи

гластя́[2] *н.* гласи, дотерува || — **се** *повр.* се дотерува, се гласи

гле́дам *н.* гледа — **защо ме гледаш?** зошто ме гледаш? **какво гледаш?** што гледаш? **~ през прозореца** гледам низ прозорец — **~ си работата** си ја гледам работата — **ще гледам да дойда по-рано** ќе гледам да дојдам порано; ▱ **гледай си работата** гледај си ја работата — **кой ти гледа** кој те праша — **~ през пръсти** гледам низ прсти **~ някого изпод вежди** гледам некого накриво — **~ някого отвисоко** гледам некого од високо

гледа́ч *м.* **гледа́чка** *ж.* гледач, гледачка; гледач на добиток

гледе́ц *м. нар.* зеница

гле́дище *ср.* гледиште, став, поглед, сфаќање

гле́дка *ж.* глетка, слика, панорама, пејзаж

гле́ден *прид.* **гледна точка** гледна точка

гле́зен[1] *м.* глезен, глужд

гле́зен[2] *прид.* разгален — **глезено дете** разгалено дете

гле́зене *ср.* разгаленост, глезење

гле́зя се *н. повр.* се гали, се глези

гле́тав *прид. нар.* глекав (глекав леб)

глеч *м.* глазура, глеѓ

глига́н *м. зоол.* див вепар

глико́за *ж.* гликоза

гли́на *ж.* глина — **бяла ~** каолин

гли́нен *прид.* глинен

гли́нест *прид.* глиновит — **глинеста почва** глиновита земја

глист *м. зоол.* глиста — **детски глисти** детски глисти

гли́став *прид.* што има глисти во цревата

глицери́н *м.* глицерин

гло́ба *ж.* глоба, казна (парична) — **вземам ~ от някого** наплатувам глоба (казна) од некого

глоба́лен *прид.* глобален

гло́бус *м.* глобус (географски)

глобя́вам *н.* глобува

глог *м.* (Mexpilus oxicantha) глог; ▱ **от трън, та на ~** од трн на глог

гло́ждя *н. бот.* глода
глу́ма *ж.* шега, подбив
глу́пав *прид.* глуп, глупав — **не бъди ~** не биди глуп
глу́павичък *прид.* приглуп, глупав — **глупавичко дете** приглупо дете
глу́паво *прид.* глупо, глупаво
глупа́к *м.* глупак, глупец
глупова́т *прид.* приглуп
глу́пост *ж.* глупост — **стига с тези глупости** доста со тие глупости
глутни́ца *ж.* глутница — **~ вълци** глутница волци
глух,-а,-о *прид.* глув,-а,-о — **напълно ~** сосема глув — **глухо място** глуво место; ▱ **глуха линия** глува линија
глуха́р *м. зоол.* (Tetrao urogalis) тетреб
глуха́рче *ср. бот.* (Taraxacum officinale) глуварче
глухоня́м *прид.* глувонем
глуши́на *ж. бот.* (Vicia) глушина
глъбина́ *ж. поет.* длабина
глъ́твам *н. в.* **гълтам**
глъ́тка *ж.* голтка
глъ́ч *м.* **глъ́чка** *ж.* џагор, врева
гму́рвам се *н. повр.* се нурка
гмуре́ц *м. зоол.* (Podiceps cristatus) нурец
гму́ркам се *н. повр. в.* **гму́рвам се**
гне́вен *прид.* гневен, лут
гневли́в *прид.* гневлив
гневя́ *н.* гневи || — **се** *повр.* се лути, се гневи
гнездо́ *ср.* гнездо; *фиг.* **картечно ~** митралеско гнездо — **семейно ~** семејно гнездо
гнездови́ден *прид.* гнездест
гнездя́ се *н. повр.* се наместува, се средува, се гнезди
гнет *м.* гнет, терор, притисок, ропство
гнетя́ *н.* угнетува поробува, држи во ропство — **буржоазията гнети народните маси** буржоазијата ги угнетува народните маси
гни́да *ж.* гнида
гнил *прид.* гнил — *фиг.* **гнило общество** гнило општество; ▱ **гнили круши** гнили круши
гни́лост *ж.* гнилост
гни́я *н.* гние — **~ в затвора** гнијам во затвор
гно́ен,-ойна,-ойно *прид.* гноен, -јна,-јно
гно́ене *ср. мед.* гноење
гной *м.* гној
гнойни́ца *ж. нар.* гнојница
гно́ма *ж.* гнома, мудра изрека, сентенција
гноми́к *м.* гномичар
гносеоло́гия *ж. филоз.* гносеологија
гностици́зъм *м. филоз.* гностицизам
гноя́ *н.* гнои
гноя́свам *н.* **гноя́сам** *с. в.* **гноя́**
гну́сен *прид.* гнасен, гаден, одвратен; *фиг.* подмолен, нечесен, грозен
гнусота́ *ж.* гнасотија, гадотија
гнуся́ се *н. повр.* се гнаси, се гади
гняв *м.* гнев, лутина, бес — **той е извън себе си от ~** тој е вон себе од бес
го *зам.* (*краток облик на акузативот од* **той**) — **видях ~ вчера** го видов вчера — **обичам ~** го сакам — **не ~ закачай** не задевај го
говеда́р *м.* говедар

говéдо *ср.* говедо; *фиг.* глуп човек

говедовъ́д *м.* стручњак по говедарство

говедовъ́дство *ср.* говедарство

говéжди,-да,-до *прид.* говедски — **говеждо месо** говедско месо — ~ **пазар** добиточен пазар

гóвор *м.* говор

гóворен *прид.* говорен

говори́м *прид.* говорен — ~ **език** говорен јазик

говори́тел *м.* 1) спикер, читач; 2) официјален претставник за печат

говóря *н.* говори — ~ **бавно** говорам полека — ~ **откровено** говорам искрено (отворено) — **говори ли с него?** зборуваше ли со него — **те не си говорят** тие не зборуваат (скарани се) — **говори се, че . . .** се зборува дека . . . — **за него се говори и той пристига** ≅ ние за волкот, а волкот на врата (*нар. п.*)

годéж *м.* свршувачка

годежáр *м.* **годежáрка** *ж.* *нар.* стројник, стројница

гóден,-на,-но *прид.* способен, годен — **той не е ~ за нищо** тој за ништо не е способен

годéн *прид.* свршен (според **годя́вам**) — **годена девойка** свршена девојка

годени́к *м.* **годени́ца** *ж.* свршеник, свршеница

годени́шки *прид.* свршенички

годи́на *ж.* година — **високосна** ~ високосна година — **учебна** ~ учебна година — **Нова година** Нова година — **от ~ на** ~ од година на година — **за много години!** за многу години! — **детски години** детски години — **до** ~ в година — **усилни години** тешки години — **в цветущите години на живота** во најубавите години на животот — **през цялата** ~ во текот на целата година

годиня́свам *н.* *разг.* годинува

годи́шен *прид.* годишен — **годишно събрание** годишно собрание

годишно време годишно време

годи́шник *м.* годишник — ~ **на Софийския университет** годишник на Софискиот универзитет

годи́шно *прил.* годишно

гóдност *ж.* исправност; способност, важност; надлежност

годя́вам *н.* **годя́** *с.* свршува, сврши || — **се** *повр.* се сврши

гóзба *ж.* *в.* **гóстба**

гол *прид.* гол — ~ **като пушка** гол како пиштол — *фиг.* **с голи ръце** со голи раце — **гола истина** гола вистина

гол *м.* *сп.* (*мн.* **гóлове**) гол — **вкараха ни пет гола** ни дадоа пет гола

големéц *м.* *разг.* големец

големéя се *н.* *повр.* се големее, се прави важен, се крева на големо

големинá *ж.* големина — **портрет в естествена** ~ портрет во природна големина

голéмичък *прид.* *дем.*, големок, не толку голем

големствó *ср.* големство, грандоманија

голéя *н.* осиромашува; голее

голинá *ж.* голина — **залесяване на голините** пошумување на голините

голобрáд *прид.* голобрад

голов *прид. сп* — **голова линия** гол-линија — **голова разлика** гол-разлика, гол-диференција

гологла́в *прид.* гологлав

голосло́вен *прид.* неубедлив, неприфатлив, необразложен

голота́ *ж.* голота, голотија

голоти́я *ж.* 1) *в.* **голота́**; 2) голотија, сиромаштија

голта́к *м. разг. ирон.* голтак, голтар

голя́м *прид.* (*мн.* **голе́ми**) голем, огромен, крупен — **голяма горещина** голема горештина — **големи приятели** големи пријатели — **голяма бързина** голема брзина — ~ **художник** голем уметник; ◻ **чудо голямо!** чудо големо! — **голяма клечка** голема клечка

гонг *м.* (*мн.* **го́нгове**) гонг

го́нен *прид.* прогонет, гонет

гоне́ние *ср. лит.* гонење, прогонување

го́неница *ж.* брканица (детска игра), гоненица

гони́тба *ж.* потера

го́ня *н.* гони; тера

гора́ *ж.* гора, шума — **иглолистна** ~ четинарска (иглолисна) гора — **девствена** ~ негибната гора; ◻ **Черна гора** Црна Гора

го́рд *прид.* горд

гордели́в *прид.* горделив, надмен

горде́я се *н. йовр.* се гордее

го́рдост *ж.* гордост

го́ре *прил.* горе — **там** ~ таму горе — **заповед от** ~ наредба (заповед) од горе — ~ **ръцете!** горе рацете!

гореизло́жен *прид.* гореизложен

го́рен,-на,-но *прид.* горен, горниот — **горното течение на Дунава** горниот тек на Дунав — **горни класове** горни (виши) класови

горе́не *ср.* горење

горепоме́нат *прид.* гореспоменат

го́рест *ж.* страдање, горчина

го́рестен *прид.* огорчен, тажен

горе́щ *прид.* жежок, врел, топол, горешт — **гореща вълна** топол бран — **гореща вода** врела (горешта) вода — ~ **пояс** *геогр.* топол, врел појас, *фиг.* **гореща любов** жешка (горешта) љубов; ◻ **желязото се кове, дорде е горещо** (*нар. п.*) железото се кова додека е жешко

горещина́ *ж.* горештина — **днес е непоносима горещина** денеска е несносна горештина

горещя́ се *н. йовр.* се згорештува, се горешти (говори распалено)

гори́вен *прид.* горивен

гори́во *ср.* гориво, огрев

гори́ст *прид.* шумовит

гори́чка, гори́ца *ж.* шумичка, горичка

горка́на *ж. нар.* бедница, несреќница

горки́ят *прид.* беден, кутар

горко́ *прид.* горко, жално, тешко (обично со датив) ~ **му** тешко нему — ~ **ми** тешко мене

бороло́мен *прид.* гороломен

го́рски *прид.* горски, шумски — ~ **стражар** шумар, чувар на шума

гору́н *м. бот.* (Ouercus sessilifога) горун

горчи́в *прид.* горчлив — ~ **вкус** горчлив вкус — **гор-**

чиво кафе горчливо кафе — *фиг.* **горчива участ** горчлива судбина
горчи́вка *ж.* пелинец (вид ракија)
горчи́ца *ж.* сенф
го́рък *ӣриg. в.* **горчи́в**
горя́ *н.* гори — **къщата гори** куќата гори — ~ **от желание** горам од желба
горя́ *н.* гори — **ние горим дърва и въглища** ние гориме дрва и јаглен
горя́щ *ӣриg.* запален — **горящи села** села во пламен
го́спод *м.* господ — **да те убие** ~ ! господ да те отепа!; ◻ **един** ~ **това знае** тоа само господ го знае — **да хапнем каквото~дал** да каснеме што дал господ — **чул те господ** ≅ господ те чул, твоја уста божји уши
господа́р *м.* **господа́рка** *ж.* господар, господарка
господи́н *м.* (*мн.* **господа́**) господин — **господа, заседанието е открито!** господа, заседанието е отворено! — **уважаеми господине** почитуван господине
госпожа́ *ж.* госпоѓа — **уважаема госпожо** почитувана госпоѓо — **госпожи и господа** госпоѓи и господа
госпо́жица *ж.* госпоѓица
гост, го́стенин *м.* гостин — **ще му бъда** ~ ќе му бидам гостин — **отивам на гости** одам на гости — **елате ни на гости довечера** дојдете ни вечер нагости
го́стба *ж.* гозба
го́стен *ӣриg.* гостински — **гостна стая** гостинска соба
го́стенин *м. в.* **гост**
гости́лница *ж.* гостилница
гостилнича́р *м.* **гостилнича́рка** *ж.* гостилничар, гостилничарка, угостител
гостилнича́рство *ср.* угостителство
гостолюби́в *ӣриg.* гостољубив — **гостолюбиви домакини** гостољубиви домаќини
гостоприе́мен *ӣриg.* гостоприемен
гостоприе́мство *ср.* гостопримство — **злоупотребявам с нечие** ~ злоупотребувам гостопримство на некого
госту́вам *н.* гостува
готва́рница *ж. в.* **ку́хня**
готва́рски *ӣриg.* готварски — **готварска сол** кујнска сол — **готварска печка** готварска печка, шпорет
готва́рство *ср.* готварство
готва́ч *м.* готвач — **главен** ~ главен готвач
го́твено *ср.* готвено (готвено јадење)
го́твя *н.* 1) готви — **готвя яхния с картофи** готвам јавнија со компири; 2) подготвува, подготви — **готвя уроците си** ги подготвувам лекциите — ~ **изпитите си** подготвувам испити; || — **се** *ӣовр.* се подготвува, се подготви — ~ **се за път** се подготвувам за пат
го́тика *ж.* готика
готи́чески *ӣриg.* готски — ~ **стил в архитектурата** готски стил во архитектурата
гото́в *ӣриg.* готов, подготвен, зрел — ~ **съм да тръгна** готов сум да појдам — **готови дрехи** готови алишта; ◻ **го-**

тови пари готовина, готови пари

готова́н *м. разг.* готован, мрза

гото́вност *ж.* готовност, добра волја

гоща́вам *н.* гости, гоштава

гоща́вка *ж.* гоштавка, гозба

гой *н.* гои || — **се** *йовр.* се гои

гра́бвам *н.* **гра́бна** *с.* граба, грабне

грабе́ж *м.* грабеж

грабѝтелски *йрид.* грабачки

грабѝтел *м.* грабач, плачкаш

грабли́в *йрид.* граблив — **грабливи птици** грабливи птици

гра́бя *н.* пљачка, граба, краде

гравѝрам *н.* гравира

гравьо́р *м.* гравер

гравю́ра *ж.* гравура

град *м.* 1) град — **живея в града** живеам в град — — **отивам в града** одам в град — **излизам вън от града** излегувам надвор од градот — **столичен** ~ главен град; 2) град — **бие** ~ врне (паѓа) град — **ударите се сипеха като град** ударите паѓаа како град

града́ция *ж. лит.* градација

граде́ж *м.* градеж

граде́ц *м. дем.* гратче

градѝвен *йрид.* 1) творечки, конструктивен — **градивна критика** конструктивна критика; 2) градежен

градѝво *ср.* 1) материјал; граѓа (за научна работа, уметн. дело и сл.)

градѝна *ж.* градина — **овощна** ~ овоштарник — **зеленчукова** ~ градина — **зоологическа** | **ботаническа** ~ зоолошка | ботаничка градина — **градска** ~ градски парк — **детска** ~ детска градинка

градина́р *м.* **градина́рка** *ж.* градинар, градинарка, бавчанџија,-џика

градина́рски *йрид.* градинарски — **градинарска супа** супа од зеленчук

градина́рство *ср.* градинарство

градѝнка *ж. дем.* градинка

градѝнски *йрид.* градински — —**градинско цвете** градинско цвеќе — **градинска теменуга** градинска темјанушка

градобѝтен *йрид.* градобитен

градонача́лник *м.* градоначалник

градоустро́йствен *йрид.* урбанистички — ~ **план** урбанистички план

гра́дски *йрид.* градски — ~ **народен съвет** градски народен одбор — **градско население** градско население

градуи́рам *н. с.* градира

гра́дус *м.* градус, степен — **ъгъл от** 45 **градуса** агол од 45 степени — **пет градуса под нулата** пет степени под нулата

граду́шка *ж.* град (*в.* **град**)

градя́ *н.* 1) гради, ѕида — ~ **къща** ѕидам куќа; 2) за градува; 3) *фиг.* гради, изградува — **градим социализъм** изградуваме социјализам; ◻ ~ **въздушни кули** ѕидам кули во воздух

гра́жданин *м.* (*мн.* **гра́ждани**) граѓанин, жител; државјанин — **почетен** ~ почесен граѓанин — **български** ~ бугарски државјанин

гра́жданка *ж.* (*мн.* **гражданки**) граѓанка; државјанка

гра́ждански *йрид.* граѓански — **граждански права** граѓански права — **гражданска**

война граѓанска војна — **гражданско дело** граѓанско дело — **граждански дрехи** градска облека

гра́жданство *ср.* 1) државјанство — **българско** ~ бугарско државјанство; 2) граѓанство; ◻ **право на** ~ право на граѓанство

гра́кам, гра́квам *н.* **гракна** *с.* грака, грачи, гракне

грам *м.* (*мн.* **гра́мове**) грам

грама́да *ж.* грамада

грама́ден *йрид.* огромен

грама́ж *м.* тежина, количина, мера

грамати́к *м.* граматичар, граматик

грама́тика *ж.* граматика — ~ **на българския език** граматика на бугарскиот јазик — **сравнителна | историческа** ~ споредбено | историска граматика

граматика́р *м.* (божемен) граматичар

грамати́чески, грамати́чен *йрид.* граматички — **прави граматични грешки** прави граматички грешки

грамота́ *ж.* грамота (документ)

грамо́тен *йрид.* писмен, грамотен

грамо́тност *ж.* писменост

грамофо́н *м.* грамофон — **развален** ~ расипан грамофон

грамофо́нен *йрид.* грамофонски — **грамофонна плоча** грамофонска плоча

грана́та *ж.* *воj.* граната

гранатохвъргá́ч *м.* *воj.* бомбаш; минофрлач

гранатохвъргá́чка *ж.* *воj.* минофрлачка

грандио́зен *йрид.* грандиозен

грандома́ния *ж.* грандоманија, мегаломанија

грани́в *йрид.* запален, расипан— **гранива сланина** запалена (расипана) сланина

грани́т *м.* гранит, карпа — **С нокти дълбахме скалите, в гранита тунели пробихме** (Вапцаров) со нокти карпи длабевме, низ карпи тунели правевме

грани́тен *йрид.* гранитен; *фиг.* цврст, нескршлив

гра́ница *ж.* 1) граница — **държавна** ~ државна граница; 2) рамка, граница — **в границите на законното** во границите на законските прописи — **това надхвърля всяка** ~ тоа минува секоја граница

грани́ча *н.* се граничи — **на запад България граничи с Югославия** на запад Бугарија се граничи со Југославија

гранича́р *м.* граничар

гранича́рски *йрид.* граничарски

грани́чен *йрид.* граничен, пограничен — ~ **пост** гранична караула

граня́свам *н.* **граня́сам** *с.* се запалува, се расипува

гранулo̍ма *ж.* *мед.* гранулом

гра́па *ж.* ѓрапа (зем. справа)

гра́пав *йрид.* рапав, нерамен, груб

грапавина́ *ж.* рапавост

гра́тис 1) *м.* бесплатна карта; 2) *йрил.* бесплатно — **получавам списанието** ~ бесплатно го добивам списанието

граф *м.* (*мн.* **гра́фове**) гроф

графа́ *ж.* рубрика — **попълнете всички графи** пополнете ги сите рубрики

гра́фик *м.* 1) графикон; 2) возен ред, тарифа
графи́к *м.* графичар (уметник); графички работник
графи́чески *йрид.* графички — ~ **работник** графички работник
гра́фика *ж.* 1) графика (вид сликарство); 2) печатарство
графи́ня *ж.* грофица
гра́фски *йрид.* грофовски
грах *м. боӣ.* (Pisum sativum) грашок
грацио́зен *йрид.* грациозен
гра́ча *н.* грачи, грака
гребá *н.* 1) вади, црпе (вода); 2) весла; 3) чисти со лопата
гре́бен *йрид.* веслачки — ~ **спорт** веслачки спорт — **гребни състезания** веслачки натпревари
гре́бен *м.* 1) чешел; 2) гребен; 3) венец (планински), срт
гребе́ц *м.* веслач — **той е добър** ~ тој е добар веслач
гребло́ *ср.* 1) весло; 2) гребло
гредá *ж.* греда — **желязна** ~ железна греда
гре́йвам *н.* **гре́йна** *с.* грејнува, грејне, подгрева, подгрее
гре́йка *ж.* 1) топлина; 2) грејач; термофор
грехо́вен *йрид.* грешен, гревовен
грехотá *ж. разг.* гревота
грешá *н.* греши, прави грешки (или гревови)
гре́шен *йрид.* 1) грешен; 2) погрешен, неточен
гре́шка *ж.* 1) грешка—**правописна** ~ — правописна грешка — ~ **на езика** јазична грешка (лапсус) — **печатни грешки** печатни грешки; 2) грешка, вина
гре́шник *м.* **гре́шница** *ж.* грешник, грешница
гре́я *н.* 1) грее, загрева, испушта топлина; 2) грее, зрачи светлина; || — **се** *йовр.* се грее — ~ **се на слънце** се греам на сонце; ▱ **това не ме грее** ≅ од тоа немам фајде
гри́ва *ж.* грива — **конска** ~ конска грива
гри́вна *ж.* гривна — **скъпоценна** ~ скапоцена гривна
гри́жа *м.* грижа, вознемиреност, неспокојство — **имам грижи** имам грижи — **аз ще взема грижата за това** ја преземам грижата за тоа — **не бери** ~ не грижи се — **имай грижата** погрижи се
гри́жа се *н. йовр.* се грижи — ~ **се за децата** се грижам за децата — **не се грижете** не грижете се
гри́жен *йрид. арх.* грижен — **грижна майка** грижна мајка
грижо́вен *йрид.* загрижен, замислен
гризá *н.* **гри́зна** *с.* гризе, гризне; ▱ **гризе ме съвестта** ме гризе совеста
гризáч *м. зоол.* глодач
грим *м.* грим
гримáса *ж.* гримаса — **правя гримаси** правам гримаси
гримáснича *н.* прави гримаси
грими́рам *н.* гримира; || — **се** *йовр.* се гримира
грип *м.* грип — **той е болен от** ~ тој е болен од грип
грипо́зен *йрид.* грипозен — **грипозно заболяване** грипозно заболување
грис *м.* гриз
гроб *м.* гроб ▱ **до** ~ до гроб —**с един крак в гроба** со една нога в гроб — **който копае другиму** ~**, сам пада в него**

(*нар. ӣ.*) кој на друг гроб копа, сам во него паѓа

гроба́р *м.* гробар

гро́бен *ӣрид.* гробен, надгробен — ~ **камък** надгробен камен — **гробна тишина** гробна тишина

гро́бище *ср. в.* **гро́бища**

гро́бница *ж.* гробница

грозд *м.* (*мн.* **гро́здове**) грозд

гро́зде *ср.* грозје — **десертно** ~ десертно грозје — **сухо** ~ суво грозје — **бяло грозде** бело грозје — **гроздето е вкусно** грозјето е вкусно — **зърно** ~ зрно грозје; ☐ **гроздето е кисело** грозјето е кисело

гроздобе́р *м.* гроздобер, грозјебрање

гроздобера́ч *м.* **гроздобера́чка** *ж.* гроздоберец, гроздоберка

гро́здов *ӣрид.* гроздов — ~ **сок** гроздов сок — **гроздова ракия** гроздова ракија, комовица

гро́зен *ӣрид.* грозен, грд — ~ **като дявола** грд како ѓавол

грозне́я *н.* грди, грознее, огрдува

грозо́та *ж.* грозота, грдост

гро́мък *ӣрид.* громок, громогласен

гроте́скен *ӣрид.* гротескен

гро́хвам *н.* **гро́хна** *с.* гровнува, гровне

гро́хнал *ӣрид.* гровнат

гро́хот трескот, татнеж

грош *м.* грош; ☐ ~ **не давам за него** не давам ни грош за него

груб *ӣрид.* 1) груб — **груби ръце** груби раце — **груба изработка** груба изработка; 2) невнимателен, груб — **груби маниери** груби манири — **в груби черти** во груби црти

грубия́н *м.* грубијан

грубия́нство *ср.* грубијанство

грубова́т *ӣрид.* мошне груб

гру́бост *ж.* грубост

груид, грунт *м.* основа, грунд, основна боја

гру́па *ж.* група — **кръвна** — крвна група

групи́рам *н.* групира; ‖ — **се** *ӣовр.* се групира

групиро́вка *ж. рус.* 1) групирање; 2) група, фракција

гру́пов *ӣрид.* групен — ~ **ръководител** раководител на група

гръб *м.* (**гръба́, гръбъ́т,** *мн.* **гръбове́**) грб — **нося чувал на гърба си** носам врека на грбот; ☐ **обръщам някому** ~ завртувам грб некому **да ти видя гърба!** да ти го видам грбот! — **сърби го гърбът** го јаде грбот

гръбна́к *м.* 1) ’рбет — **без** ~ *фиг.* без ’рбет 2) *фиг.* столб, главна потпора

гръбна́чен *ӣрид.* 1) ’рбетен — ~ **мозък** ’рбетен мозок; 2) што има ’рбет — **гръбначни животни** *зоол.* ’рбетници

гръд *ж.* 1) града; 2) цицка

гръ́ден *ӣрид.* граден — ~ **кош** граден кош — **гръдна кост** градна коска

гръдобо́лен *ӣрид.* градоболен, туберкулозен

гръ́к *м.* (*мн.* **гъ́рци**) Грк, *мн.* Грци

гръкля́н *м.* грклан

гръ́м *м.* грмеж; пукање; гром; ☐ ~ **от ясното небе**; гром од ведро небо

гръмвам *н. в.* **гърмя́**
гръ́мнат *прид.* удрен од гром; *фиг.* вчудовиден, скаменет, изненаден
гръмоотво́д *м.* громобран
гръмоте́вица *ж.* грмеж, грмотевица
гръмоте́вичен *прид.* грмежлив
гръ́мък *прид.* громок, силен, моќен
гръмотръ́н *м. бот.* (Ononis spinosa) грмотрн
грънча́р *м.* грнчар
грънча́рски *прид.* грнчарски — **грънчарски изделия** грнчарски производи — **грънчарско коло** грнчарско тркало
гръ́цки *прид.* грчки — ~ **език** грчки јазик — **гръцка литература** грчка литература — **гръцки градове** грчки градови
грях *м.* (**греха́, грехът,** *мн.* **грехове́**) грев; грешка, вина
гу́бене *ср.* губење — ~ **на време** губење време
гу́бер *м.* килим, губер
гу́бя *н.* губи — **не** ~ **нищо от това** не губам ништо од тоа; || — **се** *повр.* се губи — **къде се губиш?** каде се губиш?
гуверна́нтка *ж.* гувернанта
гугу́тка *ж. зоол.* (Turtur risorius) гугутка
гу́зен *прид.* крив, виновен, вознемирен, несигурен ▭ ~ **негонен бяга** виновникот бега и кога не го бркаат
гу́кам *н.* гука
гуля́й *м.* пијанка, веселба
гуляйджи́я *ж.* оној што пие и се весели
гуля́я *н.* пие и се весели, лумпува, пијанствува
гу́ма *ж.* гума — **автомобилна** ~ автомобилска гума — **вътрешна** ~ внатрешна гума — **спука ми се гумата** ми пукна гумата
гу́мен *прид.* гумен — **гумени ботуши** гумени чизми
гу́менки *мн. разг.* патики
гуми́рам *н.* гумира
гу́мно *ср.* гумно
гу́ня *ж.* гуња
гурбе́т *м.* печалба, гурбет
гурбетчи́я *м.* печалбар, гурбетчија
гургули́ца *ж. зоол.* (Colomba-turtur), грлица, гургулица
гуре́л *м.* гурелка, гурел
гу́сла *ж.* гусла
гусла́р *м.* гуслар
гу́ша *ж.* гуша, врат
гу́щер *м. зоол.* гуштер
гъ́ба *ж.* 1) печурка, габа — **нови къщи растат като гъби** нови куќи никнуваат како печурки; 2) (Spongia) сунѓер
гъба́р *м.* габар, собирач (продавач) на печурки
гъ́бен *прид.* што е од печурки — **гъбена чорба** чорба од печурки
гъ́бест *прид.* сунѓерест
гъ́бички *мн.* печурчиња
гъбя́свам *н.* **гъбя́сам** *с.* мувлосува, мувлоса
гъ́вкав *прид.* еластичен, подвижен — **гъвкава дипломация** еластична дипломатија
гъ́вкавост *ж.* еластичност
гъ́гна *н.* ганголи, зборува низ нос
гъгни́в *прид.* ганголив, што зборува низ нос
гъгри́ца *ж. зоол.* (Calandra granaria) житна бубачка
гъ́дел *м.* скокот; *фиг.* слабо место

гъделичкам *н.* скокотка — ~ **по петите** скокоткам по петици
гъдулар *м.* гадулар, свирач — ~ **къща не храни** (*нар. й.*) свирач куќа не храни
гъдулка *ж.* гадулка
гъжва *ж.* гужва; чалма
гък *изв.* **ни** ~ ни збор
гълтам *н.* **глътна** *с.* голта, голтне — *фиг.* **моторът гълта много бензин** моторот голта многу бензин; ☐ **глътнал си езика** си го голтнал јазикот
гълча *н. нар.* кара (некого), навредува
гълъб *м.* гулаб — **пощенски** ~ поштенски гулаб
гълъбар *м.* гулабар
гълъбарник *м.* гулабарник
гълъбица *ж.* гулабица
гълъбов *прид.* гулабов — **гълъбово яйце** јајце од гулаб
гъмжа *н.* врие — **заливът гъмжи от лодки** заливот врие од чунови
гъмжило *ср.* рој, мравјалник (човечки)
гънка *ж.* набор, фалта; бразда (во мозокот)
гъна *н. в.* **сгъвам**
гърбав *прид.* грбав, згрбавен, подгрбавен — ~ **стърец** грбав старец
гърбина *ж. разг.* грб
гърбица *ж.* грпка
гърбя се *н. повр.* се грбави; обрнува грб
гърдест *прид.* градест
гърди *мн.* гради — **изпъчвам** ~ ги испрчуваградите — **болят го гърдите** го болат градите
гъркиня *ж.* Гркинка
гърлен *прид.* грлен
гърло *ср.* 1) грло, гуша — **възпъление на гърлото** воспаление на грлото 2) душник; 3) грло (на шише и сл.); ☐ **дера си гърлото** си го кинам грлото
гърмеж *м.* 1) грмеж, пукот; експлозија; 2) татнеж
гърмя *н.* **гръмна** *с.* грми, грмне, пука, пукне — **гърмнах няколко пъти с пистолета** грмнав (пукнав) неколкупати со пиштолот
гърмящ *прид.* грмежлив, пукотлив
гърне *ср.* грне; нокшир
гърч *м.* грч
гърча се *н. повр.* се, грчи слаб, сув
гърчав *прид. дијал.* грчав, слаб, сув
гърчея се *н. повр.* се грчи (се погрчува)
гъсеница *ж.* 1) гасеница; 2) *тех.* гасеница на трактор, на тенк и сл.
гъска *ж.* гуска; *фиг.* глупа жена, гуска
гъсок *м.* гусак
гъст *прид.* густ, чест, — **гъста гора** густа гора — **гъста коса** густа коса — **гъста мъгла** густа магла
гъсто *прил.* густо
гъстота *ж.* густина
гъши *прид.* гускин — **гъше перо** гускино перо
гьол *м. тур.* ѓол, бара, кал
гьон *м.* ѓон
гювеч *м.* ѓувеч; тава
гюлов *прид. нар.* розов — **гюлово масло** розово масло

Д

да[1] *частица* да (во позитивен одговор) — **Съгласен ли си?** — **Да** Дали се согласуваш? Да — **Ходи ли на театър снощи?** ~ **ходих** Беше ли сношти в театар? Да, бев

да[2] *частица* (во незав. реченици служи за искажување желба, повик, забрана, наредба, незадоволство, восхит) да, нека — ~ **работим!** да работиме! — **да живее българският народ!** да живее бугарскиот народ! ~ **крепне дружбата между нашите народи!** нека јакне пријателството меѓу нашите народи! — ~ **влезе** нека влезе

да[3] *сврз.* 1) (означува цел) да — — **по-добре** ~ **вървя** подобро е да си одам — **трябва** ~ **говоря с него** треба да зборувам со него — **мога ли** ~ **изляза?** Дали можам да излезам?; 2) да, ако (означува услов) — ~ **бях в София, щях** ~ **видя новия паметник** да бев во Софија, ќе го видев новиот споменик; — 3) (во состав на сложени сврзници) — **макар** ~ иако — **дори** ~ дури и да — **вместо** ~ наместо да — **преди** ~ пред да

даали́и *мн. ист.* дахии

даали́йски *прид.* дахиски

да́вам *н.* **дам** *с.* дава, даде — **дай ми писмото!** дај ми го писмото! — **дайте ни нещо за ядене** дајте ни нешто за јадење — ~ **ти срок до утре** ти давам рок до утре — ~ **съгласието си** давам согласност — ~ **думата на другаря Н.** му давам збор на другарот Н. — ~ **пари на заем** давам пари назаем — ~ **дъщеря си** ја давам ќерка ми (некому) — **дават Хамлет** го даваат Хамлет (в театар); ◻ ~ **клетва** давам клетва — ~ **душа за нещо** давам душа за нешто — ~ **под съд** го давам на суд, тужам (некого) — **пет пари не** ~ не давам пет пари — **мира ми не дава** не ми дава мир — **дайте да се разберем!** ајде да се разбереме; ‖ — **се** *повр.* се дава, се предава — **не дам се** не се давам

да́ване *ср.* давање; ◻ **вземане** — ~ земање-давање

да́вност *ж.* застареност — **иск, погасен по** ~ поништено барање поради застареност

да́вя *н.* дави, задушува, *фиг.* убива; ‖ — **се** *повр.* се дави; ◻ **давещият се и за сламка се хваща** давеникот се фаќа за сламка

да́ден *прид.* даден, конкретен, определен — **в дадения случай** во дадениот случај; ◻ **дадено!** дадено! во ред! важи!

да́жба *ж.* дажба

да́жбен *прид.* дажбен, што се однесува на дажба — ~ **режим** дажбен режим

даже *частица* дури — ~ **и децата си не познава** дури и децата не си ги познава — **това правят** ~ **и най-мъдрите** тоа го прават дури и најпаметните

дайре́ *ср.* дајре

дакти́л *м.* дактил
дактилоскопи́чен *йрид.* дактилоскопски
далаве́ра *ж. разг.* далавера
далаве́раджия *м. разг.* далаверџија
дала́к *м. анаш.* далак, сплина, слезина
дале́ко *йрил. в.* **дале́ч(е)**
далекобо́ен *йрид.* далекометен — **далекобойна артилерия** далекометна артилерија
далекогле́д[1] *м.* телескоп, дурбин
далекогле́д[2] *йрид.* далековиден
далекои́зточен *йрид.* далечноисточен
далекопрово́д *м.* далновод — **петролен ~** нафтовод
дале́ч(е) *йрил.* далеку
дале́чен *йрид.* далечен — **далечни страни** далечни земји — **далечно минало** далечно минато — **~ път** далечен пат
далечина́ *ж.* далечина, оддалеченост
дали *часшица, сврз.* дали — **дали да му кажа?** дали да му кажам? — **искам да видя ~ майка ми е там** сакам да видам дали е мајка ми таму
далмати́нец *м.* **далмати́нка** *ж.* далматинец, далматинка
далнови́ден *йрид.* далековиден
далтони́зъм *м.* далтонизам (неразликување бои)
да́ма *ж.* 1) дама, госпоѓа; 2) дама (карта)
дамаджа́на *ж.* дамаџана, балон (за вино и сл.)
дамазлъ́к *м. шур.* дамазлак
дамаски́н *м.* дамаскин (вид црковна литература)
дамаскина́р *м.* автор (или препишувач) на дамаскин
да́мга *ж. нар.* дамка, белег
дамго́свам *н.* **дамго́сам** *с.* дамкосува, дамкоса
дамо́клев *йрид.* — **~ меч** Дамоклов меч
да́мски *йрид.* дамски, женски, наменет на жени — **~ чорапи | ботуши** женски чорапи | чизми — **дамска чанта** женска чанта — **~ обувки** женски чевли
дан *ж. арх.* долг, данок — **плащам ~** плаќам данок за своите грешки
дангала́к *м. шур. разг.* дангалак, приглуп човек, ќутук
да́нни *мн.* податоци, факти, докази — **статистически ~** статистички податоци
дано́ *часшица,* да се надеваме дека — **~ се видим пак** да се надеваме дека пак ќе се видиме — **~ успееш** да се надеваме дека ќе успееш
да́нсинг *м* дансинг
данте́ла *ж.* тантела
да́нък *м.* данок — **пряк ~** непосреден данок — **косвен ~** посреден данок — **~ върху оборота** данок на промет — **облагане с ~** оданочување — **освободен от ~** ослободен од данок
данъкопла́тец *м.* даночен обврзник
да́нъчен *йрид.* даночен — **данъчно управление** даночна управа — **данъчна система** даночен систем
да́р *м.* (*мн.* **да́рове**) 1) дар; 2) подарок (свадбен); 3) надареност, талент
да́ра *ж.* дара
дара́к *м.* машина (или алат) за влачење; гребни
даракчи́йница *ж.* влачарница

да́рба *ж.* дарба, талент, способност — **ораторска ~** ораторска дарба

дарвини́зъм *м.* дарвинизам

даре́ние *ср.* подарок; прилог (доброволен)

дари́тел *м.* дарител, дарувач

дарови́т *прид.* даровит, талентиран, надарен

да́ром *прил.* бесплатно

дару́вам *н. в.* **даря́вам**

даря́вам *н.* **даря́** *с.* дарува, подарува, подари

да́скал *м.* **да́скалица** *ж. нар.* даскал, даскалица; учител, учителка

да́скалски *прид. арх.* даскалски, учителски

даскалъ́к *м. нар.* даскалак, учителска служба

да́та *ж.* датум — **бележити дати** важни датуми — **слагам ~ на писмо** датирам писмо, ставам датум на писмо

да́телен *прид.* **дателен падеж** датив

дати́рам *н.* датира

да́тски *прид.* дански — **~ език** дански јазик

да́тчанин *м.* **да́тчанка** *ж.* Данец, Данка

дафи́на *ж. нар.* (в. **ла́вър**) дафина

дафи́нов *прид.* дафонов — **дафинови листа** дафинови лисја

два *м.* **две** *ж.* два, две *ср. бр.* — **~ пъти** двапати — **две сестри** две сестри — **имам две деца** имам две деца — **~ човека и две жени** двајца мажи и две жени; ☐ **свързвам двата края** врзувам крај со крај — **думата ми на две не става** одржувам збор; ≅ беса бес — **зная две и двесте** знам и вака и така (знам и скромно и богато)

два́десет, два́йсет *бр.* дваесет

двадесетгоди́шен *прид.* дваесетгодишен

двадесетгоди́шнина *ж.* дваесетгодишнина

двадесетодне́вен *прид.* дваесетдневен

два́десети *бр.* дваесетти — **двадесетият век** дваесеттиот век

дваж *прил.* двапати, дваж

два́ма *бр.* двајца

двами́на *бр.* двајцамина

два́мка *бр. дем.* од **два́ма**

двана́десет (*разг.* **двана́йсет**) *бр.* дванаесет

дванаестогоди́шен (*разг.* **двана́йсетгодишен**) *прид.* дванаесетгодишен

двана́десети (*разг.* **двана́йсети**) *бр.* дванаесетти

дванадесети́на *бр.* дванаесетина (1/12)

дванадесетопръ́стен *прид.* **дванадесетопръстно черво** дванаесетпалачно црево

две *бр. в.* **два**

двегоди́шен *прид.* двегодишен — **двегодишно растение** двегодишно растение

двегоди́шнина *ж.* двегодишнина

двенеде́лен *прид.* двонеделен

две́нки *бр. ж. ср.* (*дем. од* **две**) двечки

две́ста, две́сте *бр.* двесте

двестегоди́шен *прид.* двестегодишен

двестегоди́шнина *ж.* двестегодишнина

двига́тел *м.* двигател; мотор

двига́телен *прид.* движечки — **двигателна сила** движечка сила — **двигателно колело** движечко тркало

дви́жа *н.* движи, става во движење; *фиг.* поттикнува; ‖ — **се** *повр.* се движи; чекори, оди

движéние *с.* 1) движење — **той е винаги в ~** тој е секогаш во движење — **няма материя без ~** нема материја без движење; 2) сообраќај — **трамвайно ~** трамвајски сообраќај — **улично ~** уличен сообраќај; 3) напредок, прогрес; 4) *фиг.* движење — **работническо движење** работничко движење — **профсъюзно ~** синдикално движење; 5) движење, гест; 6) корзо, шеталиште — **ще се видим на движението** ќе се видиме на корзо

движи́м *прид.* подвижен — **движими и недвижими имоти** подвижен и неподвижен имот

двóен, двóйна, двóно *прид.* двоен, двојна, двојно — **двойни прозорци** двојни прозорци — **двойна цена** двојна цена

двоетóчие *ср.* две точки

двóйка *ж.* 1) двојка (цифра); 2) пар, чифт — **брачна ~** брачна двојка — **любовна ~** љубовна двојка; 3) двојка (карта); 4) двојка (трамвај бр. 2); 5) двојка (оценка)

двóйкаджия *м. разг.* двојкар (ученик)

двóйник *м.* двојник, дублер

двóйно *прил.* двојно — **виждам ~** гледам двојно ~ **по-силен** двојно посилен

двóйствен *прид.* 1) двојствен — **двойствено число** двоина; 2) дволичен — **двойствена политика** дволична политика

двор *м.* 1) двор — **училищен ~** училишен двор; 2) *арх.* двор, царска палата

двoрéц *м.* 1) дворец (царски, кралски); 2) палата за општествени потреби — **пионерски ~** пионерски дворец

двóрцов *прид.* дворски — **дворцова стража** дворска стража

дворя́нин *м.* **дворя́нка** *ж.* дворјанин, дворјанка

дворя́нски *прид.* дворјански

двоумéние *ср.* двоумење, колебање

двоумя́ се *н. повр.* се двоуми, се колеба

двоя́ *н.* двои, дели на два дела; || — **се** *повр. дијал.* се двои

двоя́к *прид.* двоен, двојак — **~ изговор на дума** двоен изговор на збор

двуа́ктен *прид.* што се состои од два чина

двубóй *м.* двобој

двугла́в *прид.* двоглав

двугла́сен *прид.* двогласен — **~ звук** дифтонг

двугъ́рб *прил.* двогрб — **двугърба камила** двогрба камила

двуднéвен *прид.* дводневен — **двудневна почивка** дводневен одмор

двуези́чен *прид.* двојазичен — **~ речник** двојазичен речник

двуета́жен *прид.* двокатен — **двуетажна сграда** двокатница, куќа (зграда) на два ката

двужéнец *м.* бигамист

двузна́чен *прид.* 1) двоцифрен — **двузначно число** двоцифрен број; 2) што има две значења; двосмислен

двукопи́тен *прид.* двокопитен

двукра́к *прид.* двоножен

двукри́л, двукри́лен *прид.* двокрилен — **~ прозорец** двокрилен прозорец

двула́мпов *прид.* што има две ламби (радио и сл.)

двули́чен *прид.* дволичен — **~ човек** дволичен човек

двули́чник *м*. дволичник, лицемер
двума́чтов *прид*. што има два јарбола (за брод)
двуме́сечен *прид*. двомесечен — **~ план** двомесечен план
двуме́стен *прид*. што има две седишта (места) — **~ автомобил** автомибил со две седишта (места)
двумото́рен *прид*. двомоторен — **~ самолет** двомоторен авион
двуо́сен *прид*. двоосен
двуо́стър *прид*. што има две сечила (во вистинско и фиг. значење)
двупло́щник *м*. *ав*. двокрилен авион
двуре́ден *прид*. двореден — **двуредно палто** дворедно палто
двуро́г *прид*. дворојжен
двусе́дмичен *прид*. двонеделен — **~ вестник** двонеделен весник — **двуседмична подготовка** двонеделна подготовка
двусемеде́лен *прид*. **двусемеделни растения** дикотиледони
двусме́нен *прид*. што се одвива во две смени — **двусменна работа** работа во две смени
двусми́слен *прид*. двосмислен — **двусмислени думи** двосмислени зборови
двусри́чен *прид*. двосложен, составен од два слога
двуста́ен *прид*. двособен — **~ апартмент** двособен стан (апартман)
двустра́нен *прид*. двостран, билатерален — **двустранна спогодба** билатерална спогодба
двута́ктен *прид*. двотактен — **~ мотор** двотактен мотор
двуто́мен *прид*. двотомен
двуутро́бен *прид*. двоторбарски — **двуутробни животни** двоторбари
двуфа́зен *прид*. двофазен
двуце́вка *ж*. двоцевка
двуцили́ндров *прид*. што има два цилиндра
двучле́н *м*. *мат*. бином
двучле́нен *прид*. двочлен — **двучленно семейство** двочлено семејство
де *в*. **где, къде**
де *частица*, де, ајде, ајде де — **~ да видим!** де да видиме! — **стига ~!** доста де! — **бързай ~!** ајде де, побрзај де! — (истакнување, повлекување) — **тогава де, когато се видяхме** тогаш де, кога се видовме
деба́ти *мн*. дебата — **~ по законопроекта** дебата за нацртот на законот
дебати́рам *н. с*. дебатира, води дебата, расправа, претресува
дебе́л *прид*. 1) дебел, згоен — **~ човек** дебел човек; 2) изразит, дебел — **~ край** подебелиот крај — **дебели устни** дебели усни — **дебели вежди** изразити веѓи; 3) **~ глас** низок глас, дебел глас, бас; ◻ **дебела лъжа** голема лага — **дебела глава** дебела глава — **дебела сянка** дебела сенка — **дебела кесия** длабок џеб
дебела́к *м*. безобразник, простак, невоспитан човек
дебела́н *м*. **дебела́на** *ж*. дебел човек
дебела́шки *прид*. груб, простачки — **дебелашко държание** простачко однесување
дебелина́ *ж*. дебелина
дебе́личък *прид*. дебеличок
дебелогла́в *прид*. дебелоглав
дебелогла́вец *м*. дебелоглавец

дебелокóж *прид.* дебелокожен; *фиг.* неосетлив, флегматичен
дебелокóжие *ср.* неосетливост, флегматичност
дебелокóр *прид.* дебелокорест
дебелоóк *прид.* неосетлив, безочен
дебелоóчие *ср.* безобѕирност, безочност, неосетливост
дебитор *м.* должник
дéбна *н.* демне, стражари, бдее, чека во заседа — **котката дебне мишки** мачката демне глувци — **враговете ни дебнат** непријателите нè демнат
дебнешкáта, дебнешкóм *прил.* демнејќи, со демнење
дéбри *мн.* густа нечепната шума; *фиг.* осамено, тивко место
дебют *м.* деби, прв настап
дебютáнт *м.* дебитант
дебютирам *н. с.* дебитира, настапи (настапува) прв пат
девалвáция *ж.* девалвација
дéвер *м.* девер
дéвет *бр.* девет — **той е на ~ години** тој има девет години
девéта *бр. мат.* деветина (1/9) — **девета част** деветти дел
деветгодишен *прид.* деветгодишен
деветдесéт *бр.* деведесет — **деведесетте години на миналото столетие** деведесеттите години на минатиот век
деветдесéти *бр.* деведесетти — **деведесета страница** деведесеттата страница
девéти *бр.* деветти — **девета част** деветти дел — **Девети септември** Деветти септември (национален празник на НР Бугарија)
деветинка *ж. разг.* деветина(1/9)
деветица *ж.* деветка
деветима *бр.* деветмина
деветнáдесет *бр.* деветнаесет — **тя е на ~ години** таа има деветнаесет години
деветóрен *прид.* деветкатен
деветосептемврийски *прид.* деветосептемвриски, што се однесува на 9. септември 1944 год.
деветстóтин *бр.* деветстотини
девиз *м.* девиза, парола — **нашия девиз е мир и социализъм** нашата девиза е — мир и социјализам
девизен *прид.* девизен — **~ лев** девизен лев
девизи *мн.* девизи — **чужди девизи** туѓи девизи
девица *ж.* девица, девојка
девически *прид.* девојчинскн, женски — **девическа гимназия** женска гимназија — **девическа радост** девојчинска радост
девóйка *ж.* девојка, младинка — **младежи и девойки** младинци и младинки, младежи и девојки
дéвствен *прид.* девствен, нечепнат; невин — **девствена гора** нечепната шума — **девствена мома** девствена девојка
дéвственост *ж.* девственост, невиност
дегазáция *ж.* дегазација
дегенерáция *ж.* дегенерација
дегизирам се *с. н. повр.* се преправа, се преоблекува
деди *мн.* (*в.* **дядо**) дедовци, прадедовци
дедуктивен *прид.* дедуктивен — **~ метод** дедуктивен метод
дéен *прид.* активен, енергичен — **~ член на нашата организация** активен член на нашата организација — **дейно участие** активно учество

деепричáстие *ср. грам.* глаголски прилог
деéц *м.* (*мн.* **дейцѝ**) активист, деец, работник — **обществен** ~ општествен работник — **стопански** ~ стопанствен работник
дежýрен *прид.* дежурен — ~ **ученик** дежурен ученик — **дежурна аптека** дежурна аптека — ~ **офицер** дежурен офицер
дежýрене *ср.* дежурање, дежурство
дежýрство *ср.* дежурство — **нощно** ~ ноќно дежурство
дежýря *н.* дежура
дезавуѝрам *н. с.* дезавуира
дезертьóр *м.* дезертер
дезинфéкция *ж.* дезинфекција
дезинфекциóнен, -онна, -онно *прид.* дезинфекциски
дезорганизáция *ж.* дезорганизација
дéйно *прил.* активно
дéйност *ж.* дејност, активност — **политическа** ~ политичка дејност — **обществена** ~ општествена дејност
дéйствие *ср.* 1) дејство, делување, акција, погон (работа) — **пускам фабрика в** ~ пуштам фабрика во погон — **враждéбни действия** непријателски акции — **действието се развива в един град** дејството се одвива во еден град; 2) чин — **пиеса в три действия** пиеса во три чина
действѝтелен *прид.* вистински, стварен, реален, природен, автентичен — **действителна случка** вистинска случка — ~ **залог** *грам.* актив
действѝтелно *прил.* навистина, стварно, реално
действѝтелност *ж.* стварност, реалност — **отражение на действителноста** одраз на стварноста
действýвам *н.* дејствува, работи, влијае — ~ **самостоятелно** дејствувам самостојно
действýващ *прид.* што е на сила (закон), што е активен во служба (офицер)
декадéнт *м.* декадент
декáн *м.* декан
дéкар *м.* декар
декéмври *м.* декември — **през** ~ во декември — **на 1** ~ на први декември
декемврѝйски *прид.* декемвриски — ~ **дни** декемвриски дни
декламáтор *м.* декламатор, рецитатор
декламáция *ж.* декламација, рецитација
декларатѝвен *прид.* декларативен
декларáция *ж.* 1) декларација, пријава, изјава; 2) званична изјава
декларѝрам *н. с.* декларира, изјави, пријави
декласѝран *прид.* декласиран
деколтé *ср.* деколте
деколтѝран *прид.* деколтиран
декóр *м.* (*в.* **декóри**) декор
декоратѝвен *прид.* декоративен
декóри *мн.* кулиси
декорѝрам *н. с.* декорира
делбá *ж.* делба — ~ **на наследство между сънаследници** делба на наследство помеѓу сонаследници
дéлва *ж.* ќуп — **делви за туршия** ќупови за туршија
делегáт *м.* **делегатка** *ж.* делегат, делегатка
делегáция *ж.* делегација

деле́ние *ср.* делба, делење — **клетките се размножават чрез** ~ клетките се размножуваат со делење
делика́тен *прид.* деликатен — **деликатно положение** деликатна положба — ~ **въпрос** деликатно прашање
деликате́с *м.* деликатес
деликате́сен *прид.* деликатесен — ~ **магазин** деликатесна продавница
дели́м *прид.* делив
дели́мост *ж.* деливост
дели́тба *ж. в.* **делба́**
дели́тел *м.* делител — **общ** ~ заеднички делител
дели́я *м. тур. нар.* делија
де́лник *м.* делник
де́лничен *прид.* делничен; *фиг.* секојдневен, обичен
де́ло *ср.* 1) дело, работа — **обществени дела** општествени работи — **животът и делото на Ботев** животот и делото на Ботев; 2) судски процес, парница — **завеждам** ~ **против някого** поведувам дело против некого; 3) дисциплина, наука, круг на знаење — **учебно** ~ учебно дело — **военно дело** воено дело — **кооперативно дело** кооперативно дело; 4) досие — **лично** ~ лично досие; ◻ **на** ~ на дело
делови́ *прид.* деловен, работен — ~ **президиум** работно претседателство — ~ **разговори** деловни разговори — ~ **човек** деловен човек
деловоди́тел *м.* деловодител, администратор
деля́ *н.* дели — **делихме радости и скърби** делевме радости и таги — ~ **поравно** делам на еднакви делови; ◻ ~ **залъка си с някого** го делам залакот со некого
демаго́гски *прид.* демагошки — ~ **похвати** демагошки методи
демаркацио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* демаркационен — **демаркационна линия** демаркациона линија
демобилиза́ция *ж.* демобилизација
демобилизи́ран *прид.* демобилизиран
демократи́зъм *м.* демократизам
демократи́чен *прид.* демократски — ~ **централизъм** демократски централизам
демокра́ция *ж.* демократија — **буржоазна** ~ буржоаска демократија
демони́чен *прид.* демонски
демонстра́нт *м.* демонстрант
демонстрати́вен *прид.* демонстративен
демонстри́рам *н. с.* демонстрира
демонти́рам *н. с.* демонтира
деморализи́рам *н. с.* деморализира
ден *м.* (*мн.* **дни**) ден — **рожден** ~ роден ден — **дни и нощи** дни и ноќи — **цял** ~ цел ден — **пазарен | работен** ~ пазарен | работен ден — **онзи** ~ пред некој ден — **из** ~ **в** ~ од ден на ден — **през дните на войната** во дните на војната; ◻ **добър** ~! добар ден! — **до** ~ **днешен** до денешен ден—**бели пари за черни дни** (*нар. п.*) бели пари за црни дни
денационализи́рам *н. с.* денационализира
денгу́ба *ж.* денгуба
де́нем, де́не *прил.* дење — **денем и нощем** дење и ноќе

де́нк *м.* денк, бала
денонóщен *прид.* денонокен — **~ труд** денонокна работа
денонóщие *ср.* денонокие
денонóщно *прил.* денонокно
денýвам *н.* поминува ден
депó *ср.* депо, гаража, работилница (за возила)
депóзит *м.* 1) депозит; 2) резерва
депутáт *м.* депутат, делегат, претставник, пратеник
дерá *н.* дере; кине *фиг.* плачкосува — **~ овца** дерам овца — **~ си дрехите** си ги кинам алиштата — **дере народа** го дере народот
дерá се *г. повр.* вика, црека
дерé *ср. тур.* дере; суводолина; теснина; долина
дереджé *ср. тур.* дереџе, тешка состојба
дерзáние *ср. рус. лит.* смелост; стремеж
дерзáя *н. рус.* е смел, се стреми, се држи — **дерзайте, другари, ще преодолеем всички трудности** држете се, другари, ќе ги пребродиме сите тешкотии
дерматолóг *м.* дерматолог
десáнт *м.* десант — **въздушен ~** воздушен десант
десáнтен *прид.* десантен — **десатни войски** десантни единици
де́сен, дя́сна, дя́сно (*мн.* **десни**) *прид.* десен, -а, -о — **дясна страна** десна страна — **дясна ръка** десна рака (и *фиг.*) — **десни партии** десничарски партии; *полит.* **~ уклон** скршнување в десно
десéн *м.* дезен
десени́рам *н. с.* дезенира
десéрт *м.* десерт
десéртен *прид.* десертен — **десертно грозде** десертно грозје
дéсет *бр.* десет
десéта *ж.* десетина, десетти дел (1/10)
десетгоди́шен *прид.* десетгодишен
десетгоди́шнина *ж.* десетгодишнина
десéти *прид.* десетти — **~ клас** десетти клас (кај нас одговара на II клас)
десетднéвен *прид.* десетдневен
деседнéвка *ж.* период од 10 дена, декада
десетилéтие *ср.* деценија
десети́на *бр.* десетина
десети́ца *ж.* десетка
десети́чен *прид.* децимален — **десетична система** децимален систем — **десетични дроби** децимални дропки
десéтник *м. арх.* (*војн.*) десетар
десетобóй *м. сп.* десетобој
десеткла́сен *прид.* десеткласен, десетгодишен — **десетокласно училище** десетгодишно училиште
десетокла́сник *м.* десетокласник, ученик од десетти клас (кај нас одговара на II клас)
десетолéвка *ж.* монета од десет лева
десетóрен *прид.* десеткатен
десетóрка *ж.* 1) десетка (карта); 2) десетина, група од десет луѓе
дескрипти́вен *прид.* дескриптивен, описен — **дескриптивна геометрия** нацртна геометрија
десни́ца *ж.* 1) десница, десна рака; 2) *пол.* десница (во парламент)
десничáр *м.* 1) десничар; 2) *пол.* десничар

десничарски *прид. пол.* десничарски — **~ уклон** десничарско скршнување
деснофланговй *прид. воj.* деснокрилен
деспот *м. ист.* деспот
деспотизъм *м.* деспотизам, тиранија
деспотичен *прид.* деспотски
дестилация *ж.* дестилациjа
дестилирам *н. с.* дестилира
детайл *м.* 1) детаљ, подробност — **впускам се в детайли** се впуштам во подробности; 2) детаљ (од нешто), дел
детайлно *прил.* подробно, детаљно
дете *ср.* (*мн.* **деца**) дете — **децата се играят** децата си играат — **детето плаче** детето плаче
детерминизъм *м.* детерминизам
детински *прид.* детски, детински
детинство *ср.* детство, детинство — **спомени от детинството** спомени од детството
детинщина *ж.* детска работа
детище *ср.* детиште
дето *прил.* 1) кадешто, каде, што — **~ го не сееш, там никне** никнува таму каде што не го сееш; 2) *зам. дијал.* кој, што — **дойде пак онази, ~ те търсеше** пак доjде онаа што те бараше
детонация *ж.* детонациjа
детронация *ж.* детронациjа, симнување од престол
детски *прид.* детски — **~ болести** детски болести — **детска градина** детска градинка — **детска литература** детска литература — **детска стая** детска соба — **~ дом** детски дом
детство *ср.* детство, детинство — **щастливо ~** среќно детство
дефект *м.* дефект, недостаток, вродена мана
дефектен *прид.* дефектен
дефиле *ср.* дефиле, клисура, теснец
дефилирам *н. с.* дефилира
дефинирам *н. с.* дефинира
дефицит *м.* дефицит, кусок
дефицитен *прид.* дефицитен — **~ стоки** дефицитна стока
деформирам *н. с.* деформира
децентрализация *ж.* децентрализациjа
децилитър *м.* децилитар
децимал *м.* децимална вага
дечурлига *мн.* дечишта
дешифрирам *н. с.* дешифрира
деятел *м.* деец, активист — **културен ~** културен работник — **стопански ~** стопанственик
деятелен *прид.* активен, енергичен
джаз *м.* џез, џез-оркестар
джазов *прид.* џезов — **~ оркестър** џез оркестар
джамбазин *м.* џамбаз
джамия *ж.* џамиjа
джанка *ж. бот.* (Prunus myrobalana) џанка (слива)
джанков *прид.* џанков — **джанкова ракия** џанкова (сливова) ракиjа
джасам *н.* **джасна** *с.* удира, удри, турка, турне; || — **се** *повр.* се удира, се турка
джаснат *прид.* удрен, налудничав
джеб *м. тур. в.* **джоб**
джебчия *ж.* џепчиjа
джезва *ж.* ѓезве
джемпър *м.* џемпер

джéнтълмен *м*. џентлмен
джйбри *мн*. комиње
джйбров *прид*. **джиброва ракия** комова ракија
джйбровица *ж*. комовица, коминарка (ракија)
джип *м*. џип (вид автомобил)
джоб *м*. џеб — **външен | вътрешен** ~ надворешен | внатрешен џеб — **заден** ~ заден џеб (на панталони); ◻ **той е с празни джобове** тој е со празни џебови — **това не е според джоба ми** тоа не одговара на мојот џеб
джóбен *прид*. џебен — ~ **часовник** џебен часовник — ~ **речник** џебен речник — **джобно ножче** џебно ноже
джóбче *ср*. џепче
джóджен *м*. *бот*. (Mentha viridis) нане, мента
джóлан *м*. *тур*. долниот дел од говедска нога (како месо)
джуджé *ср*. џуџе — **Снежана и седемте джуджета** Снежана и седумте џуџиња
джумбýш *м*. џумбуш
джýнгла *ж*. џунгла
джýркам *н*. џарка (за коприва)
дзвйска *ж*. ѕвиска, двегодишна овца
диабéт *м*. *мед*. шеќерна болест, дијабетес
диагнóза *ж*. дијагноза — **определям** ~ определувам дијагноза
диагностúчен, диагностúчески *прид*. дијагностички
диагонáл *м*. дијагонала
диагонáлен *прид*. дијагонален
диагрáма *ж*. дијаграм
диакритúчен *прид*. дијакритичен — ~ **знак** дијакритичен знак
диалéкт *м*. дијалект — **западнобългарски диалекти** западнобугарски дијалекти
диалéктен *прид*. дијалектен
диалектúзъм *м*. дијалектизам
диалектúк *м*. дијалектичар (во филозофијата)
диалéктика *ж*. дијалектика — ~ **на природата** дијалектика на природата
диалектúчески *прид*. дијалектички — ~ **материализъм** дијалектички материјализам
диалектолóг *м*. дијалектолог
диалектолóгия *ж*. дијалектологија
диалектолóжки *прид*. дијалектолошки
диалóг *м*. дијалог; разговор
диалогúчен *прид*. дијалошки
диамáнт *м*. дијамант
диаметрáлен *прид*. дијаметрален
диамéтър *м*. дијаметар
диапазóн *м*. дијапазон
диáрия *ж*. пролив
диафрáгма *ж*. дијафрагма
див, -а, -о *прид*. див, -а, -о — **дива ябълка** диво јаболко — **дива лоза** дива лоза
дивáк *м*. **дивáчка** *ж*. дивјак; *фиг*. оној што избегава друштво
дивáн *м*. диван, миндер
дивáчестно *ср*. дивјаштво
дивáшки *прид*. дивјачки; *фиг*. некултурен
дúвен *прид*. дивен, волшебен, многу убав
диверсáнт *м*. диверзант
дивéрсия *ж*. диверзија
дúвеч *м*. *збир*. дивеч
дивéя *н*. дивее
дивидéнт *м*. *фин*. дивиденда
дивизиóн *м*. *воj*. дивизион

дивизио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* што се однесува на дивизион — **~ командир** командант на дивизион

диви́зия *ж.* дивизија — **бронетанкова ~** оклопно-тенковска дивизија

дивоти́я *ж.* дивотија, простаклак, заостанатост, некултурност — **каква ~!** каков простаклак!

ди́вя се *н. йовр.* се чуди, се диви

ди́га *ж.* одбранбен насип, брана

ди́гам *н.* **ди́гна** *с. в.* **вдигам, вдигна**

дие́та *ж.* диета — **пазя ~** држам диета

диети́чен *йрид.* диетален — **диетична храна** диетална храна

ди́зелов *йрид.* — **дизелов мотор** дизел-мотор — **~ локомотив** дизел-локомотива, дизелка

дизентери́ен *йрид.* дизентериски

дий *изв.* ди

дика́ня *ж.* дикојна, примитивно орудие за вршење со волови или со коњи

дикта́т *м.* диктат; *фиг.* притисок, принуда, ултиматум

дикта́тор *м.* диктатор

диктату́ра *ж.* диктатура — **военна ~** воена диктатура — **~ на пролетариата** диктатура на пролетаријатот

дикто́вка *ж.* диктат — **днес имаме ~ по френски език** денес имаме диктат по француски јазик

дикту́вам *н. с.* диктира

ди́кция *ж.* дикција — **артист с добра ~** артист со добра дикција

ди́лбер *йрид. нейр.* дилбер, убав човек

диле́ма *ж.* дилема

диleта́нт *м.* **дилета́нтка** *ж.* дилетант, дилетантка

дилижа́нс *м.* дилижанс

дим *м.* **(димът)** чад, дим — **~ от лулата** чад од луле; ◻ **~ да ме няма** дим да ме нема

ди́мен *йрид.* димен, зачаден — **димна завеса** димна завеса — **димно кафене** зачадена кафеана

димитро́вец *м.* димитровец, приврзаник (сомисленик) на Георги Димитров

димитро́вски *йрид.* димитровски, што е врзан за делото и идеите на Димитров — **Димитровска младеж** Димитровска младина

димитро́вче *ср. бош.* (Aster amellus) дојарнче, цвеќе слично на хризантема

димя́ *н.* дими, чади, пуши — **цигарата дими** цигарата (чади) дими

димя́т *м.* вид бело цврсто грозје и соодветно вино

димя́щ *йрид.* што дими, што чади

динами́зъм *м.* динамизам, динамичност

дина́мика *ж.* динамика (дел од физика); *фиг.* динамика (на животот)

динами́т *м.* динамит

динами́тен *йрид.* динамитен, динамитски — **динамитна експлозия** експлозија на динамит

динами́чен *йрид.* динамичен, енергичен, активен — **динамично време** динамично време

дина́мо *ср. шех.* динамо

ди́нар *м.* динар

династи́чен *йрид.* династичен

дина́стия *ж*. династија — **верен на династията** верен на династијата
динозáвър *м*. *зоол*. динозаурус
ди́ня *ж*. *бот*. (Citrulus vulgaris), лубеница; ☐ **две дини под една мишница не се носят** не се носат две лубеници под една мишка
дио́птър *м*. диоптер — **очила с три диоптра** очила со три диоптри
ди́пла *ж*. дипла, набор, фалта
ди́пло́ма *ж*. **дипло́м** *м*. диплома, писмен документ — **почетна** ~ јавно признание — **университетски** ~ факултетска диплома
дипломати́чески *прид*. дипломатски — ~ **представител** дипломатски претставник — **дипломатско тяло** дипломатски кор — ~ **отношения** дипломатски односи — **по** ~ **път** по дипломатски пат
диплома́ция *ж*. дипломатија
дипло́мен *прид*. дипломски — **дипломна работа** дипломска работа
дипломи́рам *н. с*. дава некому диплома
дипломи́ран *прид*. дипломиран — ~ **инженер** дипломиран инженер; *фиг*. опитен, печен, вешт — ~ **картаджия** опитен картаџија
ди́пля *н*. дипли, превиткува; реди (алишта и сл.)
дире́к *м*. *тур*. *нар*. дирек, столб — **телеграфен** ~ телеграфски столб
дире́ктен *прид*. директен, непосреден — **директна връзка** директна врска
директи́ва *ж*. директива, упатство, инструкција
дире́ктор *м*. директор — ~ **на учреждение** | **на училище** | **на завод** директор на установа | училиште | фабрика
дире́кция *ж*. дирекција, управа
ди́рен *прид*. *дијал*. заден, последен
ди́рене *ср*. истрага; проучување; барање; следење — **съдебно** ~ судска истрага
дириге́нт *м*. диригент, раководител на хор или оркестар
дириге́нтство *ср*. диригентство — **под дирингенството на** под диригенството на
дирижи́рам *н. с*. диригира; *фиг*. диригира, дава директиви, наредува
дирижи́ран *прид*. диригиран
ди́рник *м*. задник
ди́ря[1] *н*. бара — ~ **сметка** барам сметка
ди́ря[2] *ж*. трага, отисок — **пресни дири по снега** свежи траги по снегот — **вървя по дирите му** одам по неговите траги (стапки)
диса́ги *мн*. *нар*. дисаги (и дисаѓи)
дисерта́ция *ж*. дисертација
диск *м*. диск; *сп*. — **хвърляне на** ~ фрлање диск
дискредити́рам *н. с*. дискредитира
дискре́тен *прид*. дискретен
дискриминацио́нен, -о́нна, -о́нно *прид*. дискриминаторски, -а, -о
дискримина́ция *ж*. дискриминација — **расова** ~ расна дискриминација
дискусио́нен, -о́нна, -о́нно *прид*. дискусионен, -а, -о
диску́сия *ж*. дискусија
дислока́ция *ж*. дислокација
дисона́нтен *прид*. дисонантен

диспансéр *м.* диспанзер — **противотуберкулозен** ~ антитуберкулозен диспанзер

диспéчер *м.* диспечер

диспýт *м.* јавна дискусија, дебата

дистáнция *ж.* дистанција

дисхармóния *ж.* дисхармонија

дисциплúна *ж.* 1) дисциплина — **военна** ~ воена дисциплина — **трудова** ~ работна дисциплина — **съзнателна** ~ свесна дисциплина; 2) научна дисциплина, предмет — **хуманитарни дисциплини** хуманитарни дисциплини; 3) спортска дисциплина

дисциплинáрен *прид.* дисциплински — **дисциплинарно наказание** дисциплинска казна — **дисциплинарна рота** дисциплинска чета

дисциплинúрам *н. с.* дисциплинира

дисциплинúран *прид.* дисциплиниран, уреден, педантен

диференциáл *м.* диференцијал

диференциáлен *прид.* диференцијален — ~ **речник** диференцијален речник — **диференциáлно смятане** диференцијално сметање

дифтерúт *м.* **дефтéрия** *ж. мед.* дифтерија

дифтóнг *м. грам.* дифтонг

дихáние *ср. поет.* дишење

дихáтелен *прид.* дишен — **дихателни органи** органи за дишење — **дихателна тръба** душник

дúшам *н.* дише — **тежко** ~ тешко дишам — ~ **пресния планински въздух** дишам свеж планински воздух

длан *м.* дланка — **вижда се като на** ~ се гледа како на дланка

длетó *ср.* длето — **дърводелско** ~ дрводелско длето

длъгнест *прид.* долгманест (и долгнавест) — **дългнесто лице** долгманесто лице

длъж (надлъж) *прил.* вдолж — **на длъж и на шир** надолж и нашир

длъжен *прид.* должен — **не оставам** ~ не останувам должен

длъжност *ж.* должност, служба, положба — **изборна** ~ изборна положба — **щатна длъжност** државна служба — **освобождавам от** ~ ослободувам од должност

длъжнúк *м.* должник

длъжностен *прид.* службен, званичен — **длъжностно лице** званично (службено) лице

деневáлен *м. воj.* дежурен војник, пожарен

дневáлство *ср. воj.* дежурство, пожарство

днéвен, -на, -но *прид.* дневен, -на, -но — **дневна светлина** дневна светлина — **дневна дажба** дневна дажба — **дневна норма** дневна норма; ▱ ~ **ред** дневен ред — **включвам в дневния ред** ставам на дневен ред — **дневни (дневни пари)** дневница (за службено патување)

днéвник *м.* дневник, деловоден протокол, училишен дневник — **входящ** | **изходящ** ~ *канц.* влезен | излезен деловоден протокол — **училищен** ~ училишен дневник — **водя** ~ водам дневник

днес *прил.* денес (и денеска) — **~ ще ходя на кино** денес ќе одам на кино — **стига за ~** доста е за денес — **от ~ нататък** од денес па натаму

дне́ска *прил. разг. в.* **днес**

дне́шен *прид.* денешен — **~ вестник** денешен весник; ☐ **до ден ~** до денешен ден

до *пред.* 1) до, крај (за близина) — **седни ~ мене** седни до мене — **стоя ~ него** стојам до него; 2) до (крајна точка) — **от понеделник ~ събота** од понеделник до сабота — **~ край** до крај — **отивам до Пловдив** одам до Пловдив; 3) до, пред (за време) — **~ утре** до утре — **~ войната** пред војната; 4) до, под — **деца ~ шест години** деца до (под) шест години; 5) околу — **бяхме ~ сто души** бевме околу сто души; ☐ **що се касае ~ мене** што се однесува до мене — **не ми е ~ ядене** не ми е до јадење — **~ виждане!** до гледање! до видување!

доайе́н *м.* доајен

до́ба *ж. нар.* доба (главно ноќно време) — **глухо ~** глува доба (полноќ)

доба́вка *ж.* додаток, дополнение — **~ към заплатата** додаток на платата — **семейни добавки** семејни додатоци

доба́въчен *прид.* дополнителен, додатен — **добавъчни възнаграждения** додатни примања

доба́вям *н.* **доба́вя** *с.* додава, додаде

до́бив *м.* принос — **високи добиви** високи приноси

доби́вам[1] *н.* **доби́я** *с.* добива, добие, остварува, оствари

доби́вам[2] *н.* **доби́я** *с.* дотепува, дотепа

доби́рам се *н.* **добера́ се** *с. повр.* се добира, се добере; доаѓа до (на) нешто — **добра се до истината** се добра (дојде до) вистината — **добра се до висока длъжност** дојде на висока положба

доби́рам *н.* **добе́ра** *с.* доберува, добере

доби́тък *м.* добиток — **едър рогат ~** крупен рогат добиток — **отглеждам ~** одгледувам добиток

доби́че *ср.* добиче

до́блест *ж.* доблест, храброст — **гражданска ~** граѓанска храброст

до́блестен *прид.* доблестен, храбар

доближа́вам *н.* **доближа́** *с.* доближува, доближи; || **— се** *повр.* се доближува, се доближи

добре́ *прил.* добро, убаво — **~ казано** добро (убаво) речено — **говорят ~ за него** за него добро зборуваат — **днес съм по-~** денес сум подобро — **толкова по-~** дотолку подобро; ☐ **~ дошъл!** добре дојде! — **~ заварил!** добре најдов! — **~ ми е** добро ми е — **~ го наредих** добро го суредив

добрина́ *ж.* добрина; добро дело

добри́чък *прид. дем.* добричок

добро́ *ср.* добро, добро дело — **за доброто на всички хора** за доброто на сите луѓе

доброво́лен *прид.* доброволен — **~ труд** доброволна работа — **доброволни пожертвувания** доброволни прилози

доброво́лец *м.* доброволец

доброво́лчески *прид.* доброволечки — ~ **отред** доброволечки одред
доброво́лно *прил. нар.* доброволно
доброде́тел *ж.* добродетел — **граждански добродетели** граѓански добродетели
доброду́шен *прил.* добродушен
доброду́шие *ср.* добродушност
доброжела́тел *м.* човек што му го сака доброто на некого
добрука́чествен *прид.* што има добар квалитет; *жарг.* квалитетен — **доброкачествена прежда** квалитетна преѓа; *мед.* ~ **тумор** доброќуден тумор
доброна́мерен *прид.* добронамерен
добронра́вен *прид.* доброќуден
добросъ́вестен *прид.* совесен — ~ **работник** совесен работник
добросъсе́дски *прид.* добрососедски — ~ **отношения** добрососедски односи
доброта́ *ж.* доброта, добрина
доброя́вам *н.* **доброя́** *с.* добројува, доброи
добруджа́нец *м.* **добруджа́нка** *ж* добруџанец, добруџанка
добря́к *м.* добар човек
добър, -а, -о *прид.* добар, -а, -о — **по** — ~ подобар — **най** — ~ најдобар — **добри приятели** добри пријатели — **добра домакиня** добра домаќинка — **добро момиче** добро момиче — **в добро състояние** во добра состојба — **добро материално положение** добра материјална состојба — **добро бъдеще** добра иднина — **добро утро!** добро утро! — ~ **ден!** добар ден! — ~ **вечер!** добро вечер! — **на добър час!** среќен пат! добар пат!
доваря́вам и **доваря́** *н.* доварува, довари
доведе́ник *м.* доведеник
дове́ждам *н.* **доведа́** *с.* доведува, доведе — **доведоха при мене болното дете** ми го доведоа болното дете
дове́ка, дове́ки *прил.* довек(а),
дове́рен *прид.* доверлив
дове́рие *ср.* доверба — **той се ползува с доверието ми** тој ја има мојата доверба — **на** ~ на доверба
довери́тел *м.* доверител
доверчи́в *прид.* наивен, добродушен
доверя́вам *н.* **доверя́** *с.* доверува, довери; || — **се** *повр.* се доверува, се довери
дове́чера *прил.* вечер — ~ **отиваме на кино** вечер одиме на кино
довли́чам *н.* **довлека́** *с.* довлекува, довлече; || — **се** *повр.* се довлекува, се довлече
до́вод *м.* доказ, аргумент
довое́нен, -е́нна, -е́нно *прид.* предвоен — **довоенни цени** предвоени цени — **довоенно производство** предвоено производство
дово́лен *прид.* задоволен — **той е много доволен** тој е многу задоволен — **доволна усмивка** задоволна насмевка
дово́лство *ср.* задоволство, благосостојба
довче́ра *прил.* до вчера
довче́рашен *прид.* довчерашен
довърша́вам *н.* **довърше́я** *с.* довршува, доврши (жито и сл.)

довършвам *н.* **довърша** *с.* довршува, доврши, завршува, заврши
догадка *ж.* несигурна претпоставка
догаждам *н.* **догадя** *с.* нагаѓа, погаѓа — **той догажда намеренията ми** тој ги нагаѓа моите намери
догаря *н.* **догоря** *с.* догорува, догори
догде, догдето, доде *прил.* додека, дури — **бий желязото, ~ е горещо** ≅ железото се кова дури е жешко
доглеждам *н.* **догледам** *с.* догледува, догледа, гледа (до (до крај) (со **не**) **недогледам** недогледа, превиде
догма *ж.* догма — **марксизмът не е ~** марксизмот не е догма
догматизъм *м.* догматизам
догматик *м.* догматичар
догматичен, догматически *прид.* догматски
догневява ме *н. безл.* ме опфаќа бес (лутина)
догнусее ме *с. безл.* ми се згади ми се згнаси
договарям *н.* **договоря** *с.* (се) договара, (се) договори
договор *м.* договор, спогодба, конвенција, — **мирен ~** мировен договор — **~ за ненападение** договор (спогодба) за ненапаѓање — **~ за взаимна помощ** договор (спогодба) за заемна помош — **търговски ~** трговски договор, трговска спогодба
договорен *прид.* договорен
догодина *прил. нар.* в година, идната година
догонвам *н.* **догоня** *с.* догонува, догони, достигнува, достигне
— **~ и надминавам** достигнувам и надминувам
дограма *ж. тур. разг.* (арх.) дограма, дрвенарија (за куќа)
дограждам *н.* **градя** *с.* доградува, догради
додавам *н.* **додам** *с.* додава, додаде
додатък *м.* додаток
доде, додето *прил. в.* **догде**
додявам *н.* **додея** *с.* додева, додее
доен *прид.* — **дойна крава** крава молзница
доживотен *прид.* доживотен — **~ затвор** доживотен затвор
доживявам *н.* **доживея** *с.* доживува, доживее; ▱ **какво е доживял!** што доживеал!
дожънвам *н.* **дожъна** *с.* дожнива, дожние
доза *ж.* доза — **силна ~** силна доза — **недостатъчна ~** недоволна (слаба) доза
дозировка *ж.*, **дозиране** *ср.* дозирање
дознание *ср. прав.* истрага
дозрявам *н.* **дозрея** *с.* дозрева, дозрее
доиграва ми се *н. безл.* ми се приигрува
доизбирам *н.* **доизбера** *с.* доизбира, доизбере
доизваждам *н.* **доизвадя** *с.* доизваѓа, доизвади
доизграждам *н.* **доизградя** *с.* доизградува, доизгради
доизказвам *н.* **доизкажа** *с.* доискажува, доискаже
доизпивам *н.* **доизпия** *с.* доиспива, доиспие
доизплащам *н.* **доизплатя** *с.* доисплатува, доисплати
доизхарчвам *н.* **доизхарча** *с.* доизарчува, доизарчи

доизхра́нвам *н.* **доизхра́ня** *с.* доисхранува, доисхрани

доизясня́вам *н.* **доизясня́** *с.* дообјаснува, дообјасни, доизјаснува, доизјасни

до́йска ми се *с. безл.* ми се присака

доистори́чески *прид.* предисториски

до́йка *ж.* доилка

док *м.* док (вид памучна ткаенина); док — **плаващ** ~ док што плови

доказа́телство *ср.* доказ — **веществено** ~ материјален доказ

дока́звам *н.* **дока́жа** *с.* докажува, докаже

дока́рвам *н.* **дока́рам** *с.* дотерува, дотера; доведува, доведе — **докарай ми колата** дотерај ми ја колата — **пиянството го докара до просяшка торба** пијанството го дотера до питачка торба; || — **се** *повр.* се додетура

докато́ *прил.* додека, дури — **той ще ме помни,** ~ **е жив** тој ќе ме памети дури е жив

дока́чам *н.* **дока́ча** *с.* досига, досигне (со рака) — **докачи ми едно клонче!** досигни ми едно гранче!; || — **се** *повр.* (се) навредува

докаче́ние *ср. арх.* навреда — **казвам ти го без** ~ ти го велам без навреда

докла́д *м.* 1) рапорт (усмен или писмен); 2) реферат, предавање, извештај — **той изнесе** ~ **пред делегатите** тој поднесе реферат пред делегатите — **отчетен** ~ извештај за работа

докла́двам *н.* реферира, поднесува извештај (реферат)

докла́дчик *м.* **докла́дчица** *ж.* референт, поднесувач на извештај, предавач

докогá *прил.* до кога — **докога ще чакаме?** до кога ќе чекаме?

доко́лко *прил.* **доко́лкото** доколку, колку — ~ **ми е известно** колку што ми е познато — ~ **знам, вие сте роднини** доколку знам, вие сте роднина — ~ **си спомням** доколку се сеќавам

доко́свам *н.* **доко́сна** *с.* допира, допре, зафати (физички или со зборови) — **едва го докоснах с ръка** одвај го допрев со раак — **ораторът докосна много въпроси** говорникот зафати многу прашања

докра́й *прил.* докрај, сосема

до́ктор *м.* 1) доктор (научен степен) — ~ **по философия** доктор по филозофија; 2) доктор, лекар; □ *разг.* **конски** ~ ветеринар

доктора́т *м.* докторат (научен степен)

до́кторски *прид.* докторски; лекарски — **докторска дисертация** докторска дисертација — **докторска рецепта** лекарска рецепта

доктри́на *ж.* доктрина, учење, научна или политичка теорија

докуме́нт *м.* документ — **исторически документи** историски документи

документа́лен *прил.* документарен — ~ **филм** документарен филм

документа́ция *ж.* документација

докупу́вам *н.* **доку́пя** *с.* докупува, докупи

докъдé *прил.* до каде, колку — **~ смятате да ходите?** до каде мислите да одите?

докъдéто *прил.* до каде, сè до каде што

дола́вям *н.* **доло́вя** *с.* фаќа, фати; доловува, долови; сфаќа, сфати

дола́гам *н.* **доло́жа** *с.* поднесува (поднесе) извештај, реферира

дола́п *м.* *тур.* *разг.* долап (за влишта и сл.; за печење кафе, за вадење вода итн.)

до́лар *м.* долар — **доларът е основната парична единица в Северoамериканските съединени щати** доларот е основна единица во Соединетите Американски Држави

до́ларов *прид.* доларски

до́ле *прил.* *дијал.* *в.* **до́лу**

до́лен *прид.* 1) долен, долни — **долно течение на река** долниот тек на реката — **долно бельо** долни алишта; 2) *фиг.* долен, подол, низок, нечесен — **~ човек** подлец, нечесен човек, долен човек

долéпвам *н* **долéпя** *с.* долепува, долепи

доли́вам *н.* **долéя** *с.* долева, долее

долина́ *ж.* долина — **Розовата долина** Долината на ружите

доли́там *н.* **долетя́** *с.* долетува, долета

долма́ *ж.* *нар.* долма (полнети тиквички, пиперки)

долни́ще *ср.* долниште

долнозéмец *м.* *дијал.* долноземец (човек од југ)

долнока́чествен *прид.* неквалитетен, што има лош квалитет

долнопро́бен *прид.* 1) неквалитетен; 2) *фиг.* нечесен човек

долови́м *прид.* опиплив, видлив — **едва доловима усмивка** одвај видлива насмевка — **доловими признаци** видливи симптоми

до́лу *прил.* долу — **слизам ~** слегувам долу — **~ войната!** долу војната! **шапки ~!** капите долу! — **горе - ~** горе-долу

долуизло́жен *прид.* долунаведен, долуизложен

долука́зан *прид.* долукажан

долуподпи́сан *прид.* долупотпишан

долуспомена́т *прид.* долуспомнат

дом *м.* (*мн.* **до́мове**) 1) куќа, зграда, стан, дом, — **жилищен ~** станбена зграда; 2) дом, општествена зграда — **културен ~** културен дом — **родилен ~** родилен дом — **почи́вен ~** одморалиште

дома́ (обично **у дома**) *прил.* дома — **отивам си у дома** си одам дома

домаки́н *м.* **домаки́ня** *ж.* домаќин, домаќинка

домаки́нство *ср.* домаќинство

дома́т *м.* домат, патлиџан — **червени домати** црвени домати

дома́тен *прид.* доматен — **~ сос** доматен сос

дома́шен *прид.* домашен — **домашни животни** домашни животни — **домашно упражнение** домашна задача — **домашна прислужница** домашна помошничка — **домашни** (*мн. како им.*) домашни

домéнен *прид.* **доменна пещ** висока печка

доминантен *прид.* доминантен
доминиращ *прид.* што доминира
домино *ср.* 1) домино; 2) домино (карневалска пелерина)
домитам *н.* **домета** *с.* дометува, домете
домовник *м.* **домовница** *ж.* добар стопан (домаќин човек)
домогвам се *н. повр. рус.* се стреми за нешто, прави усилби
домогна се *с. повр. рус.* постигна нешто
домоначалник *м.* домаќин (на станбена зграда)
домопритежател *м.* сопственик на куќа (зграда)
доморасъл *прид.* домашен, домороден; *ирон.* ограничен, слаб
домостройтел *м.* градител на куќа
домоуправител *м.* лице што ја води книгата на станарите
домофон *м.* домофон
домъквам *н.* **домъкна** *с.* довлечува, довлече; ‖ — **се** *повр.* одвај се довлече
донасям *н.* **донеса** *с.* 1) донесува, донесе; 2) реферира, рапортира — ~ **за състоянието на фронта** реферирам за состојбата на фронтот
донесение *ср.* 1) службен извештај (рапорт, информација); 2) достава, поткажување, клеветење
донос *м.* достава; поткажување, клеветење
доносчик *м.* доушник, поткажувач
доносник *м. в.* **доносчик**
донякога *прил.* донекогаш
донякъде *прил.* донекаде
дообработвам *н.* **дообработя** *с.* дообработува, дообработи
дообяснявам *н.* **дообясня** *с.* дообјаснува, дообјасни
допирам *н.* **доперá** *с.* доперува, допере
дооктомврийски *прид.* дооктомвриски, предоктомвриски (што се однесува на времето пред Октомвриската револуција)
дооценявам *н.* **дооценя** *с.* дооценува, дооцени
допадам *н.* **допадна** *с.* се допаѓа, се допадне, одговара
допадна *с.* допадне (од некаде)
допивам *н.* **допия** *с.* допива, допие
допилявам се *н.* **допиля се** *с.* *повр.* се довлечува, се довлече
допир *м.* допир, контакт
допирам *н.* **допра** *с.* допира, допре — ~ **челото си до студеното стъкло** го допирам челото до студеното стакло; ◻ **допря ножът до кокала** допре ножот до коска
допирателен *прид.* допирен, тангентен — **допирателна права** тангента
допирен *прид.* допирен — **допирна точка** допирна точка
дописвам *н.* **допиша** *с.* допишува, допише
дописка *ж.* дописка, информација, вест
дописник *м.* дописник
допитвам се *н.* **допитам се** *с.* *повр.* се допрашува, се допраша; се распрашува, се распраша
допитване *ср.* референдум — **общонародно** ~ сенароден референдум
допиша *с. в.* **дописвам**
доплавам *с.* доплива; дојде со брод, доплови

допла́ква ми се *н. безл.* ми се плаче
допла́квам *н.* **допла́кна** *с.* доплакнува, доплакне
допла́щам *н.* **доплатя́** *с.* доплатува, доплати
доплу́вам *с. в.* **допла́вам**
допото́пен *йрид.* претпотопен; *фиг.* старомоден, застарен
доприна́сям *н.* **допринеса́** *с.* придонесува, придонесе
допу́скам *н.* **допу́сна** *с.* допушта, допушти, дозволува, дозволи — **защо допускаш да се подиграват с теб?** зошто дозволуваш да се подигруваат со тебе?
допусти́м *йрид.* можен, веројатен, допустлив
допу́швам *н.* **допу́ша** *с.* допушува, допуши
допу́шва ми се *н.* **допу́ши ми се** *с. безл.* ми се пуши (припуши)
доп ълвам, доп ълням *н.* **доп ълня** *с.* дополнува, дополни; ▱ **те добре се допълват** тие добро се дополнуваат
допълзя́вам *н.* **допълзя́** *с.* додолазува, долази (дојде со лазење)
допълне́ние *ср.* 1) дополнение, додаток; 2) *грам.* предмет, објект
допълни́телен *йрид.* дополнителен
допълни́телно *йрил.* дополнително — **ще ви осведомим** ~ дополнително ќе ве известиме
доп ъпля *н.* **доп ъпля** *с.* одвај стигнува (стигне)
дорабо́твам *н.* **дорабо́тя** *с.* доработува, доработи
доразви́вам *н.* **доразви́я** *с.* доразвива, доразвие; ‖ — **се** *йовр.* се доразвива, се доразвие

дореволюцио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* предреволуционен
дори́ *йрил.* дури — **помня** ~ **и подробностите** ги паметам дури и подробностите — ~ **да** дури и да
доса́да *ж.* досада, здодевност
доса́ден *йрид.* досаден, здодевен — **досадно еднообразие** здодевна еднообразност
доса́ждам[1] *н.* **доса́дя** с. досадува, досади, здодева
доса́ждам[2] *н.* **доса́дя** *с.* досадува, досади, заврши со садење
доса́м *йред. дијал.* до, сосем близу — **къщата ми е** ~ **училището** куќата ми е до самото училиште
до́сег *м.* допир, контакт
досега́ *йрил.* досега
досега́ем *йрид.* достижен, достапен
досега́шен *йрид.* досегашен — **при досегашното положение на работите** при досегашната состојба на работите
досе́гна *с. в.* **догя́гам**
досетли́в *йрид.* досетлив, снаодлив
досе́щам се *н.* **досе́тя се** *с. йовр.* се досетува, се досети, се досеќава
досие́ *ср.* досие, предмет — **лично** ~ лично досие, персонален лист
доско́ро *йрил.* донеодамна, доскоро
доско́рошен *йрид.* скорашен, неодамнешен
досло́вен *йрид.* дословен, буквален
дослу́жвам *н.* **дослу́жа** *с.* дослужува, дослужи, служи до крај
досмеша́ва ме *н. безл.* смешно ми е, ми се присмеа

доспи́ ми се *с. безл.* ми се приспа
досре́д *ӣрил.* дополу
до́ста *ӣрил.* доста; прилично, мошне — ~ **голям** прилично голем
доста́вка *ж.* доставка, испорака
доста́вчик *м.* снабдувач, доставувач
доста́вям *н.* **доста́вя** *с.* достава, достави, испорачува, испорачи
доста́тъчен *ӣрид.* достатен (и достаточен)
доста́тъчно *ӣрил.* достатно, доволно — ~! доста!
дости́гам *н.* **дости́гна** *с.* достига, достигне, постига, постигне — ~ **своята цел** ја постигам мојата цел — **достигна дълбока старост** доживеа длабока старост
достиже́ние *ср. рус.* достигање, успех
достове́рен *ӣрид.* сигурен, автентичен
досто́ен *ӣрид.* достоен; — ~ **за похвала** достоен за пофалба — **достойна оценка** справедлива оценка
досто́йнство *ср.* достоинство; вредност — **художествените достойнства на една картина** уметничките вредности на една слика
достоя́ние *ср.* достојание, сопственост
досташа́ва ме *н. безл.* ме фаќа страв, ме плаши
до́стъп *м.* достап, пристап, влез, — **свободен** ~ слободен влез
досты́пен *ӣрид.* достапен, пристапен, сфатлив — **достъпни цени** достапни цени
досу́щ *ӣрил.* сосем (и сосема) — ~ **прилича на баща си** сосема прилега на својот татко
дота́м *ӣрил.* дотаму
доти́чвам *н.* **доти́чам** *с.* дотрчува, дотрча
дотога́ва *ӣрил.* дотогаш
дотога́вашен *ӣрид.* дотогашен
дото́лкова, дото́лкоз *ӣрил.* толку, до толку
дотря́бвам *н.* затреба, притреба
доту́к *ӣрил.* довде, до тука
доту́рям *н.* **доту́ря** *с.* дотура, дотури
доуби́вам *н.* **доуби́я** *с.* доубива, доубие, дотепа
доунищожа́вам *н.* **доунищожа́** *с.* доуништува, доуништи
доха́рчвам *н.* **доха́рча** *с.* (се) доарчува, доарчи
до́ход *м.* доход, приход — **годишен** ~ годишен доход (годишен приход) — **национален** ~ национален доход — **чист** ~ чист приход — **данък върху дохода** данок на доходот (приходот)
до́ходен *ӣрид.* доходен, рентабилен — **доходна работа** доходна (рентабилна) работа
дохо́ждам *н.* **до́йда** *с.* доаѓа, дојде — **ще дойда в 5 часа** ќе дојдам во пет часот — **той дохожда всяка сутрин** тој доаѓа секое утро; ▱ **дойде ми до главата** ми дојде до главата — **дойде ми на ума** ми падна на памет — **дойде ми умът в главата** ми дојде умот во главата — **дойде си** си дојде
доце́нт *м.* доцент
доча́квам *н.* **доча́кам** *с.* дочекува, дочека; *фиг.* доживува, доживее
до́чен *ӣрид.* направен од док (од памучна ткаенина) — **дочени панталони** панталони од док
дочи́там *н.* **дочета́** *с.* дочитува, дочита

дочу́вам *н.* **дочу́я** *с.* дочуе (нешто), чуе
дощя́ва ми се *н. йовр. безл.* ми се присакува
доя́ *н.* 1) молзе; 2) дои (дете); *фиг.* молзе, искористува
доядя́ва ме *н. безл.* криво ми је
доя́жда ми се *н. безл.* ми се пријаде
доя́ждам *н.* **доя́м** *с.* дојадува, дојаде — **дояждам си** се хранам добро
др. *скраш.* другар, драги
д-р *скраш.* доктор (научен степен)
драг *йрид.* драг, мил; ▱ **на драго сърце** на драго срце — **драго ми е** драго (мило) ми е
дра́га *ж. шех.* багер
доброво́лно *йрил.* доброволно
дра́знене *ср.* дразнење, предизвикување
дразни́тел *м.* предизвикувач
дра́зня *н.* дразни, предизвикува; — **се** *йовр.* се дразни, се возбудува
дра́ма *ж.* 1) драма (како лит. род и вид) — **епос, лирика и** ~ епика, лирика и драма; 2) драма, потресен настан
драмати́зъм *м.* драматичност
драмати́чен, драмати́чески *йрид.* драматичен
драмату́рг *м.* драматург; драмски писател
драмату́ргия *ж.* драматургија
драпе́рия *ж.* драперија
дра́свам *н.* **дра́сна** *с.* чкртнува; чкртне, чкрапа, чкрапне (кибритче)
дра́ска *ж.* 1) драсканица; 2) скица, цртица (*лиш.*)
дра́скам *н.* драска; чкрапа; чкрта
драска́ч *м. ирон.* драскач
драскоти́на *ж.* драсканица
драсти́чен *йрид.* драстичен
дра́щя *н.* драска (пишува), гребе (со нокти)
дреб *м.* волнена фурда, раздрндани партали
дре́бен *йрид.* дробен, ситен — ~ **дъжд** ситен дожд — **дребни деца** дробни деца — **дребна кражба** ситна кражба — **дребна работа** ситна работа — **дребна буржоазия** ситна буржоазија; ▱ **дребна риба** ситна риба — **дребни пари** ситни пари — **дребна душа** ситна душа
дребна́в *йрид.* дребнав
дребна́вост *ж.* дребнавост
дре́бничък *йрид. дем.* прилично ситен
дре́бно *йрил.* ситно, мало — ~ **нарязан** ситно исечен — **продавам на** ~ продавам на мало
дребнобуржоа́зен *йрид.* малограѓански, ситнобуржоаски
дребносо́бственически *йрид.* ситносопственички
дреболи́я *ж.* ситница, дреболија
дребо́сък *м.* малечок; ситен, дробен (човек, жена, дете)
дре́вен *йрид.* древен, стар, антички — **древна история** стара историја
древногръ́цки *йрид.* старогрчки — **древногръцка литература** старогрчка литература
дре́згав *йрид.* засипнат (глас)
дрезгавина́ *ж.* засипнатост; самрак
дремва́м *н.* **дре́мна** *с.* дремка, дремне
дремли́в *йрид.* дремлив
дре́мя *н.* дреме; *фиг.* не е внимателен
дрена́ж *м.* дренажа
дрена́к *м.* дренок
дреси́рам *н. с.* дресира

дресиран *прид.* дресиран — **дресирано куче** дресирано куче
дресировач *м.* дресер
дресировка *ж.* дресирање
дреха *ж.* облека — **дрехи** *мн.* алишта — **работни дрехи** работни алишта — **готови дрехи** готови алишта, конфекција
дрипа *ж.* партал
дрипав *прид.* парталав, искинат, дрипав
дрипльо *м.* парталко
дроб[1] *м.* (*мн.* **дробове**) дроб, дробови — **възпаление на белите дробове** воспаление на белите дробови
дроб[2] *м.* (*мн.* **дроби**) дропка — **проста дроб** проста дропка — **десетична** ~ децимална дропка
дробен *прид. мат.* што ѝ припаѓа на дропка
дропче *ср.* цигерче
дробя *н.* дроби, ситни
дрозд *м. зоол.* (Turdus musikus) дрозд, дроздалец
дропла *ж. зоол.* (Otis tarda) дропла, голема дропла
друг, -а, -о *прид.* друг, -а, -о — **отивам в друго село** одам во друго село — **от друга страна** од друга страна — **на другия бряг** на другиот брег; ▱ **с други думи** со други зборови — **между другото** меѓу другото — **без друго** бездруго
другаде *прил.* на друго место, другаде
другар *м.* **другарка** *ж.* другар, другарка — **ние сме другари от детинство** ние сме другари од детство — **другарю, ела тук!** другар, ела ваму! **другари и другарки** другари и другарки — ~ **от училище** другар од училиште — **боен** ~ другар од војната — **брачен** ~ брачен другар
другарски *прид.* другарски
другарувам *н. в.* **дружа**
другарче *ср. дем.* другарче
другиден *прил.* другиден, задутре — **утре-** ~ утре-задутре
другояче *прил.* поинаку
дружа *н.* дружи, се дружи, другарува
дружба *ж.* дружба, пријателство — **тясна** ~ интимно пријателство
дружелюбие *ср.* дружељубивост, пријателство
дружен *прид.* дружен, заеднички — **дружни усилия** заеднички усилби — **дружна работа** заедничка работа
дружески *прид.* другарски, пријателски
дружество *ср.* друштво, здружение — **застрахователно** ~ осигурително друштво — **географско** ~ географско друштво
дружествен *прид.* друштвен — ~ **орган** орган на друштво (здружение)
дружина *ж. вој. арх.* баталјон; дружина; ајдучка дружина; трудова дружина
дружинен *прид.* баталјонски, што се однесува на баталјон — ~ **командир** командант на баталјон
дружка *ж. дем.* друшка, другарка
дружно *прил.* заеднички
друсам *н.* друса, тресе
друсла *ж.* дртла, трома жена
дръвце *ср.* дрвце, парче дрво
дръвче *ср.* дрвце, дрво овошка
дръжка *ж.* дршка, рачка
дръзвам *н.* **дръзна** *с.* дрзнува, дрзне; се осмелува

дързновéн *прид. лит. арх.* дрзок, смел, бестрашен

дрѝнвам *н.* **дрѝнна** *с.* дрнка, тропка, тропне

дрънкáлка *ж.* ѕвечка

дрънкáло *ср.* 1) ѕвечка; 2) *фиг.* дрндало

дрѝнкам *м.* дрнка, дрнда; ѕвечи *фиг.* дрдори, зборува глупости

дрѝпвам *н.* **дрѝпна** *с.* тргнува, трга, тргне, — **дръпнах го настрана** го тргнав настрана; ◻ **дръпнах му една** тргнав една (чаша) — **дръпнах му едно ядене** му тргнав едно јадење

дрѝпнат *прид.* своеволен, своевиден, чукнат

дря́мвам *н.* **дря́мна** *с.* дреме, дремне

дря́мка *ж.* дремка, дремење, дремеж,

дрян *м. бот.* (Cornus mas) дрен

дря́нка *ж.* дренка (плод) — **ракия от дренки** ракија од дренки

дря́нов *прид.* дренов

дуали́зъм *м.* дуализам

дуалисти́чен, дуалисти́чески *прид.* дуалистички

дýбла *ж. зоол.* (Scolopax maior) голема шљука

дублéт *м. грам.* дублет

дубликáт, дупликáт *м.* дупликат

дубльóр *м.* **дубльóрка** *ж.* дублер, дублерка

дуéл *м.* дуел, двобој — **викам на** ~ повикувам на двобој

дузи́на *ж.* дузена (и дузина)

дукáт *м.* дукат,

дýло *ср.* грло (од пушка, топ)

дулцинéя *ж. ирон.* дулчинеја, симпатија

дум *изв.* дум!

дýма *ж.* збор — **едносрична** ~ еднослoжен збор — **той не каза нито** ~ тој не рече ни збор — **дал съм** — ~ сум дал збор — **искам думата!** барам збор! — **той е човек на думата си** тој е човек од збор; ◻ **вземам някому думата от устата** му го земам некому зборот од уста — **меря думите си** ги мерам моите зборови — **с една** ~ со еден збор — **честна** ~ чесен збор — **става** ~ **за него** се зборува за него, збор станува за него — **последна** ~ **на техниката** последен збор на техниката

дýмам *н. нар.* зборува, вели — **думаха ми за тебе** ми зборуваа за тебе — **що думаш?** што велиш?

думбáз(ин) *м. тур. нар.* газда, чорбаџија

дýмкам *н.* думка, удира на тапан

дýнавски *прид.* дунавски — ~ **бряг** Дунавски брег — **Дунавската равнина** Дунавската рамнина

дýндест *прид. разг.* дундест

дýпка *ж.* дупка — **пробивам** ~ пробивам дупка — **меча** ~ мечкина дупка; ◻ **запълнил дупката** наполнил дупката (умрел) — ~ **в морето** дупка в море — **на кавала седмата** ~ последна дупка на кавалот — **гоня някого до** ~ гонам некого до дупка (гроб)

дýпча *н.* дупчи

дýпчест *прид.* дупчест

дýпчица *ж.* дупче

дуралуми́ний *м* дуралуминиум

дýспа *ж. сп.* пенал

дух *м.* дух — **в здраво тяло здрав** ~ во здраво тело здрав

дух — **в духа на времето** во духот на времето

ду́хам *н.* дува — **духа вятър** дува ветар; ▱ — **парен каша духа** попарениот дува и во маштеницата

духа́ч *м.* дувач

ду́хвам *н.* **ду́хна** *с.* дувнува, дувне; *фиг.* бега

ду́хов *йрид.* дувачки — **духови инструменти** дувачки инструменти — **духова музика** дувачки оркестар, музика

духо́вен *йрид.* духовен — **духовна храна** духовна храна — **духовна семинария** богословија

духови́т *йрид.* духовит, остроумен — **духовита забележка** духовита забелешка

духо́вник *м.* свештеник, духовно лице, духовник

душ *м.* (*мн.* **ду́шове**) туш — **баня с вана и** ~ бања со када и туш

ду́ша *н.* души, надушува

душа́ *ж.* душа — **на душата ми тежи** тешко ми е на душата; (*мн.*) **души** души, лица, луѓе — **десет души живеят тук** тука живеат десет души (луѓе); ▱ **колкото ми** ~ **иска** колку што ми сака душата — **вадя душата някому** вади некому душа — **тук няма жива** ~ овде нема ни жива душа — **олеква ми на душата** ми станува лесно на душата

душева́дник *м.* душоваdник

душе́вен *йрид.* душевен — **душевно спокойствие** душевно спокојство — **душевни болести** душевни болести

душе́вност *ж.* душевност

душегу́бка *ж.* душогупка (во фашист. логор)

ду́шен *йрид.* душен, задушлив

души́ца *ж. дем.* душица (и душичка)

души́чка *ж. в.* **души́ца**

душма́н(ин) *м.* **душма́нка** *ж.* душман, душманка

ду́шник *м.* вентил, отвор за проветрување

дъб *м.* (*мн.* **дъ́бове**) даб

дъби́лен *йрид.* што служи за штавење (кожа)

дъби́лня *ж.* табàна

дъ́бов *йрид.* дабов — **дъбова гора** дабова шума — **дъбови дъски** дабови штици — **дъбова бъчва** дабова бочва

дъбра́ва *ж.* млада шума, нечепната шума

дъ́бя *н.* штави (кожа)

дъ́вка *ж.* гума за џвакање, мастика

дъ́вча *н.* џвака; *фиг.* мрмори

дъга́ *ж.* виножито, лак — **цветове на дъгата** — *физ.* **Волтова дъга** Волтин лак

дъжд *м.* (*мн.* **дъждове́**) дожд — **пролетни дъждове** пролетни дождови — **проливен** ~ пороен дожд — **вали** ~ врне дожд; ▱ **след** ~ **качулка** ≃ по смрт болест — **мокър се от** ~ **не бои** (*нар. й.*) мокриот не се плаши од дожд — **от** ~ **на вятър** ≅ одвреме навреме (ретко)

дъжде́ц *м. дем.* дождец — **пролетен** ~ пролетен дождец

дъждо́вен *йрид.* дождèлив, дождовен — **дъждовно време** дождовно време; — **дъждовна вода** дождовница — **дъждовни капки** дождовни капки

дъждови́т *йрид.* дождовит

дъждо́вник *м. зоол.* (Salamandra maculosa) дождалец

дъждоно́сен *прид.* што носи дожд, дождовен

дълба́я *н.* длаби, копа; резбари

дълбо́к *прид.* длабок — **дълбоко море** длабоко море — **дълбока оран** длабоко орање — **~ сън** длабок сон — **дълбока провинция** длабока провинција

дълбо́ко *прил.* длабоко — **вдишвам ~** дишам длабоко

дълбочина́ *ж.* длабочина — **на 10 метра ~** на длабочина од 10 метри — *фиг.* **в дълбочината на душата си** во длабочината на мојата душа

дълг *м.* (*мн.* **дъ́лгове**) 1) долг — **плащам ~** плаќам долг — **потънал в дългове** пропаднал во долгови; 2) должност — **граждански ~** граѓанска должност; ◊ **вменявам някому в ~** задолжувам некого (нешто да стори)

дъ́лго *прил.* долго, опширно — **говоря на ~** раскажувам надолго

дългобра́д *прид.* со долга брада

дългове́чен *прид. лит.* долговечен

дълговре́менен, енна, -енно *прид.* долговремен, -а, -о

дългоги́шен *прид.* долгогодишен

дългоде́нствие *ср. лит.* долговечност, долг живот

дългометра́жен *прид.* долгометражен — **~ филм** долгометражен филм

дъ́лгоочакван *прид.* долгоочекуван

дългосро́чен *прид.* долгорочен — **~ договор** долгорочен договор

дълготра́ен *прид.* долготраен

дълҗа́ *н.* должи — **дължиш ми 20 лева** ми должиш 20 лева

дълҗи́м *прид.* должен, заслужен

дължина́ *ж.* должина — **по ~** по должината

дъ́лг *прид.* долг — **дълги ръкави** долги ракави; ◊ **тя има ~ език** таа има долг јазик

дъ́мпинг *м.* (*англ.*) *екон.* дампинг

дъ́нер *м.* пенушка, ќутук

дъ́но *ср.* дно — **изпивам до ~** испивам до дно — **~ на море** морско дно

дърва́ *мн.* дрва — **букови ~** букови дрва

дърва́р *м.* дрвар

дъ́рвен *прид.* 1) дрвен — **дървена лъжица** дрвена лажица — **дървени въглища** дрвен ќумур — *фиг.* здрвен, неснаодлив; ◊ **дървено масло** масло од маслинки — **~ господ** дрвен господ

дървени́ца *ж. зоол.* (Acanthia lectularia) дрвеница

дървеси́на *ж.* дрвесина, целулозна преѓа

дърво́ *ср.* (*мн.* **дърве́та**), *поет.* **дървеса́**) дрво — **овощно ~** овошка

дърводе́лец *м.* дрводелец

дървообрабо́тване *ср.* обработка на дрво

дървообработва́телен *прид.* што преработува (обработува) дрво

дървопреработ́ване *ср.* преработка на дрво

дърворезба́ *ж.* дрворез, резба, копаница

дървоснабдя́ване *ср.* снабдување со дрво

дърдо́рко *м* дрдорко

държа́ *н.* држи; полага; води — **~ някого за ръка** држам некого за рака — **дръжте крадеца!** дрште го крадецот! — **той държи пушка в ръцете си** тој држи пушка во рацете; ◻ **~ някого в ръцете си** држам некого в раце — **~ изпит** полагам испит — **~ сметка** водам сметка — **~ реч** држам говор — **~ страната на някого** подржувам некого — **~ си езика** си молчам — **~ надясно** држам десно (во сообраќајот); || — **се** *йовр.* се држи

държа́ва *ж.* држава — **независима ~** независна држава

държа́вен *йриg.* државен — **държавна граница** државна граница — **~ служител** државен службеник — **~ глава** шеф на држава

държа́вник *м.* државник, политичар

държа́внически *йриg.* државнички

държавностопа́нски *йриg.* државно-стопански — **~ план** стопански план на државата, државен план за стопански развој

държа́не, държа́ние *ср.* држање, однесување

държа́нка *ж.* држанка, незаконска жена

дъ́рзост *ж.* смелост; дрскост

дъ́рзък *йриg.* многу смел; дрзок

дъ́рпам *н.* трга, влече — **~ назад** тргам назад; || — **се** *йовр.* се трга, се повлекува

дъ́рт *йриg.* дрт, стар

дърта́к *м.* дртало, старилите

дъска́ *ж.* штица — **чамова ~** чамова штица — **черна ~** училишна табла ◻ **~ за гладене** штица за пеглање; ◻ **хлопа му дъската** ≃ му е куса една штица, е со три штици

дъскоре́зница *ж.* пилана

дъ́счен *йриg.* што е од штица — **~ под** душеме, под од штици

дъсчи́ца *ж. gем.* штиче, штичка

дъх *м.* здив — **до последния си ~** до последниот здив

дъ́хам *н.* 1) пушта (дава) здив; 2) чувствува здив; мириса

дъщеря́ *ж.* ќерка — **имам три дъщери** имам три ќерки

дюкя́н *м. арх.* дуќан — **бакалски ~** бакалница

дюкянджи́я *м. арх.* дуќанџија, бакал

дю́ла, дю́ля *ж. бой.* (Cydonia vulgaris) дуња (дрво и плод)

дюлге́рин *м. нар.* дунѓерин, ѕидар

дюстаба́н *йриg. нейр.* дустабан

дюше́к *м.* душек

дя́вам *н.* остава (нешто некаде); || — **се** *йовр.* се вденува, се вдене

дя́вол *м.* ѓавол — **~ да го вземе!** да го земе ѓаволот!

дяволи́т *йриg.* ѓаволест

дя́волица *ж. нар.* ѓаволка

дя́до *ср.* дедо, старец — **дядо Мраз** Дедо Мраз — *мн.* **деди** предци

дя́дов *йриg.* дедов — **дядовите ниви** дедовите ниви

дя́кон *м.* ѓакон

дя́л *м.* дел; — **разделихме го на три дела** го разделивме на три дела — **нямам ~ в тази работа** немам дел во таа работа

дя́лам *н.* обработува (дрво, камен); делка

дя́лкам *н.* делка

дя́сно *йрил.* десно — **от ~** од десно

Е

е (3. л. ед. од гл. **съм**) е — **той** ~ **ученик** тој е ученик — **не** ~ **така** не е така — **не** ~ **възможно** не е возможно

е *изв.* е, па — ~ **какво стана после?** па, што стана после?

ебонѝт *м. тех.* ебонит

ебонѝтов *прид.* ебонитски

евакуациóнен, -óнна, -óнно *прид.* евакуационен — ~ **план** план за евакуација

евакуáция *ж.* евакуација

евакуѝрам *н. с.* евакуира

евангéлие *ср.* евангелие

евангелѝст *м.* евангелист

евентуáлен *прид.* евентуален

евентуáлност *ж.* евентуалност, можност, случај — **за всяка** ~ за секоја евентуалност

евин *прид.* Евин — **в Евино облекло** во Евина облека

евнýх *м.* евнух

еволюѝрам *н. с.* еволуира

еволюциóнен, -óнна, -óнно *прид.* еволуционен — **еволюционно развитие** еволуционен развој

еволюция *ж.* еволуција

еврéин *м.* Евреин

еврéйски *прид.* еврејски — ~ **език** еврејски јазик

европéец *м.* европеец

европéйски *прид.* европски — ~ **страни** европски земји

éвтин *прид.* евтин; *фиг.* евтин, без вредност

евтинѝя *ж.* евтинија

евфемѝзъм *м. лит.* еуфемизам

егéйски *прид.* егејски — **Егейско море** Егејско Море

егѝда *ж.* **под егидата** под заштита, под покровителство

егѝпетски *прид.* египетски — ~ **пирамиди** египетски пирамиди

егѝптянин *м.* **египтя́нка** *ж.* Египќанец, Египќанка

егоѝст *м.* егоист, себичен човек

егоистѝчен *прид.* егоистичен — ~ **характер** егоистичен карактер

егрéк *м.* трло на нива (во лето)

едвá, едвáм *прил.* одвај, со мака, со голем напор, туку што, само што — **селото** ~ **се вижда** селото одвај се гледа — **той** ~ **се движеше** тој одвај се движеше — ~ **се качих и влакът потегли** тукушто се качив и возот тргна — ~ **ли** којзнае; сомнително е; одвај

еделвáйс *м. бот.* (Leontopodium) еделвајс

еди (*збор што со заменка и прилог означува неопределеност*) **еди-кой(си)** некој(си) таму — **еди-колко** толку и толку **еди-къде** некаде, на некое место — **еди-кога** во некое време **казали му, че еди-къде си живеел един старец** му рекле дека некаде си живеел еден старец

едѝн, едная́, еднó (*мн.* **еднѝ**) бр. еден — **една пета част** една петтина — **имам един син и една дъщеря** имам еден син и една ќерка — **ние сме от едно село** ние сме од едно село — **едни спят, други работят** едни спијат, други работат; ▱ **всички до** ~ сите до еден — **с една**

дума со еден збор — **~ по ~** еден по еден — **като ~** како еден

единáйсет, единáдесет *бр.* единаесет

единадесетгодѝшен *ӣрид.* единаесетгодишен

единáдесети, единáйсети *бр.* единаесетти

единáк *м. дијал.* единак (волк)

едѝнен *ӣрид.* единствен — **единни цени** единствени цени — **фронт** единствен (заеднички) фронт

единéние *ср.* обединување, унија; единство

единѝца *ж.* единица (бројка) — **над единицата не се пише точка** над единицата не се пишува точка; 2) единица за величина, мера и сл.; 3) единица (воена, стопанска) — **войскова ~** воена единица — **стопанска ~** стопанска единица — **методична ~** методска единица; 4) единица (оценка)

единѝчен *ӣрид.* единичен, одделен, посебен, засебен — **единични случаи** единични случаи — **единично легло** одделно легло

едѝност *ж.* единство

единоглáсно *ӣрил.* едногласно, еднодушен

единодéйствие *ср. лиӣ.* единствена акција

единодýшен *ӣрид.* едногласен, еднодушен

единоначáлие *ср. рус.* единствено раководство

единорóден *ӣрид.* единороден (единец на мајка и татко) — **~ син** единороден син

едѝнствен *ӣрид.* единствен — **~ изход** единствен излез — *грам.* **единствено число** еднина

едѝнство *ср.* единство — **народно ~** народно единство — **~ на противоположностите** единство на спротивностите

еднáкво *ӣрил.* еднакво

еднáкъв *ӣрид.* еднаков — **еднакви по цена, различни по качество** еднакви по цена, различни по квалитет

еднѝчък *ӣрид.* единствен, еден

едноáктен *ӣрид.* што има еден чин — **едноактна пиеса** едночинка

едноврéменен, -енна, -енно *ӣрид.* едновремен, истовремен

едноврéмешен *ӣрид.* некогашен, старовремски

едноврѣстник *м.* врсник

едноглáсен *ӣрид.* едногласен

едногодѝшен *ӣрид.* едногодишен

еднодне́вен *ӣрид.* еднодневен

еднодóмен *ӣрид.* **еднодомно растение** еднодомно растение

едноетáжен *ӣрид.* еднокатен

еднозвýчен *ӣрид.* монотон

еднознáчен *ӣрид.* истозначен

еднойменен *ӣрид.* истоимен

еднойменник *м.* истоименик, имењак

еднокрáтен *ӣрид.* еднократен — **еднократна помощ** еднократна помош

еднокрѝл *ӣрид.* еднокрилен

еднолѝчен *ӣрид.* едноличен, индивидуален, личен; приватен — **еднолично земеделско стопанство** приватно земјоделско стопанство

едномéсечен *ӣрид.* едномесечен — **едномесечно възнаграждение** месечна награда (плата)

едномину́тен *прид.* едноминутен — **едноминутно мълчание** едноминутно молчење
едномото́рен *прид.* едномоторен
еднообра́зен *прид.* еднообразен, монотон
еднообра́зие *ср.* еднообразност, униформисаност; едноличност
еднопосо́чен *прид.* едносмерен, во една насока
еднoро́ден *прид.* еднороден, сличен, хомоген
еднор ѣк *прид.* еднорак
едносрѝчен *прид.* еднословен — **едносрична дума** еднословен збор
едностáен *прид.* едрособен — ~ **апартамент** едрособен апартман
еднострáнен, -áнна, -áнно *прид.* едностранен — **едностранно отхвърляне на договора** едностранo отфрлување на спогодбата
едностранчѝв *прид.* едностран, ограничен
еднострýнен *прид.* со една жица
еднофáзен *прид.* еднофазен
едноцвéтен *прид.* еднобоен — ~ **печат** еднобоен печат — **едноцветна илюстрация** еднобојна илустрација
едноцéвен *прид.* едноцевен
едночáсов *прид.* едночасовен
едночлéн *м. мат.* едночлен
едрéя *н.* се зголемува, најадрува
éдро *прил.* крупно, јадро, големо — **търговия на** ~ трговија на јадро (на големо)
éдър, éдра, éдро *прид.* крупен, јадар, крупна, јадра, крупно, јадро — ~ **добитък** крупен добиток — ~ **капитал** крупен капитал — **едра шарка** *мед.* големи сипаници

еж *м. зоол.* еж
éжа се *н. повр.* се ежи
ежбѝ *мн.* расправии, караници
ежеднéвен *прид.* секојдневен, дневен — ~ **вестник** дневен весник
ежеднéвник *м.* дневник, дневен весник
ежемесéчен *прид.* месечен
ежеседéлен *прид.* неделен
ежеседмичен *прид.* неделен
ездá *ж.* јавање (коњ или велосипед)
ездáч *м.* јавач
éздя *н. в.* **я́здя**
éзерен *прид.* езерски — **езерна риба** езерска риба
éзеро *ср.* езеро — **изкуствено** ~ вештачко езеро — **Охридското** ~ **се намира в Македония** Охридското Езеро се наоѓа во Македонија
езéрце *ср.* езерце
езѝк *м.* 1) *анат.* јазик — **езикът ми е побелял** јазикот ми побелел; 2) јазик, јазиче (на оган, кантар и сл.); 3) јазик (средство за разбирање — **български** ~ бугарски јазик — **литературен | книжовен** ~ литературен јазик — **македонски** ~ македонски јазик — **английски | гръцки | испански** ~ англиски | грчки | шпански јазик — **вестникарски** ~ новинарски јазик — **живи | мъртви езици** живи | мртви јазици — **роден** ~ мајчин језик — **чужди езици** странски јазици ; ◻ **дръж си езика** држи си го јазикот — **дълъг** ~ долг јазик — **тази дума ми се върти на езика** тој збор ми е на врвот од јазикот — **езикът кости няма, а кости троши** (*нар.*

й.) јазикот коски нема, но коски крши

езйков *йрид.* јазичен — **езикова култура** јазична култура — ~ **усет** јазичен усет

езиковéд *м.* стручњак за јазик, лингвист

езикознáние *ср.* наука за јазикот, лингвистика

éзически *йрид.* пагански, многубожечки

езйчник *м.* многубожец

езйчество *ср.* паганство, многубоштво, многубожие

езуйт(ин) *м.* езуит

езуйтски *йрид.* езуитски

ей *часйица, изв.* еј, еве — ~ **го нашето село** еве го нашето село — ~, **другарю** еј, друже (другар) — ~ **така** еве вака

ек *м.* ехо, ек, екот

éквам *н.* **éкна** *с.* одгласи, заѕуни; екнува, екне

еквáтор *м.* екватор

екваториáлен *йрид.* екваторијален

еквивалéнт *м.* еквивалент

еквивалéнтен *йрид.* еквивалентен

екзáктен *йрид.* егзактен — **екзактни науки** егзактни науки

екзалтáция *ж.* егзалтација

екзáрх *м.* егзарх

екзархйст *м.* егзархист, онај што го признава егзархот, а не патријархот

екзáрхия *ж.* егзархија

екзекутйвен *йрид.* егзекутивен, извршен

екзéма *ж.* егзема, кожно заболување

екземпляр *м.* егземплар, примерок

екзистйрам *н. лиш.* егзистира

екзотйчен *йрид.* егзотичен — **екзотично растение** егзотично растение — ~ **пейзаж** егзотичен пејзаж

екип *м.* екипа, тим — **колоездачен** ~ велосипедска екипа

екипáж *м.* екипаж, посада; *арх.* луксузна кола, фијакер, пајтон

екипйрим *н. с.* екипира, приготвува

екипирóвка *ж.* екипирање; опрема

еклектйзъм *м.* еклектизам

еклектйчен *йрид.* еклектички

еклектйк *м.* еклектичар

екрáн *м.* екран; *фиг.* кино

екранизйрам *н. с.* екранизира, филмува

екс *йрил.* екс — **да пием** ~! да пиеме на екс!

екскавáтор *м.* екскаватор (вид багер)

екскýрзия *ж.* екскурзија, излет

експанзйвен *йрид.* експанзивен

експедитйвен *йрид.* експедитивен

експедйция *ж.* 1) испраќање, експедиција — ~ **на стоки** експедиција на стоки — **колетна** ~ испраќање пакети; 2) експедиција — **изследователска** ~ истражувачка експедиција

експериментáлен *йрид.* експериментален

експéрт *м.* експерт, стручњак, специјалист — ~ **по тютюните** тутунски експерт, стручњак за тутун — **военен** ~ воѐн експерт — **мнение на експертите** мислење на експертите

експертйза *ж.* експертиза

експлоатáтор *м.* експлоатотор

експлоатáция *ж*. експлоатација, искористување — **~ на горите** експлоатација на шумите

експлоатúрам *н. с*. експлоатира, користи

експлодúрам *н. с*. експлодира

експлозúвен *ūрид*. експлозивен

експозé *ср*. експозе

експонáт *м*. експонат

експóрт *м*. експорт, извоз

експóртен *ūрид*. извозен — **експортно грозде** грозје за извоз, експортно грозје — **експортни стоки** извозни стоки

експортьóр *м*. извозник

експортьóрка *ж*. земја извозничка

експрéс *м*. експрес, експресен воз

експрéсен *ūрид*. експресен

експресúвен *ūрид*. експресивен

експресионúзъм *м*. експресионизам — **експресионизмът като литературно течение** експресионизмот како литературен правец

експресионúст *м*. експресионист, приврзаник на експресионизмот

експроприáция *ж*. експропријација

екстáз *м*. екстаза — **мистичен ~** мистична екстаза

екстериториáлен *ūрид*. екстериторијален

éкстра *ūрид. неūр*. екстра, најдобар квалитет

екстравагáнтен *ūрид*. екстравагантен

екстрáкт *м*. екстракт

ексцентрúчен *ūрид*. ексцентричен

елá *ж. боū*. (Abies alba) ела

елá (*мн*. **eлáте**) ела! — **елате у нас!** елате кај нас! — **~ с мене!** ела со мене!

еластúчен *ūрид*. еластичен

éле, хéле *ūрил. нар*. најпосле

елевáтор *м*. елеватор, лифт

елегáнтен *ūрид*. елегантен — **~ костюм** елегантен костум

елегúчен *ūрид*. елегичен

елéгия *ж. лиū. муз*. елегија

елéк *м. нар*. елек

електрификациóнен, -óнна, -óнно *ūрид*. електрификационен

електрификáция *ж*. електрификација

електрифицúрам *н. с*. електрифицира

електрúчески *ūрид*. електричен — **електрическа мрежа** електрична мрежа — **~ звънец** електрично ѕвонче

електрúчество *ср*. електрицитет, електрична енергија

електродвигáтел *м. ūех*. електричен мотор

електродóбив *м*. производство на електрична, енергија

електрожéн *м*. електричен заварувач

електроинженéр *м*. електроинженер

електроинсталáция *ж*. електрична инсталација

електрокáр *м*. електрична количка

електрокардиогрáма *ж*. електрокардиограм

електролечéние *ср. мед*. електротерапија

електрóн *м*. електрон

електрóнен, -óнна, -óнно *ūрид*. електронски

електропровóд *м*. електричен кабел (спроводник)

електропрово́ден *прид.* што спроведува струја

електропроизво́дство *ср.* производство на електрична енергија

електропроми́шленост *ж.* електроиндустрија

електроразпредели́телен *прид.* електроразводен

електроснабдя́ване *ср.* снабдување со електрична енергија

електротехни́к *м.* електротехничар

електротехни́чески *прид.* електротехнички

електроу́ред *м.* електрична машина, електричен уред

електрохими́чески *прид.* електрохемиски

електрохи́мия *ж.* електрохемија

електроцентра́ла *ж.* електрична централа — **термоелектроцентрала (ТЕЦ)** термичка електрична централа — **водна** ~ **(ВЕЦ)** хидроцентрала

елеме́нт *м.* елемент (во разни значења) — **химически** ~ хемиски елемент — **вражески елементи** непријателски елементи — **прогресивни елементи** напредни (прогресивни) елементи — **съставни елементи** составни елементи

елемента́рен *прид.* елементарен, основен, битен — **елементарни знания** елементарни знаења — **елементарна физика** елементарна физика

еле́н *м.* *зоол.* (Cervus elaphus) елен

еле́че *ср.* *дем.* елече

еликси́р *м.* еликсир — **жизнен** ~ еликсир на животот

елимини́рам *н.* *с.* елиминира

ели́н *м.* *ист.* Елин

елини́зъм *м.* елинизам

ели́пса *ж.* елипса (во геометријата и стилистиката)

елипсови́ден *прид.* елиптичен

елисе́йски *прид.* **Елисейски полета** Елисејски Полиња

елипти́чен *прид.* елиптичен — **елиптично изречение** елиптична реченица

ели́т *м.* елита

ели́тен *прид.* елитен

елма́з *м.* дијамант

елха́ *ж.* 1. *бот.* (Alnus glutinoza или Incana) елка, новогодишно дрво

ема́йл *м.* емајл

емайли́ран *прид.* емајлиран — **емайлирана тенджера** емајлирано тенџере

еманципа́ции *ж.* еманципација — ~ **на жените** еманципапација на жените

емба́рго *ср.* ембарго — **налагам | снемам** ~ ставам | симнувам ембарго

емблéма *ж.* амблем, знак

ембриологи́чен *прид.* ембриолошки

ембриона́лен *прид.* ембрионален

емигра́нт *м.* **емигра́нтка** *ж.* емигрант — **политически** ~ политички емигрант

емигра́ция *ж.* емиграција, емигрантски живот

емигри́рам *н.* *с.*, емигрира

еми́сия *ж.* (*econм.*) емисија, пуштање банкноти во промет

емоциона́лен *прид.* емоционален, чувствителен

емо́ция (*мн.* **емо́ции**) *ж.* емоција

емпири́зъм *м.* *филоз.* емпиризам

емпириокритицизъм *м.* емпириокритицизам

емпиричен, емпирически *прид.* емпирички

емулсия *ж. хем. физ.* емулзија

емфие, енфие *ср.* бурмут

енергетика *ж.* енергетика

енергетичен, -чна, -чно *прид.* енергетски — **енергетично значение на реките** енергетско значење на реките — **енергетична база** енергетска база

енергичен *прид.* енергичен — **~ мъж** енергичен маж

енергия *ж.* енергија — **топлинна | механична ~** топлинска | механичка енергија — **атомна ~** атомска енергика — **той е още млад и пълен с ~** тој е уште млад и полн со енергија

енигма *ж. лит.* енигма, гатанка

енигматичен *прид.* енигматски

еничар(ин) *м. ист.* јаничар

енорийски *прид.* парохиски, енориски

енория *ж.* парохија, енорија

ентусиазирам *н. с.* ентузијазира; одушевува, одушеви || — **се** *повр.* се ентузијазира

ентусиазъм *м.* ентузијазам, полет, одушевување, елан

ентусиаст *м.* ентузијаст

енфие *ср. в.* **емфие**

енциклопедист *м.* енциклопедист

енциклопедичен *прид.* енциклопедиски — **~ речник** енциклопедиски речник

енциклопедия *ж.* енциклопедија

еня *ж. разг.* **не ме е ~** не ми е гајле

епархия *ж.* епархија

епиграма *ж.* лит. епиграм

епидемичен *прид.* епидемичен

епидемия *ж.* епидемија — **холерна ~** епидемија на колера

епидерма *ж.* епидерм

епизод *м.* епизода

епизодичен *прид.* епизоден

епикуреец *м.* епикуреец

епилепсия *ж. мед.* епилепсија

епилептик *м.* епилептичар

епитафия *ж. лит.* епитаф, надгробен натпис

епитет *м. лит.* епитет — **картинен ~** сликовит епитет

епицентър *м.* епицентар

епичен, епически *прид.* епски — **епическо произведение** епска творба — **епична широта** епска ширина

епопея *ж. лит.* епопеја

епос *м.* епика, епска поезија — **литературни родове: лирика, ~ и драма** литерарни родови: лирика, епика и драма

епоха *ж.* епоха — **през епохата на романтизма** во епохата на романтизмот

епохален *прид.* епохален — **епохални събития** епохални настани

епрувета *ж.* епрувета

ер *м.* ер (назив на буква) — **ер голям(ъ)** ер голем, тврд полуглас — **ер малък (ь)** ер мал, мек полуглас

ера *ж.* ера, период — **два века преди новата ~** два века пред новата ера — **мезозойска ~** мезозојски период

ерген(ин) *м.* ерген

ергенлък *м.* ергенство, ергенлак

ергенски *прид.* ергенски — **ергенска квартира** ергенски

стан — ~ **живот** ергенски живот

éрес *ж.* ерес

еретúк *м.* еретик

еретúчен *прид.* еретички

ерозúвен *прид.* ерозивен

ерóзия *ж.* ерозија

еротúчен *прид.* еротичен — **еротична поезия** еротична поезија

еруптúвен *прид.* еруптивен

есé *ср. лит.* есеј — **автор на есета** автор на есеи — **неговите есета имат литературно-философски характер** неговите есеи имаат литературно-филозофски карактер

есеúст *м.* есеист

éсен *ж.* есен — **дъждовна** ~ дождлива есен

éсенен, éсенна, éсенно *прид.* есенски — **есенни дъждове** есенски дождови — **есенна сеитба** есенска сеидба — **есенни дни** есенски дни

есенéс *прид.* есеноска

éсенница *ж.* есенски посеви

есéнция *ж.* 1) *филоз.* есенција, суштина; 2) есенција (концетрат)

есéсовец *м.* есесовец

есéтра *ж. зоол.* (Accipenser sturio) есетра

ескáдра *ж.* ескадра

ескадрúла *ж. воj.* ескадрила — **изтребителна** ~ ескадрила на ловечки авиони — **бомбардировъчна** ~ ескадрила на бомбардери

ескадрóн *м. воj.* ескадрон (коњички)

ескалáтор *м.* ескалатор, подвижни скали

ескúмос *м.* **ескúмоска** *ж.* ескимо, ескимка

ескóрт *м.* ескорт, вооружена придружба, обезбедување

еснáф *м.* еснаф; здружение на занаетчии; *фиг.* малограѓанин

еснáфщина *ж.* еснафштина, филистарство

еспарзéта *ж. бот.* (Onobruchis sativa) еспарзета

есперантúст *м.* **есперантúстка** *ж.* есперантист, есперантистка

есперáнто *ср.* есперанто

естéствен *прид.* 1) природен, што се однесува на природата — **естествени науки** природни науки — ~ **цвят на кожата** природна боја на кожата — **естествена коприна** природна свила; 2) природен, што не е вештачки — **естествено държание** природно однесување — **естествена поза** природна поза — **паметник в естествена величина** споменик во природна големина

естéственик *м.* природник, стручњак за природни науки

естéствено *прил.* природно, се разбира — **съвсем** ~ сосема природно

естéственост *ж.* природност, едноставност

естествó *ср.* суштина, карактер, својство, природа — **въпрос от политическо** ~ прашање од политичка природа

естествовéд *м. в.* **естéственик**

естествознáние *ср.* природознание, запознавање на природата

естéт *м.* естет

естетúзъм *м.* естетизам

естéтика *ж.* естетика — **марксистка** ~ марксистичка естетика

естетичен, естетически *прид.* естетски

естетично *прил.* естеско, уметничко

естонец *м.* **естонка** *ж.* Естонец, Естонка

естрада *ж.* естрада

естраден *прид.* естраден — ~ **концерт** естраден концерт

етаж *м.* кат — **първи** ~ прв кат — **втори етаж** втор кат

етажен *прид.* етажен — **етажна собственост** етажна сопственост

етажерка *ж.* етажерка, полица (за книги сл.)

етап *м.* етапа; *фиг.* етапен — **на етапи** етапно — ~ **на развитие** етапа (степен) на развитокот

етапен *прид.* етапен

етатизъм *м.* етатизам

етер *м.* етер

етерен *прид.* етерски — **етерни масла** етерски масла

етика *ж.* етика

етикет *м.* 1) етикета; 2) етикеција

етимологически, етимологичен *прид.* етимолошки — ~ **речник** етимолошки речник — ~ **правопис** етимолошки правопис

етимология *ж.* етимологија

етиоп, етиопка *ж.* Етиопјанец, Етиопјанка

етичен *прид.* етички — **етични начала** етички начела

етнически *прид.* етнички — ~ **състав на населението** етнички состав на населението

етнографичен, етнографически *прид.* етнографски — **етнография** *ж.* етнографија

етнологичен, етнологически етнолошки

ето *частица* ете, еве — ~ **ме** еве ме — ~ **къде била работата** ете во што била работата — ~ **на, тръгвам** еве на, тргам

етърва *ж.* јатрва

ефект *м.* ефект — **светлинни ефекти** светлосни ефекти

ефектен *прид.* ефектен, атрактивен, импресивен

ефективен *прид.* ефективен

ефикасен *прид.* ефикасен — **ефикасно лекарство** ефикасен лек

ефир *м.* *поет.* синевина, височина, небески простор

ефирен *прид.* воздушен, мошне лесен, нематеријален

ефрейтор *м.* *арх.* каплар

ех *изв.* ех, ах, уф — ~, **колко хубаво беше!** ах, што беше убаво! — ~, **що да правя?** уф, што да правам?

ехиден *прид.* пакосен — **ехидна усмивка** пакосна насмевка

ехо *ср.* ехо, одглас, ечење

ехтеж *м.* **ехтене** *ср.* ехо; ечење, одгласување

ехтя *н.* ечи, се одгласува

ечá *н. в.* **ехтя**

ечемик *м.* 1) *бот.* јачмен; 2) 2) *мед.* јачменче

ечемичен *прид.* јачмен, од јачмен

ешелон *м.* ешалон — **бронетанков** ~ ешалон на оклопни единици

Ж

жа́ба *ж. зоол.* жаба — **жабите крякат** жабите крекаат — **грозен като** ~ — грозен како жаба; ▱ **всяка жаба да си знае гьола** (*нар. п.*) ≃ секое ѓумче — свое капаче — *мед.* **гръдна** ~ градна жаба

жа́бар *м.* 1) жабар, птица што јаде жаби; 2) *разг.* жабар, човек што јаде жаби

жа́бешки *прид.* жабешки — ~ **очи** жабешки очи

жа́би *прид. в.* **жа́бешки**

жабо́к *м.* жабец, жабок, жабор, жаборок

жабуня́к *м.* (Pyrogira) жабурнак, жабурник

жабуня́свам *н.* жабуњосува

жабу́ркам *н.* прави меурчиња во водата, клокоти ‖ — **се** *повр. в.* **жабуря се**

жабу́ря се *н. повр.* прави гаргира

жабче́ *ср. дем.* жапче

жа́ден *прид.* 1) жеден — **много съм** ~ многу сум жеден — ~ **кон и мътна вода пие** (*нар. п.*) жеден коњ и матна вода пие; 2) *фиг.* жеден, алчен — **жадни сме за наука** жедни сме за наука — ~ **за пари** жеден (лаком) за пари

жадне́я *н.* жеднее; има желба (*в.* **жаду́вам**)

жаду́вам *н.* жедува, има силна желба

жа́жда *ж.* 1) жед — **измъчвам се от** ~ ме мачи жед; 2) *фиг.* — ~ **за живот** жед за живот

жака́рдов *прид.* изработен на Жакарова машина

жаке́т *м.* жакет

жа́л *ж.* жал, жалост, тага — *предик. безл.* — ~ **ми е за тебе** жал ми е за тебе — ~ **ми падна на сърцето** жал ми падна на срцето

жа́лба *ж.* 1) жалба (писмена или усна) — **подавам** ~ поднесувам (давам) жалба — **бюро жалби** биро за жалби; 2) жалост, тага

жале́ен *прид.* нажален, траурен — **жалейна лента** црно (на рака или ревер)

жалейка *ж.* 1) *лит.* некролог; 2) *арх.* црнина

жа́лен *прид.* жален, тажен — **жални песни** жални песни — ~ **поглед** нажален (жален) поглед

жале́я *н.* жали, тагува, е во жалост (во црнина)

жа́лко *прил.* жалосно, жално

жалови́т *прид.* жаллив, жаловит; чувствителен

жа́лост *ж.* 1) жалост, тага, мака — **сърцето ми се къса от** ~ срце ми се кине од жалост; 2) сожалување, сомилост, милост — **имай** ~ **поне към децата** имај милост барем кон децата — **за жалост** за жалост

жа́лостен *прид. арх.* жалосен

жалости́в *прид.* 1) жалослив, осетлив; 2) тажен, жалосен

жа́лък, -лка, -лко *прид.* жален, кутар, беден, мизерен, ништожен, неславен — **жалка картина** жална слика — **в жалко състояние** во жална состојба — **жалко същество** кутро суштество

жа́ля *н.* жали, тагува — **Един ще жали, други ще ме про-**

клиня (Вазов) Еден ќе ме жали, а друг ќе ме проколнува
жанда́рм *м. арх.* жандарм
жандармери́йски *йрид.* жандармериски
жанр *м.* (*мн.* **жа́нрове**) *лий.* жанр, литературен вид
жар[1] *ж.* жа̀р — **печено на** ~ печено на жар
жар[2] *м.* жар, полет, ѐлан, одушевување — **младежки** ~ младински елан
жа́рава *ж.* жар
жарго́н *м.* жаргон
жа́ркам *н. дијал.* жари, жарка (коприва)
жарсе́ *ср.* жерсе (вид ткаенина)
жарсе́н *йрид.* направен од жерсе — **жарсена блуза** блуза од жерсе
жа́рък *йрид.* жежок; *фиг.* страстен — **жарко слънце** жешко сонце — **жарка целувка** страстен бакнеж
жа́ря *н.* 1) пече (за сонце); 2) жа̀ри (за коприва)
жасми́н *м. в.* **ясми́н**
ждрапа́м *н.* штрапа, ждрапа
ждрело́ *ср.* 1) клисура, долина; 2) извор
же́га *ж.* жега, горештина — **навън е страшна** ~ надвор е страшна жега—**припадам от** ~ паѓам во несвест од жега
же́гвам *н.* **же́гна** *с.* жега, жегне, боцка, боцне
же́гла *ж. нар.* жегол
же́гъл *м. в.* **же́гла**
жежа́ *н.* жеже
же́жък *йрид.* жежок, врел — **жежка вода** жешка вода
же́зъл *м.* жезол, скиптар
жела́н *йрид.* желан, сакан
жела́ние *ср.* желба, стремеж, волја — **горя от** ~ **да го видя** горам од желба да го видам — **по ваше** ~ по ваша желба — **против желанието си** против својата желба — **концерт по** ~ музика (концерт) по желба
жела́телен *йрид.* пожелен
жела́телно *йрил.* пожелно — ~ **е** пожелно е — **не е** ~ **да се разтака работата** не е пожелно да се одолжува работата
жела́я *н.* сака, пожелува — **народите желаят мир** народите сакаат мир — ~ **ви всичко най-хубаво!** ви пожелувам сѐ најубаво! **бих желал да зная** би сакал да знам — **какво желаете?** што сакате ? ~ **ви успех** ви пожелувам успех
железа́р *м.* железар
железари́я *ж. збир.* железарија
железа́рски *йрид.* железарски
желе́зен, желя́зна, желя́зно (*мн.* **железни**) *йрид.* железен -а, -о, метален, -а, -о — **желязна руда** железна руда — **желязна ламарина** железна ламарина — **желязна каса** железна каса; ◻ **желязна дисциплина** железна дисциплина — **желязна воля** железна волја
желе́зница *ж.* железница — **широколинейка | теснолинейка** ~ широк | тесен колосек — **подземна** ~ подземна железница, метро
железнича́р *м.* железничар
железнича́рски *йрид.* железничарски
железобето́н *м.* армиран бетон
железобето́нен *йрид.* што е од армиран бетон
железодо́бивен *йрид.* што произведува (добива) железо — ~ **завод** железарница, железара

железолеярна *ж.* печка за леење железо

железопътен *прид.* железнички — **железопътна линия** железничка пруга — **железопътна мрежа** железничка мрежа — ~ **възел** железнички јазел — ~ **превоз** железнички транспорт

железце *ср.* 1) желевце; 2) *мн.* **железца** желевца

жёлъд, жълъд *м.* желад

желязо *ср.* железо (Fe) — **старо** ~ старо железо — **лято** ~ лиено железо — **бетонно** ~ бетонско железо — **валцово** ~ железна ламарина; ◻ **кови желязото, докато е горещо** ковај го железото додека е жешко

жена *ж.* жена; сопруга — **събрали се моми и жени** се собрале моми (девојки) и жени — **попитай жена си** прашај ја жена ти — **жената** (*разг.*) жена ми, сопруга ми — **вземам за** ~ земам за жена — **лека** ~ лесна жена — **улична** ~ уличарка, проститутка

жена *н. в.* **жъна**

женен *прид.* женет — **женени ли сте?** женети ли сте? — **женени хора** женети луѓе

женитба *ж.* женидба

жених *м. рус. поет.* младоженец

женица *ж. дем.* женичка, женица — **бедна** ~ кутра женица

женище *ср. ауг.* жениште

женкар *м. разг.* женкар

женолюбец *м. лит. в.* **женкар**

женомразец *м. лит.* женомразец

женска *ж.* **женско** *ср.* 1) *разг.* женска, женско — **тръгнал из парка с една** ~ тргнал по паркот со една женска; 2) *зоол.* женка

женски *прид.* женски — **женско дружество** женско здружение — **женско движение** женско движење — **женска коса** женска коса — *грам.* **женски род** женски ред — ~ **хор** женски хор (*в.* **дамски**)

женствен *прид.* женствен, нежен

женя *н.* жени, подготвува свадба; ‖ — **се** *повр.* се жени

жерав *м. зоол.* (Crus cinerra) жерав — **жеравите летят** жеравите летаат

жертва *ж.* 1) жртва (дар на божество); 2) жртва — ~ **на фашизма** жртва на фашизмот — **човешки жертви няма** човечки жртви нема

жертвоприношение *ср.* поднесување жртви

жертвувам *н.* жртвува — ~ **живота си** си го жртвувам животот; ‖ — **се** *повр.* се жртвува

жест *м.* (*мн.* **жестове**) гест, постапка — **заканителен** ~ заканувачки гест

жестикулация *ж.* гестикулација, гестикулирање

жестикулирам *н.* гестикулира

жесток *прид.* жесток, неумолив, силен — **жестоки болки** силни болки — **жестока постъпка** жестока постапка

жестоко *прил.* жестоко, неумоливо

жестокост *ж.* жестокост

жестокосърдечен *прид.* што е со тврдо срце

жетва *ж.* жетва; род — **богата** ~ богата жетва

жетва́р *м.* **жетва́рка** *ж.* жетвар, жетварка

жетва́рка *ж.* жетварка (машина)

жетва́рски *прид.* жетварски — **жетварски песни** жетварски песни

жи́в *прид.* жив, палав — **живо същество** живо суштество — **майка му е още жива** мајка му е уште жива — **живи деца** палави деца — **живи цветя** живи (свежи) цвеќина; ◻ **~ плет** жива ограда ◻ **живо тегло** жива мера — **живи езици** живи јазици — **всичко живо** *разг.* сè живо — **да си ~** да си жив — **човек се учи, докато е ~** (*нар. п.*) човек учи додека е жив

жива́к *м.* жива (Hg)

жива́чен *прид.* живин — **живачна мас** живина маст — **~ термометър** живин термометар

живе́ене *ср.* живеење — **начин на ~** начин на живеење

живе́я *н.* живее, постои — **живеем от труда си** живееме од својот труд — **~ с една заплата** живеам од една плата — **~ скромно** живеам скромно — **той живее във Варна** тој живее во Варна — **да живее!** да живее! **да живее дружбата между народите!** да живее пријателството меѓу народите!

жи́во *прил.* живо — **работете по-живо!** работете поживо! **те коментират ~** тие живо коментираат

живопи́с *ж.* ликовна уметност, живопис

живопи́сен *прид.* уметнички, живописен

живопи́сец *м.* уметник, живописец, сликар

живо́т *м.* живот, постоење, суштествување на човек или животно; *фиг.* реалност, стварност — **~ на клетките** живот на клетките — **прекарах живота си в труд** животот ми мина во работа — **въпрос на ~ и смърт** прашање на живот и смрт — **условия на ~** услови на живот — **обществен ~** општествен живот; ◻ **животът поскъпва** животот поскапува — **средства за ~** средства за живот — **няма ~ с него** нема живот со него

животво́рен *прид.* животворен

животи́нка *ж.* **животи́нче** *ср.* животинка, животинче

животи́нски *прид.* 1) животински, скотски — **животинско царство** животинско царство; 2) животински, сточарски

живо́тно *ср.* животно — **диви животни** диви животни — **домашно ~** домашно животно — **хищно ~** ѕвер

животнов́ъд *м.* **животнов́ъдка** *ж.* сточар

животнов́ъден *прид.* сточарски — **животновъдна ферма** сточарска фарма

животнов́ъдство *ср.* сточарство

животопи́с *м.* животопис, биографија (*в.* **биогра́фия**)

животопи́сен *прид.* животописен, биографски

животрептя́щ *прид.* горешт, мошне актуелен — **~ въпрос** горешто прашање

животу́вам *н.* живее без стремежи и идеали, живурка

живу́вам *н.* живува, живее во слога

живу́щ *прид. рус. лит.* што живее на определено место — ~ **на ул. Раковски 20** живее на улица Раковски бр. 20

жиго́свам *н.* **жиго́сам** *с.* 1) жигосува, жигоса (некого); 2) *арх.* удира жигови

жид *м. арх. пејор.* Евреин

жи́знен *прид.* животен; витален; жизнен — ~ **опит** животно искуство — **жизнени интереси** животни интереси — **жизнена необходимост** животна потреба — **жизнено поколение** здрава (витална) генерација — ~ **човек** витален човек

жи́зненост *ж.* животна сила, виталност

жизнера́дост *ж.* животна радост, оптимизам

жизнера́достен *прид.* што е полн со живот, оптимистичен

жизнеспосо́бен *прид.* способен за живот

жи́ла *ж.* жила

жи́лав *прид.* жилав, еластичен, издржлив, силен — **жилава пръчка** жилава прачка — ~ **човек** жилав (издржлив, силен) човек

жи́лест *прид.* жилав, жилест; силен, здрав

жиле́тка *ж.* елек, елече, жилетка

жи́лище *ср.* живеалиште, куќа —**блокови жилища** стамбен блок — **сменям жилището си** менувам стан — **търся** ~ барам стан — **хигиенично** ~ хигиенски стан; ☐ **вечно** ~ вечна куќа

жи́лищен, -щна, -щно *прид.* станбен — **жилищно строителство** станбена изградба — ~ **въпрос** станбено прашање — **жилищна повърхност** станбен простор — **жилищна криза** станбена криза — **жилищна конференция** собир на станарите, состанок на станарите

жи́лка *ж.* 1) жилка; 2) жица; талент — **поетична** ~ поетска жица; 3) колено (потекло)

жи́ло *ср.* 1) жило, осило; 2) жило (саркастична боцка)

жи́ля *н.* боцка (со жило), жари; каса (пчела)

жира́фа *ж.* **жира́ф** *м.* жирафа

жита́рски *прид.* житарски

жите́йски *прид.* животен — ~ **път** животен пат—**житейска мъдрост** животна мудрост

жи́тел *м.* **жи́телка** *ж.* жител, жителка — **местен** ~ местен жител **градски** ~ градски жител

жи́телство *ср.* жителство

жи́тен *прид.* житен, што е од жито (или дел од жито) — **житно зърно** зрно жито — **житна слама** слама од жито; ☐ **житни растения** житни растенија

житие́ *ср. арх.* житие, (стара, средновековна) биографија

жи́тница *ж.* житница (плодороден крај), амбар, силос

жи́то *ср.* 1) *бот.* (Triticum sativum) жито, пченица (општ поим за житни растенија)

житопроизво́дство *ср.* производство на жито

жи́ца *ж.* жица; нишка — **телефонна** ~ телефонска жица — ~ **за тамбура** жица за тамбура — **пресукана** ~ пресукан конец

жи́чен *ӣрид.* жичен — **~ и безжичен телеграф** жичен и безжичен телеграф
жлéб *м.* жлеб
жлеза́ *м. анаӣ.* жлезда — **жлези с вътрешна секреция** жлезди со внатрешно лачење
жлъч *а. арх.* 1) жолчка, жолч; 2) *фиг.* жолч, омраза
жлъчен *ӣрид.* жолчен — **~ мехур** жолчен меур
жлъчка *ж.* жолчка (орган); *дија л.* назив за некоја горчлива трева — **камък в жлъчката** камен во жолчката — **страдам от ~** страдам од жолчка
жми́чка *ж. дијал.* мижитатара (детска игра), криеница
жокéй *м.* џокеј
жонгльóр *м.* жонглер
жонгльóрски *ӣрид.* жонглерски — **~ номера** жонглерски точки
жребéц *м.* ждребец
жрéбие *ср.* ждрепка — **хвърлям ~** фрлам ждрепка, (ждреб)
жрéбий *м.* ждрепка — **жребият е хвърлен** жрепката е фрлена
жрéбна *ӣрид. ж.* ждребна (кобила)
жрéбче *ср. дем.* ждрепче
жрец *м.* жрец, пагански свештеник
жумешка́та, жумешкóм *ӣрил. нар.* мижеечки
жумя́ *и.* миже
жу́пел *м.* **огън и жупел** а) голема жештина; б) голема злоба — **сипя огън и ~ срещу някого** фрла дрва и камења по некого
жур *м.* (*мн.* **журове**) жур, (попладневна приватна седенка и забава)
жу́ри *ср.* жири — **намирам се в състава на журито** ≃ член сум на жирито
журналист *м.* **журнали́стка** *ж.* новинар, новинарка — **той е ~ по професия** тој е новинар по професија — **чуждестранен ~** странски новинар
журнали́стика *ж.* новинарство, журналистика
журналисти́чен, журналисти́чески *ӣрид.* новинарски, журналистички — **~ стил | език** новинарски стил | јазик
жъ́ден *ӣрид.* жеден
жълт *ӣрид.* жолт — **жълта рокля** жолт фустан — **жълти цветя** жолти цвеќиња
жълтени́кав *ӣрид.* жолтеникав
жълтени́ца *ж. мед.* жолтица — **страдам от ~** страдам (боледувам) од жолтица
жълтени́чав *ӣрид.* жолтичав (болен од жолтица)
жълтéя *н.* жолтее — **листата вече жълтеят** лисјата веќе жолтеат
жълти́ца *ж.* жолтица, златна монета
жълту́рка *ж. зоол.* (Emberiza citrinella) жолтејка
жълту́рче *ср. боӣ.* (Panunculus ficaria) лутиче
жълтъ́к *м.* жолчка (од јајце)
жълтъ́чен *ӣрид.* жолточен — **жълтъчно вещество** жолточна материја
жъ́на *н.* жнее, жние — **~ ечемик** жнеам јачмен — *фиг.* **~ успехи** жнеам успеси
жътва́р *м.* **жътва́рка** *ж.* *в* **жетва́р**
жътва́рски *ӣрид.* *в* **жетва́рски**
жъ́твен *ӣрид.* жетвен — **~ сезон** сезона на жетва

З

за *йред*. 1) за — **този подарък е ~ тебе** овој подарок е за тебе — **дърпам го ~ косата** го тргам за коса — **готвя доклад ~ събота** подготвувам реферат за сабота — **пътувам ~ Белград** патувам за Белград; — **~ какво говорите?** за што зборувате? **говоря ~ него** зборувам за него — **мисля ~ народа** мислам за народот — **~ Вапцаров са писали мнозина** за Вапцаров мнозина пишувале — **пия ~ негово здраве** пијам за негово здравје; — **~ сметка на предприятието** за сметка на претпријатието — **дойдох ~ една седмица** дојдов за една недела — **благодаря ви ~ услугата** ви благодарам за услугата; 2) за, заради, на — **хвалят те ~ успеха ти в училището** те фалат заради твојот успех во училиштето; ▱ **~ съжаление** за жал — **~ щастие** за среќа — **~ моя голяма изненада** на мое големо изненадување — **~ да не** за да не — **що ~ човек е той?** што човек е тој? каков човек е тој?

за да *сврз*. за да — **пази чистота ~ да бъдеш здрав** пази на чистотата за да бидеш здрав

заангажи́рам *н. с.* ангажира, задолжи; || — **се** *йовр*. се ангажира — **не се заангажирай с много работа** не се ангажирај со многу работа

заба́ва *ж*. забава, игранка, веселба

забава́чка *ж*. **забава́чница** *ж*. *арх*. забавиште (*в*. **детски дом**)

заба́вен *йрид*. забавен, интересен

забавле́ние *ср*. забава

забавля́вам *н*. забавува || — **се** *йовр*. се забавува,

заба́вям *н*. **заба́вя** *с* забавува, забави, одолжува, задржува, задржи — **не ще ви забавя много** нема многу да ве задржам; || — **се** *йовр*. се забава, се задржува, се бави

забе́жка *ж*. скршнување — **леви забежки** леви скршнувања

забе́лвам *н*. **забе́ля** *с*. забелува, забели, почнува да бели

забележи́м *йрид*. забележлив, видлив — **разликата е забележима** разликата е видлива — **~ знак** видлив знак

забележи́телен *йрид*. значаен, познат, истакнат, прочуен, еминентен, исключителен—**това е един ~ талант** тоа е еден исключителен талент

забележи́телност *ж*. знаменитост — **разглеждам забележителностите на града** ги разгледувам знаменитостите на градот

забеле́жка *ж*. забелешка — **правя ~ на някого** правам забелешка некому

забеля́звам *н*. **забеле́жа** *с*. забележува, забележа; || **~ се** *йовр*. се забележува, се забележа

забѝвам *н.* **забѝя** *с.* 1) забива, забие, (за)кове — **~ някому нож в гърба** забивам некому нож во грб — **~ гвоздей** ковам шајка; 2) заѕвони, почнува да ѕвони — **камбаните забиха посред нощ** камбаните почнаа да бијат (ѕвонат) среде ноќ; ▱ **~ корен** фаќам корен (останувам долго во едно место) — **забил глава в книга** ја забил главата в книга

забика́лка *ж.* заобиколка, заобиколување — **без забикалки** без заобиколки

забика́лям *н.* **забико́ля** *с.* *в.* **заобика́лям**

забѝрам *н.* **забера́** *с.* забере, почнува да бере (да збира)

забленŷвам *с.* почна да фантазира

заблестя́вам *н.* **заблестя́** *с.* заблеснува, заблесне, заблеска

заблещŷкам *с.* *в.* **заблестя́**

заблŷда *ж.* заблуда — **намирам се в ~** сум во заблуда

заблуде́н *прид.* заблуден

заблуждáвам *н.* **заблудя́** *с.* заблудува, заблуди; ‖ — **се** *повр.* се заблуди

заблужде́ние *ср.* *в.* **заблŷда**

заблъ́сквам *н.* **заблъ́скам** *с.* почнува (почне) да удира (тропа, турка)

забогатя́вам *н.* **забогате́я** *с.* (се) забогатува, (се) забогати, се збогати — **когато забогатея** кога ќе се збогатам

забо́ждам *н.* **забо́да** *с.* почнува да боде; насадува, забодува, (се) забоде

забо́й *м.* јама (окно) во рудник

заболевáемост *ж.* *рус.* број на заболувања

заболя́вам *н.* **заболе́я** *с.* заболува, заболи; се поболи; се разболи

заборчáвам *н.* **заборче́я** *с.* (се) задолжува, (се) задолжи, се заборчува

забрáва *ж.* заборав; заборавеност — **във виното търси утеха и ~** в виното бара утеха и заборав

забравáн *м.* **забрáвана** *ж.* заборавко, расејан човек

забрáвям *н.* **забрáвя** *с.* заборава, заборави — **забравил си чадъра в трамвая** си го заборавил чадорот во трамвај — **не забравяй да ѝ кажеш** не заборавај да ѝ кажеш; ‖ — **се** *повр.* се заборава

забраде́н *прид.* забраден (со шамија)

забрáдка *ж.* *нар.* забратка, шамија — **бялата ~ пази от слънчев удар** белата шамија штити од сончев удар; ▱ **черни забрадки** црни шамии (симболи на смрт и тага)

забрáждам *н.* **забрáдя** *с.* забрадува, забради; врзува, врзе (шамија); ‖ — **се** *повр.* се забрадува, се забради

забрáна *ж.* забрана — **~ на атомните опити** забрана на атомските проби — **налагам | снемам ~** ставам | симнувам забрана

забране́н *прид.* забранет — **забранена зона** забранета зона — **вход ~!** влез забранет! — **минаването забранено!** минувањето забрането!

забраня́вам *н.* **забраня́** *с.* забранува, забрани — **забраняват му да влезе** му забрануваат да влезе

забременя̀вам *н.* **забременя̀** *с* забременува, забремени
забро̀дя *н.* заскитува, заталкува
забръмча̀вам *н.* **забръмча̀** *с.* забрчува, забрчи — **моторите забръмчаха** моторите забрчеа
забръ̀сна *с.* (се) забричува, (се) забричи
забумтя̀вам *н.* **забумтя̀** *с.* зататнува, зататни
забутвам *н.* **забутам** *с.* забутува, забута — **къде сте забутали ножиците?** каде сте ги забутале ножиците?
забу̀чвам *н.* **забу̀ча** *с.* забива, забуцува, забуца — ~ **кол в земята** забуцувам кол во земјата
забу̀чен *прид.* забиен, забуцан
забуча̀вам *н.* **забуча̀** *с.* забучува, забучи
забързвам *н.* **забързам** *с.* забрзува, забрза
забъ̀ркан *прид.* 1) збркан, конфузен; 2) замешан
забъ̀рквам *н.* **забъ̀ркам** *с.* 1) збркува, збрка; 2) замешува, замеша ; || — **се** *повр.* се збркува, се збрка; се замешува, се замеша
забъ̀рсвам *н.* **забъ̀рша** *с.* (се) забришува, (се) забрише
забя̀гвам *н.* **забя̀гвам** *н.* **забя̀гна** *с.* забегнува, забегне
завалѐн *прид.* расипан, неправилен — ~ **език** расипан јазик — **той попита на** ~ **английски език** тој запраша на расипан англиски јазик
завалѝя *прид. непр. тур. разг.* завалија, беден; *како им.* клетник, бедник
заваля̀ва *н.* **завалѝ** *с безл.* заврнува, заврне (дожд, снег, град)
зава̀лям *н.* **заваля̀** *с.* кутнува, кутне (на земја); || — **се** *повр.* се ниша (во облеке) — **какво се заваляш като пијан?** што се нишаш како пијан?
зава̀рвам *н.* **зава̀ря** *с.* 1) наоѓа, најде, заварува, навари — **заварих го в градината** го заварив во градината — **заварил го на местопрестъплението** го најде на местото на престапот; 2) затече (дете од друг брак); ◻ **добре (си) заварил** добро не најде
зава̀рдвам *н.* **зава̀рдя** *с.* заштитува, заштити, зачува, одбрани; || — **се** *повр.* се зачува, се заштити
зава̀рен *прид.* заварен, затечен, фатен — ~ **в кражба** затечен на кражба — ~ **син** затечен син (дете од првиот брак)
зава̀реник *м.* **зава̀реница** *ж.* пасинок, паштерка (деца од првиот брак) — **мащехата не обича завареницата** маштеата не ги сака најдените деца
заваря̀вам *н.* **заваря̀** *с.* заварува, навари; почнува да вари
заведѐние *ср.* претпријатие, дуќан; установа, институција-завод — **учебно** ~ школска установа (институција)
завѐждам *н.* **заведа̀** *с.* 1) заведува, заведе, одведува, одведе; 2) заведува, заведе (процес, судско дело); 3) раководи; 4) води (книговодство, архива и сл.);
завѐждащ *м. канц.* што заведува, што раководи (отсек, служба и сл.) — ~ **учебен отдел** реферат за просвета
завербу̀вам *н. с.* заврбува
заверѝтел *м.* заверувач, што заверува (записник и сл.)

заве́рка *ж.* заверка — **~ на паспорта** заверка на пасппорт
заверя́вам *н.* **заверя́** *с.* заверува, завери
заве́са *ж.* 1) завеса (во театар); 2) завеса, перде (дома) — **повдигам | спускам ~** дигам | спуштам завеса — **огнена ~** *воj.* огнена завеса (преграда) — **желязна ~** *полиш.* железна завеса
за́вет *м.* завет (од ветар) — **на ~** во завет
заве́т *м. лиш.* завет; последен збор; совет, упатство; заветување — **Старият | Новият** ~ *рел.* Стариот | Новиот завет
за́ветен *йрид.* заветен, што не е изложен на ветар
заве́тен *йрид.* свет, сакан, ценет, заветуван
завеща́вам *н.* **завешта́я** *с.* (на)прави тестамент; завештава, завешта
завеща́ние *ср.* завештание, тестамент — **правя ~** правам завештание, оставам тестамент
завеща́тел *м.* завештател
заве́ян *йрид.* завеан, чукнат; расеjан
завзе́мам *н.* **заве́ма** *с.* зазема, заземе — **войската завзе позицията на противника** воjската jа заседе непријателската позиција; — **се** *йовр.* се зазема, се заседе (за нешто и за некого)
завивам *н.* **зави́я** *с.* 1) скршнува, скршне (променува правец); 2) завиткува, завитка, покрива покрие — **майката завива децата си с одеяло** мајката ги завиткува своите деца со ќебе; 3) свртува, сврти; ◻ **зави ми се свят** ме фати несвестица; ми се врти во главата
зави́вам се *н.* **зави́я се** *с. йовр.* се завиткува, се завитка
зави́вка *ж.* покривач (ќебе, jорган и сл.)
зави́ден *йрид.* завиден — **завидни успехи** завидни успеси
зави́ждам *н.* **зави́дя** *с.* завидува, завиди — **завиждам му на успеха** му завидувам на успехот
зави́квам *н.* **зави́кам** *с.* завикува, завика
завина́ги *йрил.* засекогаш, занавек — **веднаш ~** еднаш за секогаш
зави́нтвам *н.* **зави́нтя** *с.* зашрафува, зашрафи
зави́рам *н.* **завра́** *с.* вовира, вовре; пикнува, пикне — **не си завирай носа, където не трябва** не вовираj (пикаj) го носот каде што не треба
зави́рам *н.* **завря́** *с.* зовира, зоврие
зави́рвам, зави́рявам *н.* **завиря́** *с.* полни, наполнува, наполни (базен со вода); || — **се** *йовр.* се полни, се наполнува со вода
зави́сим *йрид.* зависен, несамостоен
зависи́мост *ж.* зависност — — **в ~ от времето** во зависност од времето
за́вист *ж.* завист — **пукам от ~** *разг.* пукам од завист
завистли́в *йрид.* завислив
зави́стник *м.* **зави́стница** *ж.* зависливец, зависливка, зависник, зависница
зави́ся *н.* зависи — **това не зависи от мене** тоа не зависи од мене

завйт *прид.* завиткан

завладя́вам *н.* **завладе́я** *с.* 1) завладува, завладее; 2) *фиг.* освојува (освои) публика, придобива, придобие

завлйчам *н.* **завлека́** *с.* 1) завлекува, завлече, однесе — **водата завлече царевиците** водата ги завлече (однесе) пченките; 2) браносува (нива); 3) избегнува (избегне) плаќање (враќање на предмети); измамува, измами; — **се** *повр.* се влечка, се завлечка

заво́д *м.* фабрика, големо стопанско претпријатие — **автомобилен** | **военен** ~ фабрика за автомобили | воена фабрика — **металургичен** ~ железарница **машиностроителен** ~ фабрика за машини — **химически** ~ хемиска фабрика — **работя в завода** работам во фабрика — **нашият** ~ нашата фабрика (нашето претпријатие) — **нов** ~ нова фабрика

заво́дски *прид.* фабрички — ~ **комитет** фабрички комитет

завоева́ние *ср.* придобивка, достигање, успех — **завоевания на днешната наука** придобивки на денешната наука

завоева́тел *м.* завојувач, освојувач

завоева́телски *прид.* завојувачки, освојувачки

завоева́телен *прид.* завојувачки, освојувачки — **завоевателна политика** освојувачка политика

завой *м.* свиок, завој (пресврт) — **опасен** ~ опасен свиок; *фиг.* ~ **в политиката** завој во политиката

завоня́вам *н.* **завоня́** *с.* засмрдува, засмрди

завою́вам *с.* освои; *фиг.* освои (срца, публика)

за́връз *м.* *нар.* заврзок (за плод), зачеток

завръ́зка *ж.* *лит.* заплет, заврска — ~ **на разказ** заплет во расказ

завръ́щам *н.* **завъ́рна** *с.* 1) скршнува, скршне; 2) враќа добиток, одвраќа; || — **се** *повр.* се враќа (врати), се свртува, се сврти (лево или десно)

завтйчвам се *н.* **завтека́ се** се стрчува, се стрча

завча́с *прил.* *разг.* веднаш, завчас

за́вчера *прил.* завчера, некни — ~ **валя силен дъжд** завчера врнеже силен дожд

за́вчерашен *прид.* завчерашен

завъ́ждам *н.* **завъ́дя** *с.* запатува, запати (добиток, цвеќе); || — **се** *повр.* се запатува, се запати

завълну́вам се *н.* *повр.* се забранува, се разбранува

завързя́к *м.* 1) џуџе, мал (по раст) човек; 2) глуждовито дрво

завъ́рзвам *н.* **завъ́ржа** *с.* заврзува, заврзе (јаже; познанство; плод)

завърлу́вам *с.* зареди, владее (болест и сл.)

завъ́ртам и **завъртя́вам** *н.* **завъртя́** *с.* 1) завртува, заврти, почнува да врти — **от вчера съм завъртял тази машина** од вчера сум почнал да ја вртам оваа машина; 2) закуќува, закуќи — **завъртял къща** закуќил куќа; се завр-

тува, се заврте (на едно место) — **той не се завърта на едно място** тој ќе се завртува на едно место — **тя не се завърта в къщи** таа не се завртува дома (никогаш не е дома)

завърту́лка *ж. в.* **завърнга́чка**

завъ́ршвам *н.* **завъ́рша** *с.* 1) завршува, заврши — **пътят ще бъде завършен тази година** патот ќе биде завршен годинава — ~ **образованието си** завршувам образование; 2) започнува, започне — **завършил съм една работа** започнав една работа

завъ́ршек, завъ́ршък *м.* крај, завршок

завъ́ршен *прид.* 1) завршен, свршен; 2) краен, дефинитивен — ~ **вид на ръкописа** краен вид на ракописот

завъ́ршил, -а, -о *прид.* завршен *како им.* завршен ученик, дипломиран студент

завя́вам *н.* **заве́я** *с.* завева, завее

зага́дка *ж.* загатка — **този човек е за мене една** ~ за мене овој човек е една загатка

зага́дъчен *прид.* загадочен, таинствен, мистериозен, проблематичен, нејасен — **загадъчно явление** загадочна појава — ~ **човек** мистериозен човек

зага́дъчност *ж.* загадочност, таинственост, мистериозност

зага́звам *н.* **зага́зя** *с.* 1) загазува, загази, зацапува, зацапа — **загазил из студената вода** загазил (зацапал) по студената вода; 2) *разг.* загазува (се наоѓа во неприлика) — **загазихме до гуша в борчове** загазивме до гуша во долгови

зага́р *м. арх.* загар (ловечко куче)

загари́я *ж.* вид пченица (се одгледува кај Стара Загора)

зага́рям *н.* **загоря́** *с.* 1) загорува, загори — **хлябът е загорял** лебот загорил; 2) засушува, засуши — **загоряла рана** засушена (заздравена) рана; 3) е многу жеден, гори од жед, загорува за вода

зага́свам *н.* **зага́сна** *с.* загасува, загаси

загася́вам *н.* **загася́** *с.* гаси, гасне, згасне

зага́твам *н.* **зага́тна** *с.* загатнува, загатне

зага́щвам *н.* **зага́щя** *с.* опкружува, опкружи; опколува, опколи

загде́то, заде́то 1) *сврз.* затоа што, зашто, оти, дека — **мразя те,** ~ **ме изложи** те мразам зашто (дека) ме посрами; 2) *прил.* каде било, каде да е

заги́вам *н.* **заги́на** *с.* загинува, загине — **загина в борбата за свобода** загина во борбата за слобода

загла́вен, -вна, -вно *прид.* насловен, заглавен — **заглавни букви** насловни букви — **заглавна страница** насловна страница

загла́вие *ср.* наслов, заглавие (обично во весник) — **шумно** ~ шумен наслов

загла́вка *ж.* 1) голема буква, иницијал; 2) *дијал.* клин, заглавка

загладе́н *прид.* измазнет, дотеран
загла́ждам *н.* **загла́дя** *с.* 1) загладува, загладн; 2) точи, наточува; 3) *фиг.* замачкува; || — **се** *повр.* се поправа (физички); се наточува (нож)
загле́ждам *н.* **загле́дам** *с.* 1) загледува, загледа, запира поглед; || — **се** *повр.* се загледува, се загледа
заглуша́вам *н.* **заглуша́** *с.* заглушува, заглуши
заглуши́тел *м.* *тех.* придушувач (на звук)
заглуши́телен *прид.* заглушлив, заглушен, заглушувачки — **заглушителна станция** станица за заглушување на радио-емисиите, заглушувачка станица
загл ъ́хвам *н.* **загл ъ́хна** *с.* 1) стивнува, стивне, не се слуша веќе — **името му зъглъхна** името веќе не му се слуша; 2) заглувнува, заглувне;
загнездя́вам *н.* **загнездя́** *с.* загнездува, загнезди; || — **се** *повр.* се загнездува, се загнезди
загни́вам *н.* **загни́я** *с.* загнива, загние
загова́рям[1] *н.* **загово́ря** *с.* 1) зазборува; 2) прозборува, проговори; 3) *фиг.* **съвестта му заговори** совеста му проговори — **у него заговори чувството за лично достойнство** во него проговори чувството на лично достоинство; || **се** *повр.* се зазборува
загова́рям[2] *н.* кова (заговор)
за́говезни *мн.* поклади (верски обичај)
за́говор *м.* заговор — **устройвам** ~ подготвувам заговор
загово́рник *м.* заговорник
загово́рнически *прид.* заговорнички
заго́лвам *н.* **заго́ля** *с.* се одголува, одголи
заго́нвам *н.* **заго́ня** *с.* потерува, потера; истерува, истера
заго́рец *м.* **заго́рка** *ж.* планинец, планинка
загорча́ва *н.* **загорчи́** *с.* загорчува, загорчи
загоря́вам *н.* **загоря́** *с.* *в.* **зага́рям**
загоря́л *прид.* пламнат, изгорен (од сонце)
загра́бвам *н.* **загра́бя** *с.* заграбува, заграби
загра́ждам *н.* **загра́дя** *с.* заградува, загради; оградува, огради — **ще заградим ливадата да не влиза добитък** ќе ја заградиме ливадата за да не влегува добиток
загра́де́н *прид.* заграден, ограден
загражде́ние *ср.* ограда — **телено** ~ *воj.* жичена (бодкава) ограда
загре́бвам *н.* **загреба́** *с.* 1) загребува, загребе; заструже; 2) црпе, зафаќа (нешто со раце, лопата, весло, лажица и сл.)
загри́бам *н.* *в.* **загре́бвам**
загри́жвам се *н.* **загри́жа се** *с.* *повр.* (се) загрижува, (се) загрижи
загри́жен *прид.* загрижен
загри́женост *ж.* загриженост
загри́звам *н.* **загри́за** *с.* загризува, загризе
загрозя́вам *н.* **загрозя́** *с.* огрдува, огрди
загрубя́вам *н.* **загрубя́** *с.* загрубува, загруби

загрѣщам *н.* **загѣрна** *с.* загрнува, загрне, завиткува, завитка (со алишта и сл.)

загрявам *н.* **загрéя** *с.* загрева, загрее; затоплува, затопли (јадење)

загрявка *ж.* загревање (при лекување)

зáгуба *ж.* 1) загуба, штета, губење — **чиста** ~ чиста загуба — ~ **на време и пари** губење време и пари — **в** ~ **съм** сум во загуба — **сушата причини големи загуби на народното стопанство** сушата му направи големи загуби на народното стопанство — ~ **на кръв** губење крв — **претприятието претърпя загуби** претпријатието претрпе загуби — **продавам на** ~ продавам со загуба; 2) *воj.* **загуби в хора** загуби во луѓе — *мед.* ~ **на памет** губење памет — ~ **на трудоспособност** губење на работна способност

загýбвам *н.* **загýбя** *с.* загубува, загуби — **загубил си кесията** си го загубил ќесето — ~ **съзнание** губам свест (паѓам во несвест) — **нищо не сте загубили** ништо не сте загубиле — **той загуби в изборите** тој загуби на изборите; ◻ ~ **почва под краката си** губам почва под нозете — **този закон е загубил сила** овој закон не е на сила; || — **се** *повр.* се загубува, за загуби

загýбен *прид.* загубен — ~ **ключ** загубен клуч; *фиг.* пропаднат, загубен — **това е загубена работа!** тоа е загубена работа! — ~ **тип** загубен тип

загѣвам *н.* **загѣна** *с.* завиткува, свиткува, спакува

загълчáвам *н.* **загълчá** *с.* завикува, завика, (за)вреви — **пак загълчаха децата** пак завревија децата

загѣрбвам се *н.* **загѣрбя се** *с. повр.* врти грб (некому)

загѣрчвам се *н.* **загѣрча се** *с повр.* се згрчува, се грчи, се витка (од болки)

зад *пред.* зад, по — ~ **къщата е градината** зад куќата е градината — ~ **ъгъла** зад аголот (зад ќоше) — **какво се крие** ~ **това?** што се крие зад тоа? — **тичам** ~ **някого** трчам по некого — **един** ~ **друг** еден по друг

задáвам *н.* **задáм** *с.* 1) почнува да дава — **от утре ще задаваме книги за прочит** од утре ќе почнеме да даваме книги за читање; 2) задава, зададе, постави — **зададох му въпрос** му поставив прашање; — **учителят ни зададе домашно упражнение** учителот ни зададе домашна задача — **той ми задава ядове** тој ми задава грижи, јадови (маки)

задáвам се *н.* **задáм се** *с.* се задава, се зададе — **зададе се облък тъмен** темен се облак зададе

задáвен *прид.* придушен — ~ **глас** придушен глас

задáвям *н.* **задáвя** *с.* 1) задавува, задави; 2) *фиг.* задушува, задуши; || — **се** *повр.* се задавува, се задави

задáча *ж.* задача (математичка, општествена) — **нашата ~ е да запазим мира** нашата задача е да го зачуваме мирот

задграни́чен *йрид.* задграничен, што важи за странство — **~ паспорт** паспорт **задгранично правителство** емигрантска влада

задгрóбен *йрид.* задгробен — **~ живот** задгробен живот

задéлям *н.* **заделя́** *с.* одделува, оддели; изделува, издели (парични средства)

зáден *йрид.* заден, спореден — **~ вход** заден (споредеи) влез — **задно колело** задно тркало — **заден ход** движење назад (рикверц) — **най-заден** последен; ☐ **задна мисъл** задна (скриена) мисла

задéто *йрил. сврз. в.* **загдéто**

заджáвка *с.* зацавка (куче)

зади́гам *н.* **зади́гна** *с.* 1) краде, украде; 2) дига, дигне — **кой задигна парите?** кој ги украде парите?

зади́мен *йрид.* зачаден; задимен

задимя́вам *н.* **задимя́** *с.* (се) задимува, (се) задими; (се) зачадува, (се) зачади

зади́рям *н. нар.* задира, задре — **не задиряй момичето!** не задирај го девојчето!

зади́швам *н.* **зади́шам** *с.* задишува, задише (и задиши)

задкули́сен *йрид.* заткулисен

задлъжнявам *н.* **задлъжнéя** *с.* се задолжува, се задолжи

задминáвам *н.* **задми́на** *с.* надминува, надмине

задмóрски *йрид* прекуморски

зáдник *м.* **зáдница** *ж.* задник

заднишкóм, заднишкáта *йрил.* назадечки

задоволéн *йрид.* задоволен, — **задоволени амбиции** задоволени амбиции

задоволи́телен *йрид.* задоволителен — **~ успех** задоволителен успех

задовóлство *ср.* задоволство, сатисфакција

задоволя́вам *н.* **задоволя́** *н.* задоволува, задоволи — **човек не може да задоволи всички** човек не може секого да го задоволи

задокеáнски *йрид.* прекуокеански — **~ страни** прекуокеански земји

задомя́вам *н.* **задомя́** *с.* задомува, задоми; омажи, ожени

задóчен *йрид.* вонреден, дописен, што не е присутен — **задочна присъда** пресуда во осуство на обвинетиот — **задочно обучение** дописно, вонредно учење

задóчник *м.* **задóчница** *ж.* вонреден студент (студентка)

задóчно *йрил.* вонредно, дописно (учење)

задрáскван *н.* **задрáскам** *с.* 1) пречкртува, пречкрта; 2) задраскува, задраска

задру́га *ж.* задруга (патријархално семејство); задруга (кооперација)

задру́жен *йрид.* задружен (семеен); колективен, заеднички, општ

задрѣ́жка *ж.* пречка, тешкотија

задрѣ́нквам *н.* **задрѣ́нкам** *с.* задрнкува, задрнка; забрборува, забрбори

задрѣ́ствам *н.* **задрѣ́стям** *с.* закрчува, закрчи (затвора улица и сл.) — **улиците бяха**

задрѣстени от хора улиците беа закрчени од луѓе
задря́мвам *н.* **задре́мя** *с.* задремува, задреме
за́дух *м.* задув, запурнина; *мед.* астма
за́духа *ж.* *дијал в.* **за́дух**
заду́хвам *н.* **заду́хам** *с.* задува, дувне; ☐ **задуха нов вятър** задува нов ветар (нова политика)
задуша́вам *н.* **задуша́** *с.* 1) задушува, задуши; 2) вари јадење во затворен сад; ‖ — **се** *йовр.* се задушува, се задуши
заду́швам *н.* **заду́ша** *с.* почнува да души, надушува
задуше́вен *йрид.* срдечен, интимен, искрен, пријателски
заду́шено *ср.* специјално јадење (задушено јадење)
задушли́в *йрид.* задушлив, отровен — **задушливи газове** задушливи гасови
заду́шница *ж.* *нар.* задушница
задъ́вкавам *н.* **задъ́вкам** *с.* зацвакува, зацвака
задълбоча́вам *н.* **задълбоча́** *с.* задлабочува, задлабочи; продлабочува — ~ **своите знания** ги продлабочувам своите знаења; ‖ — **се** *йовр.* се задлабочува, се задлабочи; се продлабочува
задълбоче́н *йрид.* задлабочен, студнозен — ~ **анализ** студиозна анализа
задължа́вам *н.* **задължа́** *с.* задолжува, задолжи; обврзува, обврзе — **това не ме задължава** тоа не ме обврзува ☐ **задължавам сметка** ја задолжувам сметката; ‖ — **се** *йовр.* се обврзува, се задолжува
задълже́н *йрид.* задолжен
задълже́ние *ср.* 1) задолжение, обврска — **служебни задължения** службени обврски — — **поемам** ~ прифаќам задолжение — **това е мое** ~ тоа е мое задолжение; 2) задолжување (со пари)
задължи́телен *йрид.* задолжителен — **задължително образование** задолжително образование — **задължителна военна служба** задолжителна воена служба—**присъствието на всички членове е задължително** задолжително е присуството на сите членови
задължи́телно *йрил.* задолжително — ~ **е** задолжително е
задъ́нвам *н.* **задъ́ня** *с.* 1) става (стави) дно; 2) затнува, зачепува; ‖ — **се** *йовр.* се затнува, се зачепува
задъ́нен *йрид.* затнат, зачепен, затворен — **задънена улица** слепа улица, ќорсокак
задъ́ржам *н.* **задържа́** *с.* 1) задржува, задржи — **задържаха ме до късно** ме задржаа до доцна; 2) чува, држи — **не** ~ **пари у себе си** не држам пари во себе си; 3) присилно задржува, затвара — ~ **под стража** притворам (некого); ‖ — **се** *йовр.* се задржува, се задржа (на едно место)
задържа́н *йрид.* задржан, притворен; 2) *како им.* заробеник, затвореник
задъ́хан *йрид.* зазбиван
задъ́хвам се *н.* **задъ́хам се** *с.* *йовр.* се зазбива
задя́вам *н.* **задя́на** *с.* 1) заденува, задене; закачува (нешто);

2) задева, гиба — **стига си го задлявал** доста си го задевал
задя́вка *ж.* задевање, шега, подбив
за́едно *прил.* заедно, едновремено
за́ек *м.* (*мн.* **за́йци**) зајак (мн. зајаци) — **страхлив като** ~ плашлив како зајак — **има ли зайци?** има ли зајаци?; ▱ **с един куршум два заека** (*нар.* *й*) со еден куршум два зајака
зае́квам *н.* **зае́кна** *с.* тепка, пелтечи
зае́кване *ср.* тепкање, пелтечење
за́ем *м.* заем — **вземам пари на** ~ земам пари на заем; — **давам пари на** ~ давам пари на заем
зае́мам[1] *н.* **зае́ма** *с.* зајмува, зајми, зема (дава) на заем
зае́мам[2] *н.* **зае́ма** *с.* 1) зафаќа (место), зазема — **дървата са заели целия двор** дрвата го зафатиле целиот двор; 2) живее, се наоѓа, зазема положба; 3) зазема со сила, окупира; || — **се** *йовр.* се зазема (за нешто), се прифаќа
зае́мка *ж.* заемка (во јазик и култура)
заемода́вец *м.* заемодавец, кредитор
заемообра́зно *прил.* во вид на заем (кредит), како кредит
зае́т *прид.* 1) зафатен, ангажиран — **заето място** зафатено место; 2) зајмен
зае́тост *ж.* зафатеност, ангажираност
за́ешки *прид.* зајачки — **заешка кожа** зајачка кожа; ▱ **заешко сърце** зајачко срце

зажадня́вам *н.* **зажадне́я** *с.* зажеднува, зажедни
заживя́вам *н.* **заживе́я** *с.* заживува, заживее — ~ **нов живот** заживувам нов живот — **те заживяха като приятели** тие заживеаја како пријатели
зазвънтя́вам *н.* **зазвънтя́** *с.* заѕвечува, заѕвечи, заѕвечка
заздравя́ва *н.* **заздраве́е** *с.* заздравува, заздрави, зараствува, зарасте (за рана)
заздравя́вам *н.* **заздравя́** *с.* зацврстува, зацврсти
зазеленя́ва се *н.* **зазелене́е се** *с. йовр.* (се) зазеленува, (се) зазелени **дърветата се зазелениха** дрвјата зазеленија
заземя́вам *н.* **заземя́** *с. ел.* заземјува, заземји
заземя́ване, заземле́ние *ср. ел.* заземјување
зазимя́вам *н.* **зазимя́** *с.* зазимува, зазими
зазоря́ване *ср.* зазорување, разденување, осамнување
зазоря́ва се *н.* 3. *л.* *ед.* (се зазорува, осамнува
зазу́брям *н.* **зазу́бря** *с.* почнува да буба (да учи напамет)
зазъ́бица *ж.* 1) зазабица; 2) *мед.* гингивитис, воспаление на непцата
заигра́вам *н.* **заигра́я** *с.* заигрува, заигра; || — **се** *йовр.* се заигрува; се разигрува
заимству́вам *н.* позајмува, зајми, презема (од друг јазик или од друга култура)
заинатя́вам се *н.* **заина́тя се** *с. йовр.* се заинатува, се заинати
заинтересо́ван *прид.* заинтересиран; ангажиран, пристрасен

заинтересу́вам се *н. с. йовр.* се заинтересира

заинтригу́вам *с.* заинтригува; заинтересира, покажува големо љубопитство

за́йскам *н.* **за́йскам** *с.* побарува, побара

за́йка *ж. зоол.* зајачица

зайча́р *м.* 1) зајчар 2) ловец-зајчар; 3) одгледувач на зајаци

зайче́ *ср. дем.* зајаче

закале́н *йрид.* закален, прекален — *фиг.* ~ **борец** прекален борец

зака́лка *ж.* закалување, калење

зака́на *ж.* закана (застрашување со нешто)

зака́нвам *н.* **зака́ня** *с.* почнува да кани, понуди (гости)

зака́нвам се *н.* **заканя се** *с. йовр.* 1) се заканува, се закани (некому); 2) почнува да се подготвува

закани́телен *йрид.* заканувачки

зака́рвам *н.* **зака́рам** *с.* 1) почнува да тера или да врши нешто — **закараха една хубава народна песен** започнаа една убава народна песна; 2) тера (животни, луѓе); 3) пренесува; || — **се** *йовр.* се закарува, се закара

закача́лка *ж.* закачалка

зака́чам *н.* **зака́ча** *с.* 1) закачува, закачи; обесува, обеси — ~ **палтото на закачалката** го закачувам палтото на закачалка; 2) чепка, гиба — **не закачай раната** не чепкај ја раната; 3) задира — **Иван закача момите** Иван ги задира момите; || — **се** *йовр.* се задира

зака́чка *ж.* шега, задевање

зака́шлям се *йовр.* се закашла

заквича́вам *н.* **заквича́** *с.* заквичува, заквичи

закико́твам се *н.* **закико́тя се** *с. йовр.* се закикотува, се закикоти

закипя́вам *н.* **закипя́** *с.* зоврива, зоврие; *фиг.* се налути

заки́хвам *н.* **заки́хам** *с.* закивува, закива

заки́чвам *н.* **заки́ча** *с.* закитува, закити (со цвеќе)

закла́ждам *н.* **заклада́** *с.* запалува, запали (оган)

закла́щам *н.* **заклатя́** *с.* заклатува, заклати

закле́вам *н.* **закълна́** *с.* 1) заколнува, заколне, полага заклетва (или свечена обврска); 2) проколнува (некого); || — **се** *йовр.* се заколнува, се заколне

заклеймя́вам *н.* **заклеймя́** *с.* жигосува, жигоса; раскринкува

закле́т *йрид.* заклет, непомирлив — ~ **враг** заклет враг (непријател)

закле́щвам се *н.* **закле́щя се** *с. йовр.* (се) заклештува, (се) заклешти

закли́мвам *н.* **закли́мам** *с.* закимува, закима (со глава)

закли́нам *н.* **закълна́** *с.* заколнува, заколне (некого)

заклина́ние *ср.* заколнување, клетва; анатема

заключа́вам *н.* **заключа́** *с.* заклучува, заклучи (прави заклучок)

заключа́лка *ж.* клучалка

заклю́чвам *н.* **заклю́ча** *с.* заклучува, заклучи (со клуч) — **заключих стаята** ја заклучив собата

заключéние *ср.* заклучок — **вадя ~** правам заклучок (доаѓам до заклучок)
заключѝтелен *прид.* завршен, последен — **заключително заседание** завршно заседание — **заключителна сцена** *театр.* завршна сцена
заковáвам *н.* **заковá** *с.* заковува, закове; *фиг.* стои како закован
закóлвам *н.* **закóля** *с.* заколува, заколе
заколéние *ср. лит.* заколување, колење, сигурна смрт — **Пращат на ~ един народ** (Г. Кирков) Еден народ го испраќаат во сигурна смрт
закóн *м.* 1) закон — **нарушавам ~** прекршувам закон — **по силата на закона** по силата на законот — **законът влиза в сила** законот влегува во сила — **обратна сила на закона** ретроактивна сила на законот — **действуващите закони** важечките закони — **в рамките на закона** во рамките на законот — **обявяам извън закона** го ставам надвор од законот — **в името на закона** во името на законот — **~ за лова** закон за ловот — **наказателен ~** кривичен закон **военен ~** воен закон; 2) природен закон, законитост — **законите за развитието на обществото** законите на општествениот развиток; 3) *разг.* вероисповест, закон на една религија
закóнен, -óнна, -óнно *прид.* законски, легален, законит — **законно дете** законито дете — **законна сила** законска сила — **~ наследник** законски наследник — **на законно основание** на законска основа (врз основа на закон) — **~ срок** законски рок — **законни средства за борба** легални средства за борба
закóнник *м.* законик, кодекс
закóнност *ж.* законитост
законоведéние *ср.* право, правни науки; познавање на законите
законовéд(ец) *м.* правник, познавач на закони
законодáтел *м.* законодавец
законодáтелен *прид.* законодавен
законодáтелство *ср.* законодавство — **трудово ~** трудово (работно) законодавство
закономéрен *прид.* закономерен
закононарушéние *ср.* престап, кршење на закон
законопроéкт *м.* нацрт на закон
законосъобрáзно *прил.* сообразно со законот, во склад со законот
закопáвам *н.* **закопáя** *с.* закопува, закопа
закопнявам *н.* **закопнéя** *с.* закопнее, почнува да копнее (за некого или за нешто)
закопчáвам *н.* **закопчáя** *с.* закопчува, закопча; запетлува, запетла
закоравявам *н.* **закоравéя** *с.* закоравува, закорави
закостенявам *н.* **закостенéя** *с.* се стврднува, се скаменува, се запира во развојот
закостенялост *ж. лит.* конзервативност, застој

закра́чвам *н.* **закра́ча** *с.* зачекорува, зачекори

закре́пвам *н.* **закре́пна** *с.* закрепнува, закрепне; зајакнува, зајакне (материјално); || — **се** *йовр.* се зацврстува, се консолидира

закре́пвам *н.* **закре́пя** *с.* *в.* **закрепя́вам**

закрепостя́вам *н.* **закрепостя́** *с.* закрепостува, закрепости

закрепя́вам *н.* **закрепя́** *с.* закрепува, закрепи; потпира, потпре; || — **се** *йовр.* се закрепува, се закрепи

закрещя́вам *н.* **закрещя́** *с.* закрескува, закреска

закри́вам *н.* **закри́я** *с.* 1) закрива, закрие; покрива, покрие — **тя закри лицето си с ръце** таа со рацете си го покри лицето — **той ме закриваше от чужди погледи** тој ме закриваше од туѓи погледи; 2) затвора, завршува (седница); затвора, затвори (изложба и сл.)

закри́ла *ж.* закрила, заштита, подршка; покровителство

закри́лник *м.* закрилник, покровител

закри́т *йрид.* 1) скриен, скришен, засолнат — **закрито място** скришно место; 2) затворен; завршен — **закрито заседание** затворен состанок — **конференция при закрити врата** конференција зад затворени врати

закри́тие *ср.* засолниште

закръгле́н *йрид.* тркалезен (и тркалест); 2) заокружен — — **закръглена сума** заокружена сума

закръгля́вам *н.* **закръ́гля** *с.* заокружува, заокружи, дава на нешто кружна форма

закръ́пка *ж.* крпа (за крпење)

закупям *н.* **заку́пя** *с.* закупува, закупи

закупва́ч *м.* **закупва́чка** *ж.* закупувач (закупец), закупница (закупничка)

закупу́вам *н.* почнува да купува; откупува

заку́свам *н.* **заку́ся** *с.* закусува, закуси; појадува, појаде

заку́ска *ж.* појадок; закуска

закъде́ *йрил.* каде, накаде, за каде — ~ **си се забързал?** за каде си забрзал?

закъде́то *йрил.* *в.* **закъде́**

закъ́рмям *н.* **закъ́рмя** *с.* задојува, задои; закрмува, закрми (животино)

закърме́н *йрид.* накрмен, задоен, воспитан — **Ботев е** ~ **с духа на народната песен** Ботев е задоен со духот на народната песна

закъ́рпвам *н.* **закъ́рпя** *с.* закрпува, закрпи; *разг.* зема пари од некого со измама — **закърпиха ме 20 лева** ≅ ме закрпија со 20 лева

закъ́ршвам *н.* **закъ́рша** *с.* (се) закршува, (се) закрши — **тя закърши ръце от жалост** таа почна да си ги крши рацете од жал

закъ́свам *н.* **закъ́сам** *с.* зацапува, зацапа (во незгода); *рей.* почнува да кине

закъсне́ние *ср.* задоцнување — **влакът пристигна със** ~ возот дојде со задоцнување

закъсни́тел *м.* механизам за темпирање (на експлозија и сл.)

закъснѝтелен *прид.* што ја намалува брзината (спротивно од забрзувачки)
закъсня̀вам *н.* **закъсне́я** *с.* задоцнува, задоцни — ~ **за влака** задоцнувам на воз
закъсня̀л *прид.* задоцнет, што задоцнува
закъта́н *прид.* скриен, скришен — **закътано място** скришно место
закъ̀тавам *н.* **закъ̀там** *с.* сокрива, сокрие; засолнува, засолни
за́ла *ж.* сала, — **операционна** ~ операциона сала — **съдебна** ~ судска сала — **пълна** ~ полна сала — **танцувална** ~ сала за играње
зала́вям *н.* **зало́вя** *с.* 1) фаќа, фати — ~ **крадец на местопестъплението** фаќам крадец на лице место — **залових една лисица в капан** фатив една лисица во клопка; 2) фаќа (работа) — ~ **работа** почнувам работа; ‖ — **се** *повр.* се зафаќа (за работа); одбира — **лош път си заловил, момко!** лош пат си одбрал момче! ▱ **не се залавяй с него!** ≅ немој да имаш работа со него
зала́гам *н.* **зало́жа** *с.* 1) постава, става, намести (мрежа, клопка и сл.); 2) заложува, заложи; ▱ ~ **си главата, ако това не е така** главата си ја залагам ако тоа не е така
заледе́н *прид.* замрзнат — **заледено месо** замрзнато месо — **заледена река** замрзната река
заледя̀вам *н.* **заледя̀** *с.* замрзнува, замрзне; ‖ — **се** *повр.* се заледува, се заледи; се замрзнува, се замрзне
залежа́л *прид.* што лежи, што не се продава — **залежали стоки** непродадена стока
зале́жи *мн.* наоѓалишта на руда, нафта и сл., резерви од руда
за́лез *м.* 1) заод (за Сонцето, Месечината), зајдисонце 2) *фиг.* опаѓање (на силата, талентот и сл.)
зале́пвам *н.* **зале́пя** *с.* залепува, залепи — ~ **марка на писмо** залепувам марка на писмо; ▱ **залепвам плесница някому** залепувам некому шлаканица; ‖ — **се** *повр.* се залепува, се залепи; *фиг.* се залепува, се залепи — **залепил се за нея като гербова марка** се залепил за неа како таксена марка
залесѝтелен *прид.* што се однесува на пошумување
залеся̀ване *ср.* пошумување — ~ **на голините** пошумување на голините — **младежите показаха отлични резултати в залесяването** младинците постигнаа одлични резултати во пошумувањето
залеся̀вам *н.* **залеся̀** *с.* пошумува, пошуми
за́лив *м.* залив — **морски** ~ морски залив
залѝвам *н.* **зале́я** *с.* 1) залева, залее; 2) поплавува, поплави — **придошлата река залива полето** надојдената река го плави полето; ▱ — ~ **пазаря** преплавувам пазар (со стока) — ~ **със светлина** богато осветлувам; ‖ — **се** *повр.* — ~ **се от смях** се кинам од смеење — ~

се от плач се кинам од плачење

зали́зан *прид. разг.* измазнет, залижан

зали́звам *н.* **зали́жа** *с.* (се) залижува, (се) залиже

залиня́вам *н.* **зали́нея** *с.* завенува, завене — **Залиня мома Гергана** (П. Р. Славейков) Завена момата Гергана

зали́сан *прид.* занесен

зали́свам *н.* **зали́сам** *с.* занесува, занесе; (се) залисува, (се) залиса; ‖ — **се** *повр.* се занесува, се занесе, се збуни

залися́ *ж.* занесеност, залисаност

зали́там *н.* **зали́тна** *с.* (се) занесува, (се) занесе; се тетерави — **залита като пиян** се тетерави како пијан; 2) *фиг.* се залага, си ја сака работата

залича́вам *н.* **залича́** *с.* се гледа — **сега вече залича каква била работата** сега веќе се гледа каква била работата

зали́чвам *н.* **зали́ча** *с.* брише, избришува (трага и сл.)

зало́г[1] *м.* залог, капар, гаранција — **оставих 10 лева ~** дадов залог од 10 лева — **~ за дружба** гаранција за пријателство

зало́г[2] *м. грам.* залог — **действителен | страдателен ~** актив | пасив

зало́жба *ж.* надареност, дарба, талент

зало́жник *м.* **зало́жница** *ж.* заложник, заложница

зало́ствам, зало́стям *н.* **зало́стя** *с.* 1) залостува, залости; затвора (затвори) врата со лост; 2) зацврсти, се забарикадира

за́лп *м.* залп, плотун — **партизаните посрещнаха немците със залпове** партизаните ги пречекаа Германците со плотуни

за́лудо *прил. нар.* залудо, некорисно, бадијала

залу́твам се *н.* **залу́там се** *с. повр.* залута, се изгуби

залъга́лка *ж.* залажачка, нешто со кое се залажуваат деца

залъ́гвам *н.* **залъ́жа** *с.* залажува, залаже; ‖ — **се** *повр.* се залажува, се залаже

за́лък *м.* залак; *фиг.* леб — — **изкарвам залъка си** си го вадам лебот; ▱ **не ми се туря ~ в устата** залак неми се клава в уста, не ми се јаде (немам апетит) — **броя някому залците ги** бројам некому залаците — **вземам залъка от устата на някого** му го земам некому парчето леб

залю́бвам *н.* **залю́бя** *с. нар.* заљубува, заљуби — **Залюбил е млади Камен Цена хубавица** (Ив. Вазов) ја заљубил младиот Камен убавицата Цена

залюля́вам *н.* **залюле́я** *с.* (се) залулува, (се) залула; се занишa

залю́шквам *н.* **залю́шна** *с.* занишува, заниша

заля́гам *н.* **зале́гна** *с.* 1) полегнува, полегне — **войниците залегнаха край могилата и откриха огън** војниците полегнаа до ритчето и отворија оган; 2) се заложува, се залага — **всички залягаме**

да изпълним нормите си сите се залагаме да ги исполниме нормите

залязвам *н.* **залязa** *с.* заоѓа, зајде — **лете слънцето рано изгрява и късно залязва** лете Сонцето рано изгрева и доцна заоѓа

замазвам *н.* **замажа** *с.* 1) замачкува, замачка; измачкува, измачка; 2) извалкува, извалка — **замазаха някак си работата** некако ја замачкаа работата

замаскирам *н. с.* замаскира, камуфлира — **войниците замаскираха картечното гнездо** војниците го замаскираа митралеското гнездо

замах, замах *м.* 1) замав, удар — **повалих го с един ~** го кутнав со еден удар; 2) *фиг.* замав, иницијатива

замахам *н.* замавта (почна да мавте)

замахвам *н.* **замахна** *с.* замавнува, замавне

замашен *прид.* што има замав, силен

замаян *прид.* замајан

замба *ж. спец.* замба (за жиг, за удирање дамка)

заменявам, заменям *н.* **заменя** *с.* заменува, замени

замервам, замерям *н.* **замеря** *с.* 1) почнува да мери; 2) фрла (фрли) на некого (камен, снег и сл.)

замесвам, замесям *н.* **замеся** *с.* 1) замесува, замеси; 2) вмешува (некого во нешто) — **и мене ли замесихте в тая работа?** и мене ли ме вмешавте во таа работа? || — **се** *повр.* се замешува, се замеша, се вмешува

замествам, заместям *н.* **заместя** *с.* заменува, замени — **ще го заместите по време на отсъствието му** ќе го замените за време на неговото осуство

заместител *м.* замена — **~ за кафе** замена за кафе

заместник *м.* **заместница** *ж.* заменик, помошник — **~-началник** заменик (помошник) на раководителот

замечтавам се *н.* **замечтая се** *с. повр.* замечтае

замечтан *прид.* замечтан

замижавам *н.* **замижа** *с.* замижува, замиже

заминавам *н.* **замина** *с.* заминува, замине — **влакът замина** возот замина — **утре заминавам за Белград** утре заминувам за Белград; ◇ **заминавам си** си заминувам

замирам *н.* **замра** *с.* замира, замре; одумира, одумре; изумира, изумре

замирисвам *н.* **замириша** *с.* 1) замирисува, замириса; (се) смирисува, (се) смириса

замислен *прид.* замислен

замисленост *ж.* замисленост

замисъл *м.* 1) замисла, цел, намера; 2) план, основна идеја

замислям *н.* **замисля** *с.* замислува, замисли || — **се** *повр.* се замислува, се замисли

замитам *н.* **замета** *с.* 1) заметува, замете; 2) чисти површно

замлъквам *н.* **замлъкна** *с.* (се) замолчува, (се) замолчи; замолкнува, замолкне, молкне

замлясквам *н.* **замляскам, замлящя** *с.* замласкува, замласка

замо́гвам се *н.* **замо́гна се** *йовр.* зајакнува, зајакне во материјален поглед, забогатува
замо́жен *йрид.* имашлив, зајакнат материјално, обезбеден, богат — **заможно семейство** имашливо (богато) семејство
замо́жност *ж.* имашливост, богатство, ситуираност
замомя́вам се *н.* **замоме́я се** *с.* се замомува, се замоми, станува мома
заморя́вам се *н.* **замо́ря се** *с. йовр.* (се) заморува, (се) замори
замра́звам *н.* **замра́зя** *с.* замразува, замрази
замразе́н *йрид.* замрзнат (во фрижидер) — **замразено месо** замрзнато месо — **замразени плодове** замрзнати плодови, замрзнато овошје
замразя́ване *ср.* замрзнување — **дълбоко** ~ длабоко замрзнување
замре́жвам *н.* **замре́жа** *с.* замрежува, замрежи
замрѐзвам *н.* **замрѐзна** *с.* 1) замрзнува, замрзне (за лед); 2) изѕемнува, изѕемне
замрѐквам *н.* **замрѐкна** *с.* замркнува, замркне
замъгля́вам *н.* **замъгля́** *с.* 1) замаглува, замагли; 2) замаглува, замагли (прави нешто нејасно)
замъгле́н *йрид.* замаглен, нејасен
замъжду́квам *н.* **замъжду́кам** *с.* засветкува, засветка — **замъждукаха звезди** засветкаа ѕвезди
за́мък *м.* замок — **средневековен** ~ средновековен замок
замѐквам *н.* **замѐкна** *с.* 1) завлечува, завлече; однесува, однесе; 2) довлечува, довлече; 3) зема и не враќа
замълча́вам *н.* **замълча́** *с.* премолчува, премолчи; замолчува, замолчи
замѐнквам *н.* **замѐнкам** *с.* замрморува, замрмори, зборува нејасно
замърмо́рвам *н.* **замърмо́ря** *с.* замрморува, замрмори, промрморува, промрмори
замърся́вам *н.* **замърся́** *с.* извалкува, извалка; загадува, загади — **внимавай да не замърсиш раната** внимавај да не ја загадиш раната
замѐтвам *н.* **замѐтя** *с.* заматува, замати
замя́на *ж.* замена
замя́там *н.* **заме́тна** *с.* 1) почнува да фрла; гаѓа; наметнува, наметне; 2) замандалува, замандали (врата); ‖ — **се** *йовр.* се наметнува, се наметна; 3) преметнува, преметне; ◇ **заметна ми се мускул** ми се преметна мускул
занапре́д *йрил.* во иднина, отсега натаму
зана́сям[1] *н.* **занеса́** *с.* однесува, однесе; ‖ — **се** *йовр.* се занесува, се занесе, се преправа; флертува
зана́сям[2] *н.* *разг.* прави шега со некого; ‖ — **се** *йовр.* се занесува, се подбива
зана́ят *м.* занает; *фиг.* професија
занаятчи́йски *йрид.* занаетчиски
занаятчи́йство *ср.* занаетчиство

занаятчи́я *м.* **занаятчи́йка** *ж.* занаетчија

занемаре́н *прид.* занемарен

занемаря́вам *н.* **занемаря́** *с.* занемарува, занемари

занемя́вам *н.* **занемя́** *с.* занемува, занеми

зане́сен *прид.* занесен, изветреан

за́ник *м.* 1) заоѓање, залез; 2) опаѓање, губење; декаденција

занима́вам[1] *н.* **занима́я** *с.* занимава, занима, заинтересира, привлекува (привлече) внимание; || — **се** *повр.* се занимава, се интересира

занима́вам[2] *н.* 1) држи настава, дава часови, подготвува (ученици) — ~ **по-слабите ученици** подготвувам слаби ученици; 2) забавува (некого) — ~ **гостите** забавувам гости; || — **се** *повр.* се занимава со нешто — **сега се** ~ **с литературни въпроси** сега се занимавам со литературни прашања

занима́вка *ж.* *разг.* занимавање

занима́лна *ж.* училница, просторија за учење (за занимавање)

занима́ние *ср.* занимање, настава, работа — **учебни занимания** настава во училиште

занима́телен *прид.* занимлив, интересен

зани́твам *н.* **зани́тя** *с.* занитува, занити

заня́тие *ср.* *рус.* *в.* **занима́ние**

заобика́лка *ж.* заобиколка, заобиколување — **кажи го направо, без заобикалки** кажи го директно, без заобиколување

заобика́лям *н.* **заобико́ля** *с.* 1) заобиколува, заобиколи; 2) обиколува (болни); || — **се** *повр.* се опкружува (со луѓе)

заобико́лен *прид.* заобиколен

заоби́чам *н.* **заоби́кна** *с.* засакува, засака

заоблача́ва се *н.* **заоблачи́ се** *с.* *повр.* се заоблачува, се заоблачи

зао́блен *прид.* заоблен, со тркалезно лице (и сл.)

заора́вам *н.* **заора́** *с.* заорува, заора

зао́стрен *прид.* 1) заострен, остар; 2) *фиг.* заострен, наострен, — **заострена бдителност** заострена будност

зао́стреност *ж.* заостреност, затегнатост — **политическа** ~ политичка затегнатост

зао́стрям *н.* **зао́стря** *с.* заострува, заостри

зао́хквам *н.* **зао́хкам** *с.* заофкува, заофка; залипува, залипа

за́пад *м.* 1) запад (страна на светот); 2) Запад, западни земји — **той е добил висшето си образование на Запада** високо образование тој добил на Запад — **Дивият запад** Дивиот запад

запа́дам *н.* **запа́дна** *с.* запаѓа, западне (материјално)

за́паден *прид.* западен — ~ **вятър** западен ветар — **западните държави** западните земји

запа́днал *прид.* пропаднат, западнат (материјално)

западноевропе́йски *прид.* западноевропски — **западноевропе́йска философия и литература** западноевропска филозофија и литература —

западноевропейски страни западноевропски земји
западня́к *м. разг.* човек од западните предели на Бугарија
запа́звам *н.* **запа́зя** *с.* 1) запазува, запази; 2) (за)чува ~ **тайна** чувам тајна — **запазил съм лош спомен** сум зачувал лош спомен
запа́зен *ӣрид.* зачуван; заштитен — **в запазено състояние** во зачувана состојба — **всички права запазени** сите права зачувани (заштитени) — **запазено здраве** зачувано здравје
запа́лвам *н.* **запа́ля** *с.* 1) запалува, запали; 2) *фиг.* распали, предизвика одушевување
запа́лен *ӣрид.* запален; *фиг.* распален, ентузијазиран
запали́телен *ӣрид.* запалив — **запалителни материали** запаливи материјали — **запалителна бомба** запалива бомба
запа́лка *ж.* 1) запалка (за цигари бомби, мини и сл.)
запаля́нко(вец) *м.* запаленко, страсен навивач во спортот
запаметя́вам *н. в.* **запо́мням**
запа́рвам *н.* **запа́ря** *с.* попарува, попари; запари
запа́с *м.* 1) резерва (материјал, храна и сл.), фонд — **има голям ~ от брашно** има големи резерви од брашно — ~ **от знания** фонд на знаења; 2) *вој.* резервен состав, резерва — **офицер от запаса** резервен офицер — **минавам в запаса** минувам во резерва; ◻ **отивам** ~ одам на воена вежба (како резервист)
запа́свам *н.* **запаша́** *с.* опашува, опаши (ремен, оружје и сл.)
запа́сен *ӣрид.* 1) резервен — **запасни части** резервни единици — **запасни храни** резервна храна; 2) *вој.* резервен — ~ **офицер** резервен офицер — **запасни войски** резервни војски; 3) *како им.* резервист
запасня́к *м. разг.* резервист
запася́вам *н.* **запася́** *с.* создава (прави) резерви
за́пек *м. мед.* запек, кaпе
запета́йка, запета́я *ж. грам.* запирка (*арх.*) — **слагам ~** ставам запирка — **точка и ~** точка и запирка (;)
запеча́твам *н.* **запеча́там** *с.* запечатува, запечати
запи́вам *н.* **запи́я** *с.* запива, запие — **от сутринта като запие, до вечерта не престава** од утро кога ќе запие, до вечера не престанува; || — **се** *ӣовр.* се запива, се запие
запиля́вам *н.* **запиле́я** *с.* зафрлува, зафрли (нешто негде)
запи́рам *н.* **запра́** *с.* 1) запира, запре; 2) задржува; притвора, апси
за́пис *м.* 1) уплатница; 2) меница
запи́свам *н.* **запи́ша** *с.* 1) запишува, запише — ~ **народна песен** запишувам народна песна — ~ **на магнитофонна лента** снимам на магнетофонска лента; 2) запишува, става во список — ~ **някого в списъка** запишувам некого во список —

~ дете в училище запишувам дете во училиште; 3) почнува да пишува (пише) — **записал писмо, но не го завършил** започнал да пишува писмо, но не го довршил; || — **се** *йовр.* се запишува — **записвам се студент** ≃ се запишувам на универзитет, на студии

за́писка *ж.* 1) записка, писмено соопштение, информација; 2) белешка — **водя си записки** си водам белешки — **уча по записки** учам по белешки; 3) *само мн.* мемоари, записи

запи́твам *н.* **запи́там** *с.* запрашува, запраша, постави прашање

запи́тване *ср.* прашање; интерпелација, пратеничко прашање

запи́чам *н.* **запека́** *с.* запекува, запече; предизвикува запек

запищя́вам *н.* **запищя́** *с.* записка, завреска

запла́квам *н.* **запла́ча** *с.* заплачува, заплаче

заплану́вам *н. с.* планира; предвидува, предвиде — **запланувал съм да издържа всичките си изпити навреме** сум планирал да ги дадам сите испити навреме

запла́та *ж.* плата, награда — **месечна ~** месечна плата

запла́ха *ж.* заканување, закана — **не се боя от неговите заплахи** не се плашам од неговите закани — **~ от война** закана со војна

запла́швам *н.* **запла́ша** *с.* 1) заплашува, заплаше; 2) заканува, закани

заплаши́телен *йрид.* заплашувачки, заканувачки

запла́щам *н.* **заплатя́** *с.* плаќа, исплаќа, плати, исплати

за́плес *м.* *разг.* несериозен човек или жена

запле́свам се *н.* **запле́сна се** *с. йовр.* се занесува, се занесе; се зацапа [се вљуби (во жена, маж)]

запле́тен *йрид.* 1) вплетен во плетенка; 2) заплеткан, замрсен; 3) *фиг.* нејасен, замрсен, заплеткан во нешто — **~ въпрос** замрсено прашање — **~ в афера** заплеткан во афера

запли́там *н.* **заплета́** *с.* 1) заплетува, заплете; 2) вплеткува, вплете, замешува, замеша; || — **се** *йовр.* се вплеткува, се замешува — **заплете се като петел в кълчища** (*нар. й.*) ≃ се заплете како мува в пајажина

заплу́вам *н.* заплива

за́повед *ж.* 1) заповед, наредба — **по ~ на началника** по заповед од начланикот (шефот); 2) *админ.* решение, писмена наредба, налог — **~ за назначение** решение за назначување — **платежна ~** налог за исплата — **~ за арестуване** налог за апсење

запове́ден *йрид. грам.* заповеден; *в.* **заповеднически**

запове́дник *м. арх.* заповедник, командант, повелач, диктатор

запове́днически *йрид.* заповеднички, диктаторски

заповя́двам *н.* **заповя́дам** *с.* заповедува, наредува, нареди; управува, раководи, владее; ◇ **заповядайте!** повелете! слободно! послужете се! **заповядайте у дома!** повелете дома! **нека заповяда!** нека повели! **както заповядате!** како ќе сакате!

заподозѝрам *н.* **заподозра́** *с.* подозира, почнува да се сомнева — **заподозират го в лъжи** го подозираат во лаги
заподозря́н *прид.* подозрив, сомнителен
запозна́вам *н.* **запозна́я** *с.* запознава, запознае — **да ви запозная с другаря Н. Н.** да ве запознам со другарот Н. Н.; — **запознавам учениците със славянските литератури** ги запознавам учениците со словенските литератури — **запознавам гостите със забележителностите на града** ги запознавам гостите со знаменитостите на градот; || — **се** *йовр.* се запознава — **запозная се с някого** се запознавам со некого
запо́мням *н.* **запо́мня** *с.* запомнува, запомни — **ще запомня този ден** ќе го запомнам тој ден — **запомни ми думите** запомни ми ги зборовите
запо́р *м.* задршка, забрана (на плата и сл.) — **~ на заплатата** забрана на платата — **налагам ~** ставам забрана
запорѝрам *н. с. канц.* задржува (акт, плата и сл.), става забрана
запо́чвам *н.* **запо́чна** *с.* започнува, започне — **започвам отначало** започнувам отпрвин — **започва кампания** започнува кампањата — **започна война** започна војната
запо́чващ *прид.* што започнува
запоя́вам *н.* **запоя́** *с.* 1) сврзува (метали), заварува; 2) напојува, напои *фиг.* задои (духовно)
запра́щам *н.* **запратя́** *с.* 1) запраќа; 2) фрла, фрли
запрелѝствам *с.* почна да прелистува
запре́твам *н.* **запре́тна** *с.* засукува, засуче (ракави); подвиткува, (ногавици, поли) — **запретнал крачоли** ги подвиткал ногавиците
заприка́звам *н. с.* заприкажува, заприкаже || — **се** *йовр.* се заприкажува
заприлѝчвам *н.* **заприлѝчам** *с.* заприлегува, заприлега — **на какво си заприличал?** на што си заприлегал?
запрѝмчвам *н.* **запрѝмча** *с.* фаќа, фати во јамка
запрѝщвам *н.* **запрѝщя** *с.* запира движење, затвора улица; затнува — **народът запрещи улицата** народот ја затна улицата — **заприщиха отвора** го затнаа отворот
запръ̀жка *ж.* запршка — **режа лук за ~** дробам лук за запршка
запря́гам *н.* **запре́гна** *с.* запрега, запрегне, впрега, впрегне (волови, коњи и сл.)
запустя́вам *н.* **запусте́я** *с.* запустува, запусти
запуша́лка *ж.* затка, тапа — **дървена ~** дрвена затка
запу́швам[1] *н.* **запу́ша** *с.* запушува, запуши (почнува да пуши); зачадува, зачади; задимува, задими — **стаята се запуши** собата се задими (зачади)
запу́швам[2] *н.* **запу́ша** *с.* затвора, затвори; затнува, затне — **~ дупка** затнувам дупка
запъ̀лвам, запъ̀лням *н.* **запъ̀лня** *с.* пополнува, пополни, зазема, заземе (цел простор)

запъ́ртък *м.* 1) расипано јајце, смутка; 2) *фиг.* цуце
запъ́твам се *н.* **запъ́тя се** *с. йовр.* тргнува, трга, тргне — **закъде си се запътил?** каде си тргнал? за каде си се запатил?
запъхтя́вам се запъхтя́ се *с. йовр.* (се) зазбива
запъхтя́н *йрид.* зазбивтан
запъ́шквам *н.* **запъ́шкам** *с.* застенкува, застенка, заофка
запя́вам *н.* **запе́я** *с.* запева, запее — **кой ще запее една народна песен?** кој ќе запее една народна песна? ◻ **утре ще запее друга песен** утре ќе запее друга песна (ќе го промени мислењето)
зар *м.* (*мн.* **за́рове**) 1) зар (коскено или дрвено коцкиче за играње табла); 2) среќа (во игра)
зарабо́твам *н.* **зарабо́тя** *с.* 1) заработува, заработи 2) почнува да работи — **заработих добри пари** заработив добри пари
зара́вням *н.* **зара́вня** *с.* зарамнува, зарамни
зара́вям *н.* **заро́вя** *с.* 1) закопува, закопа — **заровил парите в земята** ги закопал парите вземи — **заровиха го млад и зелен** го закопаа млад и зелен; ‖ — **се** *йовр.* се закопува, се закопа; се задлабочува — **заравям се в спомени** се задлабочувам во спомени
зара́д, заради́ *йред.* заради — **заради тебе закъснях** заради тебе задоцнив
зара́двам *с.* зарадува — **тези думи ме зарадваха** овие зборови ме зарадуваа; ‖ — **се** *йовр.* се зарадува — **бащата се зарадва** таткото се зарадува
зара́ждам се *н.* **заро́дя се** *с. йовр.* се зародува, се зароди се создава, се создаде
зара́за *ж.* зараза, инфекција
зара́зен *йрид.* заразен — **заразно отделение в болницата** заразно одделение во болницата
зарази́телен *йрид. мед. и фиг.* заразен (што заразува)
заразя́вам *н.* **заразя́** *с.* заразува, зарази ‖ — **се** *йовр.* се заразува, се зарази
за́ран *ж. нар.* утро (*в.* **су́трин**) — **всяка ~ отивам на работа** секое утро одам на работа
зара́ствам *н.* **зараста́, зара́сна** *с.* зарастува, зарасте; зараснува, зарасне
зарегистри́рам *н. с.* регистрира ‖ — **се** *йовр.* се регистрира (се венча)
зареде́н *йрид.* подготвен, наполнет (за оружје и сл.)
заре́ждам[1] *н.* **заредя́** *с.* 1) полни, наполнува (оружје, акумулатор, батерија и сл.)
заре́ждам[2] *н.* **заредя́** *с.* заредува, зареди
зареза́н *м.* Трифуновден, празник на лозарите
зарека́ се *с. йовр.* се зарече
зарзава́т *м.* зеленчук
зарзаватчи́йница *ж.* продавница на зеленчук
за́рзала *ж.* (Prunus armeniaca) зарделија [вид кајсија (дрво и плод)]
зари́вам *н.* **зари́на** *с.* засипува, засипа; закопува, закопа
зарису́вам *с.* почнува да црта

зарѝчам *н.* **зарекá** *с.* зарекува, зарече; || — **се** *йовр.* се зарекува, се зарече

зарóбвам *н.* **зарóбя** *с.* заробува, зароби

зарóдиш *м.* зародок; *фиг.* почеток

заруменя̀вам *н.* **заруменѐя** *с.* (се) зарумeнува, (се) зарумeнее, (се) зарумени

заръкомáхам *с.* замавнува со рака

заръмжáвам *н.* **заръмжá** *с.* за'ржува, за'ржи

заръ̀чвам *н.* **заръ̀чам** *с.* порачува, порача; наредува

заря̀ *ж.* 1) вечерно или утринско руменило на небото; 2) зраци; 3) *воj.* сигнал за вечерен збор; ◻ ~ **с церемонии** вечерна воена свеченост спроти некој празник

заря̀д *м.* полнење (електрично, експлозивно) — **иони с положителен** ~ јони со позитивно полнење

заря̀звам[1] *н.* **зарѐжа** *с.* зарезува, зарeже

заря̀звам[2] *н.* **зарѐжа** *с.* остава, остави (нешто или некого), дига (дигне) раце (од некого или од нешто) — **зарежи тази работа!** остави ја таа работа!

засáда *ж.* заседа — **убит из** ~ убиен од заседа — **устройвам** ~ правам заседа

засáждам *н.* **засадя̀** *с.* засадува, засади

засвáлям *с.* почнува да симнува (нешто)

засвидѐтелствувам *с.* засведочува, засведочи

засвѝрвам *н.* **засвѝря** *с.* засвирува, засвири

засѐвен *йрид.* сеидбен — **засевна площ** сеидбена површина

засегá *йрил.* засега, за сега

заседáвам *н.* заседава

заседáние *ср.* заседание— **закрито** ~ затворено заседание

заседáтел *м.* — **съдебен** ~ судија поротник

заседáтелщина *ж.* конференцијашење, конференцијаштво

засѐднал *йрид.* неподвижен

заседя̀вам се *н.* **засѐдя се** *йовр.* (се) заседнува, (се) заседне

засѐлвам *н.* **засѐля** *с.* заселува, засели; населува, насели || — **се** *йовр.* се населува, се насели

засѐлник *м.* **засѐлница** *ж.* населеник, колонист

засѐнчвам *н.* **засѐнча** *с.* 1) засенува, засени; 2) *фиг.* става (стави) некого во сенка

засѐчка *ж.* неисправност, застој (на оружје, машина, механизам); неуспешен потфат

засѝлвам *н.* **засѝля** *с.* засилува, засили || — **се** *йовр.* се засилува, се засили

засѝпвам *н.* **засѝпя** *с.* засипува, засипе

засѝчам *н.* **засекá** *с.* 1) засекува, засече; 2) почнува да сече; 3) прекинува, не функционира — **картечницата засича** митралезот прекинува

засководя̀вам *н.* **заскóбя** *с.* заградува, загради (става заграда); врзува со кламфи

заскрибу̀цвам *н.* **заскрибу̀цам** *с.* зачкрипува, зачкрипи; зачкртува, зачкрта

заскъ̀пва *н.* **заскъ̀пне** *с.* поскапува, поскапи

засла́ням *н.* **заслоня́** *с.* затскрива, затскрие; засолнува, засолне
заследя́вам *н.* **заследя́** *с.* почнува (почне) да следи
заслепе́ние *ср.* заслепеност; *фиг.* пристрасност
засло́н *м.* 1) засолниште; 2) планинска колиба
заслу́га *ж.* заслуга — **имам големи заслуги** имам големи заслуги
заслужа́вам *н.* **заслу́жа** *с.* заслужува, заслужи
заслу́жил *йрид.* заслужен (во Бугарија почесен епитет за артисти, научници и др.) — ~ **артист на Народната република** заслужен артист на Народната Република — ~ **майстор на спорта** заслужен мајстор на спортот
засми́вам *н.* **засме́я** *с.* засмева, засмее; || — **се** *йовр.* се засмејува, се засмее
засму́квам *н.* **засму́ча** *с.* зашмукува, зашмука
засмя́н *йрид.* насмеан — **засмени лица** насмеани лица
засмя́там *с.* засметува, засмета
засоля́вам си *н.* **засоля́ си** *с.* (се) засолува, (се) засоли; ☐ **засолявам си с нещо** се засолувам со нешто (јадам нешто солено)
заспа́л *йрид.* заспан
заспи́вам *н.* **заспя́** *с.* заспива, заспие
засрамя́ се *с.* *йовр.* (се) засрамува, (се) засрами
засри́чам *с.* засричува
заста́ва *ж.* *воj.* стража — **гранична** ~ гранична караула
заста́вам *н.* **застáна** *с.* застанува, застане; запира, запре
заста́вям *н.* **заста́вя** *с.* принудува, принуди — **заставих го да си признае** го принудив да признае
застаря́вам *н.* **застаре́я** *с.* застарува, застари
засте́на *с.* застенка
засти́вам *н.* **засти́на** *с.* настинува, настине
засти́гам *н.* **засти́гна** *с.* настигнува, настигне
засти́лка *ж.* простирка
засто́й *м.* застој, прекин
застоя́вам се *н.* **застоя́ се** *йовр.* (се) застојува, (се) застои; се задржува подолго време
застоя́л *йрид.* неподвижен, застојан — **застояла вода** застојана вода
застрахо́вам *н.* *с.* (се) осигурува, (се) осигури
застрахо́ван *йрид.* осигурен; (*како им.*) осигуреник
застрахова́телен *йрид.* осигурителен
застрахо́вка *ж.* осигурување — ~ **за живот** осигурување на живот — ~ **срещу пожар** осигурување од пожар
застраши́телен *йрид.* застрашувачки
застре́лвам *н.* **застре́лям** *с.* убива, убие; стрела (некого); || — **се** *йовр.* се убива, се убие
застро́йвам[1] *н.* запржува (јадење, чорба и сл.)
застро́йвам[2] *н.* *в.* **застроявам**
застроя́вам *н.* **застроя́** *с.* 1) зазема (зазеде), зафаќа (зафати) извесна површина со градби; 2) почнува да гради (ѕида)

застъпвам *н.* **застъпя** *с.* 1) нагазува, нагази на нешто; 2) застапува (некого на суд); || — **се** *йовр.* се застапува (за некого)

застъпник *м.* застапник

засýкан *йрид.* засукан; *фиг.* дотеран

засъбúрам *с.* зазбира, почна да собира

засъблúчам *с.* (се) засоблече, почна да се соблекува

засънýвам *с.* почна да сонува

засъхвам *н.* **засъхна** *с.* засушува, засуши

засяван *н.* **засéя** *с.* засеjува, засее; сее, посеjува

засявка *ж.* вештачко одгледување на бактерии

засягам *н.* **засéгна** *с.* 1) засегнува, засегне, засега — **куршумът не е засегнал сърцето** куршумот не го засегнал срцето; 2) *фиг.* допирне слабо место, навреди, налути (некого) — **неговите думи ме засегнаха** неговите зборови ме навредиjа (ме засегнаа); || — **се** *йовр.* се засегнува, се навредува, се налутува

засядам *н.* **засéдна** *с.* 1) заседнува, заседне, заседи; 2) застанува (залак во грлото и сл.)

затвáрям *н.* **затвóря** *с.* затвора, затвори — **затвори прозореца да не духа** затвори го прозорецот за да не дува; ◻ **~ очи пред истината** затворам очи пред вистината; || — **се** *йовр.* се повлекува, се повлече во себе

затвóр *м.* 1) затвор, апсана; 2) затвор (како казна); 3) *йехн.* затворач

затвóрен *йрид.* затворен, заклучен, што не е слободен; *фиг.* затворен (човек)

затвóрник *м.* затвореник

затвóрнически *йрид.* затворенички — **~ дрехи** затвореничка облека

затвърдявам[1] *н.* **затвърдéя** *с.* зацврстува, зацврсти

затвърдявам[2] *н.* **затвърдя** *с.* затврдува, затврди

затекá се *с.* *йовр.* се затрча (*в.* **затичам се**)

затúлък *м.* *воj.* плочка — оков од кундакот

затúчвам се, затúчам се *н.* **затека се** *с.* *йовр.* (се) затрчува, (се) затрча

затúшие *ср.* затишjе (и затишие)

затлъстявам *н.* **затлъстéя** *с.* задебелува, задебелее, задебели

затовá *сврз.* затоа, заради тоа, зашто

затóплям *н.* **затóпля** *с.* затоплува, затопли, стоплува, стопли

заточáвам *н.* **заточá** *с.* заточува, заточи (праќа на заточение)

затóчвам *н.* **затóча** *с.* заточува, заточи (почнува да точи нож и сл.); почнува да суче кора

заточéние *ср.* заточение

затóченик *м.* заточеник

затревóжа се *с.* *йовр.* се затревожува, се затревожи

затревявам *н.* **затревя** *с.* затревува, затреви

затрúвам *н.* **затрúя** *с.* 1) затрива, затрие; 2) затира, затре

затруднéн *йрид.* отежнат — **затруднено дишане** отежнато дишење

затрудне́ние *ср.* тешкотија, тешка ситуација — **преодоляхме много затруднения** совладавме многу тешкотии

затрудня́вам *н.* **затрудня́** *с.* отежнува, отежне; создава (создаде) тешкотии

затру́пвам *н.* **затру́пам** *с.* затрупува, затрупа

затръбя́вам *н.* **затръбя́** *с.* затрубува, затруби

затр́ъшвам *н.* **затр́ъшна** *с.* затвора, затвори (со силно тропање врата и сл.)

затуй *прил.* *в.* **затова**

зату́лвам, зату́лям *н.* **зату́ля** *с.* 1) засолнува, засолни; 2) затвора (затвори), запечатува, запечати (шише и сл.)

зат́ъвам *н.* **зат́ъна** *с.* пропаѓа, пропадне (во нешто) — **колата затъна в калта** колата пропадна во кал; *фиг.* **затъвам в работа** пропаѓам во работа

затъмне́ние *ср.* 1) затемнување — **слънчево ~** затемнување на Сонцето; 2) замрачување (на просторија); 3) *мед.* затемнување на градите

затъмня́вам *н.* **затъмня́** *с.* 1) затемнува, затемни; 2) *фиг.* фрла (фрли) некого во сенка, затемнува некому слава

зат́ънтен *прид.* затантен, зафрлен — **затънтено село** затантено село

зат́ънтям се *н.* **зат́ънтя се** *с.* *повр.* се затантува, се затанти

затъня́вам[1] *н.* **затъне́я** *с.* (се) затанчува, (се) затанчи

затъня́вам[2] *н.* **затъня́** *с.* затанчува, затанчи; (прави нешто да стане при крајот потанко)

затъпя́л *прид.* затапен (физички или умствено)

зат́ърся *с.* забара, почна да бара

затя́гам *н.* **зате́гна** *с.* затега, затегне; оптегнува, оптегне; поправа, ремонтира

зау́дрям *с.* заудира

зау́ствам, зау́стям *н.* **зау́стя** *с.* учи, научува напамет

заусу́квам *н.* **заусу́ча** *с.* *разг.* почнува (почне) да ги извртува (работите, фактите и сл.)

заучa̍вам *н.* **зау́ча** *с.* научува, научи; заучува, заучи

зау́чен *прид.* научен

за́ушки *мн.* *мед.* заушки

захабя́вам *н.* **захабя́** *с.* заабува, зааби

заха́пвам *н.* **заха́пя** *с.* заапува, заапе; стиска, стисне со заби

за́хар *ж.* шеќер — **~ на бучки** чај-шеќер (шеќер во коцки) — **~ на пудра** шеќер во прав — **кисело мляко със ~** кисело млеко со шеќер

за́харен *прид.* шеќерен — **захарни бонбони** шеќерни бонбони — **захарно цвекло** шеќерна репа — **захарна индустрия** индустрија за шеќер — **захарна фабрика** фабрика за шеќер, шеќерана — *мед.* **захарна болест** шеќерна болест

захари́н *м.* сахарин

захарни́ца *ж.* сад за шеќер

захаро́сан *прид.* 1) зашеќерен — **захаросани плодове** зашеќерено овошје; 2) шеќерлисан — **захаросано сладко** шеќерлисано слатко

захаро́свам се *н.* **захаро́сам се** *с.* *повр.* се шеќерлисува, се шеќерлиса

захва́щам *н.* **захва́на** *с.* 1) зафаќа, зафати; почнува, почне — **той е захванал да пуши**

тој почнал да пуши; 2) зафаќа, зафати; зазема, зазеде (простор) — **кошницата захваща много място** кошницата зафаќа многу место; || — **се** *йовр.* се зафаќа, се зафати — **захванах се с голяма работа** се зафатив со голема работа

захвърлям *н.* **захвърля** *с.* зафрлува, зафрла, зафрли

захи́лвам се *н.* **захи́ля се** *с.* се (за)клешти (силно се смее)

захладя́вам (обично: **захладявам се**) *н.* **захладя́** *с.* заладува, залади; || — **се** *йовр.* се заладува, се залади

захла́с *м.* восхит, занес, транс — — **той гледаше в ~ величествената панорама** со занес тој ја гледаше величествената панорама

захла́свам *н.* **захла́сна** *с.* занесува, занесе; восхитува, восхити; || — **се** *йовр.* се занесе, се восхити, се воодушеви **захласнах се в работа и не видях кога мина денят** се занесов во работа и не забележав кога мина денот

захла́снат *йрид.* занесен, восхитен

захле́нчвам *н.* **захле́нча** *с.* зацимкува, зацимка

захлупа́к *м.* поклопка, капак

захлу́пвам *н.* **захлу́пя** *с.* 1) поклопува, поклопи; 2) превртува, преврти (сад со дното нагоре) — **захлупил съм kaцата да се изцеди** ја превртив кацата за да се исцеди

захлу́пци *мн.* склопци

захо́жда *н.* **за́йде** *с.* (*само з. л.*) заоѓа, зајде

захо́ждам *н.* **захо́дя** *с.* 1) заодува, заоди — **децата захождат към края на първата година** децата заодуваат на крајот од првата година; 2) се нурка, се тетерави

захра́нвам *н.* **захра́на** *с.* захранува, захрани (дете со нешто)

захубавя́вам *н.* **захубаве́я** *с.* се разубавува, се разубави

захълцвам *н.* **захълцам** *с.* заикува, заика

заца́пвам *н.* **заца́пам** *с.* (се) завалкува, (се) завалка, зацапува, зацапа — **зацапах си пръстите с мастило** си ги извалкав прстите со мастило

зацелу́вам *н.* почнува да бацува

заце́пвам, заце́пям *н.* **заце́пя** *с.* зацепува, зацепи

зача́тие *ср.* зачеток, ембрион

зача́ткам *с.* заштрака — **картечниците зачаткаха** митралезите заштракаа

заче́вам *н.* **заче́на** *с.* забременува, забремени

зачервеня́вам се *н.* **зачервене́я се** *с. йовр.* (се) зацрвенува (поцрвенува), се зацрвени

заче́рквам *н.* **заче́ркна** *с.* прецртува, прецрта, избришува, избрише од список

заче́рням *н.* **заче́рня** *с.* 1) зацрнува, зацрни; 2) *фиг.* (из)валка (име), зацрни (куќа)

зачерта́вам *н.* **зачерта́я** *с.* 1) зацртува, зацрта; 2) прецртува, брише од список со прецртување

зачестя́вам *н.* **зачестя́** *с.* зачестува, зачести

зачисля́вам *н.* **зачисля́** *с.* запишува, запише (во список), впишува, впише; вклучува, вклучи **зачислиха ги на хра-**

на ги ставија (ги впишаа) (во список) за храна

зачи́там[1] *н.* **зачета́** *с.* зачитува, зачита; || — **се** *йовр.* се зачитува, се зачита

зачи́там[2] *н.* **зачета́** *с.* 1) почитува, почита; смета за — **не го зачитат за човек** не го сметаат за човек; 2) зема во обѕир, смета — **ще зачетем заслугите му** ќе ги земеме предвид неговите заслуги

зачу́пвам *н.* **зачу́пя** *с.* закршува, закрши — **напиха се и зачупиха чашите** се напија и почнаа да ги кршат чашите

заша́вам *с.* замрда, почна да мрда

зашеметя́вам *н.* **зашеметя́** *с.* (се) замелушува, (се) замелуши, зашеметува, зашемети

заши́вам *н.* **заши́я** *с.* зашива, зашие — **зашивам копче** зашивам копче (петлица)

защи́та *ж.* заштита, одбрана; протекција, покровителство

защи́тен *йриg.* заштитен, одбранбен

защи́тник *м.* заштитник, бранител; *сй.* бек

защища́вам *н.* **защитя́** *с.* брани; заштитува, заштити **да защитим родината си с оръжие в ръка** да ја браниме татковината со оружје в рака — **защищавам дисертация** бранам дисертација; || — **се** *йовр.* се брани, се заштитува

защо *йрил.* зошто, поради што — ~ **не дойдеш?** зошто не доаѓаш? — **няма** ~ **да идвате** нема зошто да идите (не е потребно да доаѓате) — **няма** ~ нема зошто

защо́то *йрил.* зашто, затоа што — **не дойдох,** ~ **се страхувах** не дојдов зашто се плашев

заяви́тел *м.* молител, поднесувач на барање

зая́вка *ж.* барање, требување

заявле́ние *ср.* молба, барање, поднесок — **подадох** ~ предадов молба (барање)

заявя́вам *н.* **заявя́** *с.* изјавува, изјави, соопштува, соопшти (нешто званично)

заядли́в *йриg.* заjадлив, предизвикувачки — **заядливи думи** зајадливи зборови

зая́ждам *н.* **зая́м** *с.* зајадува, зајаде; || — **се** *йовр.* се зајадува, се зајаде

зая́квам *н.* **зая́кна** *с.* зајакнува, зајакне — **децата им заякнаха** децата им зајакнаа

зва́ние *ср.* 1) *арх.* чин, звање; 2) почесно звање — ~ **герой на социалистическия труд** звање херој на социјалистичкиот труд

зва́телен *йриg.* ~ **падеж** вокатив

звезда́ *ж.* 1) ѕвезда (небеско тело); 2) ѕвезда (предмет) — **петолъчна** ~ петокрака; 3) *фиг.* среќа, судба || — **родил се под щастлива** ~ се родил под среќна ѕвезда; 4) *фиг.* ѕвезда, ас — **филмова** ~ филмска ѕвезда

звезди́чка *ж.* ѕвездичка (печатарски знак; воен знак)

звездови́ден *йриg.* ѕвездест, ѕвезден

звено́ *ср.* 1) звено, алка 2) врска — **Любен Каравелов представлява** ~ **между българската и сръбската литература** Љубен Караве-

лов претставува алка помеѓу бугарската и српската литература; 3) работна група, група, дел од работна бригада во селанска работна задруга — **пионерско** ~ пионерска група

звеновóд *м.* **звеновóдка** *ж.* раководител на група (пионери, задругари)

зверúлница *ж.* ѕверилник, менажерија

звероукротúтел *м.* скротувач на ѕверови, дресер

звéрски *йрид.* 1) ѕверски — ~ **рев** ѕверско животинско рикање; 2) *фиг.* ѕверски, нечовечен, брутален — **зверско убийство** ѕверско убиство

звук *м.* (*грам.*) глас; (*муз.*) звук,

звýков *йрид.* звучен — ~ **сигнал** звучен сигнал — **звукова вълна** звучен бран

звукозаглушúтел *м.* придушувач на звук

звукооперáтор *м.* микроман

звукоподражáние *ср.* ономатопеја

звукосъчетáние *ср.* комбинација на звукови во човечкиот говор

звучá *н.* звучи; ѕвони

звýчен *йрид.* звучен, мелодичен — **звучна съгласна** звучна согласка

звън *м.* ѕвон, ѕвонење, ѕвекот — ~ **на камбана** камбанен ѕвон — ~ **на чаши** ѕвечкање на чаши

звънáр *м.* ѕвонар

звъ̀нвам *н.* **звъ̀нна** *с.* ѕвони, заѕвони

звънéц *м.* ѕвоно, ѕвонец — **училищен** ~ училишно ѕвоно — **електрически** ~ електрично ѕвонче — **водолазен** ~ нуркачко ѕвоно

звънúка *ж.* *боӣ.* (Hipericium perforatum) лековито растение кантарион (тантур)

звънлúв *йрид.* ѕвонлив

звънтéж *м.* **звънтéне** *ср.* ѕвонење, ѕвек, ѕвекот, ѕвечење — ~ **на шпори** ѕвечкање на мамузи

звънтя́ *н.* ѕуни, ѕвони — **ушите ми звънтят** ушите ми ѕунат

звънчé *ср.* ѕвонче

звъня́ *с.* ѕвони, заѕвони — **звънецът звъни** ѕвоното ѕвони — **будилникът звъни** будилникот ѕвони — **звънните на погрешен номер** (при телефонирање) ѕвоните на погрешен број

звяр *м.* ѕвер, диво животно — **хищни зверове** крволочни животни (грабливи ѕверови); *фиг.* лош човек — **той се показа като същински звяр** тој се покажа како вистински ѕвер

здáние *ср.* здание, зграда, градба — **високи здания** високи згради

здрав *йрид.* 1) здрав — **в здраво тяло — здрав дух** во здраво тело здрав дух — **здраво сърце** здраво срце; 2) исправен, здрав, силен, цврст — **моторът е** ~ моторот е исправен — **здрави чорапи** јаки (здрави) чорапи — **здрава глава** цврста глава — **здрав мост** цврст мост; 3) здрав, корисен за здравјето — **здрава храна** здрава храна — **здрав въздух** чист (здрав) воздух; ◻ **аз съм жив и** ~ јас сум жив и

здрав — **бъди** ~ биди здрав — ~ **разум** здрав разум

здра́вата *ūрил. разг.* добро, силно, многу — **здравата съм болен** многу сум болен — **нахраних се** ~ добро се најадов — **напердаших го** ~ силно (многу) го натепав

здра́ве *ср.* здравје — **как сте със здравето?** како сте со здравјето? — **за ваше** ~ ~ за ваше здравје; ▱ **много здраве (на някого)** многу здравје [(некому) — вообичаен поздрав кај Бугарите кога станува збор за трето лице] — **на здраве** наздравје — **здраве да е** здравје да е, ако (утеха по неуспех) — **взеха му здравето** му го зедоа здравјето — **имаш много** ~ *ирон.* не ќе е така

здраве́й! здраве́йте! (вообичаен поздрав) здраво!

здра́вен *ūрид.* здравствен — **здравна служба** здравствена служба — **здравна просвета** здравствено просветување

здравеня́к *м.* здрав човек

здравеопа́зване *ср.* здравствена заштита (на населението)

здраве́ц *м. боū.* (Geranium macrorrhizum) здравец

здравина́ *ж.* јачина, јакост; цврстина — ~ **на плат** цврстина на штоф

здра́сте! здра́сти! (интимен поздрав, *разг.*) *в.* **здравей**

здрач *м.* здрач, самрак, мугри — **по** ~ во самрак

зебло́ *ср.* зебло, ткаенина за правење вреќи

зев *м.* зев, празнина

зевзе́к *м. разг.* зевзек, шегаџија

зе́ле *ср.* 1) зелка (Brassica capitata) — **кисело** ~ кисела зелка (расол) — **прясно** ~ свежа зелка; 2) расолно (јадење) — **дайте ми една порция** ~ дајте ми една порција расолно; 3) **цветно** ~ карфиол — **къдраво** ~ кељ

зеле́н *ūрид.* 1) зелен — **зелени чушки** зелени пиперки; 2) зелен, недозреан — **зелено грозде** зелено грозје; 3) *фиг.* зелен, неискусен — ~ **си още за тая работа** уште си зелен за таа работа; ▱ **на зелената маса** на зелената маса

зелени́кав *ūрид.* зеленикав — ~ **плат** зеленикав штоф

зеленина́ *ж.* зеленило — **дворът е потънал в** ~ дворот потонал во зеленило

зеленчу́к *м.* зеленчук

зеленчу́ков *ūрид.* зеленчуков, градинарски — ~ **магазин** продавница на зеленчук — **зеленчукова градина** бавча, зеленчукова градина

зеленчукопроизводи́тел *м.* градинар, бавчанџија

зеленчукоснабдя́ване *ср.* снабдување со зеленчук

зе́лка *ж.* зелка

зе́лник *м.* зелник, пита — **зелник със спанак** пита со спанаќ

земевладе́лец *м.* земјовладелец

земевладе́лски *ūрид.* земјовладелски

земеде́лец *м.* 1) земјоделец, земјоделски производител, селанец; 2) член на Бугарскиот земјоделски народен сојуз

земеде́лие *ср.* земјоделство, селско стопанство

земеде́лски *ūрид.* земјоделски, селско-стопански — ~ **сто-**

панин земјоделски производител, земјоделец — **земеделски сечива** земјоделски орудија — ~ **произведения** земјоделски (селскостопански) производи — ~ **машини** земјоделски (селскостопански) машини — ~ **трудово кооперативно земеделско стопанство** селанска работна задруга — *полит.* **Земеделски съюз** Земјоделски сојуз

земекопа́ч *м.* работник што копа земја

земекопа́чка *ж.* машина за копање земја, багер

земеме́р, землеме́р *м.* земјомер, геометар

зе́мен *прид.* Земјин, што се однесува на Земјата — **земно кълбо** Земјината топка — — **земна кора** Земјината кора — **земни грижи** земски грижи — **земна ябълка** *бот.* (Helianthus tuberosus) земно јаболко, репајка

земетресе́ние *ср.* **земетр́ъс** *м.* земјотрес

земетр́ъсен *прид.* земјотресен, — **земетръсна област** земјотресно подрачје, земјотресна област

зе́млен *прид.* земјен — ~ **насип** земјен насип

зе́млище *ср.* синор, атар, подрачје, територија

земля́к *м.* земјак, сограѓанин — **ние сме земляци** ние сме земјаци (сограѓани)

земля́нка *ж.* земјанка

земново́ден *прид.* водоземен, амфибиски — **жабата е земноводно животно** жабата е водоземно животно; **земново́дни** *мн.* (*како им.*) водоземци

земя́ *ж.* 1) Земја (планета) — **Земята се върти около слънцето** Земјата се врти околу Сонцето; 2) земја — **падна на земята** падна наземи; 3) земја (обработлива површина) — **копая** ~ копам земја; 4) земја, територија, држава — **балкански земи** балкански земји; 5) земја, имот, посед — **той няма много** ~ тој нема многу земја

зени́т *м.* зенит — **слънцето е на зенита** Сонцето е во зенитот

зени́тен *прид.* 1) зенитен; 2) *воj.* противавионски — **зенитна артилерия** противавионска артилерија

зени́тчик *м.* *воj.* припадник на противавионската артилерија

зени́ца *ж.* зеница — **разширени зеници** раширени зеници; ◊ **пазя като зеницата на окото си** чувам како зеницата на своето око

зе́стра *ж.* мираз, чеиз — **мома с голяма** ~ мома со голем мираз

зет *м.* зет — **имам добри зетьове** имам добри зетови — **приведен** ~ домазет

зефи́р *м.* 1) зефир, ветрец; 2) зефир (вид танка памучна ткаенина)

зехти́н, зейти́н *м.* масло, зејтин

зехти́нен *прид.* маслен, од зејтин

зея *н.* 1) зјае; 2) *разг.* се цари, се загледува во нешто

зигза́г *м.* цикцак

зид *м.* ѕид, ѕидана ограда

зи́дам *н.* ѕида, гради

зидария *ж.* 1) ѕидарски работи, ѕидање; 2) градежен материјал

зидарски *прид.* ѕидарски — **~ отвес** ѕидарски висулец

зима *ж.* зима (годишно време) — **студена ~** студена зима — **през зимата** во текот на зимата

зиме *прил.* зиме — **~ нощите са студени** зиме ноќите се студени

зимен *прид.* зимен, зимски — **зимна вечер** зимна вечер — **зимно облекло** зимни алишта — **~ спорт** зимски спорт — **~ сън** зимски сон (кај животно)

зимник *м.* визба

зимнина *ж.* зимница, храна за зима, зимовиште

зимница *ж.* есенски посеви

зиморничав *прид.* зиморлив

зимувам *н.* зимува — **прелетните птици зимуват в топлите страни** птиците преселници зимуваат во топлите краишта

зимъс *прил.* зимоска — **~ беше много студено** зимоска беше многу студено

зинвам *н.* **зина** *с.* зинува, зине; *фиг.* **какво сте зинали по мене?** што сте зинале во мене?

злак *м. нар.* зеленило, млади зелени растенија

златар *м.* златар, бижутер

златен *прид.* златен — **~ пръстен** златен прстен — **златна мина** златен рудник; ▱ **златни ръце** златни раце **златна младеж** (*ирон.*) златна младина — **златна сватба** златна свадба — **мой ~!** златен мој! мили мој!

златист *прид.* златест, блескаво жолт

златка *ж. зоол.* (Mustela martes) златка (куна)

злато *ср.* 1) злато (Au) — **натурално ~** природно злато — **златото е благороден метал** златото е благороден метал; 2) златни пари; ▱ **всичко, което блести, не е ~** (*нар. п.*) сè што сјае не е злато

златокос *прид.* златокос

златя *н. поет.* злати, позлатува

злачен *прид.* што е во зеленило (покриен со зеленило), зелен, свеж

зле *прид.* зле, лошо, слабо — **той учи ~** тој учи слабо

злепоставям *н.* **зепоставя** *с.* срамоти (некого), осрамотува (пред други), компромитира

злина *ж.* злоба, пакост

зло *ср.* зло, злоба, пакост; несреќа, беда

злоба *ж.* злоба, омраза

злобен *прид.* злобен — **злобна усмивка** злобна насмевка

злободневен *прид.* тековен, актуелен — **~ въпрос** актуелно прашање

злободневка *ж.* 1) белешка (цртица, козерија) во весник на тема на денот; 2) тема на денот, актуелно прашање

зловещ *прид.* злокобен, потресен

зловоние *ср.* смрдеа

зловреден *прид.* штетен, деструктивен

злодей *м.* злосторник, престапник

злодейски *прид.* злосторнички

злодейство *ср.* злосторство, престап

злоезичие *ср,* лоши јазици, озборување

зложелáтал *м.* зол човек
злокáчествен *прид. мед.* злокачествен, опасен, лош — — **злокачествена болест** злокачествена (тешка) болест — **~ тумор** злокачествен тумор, малиген тумор
злокóбен *прид.* злокобен
зломи́слие *ср.* зломисленост, лоша мисла
злонамéрен *прид.* злонамерен **злонамерна постъпка** злонамерна постапка
злонрáвен *прид.* злоќуден
злопáметен *прид.* — **~ човек** човек што го памети злото
злополу́ка *ж.* незгода, несреќа, несреќен случај — **автомобилна ~** автомобилска (сообраќајна) незгода
злополу́чен *прид.* 1) несреќен — **~ човек** несреќен човек; 2) неуспешен — **злополучни опити** неуспешни опити (експерименти)
злорáд *прид.* злорад (човек што се радува на туѓа несреќа)
злорáдствувам *н. лит.* се радува на туѓа несреќа
злоречи́в *прид.* лош на јазикот
злослóвие *ср.* озборување
злослóвя *н.* зборува лошо (за некого), озборува (некого)
злост *м.* злоба, пакост, злост
злóстен *прид.* злобен, пакосен, лош, злорад
злостóрен *прид.* што прави зло, лош, пакосен
злостóрник *м.* злосторник, престапник, штетник
злостóрнича *н.* врши злосторство; прави штета
злостóрничество *ср.* злосторство, кривично дело; штетоштво
злоупотрéба *ж.* злоупотреба — **~ с доверие** злоупотреба на довериeто — **~ с власт** злоупотреба на власта
злоупотребя́вам *н.* **злоупотребя́** *с.* злоупотребува, злоупотреби
злочéст *прид.* што е со лоша среќа, несреќен
злочестинá *ж.* лоша среќа, несреќа
злощáстен *прид.* несреќен, што нема среќа
злъч *ж.* јад, злоба, пакост, жолч
злъ́чен *прид.* злобен, жолчен
змей *м.* змеј — **огнен ~** огнен змеј
змийски *прид.* змиски — **змийска отрова** змиски отров
змиóрка *ж. зоол.* (Anguilla vulgaris) јагула
змия́ *ж.* змија — **~ пепелянка** камењарка — **водна ~** водна змија; *фиг.* лош човек, змија — **пази се от тази ~** чувај се од оваа змија
знáен *прид.* знаен, познат
знак *м.* (*мн.* **знáци, знáкове**) знак, симбол, белег — **въпросителен ~** прашалник — **препинателни знаци** интерпункциски знаци — **отличителни знаци** *воj.* знаци на распознавање — **давам ~** давам знак (сигнал) — **в ~ на приятелство** во знак на пријателство — **пътен ~** патен знак
знáме *ср.* 1) знаме — **национално ~** национално знаме — **военно ~** воено знаме — **градът е украсен с държавни и партийни знамена** градот е украсен со државни и партиски знамиња; 2) *фиг.* — **под знамето на свободата** под знамето на слободата

знамена́тел *м.* *мат.* делител, именител — **слагам под еднакав** ~ ставам под заеднички именител
знаме́ние *ср.* знамение (предзнак за нешто)
знамени́т *прид.* прочуен, познат; *разг.* прекрасен — **знаменито ястие** прекрасно јадење — **знаменита жена** прекрасна жена
знамено́сец *м.* знаменосец, бајрактар
зна́ние *ср.* знаење, наука — **област на знанието** научна област
зна́тен *прид.* познат, прочуен, угледен
знаха́р *м.* **знаха́рка** *ж.* надрилекар; гаталец, гаталка
зна́ча *н.* значи — **какво значи това?** што значи тоа?
значе́ние *ср.* значење, смисла, содржина — **буквално** ~ буквално значење — **преносно** ~ преносно значење — **изключително** ~ исклучително значење — **въпрос от голямо** ~ прашање од големо значење — **няма** ~ не е важно — **авторитет от местно** ~ авторитет од локално значење — **значението на тоя празник е общоизвестно** значењето на овој празник е општопознато
зна́чи *н.* *безл.* значи
значи́м *прил.* важен
значи́телен *прид.* значителен, истакнат, голем — **значителна сума** значителна сума — ~ **успех** голем успех — ~ **принос** значителен придонес
значка́ *ж.* (*мн.* **значки́**) значка
значки́ст *м.* спортист што ги исполнил определените норми и има право да носи фискултурна значка
зна́я, знам *н.* знае, разбира; може, умее — **знаеш ли френски?** знаеш ли француски? — ~ **да пиша** знам да пишувам — ~ **да готвя** знам да готвам; ◻ **бог знае** господ знае — **доколкото** ~ колко што знам (колку што ми е познато) — **не е кой знае какво** не е којзнае што — **не искам да** ~ не сакам да знам — **не се знае** не се знае — **не знае срам** не знае за срам
зной *м.* горештина
зо́бя *н.* зоба, дава зоб (на коњ и сл.)
зов *м.* вик, глас, апел, повик, зов — **тръбен** ~ глас од труба, сигнал од труба
зова́ *н.* вика, нарекува, зове
згра́ф *м.* *арх.* зограф
зо́на *ж.* зона, подрачје — **климатична** ~ климатска зона — **в зоната на бойните действия** во зоната на воените операции
зона́лен *прид.* зонски, регионален — **зонални езици** регионални јазици
зооло́г *м.* зоолог
зоологи́чен, зоологи́чески *прид.* зоолошки — **зоологическа градина** зоолошка градина — ~ **институт** институт за зоологија
зоотехни́к *м.* зоотехничар
зор *м.* *разг.* зорт, страв, плашење
зора́ *ж.* зора — **от ранни зори до късна вечер** од рани зори до доцна вечер — **танци до зори** игранка до зора
зо́рък *прид.* буден
зре́лище *ср.* глетка, интересен настан; масовна забава

зрéлост *ж.* зрелост — **восъчна** ~ восочна зрелост (на жито); *фиг.* **политическа** ~ политичка зрелост — **свидетелство за зрелост** матурско свидетелство

зрéлостен *прид.* ~ **изпит** матурски испит — **зрелостна комисия** матурска комисија

зрéлостник *м.* матурант, абитуриент

зрéние *ср.* вид — **имам добро** ~ имам добар вид — **слабо** ~ слаб вид; ☐ **ъгъл на зрението** агол на гледањето — **цял съм слух и** ~ целиот сум око и уво

зрéя *н.* зрее — **черешите зреят към края на май** црешите зреат кон крајот на мај

зрѝтел *м.* **зрѝтелка** *ж.* гледач, гледачка; посетител, посетителка

зрѝтелен *прид.* 1) видлив, визуелен, оптички — ~ **нерв** очен нерв — **зрително поле** видливо поле — **зрителна памет** визуелно паметење — **зрителна измама** оптичка измама; 2) наменет на гледачите — **зрителна зала** гледалиште; сала за публиката

зрѝнце *ср.* зрнце

зрял *прид.* зрел — **зрели ягоди** зрели јаготки; *фиг.* — ~ **ум** зрел ум — **полово** ~ полово зрел

зубрáч *м.* **зубрáчка** *ж.* *разг.* бубач, бубачка (што учи напамет)

зýбря *н.* буба, механички учи — **само зубри, а нищо не разбира** само буба, а ништо не разбира

зýрла *ж.* зурла — **тъпани и зурли** тапани и зурли

зъб *м.* (мн. **зѝби**) 1) заб — **млечен** ~ млечен заб — **кътен** ~ катник — **кучешки** ~ очник — **предни | долни | горни зъби** предни | долни | горни заби — **на детето му растат зъби** на детето му растат заби — **изкуствени зъби** вештачки заби — **четка за зъби** четка за заби — **клечка за зъби** клечка за заби — **развален** ~ расипан заб; 2) забец — **зъби на колело** запци на тркало; ☐ **въоръжен до зъби** вооружен до заби — **носи си душата в зъбите** ≃ душата му е во носот — **имам зъб на някого** земам некого на заб — **скърцам зъби** чкртам со заби — **точи си зъбите** си ги точи забите — **зъб не обелва** ≃ уста не отвора (ништо не зборува)

зъбáт *прид.* 1) забест, забат, што има големи заби; 2) запчест; ☐ **зъбато слънце** забато сонце

зѝбен *прид.* забен — ~ **камък** забен камен — **зъбни съгласни** забни согласки

зъбéц *м.* 1) забец; 2) запче

зъбобóл *м.* забобол

зъболéкар *м.* **зъболéкарка** *ж.* заболекар, заболекарка, забен лекар, забна лекарка, стоматолог — **отивам при зъболекаря** одам кај забниот лекар

зъболéкарски *прид.* заболекарски

зъбчáт *прид.* запчест, назабен

зѝбя се *н.* *йовр.* се заби, покажува заби

зѝзна *н.* се тресе од студ

зъл *прид.* зол, лош — **зла жена** зла жена; ☐ ~ **език** зол (лош) јазик

зълва *ж.* золва

зървам *н.* **зърна** *с.* ѕирка, ѕирне (некого); видува, виде (бегло) — **зърнах го вчера всред навалицата** го видов вчера во бркотијата

зърнен *йрид.* зрнен — **зърнени храни** зрнени храни

зърнест *йрид.* зрнест, што има облик на зрно

зърнист *йрид.* зрнест, што се состои од зрна

зърно *ср.* зрно; *фиг.* незначителен дел — **зърното на истината** зрното на вистината

зърновиден *йрид.* зрновиден, зрнест

зърнодоставка *ж.* откуп на жита, продавање на жита на државата од страна на задругите или приватните земјоделци

зърнопроизводител *м.* производител на жита

зърнохранилище *ср.* магацин за жито, силос

зюмбул, зимбил *м. бош.* зумбул

зян *м. разг.* зијан, штета, загуба

зяпам *н. разг.* зјапа, се цари, гледа без трепкање во нешто

зяпач *м. разг.* зјапач, зјапло

И

и *сврз.* 1) и — **дойдоха момци и девойки** дојдоа момци и девојки — **и аз, и ти, и той** и јас, и ти, и тој; 2) дури — **аз и не мисля за това** јас дури и не мислам за тоа; 3) така, баш така, токму така — **така си ~ мислех** токму така и мислев; 4) *мат.* и, плус; ▱ **~ тъй нататък (итн.)** и така натаму (итн.) — **и други (и др.)** и друго (и др.) — **и двамата** и двајцата — **и тримата** и тројцата, сите тројца

и *изв.* и, ах — **~, каква голяма къща!** и, колку голема куќа! — **~, махни се оттук!** ах, тргни се оттука!

ѝ *зам.* (дат. од **таа, онаа**) — **дошла майка ѝ** дошла мајка ѝ — **аз ѝ казах** јас ѝ реков — **това е леглото ѝ** тоа е нејзиното легло

ибрик *м.* ибрик

ибришим *м.* ибришим

ива *ж. бош.* (Salix caprea) ива

ивица *ж.* раб

игла *ж.* игла — **вдявам ~** вденувам конец во игла — **грамофонна ~** грамофонска игла — **безопасна игла** безопасна игла — **шевна ~** игла за шиење; ▱ **от ~ до конец** од игла до конец — **няма къде ~ да падне** нема каде игла да падне

игленик *м.* 1) кутија за игли; 2) перниче за игли

иглика *ж. бош.* (Primula suaveolens) јаглика, јагличе

иглокож *йрид*, бодлив (што има боцки по кожата)

иглолистен *йрид.* зимзелен — **иглолистно дърво** зимзелено дрво

иглянка *ж.* **~ пушка** танка пушка

игнори́рам *н. с.* игнорира
и́го *ср.* иго, ропство — **турско** — турско иго (ропство)
игра́ *ж.* 1) игра (во разни значења) — **детски игри** детски игри — **спортна игра** спортска игра — **народни игри** народни игри — **карти за** ~ карти за играње — **той спечели първата** ~ тој ја доби првата игра; 2) — **борсова** ~ берзанска игра, шпекулација; ▱ ~ **на природата** игра на природата — ~ **на думи** игра на зборови — **разкривам нечия** ~ откривам игра од некого
игра́лен *йрид.* 1) што служи за игра или забава; 2) игран — ~ **филм** игран филм
игра́ч *м.* играч, учесник во игри; танчар, танцувач — **футболен** ~ фудбалер
игра́чка *ж.* играчка — **детски играчки** детски играчки
игра́я *н.* 1) игра, се забавува, танцува — **играя на шах** играм шах — ~ **на хорото** играм оро; 2) игра, толкува — ~ **Хамлет** го играм (толкувам) Хамлета — ~ **главната роля** играм главна улога; ▱ ~ **на борсата** играм на берза (купувам акции) — ~ **си с огъня** си играм со оган — **това не играе** *разг.* тоа не игра; слабо минува тоа — **както ти свирят, така ще играеш** (*нар. й.*) како ти свират, така ќе играш
и́грек *м.* назив за латинската буква **у**- ипсилон
игри́в *йрид.* игрив, подвижен, весел
игри́ще *ср.* игралиште, спортско игралиште — **футболно | баскетболно | волейболно** ~ фудбалско | кошаркарско | одбојкарско (за одбојка) игралиште
игросло́вие *ср.* игра на зборови, двосмислен израз, каламбур
игроте́ка *ж.* магацин за реквизити за игра во пионерски дом
игу́мен *м.* игумен
и́да[1] *н.* 1) иде, доаѓа — ~ **ви на гости** ви идам на гости — ~ **на помощ** идам на помош — **идат ли?** идат ли?; 2) **иде ми да го цапна** ми иде да го удрам — **иде ми да плача** ми иде да плачам; ▱ **не иде** не иде; не е убаво — ~ **на себе си** доаѓам на себеси — **иде ми на ум** ми иде на памет — **иде ми от ръки** ми иде од рака; имам смисла за тоа
и́да[2] *с.* — **иди си!** оди си! **иди по дяволите!** оди по ѓаволите! **иди си у дома** оди си дома — **ще ида войник** ќе одам војник
и́двам *н. в.* **ида**[1] — ~ **редовно на работа** доаѓам редовно на работа — ~ **до убеждението** доаѓам до убедување — ~ **до заключение** доаѓам до заклучок — **идва ми умът** ми доаѓа паметот (станувам паметен)
идеа́л *м.* идеал; *фиг.* совршенство — **тя е негов** ~ таа е негов идеал
идеа́лен *йрид.* идеален; совршен
идеализа́ция *ж.* идеализација — ~ **на миналото** идеализација на минатото
идеализи́рам *н. с.* идеализира
идеали́зъм *м.* идеализам — **идеализмът като философско направление** идеализмот како филозофски правец
идеали́ст *м.* идеалист

идеалисти́чен, идеалисти́чески *прид.* идеалистички

идеа́лно *прил.* идеално, совршено

иде́ен *прид.* идеен, идеолошки— **идейна литература** идејна (идеолошка) литература

иде́йност *ж.* идејност — **~ в литературата** идејност во литературата

и́ден *прид.* иден, следен — **през идната година** во идната година — **идната седмица** идната недела — **идното поколение** идното поколение

идентифика́ция *ж. лит.* идентификација — **пълна ~** полна идентификација

иденти́чен *прид. лит.* идентичен

идеографи́чески *прид. лит.* идеографски

идеологи́чен, идеологи́чески *прид.* идеолошки

идеоло́гия *ж.* идеологија — **марксизмът-ленинизмът е ~ на работническата класа** марксизмот-ленинизмот е идеологија на работничката класа

иде́я *ж.* идеја — **гениална ~** генијална идеја — **давам ~** давам идеја — **политически идеи** политички идеи — **хрумна ми една оригинална ~** ми падна напамет една оригинална идеја

идили́чен *прид.* идиличен — **идилична картина** идилична слика

иди́лия *ж.* идила — **домашна ~** семејна идила

идио́м(а) *м.* идиом

идиомати́чен *прид. лит.* идиоматски

идио́т *м.* идиот; глупак

идолопокло́нник *м.* идолопоклоник

и́дущ *прид.* иден, следен (в. **и́ден**)

иерогли́фи *мн.* хиероглифи

из *пред.* 1) од — **излизам ~ водата** излегувам од вода — **изваждам ~ джоба** вадам од џебот; 2) по — **ходя ~ града** ≃ шетам по градот — **пътувам ~ България** патувам по Бугарија; ▱ **излизам ~ кожата си** ≃ излегувам од кожа (од бес) — **излизам ~ търпение** губам трпение — **вали като ~ ведро** врне како од крбла (тура) — **~ ден в ден** од ден на ден

и́зба *ж.* визба — **винарска ~** винарска визба

избави́тел *м.* избавител, спасител

избавле́ние *с. р.* избавување, спасување, спас

изба́вям *н.* **изба́вя** *с.* избави, спаси, ослободува; ‖ ▱ **се** *повр.* се спаси

избеля́вам *н.* **избеле́я** *с.* избелува, избеле, изблeдува, избледи

избеля́л *прид.* избледел

изби́вам *н.* **изби́я** *с.* избива, избие, отепува, отепа — **варварите избили цялото население** варварите го избија сето население — **клин клин избива** клин со клин се избива

изби́раем *прид.* што може да биде избран

изби́рам *н.* **избе́ра** *с.* 1) избира — **избирам плат за дрехи** избирам штоф за алишта; 2) избира, изгласува — **избираме народни представители** избираме народни пратеници

избира́тел *м.* **избира́телка** *ж.* избирач, лице кое има право на глас
избира́телен *прид.* избирачки, изборен — ~ **списък** избирачки список — ~ **закон** изборен закон — **избирателна кампания** изборна кампања — ~ **пункт** избирачко место — **избирателно право** избирачко право — **избирателна бюлетина** | **урна** гласачко ливче | гласачка кутија; ▭ ~ **диск** бројник на телефон
избѝстрям *н.* **избѝстря** *с.* избиструва, избистри
избледня́вам *н.* **избледне́я** *с.* изблeдува, изблeди
ѝзблик *м.* изблик
изблѝквам *н.* **изблѝкна** *с.* избликнува, изблика
избо́ждам *н.* **избода́** *с.* избодува, избоде
ѝзбор *м.* избор, избирање — ~ **на ръководство** избирање на раководство — **богат** ~ **на книги** богат избор на книги
ѝзборен *прид.* изборен — ~ **комитет** изборна комисија — **изборна бюлетина** изборна листа
ѝзбори *мн.* избори (за народни пратеници)
ѝзборност *ж.* изборност
избра́ник *м.* избраник; претставник
изброя́вам *н.* **изброя́** *с.* избројува, изброи
избрѐсвам *н.* **избрѐсна** *с.* избричува, избричи — **избръснах целия взвод** го избричив целиот вод
ѝзбух *м.* експлозија, трескот
избу́хвам *н.* **избу́хна** *с.* експлодира; избувнува, избувне, *фиг.* се јавува (појавува) одеднаш, почнува (почне) ненадејно — **избухна война** избувна војна
избухлѝв *прид.* избувлив, експлозивен; темпераментен
избу́швам *н.* **избу́ша** *с.* издупчува, издупчи
избуя́вам *н.* **избуя́** *с.* буи
избуя́л *прид.* буен
избѐбрям *н.* **избѐбря** *с.* зборува нејасно, издрдорува, издрдори
избѐлвам *с.* изблуе
избѐрзвам *н.* **избѐрзам** *с.* избрзува, избрза — **много избързахте с тази работа** многу избрзавте со таа работа
избѐрсвам *н.* **избѐрша** *с.* избришува, избрише
избя́гвам[1] *н.* **избя́гам** *с.* побегнува, побегне, (из)бега — **избягал из затвора** избегал од затвор
избя́гвам[2] *н.* **избя́гна** *с.* избегнува, избегне, одбегнува — **избягвам удара** избегнувам удар — **избягнах да му кажа** одбегнав да му кажам
избя́гвам[3] *н.* избегнува, одбегнува — ~ **шумните заведения** избегнувам шумни локали
изва́дка *ж.* извадок, одломка, цитат, пасус, дел од текст
изва́ждам *н.* **изва́дя** *с.* 1) извадува, извади, вади — **извадиха ми зъб** ми извадоа заб — **изваждам пари от джоба** вадам пари од џеб; 2) вади, купува — ~ **билет** вадам билет (карта); 3) извадува, измислува — **извадиха му прякор** му извадија прекар; 4) извади, добива (документ) — **извадих удостоверение** извадив уверение; 5) одзема (сметање) — **от 10 като изва-**

дим 5, остават 5 од 10 кога ќе одземеме 5 останува 5; 6) извлекува — **~ из затруднения** извадувам, извлекувам од тешка положба; *фиг.* — **~ някого из калта** извадувам некого од кал

изва́ждане *ср.* вадење, одземање (сметање); иселување, исфрлање (од стан); вадење (заби); отстранување

изва́йвам *н.* **изва́я** *с.* (из)вајa, моделира, (из)работи скулптура

изва́ра *ж.* изварка

изва́рдам *н.* **изва́рдя** *с.* демне, чека — **~ удобен момент** чекам удобен момент

изваря́вам *н.* **изваря́** *с.* изварува, извари; дестилира; вари ракија; дезинфицира — **сварихме сливите на ракия** сливите ги сваривме ракија

изведнъ́ж *прил.* одеднаш, неочекувано, ненадејно, во ист момент — **~ заваля силен дъжд** одеднаш заврна силен дожд

изве́ждам *н.* **изведа́** *с.* изведе — **изведи децата на разходка** изведи ги децата на шетање

и́зверг *м.* изрод

изве́стен *прид.* 1) познат, прочуен — **той е ~ със своята че́стност** тој е познат со својата чесност — **както е известно** како што е познато; 2) прочуен, прославен — **световно ~ писател** писател од светски глас; 3) извесен — **в известни случаи** во некои (извесни) случаи

изве́стие *ср.* 1) вест, новост — **последни известия** последни вести; 2) соопштение, писмо, покана; 3) објава, оглас; 4) гласник, билтен — **Известия на Археологическия институт** Гласник | билтен на Археолошкиот институт

изве́стност *ж.* популарност, репутација, глас, углед, слава — **ползува се със световна ~** ужива светски глас

известя́вам *н.* **известя́** *с.* известува, извести, разгласува, разгласи, публицира, објавува, објави, информира — **известява се на всички граждани** се известуваат сите граѓани; || — **се** *повр.* се соопштува, се објавува

изветря́вам *н.* **изветре́я** *с.* изветрува, изветрее

изветря́л *прид.* 1) изветреан; *фиг.* изветреан, приглуп — **~ старец** изветреан старец

изве́трям *н.* **изветря́** *с.* проветрува, проветри, ветрее

извехтя́вам *н.* **извехте́я** *с.* (се) изветвува, изветви

извехтя́л *прид.* изветвен, стар, износен, излижан

изве́ян *прид.* извеан, глуп

изви́вам *н.* **изви́я** *с.* 1) извива, извие, свиткуна, свитка — **~ пръчка** свиткувам прачка; 2) цеди (алишта) — **~ риза** цедам кошула — **извих му ръката** му ја свиткав раката; 3) извива (свиок, кривина), се движи како змија; 4) *фиг.* удира, залепува — **извих му една плесница** му залепив една шлаканица; ◻ **~ хоро** извивам оро, поведувам оро; || — **се** *повр.* се извива, се крева, се извишува — **изви се чак в небето** се извиши дури до небо — **изви се страшна буря** се крена

страшна бура — **~ се от болка** се превиткувам од болка

извивка *ж.* кривулка, свиок, завиок

извиквам *н.* **извикам** *с.* извикува, извика, повикува, повика, прозива, прозове — **извиках от болка** извикав од болка — **извикайте лекар!** повикајте лекар! — **~ ученик** прозивам ученик — **~ на дуел** повикувам на двобој — **извикайте го с телеграма!** повикајте го со телеграма!

извинен *прид.* извинен, оправдан

извинение *ср.* извинение, оправдување — **дадох извинението на класната** ѝ дадов оправдување на класната раководителка

извинявам *н.* **извиня** *с.* извинува, извини; || — **се** *повр.* се извинува, се извини — *разг.* **извинявам се** се извинувам

извисоко *прил.* одозгора, од високо

извисявам *н.* **извися** *с. в.* **извишавам**

извит *прид.* свиткан, искривен; извиткан — **извити стълби** извиткани скали

извлечение *ср.* извод од закон, дел од уредба (пропис и сл.)

извличам *н.* **извлека** *с.* 1) извлекува, извлече — **извлякох чувала чак до портата** ја извлеков вреќата дури до портата; 2) извлекува, вади — **~ корен от дадено число** извлекувам (вадам) корен од дадена бројка; 3) добива — **химиците извличат от каменните въглища ценни материали** хемичарите добиваат од камениот јаглен скапоцени материјали

извод *м.* извод, заклучок, резултат; дел, одломка

извозвам *н.* **извозя** *с.* 1) превезува (стока), транспортира; 2) *разг.* измамува, измами — **хубаво ме извози** убаво ме измами

извор *м.* 1) извор — **минерален ~** минерален извор; 2) *фиг.* извор (податок, факт), материјал

извоювам *н. с.* извојува, добива борба

извратен *прид.* перверзен, ненормален; *фиг.* неправилен, неточен, деформиран — **~ тип** перверзен тип

извратено *прил.* перверзно; неточно, неправилно, изопачено — **~ тълкуване на законите** неправилно толкување на законите

извратеност *ж.* перверзија; девијација

извратител *м.* оној што искривува (изопачува) некоја поставка, учење, теорија

извратявам *н.* **извратя** *с.* расипува, расипе (некого), изопачува, изопачи

извръщам *н.* **извърна** *с.* превртува, преврти; || — **се** *повр.* се превртува

извъждам *н.* **извъдя** *с.* одгледува, одгледа, изведува изведе; || — **се** *повр.* се создава, испилува, испили, се појавува одеднаш — **откъде се извъдиха толкова много поети?** откаде се испилија толку многу поети?

извън *пред.* 1) надвор, вон — **намирам се ~ града** се наоѓам надвор од градот; 2) освен

— ~ **заплатата имам и други доходи** освен платата имам и други приходи

извънбрáчен *ūрид. лиū.* вонбрачен — **извънбрачно дете** вонбрачно дете

извънмéрен *ūрид.* прекумерен

извънпартѝен *ūрид.* вонпартиен

извънрéден *ūрид.* вонреден, необичен, специјален — **извънредно заседание** вонредно заседание — **извънредни пълномощия** специјални овластувања — **извънредно издание** вонредно издание — ~ **успех** вонреден успех

извънсветóвен *ūрид. лиū.* метафизички

извънслужéбен *ūрид.* неофицијален

извънучѝлищен *ūрид.* воншколски — **извънучилищната дейност на просветните работници** воншколската активност на просветните работници

извървя̀вам *н.* **извървя̀** *с.* изминува, измине; изврвува, изврви

извъ̀рвям *н.* **извъ̀рвя** *с.* разнижува, разниже (накит)

извъ̀ртам *н.* 1) свртува (око и сл.), изопачува, искривува; 2) избегнува, заобиколува

извършáвам *н.* **извършéя** *с.* овршува, оврши, завршува, заврши (вршидба)

извъ̀ршвам *н.* **извъ̀рша** *с.* извршува, изврши

извършѝтел *м.* извршител

извъ̀тре *ūрил.* однатре, од внатрешната страна

изгáзвам *н.* **изгáзя** *с.* 1) изгазува, изгази, преминува со газење (прегазува) — **едвам изгазих до брега** одвај изгазив (изминав) до брегот; 2) прегази (трева), изгмечи со нозе

изгáрям[1] *н.* **изгоря̀** *с.* изгорува, изгори — **отвори пещта да не изгори хлябът** отвори ја печката да не изгори лебот — **ако не завали, нивите ще изгорят** ако не заврне, ќе изгорат нивите; — *фиг.* ~ **от любопитство** горам од љубопитство — **изгорях от жажда** изгорев од жед

изгáрям[2] *н.* **изгоря̀** *с.* изгорува, изгори, гори — **през зимата изгорихме 10 кола дърва** во текот на зимата изгоревме десет коли дрва; *фиг.* изгорува, гори (од љубов) — **изгарям по нея** горам од љубов по неа; ◻ ~ **юргана заради бълхата** запалувам јорган заради болва

изгáсвам *н.* **изгáсна** *с.* 1) изгаснува, изгасне; 2) *фиг.* ослабува, изгубува сила

изгася̀вам *н.* **изгася̀** *с.* 1) изгаснува, изгасне, гасне — **изгасете лампите!** изгаснете ги сијалиците!; 2) гасне вар

изгладня̀вам *н.* **изгладнéя** *с.* изгладнува, изгладне, огладнува, огладни — **изгладнял съм като вълк** гладен сум како волк

изгладня̀л *ūрид.* изгладнет

изгля́ждам *н.* **изглáдя** *с.* измазнува, измазни, изгладува, изглади, испеглува, испегла — **те изгладиха различията** тие ги изгладија разликите — **изгладих си панталоните** си ги испеглав панталоните

ѝзглед *м.* 1) изглед, слика, глетка, панорама; разгледница; 2) *ūехн.* изглед, профил — **страничен** ~ страничен изглед;

3) *мн.* **изгледи** прогноза, претпоставки — **изгледи за времето** метеоролошка прогноза, изгледи за времето

изглѐждам¹ *н.* **изгле́дам** *с.* 1) (из)гледа, мерка —~ **от главата до петите** гледам (меркам) од глава до петици; 2) (од)гледа; || — **се** *йовр.* измери, одмери, се умори од гледање — **очите ми се изгледаха да чакам** очите ми се уморија од чекање — **те се изгледаха недоверчиво** тие се изгледаа со недоверба

изглѐждам² *н.* 1) изгледа, има изглед — **изглеждаш ми уморен** ми изгледаш уморен; 2) *безл.* изгледа — **изглежда, че те няма да дойдат** изгледа дека тие нема да дојдат

изгло́згвам *н.* **изгло́згам** *с.* (из)глода

изглупя́вам *н.* **изглупе́я** *с.* оглупува, оглупее, оглупи

изгна́ние *ср.* изгнанство, прогонство

изгна́ник *м.* изгнаник

изгни́вам *н.* **изгни́я** *с.* изгнива, изгние

изгова́рям *н.* **изгово́ря** *с.* изговара, изговори

и́зговор *м.* изговор; артикулација, дикција — **литературен** ~ литературен изговор

изго́да *ж.* корист, профит, добивка; згодна прилика

изго́ден *прид.* поволен, рентабилен, доходен — **тая сделка е твърде изгодна** оваа зделка е мошне доходна — **взаимно** ~ заемно корисен

изго́нвам *н.* **изго́ня** *с.* изгонува, изгони, избркува, избрка — **изгониха ме из къщи** ме избркаа од дома — ~ **от служба** избркувам од служба — ~ **от училище** исклучувам од училиште

изго́ра *ж.* *нар.* драги, драга, симпатија, сакано лице

изго́твям *н.* **изго́твя** *с.* подготвува, подготви — **трябва да изготвим плановете** треба да ги подготвиме плановите

изгра́ждам *н.* **изградя́** *с.* 1) изградува, изгради; 2) *фиг.* создава — **изграждаме социализъм** изградуваме социјализам

изгра́ждане *ср.* изградба, изградување

изгре́бвам *н.* **изгреба́** *с.* 1) зафаќа, зафати, изгребува, изгребе; 2) весла; црпе

и́згрев *м.* 1) изгрев (на Сонцето или Месечината); 2) излегувањето на Сонцето; зора; 3) исток — **обърнете се към** ~ завртете се кон исток

изгри́звам *н.* **изгриза́** *с.* изгризува, изгризе

изгря́вам *н.* **изгре́я** *с.* изгрева, изгрее

изгу́бвам *н.* **изгу́бя** *с.* загубува (изгубува), загуби (изгуби) — **изгубих вяра и надежда** загубив вера и надеж — ~ **почва под краката си** губам почва под нозе — ~ **съзнание** губам свест (паѓам во несвест) — **изгубихме един добър помощник** изгубивме еден добар помошник — ~ **ума и дума** ≃ не знам ништо за себе; || — **се** *йовр.* се загубува, се изгубува

изгу́бен *прид.* 1) загубен, изгубен; 2) *фиг.* глуп, безначаен — ~**човек** загубен човек; ◻ **изгубена работа** загубена ра-

бота — **бюро за изгубени вещи** биро за изгубени предмети

изгуля́вам *н.* **изгуля́я** *с.* изарчува, изарчи (пари во пиење), изарчува пари, лумпува

изгъ́лтвам *н.* **изгъ́лтам** *с.* изголтува, изголта

изгъ́рбвам, изгъ́рбям *н.* **изгъ́рбя** *с.* свиткува, свитка, искривува, искриви; || — **се** *повр.* се згрбавува, се погрбавува; се наведнува

изгърмя́вам *н.* **изгърмя́** *с.* изгрмува, изгрми, пука, пукне (со пушка и сл.)

изда́вам *н.* **изда́м** *с.* 1) (ис)пушта, дава, зрачи, шири (мирис, глас и сл.) — **цветята издават хубава миризма** ≃ цвеќињата испуштаат убава миризма — **огънят издава топлина** огнот зрачи топлина — **цигулката издава остър звук** виолината дава остар звук; 2) раздава, потрошува; 3) покажува, исфрла (напред); 4) дава сведетелство, признаница; донесува решение, наредба — ~ **присъда** донесува пресуда; 5) врши предавство; 6) издава, печати, публикува — ~ **стихотворения на Вапцаров** издавам (печатам) песни на Вапца́ров; || — **се** *повр.* се издаде

изда́ден *прид.* издаден, отпечатен, издаден напред

изда́ние *ср.* издание, публикација — **второ** ~ второ издание — **луксо́зно** ~ луксузно издание — ~ **на Българската академия на науките** издание на Бугарската академија на науките

изда́тел *м.* издавач

изда́телски *прид.* издавачки

изда́телство *ср.* издавачко претпријатие

издатина́ *ж.* издаденост

изде́бвам *н.* **изде́бна** *с.* издемнува, издемне

издева́телство *ср.* брутално шегување, малтретирање

издейству́вам *н. с.* издејствува

изде́лие *ср.* 1) производ, артикал — **фабрични изделия** фабрични производи; 2) изработка — **ръчно изделие** рачна изработка

изди́гам *н.* **изди́гна** *с.* издигнува, издига, изградува, изгради — **издигна го над главата си** го издигна над глава — **той издигна голяма къща** тој изгради (издигна) голема куќа; || — **се** *повр.* се издигнува, се издига; *фиг.* напредува во животот

изди́гнат *прид.* издигнат; изграден — **той е** ~ **във всяко отношение** тој е издигнат во секој поглед

изди́рам *н.* **издера́** *с.* 1) искинува, искине, одерува, одере; 2) (из)дразка; || — **се** *повр.* се изгребува, се издраскува

изди́рвам *н.* **изди́ря** *с.* 1) иследува, иследи, пронаоѓа, проучува — **ще издиря виновника** ќе го пронајдам виновникот

изди́рване *ср.* 1) иследување; 2) пронаоѓање

издиха́ние *ср.* издивнување — **последно** ~ последно издивнување (на крајот од животот)

изди́швам, изди́шам *н.* издивнува; *фиг.* е на умирање

издока́ран *прид. разг.* дотеран, убаво облечен

издокáрвам *н.* **издокáрам** *с.* дотерува, дотера; превезува, превезе

издоя́вам *н.* **издоя́** *с.* измолзува, измолзе — **не сам издоил още овците** уште не сум ги измолзил овците

издрáсквам *н.* **издрáскам** *с.* (из)драска, издраскува — **котката му издраска лицето** мачката му го издраска лицето

издребня́вам *н.* **издребнéя** *с.* станува (стане) ситничар

издрѐжка *ж.* издршка

издрýсвам *н.* **издрýсам** *с.* истресува, (ис)тресе, (до)тресе

издръжли́в *прид.* издржлив

издýвам се *н.* **издýя се** *с. повр.* се надува, се надуе

издýмвам *н.* **издýмам** *с.* (про)зборува, проговара, проговори; || — **се** *повр.* се назборува

издължáвам се *н.* **издължá се** *с. повр.* се раздолжува, се раздолжи, исплатува, исплати — **издължих му цялата сума** му ја исплатив целата сума

издѐнвам *н.* **издѐня** *с.* пробива, пробие (дно)

издѐнка *ж.* подник, фиданка; *фиг.* потомок

издѐно *прил.* основно, студиозно, од основа

издѐржам *н.* **издържá** *с.* 1) издржува, издржи, поднесува, поднесе — **ще издържим всички трудности на борбата** ќе ги издржиме сите тешкотии на борбата; 2) издржува (некого), положува (испит) — ~ **семейство** издржувам семејство; ◻ **това не издържа критика** под секоја критика

издѐржáн *прид.* што е на ниво, несомнен, коректен

издѐрпвам *н.* **издѐрпам** *с.* трга, тргне, извлечкува, извлечка, извлече; || — **се** *повр.* се извлечкува, се извлече; се трга, се тргне

издѐхвам *н.* **издѐхна** *с.* издивнува, издивне, умре

издя́лвам *н.* **издя́лам** *с.* изделка

изéдник *м.* **изéдница** *ж.* јадач, јадачка, дерикожа

изжéнвам *н.* **изжéня** *с.* изженува, изжени

изживя́вам *н.* **изживéя** *с.* изживува, проживува, проживее

изжѐнвам *н.* **изжѐна** *с.* изжнива, изжние

иззáд *пред.* одзади

иззéмвам *н.* **иззéма** *с.* одземува, одземе, конфискува

иззимýвам *н.* **иззимя́** *с.* презимува, презими

изигрáвам *н.* **изигрáя** *с.* 1) изигрува, изигра; 2) изигрува (некого)

изи́скан *прид.* префинет, елегантен — ~ **вкус** префинет вкус

изи́сканост *ж.* префинетост, елеганција

изи́сквам *н.* **изи́скам** *с.* изискува, бара

изкáзвам *н.* **искáжа** *с.* искажува, искаже, изразува, изрази, изјавува, изјави, изнесува, изнесе — ~ **съболезнование** изразувам сочувство — **той изказа предположението** тој изнесе претпоставка; 2) (ис)кажува, открива — **тя изказа тайната** таа ја откри тајната; || — **се** *повр.* се изјасни, зеде збор, изнесе став — **изказаха се по въпроса** се изјаснија по прашањето — **не може да се изкаже**

с думи не може да се искаже со зборови

изка́зване *ср.* искажување, дискусија

изка́лвам *н.* **изка́лям** *с.* извалкува, извалка (со кал); || **—се** *йовр.* се извалка

изка́пвам *н.* **изка́пя** *с.* 1) искапува, искапе — **внимавай да не изкапеш покривката** внимавај да не ја искапеш покривката; 2) е уморен, се умори, паѓа од умор — **повечето колоездачи изкапаха при третата обиколка** повеќето велосипедисти попаѓаа од умор во третиот круг

изка́рвам *н.* **изка́рам** *с.* 1) истерува, истера, извлекува, извлече, завршува, заврши, извадува, извади — **изкарах му окото** му го извадов окото — **~ добитък на паша** истерувам добиток на пасење — **~ някого от затруднение** извлекувам некого од тешкотии; 2) заработува, заработи, добива — **сам изкарва прехраната си** сам заработува за живот; 3) прави, изработува, изработи — **от кило вълна ~ седем чифта чорапи** од кило волна изработувам седум чифта чорапи; 4) помислува, (из)вади — **той ме изкара лъжец** тој смета дека сум *лажливец* — **изкарват ме двадесет и пет годишен** мислат дека имам дваесет и пет години; ◻ **~ ума на някого** вадам некого од памет — **изкарах си яда на него** ја истурив лутината на него — **~ документ** вадам документ — **~ из строя** исфрлам од строј

изкате́рвам се *н.* **изкате́ря се** *с. йовр.* се искачува, се искачи, се изјазува, се изјази

изка́чвам *н.* **изка́ча** *с.* искачува, искачи (нешто нагоре); || — **се** *йовр.* се искачува, се искачи

изкви́чвам *н.* **изквича́** *с.* заквичува, заквичи

изки́лвам се *н. йовр.* се (ис)килави, се протурува

изки́лено *ср.* брух, кила, хернија

изклася́вам *н.* **изкла́ся** *с.* искласува, искласи — **изкласили ниви** искласени ниви

изкли́нчвам *н.* **изкли́нча** *с.* симулира, измрдува, измрда, избегнува работа

изклю́чвам *н.* **изклю́ча** *с.* исклучува, исклучи, отстранува, отстрани, оневозможува, оневозможи, прекинува, прекине

изключе́ние *ср.* исклучок — **без ~** без исклучок — **с ~ на** со исклучок на — **с ~ на присъстващите** со исклучок на присутните

изклю́чен *йрид.* исклучен, исфрлен, оневозможен

изклю́чено *йрил.* исклучено, невозможно

изключи́телен *йрид.* исклучителен, специјален, единствен, вонреден — **изключителни мерки** исклучителни (специјални) мерки

изко́лвам *н.* **изко́ля** *с.* исколува, исколе

изкоманду́вам *с.* искомандува

и́зкоп *м.* окоп; ров, јама

изкопа́вам *н.* **нзкопа́я** *с.* ископува, ископа

изкопа́еми *мн.* руди, рудни богатства

изкореня́вам *н.* **изкореня́** *с.* искоренува, искорени

изкори́ствам *н.* **изкористя́** *с.* искористува, искористи (нешто за лична корист)

изкору́бям *н.* **изкору́бя** *с.* искривува, искриви, деформира; ‖ — **се** *повр.* се искривува, се деформира

изкра́давам *н.* **изкрада́** *с.* искрадува, искраде; ‖ — **се** *повр.* *н.* **изкра́дна се** *св.* се искраде

изкривя́вам *н.* **изкривя́** *с.* искривува, искриви, изопачува, изопачи

изку́пвам *н.* **изку́пя** *с.* искупува, искупи (гревови), отплатува, отплати; откупува, откупи

изкупу́вам *н.* **изку́пя** *с.* се изнакупува, се изнакупи

изку́сен *прид.* искусен, вешт, мајсторски

изкуси́тел *м.* **изкуси́текла** *ж.* искушувач, соблазнител

изкуси́телен *прид.* соблазнив, примамлив

изку́ствен *прид.* вештачки, синтетички; неприроден, претеран — **изкуствена коприна** вештачка свила — ~ **тор** вештачко ѓубре — **изкуствена усмивка** неприродна насмевка

изку́ственост *ж.* неприродност, извештаченост

изку́ство *ср.* 1) уметност — **литературата е словесно** ~ литературата е уметност на зборот — **изобразително** ~ ликовна уметност — **приложно** ~ применета уметност; 2) вештина, искуство — **с голямо** ~ со голема вештина

изкуствове́д *м.* специјалист, стручњак за уметност, естетичар

изкуствозна́ние *ср.* наука на уметноста; историја на уметноста

изкуша́вам *н.* **изку́ся** *с.* искушава, соблазнува

изкуше́ние *ср.* искушение

изкъ́лчвам *н.* **изкъ́лча** *с.* шинува, шине — **изкълчих си ръката** си ја шинав раката

изкъ́лчен *прил.* шинат

изкъ́ртвам *н.* **изкъ́ртя** *с.* искршува, искрши, откршува, открши

изкъ́свам *н.* **изкъ́съм** *с.* искинува, искине

изла́гам *н.* **изло́жа** *с.* 1) изложува, изложи — ~ **стока** изложува стока; 2) излага, учествува на изложба; 3) изнесува, изнесе — **изложих всичко** изнесов сè, реков сè; 4) изложува, компромитира — **той ме изложи пред другарите** тој ме изложи (компромитира) пред другарите; ‖ — **се** *повр.* се изложува

и́злаз *м.* излез на море

излежа́вам *н.* **излежа́** *с.* одлежува, одлеже, издржува казна во затвор; ‖ — **се** *повр.* се излежува

излеку́вам *н.* *с.* излекува, излечи

и́злет *м.* излет

и́злетен *прид.* излетнички — ~ **влак** излетнички воз

излечи́м *прид.* излечив

изли́вам *н.* **изле́я** *с.* истура, истури, излева, излее — ~ **вода от чаша** истурам вода од чаша

изли́зам *н.* **изля́за** *с.* 1) излегува, излезе — ~ **из стаята** излегувам од соба — ~ **на ули-**

цата излегувам на улица — ~ **пред съд** излегувам пред суд — ~ **от обкръжение** излегувам од опкружување—**вестникът излиза всеки ден** весникот излегува секој ден — **книгата ще излезе от печат през идната година** книгата ќе излезе од печат идната година — *фиг.* **от това нищо няма да излезе** од тоа ништо нема да биде; 2) тргнува, трга, испаѓа — ~ **от предположението** тргнувам од претпоставката—**излиза, че това не е вярно** излегува дека тоа не е точно; ☐ ~ **в оставка** давам оставка — **назначението му излезе** доби решение за поставување — ~ **вън от себе си** сум вон себе — ~ **на глава с някого** излегувам на крај со некого — **излиза ми душата** ми излегува душата — ~ **насреща** излегувам во пресрет некому, правам услуга некому

излиня́вам *н.* **излине́я** *с.* избледнува, избледнее, излити

изли́там *н.* **излети́** *с.* излетува, излета

изли́шен *йрид.* излишен, непотребен — **излишна предпазливост** непотребна претпазливост

изли́шък *м.* одвишок, излишок

излия́ние *ср.* излив, изјава, интимна доверба — **любовни излияния** љубовни изливи (љубовни нежности)

изло́жба *ж.* изложба — **художествена** ~ изложба на слики — **селскостопанска** ~ земјоделска изложба — ~ **на книги** изложба на книги; — **откриване на** ~ отворање на изложба

изложе́ние *ср.* 1) голема (меѓународна) изложба, саем; 2) излагање, реферат; 3) излагање (главен дел на состав); 4) положба (на куќа, соба)

изложи́тел *м.* излагач, учесник на изложба (саем)

изломо́твам *н.* **изломо́тя** *с.* (из) ломоти, измрморува, измрмори

излъ́гвам *н.* **излъ́жа** *с.* излажува, излаже; || — **се** *йовр.* се излажува, се излаже

излъ́скан *йрид.* изласкан, блескав

излъ́сквам *н.* **излъ́скам** *с.* изласкува, изласка, (из)ласне

излъ́чвам *н.* **излъ́ча** *с.* одбира, одбере

излъ́чване *ср.* 1) зрачење, радијација; 2) селекција, избор

излю́пвам се *н.* **излю́пя се** *с.* *йовр.* се изведува, се изведе

изля́н *йрид.* излеан; ☐ **костюмът му стои като** ~ костумот му стои како излеан

изма́звам *н.* **изма́жа** *с.* измачкува, измачка

изма́ма *ж.* измама — **оптическа** ~ оптичка измама

изма́мвам *н.* **изма́мя** *с.* измамува, измами — **измамиха ме в магазина** ме измамија во продавницата — ~ **съпругата си** ја измамувам својата сопруга

изма́мен[1] *йрид.* измамен, излаган

изма́мен[2] *йрид.* лажлив, измамлив — **измамни обещания** лажливи ветувања

изма́мник *м.* измамник

изма́чквам *н.* **изма́чкам** *с.* истуткува, истутка

измежду́ *йред.* помеѓу

измене́ние *ср.* измена — **внасям изменения в плана** вне-

сувам измени во планот — ~ **и допълнение на закона** измена и дополнување на законот

изменли́в *ӣрид.* изменлив, непостојан, лабилен

изме́нник *м.* предавник — **изменникът ще получи заслужено наказание** предавникот ќе добие заслужена казна

изме́ннически *ӣрид.* предавнички

изменя́ем *ӣрид.* менлив, што може да се измени — **изменяеми думи** менливи зборови

изме́ням *н.* **изменя́вам** *н.* **изменя́** *с.* 1) изменува, измени; 2) изневерува, изневери — **изменям на идеите си** ги изневерувам моите идеи — **тя измени на съпруга си** таа го изневери мажот си; ◻ **паметта го изменя** го изневерува памтењето — **силите му изменят** го изневеруваат силите; ‖ — **се** *ӣовр.* се изменува, се измени

изме́рвам *н.* **изме́ря** *с.* измерува, измери

измерва́телен *ӣрид.* што служи за мерење

измере́ние *ср.* 1) мерење, измерување — **направихме точни измерения** извршивме точни мерења; 2) димензија — **плоскостите имат две измерения, а телата три** рамнините имаат две димензии, а телата три

изме́ствам *н.* **изме́стя** *с.* 1) изместува, измести; 2) истиснува, истисне; ‖ — **се** *ӣовр.* се изместува, се поместува, се преселува

и́змет *м.* 1) измет; 2) *фиг.* талог

изми́вам *н.* **измия́** *с.* измива, измие — **ще измия съдовете** ќе ги измијам садовите; ‖ — **се** *ӣовр.* се измива, се измие

измина́вам *н.* **изми́на** *с.* поминува, измине, поминува, помине (време) — **изминах няколко километра** изминав (минав) неколку километри — **изминаха няколко часа** изминаа неколку часа

изми́нат *ӣрид.* изминат

изми́слям *н.* **изми́сля** *с.* измислува, измисли

изми́там *н.* **измета́** *с.* изметува, измете

измо́крям *н.* **измо́кря** *с.* измокрува, измокри

измо́лвам *н.* **измо́ля** *с.* измолува, измоли

изморя́вам *н.* **изморя́** *с.* изморува, измори, уморува, умори — **изморих си коня** си го уморив коњот; ‖ — **се** *ӣовр.* се изморува, се измори

измота́вам *н.* **измота́я** *с.* измотува, измота; *фиг.* заплеткува, заплетка

измразя́вам *н.* **измразя́** *с.* замрзнува, замрзне (нещто, некого)

измръ́знал *ӣрид.* измрзнат

измръ́звам *н.* **измръ́зна** *с.* измрзнува, измрзне

измъ́квам *н.* **измъ́кна** *с.* извлекува, извлече, извадува, извади — **някой ми измъкнал кесията** некој ми го извлекол ќесето; ‖ — **се** *ӣовр.* се извлекува, се извлече

измъ́нкам *с.* промрмори

измърмо́рвам *н.* **измърмо́ря** *с.* промрмори, измрмори

измърся́вам *н.* **измърся́** *с.* извалкува, извалка — **измърсих дрехите си** си ги извал-

кав алиштата; || — **се** *йовр.* се извалкува, се извалка

измършавя́вам *н.* **измърша-ве́н** *с.* ослабува, ослаби

изм'ъчен *йрид.* измачен, намачен

измя́на *ж.* предавство, изневера

изнами́рам *н.* **изнаме́ря** *с.* пронаоѓа, пронајде

изнаси́лвам *н.* **изнаси́ля** *с.* 1) изнасилува, изнасили, принуди — **изнасили го да се подпише** го изнасили да се потпише; 2. обесчести, силува

изнаси́лване *ср.* принуда, силување, изнасилување

изна́сям *н.* **изнеса́** *с.* 1) изнесува, изнесе — **момичето изнесе боклука** девојчето го изнесе ѓубрето; 2) соопштува, соопшти (писмено или усно), прочитува реферат — **той изнесе доклад** тој изнесе (прочита) реферат — **учениците изнесоха концерт** учениците дадоа концерт

изневеря́вам *н.* **изневеря́** *с.* изневерува, изневери

изневиде́лица *йрил.* одненадеж, нечекано, ненадејно

изне́жен *йрид.* мошне нежен, чувствителен — **не бива да бъдеш толкова** ~ не е добро да си толку чувствителен

изнемо́га *ж.* *йоей.* изнемоштеност, слабост, истоштеност

изнемо́гвам *н.* **изнемо́гна** *с.* изнемоштува, изнемошти

изнемоща́вам *н.* **изнемоще́я** *с.* истоштува, истошти

изнена́да *ж.* изненада — **неприятни изненади** непријатни изненади — *вој.* **нападение с** ~ ненадеен напад

изнена́двам *н.* **изнена́дам** *с.* изненадува, изненади — **вчера ни изненадаха гости** вчера нè изненадија гости; || — **се** *йовр.* се изненади — **няма да се изненадам, ако той стане министър** нема да се изненадам ако тој стане министер

изни́квам *н.* **изни́кна** *с.* изникнува, изникне; *фиг.* се појавува изненада

и́знос *м.* извоз, експорт — **износът трябва да бъде по-голям от вноса** извозот треба да биде поголем од увозот — **стока за** ~ стока за извоз

и́зносен *йрид.* извозен — **износно предприятие** извозно претпријатие — **износни стоки** извозни стоки

изно́сен *йрид.* 1) прифатлив, соодветен — **износна цена** прифатлива цена — **износни условия** прифатливи услови; 2) износен (алишта и сл.)

износи́тел *м.* извозник — **държава-износителка** земја извозничка

изну́двам *н.* **изну́дя** *с.* изнудува, изнуди

изнудува́ч *м.* изнудувач

изурне́н *йрид.* истоштен

изнури́телен *йрид.* истоштувачки, напорен

изоби́лие *ср.* изобилие — **на пазаря има** ~ **от плодове** на пазарот има овошје во изобилие

изобличa̍вам *н.* **изобличá** *с.* изобличува, изобличи, демаскира

изобличе́н *йрид.* изобличен, демаскиран

изображе́ние *ср.* слика, фигура, цртеж, лик

изобрази́телен *йрид.* **изобразителни изкуства** ликовни уметности (заеднички назив за

сликарството, скулптурата и архитектурата)

изобразя́вам *н.* **изобразя́** *с.* слика нешто со уметнички средства, прикажува, прикаже — **~ нашата действителност** ја прикажувам нашата стварност

изобрета́тел *м.* **изобрета́телка** *ж.* пронајдувач, пронаоѓач

изобрета́телен *йрид.* пронајдувачки

изобрете́ние *ср.* пронајдок

изобретя́вам *н.* **изобретя́** *с.* пронаоѓа, пронајде

изо́бщо *йрил.* воопшто

изола́тор *м.* изолатор — **гумата е добър ~** гумата е добар изолатор

изолато́рен *йрид.* изолационен, што служи за изолација

изолацио́нен *йрид.* изолациски — **~ материал** материјал за изолирање — **изолационна политика** политика на изолирање

изолациони́зъм *м. лиш.* изолационизам, неутрализам

изола́ция *ж.* изолација

изоли́рам *н. с.* изолира

изопача́вам *н.* **изопача́** *с.* изопачува, изопачи

изо́пвам *н.* **изо́пна** *с.* растегнува, растегне; || — **се** *йовр.* се растегнува, се растегне

изора́вам *н.* **изора́** *с.* изорува, изора

изоста́вам *н.* **изоста́на** *с.* изостанува, изостане; заостанува, застане

изоста́вен *йрид.* изоставен, напуштен

изоста́вям *н.* **изоста́вя** *с.* заостанува, заостави

изоста́нал *йрид.* заостанат, неразвиен — **изостанало селско стопанство** неразвиено земјоделство — **~ край** неразвиен крај

изоста́налост *ж.* заостанатост, неразвиеност

изо́стрен *йрид.* заострен, изострен — **~ кол** заострен колец — **изострена борба** заострена борба

изо́строеност *ж.* заостреност, затегнатост — **~ в международните отношения** заостреност во меѓународните односи

изо́стрям *н.* **изо́сртя** *с.* заострува, заостри; изострува, изостри — **~ противуречията** ги заострувам спротивностите; || — **се** *йовр.* се наострува

изо́хквам *н.* **изо́хкам** *с.* извикува од бол или тага, изофка, (из)офне

изпа́дам *н.* **изпа́дна** *с.* 1) испаднува, испаѓа, испадне, паѓа, падне — **кърпата му изпадна от джоба** шамивчето му падна од џебот; 2) ослабува, ослабе — **изпаднал е от болестта** ослабел од болеста; 3) се наоѓа, запаѓа — **~ в неприятно положение** се наоѓам во непријатна ситуација — **~ в беда** запаѓам во беда

изпа́рвам *н.* **изпа́ря** *с.* попарува, попари

изпаре́ние *ср.* испарување

изпаря́вам *н.* **изпаря́** *с.* 1) испарува, испари; || — **се** *йовр.* се испари; *фиг.* **изпарявам се** се испарувам, се изгубувам; исчезнувам — **изпарил се** се изгубил

изпа́щам *н.* **изпа́тя** *с* (ис)пати

изпе́чен *йрид.* испечен, добро печен — **~ хляб** испечен леб; *фиг.* **~ работник** искусен работник

изпи́вам *н*. **изпи́я** *с*. испива, испие

изпиля́вам *н*. **изпи́ля** *с*. испилува, испили

изпи́рам *н*. **изпера́** *с*. (ис)пере— **изпрах бельото в три води** ги исправ алиштата во три води; || — **се** *йовр*. се испере, се пере — **тази материя се изпира добре** оваа материја се пѐре добро

изпи́свам *н*. **изпи́ша** *с*. 1) (ис)пише — **изписах тетрадката** ја испишав тетратката

и́зпит *м*. испит — **приемен | поправителен** ~ приемен поправен испит — **зрелостен** ~ матурски испит, матура — **писмен | устен** ~ писмен | усни испит — **пропадам на** ~ паѓам на испит — **държа** ~ полагам испит

изпи́т *йрид*. испиен; сув, слаб — **изпита чаша** испиена чаша

изпи́тан *йрид*. испитан; сигурен — **изпитано средство** сигурно средство — **изпитано лекарство** сигурен лек

изпита́ние *ср*. тешкотија, незгода, пречка

изпита́телен *йрид*. испитувачки — ~ **поглед** испитувачки поглед

изпи́твам *н*. **изпи́там** *с*. 1) испитува, испита — ~ **студенти** испитувам студенти; 2) испробува — ~ **мотора** испробувам мотор; 3) чувствува, преживува — ~ **радост** чувствувам радост — **испитвам страх** чувствувам страв (се плашам)

изпитва́ч *м*. *разг*. испитувач

и́зпитен *йрид*. испитен — **изпитна комисия** испитна комисија — **изпитна сесия** испитна сесија

изпи́чам *н*. **изпека́** *с*. 1) испекува, испече — **изпекох месо на шиш** испеков месо на ражен; 2) *фиг*. испекува (занает) — **изпекох занаята си** го испеков занаетот; || — **се** *йовр*. се усовршува, се изградува

изпищя́вам *н*. **изпищя́** *с*. заврескува, завреска; испискува, исписка

изпла́квам[1] *н*. **изпла́кна** *с*. исплакнува, исплакне

изпла́квам[2] *н*. **изпла́ча** *с*. 1) спискува, списка; 2) повредува очи од плачење; || — **се** *йовр*. се поплакува

изпла́швам *н*. **изпла́ша** *с*. исплашува, исплаши; || — **се** *йовр*. се исплашува, се исплаши

изпла́щам *н*. **изплатя́** *с*. исплатува, исплати — **още не съм изплатил стария дълг** уште не сум го исплатил стариот долг

изпла́щане *ср*. исплатување, исплаќање, отплатување — **на** ~ на отплата (на кредит)

изпле́вям *н*. **изпле́вя** *с*. исплевува, исплеви

изпле́звам, изпле́зям *н*. **изпле́зя** *с*. исплази (јазик)

изпле́сквам *н*. **изпле́скам** *с*. извалкува, извалка

изпли́сквам *н*. **изпли́скам** *с*. исплискува, исплиска; истура, истури; испрскува, испрска

изпли́там *н*. **изплета́** *с*. исплетува, исплете, сплетува, сплете

изпл ъ́звам се *н*. **изпл ъ́зна се** *с*. *йовр*. се лизнува, се лизне, се извлекува, се извлече; се загуби

изплю́вам *н*. **изплю́я** *с*. исплукува, исплука

ѝзповед *ж.* исповед, искрена изјава
изповеда́ние *ср.* вероисповед, вероисповедание
изповя́двам *н.* **изповя́дам** *с.* исповедува, исповеда
изпога́звам *н.* **изпога́зя** *с.* изгазува, изгази, испогазува, испогази — **изпогазили тревата** ја изгазиле тревата
изпогѝна *с.* изгинува, изгине — **колко народ изпогина през войната!** колку народ изгина во текот на војната!
изпо́д *йред.* под, одоздола — **погледна ме ~ вежди** ≃ ме погледна под око
изподра́сквам *н.* **изподра́скам** *с.* издраскува, издраска
изпозабра́вям *н.* **изпозабра́вя** *с.* заборава, заборави, испозаборава, испозаборави
изпокрѝвам *н.* **изпокрѝя** *с.* крие сè
използва́ч *м.* *разг.* исползувач, профитер, шпекулант
използу́вам *н.* *с.* исползува — **~ всички възможни средства** ги исползувам сите можни средства — **~ случая** го исползувам случајот
ѝзполица *ж.* *нар.* исполица — **давам на ~** давам на исполица
изполича́р *м.* исполичар
изпо́мпвам *н.* **изпо́мпя** *с.* испумпува, испумпа
изпонапѝваме се *н.* **изпонапѝем се** *с.* *йовр.* се изнапива, се изнапие
изпо́ртвам *н.* **изпо́ртя** *с.* расипува, расипе (работа)
изпоте́н *йрид.* испотен
изпотя́вам *н.* **изпотя́** *с.* испотува, испоти — **тази работа ще го изпоти** оваа работа ќе го испоти; || — **се** *йовр.* се испотува, се испоти
изпотя́ване *ср.* испотување; *мед.* препотување, потење
изпоха́рчвам *н.* **изпоха́рча** *с.* истрошува, истроши, изарчува, изарчи
изпочу́пвам *н.* **изпочу́пя** *с.* испокршува, испокрши
изпоя́ждам *н.* **изпоя́м** *с.* изедува, изеде (сè или многу)
изпра́вен *йрид.* исправен; точен, редовен, исправен (морално)
изправѝтелен *йрид.* поправен — **~ дом** поправен дом
изпра́вност *ж.* исправност, точност — **в пълна ~** во полна исправност
изпра́вям *н.* **изпра́вя** *с.* 1) исправа, исправи; 2) поправа, поправи; 3) наместува (намести) шината рака и сл.; || — **се** *йовр.* се исправа, станува (на нозе)
изпражне́ния *мн.* измет, фекалии
изпра́звам *н.* **изпра́зня** *с.* испразнува, испразни; ослободува, ослободи (стан, работно место и сл.)
изпра́швам *н.* **изпра́ша** *с.* испрашува, испраши
изпра́щам *н.* **изпра́тя** *с.* испраќа, испрати — **~ телеграма** испраќам телеграма — **изпратих го за хляб** го испратив (пратив) по леб; — **~ някого до дома** испраќам некого до дома
изпраща́ч *м.* испраќач; придружник
изпребѝвам *н.* **изпребѝя** *с.* испотепува, испотепа

изпреварвам, изпреварям *н.* **изпреваря** *с.* испреварува, испревари

испремествам *н.* **изпреместя** *с.* испреместува, испремести

изпречвам се *н.* **изпреча се** *с.* *йовр.* се испречува, се испречи

изприщване *ср.* исприштување

изпробвам *н.* **изпробам** *с.* испробува, испроба, проба

изпровождам *н.* **изпроводя** *с.* испраќа, испрати; прати, праќа — **изпроводих го до в къщи** го испратив до дома

изпродавам *н.* **изпродам** *с.* испродава, испродаде; распродава, распродаде

изпродупчвам *н.* **изпродупча** *с.* издупува, издупи

изпросвам *н.* **изпрося** *с.* измолува, измоли

изпрочитам *н.* **изпрочета** *с.* испрочитува, испрочита

изпрягам *н.* **изпрегна** *с.* отпрегнува, отпрега, отпрегне

изпсувам *с.* испцуе, опцуе

изпускам, изпущам *н.* **изпусна** *с.* испушта, испушти — **изпуснах сапуна** го испуштив сапунот — **изпуснахме удобния момент** го испуштивме згодниот момент; || — **се** *йовр.* се испушти, се збрка

изпушвам *н.* **изпуша** *с.* испушува, испуши — **изпушихме му цигарите** му ги испушивме цигарите

изпъквам *н.* **изпъкна** *с.* (се) истакнува, (се) истакне

изпъкнал *йрид.* издаден напред, истакнат, испупчен

изпъкналост *ж.* издаденост, испупченост

изпълвам, изпълням *н.* **изпълня** *с.* исполнува, исполни; наполнува, наполни — **изпълнила гардероба си с дрехи** го наполнила својот шифоњер со алишта — **гости изпълниха къщата** гости ја исполнија куќата

изпълзявам *н.* **изпълзя** *с.* излазува, излази

изпълком *м.* *скраш.* извршен комитет

изпълнение *ср.* 1) извршување, исполнување, реализација, остварување — **изпълнението на плана** исполнувањето на планот; 2) програм, приредба

изпълним *йрид.* остварлив, реален, што може да се исполни

изпълнител *м.* **изпълнителка** *ж.* 1) извршител, реализатор; 2) исполнувач на уметничка програма

изпълнителен *йрид.* 1) извршен — **~ комитет** извршен комитет (одбор); 2) совесен; послушен; точен; педантен

изпълнявам *н.* **изпълня** *с.* 1) извршува, изврши; исполнува, исполни — **ще изпълним петгодишния план** ќе го исполниме петгодишниот план — **тя ще изпълни арията на Маргарита от „Фауст"** таа ќе ја исполни аријата на Маргарита од „Фауст"; ▱ **изпълняващ длъжността началник** вршител на должноста началник

изпържвам *н.* **изпържа** *с.* испржува, испржи

изпърлям *н.* **изпърля** *с.* осмадува, осмади

изпъстрям *н.* **изпъстря** *с.* ишарува, ишари

изпявам *н.* **изпея** *с.* испева, испее; ▱ **неговата песен е изпята** ≃ неговата песна е испеана (свршено е со него)

изработвам *н.* **изработя** *с.* 1) изработува, изработи; (на)прави — **той изработва чудесни обувки** тој изработува прекрасни чевли; 2) заработува, заработи; 3) одработува, одработи

изработка *ж.* изработка

изравнявам *н.* **изравня** *с.* 1) израмнува, израмни; срамнува, срамни; 2) изедначува, изедначи; ◻ ~ **със земята** срамнувам со земјата; уништувам

изравям *н.* **изровя** *с.* откопува, откопа; прекопува; трага; рие со муцка (рилка)

изравяне *ср.* откопување

израелски *прид.* израелски

израждане *ср.* дегенерација, изродување

изражение *ср.* израз, мимика — ~ **на лицето** израз на лицето

израз *м.* 1) израз, реченица, фраза — **алегоричен** ~ алегориски израз; 2) израз на лице — **тези сълзи са израз на радост** овие солзи се израз на радост

изразител *м.* толкувач (на мисли и чувства); званичен говорник

изразителен *прид.* 1) сликовит; фигуративен (израз); 2) изразен

изразходвам *н.* **изразходя** *с.* (из)расходува, (из)расходи; истрошува, истроши

изразходване *ср.* расходување

изразявам *н.* **изразя** *с.* изразува, изрази — **не знам как да изразя това, което чувствувам в момента** не знам како да го изразам она што го чувствувам во овој момент; ‖ — **се** *повр.* 1) се истакнува; 2) се изразува

израилтянин *м.* **израилтянка** *ж.* Израелец, Израелка

изранявам *н.* **araня** *с.* е во рани, изранува, израни

израствам *н.* **израсна** *с.* 1) израстува, израсте; пораснува, порасне — **на гроба ми трева ще израсне** на мојот гроб трева ќе израсне — **израснах в Пловдив** пораснав во Пловдив; 2) *фиг.* расте, напредува (идејно, политички, културно) — ~ **в очите на някого** растам во очите на некого

израстък *м.* израсток; брадавица; подник на (дрво)

изреждам *н.* **изредя** *с.* 1) набројува, наброи; изредува, (из)реди — **почна да изрежда къде е ходил през време на войната** почна да реди каде одел за време на војната; 2) понудува по ред — **изредих с бъклицата всички гости** ги понудив со буклијата сите гости по ред; ‖ — **се** *повр.* се изредува, се реди

изрезка *ж.* исечок, изрезок — **изрезките от вестниците** исечоци од весниците

изрендосвам *н.* **изрендосам** *с.* изрендува, изренда

изречение *ср.* реченица — **просто | сложно** ~ проста | сложена реченица

изрив *м.* сипка; сипаници

изривам *н.* **изрина** *с.* изринува, изрине; ‖ — **се** *повр.* 1) се исфрлува, се исфрли; 2) се исчистува, се исчисти

изригвам *н.* **изригна** *с.* изригнува, изригне; избувнува,

избувне; исфрлува, исфрли (лава и сл.)

изрису́вам *с.* нацртува, нацрта; наслика

изри́чам *н.* **изрека́** *с.* изречува, изрече; изговори; искажува, искаже

изри́чен *йрид.* изричен, јасен, категоричен

и́зрод *м.* изрод

изроде́н *йрид.* изроден, дегенерисан

изро́нвам *н.* **изро́ня** *с.* изронува, изрони (пченка и сл.)

изруга́вам *н.* **изруга́я** *с.* искарува, искара

изруся́вам *н.* **изруся́** *с.* побелува, побели; обелува, обели; станува рус

изръмжа́вам *н.* **изръмжа́** *с.* за'ржува, за'ржи

изря́звам *н.* **изре́жа** *с.* 1) искаструва, искастри; поткаструва, поткастри — ~ **лозе** кројам лозје; 2) *фиг.* кастри; турка, оборува — **учителят изряза половината клас** наставникот обори половина клас

изсви́рвам *н.* **изсви́ря** *с.* исвирува, исвири; свирнува, свирне; отсвирува, отсвири

изсе́квам *н.* **изсе́кна** *с.* исекнува, исекне; || — **се** *йовр.* се исекнува

изсе́лвам *н.* **и́зселя** *с.* иселува, исели; интернира

изсе́лник *м.* **изсе́лница** *ж.* иселеник, иселеничка

изси́лвам се *н.* **изси́ля сѐ** *с.* *йовр.* се засилува, се засили; зема залет — **той се изсили и прескочи препятствието** тој се засили и ја прерипа препреката

изси́пвам *н.* **изси́пя** *с.* истурува, истури — **изсипи водата от чашата да ти сипя вино** истури ја водата од чашата за да ти турам вино; || — **се** *йовр.* се протура

изси́чам *н.* **изсека́** *с.* исекува, исече— **изсякоха гората** ја исекоа шумата

изска́чам *н.* **изско́ча** *с.* искокува, искока; изрипува, изрипа; испаѓа, испадне — **ако изскочи една бурмичка, цялата машина ще спре** ако испадне едно шрафче, ќе запре целата машина

изску́бвам *н.* **изску́бна** *с.* искубува, искубе; истргнува, истргне; || — **се** *йовр.* се спасува, се ослободува

изскъ́рцвам *н.* **изскъ́рцам** *с.* зачкртува, зачкрта, скрцнува, скрцне

изсле́двам *н. с.* испитува, испита, истражува, проучува — **ще изследвам случая и ще докладвам** ќе го испитам случајот и ќе реферирам

изсле́дване *ср.* испитување, истражување, проучување, анализа

изследва́ч *м.* истражувач, испитувач

изследова́телски *йрид.* истражувачки

изслу́швам *н.* **изслу́шам** *с.* ислушува, ислуша

изсму́квам *н.* **изсму́ча** *с.* исцицува, исцица; ▱. ~ **из пръстите си** исцицувам од прсти

изсти́вам *н.* **изсти́на** *с.* 1) истинува, истине — **гозбата изстина** јадењето истина; 2) настинува, настине; 3) *фиг.* изгубува волја, се изладува

изсти́нка *ж.* настинка
изсти́сквам *н.* **изсти́сна** *с.* истискува, истисне; исцедува, исцеди (лимон, грозје, алишта)
и́зстрел *м.* истрел
изстре́лвам *н.* **изстре́лям** *с.* пукнува, пукне; испукува, испука
изстудя́вам *н.* **изстудя́** *с.* изладува, излади — **трябва да изстудим ракията** треба да ја изладиме ракијата; || — **се** *повр.* лади, се изладува; настинува, настине
изстъ́пвам се *н.* **изстъ́пя се** *с.* *повр.* истапува, истапи
изстъпле́ние *ср.* силна возбуда; испад; насилство
изстъ́ргвам *н.* **изстъ́ржя** *с.* истружува, иструже
изсъба́рям *н.* **изсъбо́ря** *с.* истуркува, истурка
изсъ́хвам *н.* **изсъхна** *с.* исушува, исуши
изта́кам *н.* **изто́ча** *с.* преточува, преточи
изтаксу́вам *н. с.* наплатува (наплати) такса (цена)
изтанцу́вам *с.* одигра
изте́глям *н.* **изте́гля** *с.* 1) трга, тргнува, тргне; извлекува, извлече; повлекува, повлече — **изтегли чекмеджето** тргни го чекмецето — **изтеглиха ме от бойната линия** ме повлекоа од огнената линија — ~ **от обръщение** повлекувам од промет; 2) претрпува, претрпи; преживее — **много изтеглих през войната** многу маки претрпев за време на војната; || — **се** *повр.* се повлекува; се оптега; се истегнува (станува висок)
изтеза́вам *н.* измачува (телесно), мачи
изтеза́ние *ср.* мачење, тортура, измачување
изте́къл *прид.* изминат — **през изтеклата година** во текот на минатата година
изти́квам *н.* **изти́кам** *с.* истуркува, истурка; исфрлува, исфрла — **изтикаха го из кръчмата** го истуркаа од крчмата
изти́ча *н.* **изтече́** *с.* 1 истечува, истече, извира — **река Искър извира ор Рила** реката Искар извира од Рила; — **водата изтекла от бурето** водата истекла од буре; 2 *фиг.* изминува (за време) — **ваканцията изтече** распустот измина
изти́чвам *н.* **изти́чам** *с.* 1) претрчува, претрча, отрчува, отрча — **изтичай до аптеката** отрчај (претрчај) до аптека; 2) истрчува, истрча — **той изтича от къщи гологлав и бос** тој истрча од дома гологлав и бос
изтла́сквам *н.* **изтла́скам** *с. в.* **изтиквам**
и́зток *м.* 1) исток; 2) Исток, Ориент — **Далечният исток** Далечен Исток
изто́чвам *н.* **изто́чя** *с.* 1) источува, источи; 2) извлекува, извлече (нишка и сл.); 3) развлекува, развлече (кори за пита); 4) наточува, наточи (секира, нож и сл.)
и́зточен *прид.* источен — ~ **въпрос** источно прашање — **източни страни** источни земји — **в източна посока** во правец на исток
и́зточник *м.* 1) извор (на информации, податоци и сл.) — **достоверен** ~ сигурен извор

(на информации); 2) извор, кладенец

изтоща́вам *н.* **изтощя́** *с.* истоштува, истошти; || — **се** *йовр.* се истоштува, се истошти

изтоще́н *йрид.* истоштен, исцрпен, слаб, немоќен

изтоще́ние *ср.* истоштеност, исцрпеност

изтоще́ност *ж.* *в.* **изтоще́ние**

изтощи́телен *йрид.* напорен, заморен, тежок, што истоштува

изтра́вниче *ср.* *бой.* (Asplenium trichomanes) мала папрат (расте во карпи)

изтра́вям *н.* **изтро́вя** *с.* изотрува, изотруе

изтра́йвам *н.* **изтра́я** *с.* издржува до крај, истрајува, истрае — **ще изтрае ли болната до утре?** ќе истрае ли болната до утре?

изтре́бвам *н.* **изтре́бя** *с.* истребува, истреби; уништува, уништи — ~ **плъхове** уништувам стаорци

изтреби́тел *м.* **изтреби́телка** *ж.* ловец (авион или пилот), ловечки авион

изтреби́телен *йрид.* ловечки

изтребле́ние *ср.* *лий.* истребување, уништување

изтрезня́вам *н.* **изтрезне́я** *с.* (се) истрезнува, (се) истрезни

изтрещя́вам *н.* **изтрещя́** *с.* затрешти, зататни

изтрива́лка *ж.* бришалка, решетка за бришење чевли

изтри́вам *н.* **изтри́я** *с.* избришува, избрише — **изтрийте черната дъска!** избришете ја училишната табла!

изтри́т *йред.* избришан, исчитен; *фиг.* излижан; ветов, излитен — **изтрити фрази** излитени фрази

изтро́пвам *н.* **изтро́пам** *с.* тропа, тропне (со рака, нога и сл.)

изтроша́вам *н.* **изтроша́** *с.* искршува, искрши

изтръ́гвам се *н.* **изтръ́гна се** *с.* *йовр.* се извлекува, се извлече; се спасува, се спаси; се трга, се тргне

изтръ́пвам *н.* **изтръ́пна** *с.* истрпнува, истрпне; растреперува, растрепери; се здрвува, се здрви; фаќа морници

изтръ́свам *н.* **изтръ́ся** *с.* *в.* **изтъ́рсвам**

изтръ́сквам *н.* **изтръ́скам** *с.* истресува, истресе

изту́пвам *н.* **изту́пам** *с.* тупа, иступа — **изтупай този килим!** иступај го овој килим!

изтъка́вам *н.* **изтъка́** *с.* ткае, исткава, исткае; *фиг.* создава; исплете; организира — **изтъкал е цяла мрежа от шпиони** исплел цела мрежа шпиони

изтъ́квам *н.* **изтъ́кна** *с.* истакнува, истакне; подвлекува, подвлече; || — **се** *йовр.* се истакнува

изтъ́кнат *йрид.* истакнат, познат — ~ **писател и обществен деец** истакнат писател и општествен работник

изтълку́вам *с.* протолкува

изтънча́вам *н.* **изтънча́** *с.* истанчува, истанчи (вкус, манири и сл.), прави нешто да стане танко

изтъ́нчен *йрид.* истанчен, префинет — ~ **вкус** истанчен вкус — **изтънчена жестокост** префинета жестокост

изтъня́вам *н.* **изтъне́я** *с.* истанчува, истанчи; станува танок; ослабува (физички или материјално)

изтъпа́нчвам се *н.* **изтъпа́нча се** *с.* *йовр.* се истапанчува, се истапанчи; се испречува, се испречи

изтърбу́швам *н.* **изтърбу́ша** *с.* растрбушува, растрбуши; истрбушува, истрбуши

изтърва́вам *н.* **изтърва́** *с.* 1) испушта, испушти — **изтървах чашата** ја испуштив чашата; 2) пропушта, пропушти — **той изтърва един удобен момент** тој пропушти еден згоден момент

изтъ́ркан *йрид.* излижан, износен, изветвен, излитен; *фиг.* излитен; банален — **изтъркани мелодии** банални мелодии

изтъ́ркаcт *ж.* баналност

изтъ́рквам *н.* **изтъ́ркам** *с.* истрива, истрие; брише, избрише; износи; || — **се** *йовр.* се истрива; станува банален

изтъ́рсак *м.* истресок (последно дете)

изтъ́рсвам *н.* **изтъ́рся** *с.* 1) истресува, истресе (пепел од цигара); 2) истура; 3) пропушта; 4) се протура; 5) издрдорува нешто што не треба; || — **се** *йовр.* се истресува (доаѓа ненадејно); се протура

изтърча́вам *н.* **изтърча́** *с.* истрчува, истрча

изтя́гам *н.* **изте́гна** *с.* истргнува, истргне; оптегнува, оптегне — ~ **тел** оптегнувам тељ; || — **се** *йовр.* се оптега, се протега, се излежува

изуми́телен *йрид.* зачудувачки, необичен, чуден

изумя́вам[1] *н.* се збудалува, губи разум

изумя́вам[2] *н.* **изумя́** *с.* 1) предизвикува чудење; 2) заборава, заборави, изумува, изуми

изуча́вам *н.* **изу́ча** *с.* изучува, изучи; проучува, проучи — ~ **болест** проучувам болест — **изучих сина си** го изучив синот

изха́бен *йрид.* изабен, истрошен, истапен — **изхабена машина** изабена машина — ~ **нож** изабен (истапен) нож

изхабя́вам *н.* **изха́бя** *с.* изабува, изаби; истапува, истапи; расипува, расипе

изхайла́звам се *н.* **изхайла́зя се** *с.* *йовр.* се изајљазува, се изајљази, станува мрзливец (мрзло)

изха́йтвам се *н.* **изха́йтя се** *с.* *с.* *йовр.* се разуздува, се разузди; се израсипува, се израсипа

изха́пвам *н.* **изха́пя** *с.* искасува, искаса

изха́рчвам *н.* **изха́рча** *с.* 1) изарчува, изарчи; 2) распродава (стока)

изхвъ́рквам *н.* **изхвъ́ркна** *с.* излетува, излета

изхвъ́рлям *н.* **изхвъ́рля** *с.* исфрлува, исфрли — ~ **някого на улицата** исфрлувам некого на улица

изхи́трям *н.* **изхи́тря** *с.* измамува, измами

изхлу́звам *н.* **изхлу́зя** *с.* измолкнува, измолкне; извадува; извади; извлекува, извлече

и́зход *м.* 1) излез — **главен | страничен** ~ главен | спореден излез — **няма друг** ~ нема друг излез; 2) *фиг.* исход,

расплет — ~ **на сражението** исход на борбата

йзходен *прид.* појдовен, излезен — **изходна точка** појдовна точка — **изходна виза** излезна виза

изходящ *прид. канц.* излезен — ~ **номер** излезен деловоден број — ~ **дневник** излезен деловоден протокол (*в.* **входящ дневник**)

изхождам *н.* **изходя** *с.* 1) обиколува (обиколи) пеш; изодува, изоди; 2) *фиг.* потекнува, е по потекло — **новините изхождат от меродавно лице** вестите потекнуваат од меродавно лице; 3) поаѓа, тргнува, се раководи — ~ **от досегашния си опит** поаѓам од досегашниот опит

изхоквам *н.* **изхокам** *с.* искарува, искара, грубо вика (викне)

изхранвам *н.* **изхраня** *с.* исхранува, исхрани (семејство); одгледува, одгледа

изцеждам *н.* **изцедя** *с.* исцедува, исцеди

изцеление *ср. лит.* исцеление, оздравување, излекување

изцелувам *с.* избаци — **булката изцелува ръка на всички сватове** невестата им избаци раце на сите сватови

изцерим *прид.* излечив

изцяло *прил.* исцело

изчаквам *н.* **изчакам** *с.* исчекува, исчека; почекува, почека

изчакване *ср.* исчекување, чекање

изчезвам *н.* **изчезна** *с.* исчезнува, исчезне

изчервявам се *н.* **изчервя се** *с. повр.* се зацрвенува, поцрвенува (од срам); се вцрвува

изчерпан *прид.* исцрпен; распродаден

изчерпателен *прид.* детален, подробен, опширен, сестран — ~ **доклад** опширен реферат (извештај)

изчерпателно *прил.* сестрано, студиозно, опширно, детално

изчерпвам *н.* **изчерпя** *с.* 1) исцрпува, исцрпе; истрошува, истроши — **изчерпахме запасите** ги истрошивме резервите; 2) распродава — **речникът е вече изчерпан** речникот е веќе распродаден

изчисление *ср.* пресметување, сметање

изчислявам *н.* **изчисля** *с.* пресметува, пресмета

изчитам *н.* **изчета** *с.* исчитува, исчита, прочитува до крај, прочита

изчуквам *н.* **изчукам** *с.* исчукува, исчука; чукнува, чукне (на врата); *фиг. разг.* спечалува — **каквото изчука-изпука** што спечали — испука (потроши)

изчупвам *н.* **изчупя** *с.* искршува, искрши; испокршува, испокрши — **изчупих чашите** ги испокршив чашите

изявителен *прид. грам.* — **изявително наклонение** индикатив

изявление *ср.* изјава; соопштение, објаснение — **правя** ~ давам изјава

изявявам *н.* **изявя** *с.* изјавува, изјави, дава изјава

изяждам *н.* **изям** *с.* 1) изедува, изеде — **изядох си храната** си го изедов јадењето — ~

ябълка изедувам јаболко; 2) *фиг.* изедува; упропастува — **изяде на баща си целия имот** го изеде целиот татков имот — **изядох една плесница** изедов една шлаканица — **изяде ме** ме изеде
изяснéние *ср.* изјаснение; толкување; коментар
изяснявам *н.* **изясня** *с.* објаснува, објасни
изящен *ӣрид.* префинет, прекрасен, грациозен, уметнички — **изящна литература** уметничка литература — ~ **стил** префинет стил
изящество *ср.* убост, грациозност, елеганција
икóна *ж.* икона — **стари икони** стари икони
икономика *ж.* 1) економика (како наука); 2) стопанство, стопански систем
икономисвам *н.* **икономисам** *с.* штеди, економисува
икономист *м.* економист
икономичен *ӣрид.* штедлив, евтин, економичен
икономически *ӣрид.* економски, стопански — ~ **живот** стопански живот — **икономическа политика** економска политика
икономия *ж.* 1) економија — **политическа** ~ политичка економија; 2) заштеда, штедење, економија — **правя** ~ правам економија — **икономии от бюджета** заштеди на буџетски средства
иконопис *ж.* иконографија, иконопис
или *сврз.* или — **аз или ти** јас или ти — **днес** ~ **утре** денес или утре — **предикат** ~ **сказуемо** предикат или прирок — **по-рано** ~ **по-късно** порано или подоцна
илик *м.* илика (дупче за копче)
Илинден *м.* 1) Илинден; 2) Македонски национален празник (2. август) — Денот на Илинденското востание во 1903 г.
илинденски *ӣрид.* илинденски — **Илинденско въстание** Илинденско востание
иловица *ж.* иловица
илюзия *ж.* илузија
илюзорен *ӣрид.* илузорен, неостварлив
илюминация *ж.* илуминација
илюстратор *м.* илустратор
илюстрация *ж.* 1) илустрација (цртеж, скица и сл.); 2) илустрација, пример — **за** ~ **на тази мисъл ще приведа следния случай** за илустрација на оваа мисла ќе го приведам следниов пример (случај)
илюстрирам *н. с.* илустрира
илюстрован *ӣрид.* илустриран — **илюстровано списание** илустрирано списание — **илюстрована картичка** разгледница
има (3. *л. ед. од* **имам**) *безл.* има — **в гората** ~ **разни животни** во шумата има разни животни — ~ **човек в стаята** во собата има човек (има некој в соба) — **какво ново** ~**?** што има ново? — **какво ти** ~**?** што ти е? — ~ **дума** има збор — ~ **си хас!** ≅ како не! уште тоа треба! не верувам! — ~ **да гладуваш през зимата** има да гладуваш во текот на зимата
имагинерен *ӣрид.* имагинарен
имам *н.* 1) има — **имаш ли тая книга?** ја имаш ли таа книга? — ~ **намерение** имам намера — **ако имам време, ще дой-**

да ако имам време, ќе дојдам — **баща ми имаше дългове** татко ми имаше долгови — ~ **добро мнение за някого** имам добро мислење за некого; 2) *фиг.* смета, има — ~ **те за най-добър приятел** ≅ те сметам за најдобар пријател

има́не *ср.* 1) богатство (во пари), закопано богатство; 2) имот

иманя́р *м.* оној што бара закопано богатство

и́ме *ср.* (*мн.* **имена́**) 1) име — ~ **собствено | фамилно | моминско** име (лично) | презиме | моминско — **трите имена** трите имиња: име, татково име и презиме (на пример: Петко Рачов Славејков); 2) имендeн; сведен; популарност; 3) составниот дел од називите на некои категории зборови — **съществително | прилагателно | числително** ~ именка | придавка | број

име́л *м. бот.* (Viscum и Joranthus) имела

и́мен *прид.* **и́мен ден** *м.* имендeн

име́ние *ср.* чифлик, посед

имени́т *прид.* еминентен, познат, славен, именит — ~ **учен** еминентен научник

и́меник *м. канц.* пријава, образец за лични податоци, прашалник

и́меник *м.* **и́меница** *ж.* именик, (лице што го празнува имениот ден), именица

и́менно *прил.* 1) имено, токму тоа, баш — **искам да разгледам именно този въпрос** сакам да го разгледам токму тоа прашање; 2) (конкретизација) и тоа . . . — **по този въпрос са издадени следните книги, а** ~ по ова прашање издадени се следниве книги, и тоа . . .

именя́к *м. разг.* имењак

имигра́нт *м.* **имигра́нтка** *ж.* доселеник, доселеничка

имигра́ция *ж.* миграција, иселување во друга земја

имита́тор *м.* имитатор

имита́ция *ж.* имитација (на движења и сл.); имитација (на материјали и сл.)

имо́т *м.* имот — **движим | недвижим** ~ подвижен | неподвижен имот

имо́тен *прид.* имотен — **имотно състояние** имотна состојба — ~ **човек** имотен човек, имашлив човек

имо́тност *ж.* имотност; имотна состојба

императи́в *м.* 1) императив, барање, закон, норма; 2) *грам.* императив

императи́вен *прид.* императивен, задолжителен, безусловен

империали́зъм *м.* 1) империјализам — **империализмът е висша и последна фаза в развоя на капитализма, която се характеризира с господството на едрия капитал** империјализмот е повисока и последна фаза во развитокот на капитализмот, којашто ја карактеризира доминацијата на крупниот капитал; 2) империјалистичка политика

империали́ст *м.* империјалист

империалисти́чен, империалисти́чески *прид.* империјалистички — **империалистични войни** империјалистички војни

импе́рия *ж.* империја

имперфе́кт *м. грам.* имперфект

имперфекти́вен *прид.* имперфектен
импоза́нтен *прид.* импозантен
импо́рт *м. в.* **внос**
импоте́нтен *прид.* импотентен
импрегни́рам *н. с.* импрегнира
импресиони́зъм *м.* импресионизам
импресиони́ст *м.* импресионист
импресионисти́чен, импресионисти́чески *прид.* импресионистички
импровиза́ция *ж.* импровизација
импу́лс *м.* импулс, поттик
имуниза́ция *ж.* имунизација
имуните́т *м.* имунитет — **дипломатически** ~ дипломатски имунитет
иму́ществен *прид.* имотен, материјален — **имуществени отношения** имотни односи — **имуществени вреди** материјални штети
иму́щество *ср.* имот, сопственост — **частно | държавно** ~ приватна | државна сопственост — **движимо | недвижимо** ~ подвижен | неподвижен имот — **обществено** ~ општествен имот (сопственост)
и́нак, и́наче *прил.* инаку, поинаку — **това трябва да се направи** ~ тоа треба да се направи поинаку
и́накъв (и́наква, и́накво) *зам.* инаков, поинаков
ина́т *м. разг.* инает
ина́тя се *н. повр.* се инати
инвали́д *м.* инвалид — ~ **от войната** воен инвалид — **трудов** ~ трудов инвалид
инвали́ден *прид.* инвалидски — **инвалидна пенсия** инвалидска пензија
инвента́р *м.* инвентар; список на инвентарот
инвентариза́ция *ж.* инвентарисување, попис
инве́рсия *ж.* инверзија
инвести́рам *н. с.* инвестира, вложува, вложи
инвестицио́нен, -онна, -онно *прид.* инвестиционен — **инвестиционна банка** инвестициона банка
инвести́ция *ж.* инвестиција, вложување
и́ндекс *м.* индекс, показател; список
индетермини́зъм *м.* индетерминизам
индиа́нец *м.* индијанец, домородец (во Америка)
индиа́нски *прид.* индијански
индиви́д *м.* индивидуа, лице
инвивидуа́лен *прид.* индивидуален, личен
индивидуалисти́чен, индивидуалисти́чески *прид.* индивидуалистички
индивидуали́зъм *м.* индивидуализам
инди́го *ср.* индиго
инди́ец *м.* **инди́йка** *ж.* Индиец, Индијка
инди́йски *прид.* индиски
индире́ктен *прид.* индиректен
индоевропе́йски *прид.* индоевропски — ~ **езици** индоевропски јазици
индрише́ *ср. бот.* (Pelargonium roseum) пеларгонија (многу мирисливо цвеќе од саксија со големи лисја)
индукти́вен *прид.* индуктивен — ~ **метод** индуктивна метода
инду́кция *ж.* индукција
инду́с *м.* Индус

индустриа́лен *прид.* индустриски — **индустриална страна** индустриска земја

индустриа́лец *м.* индустријалец, капиталист, фабрикант

индустриализа́ция *ж.* индустријализација

инду́стрия *ж.* индустрија — **тежка** | **лека** ~ тешка | лесна индустрија — **химическа** | **хранителна** ~ хемиска | прехранбена индустрија — **военна** ~ воена индустрија

ине́ртен *прид.* инертен, неподвижен

ине́рция *ж.* инерција

инжекти́рам *н. с.* вшприцува, вшприца, дава инјекција

инже́кция *ж.* инјекција — **правя** ~ давам инјекција — **мускулна** | **венозна** ~ интрамускуларна | интравенозна инјекција

инжене́р *м.* инженер — **минен** | **машинен** ~ рударски | машински инженер — **електро** ~ електроинженер — **строителен** ~ градежен инженер

инжене́рен *прид.* инженериски — **инженерни войски** инженериски единици

инжене́рски *прид.* инженерски

инжене́рство *ср.* 1) инженерство, техника (како наука); 2) установа во којашто работат инженери, техничка служба

инициа́л *м.* иницијал

инициати́ва *ж.* 1) иницијатива — **по инициативата на нашето дружество** по иницијатива од нашето друштво (здружение); 2) претприемчивост

инициати́вен *прид.* иницијативен

инициа́тор *м.* иницијатор

инкаса́тор *м.* инкасант

инквизи́тор *м.* инквизитор

инквизицио́нен *прид.* инквизициски, инквизиторски

инкуба́тор *м.* инкубатор

инкубацио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* инкубационен

инспе́ктор *м.* инспектор — **училищен** ~ просветен советник; училишен инспектор (*арх.*) — ~ **по труда** инспектор на трудот

инспе́кция *ж.* 1) инспекција; 2) инспекторат (установа), инспекција — ~ **по труда** инспекција на трудот

инспири́рам *н. с.* инспирира

инстала́тор *м.* инсталатор

инстала́ция *ж.* инсталација — **електрическа** ~ електрична инсталација — **водопроводна** ~ водоводна инсталација

инстали́рам *н. с.* инсталира; || — **се** *повр. разг.* се инсталира, се смести на едно место

инста́нция *ж.* инстанција

инсти́нкт *м.* инстинкт — ~ **за самосъхранение** инстинкт на самоодржување

инстинкти́вен *прид.* инстинктивен

институ́т *м.* 1) институт (научен) — ~ **за литература** институт за литература; 2) виша или висока школа — **висш** ~ **за физкултура** висока фискултурна школа — **висш икономически** ~ висока економска школа, економски факултет

институ́ция *ж.* институција

инструкта́ж *м.* инструктажа

инструкти́вен *прид.* инструктивен

инстру́ктор *м*. инструктор, советник

инструме́нт *м*. 1) инструмент (музички) — **духови инструменти** дувачки инструменти — **струнни инструменти** гудачки инструменти; 2) инструменти, уреди — **хирургически инструменти** хируршки инструменти; 3) инструмент, средство

инструмента́лен *прид*. 1) *муз*. инструментален — **инструментална музика** инструментална музика; 2) што служи за изработка на инструменти

инсцени́рам *н. с*. инсценира

интегра́л *м*. интеграл

интегра́лен *прид*. интегрален

интелектуа́лен *прид*. интелектуален — **интелектуални среди** интелектуални кругови

интелектуа́лец *м*. **интелектуа́лка** *ж*. интелектуалец, интелектуалка

интелиге́нт *м. в*. **интелектуа́лец**

интелиге́нтен *прид*. интелигентен

интелиге́нция *ж*. интелигенција (како општествен сталеж) — **трудова** ~ трудова (работна) интелигенција

интенда́нт *м*. интендант (офицер)

интензи́вен *прид*. интензивен — **интензивно земеделие** интензивно земјоделство

интербригади́ст *м*. шпански борец, борец во интернационалните бригади во Шпанската граѓанска војна

интерве́нция *ж*. интервенција — **военна** ~ воена интервенција

интервю́ *ср*. интервју — **давам** ~ давам интервју

интере́с *м*. интерес, внимание, интересирање; корист — **слушам с голям** ~ слушам со големо внимание — **то е във ваш** ~ тоа е во ваш интерес

интере́сен *прид*. интересен; *разг*. чуден, необичен

интересу́вам *н*. интересира; ‖ — **се** *повр*. се интересира

интернациона́л *м*. 1) интернационала — **първи** ~ прва интернационала; 2) „Интернационала" (песна)

интернациона́лен *прид*. интернационален

интернационали́зъм *м*. интернационализам — **пролетарски** ~ пролетерски интернационализам

интернационалисти́чески *прид*. интернационалистички

интерни́рам *н. с*. интернира

инти́мен *прид*. интимен, личен — **интимни приятели** интимни пријатели — **интимна обстановка** интимна опстановка, атмосфера

инти́мнича *н*. се однесува интимно, фамилијарно — **обича да интимничи с всекиго** сака да биде интимен со секого

интри́га *ж*. 1) интрига, сплетка клевета; 2) интрига, заплет (во лит. дело); 3) љубовна врска

интрига́нт *м*. интригант

интригу́вам *н. с*. интригира, прави интриги

интроспекти́вен *прид*. интроспективен

интуити́вен *прид*. интуитивен

интуи́ция *ж*. интуиција

инфекцио́зен *прид*. инфективен, заразен

инфинитѝв *м.* инфинитив (*в.* **неопределено наклонение**)

информацио́нен, -о́нна, -о́нно *ūриg.* информативен

информа́ция *ж.* информација,

информѝрам се *н. с.* се информира

инциде́нт *м.* инцидент

ипоте́ка *ж.* хипотека

ипoтека́рен *ūриg.* хипотекарен

ипоте́чен *ūриg.* хипотекарен — **~ заем** хипотекарен заем

ипохо́ндрия *ж.* хипохондрија

иприт *м. воj.* иперит (отровен гас)

ира́нец *м.* **ира́нка** *ж.* Иранец, Иранка

ирационáлен *ūриg.* ирационален

ирационалѝзъм *м. филоз.* ирационализам

ирла́ндец *м.* **ирла́ндка** *ж.* Ирец, Ирка

ирла́ндски *ūриg.* ирски

ирони́чен, ирони́чески *ūриg.* ироничен — **иронична усмивка** иронична насмевка

иро́ния *ж.* иронија — **~ на съдбата** иронија на судбината; игра на судбината

иск *м.* (*мн.* **ѝскове**) *ūрав.* барање, молба, тужба, поднесок; спор

ѝскам *н.* 1) сака, бара — **~ хляб** сакам леб — **~ да спя** сакам да спијам — **прави, каквото искаш** прави што сакаш — **искаш ли една чаша вино?** сакаш ли една чаша вино? — **какво искате?** што сакате?; 2) бара, побарува — **~ отчет** барам отчет — **от вас се иска дисциплина** од вас се бара дисциплина — **иска ми се** *безл.* ми се сака; 3) има намера, сака — **тия дни искам да отида на излет** деновиве сакам да одам на излет; ◻ **не ~ и да го знам** не сакам ни да го знам — **~ ръката някому** барам некому рака (понудувам брак) — **тъй те ~!** така те сакам!

иско́нен *ūриg.* исконски

ѝскра *ж.* искра — **електрическа ~** електрична искра

ѝскрен *ūриg.* искрен — **искрени отношения** искрени односи

искря́ *н.* искри, фрла искри

исла́ндец *м.* **исла́ндка** *ж.* Исландец, Ислантка

исля́м *м.* ислам

испа́нец *м.* **испа́нка** *ж.* Шпанец, Шпанка

испа́нски *ūриg.* шпански — **~ език** шпански јазик

исполѝн *м.* гигант, џин, исполин

исполѝнски *ūриg.* џиновски, гигантски, исполински

истерѝк *м.* **истерѝчка** *ж.* хистерик, хистеричен човек

исте́рия *ж.* хистерија; *фиг.* **военна ~** воена хистерија

ѝстина *ж.* вистина — **в това няма ни капка ~** ≃ во тоа нема ни трошка (капка) вистина — **~ ли е?** вистина ли е тоа? — **абсолютна ~** апсолутна вистина

истѝнската *ūрил. разг.* навистина, без шега — **заплака ~** почна навистина да плаче

истѝнски *ūриg.* вистински — **истинска случка** вистински настан — **~ комунист** вистински комунист — **в истинския смисъл на думата** во вистинската смисла на зборот

историк *м.* **исторѝчка** *ж.* историчар, историчарка (научник, студент, наставник или професор)

историко-филологически *прид.* историско-филолошки — **~ факултет** историско-филолошки факултет

истори́чески *прид.* историски — **~ материализъм** историски материјализам — **историческа дата** историски датум

истóрия *ж* 1) историја — **българска ~** бугарска историја — **~ на литературата** историја на литературата; 2) расказ, случај — **с него се случи интересна ~** со него се случи интересен случај; ◻ **историята не се повтаря** историјата не се повторува

истукáн *м.* идол, статуа; ◻ **стои като истукан** стои како скаменет

италиáнец *м.* **италиáнка** *ж.* Италијанец, Италијанка

италиáнски *прид.* италијански — **~ език** италијански јазик

их *изв.* (изразува здодевност или восхит) их, ах — **их, какъв си!** их, каков си! — **их, да знаеш колко ми е драго!** ах, да знаеш колку ми е мило!

иха *изв.* иха (подвикнување кога се игра оро)

ишиáс *м. мед.* ишијас — **страдам от ~** страдам (боледувам) од ишијас

ишлемé *ср. нар.* обработка на туѓ материјал

ищéц *м.* поднесувач на барање (тужба, молба)

Й

йезуи́т *м.* језуит

йезуи́тски *прид.* језуитски

йерáрхия *ж.* хиерархија

йероглиф *м.* хиероглиф

йод *м.* јод

йóдов *прид.* јоден

йок *прил. нар.* јок, не

йон *м.* јон

йонизáция *ж.* јонизација

йот *м.* јота (буквата ј)

йотýвам *н. с.* јотува

К

кáбар *м.* **кáбарка** *ж.* *в.* **кабър**

кабарé *ср.* кабаре, бар, ноќен локал

кáбел *м.* кабел — **подводен ~** подводен кабел

каби́на *ж.* кабина — **параходна | телефонна ~** бродска | телефонска кабина — **шофьорска ~** шоферска кабина — **плажна ~** кабина на плажа

кабинéт *м.* 1) кабинет, работна соба; 2) лекарски кабинет, ординација; 3) училишен кабинет — **~ по физика** физички кабинет; 4) *полит.* ка-

бинет, влада, министерски совет — **криза на кабинета** криза на владата

кабинéтен *прид.* кабинетски (во значењето под 1 и 4) — *спец.* **~ портрет** кабинет — слика — **~ учен** кабинетски научник

каблогрáма *ж.* каблограм

кáбър *м.* **кáбърка** *ж.* брут, брутче, шајче

кавáл *м.* кавал — **свиря на ~** свирам на кавал

кавалджúя *м.* кавалџија

кавалéр *м.* 1) кавалер; 2) носител на орден — **~ на ордена на труда** носител на орден за труд; 3) партнер во (танц)

кавалерúйски *прид.* кавалериски, коњички — **~ части** *вој.* коњички единици

кавалерúст *м.* кавалерист, коњаник, војник или офицер во коњичка единица

кавалéрия *ж.* кавалерија, коњица — **лека | тежка ~** лесна | тешка кавалерија (коњица)

кавалéрски *прид.* кавалерски

кавалéрство *ср.* кавалерство

кавгá *ж.* *разг.* кавга — **той направи голяма ~** тој направи голема кавга

кавé *ср.* *в.* **кафé**

кавúчки *мн.* наводници — **в ~** во наводници; *фиг.* во спротивно значење

кавкáзец *м.* **кавкáзка** *ж.* жител на Кавказ

кавърмá *ж.* *тур.* кавурма (ситно издробено месо)

кадайф *м.* кадаиф

кадастрáлен *прид.* катастарски

кадáстър *м.* катастар

кадéт *м.* кадет, питомец

кадúлница *ж.* кадилница

кадифé *ср.* кадифе, сомот — **памучно ~** памучно (ребресто) кадифе — **рипсено ~** рипс, рипсено кадифе

кадифéн *прид.* кадифен, сомотски

кáдри *мн.* кадри — **подготовка на ~** подготовка на кадри — **отдел ~** кадровско одделение, персонална служба

кадрúл *м.* кадрил (вид игра со неколку двојки); *фиг.* разместување

кáдров *прид.* 1) кадровски, персонален; 2) *вој.* што е на отслужување на воениот рок

кадровúк *м.* **кадровúчка** *ж.* кадровик, персонален референт

кадѫна *ж.* кадана, була, анка, Турчинка

кáдър[1] *м.* 1) кадар, состав на воена единица; 2) кадри, квалификуван персонал — **учителски ~** учителски кадри — **кадрите решават всичко** кадрите решаваат сè

кáдър[2] *м.* кадар, фотос (во филм)

кадѫрен *прид.* *разг.* кадар, способен, вешт

кадя́ *н.* кади; *фиг.* ласка, се умилкува; ◻ **~ някому тамян** кади некому темјан (се умилкува некому)

казáк *м.* козак, руски војник; (*разг.*) Русин

казáн *м.* казан, голем котел — **~ за варене на ракия** казан за ракија

казанджúя *м.* казанџија

казáрма *ж.* касарна; *фиг.* голема зграда, куќиште

казáрмен *прид.* касарнски

казачо́к *м.* козачок (украинска игра)

каза́шки *прид.* козачки; *бот.* **~ бодил** (Xanthium spinosum) мала чичка

ка́звам *н.* **ка́жа** *с.* 1) зборува, вели, кажува, каже, рече — **всички казват, че ще вали дъжд** сите велат дека ќе врне дожд — **казах мнението си** си го кажав мислењето; 2) раскажува, кажува — **кажи ми една приказка** кажи (раскажи) ми една прикаска — **ще му кажа всичко** ќе му кажам, (раскажам) сè; 3) (се) вика — **как те казват?** како те викаат?; 4) во знак на закана; — **ще ти кажа аз на тебе!** ќе ти кажам тебе!; ◻ **кажи речи** кажи-речи, приближно (горедолу) — **кажи си думата** кажи си зборот (кажи си го мислењето) — **казано накратко** накратко кажано — **иначе казано** инаку кажано, со други зборови — **правичката да си кажа** право (искрено) да кажам — **казват, че е добър специалист** велат дека е добар специјалист — **на тебе ти казвам!** тебе ти велам! — **казахте ли нещо?** рековте ли нешто?; ‖ — **се** *повр.* се вика — **~ се Георги** се викам Георги — **как се казвате?** како се викате?

кази́но *ср.* казино (забавен локал со ресторан, обично во приморските градови)

казио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* државен; бирократски; банален

казуи́стика *ж.* казуистика

казуисти́чески *прид.* казуистички

каи́к *м. дијал.* каик, чун

каи́л *прид. непр.* каил, готов, согласен — **ставам ~** сум каил

каи́ш *м. разг.* ремен

кайма́ *ж.* мелено месо

кайма́к *м.* 1) кајмак; 2) *фиг.* најдобар дел од нешто

кайме́ *ср. разг.* банкнота

кайси́ен *прид.* што е од кајсија — **~ мармалад** мармалад од кајсии

кайси́я *ж.* кајсија (дрво или плод)

как *прид.* како, на кој начин; што — **~ ви харесва това?** како ви се допаѓа тоа? — **~ стана това?** како се случи (стана) тоа? — **~ си? ~ сте?** као си? како сте? — **~ е работата?** како оди работата? — **ти ~ мислиш по тая работа?** ти што мислиш за таа работа? — **вие ~ мислите?** што мислите вие? — **~ не ви е срам?** како не ви е срам?; ◻ **няма ~** нема како (нема друг начин) — **~ да е** како да е (сеедно ми е)

ка́ка *ж.* 1) дада, постара сестра; 2) назив за постара жена или роднина (≃ тета, стрина)

какави́да *ж. зоол.* кожурец, кокона, црвот во кожурецот

кака́о *ср.* какао

какво́ 1) што — **~ казахте?** што рековте? — **~ обичате** што сакате? — **~ става?** што се случува? — **~ правите?** што правите? **какво!** (чудење) што!; 2) како — **~ сте по дома?** како сте подома?; 3) *рет.* дека — **той знае ~ вие ще отсъствувате** тој знае дека вие ќе отсуствувате; ◻ **~ и да е** што

и да е — ~ **мълчиш?** зошто молчиш?

каквóто *зам.* што — ~ **ще да става** што и да се случи — **вземете, ~ ви се полага!** земете што ви следува!; ▱ ~ **посееш, това ще жънеш** што ќе посееш, тоа ќе ожнееш

кáкин *прид.* сестрин, дадин — **какина рокля** сестрин фустан

кáкини *мн.* дадини (домот на дада, постарата сестра)

кáкто *прил.* како, како што — ~ **са дошли, така ще си и отидат** како што дошле, така ќе си одат — **живеем, ~ можем** живееме како што можеме — ~ **изглежда** како што изгледа — ~ **обичате** како што сакате — **кой ~ може** кој како што може

кáктус *м.* кактус

какъ̀в, -ква, -кво *зам.* каков, -а, -о — **какви книги имате?** какви книги имате? — ~ **човек е той?** каков човек е тој? — ~ **позор!** каква срамота! — **каква красота!** каква убавина!

какъ̀вто *зам.* каков што — **купил си калпак, ~ никой не е носил** си купил калпак каков што никој не носел — **каквото лицето, такова и сърцето** какво лице, такво и срце

кал *ж.* 1) кал — **гъста ~** густа кал — **газя в калта** газам по калта; 2) талог; 3) *фиг.* неморалност; ▱ **хвърлям ~ по някого** фрлам кал на некого

калабалъ̀к *м. разг.* калабалак

калáен *прид.* калаен, што е од калај

калáй *м.* калај; *фиг.* карање, критика, укор — **теглих му един ~** ≅ добро го искарав

калайдúсвам *н.* **калайдúсам** *с.* калаисува, калаиса

каламбу́р *м.* каламбур, игра на зборови

калдъръ̀м *м.* калдрма (турска)

калé *ср.* кале, тврдина

калéм *м.* 1) калем, макара (конци); 2 калем (за калемење); 3) молив

кáлен[1] *прид.* земјен, глинен — **калени паници** земјени чинии

кáлен[2] *прид.* каллив, валкан — **кални улици** калливи улици

калéн[3] *прид.* кален, закален, прекален — ~ **в боя** прекален во борба

календáр *м.* календар

калéсвам *н.* калесува, кани гости за свадба (крштенка и сл.)

калúбър *м.* калибар; *тех.* мера, размер

калигрáфия *ж.* калиграфија

калигрáфски, калиграфúчески *прид.* калиграфски

кáлиев *прид.* калиумов — **калиева основа** *хем.* калиумова база

кáлий *м.* калиум

калúна *ж.* 1) *бот.* (Viburnum opulus) калина; 2) золвиче

калúнка — малúнка *ж. зоол.* (Coccinela septempunctata) велигденче

калкáн *м.* 1) калкан, слеп ѕид; 2) *зоол.* (Bothus maeoticus) калкан (вид морска риба)

калкулáция *ж.* калкулација

калкулáнт *м.* калкулант

ка́лник *м.* калник (на автомобил и сл.)

калолече́ние *ср.* лекување со кал

калори́чен *прид.* калоричен; хранлив

кало́рия *ж.* калорија — **голяма | малка ~** кило-калорија | грам-калорија

кало́фер *м.* **кало́ферче** *ср.* *бот.* (Chrysanthemum balsamita) калофер, калоферче

ка́лпав *прид. разг.* калпав, лош, недотеран; лажлив

калпаза́нин *м. разг.* калпазан, нерангімајко, неработник

калпа́к *м.* калпак — **с ~ на главата** со калпак на глава

калу́гер *м.* калуѓер — **живея като ~** живеам како калуѓер

калу́герка *ж.* калуѓерка

калу́герски *прид.* калуѓерски — **кирлив като калугерско расо** кирлив како калуѓерска мантија

ка́лфа *м.* калфа

ка́лциев *прид.* калциумов

ка́лций *м.* калциум

калцу́н *м. нар.* калец, калчун

калъ́п *м.* 1) калап, шаблон — **поставим обуща на ~** клавам чевли на калап; 2) калап, парче од нешто — **един ~ сапун** еден калап сапун

калъ́пя *н.* 1) работи по калап; 2) *фиг.* фабрикува, произведи

калъ́ф *м.* 1) калаф, футрола (за очила, виолина, нож, сабја и сл.); 2) преслека за фотелји и сл.

калъ́ч *м. арх.* калач, крива сабја; ◻ **на ~** на калач, накриво, настрана, накосо

каля́вам *н.* **каля́** *с.* кали — **~ стомана** калам челик — *фиг.* **~ волята си** си ја калам волјата

ка́лям *н.* валка, фрла кал (на некого)

каля́ска *ж.* луксузна кочија, пајтон

кама́ *ж.* 1) кама; 2) клин за цепење дрва

ка́мара *ж.* 1) дом (од парламент), парламент, комора (установа) — **~ на лордовете** дом на лордовите — **горната ~** горниот дом — **търговска ~** трговска комора

кама́ра *ж.* копа (слама), куп (материјал), грамада

камари́ла *ж.* камарила, клика, група — **дворцовата ~ през фашисткия режим ръководеше безотговорно външната политика на страната ни** за време на фашистичкиот режим дворската клика неодговорно ја водеше надворешната политика на нашата земја

ка́мба *ж.* камба, пиперка што прилега според својата форма на домат

камба́на *ж.* 1) камбана; 2) нуркачко ѕвоно

камбанари́я *ж.* камбанарија

камба́нен *прид.* камбанен — **~ звън** камбанен ѕвон

ка́мбий, ка́мбиум *м.* камбиум

ка́мбио *ср. фиг.* камбио, платежни средства во туѓа валута

каме́лия *ж.* *бот.* (Camelia) камелија (цвеќе со убави бели цветови)

ка́мен *м. дијал.* камен (*в.* **ка́мък**)

каменáр *м.* каменар; каменорезец, каменоделец

кáменен, -енна, -енно *йрид.* камен, каменен — **каменна чешма** камена чешма — **каменна кариера** каменолом — *фиг.* **каменно сърце** камено срце

каменúст *йрид.* каменит, каменлив

каменлúв *йрид.* в. **каменúст**

каменовъ́глен *йрид.* што е од камен јаглен — ~ **басейн** басен на камен јаглен — **каменовъглена мина** рудник на камен јаглен

каменодéлец *м.* каменорезец, каменоделец

каменодéлски *йрид.* каменорезечки, каменоделски — ~ **чук** каменорезечки чекан

каменолóмня *ж.* каменолом

каменотрошáчка *ж.* дробилка, машина за дробење камен

кáмера *ж.* 1) камера (фотографска); 2) бокс, затворена просторија; 3) *анаш.* комора

кáмерен *йрид.* камерен — ~ **театър** камерен театар — **камерна музика** камерна музика

камертóн *м.* камертон

камизóла *ж.* женски домашен фустан со широки ракави

камúла *ж.* *зоол.* камила — **едногърба** | **двугърба** ~ едногрба | двогрба камила

камилáр *м.* камилар

камúлски *йрид.* 1) камилски — **камилска вълна** камилска волна; 2) *зоол.* **камилска птица** (Strutio camelus) ној (висока птица во Африка која што има убави пердуви)

камúна *ж.* камин (отворена ѕидана печка)

камиóн *м.* камион

камиóнен, -óнна, -óнно *йрид.* камионски — ~ **превоз** камионски превоз

камионéтка *ж.* камионче, камионет

кáмо ли *сврз.* а камоли — **не искам да го видя,** ~ **да му говоря** не сакам да го видам, а камоли да му прозборувам

кампáнийски *йрид.* кампањски

кампáния *ж.* кампања — **изборна** ~ изборна кампања — **сеитбена** ~ сеидбена кампања — ~ **против пиянството** кампања против алкохолизмот

камуфлáж *м.* камуфлажа, маскирање

камуфлáжен *йрид.* камуфлажен, маскирен — **камуфлажна пелерина** маскирана наметка, камуфлажна пелерина

камшúк *м.* камшик

кáмък *м.* камен — **скъпоценен** ~ бесценет камен — **воденичен** ~ воденичен камен — **точиларски** ~ камен за точење — **син** ~ син (модар) камен — **адски** ~ сребрен нитрат — **основен** ~ темелен камен — **километричен** ~ камен покрај пат со испишана километража; □ ~ **в жлъчката** камен во жолчката — **зъбен** ~ забен камен — **търся под дърво и** ~ барам под дрво и камен — **не оставям** ~ **върху** ~ не оставам ни камен на камен

камънáк *м.* камењар, каменливо место

ка́мъче *ср.* камче, каменче; ☐ ~ **за запалка** камче за запалка
ка́на *ж.* кана (бокал)
канава́ *ж.* 1) канава, ретка ткаенина што се употребува при везење 2) *фиг.* костур; контура; основна замисла
канава́ца *ж.* канаваца (за шиење алишта)
кана́вка *ж.* тесен ископ покрај пат, ендек, бразда; олук, жлебе
кана́л *м.* 1) канал — **оросителен** ~ иригационен канал — **изкуствен** ~ вештачки канал; 2) канал (дел од канализација); 3) *анат.* канал
кана́лен *прид.* канален — **по** ~ **ред** по канален ред
канализацио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* канализационен
канализа́ция *ж.* канализација
канализи́рам *н. с.* канализира
кана́п *м.* канап, конец — ~ **за сушене на тютюн** канап за сушење тутун
канапе́ *ср.* канабе
канара́ *ж.* спила, стрмна остра карпа
кана́рче *ср. зоол.* (Fringilla canaria) канарка
кана́т *м.* **кана́та** *ж. дијал.* крило на врата или прозорец
кандида́т *м.* **кандида́тка** кандидат, кандидатка
кандидати́рам *н. с.* кандидира; ‖ — **се** *повр.* се кандидира — **ще се** ~ **за народен представител** ќе се кандидирам за народен пратеник
кандида́тски *прид.* кандидатски
кандидатству́вам *н. с.* конкурира — ~ **за работа** конкурирам за работа
кандидату́ра *ж.* кандидатура — **отеглям кандидатурата си** си ја повлекувам кандидатурата
канди́лка *ж. бот.* (Aquilegia) кандилка
канди́лкам се *н. повр.* се лелее, се кандилка; се ниша
канди́свам *н.* **канди́сам** *с.* (се) кандисува, (се) кандиса — **едва кандиса да дойде** одвај се кандиса да дојде
кандърди́свам *н.* **кандърди́сам** *с. разг.* наговара, наговори, убедува, убеди, кандисува, кандиса
кане́ла[1] *ж.* (Cinamonum cassia) цимет, дарчин
кане́ла[2] *ж.* чеп
каниба́л *м. лит.* канибал, човекојадец
кано́н *м.* канон
канона́да *ж. воj.* канонада
ка́нт *м.* ширит; раб
канта́р *м.* кантар; кантар (за коли, камиони и сл.)
кантарио́н *м. бот.* (Hipericum perforatum) кантарион
канта́та *ж. муз.* кантата
канто́н *м.* кантон, куќиче од чувар (крај пруга или пат); 2) кантон, округ (секоја држава што влегува во швајцарската република)
кантоне́р *м.* чувар на пруга или пат
канто́ра *ж. арх.* канцеларија, биро — **адвокатска** ~ адвокатска канцеларија
канцела́рия *ж.* канцеларија
канцела́рски *прид.* канцелариски — **канцеларска работа** канцелариска работа — ~ **материал** канцелариски материјал; ☐ *разг.* — ~

плъх канцелариски глушец, архивски глушец

канцела́рщина *ж.* канцеларштина, бирократизам

ка́нцлер *м.* канцелар (претседател на владата во СРГ)

ка́нче *ср.* канче; **войнишко ~** војничка порција

ка́ньон *м.* кањон, клисура

ка́ня *н.* кани, поканува (на гости, за игра), нуди (јадење); || — **се** *йовр.* се кани, се подготвува, има намера

капа́к *м.* капак

капа́н *м.* капан, стапица (за глувци)

капанду́ра *ж.* тавански прозорец

капаците́т *м.* 1) капацитет, сила, обем; 2) авторитет, углед

ка́пвам *н.* **ка́пна** *с.* 1) капнува, капне; 2) паѓа, падне од умор

капиля́р *м.* капилар

капиля́рен *йрид.* капиларен

капи́стра *ж.* огламник

капита́л *м.* капитал — **финансов ~** финансиски капитал — **натрупване на ~** акумулација на капитал — **оборотен ~** обртен капитал, обртни средства — **основен ~** основен капитал, основни средства; *фиг.* капитал, вредност, квалитет, корист

капита́лен *йрид.* 1) капитален, клучен — **капитални вложения** капитални вложувања (инвестиции) — **капитални обекти** клучни објекти; 2) голем значаен — **капитална грешка** капитална грешка — **~ ремонт** генерална поправка, генерален ремонт

капитали́зъм *м.* капитализам

капиталисти́чески *йрид.* капиталистички — **~ страни** капиталистички земји — **~ строй** капиталистички строј, поредок

капиталовложе́ние *ср.* вложување на капиталот, инвестиција

капиталовложи́тел *м.* инвеститор

капита́н *м.* капетан (офицер); капитен на спортска екипа; капетан на брод

капита́нски *йрид.* капетански — **~ мостик** капетански мост — **капитанска дъщеря** капетанската ќерка

капитула́нт *м.* капитулант

капитула́ция *ж.* капитулација

капитули́рам *н. с.* капитулира, се предава

ка́пка *ж.* капка — **едри капки пот** јадри (крупни) капки пот — **~ по ~** капка по капка — **ще взимате по 10 капки преди ядене** ќе земате по 10 капки пред јадење; ◊ **бия се до последна ~ кръв** се борам до последната капка крв — **млада като ~** млада како капка

ка́пра *ж.* предното седиште на пајтон

капри́з *м.* каприс (и каприц)

капри́знича *н.* се каприцира, станува каприциозен

ка́псула *ж.* капсула

капта́ж *м.* каптажа, резервоар

капчу́к *м.* 1) дождовница, вода што капе од стреа; 2) стреа, место откаде што капе дождовницата

ка́пя *н.* капе — **покривът капе** покривот капе; *фиг.* паѓа — **взе да ми капе косата** почна да ми паѓа косата

кара́ *прид. непр. нар.* црн — **Кара Георги** Кара Георги
караби́на *ж.* карабин
карабине́р *м. лит.* карабинер
каракача́нин *м.* каракачанин, куцовлав
карако́нджо *ср.* караконцол
караку́л *м.* астраган
караку́лски *прид.* астрагански
ка́рам *н.* 1) тера (добиток) — ~ **конете** ги терам коњите; 2) тера — **карат ме на работа** ме тераат на работа — **водата кара воденицата** водата ја тера воденицата — ~ **автомобил** терам (возам) автомобил — **карай покрай реката** терај покрај река; 3) трае, издржува — **тези обувки ще карат с години** овие чевли ќе траат со години; ◻ ~, **както си зная** ≃ терам (живеам) како што си знам и умеам — **ни се води, ни се кара** ни се води, ни се тера — **карай!** терај! — **как я карате?** *разг.* како поминувате (како живеете?)
ка́рам се *н. йовр.* се кара — **свекървата по цял ден се кара** свекрвата цел ден се кара — ~ **с някого** се карам со некого
караме́л *м.* карамела
карамфи́л *м. бот.* (Dianthus) каранфил
ка́раница *ж. разг.* караница, кавга
каранти́на *ж.* карантин — **поставям под** ~ ставам во карантин
кара́т *м.* карат
карау́л *м.* стража, караул — **почетен** ~ почесна стража — **стоя** ~ стојам на стража
карау́лен *прид.* стражарски — **караулна будка** караула — ~ **началник** командир на стража
карау́лка *ж.* караула, стражарска куќичка (стражарско место)
карби́д *м.* карбит
карбо́л *м.* карбол
карбура́тор *м.* карбуратор (уред во мотор)
кардина́лен *прид. лит.* кардинален — **това е кардиналният въпрос в нашето стопанство** тоа е кардиналио прашање во нашето стопанство
кардина́лски *прид.* кардиналски
кардиогра́ф *м.* кардиограф
кардиографи́чески *прид.* кардиографски
кардиоло́г *м.* кардиолог
каре́ *ср.* 1) каре, квадрат, четириаголник — **плат на карета** карирана ткаенина; 2) воен строј во форма на квадрат; 3) четворка (во покер)
карие́р *м.* кариер (најбрз галоп)
карие́ра[1] *ж.* каменолом, место каде што се вади чакал, песок и сл.
карие́ра[2] *ж.* кариера, напредување во службата
кариери́зъм *м.* кариеризам
кариери́ст *м.* кариерист
карикату́ра *ж.* карикатура — **Илия Бешков е познат майстор на карикатурата** Илија Бешков е познат мајстор на карикатурата
карикатури́ст *м.* карикатурист
карикату́ря *н.* карикира

кармѝн *м.* кармин (боја); кармин (руж или црвило за усните)

карнава̀л *м.* карневал

карнава̀лен *прид.* карневалски — **карнавални игри** карневалски игри

карна̀че *ср.* 1) ќебапче; 2) танко колбавче на ражен (скара)

карнѐтка *ж.* 1) блокче; 2) трамвајска (автобуска) карта за неколку возења

каросѐрия *ж.* каросерија

ка̀рстов *прид.* карстен

ка̀рта *ж.* 1) географска карта, мапа — **~ на България** географска карта на Бугарија — **историческа карта** историска карта; 2) карта (во разни значења) — **лична ~** *арх.* лична карта, легитимација — **членска ~** членска карта — **продоволствена ~** карта за снабдување — **трамвайна ~** трамвајска карта; 3) картичка — **дайте ми една пощенска ~!** дајте ми една поштенска картичка! 4) **карти** *мн.* карти за играње — **колода карти** шпил карти — **давам | раздавам карти** делам карти — **разбърквам карти** мешам карти — **играя на карти** играм карти

картаджѝя *м.* *разг.* картаџија

картѐл *м.* картел

картѐч *м.* *вој.* картеч

картеча̀р *м.* митралезец

картѐчен *прид.* митралески, картечен — **картечно гнездо** митралеско гнездо — **картечна лента** митралески реденик

картѐчница *ж.* митралез, картечница — **тежка | лека ~** тежок | лесен митралез

картѝна *ж.* 1) слика, цртеж — **художествена ~** уметничка слика — **маслена ~** маслена слика; 2) слика, сцена (во пиеса); ▱ **кървна ~** крвна слика (*мед.*)

картѝнен *прид.* 1) што е наменет за слики — **картинна галерия** галерија на слики; 2) сликовит, живописен

картѝнност *ж.* сликовитост

ка̀ртичка *ж.* картичка — **пощенска ~** поштенска картичка — **визитна ~** визит-карта — **илюстрована ~** разгледница

картогра̀ф *м.* картограф

картографѝчески, картографѝчен и картогра̀фски *прид.* картографски

картоигра̀ч *м.* играч на карти, картаџија

карто̀н *м.* картон

карто̀нен *прид.* картонски — **картонена кутия** картонска кутија; ▱ **картонени кули** ≃ кули од картон

картотѐка *ж.* картотека

картотѐчен *прид.* картотечен

карто̀ф *м.* (Solanum tuberosum) компир — **варени картофи** варени компири — **беля картофи** лупам компири

карто̀фен *прид.* компиров — **картофена яхния** јанија од компири — **картофено брашно** компирово брашно — **картофена нива** нива со компири

карто̀фище *ср.* нива засадена со компири, компириштe

кару̀ца *ж.* кола, кочија, железнички вагон (патнички)

каруцáр *м.* колар, кочијаш
каруцáрски *йрид.* коларски кочијашки
карфиóл *м.* карфиол
карфи́ца *ж.* крфица, украсна игла, попуска (игла)
кáрцер *м.* карцер, самица во затвор; касарнски затвор
кáса *ж.* 1) каса — **огнеупорна** ~ огноотпорна каса; 2) каса, благајна — **театрална** ~ благајна (каса) во театар — ~ **в магазин** каса (благајна) во продавница; 3) штедилница, банка — **спестовна** ~ штедилница; 4) сандак (во печатница), сандак (за пиво) — **докараха две каси бира** донесоа два сандака пиво
касáе се *н. безл.* се однесува — **не се касае до вас** не се однесува на вас — **що се касае до** што се однесува до (некого или нешто)
касéтка *ж.* касета
каси́ер *м.* **каси́ерка** *ж.* благајник, благајничка, касиер, касиерка
каси́ерски *йрид.* благајнички
каси́рам *н. с.* касира; се жали на повисок суд
кáсичка *ж.* касичка
кáска *ж.* шлем, каска — **войник с** ~ војник со шлем
каскéт *м.* качкет — **спортен** ~ спортски качкет
кáсов *йрид.* касов — **касова книга** касова книга — **касова наличност** салдо на благајната
кáста *ж.* каста
кастанéти *мн.* кастанети (ѕвечки)
кастрáция *ж.* кастрација, скопување
кастри́рам *н. с.* кастрира, скопува, скопи
кáстря *н.* кастри, потсекува
кат *м.* (*мн.* **кáтове**) кат
катаднéвен *йрид. нар.* секојдневен, обичен, катадневен
катаклúзъм *м.* катаклизма
катализáтор *м.* катализатор
каталóг *м.* каталог, список — **азбучен** ~ азбучен каталог — ~ **на издателство** каталог на издавачко претпријатие
катарáкт *м.* катаракт, водопад
катарáкта *ж. мед.* катаракта (очна болест; перде пред очи)
катáрзис *м.* катарза
катастрóфа *ж.* катастрофа, несреќа; неуспех
катастрофáлен *йрид.* катастрофален — ~ **земетръе** катастрофален земјотрес
катастрофи́рам *н. с.* доживува (доживее) катастрофа (несреќа)
катафáлка *ж.* катафалк
категори́чен, категори́чески *йрид.* категоричен — **категорично искане** категорично барање
категóрия *ж.* категорија; класа; квалитет — **граматическа** ~ граматичка категорија; ◻ **категории боксьори (муха, петел, перо, лека, средна, полутежка, тежка)** категории на боксери (мува, бантам, перо, лесна, средна, полутешка, тешка)
катéдра *ж.* 1) катедра, говорница; 2) катедра (отсек на виша или висока школа) — ~ **по история** катедра по историја
катедрáла *ж.* катедрала

ка́тер *м.* брзо бротче — **патрулен ~** патролно бротче — **торпеден ~** торпеден брод
катера́ч *м. разг.* планинар, алпинист, јазач
ка́терица *ж. зоол.* (Scirius vulgaris) верверица
ка́теричин *прид.* верверичин
катéря се *н. повр.* се јази, се качува
катéт *м.* катета
катина́р *м.* катанец
като́ 1) како — **бял ~ сняг** бел како снег — **силен ~ бик** силен како бик — **~ такъв** како таков — **~ че** како да; 2) *сврз.* кога — **~ чу това, той пребледня** кога го чу тоа, тој побледе — **сега, ~ знаеш всичко** сега кога сè знаеш
като́д *м.* катода
като́ден *прид.* катоден
католи́к *м.* **католи́киня, католи́чка** *ж.* католик, католличка
католици́зъм *м.* католицизам
католи́чески, католи́шки *прид.* католички
като́рга *ж.* 1) изгнанство, каторга, присилна работа; 2) *фиг.* робија, тешки услови на живот
като́ржен *прид.* робијашки
като че ли́ *прил.* изгледа, како да, ми се чини — **ние ~ се познаваме** ние како да се познаваме
кату́н *м.* черга (циганска)
катуна́р *м.* чергар, номад
катуна́рски *прид.* чергарски, номадски
кату́рвам, кату́рям *н.* **кату́рна** *с.* превртува, преврти; турка, турне — **и малкият камък може да катурне колата** и мал камен може да ја преврти колата; || — **се** *повр.* се превртува, се преврти
кат ъ́р *м.* маска
катю́ша *ж. разг.* какуша (советско ракетно оружје)
ка́уза *ж.* општа цел, идеја, интерес, кауза
ка́устик *прид. непр.* — **сода ~** каустична сода
каучу́к *м.* каучук — **суров ~** суров каучук
каучу́ков *прид.* каучуков, што е од каучук — **каучукови изделия** каучукови производи — **каучукова фабрика** фабрика за каучукови производи
кафé *ср.* 1) кафе — **турско ~** турско кафе — **варя ~** варам кафе — **мелница за ~** машина за мелење кафе; 2) кафеана, кафе
кафеджи́я кафеџија
кафéз *м.* кафез
кафéн *прид.* кафен — **кафена лъжица** кафена лажица — **кафени чашки** филџани, шолји за кафе
кафенé *ср.* кафеана, кафе
кафени́че *ср.* џезвенце
кафя́в *прид.* кафеав
ка́хлен *прид.* калев — **кахлена печка** калева печка
кахъ́рен *прид. раз.* тажен, загрижен, замислен, нажален
кахъ́ря се *н. повр. разг.* се коси (се секира), се беспокојува, се нажалува, се натажува
ка́ца *ж.* каца — **~ с кисело зеле** каца со расол
ка́цам, ка́цвам *н.* **ка́цна** *с.* се спушта на земја, атерира,

застанува, застане — **една муха кацна на носа му** една мува му застана на носот; *фиг.* — **къщата е кацнала на върха на хълма** ≃ куќата се наоѓа на врвот од ридот

кацáр *м.* бочвар, кацар

качáк *м.* качак

качамáк *м.* качамак — **~ със сирене и масло** качамак со сирење и маст (путер)

кáчвам *н.* **кáча** *с.* (ис)качува, качи; натоварува, натовори — **~ детето на стола** го качувам детето на стол — **~ цените** дигам цени; ‖ — **се** *йовр.* се (ис)качува, се дига, се крева — **~ се на влак** се качувам на воз (влегувам во воз); ▱ **качвам се някому на главата** му се качувам некому на глава — **виното ми се качи в главата** виното ме удри в глава

качé *ср.* каче — **~ със сирене** каче со сирење

кáчествен *йрид.* квалитетен, качествен — **качествено производство** квалитетно производство — **качествено изменение** квалитетна измена

качественик *м.* работник што дава квалитетно производство

кáчество *ср.* квалитет; својство — **плат от високо качество** висококвалитетна ткаенина — **долно ~** слаб квалитет — **стока от първо ~** прво-класна стока — **преход от количество към ~** преод од квантитет во квалитет; ▱ **тук съм в качеството си на наблюдател** овде сум во својство на посматрач — **той притежава необходимите качества на учен** тој ги има неопходните квалитети на научник

качýл *м.* пувка (качулка)

качýлка *ж.* качулка; ▱ **след дъжд ~** ≅ по свадба тапани

кáша *ж.* каша (за јадење); *фиг.* бркотија, неред, забуна — **варя ~** варам каша — **хартиена ~** хартиена каша; ▱ **забъркал е една ~** направил бркотија (збрка) — **каквато ~ си забъркал, такава ще сърбаш** каква каша си замешал таква ќе си сркаш

кáшав *йрид.* кашав, кашест

кашкавáл *м.* кашкавал — **една пита ~** една пита кашкавал

кáшкам *н.* гмечи, прави каша

кáшлица *ж.* кашлица — **суха | магарешка ~** сува | голема (магарешка) кашлица — **пристъп на ~** напад на кашлица

кáшличав *йрид.* кашличав, што страда од кашлица

кашлю́кам *н.* *разг.* поткашлува

кáшлям *н.* кашла, е болен од кашлица

каю́та *ж.* кабина (на брод, авион)

кáя се *н.* *йовр.* се кае, се раскајува

квадрáнт *м.* *мат.* *вој.* квадрант

квадрáт *м.* 1) квадрат (геометриски); 2) *мат.* квадрат — **три на ~ е девет** три на квадрат е девет; 3) *йечат.* квадрат

квадрáтен *йрид.* *мат.* квадратен — **~ корен** квадратен корен — **квадратно уравнение** квадратна равенка — **~ метър** квадратен метар

квадрату́ра *ж*. квадратура — **квадратурата на двора е триста метра** квадратурата на дворот е триста метри
квалифика́ция *ж*. квалификација — **електротехник с висока** ~ електротехничар со висока квалификација
квалифици́рам *н. с*. квалификува, утврдува вредност; || — **се** *йовр*. се квалификува
кавалифнци́ран *йрид*. квалификуван — ~ **работник** квалификуван работник
квантите́т *м. грам*. квантитет (на глас)
квартáл *м*. квартал, реон, блок, дел од град
квартáлен *йрид*. квартален, реонски
кварте́т *м*. квартет — **струнен** ~ гудачки квартет
кварти́ра *ж*. 1) стан — **храна и** ~ храна и стан; 2) привремен престој на воена единица — **главна** ~ седииште на главниот штаб, главна квартира
квартирáнт *м*. **квартирáнтка** *ж*. станар, станарка, потстанар, потстанарка
кварти́рен *йрид*. станбен — ~ **въпрос** станбено прашање
квартиру́вам *н. с*. живее, е на стан; привремено престојува — **тук квартируват няколко семейства** тука живеат неколку семејства
кварц *м*. кварц
кварцов *йрид*. кварцен — ~ **пясък** кварцен песок — **кварцова лампа** кварцна ламба
квас *м*. квас; квасец; пивоквас
квáся *н*. 1) кваси, наквасува; 2) става квасец, потквасува
квáчка *ж*. квачка
квиз(с)ли́нговец *м*. квислинг
кви́квам *н*. **кви́кна** *с*. (за)квичи, квикне
квинте́т *м. муз*. квинтет
квит *йрил*. квит, фит — **сега сме** ~ сега сме фит
квитáнция *ж*. расписка — **издавам** ~ давам расписка; ◻ **отрязвам някому квитанцията** ≃ одбивам некого
квичá *н*. квичи
квóрум *м*. кворум — **събранието се отлага поради липса на** ~ состанокот се одлага поради немање кворум
кебáп *м*. ќебап (јадење)
кебáпче *ср*. ќебапче — **кебапчета с гарнирунг** ќебапчињата со гарнир — **нервозни кебапчета** лути ќебапчиња
кебапчи́я *м*. ќебапчија
ке́бе *ср. дијал*. 1) ќебе; 2) гуња, наметка од грубо сукно
ке́гелбан *м. сй*. куглана
ке́гла *ж*. **ке́гъл** *м*. кегла, кугла — **играя на кегли** играм кегли (или билијард); се куглам
ке́дър *м. бой*. (Cedrus) кедар
кей *м*. кеј, пристаниште, булевар покрај брег (од река, езеро, море)
ке́кав *йрид. разг*. клекав, болеслив
кекерáна *ж*. крекалица (жаба)
кекс *м*. кекс
ке́лав *йрид*. ќелав
келепи́р *м. разг*. ќелепур, муфте, она што е бесплатно
келепирджи́я *м*. ќелепурџија, муфтеџија
келе́ш *м*. 1) ќелеш, ќелавко; 2) *йејор*. никаков (човек) —

от такъв ли ~ се плашиш? од таков ќелеш ли се плашиш?

ке́лнер *м.* **ке́лнерка** *ж.* келнер, келнерка

ке́лти *мн.* Келти

кемане́ *ср. нар.* 1) ќемане, виолина; 2) *ирон.* глава

кеме́р *м. нар.* ќемер

ке́нгуру *ср. зоол.* кенгур

кепа́зя *н.* срамоти (некого); || — **се** *йовр.* се срамоти

ке́пе *ср.* баретка (вид капа)

кепе́нк *м.* ќепенок

керами́к *м.* керамичар

кера́мика *ж.* керамика (изработки од печена глина)

керва́н *м.* карван

керванджи́йка *ж. нар.* ѕвездата Деница

керами́да *ж.* 1) ќерамида; 2) *фиг.* покрив над глава

керкене́з *м. зоол.* јастреб; граблива птица (Astur palumbarius)

кеседжи́я *м. тур.* ќесеџија, разбојник

кеси́я *ж.* 1) ќесе (за пари); 2) ќесе (амбалажа)

ке́стен *м.* костен (дрво и плод) — **див ~** див костен; ◻ **вадя кестените от огъня за някого** вадам костење од оган за некого

кестеня́в *йрид.* костенлив

кеф *м. разг.* ќеф — **~ ми е да го гледам** имам ќеф да го гледам — **гледам си кефа** си го гледам ќефот

кефли́я *м.* 1) ќефлија; 2) поднапиен

кеха́я *м. арх. нар.* ќаја; главен овчар; богат сточар

кехлиба́р *м.* килибар

кехлиба́рен *йрид.* килибарски — **кехлибарена броеница** килибарски бројници

ке́цове *мн.* (**кец.** *м*) високи патики од гума и платно

киберне́тика *ж.* кибернетика

киби́к *м. разг.* кибицер,

киби́ча *разг.* кибицира

кибри́т *м.* кибрит — **клечка ~** кибритче

кибри́тен *йрид.* кибритен — **кибритена кутия** кутија за кибрит

кибритли́я *м. разг.* лесно запалив човек, темпераментен човек, кибритлија

ки́ввам *н.* **ки́вна** *с.* кива, кивне

кикимо́ра *ж. разг.* вештерка (одвратна, непријатна и грозна жена)

ки́кот *м.* кикот, кикотење

кико́тя се *н. йовр.* се кикоти

ки́ла *ж.* кила, хернија

ки́лав *йрид.* килав

ки́лвам *н.* **ки́лна** *с.* накривува (накриви) капа

ки́лер *м.* килер

кили́ен, -и́йна, -и́йно *йрид.* ќелиен — **килийно училище** ќелијно училиште (манастирско училиште)

кили́йка *ж. дем.* мала ќелија (манастирска)

кили́я *ж.* ќелија (затворска, манастирска и сл.)

кили́м *м.* килим — **персийски ~** персиски килим

ки́лнат *йрид.* накривен, искривен, тргнат (наназад)

кило́ *ср. разг.* кило (*в.* **килогра́м**) — **дай ми едно ~ захар!** дај ми едно кило шеќер!

килова́т *м.* киловат (KW)

килова́тчас *м.* киловат-час (KWh)

километра́ж *м.* километража
километри́чен *прид.* километарски
киломе́тър *м.* километар — **десет километра** десет километри
ким *м. бот.* (Carum carvi) ким
ки́мам, ки́мвам *н.* **ки́мна** *с.* кима, кимка, кимне (со глава)
кимио́н *м.* кимион (растение слично на ким)
кимоно́ *ср.* кимоно, фустан со широки ракави
кинематогра́ф *м.* кинематограф, кино
кинематогра́фия *ж.* кинематографија
кинематогра́фен, кинематографи́чески *прид.* кинематографски
кинжа́л *м. лит.* анџар, нож, кама
кинкале́рия *ж.* кинкалерија
ки́но *ср.* кино — **отивам на ~** одам на кино
киноапара́т *м.* 1) филмска камера; 2) кинопроектор
киноарти́ст *м.* **киноарти́стка** *ж.* филмски артист, филмска артистка
кинозвезда́ *ж.* филмска ѕвезда
кинопре́глед *м.* филмски журнал, филски преглед
киноателие́ *ср.* филмско студио
киноизку́ство *ср.* филмска уметност
киноле́нта *ж.* филмска лента
киномехани́к *м.* филмски техничар
кинооперáтор *м.* 1) камерман, снимател; 2) кинооператор
кинопредставле́ние *ср.* кино -претстава
киносцена́рий *м.* филмско сценарио, сценарио за филм
кинотеа́тър *м.* кино-сала
кинофестива́л *м.* филмски фестивал
кипа́рис *м. бот.* кипарис
ки́пвам *н.* **ки́пна** *с.* 1) врие, зовре, преврива, преврие — **млякото кипна** млекото зовре; 2) *фиг.* зоврие, се запали од бес
кипе́ж *м.* 1) вриење; кипеж; 2) *фиг.* вриеж, зголемена активност (општествено-политичка)
кипя́ *н.* 1) врие; превира — **виното кипи** виното превира; 2) *фиг.* **~ от гняв** вријам од бес — **врял и кипял** ≃ минал сито и решето
кир *м.* 1) *разг.* кир, нечистотија 2) *арх.* кир, господин
кираджи́я *м.* 1) *разг.* кираџија; 2) кочиџија; арабаџија
ки́рилица *ж.* кирилица
ки́рилски *прид.* кирилски — **кирилски паметници** кирилски споменици
кири́я *ж. арх.* кирија (*в.* **на́ем**)
ки́рка *ж.* казма, кирка, мал копач
кирли́в *прид.* кирлив, нечист; ◻ **показвам кирливите ризи** откривам нечисти работи, покажувам нечисти алишта
кирпи́ч *м.* плитар, непечена тула
ки́сел *прид.* 1) кисел — **кисело зеле** расол — **кисело мляко** кисело млеко — **кисели краставички** кисели краставичиња — **кисела ябълка** кисело јаболко; 2) *фиг.* кисел, нерасположен, намуртен — **кисела физиономия** кисела физиономија (намуртено лице)
киселе́е *н.* е кисел, накислува

ки́селец *м. бот.* (Rumex ocetoza) киселица

киселина́ *ж.* 1) киселина; 2) *хем.* киселина — **сярна** ~ сулфурна киселина; 2) *мед.* киселина во стомакот

кисели́нен *прид.* ациден, киселински

кисели́чък *прид.* киселкав

ки́скам се *н. повр.* се кикоти

кислоро́д *м.* кислород

кислоро́ден *прид.* кислороден

ки́сна *н.* 1) кисне; 2) кваси, наквасува; 3) *фиг.* кисне, дреми на едно место

кит[1] *м.* (*мн.* **ки́тове**) *зоол.* кит

кит[2] *м.* кит (за прозорци)

кита́ец *м.* **кита́йка** *ж.* Кинез, Кинескиња

кита́йски *прид.* кинески — ~ **език** кинески јазик — **китайска стена** кинески ѕид; ◻ **това за него е като** ~ ≃ тоа се за него шпански села

кита́ра *ж.* гитара — **свиря на** ~ свирам на гитара

китари́ст *м.* гитарист

ки́тен *прид.* 1) убав, китен, што е како китка — **китно село** убаво село — **китна градина** китна градина; 2) китен, накитен — **китени сватове** китени сватови

ки́тка *ж.* 1) китка — **пъстра** ~ **от полски цветя** шарена китка од полско цвеќе — ~ **народни песни** китка од народни песни; 2) врска — ~ **магданос** (китка) магдонос; 3) дланка

китоло́вен *прид.* што служи за лов на китови — ~ **кораб** китоловец (брод)

китоло́вец *м.* китоловец, ловец на китови

ки́тя *н. нар.* кити, накитува; || — **се** *повр.* се кити

ки́фла *ж.* кифла — **плетена** ~ плетеница (вид бело печиво)

ки́фладжия *м.* продавач на кифли

ки́хавица *ж.* кивавица — **хвана ме** ~ ме фати кивавица

ки́хам *н.* кивка, кива — **застана на течение и започна да кихаш** застана на промаја и почна да киваш

ки́ча (се) *н. в.* **китя**

ки́чест *прид.* китест, гранест — **кичесто дърво** грановито дрво (од цвеќе или плодови)

ки́чур *м.* 1) кичер, грозд; 2) перче од коса; 3) кадрица, локна

ки́ша *ж.* дождливо време, влага

ки́шав *прид.* дождлив

клавиату́ра *ж.* клавијатура

клави́р *м.* клавир (*в.* **пиа́но**)

клави́рен *прид.* клавирски, за клавир

кла́да *ж.* 1) клада; 2) *дијал.* стебло, ќутук — **ивер от** ~ **далеч не пада** (деланките не паѓаат далеку од стеблото) ≃ крушата паѓа под круша

клада́ *н.* пали оган, става дрва в оган; ◻ ~ **седянка** свикува (приредува) седенка

кла́денец *м.* бунар; кладенец, извор

кладенчо́в *прид.* изворски; ◻ **разбира ти свиня от кладенчова вода** (*нар. п.*) ≃ не знае свиња што е тоа диња (разбира свиња од диња); разбира колку магаре од музика

кладня́ *ж. дијал.* крстец (снопје); долг куп од сено (слама и сл.)

клаксо́н *м.* клаксон, автомобилска сирена

клакьо́р *м.* клакер, платен плескач на претстава

кла́не *ср.* 1) колење (добиток); колеж

кла́ница *ж.* кланица

кла́ням се *н. йовр.* се́ клања, се поклонува

кла́па *ж.* вентил; залисток — **всмукателна** ~ вентил за вшмукување — **изпускателна** ~ вентил за испуштање

кларне́т, кларине́т *м.* кларинет

клас[1] *м.* (*мн.* **класове́**) клас — **пшеничен** ~ пченичен клас — **златен** ~ **на нива зрее** златен клас на нива зрее

клас[2] *м.* 1) одделение, клас (во училиште), класа (во служба) — **ученик от** III ~ ученик од трето одделение; 2) класа — **класът на проф. Стоянов** класата на професорот Стојанов

кла́са *ж.* 1) класа — **работническа** ~ работничка класа — **господствуваща** ~ владеечка класа — **враждуващи класи** антагонистички класи; 2) патничка класа — **пътувам в първа** ~ патувам во прва класа; 3) *фиг.* класа, висок квалитет — **той е гимнастик от** ~ тој е гимнастичар од класа

кла́сен *йрид.* класен, одделенски — ~ **ръководител** класен (одделенски) раководител — **класна стая** училница — **класна работа** писмена задача (работа)

класи́к *м.* класик — **Маркс, Енгелс и Ленин са класици на марксизма** Маркс, Енгелс и Ленин се класици на марксизмот

кла́сика *ж.* класика

класи́рам *н. с.* класира; || — **се** *йовр.* се класира

класифика́ция *ж.* класификација — ~ **на народните песни** класификација на народните песни

класици́зъм *м.* класицизам

класи́чески *йрид.* класичен — ~ **образец** класичен пример — **класическа музика** класична музика — **класическа гимназия** класична гимназија (гимназија со јазична насока) — **класическа литература** класична литература

кла́сов *йрид.* 1) класен, класна, класно — **класова борба** класна борба — **класови противоречия** класни спротивности — **класово съзнание** класна свест — ~ **враг** класен непријател; 2) класен, одделенски — ~ **съвет** класен совет (≃ класна заедница)

класови́ден *йрид.* класест, во форма на клас

кла́совост *ж.* класност

класосъзна́телен *йрид.* оној што има класна свест, класно-свесен

класьо́р *м.* 1) полица со прегради; 2) направа за класирање

клатешко́м *йрил.* клатејќи се, нишајќи се

клату́шкам *н.* нишка, ниша, клацка; || — **се** *йовр.* се ниша, се клацка

кла́тя *н.* клати, кима (со глава), ниша — **вълните клатят лодката** брановите го нишаат чунот; ▱ ~ **си краката** си ги нишам нозете (седам без

работа); || — **се** *йовр*. се клати, се ниша, одвај се влече

кла́уза *ж*. кла́узула

клевета́ *ж*. клевета, клеветење, озборување

клеве́тник *м*. клеветник, озборувач — **светът е пълен с лъжци и клеветници** светот е полн со лашковци и клеветници

клеве́тнически *йрид*. клеветнички, озборувачки

клеветя́ *н*. 1) клевети, озборува; 2) *разг*. кодоши, поткажува

клей *м*. 1) смола; 2) туткал

клеймо́ *ср*. 1) печат, жиг; 2) поштенски жиг, печат; 3) *фиг*. жиг на срам(от)

клеймя́ *н*. жигосува (со зборови), напаѓа, демаскира

клек *м*. *бот*. (Pinus montana) клек

клен *м*. *бот*. (Acer campestris) клен (дрво)

клен *м*. *зоол*. (Sgualius leuscicus) клен (риба)

клепа́ло *ср*. клепало (штица што се употребува в црква на место камбана)

клепа́ч *м*. клепка, трепка — **тя има дълги клепачи** таа има долги клепки

кле́пвам *н*. **кле́пна** *с*. 1) капнува (од умор); 2) трепка, трепне (со очите); 3) (за) клепа на „клепало"

кле́пка *ж*. трепка, клепка

клепоу́х *йрид*. клапауш, човек со наклапушени уши

клептома́н *м*. клептоман

кле́пя *н*. клепа, кове — **~ коса** клепам коса

клерика́лен *йрид*. клерикален — **клерикална партия** клерикална партија

клет *йрид*. клет, проклет, несреќен, лош

кле́тва *ж*. 1) клетва, проклетство

кле́тка *ж*. 1) клетка, кафез — **звяр в ~** ѕвер во кафез; 2) *биол*. клетка — **размножение на клетките** размножување на клетките

кле́тник *м*. **кле́тница** *ж*. клетник, клетница

кле́тъчен *йрид*. што се однесува на клетка (**клетка,** под 2.)

клеча́ *н*. клечи

клечешка́та, клечешком *йрид*. клечејќи, клечешкум

кле́чка *ж*. дрвце, клечка — **~ за зъби** клечка за заби — **кибритена ~** кибритче, дрвце од кибрит; ☐ **важна (голяма) ~** ≃ голем човек; клечка

клещи́ *мн*. клешта (и клешти) — **зъболекарски ~** забарски клешти

клие́нт *м*. **клие́нтка** *ж*. клиент, клиентка

кли́зма *ж*. клизма

кли́ка *ж*. клика, група

кли́мам *н*. кима

кли́мат *м*. клима — **свиквам с климата** навикнувам на климата

климати́чен *йрид*. климатски — **климатични условия** климатски услови — **климатична инсталация** инсталација за климатизација — **~ курорт** климатско одморалиште (лечилиште)

кли́мвам *н*. **кли́мна** *с*. кима, кимне (со глава)

клин *м*. (*мн*. **кли́нове**) 1) клин — **цепя трупи с железни клинове** цепам трупци со железни клинови; 2) ски-

јачки панталони; ▱ ~ ~ **избива** клин со клин се вади

клинéц *м.* 1) клинец; 2) *дијал.* шајка; ▱ **кова клинци** ≃ тресе клинци, се тресе од студ

клúника *ж.* клиника, болница

клинúчен *прид.* клинички

клúнкер *м.* многу печена тула, холандска тула

клиновúден, клинообрáзен *прид.* клинест — **клинообразно писмо** клинесто писмо

клúнча *н. разг.* клинчи, избегава работа

клир *м.* клер

клúринг *м. фин.* клиринг

клúрингов *прид.* клириншки — **клирингова спогодба** клириншка спогодба

клúсав *прид.* 1) глекав, недопечен (леб); 2) жилав, леплив (глина и сл.)

клисáр *м.* клисар

клисýра *ж.* клисура, теснец

клишé *ср.* клише; *фиг.* шаблон

клишúрам *н. с.* клишира

клозéт *м.* клозет (WC)

клóкот *м.* клокот, клокотење; вриење на вода

клокóтя, клокóча *н.* клокоти, врие

клон *м.* (*мн.* **клóнове, клóни, клóне**) 1) гранка (од дрво); 2) клон, дел, отсек, област — ~ **от науката** научна гранка; 3) претставништво, филијала — **банков** ~ филијала на банка

клóнест *прид.* разгранет, гранковит

клóнка *ж.* **клóнче** *ср.* гранка, гранче

клоня́ *н.* се наклонува, е склон

клóпам *н.* 1) тропа, удира; ѕвони; 2) клопа (кокошка)

клóпвам *н.* **клóпна** *с.* 1) тропка, тропне; 2) зоврива

клóпка 1) клопка, јамка; 2) *фиг.* мамка, клопка

клопотáр *м.* клопотарец

клопотáрница *ж. разг.* крнтија, ветва (истрошена) машина

клуб *м.* клуб, друштво; простории на клуб — **офицерски** ~ офицерски клуб — **спортен** ~ спортски клуб (друштво)

клуп *м.* вид јазол (што се одврзува лесно); јамка; котелец (при плетење); — **намерихме му клупа** му ја најдовме цаката

клъ́ввам *н.* **клъ́вна** *с.* 1) колве, колвне; 2) каса, касне; 3) *фиг.* навредува, навреди; 4) *разг.* грицка, грицне (јаде од општествениот имот)

кльóпам *н. жарг.* лапа (јаде), клопа

кльопáчка *ж. жарг.* лапање (јадење), клопање

клю́ка *ж.* озборување, сплетка, интрига

клюкáр *м.* **клюкáрка** *ж.* сплеткар, сплеткарка; озборувач, озборувачка

клюкáрство *ср.* озборување, сплеткарење, сплеткарство

клю́мам *н.* **клю́мна** *с.* 1) изнемоштува, изнемошти; 2) кима, кимне; наведнува (наведне) глава

клю́н *м.* (*мн.* **клю́нове**) клун

ключ *м.* (*мн.* **клю́чове**) 1) клуч — **къде са ключовете?** каде се клучовите? — **френцузки** ~ француски клуч — **апашки** ~ калауз — **елек-**

трически ~ електричен прекинувач; 2) *муз.* **басов** ~ бас-клуч (F клуч); 3) одгатка, решение, клуч — **тук е ключът на цялата работа** тука е клучот на целата работа

ключа́лка *ж.* клучалка

клю́чица *ж.* *анат.* клучна коска

клю́чов *прид.* клучен — **ключова позиция** *воj.* клучна позициjа

кля́кам *н.* **кле́кна** *с.* клекнува, клекне; *фиг.* паѓа на колена, капитулира

кмет *м.* кмет, селски кмет, претседник на општина во минатото

кме́тство *ср.* кметство (должност на кметот); општина (во минатото)

кни́га *ж.* 1) книга (во разните значења) — **чета** ~ читам книга — **книгата му излезе от печат** книгата му излезе од печат — **в книжарницата има много нови книги** во книжарницата има многу нови книги — **телефонна** ~ телефонски именик — **домова** ~ список на станарите — — **касова** ~ касова книга — ~ **за похвали и оплаквания** книга за пофалби и жалби; 2) хартиjа — **на** ~ на хартиjа

книгове́зец *м.* книговезец

книгове́зница *ж.* книговезница

книговоди́тел *м.* книговодител

книгоизда́тел *м.* издавач на книги, книгоиздател

книгоизда́телски *прид.* издавачки, книгоиздателски — **книгоиздателско предприятие** издавачко претприjатие

книгоизда́телство *ср.* *в.* **изда́телство**

книжа́ *мн.* хартии, пишани документи — **ценни** ~ хартии од вредност

книжа́р *м.* книжар

книжа́рница *ж.* книжарница

книжа́рски *прид.* книжарски — ~ **стоки** книжарски стоки

кни́жен *прид.* книжен, од хартиjа — **книжни чували** вреќи од хартиjа — **книжна фабрика** фабрика за хартиjа — **книжни пари** книжни пари — **книжни знания** книшки знаења — ~ **стил** книшки стил

кни́жка *ж.* *дем.* 1) книшка — **спестовна** | **ученическа** | **членска** ~ штедна | ученичка членска книшка; 2) броj од книга (списание) — **имам всички книжки на списанието „Септември"** ги имам сите броеви на списанието „Септември"; 3) ливче, книже, парче хартиjа

кни́жнина *ж.* книжнина; писменост (во широка смисла на зборот)

книжо́вен *прид.* 1) литературен — ~ **език** литературен jазик — **книжовно наследство** литературно наследство; 2) начитан

книжо́вник *м.* писател (литерат, литератор)

княги́ня *ж.* кнегиња

княже́ски *прид.* кнежевски

княже́ство *ср.* кнежевина, кнежевство

княз *м.* кнез, принц

коали́ция *ж.* коалициjа, политички соjуз

кобáлт *м.* кобалт

кóбен *прид.* кобен, злокобен

кобѝла *ж.* кобила; ◻ **орташка ~** ≃ запуштен имот

кобѝлешки *прид.* кобилешки — **кобилешко мляко** кобилешко млеко

кобѝлица *ж.* кобилица

кóбра *ж.* *зоол.* кобра

кобя́ *н.* коби

кова́ *н.* кова; поткова

кóван *прид.* *прид.* кован — **ковано желязо** ковано железо

ковáрен *прид.* подол, расипан, коварен

ковáрство *ср.* подлост, расипаност, коварство

ковáч *м.* ковач; ◻ **всеки е ~ на своето щастие** секој човек е ковач на својата среќа

ковáчница *ж.* ковачница

ковбóй *м.* каубој

ковбóйски *прид.* каубојски — **~ филм** каубојски филм

кóвчег *м.* 1) 1) *нар.* сандак, ковчег (за алишта, брашно и сл.); 2) мртовечки ковчег

ковчéжиик *м.* *арх.* благајник на воена единица

когá *прил.* кога; понекогаш — **~ ще дойдеш?** кога ќе дојдеш? — **~ сутрин, ~ вечер** понекогаш наутро, понекогаш навечер

когáто *прил.* кога — **~ трябва и ~ не трябва** кога треба и кога не треба — **~ ви е удобно** кога ви е згодно

когáшен *прид.* когашен — **~ е този хляб?** когашен е овој леб?

когó *зам.* (*акуз.* *од* **кой**) кого, кого го — **~ виждам?** кого го гледам? — **за ~ е този билет?** за кого е оваа карта?

кодéкс *м.* кодекс — **~ на труда** работно законодавство

коефициéнт *м.* коефициент

кóжа *ж.* кожа — **необработена ~** необработена кожа — **обуща от телешка ~** чевли од телешка кожа; 2) лушпа, кожичка; ◻ **спасих кожата си** си ја спасив кожата — **влизам някому под кожата** му влегувам некому под кожа — **ще му одера кожата** ќе му ја одерам кожата — **~ и кости** кожа и коски (слаб човек)

кожáр *м.* кожар

кóжен *прид.* кожен — **кожени ръкавици** кожени нараквици — **кожено палто** кожено палто — **кожни болести** кожни болести

кожодéр *м.* *разг.* дерикожа

кожýх *м.* кожув; *разг.* кожа од животно

кожухáр *м.* кожувар

коз *м.* адут (во карти)

кóза *ж.* коза — **козите са неприятели на горите** козите се непријатели на шумите — **дива коза** дива коза

козéл *м.* јарец

кóзи *прид.* козји — **козе мляко** козјо млеко — **козя пътека** козја врвица — **козя брада** *бот.* (Rumex acetosella) киселец

кóзина *ж.* козина

козиркá *ж.* козирка, сенка (на шапка, капа)

козирýвам *н.* поздравува војнички

козмéтика *ж.* козметика

козмети́чен *ӣрид.* козметички
козуна́к *м.* козинак
ко́зя се *н. ӣовр.* се кози
кой (коя́, кое́, кои́) *зам.* кој (која, кое, кои) — **~ е той?** кој е тој? **на ~ чин седиш?** на која клупа седиш?
ко́йто, коя́то, кое́то, кои́то *односна заменка* кој, која, кое, кои; што; којшто, којашто, коешто, коишто — **ето книгата, която искахте** еве ја книгата што ја баравте — **въпросът, който ще разгледаме, е твърде труден** прашањето што ќе го разгледаме е многу тешко — **който и да е** кој и да е — **този, който** тој што; ☐ **който сее ветрове, жъне бури** кој сее ветрови, жнее луњи — **който изпревари, той ще натовари** ≃ кој ќе превари, тој ќе товари
кок *м.* кок
кокаи́н *м.* кокаин
ко́кал *м. разг.* 1) коска; 2) *фиг.* добра служба; ☐ **докачил кокала** фатил коска — **тлъст кокал** ≃ добра коска, добра работа — **ножът е опрял до кокала** ≃ дојде нож до коска
кокала́н *м. разг. ӣејор.* готован
ко́кален *ӣрид.* коскен, од коски
ко́калест *ӣрид.* ковчест; со големи коски
кока́рда *ж.* кокарда
коке́тен *ӣрид.* кокетен, дотеран, елегантен, допадлив
коке́тнича *н.* кокетира, флертува, предизвикува
коки́ли *мн.* кукалки (долги стапови за одење по кал)
коки́че *ср. боӣ.* (Galanthus nivalis) кокиче
коклю́ш *м.* голема (магарешка) кашлица
коко́на *ж. ӣејор.* кокона, дама
коко́рча се *н. ӣовр.* се кокори, се прави важен, се перчи
ко́косов *ӣрид.* кокосов — **~ орех** кокосов орев
кокоша́рник *м.* кокошарник
коко́ши *ӣрид.* кокошкин — **кокоша болест** кокошкина болест — **кокошо яйце** кокошкино јајце; ☐ **кокоша слепота** кокошкино слепило — **ял е кокоши крак** изел нога од кокошка ≃ не може да чува тајна
коко́шка *ж.* кокошка — **дива ~** фазан; ☐ **ляга си с кокошките** си легнува со кокошките (рано си легнува) **мокър като ~** ≃ станал жива вода
кокошка́р *м.* кокошкар
кокс *м.* кокс
кокси́рам *н. с.* коксира
кокте́йл, кокта́йл *м.* коктел (прием)
кол *м.* кол — **забивам колове** забивам колје — **набит на ~** набиен на кол; ☐ **не ще побие ~** не закачил кол, нема вечно да живее — **от ~ и от въже** од кол и јаже
кола́ *ж.* кола — **волска ~** воловска кола — **пътувахме с ~** путовавме со автомобил (кола)
ко́ла[1] *ж.* печатарски табак — **книга от 20 коли** книга од 20 табаци;
ко́ла[2] *ж.* штирак, кола
кола́н *м.* колан, ремен, појас
кола́р *м.* 1) кочиција; арабаџија 2) колар (занаетчија)
кола́ч *м.* колач (специјален леб за свадба и сл.)

ко́лба *ж*, реторта
колба́са *ж*. *в*. **на́деница**
колба́си *мн*. сувомесни производи (салама, шунка и сл.)
колба́сница *ж*. продавница на сувомесни производи
колеба́ние *ср*. колебање, нерешителност
колеба́я се *н*. *йовр*. се колеба, се двоуми
колебли́в *йрид*. колеблив, променлив, лабилен
коле́га *м*. **коле́жка** *ж*. колега, колешка
колегиа́лен *йрид*. колегијален
коле́гия *ж*. колегиум, колектив — **избирателна** ~ изборна [illegible]
Ко́леда *ж*. Божиќ; ◻ **дядо Коледа** дедо Мраз
колeда́р *м*. коледар
коледа́рски *йрид*. коледарски — **коледарски песни** коледарски песни
ко́леден *йрид*. божиќен — ~ **обичаи** божиќни обичаи
колекти́в *м*. колектив, заедница, група — **авторски** ~ група автори **работнически** ~ работен колектив
колективиза́ция *ж*. колективизација
коле́ктор *м*. 1) колектор, главен канал; 2) *йех*. колектор
колекционе́р *м*. колекционер
коле́кция *ж*. колекција, збирка
колело́ *ср*. 1) тркало — **задно | предно** ~ задно | предно тркало; 2) круг; 3) *разг*. велосипед; ◻ **връщам колелото на историята** го враќам тркалото на историјата
коле́ндро́ *ср*. *бой*. (Bifora radians) вид полско растение со непријатна миризба
колени́ча *н*. коленичи
коленопреклóнен *йрид*. што е на колена, понижувачки, понизен
коле́нчат *йрид*. коленест — **коленчата ос** коленеста оска
колесни́ца *ж*. 1) колесница, античка двоколка; 2) преден (или заден) дел од обична кола
коле́т *м*. пакет — **получих** ~ **от нашите** добив пакет од моите
коли́ба *ж*. колиба; ◻ **с една** ~ **село не става** една колиба не прави село (≃ една ластовица не прави пролет)
коли́бри *ср*. *зоол*. (Trochilus) колибри
коли́зия *ж*. колизија
ко́лики *мн*. *мед*. грчеви во стомакот, колика
коли́т *м*. *мед*. колитис
коли́чествен *йрид*. количествен, квантитативен
коли́чество *ср*. количество, квантитет — **преминаване на количеството в качество** преод од квантитет во квалитет
коли́чка *ж*. количка, рачна количка — **детска количка** детска количка
ко́лко *йрил*. колку — ~ **пари искаш?** колку пари сакаш? — ~ **съм го молил** колку сум го молел — ~ **е добър този човек?** колку е добар овој човек! — ~ **сте добър!** колку сте добар!
ко́лкото *йрил*. колку, колку што — ~ **повече учите, толкова повече знаете** колку повеќе учите, толку повеќе знаете — ~ **му душа иска** колку

що му душа сака — ~ **да не умре от глад** колку да не умре од глад

коловóз *м.* 1) траги од возила; 2) железнички колосек; 3) коловоз

колодрýм *м.* стадион со велосипедска писта

колоездáч *м.* велосипедист

колоездáчен *прид.* велосипедски — **колоездачно състезание** велосипедски натпревар

колóквиум *м.* колоквиум

колóна *ж.* колона; рубрика — **походна** ~ *воj.* маршевска колона — **в** ~ **по двама** во колона по двајца — **спортна** ~ **във вестник** спортска рубрика во весник — **статия на две колони** статија на две колони

колониáлен *прид.* колонијален — **колониални владения** колонијални поседи — **колониални стоки** колонијални стоки — ~ **магазин** колонијален дуќан (продавница) — **колониална политика** колонијална политика

колониалúзъм *м.* колонијализам

колонúст *м.* **колонúстка** *ж.* колонист, доселеник

колóния *ж.* колонија — **Алжир беше френска** ~ Алжир беше француска колонија

колорúт *м.* колорит

колорúтен *прид.* 1) колоритен, богато обоен; 2) *фиг.* сликовит

колосáлен *прид.* колосален, џиновски

колóсвам *н.* **колóсам** *с.* колосува, колоса; штирка — **колосвам ризи** штиркам кошули

колхóз *м.* колхоз

колцúна *зам. неūр.* колкумина — **колцина бяхте?** колкумина бевте?

кóля *н.* коле; ◇ **той коли, той беси** тој коле, тој беси

колянo *ср.* 1) колено; 2) колено, род, племе; 3) *тех.* колено, свиок

комáнда *ж.* команда; мала воена единица

командúр *м.* командир, командант

командирóвам *н. с.* (ис)праќа некого на службен пат

командирóвка *ж.* службен пат, теренска работа и сл.

командирóвъчен *прид.* што се однесува на службен пат — **командировъчни пари** дневници, паушал, теренски додаток

командýвам *н.* командува, раководи единица

командýване *ср.* 1) командување; 2) команда, раководство

командýващ *прид.* 1) што командува; 2) *како им.* командант — ~ **армия** командант на армија

комáр[1] *м.* *зоол.* комарец — **обикновен** ~ (Culex) обичен комарец — **маларичен** ~ (Anopheles) маларичен комарец

комáр[2] *м.* комар, хазардна игра

комарджúйница *ж.* комарџилница

комарджúя *м.* комарџија, хазардер

комасáция *ж.* комасација

комáт *м.* *нар.* комат, поголемо парче леб

комбáйн *м.* комбајн — **комбайнът е сложна земеделска машина** комбајнот

е сложена земјоделска машина
комбайне́р *м.* комбајнер
комбина́т *м.* комбинат
комбина́ция *ж.* комбинација
комбинато́рен *прид.* комбинаторен
комбинезо́н *м.* комбинезон (женски, работнички)
комедиа́нт *м.* **комедиа́нтка** *ж.* комедијант,-ка
коме́дия *ж.* комедија
коменда́нт *м.* командант
коменда́нтство *ср.* командантство, команда на гарнизон; просторија на воената команда
комента́р *м.* коментар
коме́рчески *прид.* комерцијален, деловен, трговски
коми́к *м.* комичар
коми́н *м.* камин, оџак; *фиг.* дом, семејство
коминочиста́ч *м.* оџачар
Коминте́рн *м.* Коминтерна (Комунистичка интернационала)
комиса́р *м.* 1) комесар — **политически** ~ политички комесар; 2) државен службеник (главно за снабдување)
комисио́на *ж.* рабат, процент за посредување
комисио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* комисионен
коми́сия *ж.* комисија — **избирателна** ~ изборна комисија — **изпитна** ~ испитна комисија — **постоянна** ~ постојана комисија — **международна** ~ меѓународна комисија
коми́та *м.* *истр.* комита, востаник
комите́т *м.* комитет, одбор, тело — **революционен** ~ револуционен комитет — **централен** | **изпълнителен** ~ централен | извршен комитет — **околийски** | **окръжен** ~ околиски | окружен комитет
коми́чен *прид.* комичен
ко́мка *ж.* *нар.* причесна
компа́ктен *прид.* компактен
компа́ния *ж.* 1) компанија, друштво — **ние сме весела** ~ ние сме весела компанија — **правя някому** ~ правам некому компанија; 2) здружение, деловно здружение
компаньо́н *м.* компањон, деловен партнер (*трг.*); другар, член на група
ко́мпартия *ж.* *скрат.* компартија, комунистичка партија
компа́с *м.* компас
компенса́ция *ж.* компензација
компете́нтен *прид.* компетентен
компилати́вен *прид.* компилативен
компила́ция *ж.* компилација
компле́кс *м.* комплекс; блок — **жилищен** ~ станбен блок — ~ **на малоценност** комплекс на помала вредност
компле́ксен *прид.* комплексен
компле́кт *м.* комплет
компле́ктен *прид.* комплетен
комплекту́вам *н. с.* комплетира
комплиме́нт *м.* комплимент — **благадаря за комплимента** благодарам за комплиментот
комплици́рам *н. с.* комплицира
композирам *н. с.* компонира
компози́ция *ж.* композиција (во разни значења)
компоне́нт *м.* компонента
компо́т *м.* компот — ~ **от череши** | **сливи** — компот од цреши | сливи

компре́с *м.* компрес (за болен) — **слагам компреси** ставам компреси
компре́сор *м.* компресор
компрометúрам *н с.* компромитира; || — **се** *йовр.* се компромитира
компро́мисен *йрид.* компромисен — **компромисно решение** компромисно решение
компро́мис *м.* компромис — ~ **с другите партии** компромис со другите партии
комсомо́лец *м.* комсомолец
комсомо́лски *йрид.* комсомолски — ~ **билет** комсомолска книшка
кому́на *ж.* 1) комуна; 2) општина; **Парижката** ~ *ист.* Парисната комуна
комуна́лен *йрид.* комунален — **комунални услуги** комунални услуги
комуни́зъм *м.* комунизам
комуникацио́нен, -о́нна, о́нно *йрид.* комуникационен, сообраќаен
комуни́ст *м.* **комуни́стка** *ж.* комунист, комунистка
комунисти́чески, комунисти́чен *йрид.* комунистчки — **комунистическо движение** комунистичко движење — **Комунистически манифест** Комунистички манифест
кому́то *зам.* (*дайив од* **който** или **което**) кому — ~ **си кумувал, от него чакай кравай** кому си кумувал, од него чекај кравај
комфо́рт *м.* комфор
комфо́ртен *йрид.* комфорен — **комфортно жилище** комфорен стан
комши́йски *йрид. разг.* комшиски (*в.* **съседски**)
комши́я *м. разг.* комшија (*в.* **съсед**)
комшулу́к *м.* комшилак
комюнике́ *ср.* коминике
кон *м.* (*мн.* **коне́**) коњ — **яздитен** ~ коњ за јавање — ~ **за надбягване** тркачки коњ — **качвам се на** ~ се качувам на коњ; ◻ **умрял кон не рита** ≃ мртов коњ не клоца — **на харизан** ~ **зъбите не се гледат** на подарен коњ забите не му се гледат — **трай, коньо, за зелена трева** не умри коњу до зелена трева
кона́к *м. арх.* конак
конве́нция *ж.* конвенција
конвенциона́лен *йрид.* конвенционален
конво́й *м.* конвој
конгломера́т *м.* конгломерат
конгре́с *м.* конгрес
конгре́сен *йрид.* конгресен
конда́к *м.* 1) ударната игла на оружје; 2) кундак; 3) црковна песна
кондензáтор *м.* кондензатор
кондýктор *м.* **кондýкторка** *ж.* кондуктер, кондуктерка
коневъ́д *м.* одгледувач на коњи, стручњак за коњи
конеглéда́ч *м.* чувар на коњи
конекраде́ц *м.* коњокрадец
ко́нен, ко́нна, ко́нно, ко́нни *йрид.* коњски; коњички — **конен полк** коњички полк — **конни състезания** коњски трки — ~ **спорт** коњички спорт
коне́ц *м.* 1) конец, нишка; 2) *арх.* крај
конзо́л *м.* **конзо́ла** *ж.* конзола
кони́чен, кони́чески *йрид.* конусен — **коническо сечение** конусен пресек

конкрéтен *прид.* конкретен — **конкретни предложения** конкретни предлози — **конкретни предимства** конкретни предности
конкретизúрам *н. с.* конкретизира
конкурéнт *м.* **конкурéнтка** *ж.* конкурент, конкурентка
конкурéнтен *прид.* конкурентен, конкурентски
конкурéнция *ж.* конкуренција — **извън всяка** ~ вон секоја конкуренција
конкурúрам *н. с.* конкурира
конкýрс *м.* конкурс — **обявявам** ~ објавувам конкурс
конкýрсен *прид.* конкурсен — **конкурсна комисия** конкурсна комисија
кóнник *м.* коњаник, јавач
кóнница *ж.* коњица (*в.* **кавалéрия**)
конóп *м.* *бот.* (Canabis sativa) коноп
конóпен *прид.* конопен — **конопено платно** конопно платно
консéрва *ж.* конзерва — **месна** ~ месна конзерва — **фабрика за консерви** фабрика за конзерви
консерватúвен *прид.* конзервативен
консерватúзъм *м.* конзерватизам
консервáтор *м.* **консервáторка** *ж.* конзервативец, конзервативка; реакционер, реакционерка
консерватóрия *ж.* конзерваториум, музичка академија
консервúрам *н. с.* конзервира
консéрвен *прид.* конзервен — **консервна фабрика** фабрика за конзерви — **консервна промишленост** конзервна индустрија
консúлиум *м.* конзилиум (советување на група лекари)
кóнски *прид.* коњски — **конски зъби** коњски заби — **конска опашка** коњска опашка — **конско чесало** чешалка; ◻ **конска сила** коњска сила — **на конския Великден** ≃ кога врба ќе роди грозје, кога на ќос ќе му никне брада
консонантúзъм *м.* *грам.* консонантизам
конспéкт *м.* конспект
конспиратúвен *прид.* конспиративен
конспирáтор *м.* **конспирáторка** конспиратор, конспираторка
конспирáция *ж.* конспирација
констáнтен *прид.* константен
констатúрам *н. с.* констатира
конституциóнен, -óнна, -óнно *прид.* уставен — **конституционно право** уставно право
конститýция *ж.* устав, конституција
конструктúвен *прид.* конструктивен — **конструктивно предложение** конструктивен предлог
констрýктор *м.* конструктор
констрýкция *ж.* конструкција; телесен состав; структура
кóнсул *м.* конзул
кóнсулство *ср.* конзулат
консултáнт *м.* консултант
консултáция *ж.* 1) консултација; 2) советувалиште (установа, канцеларија) — **юридическа** ~ служба за правна помош
консултúрам се *н. с.* *повр.* се консултира

консума́тор *м.* консуматор
консума́ция *ж.* консумација; потрошмвачка
конта́кт *м.* контакт, допир — **установявам ~ с някого** воспоставувам контакт со некого
конте́ *ср.* *разг.* конте (наконтен човек), гиздавец
континента́лен *прид.* континентален — **~ климат** континентална клима
контине́нт *м.* континент — **имаме пет континента: Европа, Азия, Африка, Австралия и Америка** имаме пет континенти; Европа, Азија, Африка, Австралија и Америка
ко́нтра[1] *прил.* контра, против
ко́нтра[2] *ж.* контра (сопирачка); контра (при бричење — обратно)
контраатáка *ж.* противнапад, контранапад
контраба́нда *ж.* контрабанда, шверц, шпекулација
контраба́нден *прид.* контрабанден, шверцуван
контрабанди́рам *н. с.* контрабандира, шверцува
контрабаси́ст *м.* **контрабаси́стка** *ж.* контрабасист
контраге́нт *м.* страна договорничка, контрактор, партнер
контрараразузна́ване *ср.* контраразузнавачка служба
контрареволюцио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* контрареволуционерен
контрареволюционе́р *м.* контрареволуционер
контреволю́ция *ж.* контрареволуција
контра́ст *ж.* контраст
контрау́дар *м.* противудар, контраудар
контро́л *м.* **контрола** *ж.* контрола — **обществен ~** општествена контрола — **качествен ~** контрола на квалитетот
контро́лен *прид.* контролен — **контролна комисия** контролна комисија — **контролни цифри** контролни цифри
контроли́рам *н. с.* контролира
контрольо́р *м.* контролор
конту́звам *н.* **конту́зя** *с.* контузува
конту́р *м.* **конту́ра** *ж.* контура
конфедерати́вен *прид.* конфедеративен
конфедера́ция *ж.* конфедерација
конфе́кция *ж.* конфекција
конферансие́ *ср.* конферансје
конфере́нция *ж.* конференција; советување — **жилищна ~** собир на станарите
конфе́ти *мн.* конфети
конфиска́ция *ж.* конфискација
конфитю́р *м.* слатко, џем
конфли́кт *м.* конфликт, судрување — **военен ~** воено судрување
конфу́зен *прид.* конфузен
концентра́т *м.* концентрат — **хранителни концентрати** прехранбени концентрати
концентрацио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* концентрационен — **~ лагер** концентрационен логор
концентра́ция *ж.* концентрација — **~ на промишлеността** концентрација на индустријата
концентри́чен *прид.* концентричен — *педог.* **концентри-**

чно обучение настава по концентрични кругови

концéрт *м.* концерт — **редовен посетител на концерти** редовен посетител на концерти — ~ **за цигулка** концерт за виолина

концéртен *прид.* концертен — **концертна зала** сала за концерти, концертна сала

кóнцлагер *м.* концлогор (скратеница за концентрационен логор)

концлагерúст *м.* затвореник во концентрационен логор

конюнктýра *ж.* конјунктура

конюктýрен *прид.* конјунктурен

конюшня *ж.* коњушница

коняр *м.* коњар(ин)

коняк *м.* коњак, вињак

кооперативен *прид.* кооперативен, задружен — **трудово-кооперативно земеделско стопанство** (ТКЗС) селанска работна задруга

кооператорор *м.* **кооперáторка** *ж.* задругар, задругарка

коопераќия *ж.* 1) задруга — **потребителна** ~ потрошувачка задруга — **производителна** ~ производителна задруга; 2) задружна станбена зграда; 3) задружна продавница

кооперúрам *н. с.* кооперира; — **се** *повр.* се здружува, пристапува во задруга

коопти́рам *н. с.* кооптира

координáтен *прид.* **координатна система** координатен систем

копá *ж.* копа, стог сено

кóпан *ж.* 1) копање, прашење (пченка и сл.); 2) времето на копање на пченка

копáч *м.* копач; машина која копа; мотика, казма

копáя *н.* копа, обработува, прекопува; ◻ **който копае гроб другиму, сам пада в него** ≃ кој другому гроб копа, сам во него паѓа

кóпеле *ср. пар.* копиле, вонбрачно дете

кóпие *ср.* 1) копје — **хвърлям** ~ фрлам копје; 2) копие; ◻ **той е точно** ~ **на баща си** тој е вистинско копие на татко си

копúрам *н. с.* копира (слики); копира (некого)

копúто *ср.* копито

копнéж *м.* копнеж

копнéя *н.* копнее

копóй *м.* ловечко куче; *фиг.* доверливо лице

копрáля *ж.* копрал, долг остен

коприва *ж. бот.* (Urtica dioica) коприва — **мъртва** ~ (Lamium) мртва (дива) коприва; јадење од коприви

копрúвен *прид.* копривен, од коприва — **копривна гозба** јадење од коприви — **копривна треска** *мед.* копривна треска (Urticaria)

копрúна *ж.* свила, коприна (сурова свила или ткаенина) — **изкуствена** ~ вештачка свила

копринáрство *ср.* свиларство

копрúнен *прид.* 1) свилен, копринен — **копринена рокля** свилен фустан — **копринена буба** свилена буба — ~ **плат** свилена ткаенина; 2) свилест — **копринена коса** свилеста коса

коптóр *м. дијал.* печка (ѕидана)

копулáция *ж. лит.* копулација

ко́пче *ср.* копче, петлица (во разни значења) — **~ на палто** копче на палто — **~ на автомат** копче на автомат

копчелъ́к *м.* шлиц на панталоните

ко́пър *м. бот.* (Anetum graveolens) копар, миродија

кора́ *ж.* кора (од дрво, Земјината кора, кора за пита и сл.)

ко́раб *м.* брод — **речни кораби** речни бродови — **военен ~** воен брод — **въздушен ~** воздушен брод, цепелин — **космически ~** космички брод — **качвам се на кораба** се качувам на брод

ко́рабен *прид.* бродски

корабокруше́нец *м.* 1) бродоломник; 2) *фиг.* бродоломник, (несреќен човек што преживеал нешто страшно)

корабокруше́ние *ср.* бродолом

корабопла́ване *ср.* пловидба — **речно ~** речна пловидба

корабоплава́телен *прид.* пловидбен

корабостро́ене *ср.* бродоградба

корабострои́тел *м.* бродоградител

корабострои́телница *ж.* бродоградилиште

корабостри́телство *ср.* бродоградба (како наука)

ко́рабче *ср.* бродче (мал брод или играчка)

кора́в *прид.* корав, тврд; *фиг.* ладнокрвен, флегматичен

коравосърде́чен *прид.* жесток, неосетлив, безмилосен

кора́л *м.* корал

ко́рде́ла *ж.* кордела

кордо́н *м.* 1) кордон; 2) *арх.* синџирче (за часовник)

коре́ец *м.* **коре́йка** *ж.* Кореец, Корејка

коре́ктен *прид.* коректен — **той е напълно ~ човек** тој е сосема коректен човек

коре́ктор *м.* **коре́кторка** *ж.* коректор, коректорка

коректу́ра *ж.* коректура — **~ на шпалти** коректура на шпалти — **последна ~** последна коректура

коректу́рен *прид.* коректорски — **коректурни знаци** коректорски знаци

коре́кция *ж.* корекција, поправка, исправка

коре́м *м.* стомак, мев — **болки в корема** болки во стомакот (мевот)

коре́мен *прид.* стомачен — **~ тиф** цревен тифус

коре́мест *прид.* мешлест

ко́рен *м.* корен — **бурята изкърти дървото с корена** луњата го откорна дрвото од корен — **дълбоки корени** длабоки корени — **квадратен ~** квадратен корен; ◇ **корените на злото** корените на злото — **пускам ~** пуштам корен (се задржувам, се зацврстувам на едно место)

корене́н, -енна, -енно *прид.* коренит, основен — **коренни промени** коренити промени

корени́ще *ср.* корениште, целиот корен (сосе земја и жили)

коренопло́ден *прид.* корен што може да се употреби за храна

кореня́к *м.* старинец, домороден, староседелец

кореспонде́нт *м.* кореспондент, дописник — **член - ~ на БАН** дописен член на БАН

(Бугарската академија на науките)

кореспондéнция *ж.* 1) информација, дописка, новинска вест; 2) писма, поштенски пратки; 3) кореспонденција, допишување

кореспондúрам се *н. с. йовр.* се допишува, кореспондира

коригúрам *н. с.* коригира, поправа, поправи

коридóр *м.* коридор; пасаж; ходник

кóристен *йрид.* корисен

користолюбúв *йрид.* користољубив

корúто *ср.* 1) корито — **дървено | тенекиено ~** дрвено | тенекиено (лимено) корито; корито на река

корúца *ж.* корица (на книга); 2) коричка (леб)

корúчка *ж.* коричка

кóрк *м.* плута

кóрков *йрид.* плутен — **коркова тапа** затка од плута (тапа)

кормúло *ср.* кормило, волан, управувач (на возило); *фиг.* кормило, власт

кормчúя *м.* кормилар

кормя́ *н.* трбуши, растрбушува (риба, животно)

корнéт *м. муз.* корнет

корнúз *м.* корниз (за завеса)

кóрнър *м. сй.* корнер (*в.* **наказателен ъглов удар**)

корóна *ж.* 1) круна — **царска ~** царска круна; 2) царска (кралска) власт; 3) круна на дрво

корóнен, -óнна, -óнно *йрид.* крунски — **~ съвет** крунски совет

коронáция *ж.* крунисување

корóнка *ж.* круничка; коронка (навлака) на заб

коронóван *йрид.* крунисан — **коронована глава** крунисана глава, монарх

кóрпус *м.* 1) труп, тело (на машина или на некој предмет воопшто); 2) друштво, кор — **дипломатически ~** дипломатски кор; 3) корпус (поголема воена единица)

кóрпусен *йрид.* корпусен — **~ командир** командант на корпус

корсáж *м.* корсаж, женска маица

корсáр *м.* гусар, пират

корсикáнец *м.* **корсикáнка** *ж.* корзиканец, корзиканка

корт *м.* (*мн.* **кóртове**) тениско игралиште

корýба *ж.* шуплина (обично на дрво), изжлебено дрво

корýпция *ж.* корупција

кóря *н.* кара, искарува

кос *м. зоол.* (Turdus merula) кос

косá *ж.* 1) коса — **тя има руса коса** таа има руса коса — **косата ми настръхна от страх** косата ми се крена од страв; 2) коса (за косење)

косáч *м.* косач

косáчка *ж.* косачка (машина)

кóсвен *йрид.* индиректен, посреден — **~ данък** данок на промет — **по ~ начин** индиректно, по индиректен пат, посредно

косúло *ср.* косило (рачка од коса)

кóсинус *м. маш.* косинус

косúтба *ж.* косидба, косење — **тези дни всички сме заети с ~** овие денови сите сме зафатени со косидбата

коскоджа́, коскоджа́мити *прид. непр. разг.* коцамити, прилично голем
косма́т *прид.* космат, рунтав
косми́чен *прид.* космички — **космични лъчи** космички зраци — ~ **кораб** космички (вселенски) брод
косми́чески *прид. в.* **косми́чен**
космона́вт *м.* космонаут.
космополи́тен, космополити́чен *прид.* космополитски
ко́смос *м.* космос — **хора в космоса** луѓе во космосот
косопа́д *м. мед.* (Alopecia) паѓање на косата, ќелавење
косопа́с *м. мед.* (Tinea tonsurans) косопасец
кост *ж.* коска — **счупена** ~ скршена коска — **гръдна** ~ градна коска — **слонова** ~ слонова коска; ◻ **мокър до кости** жива вода — **оставям костите си** ги оставам коските, загинувам во борба
костели́в *прид.* 1) ковчест, кочелив, многу слаб; 2) костелив (орев)
ко́стен *прид.* коскен, од коски **костени копчета** коскени копчиња — **костна туберкулоза** туберкулоза на коските
костену́рка *ж. зоол.* (Testido) желка
кости́лка *ж.* голушка, коска — **костилки от череши** голушки од цреши
ко́стница *ж.* костурница — ~ **на загиналите бойци** костурница на загинатите борци
косту́ем *прид.* **костуема цена** цена на чинењето, производна цена
ко́стур *м. зоол.* кострец (риба)
костю́м *м.* облека, костум — **мъжки | дамски** ~ машки | женски костум — **бански** ~ костум за капење
ко́съм *м.* влакно — **конски** ~ коњско влакно; ◻ **виси на** ~ виси на влакно — **нито** ~ **не падна от главата му** ни влакно не му падна од главата
ко́ся *н.* коси; || — **се** *повр.* се коси, се лути
ко́та *ж.* кота
кота́на *ж. дем.* маца
кота́к *м. дем.* мачор
котара́к *м.* мачор
ко́тва *ж.* котва
ко́те, ко́тенце *ср.* маче, маченце
ко́тел *м.* котел — **парен** ~ парен котел
коте́лен *прид.* котларски — **котелно отделение** котларница, котларско одделение
коте́лка *ж. воj.* подлабока војничка порција
коте́рия *ж.* котерија, група, клика
ко́тешки *прид.* мачешки
коти́ло *ср.* котило; дувло, место каде што се криjат дивите животни; *фиг.* **разбойническо** ~ разбојничко скривалиште
коти́рам се *н. с. повр.* се котира
ко́тка *ж. зоол.* мачка — **дива** ~ дива мачка; ◻ ~ **по гърба си не пада** мачка на грб не паѓа — **мина му котка път** мачка му пресече пат
котла́р *м.* котлар, казанџија
котле́ *ср.* котле
котлови́ *прид. воj.* **котлова храна** храна од казан
котло́н *м.* **котло́нче** *ср.* 1) решо; 2) мангал, отворена печка на ќумур

котля́сва *н.* **котля́са** *с.* се расипува, се расипе (храна во бакарен сад)

ко́фа *ж.* кофа (предмет); кофа (количина); *фиг. ӣејор.* тиква, празна глава

кофра́ж *м.* калап, каса, дрвена форма за бетон

кофражи́ст *м.* работник што прави калапи од дрво за бетон

ко́цкар *м. разг.* уличар, невоспитан човек; женскар

коч *м.* нескопен овен, коч

коча́н *м.* 1) кочан, кочанка; 2) контролниот дел од расписка (на карти, влезен билет и сл.)

коча́нен *ӣриg.* (според **кочан** во 2. значење) што има контролен дел (расписка, влезен билет и сл.)

ко́чина *ж.* кочина; *фиг.* извалкана просторија

кочия́ш *м. разг.* кочиција, пајтонџија

кош *м.* кош; ◻ **гръден ~** граден кош

коша́ра *ж.* кошара, трло

ко́шер *м.* кошар, кошница (за пчели); семејство на пчели

кошери́ще *ср.* кошница за фаќање роеви пчели

кошма́р *м.* кошмар

кошма́рен *ӣриg.* кошмарен, тежок

ко́шница *ж.* кошница — **една ~ ябълки** една кошница јаболка — **върбова ~** кошница од врбови прачки

кошнича́р *м.* кошничар

кошнича́рство *срм.* кошничарство

кошнича́рски *ӣриg.* кошничарски — **~ изделия** кошничарски производи

кошу́та *ж. зоол.* кошута

кошути́на *ж. боӣ.* (Melittis melissophyllum) медениика (вид горско растение со црвеникаво-бели цутови и пријатна мирнзба)

ко́шче *ср.* кошниче, коше — **~ за смет** корпа за отпадоци — **~ за бебе** корпа (кошница) за бебе

кощу́нство *ср.* сквернавење, профанисување

кра́ва *ж.* крава — **дойна ~** молзница — **доя ~** молзам крава

крава́й *м.* кравај (обреден леб), колач

крава́р *м.* **крава́рка** *ж.* кравар, краварка

крава́рник *м.* краварник

крава́рство *ср.* краварство

кра́вешки *ӣриg.* кравји, кравешки — **кравешка кожа** кравја кожа

кра́ви *ӣриg.* кравји — **краве мляко** кравјо млеко — **краве масло** кравјо масло

крагу́й *м. зоол.* крагуј

крада́ *н.* краде — **той много краде** тој многу краде

краде́ц *м.* крадец, џепчија — **дръжте крадеца!** дрште го крадецот!

крадешка́та, крадешко́м *ӣрил.* крадешкум, незабележано

крадли́в *ӣриg.* крадлив

кра́ен *ӣриg.* краен, последен — **~ срок** последен рок — **крайна десница** крајна десница — **~ реакционер** краен реакционер — **крайно време е да станеш по-сериозен** крајно време е да станеш посериозен

краесло́вен *прид. грам.* што е на крајот од зборот
краести́шие *ср.* крај од стих
краеъ́гълен *прид.* ~ **камък** аголен камен; фундамент
кра́жба *ж.* кражба — **осъден е за** ~ осуден е за кражба — **литературна** ~ литературна кражба (плагијат)
крайще *ср. дијал.* крај, покраина, област
кра́й *м.* 1) крај, граница на нешто — **хвана тоягата за тънкия** ~ го фати стапот за потанкиот крај — **до края на сезона** до крајот на сезоната — **чета до** ~ читам до крај — **на** ~ **света** на крајот од светот; 2) крај, покраина, — **в нашия** ~ **има хубави гори** во нашиот крај има убави шуми — **роден** ~ роден крај — **от всички краища на Европа** од сите краишта на Европа; ◇ **едва свързвам двата края** одвај ги врзувам крај со крај — **в края на краищата** на крајот од краштата — **виждам дебелия** ~ го извлекувам подебелиот крај — **от** ~ **време** отсекогаш
край *пред.* крај, покрај, до — **минавам** ~ **театра** минувам покрај театар — ~ **него и тя пострада** покрај него и таа настрада
крайбре́жен *прид.* крајбрежен
крайбре́жие *ср.* крајбрежје — **черноморско** ~ црноморското крајбрежје
кра́йник *м.* краен дел од телото (нога, рака)
кра́йност *ж.* крајност
кра́йцер *м.* крстарица (*в.* **кръстосва́ч**)
крайче́ц *м. дем.* крајче

крак *м.* нога — **човешки** ~ човечка нога — **болят ме краката** ме болат нозете — **предни | задни крака** предни |задни нозе — **мятам** ~ **върху** ~ префрлувам нога на нога — ~ **на маса** нога од маса — **дървен** ~ дрвена нога; ◇ **вървя в** ~ **с времето** одам во чекор со времето — **в** ~ во чекор — **турям му** ~ му подметнувам нога — **бях цяла нощ на крака** цела ноќ бев на нозе — **от главата до краката** од глава до нозе — **той е с единия** ~ **в гроба** тој е со едната нога в гроб
крал *м.* (*мн.* **крале́**) крал; *фиг.* крупен капиталист — ~ **на стоманата** крал на челикот
кра́лски *прид.* кралски, кралев — ~ **дворец** кралев дворец — **кралска титла** кралска титула
кра́лство *ср.* кралство, монархија
крамола́ *ж.* кавга, караница
кран *м.* кран (уред за дигање тежести)
краса́вец *м.* убавец, убав човек
краса́вица *ж.* убавица, убава жена
краси́в *прид.* убав; пријатен, прекрасен, уметнички, чесен, благороден — **красиви девойки** убави девојки — **красиво цвете** убаво цвеќе — **красива местност** прекрасно место | убава околина — **красиви обноски** убаво (благородно, чесно) однесување — ~ **жест** убав (добар) гест — **това не е красиво от негова страна** тоа не е убаво од негова страна

красноармéец *м.* црвеноармеец
краснопи́с *м.* краснопис, калиграфија
краснопи́сец *м.* краснописец, калиграф
красноречи́в *йрид.* красноречив, слаткоречив
красотá *ж.* убавина, красота
крáста *ж.* краста, рана
крáставица *ж.* краставица; ☐ **краставици на търкалета** ≃ ветришта, глупости
крáставички *мн.* краставичиња
крася́ *н.* краси, украсува
крáтен *йрид. майи.* делив, што се дели — **шест е ~ на три** шест се дели со три
крáтер *м.* кратер
крáтко *йрил.* кратко, накратко
краткосрóчен *йрид.* краткорочен — **~ заем** краткорочен заем
краткотрáен *йрид.* краткотраен — **кракотрайна слава** краткотрајна слава
кратýна *ж.* 1) *бой.* (Lagenaria vulgaris) црпка; *фиг.* тиква (глупак)
крáтък *йрид.* краток, кус — **~ преглед на българската история** краток преглед на бугарската историја — **кратка гласна** краток вокал — **кратко изложение** кратко излагање
крах *м.* крах, пораз, неуспех
крáча *н.* чекори, оди — **той крачеше замислен** тој чекореше задуман — **едвам крачи** одвај оди
крáчен *йрид.* ножен — **крачна шевна машина** ножна машина за шиење
крáчка *ж.* чекор — **~ напред две крачки назад** чекор напред два чекора назад — **на всяка ~** на секој чекор — **~ по ~** чекор по чекор
крачóл *м.* ногавица
кревáт *м.* кревет — **походен ~** подвижен кревет (кревет што се расклопува)
кревáтче *ср. дем.* креветче
крéда *ж.* креда, боја за цртање — **цветна ~** креда во боја
креди́т *м.* кредит — **отпускам ~** одобрувам (давам) кредит — **на кредит** на кредит
креди́тен *йрид.* кредитен
кредити́рам *н. с.* кредитира — **нашето педприятие ще кредитира строежите** нашето претпријатие ќе ја кредитира изградбата
креди́тор *м.* кредитор, давач на кредит
кредитоспосóбен *йрид.* кредитоспособен
крем *м.* крем (за слатки, за лице, за чевли и сл.)
крéмав *йрид.* крем (крем-боја)
крéмък *м.* кремен — **здрав като ~** здрав како кремен
кремъкли́йка *ж.* кременарка
Крéмъл *м.* Кремл
кренви́рш *н.* кремвиршла
крепдéшин *м.* крепдешин
крéпко *йрил.* крепко, здраво, силно, цврсто
крéпна *н.* крене, јакне — **да крепне дружбата между балканските народи** нека јакне дружбата меѓу балканските народи
крéпост *ж.* тврдина
крéпостен *йрид.* 1) *воj.* фортификациски; 2) крепостен, кметски — **крепостно право** крепосно право; ☐ **~ акт** тапија

крéпостничество *ср.* крепосништво

крéпък *м.* крепок, здрав, силен — **крепко вино** силно вино

крепя́ *н.* 1) крепи, потпира — **той ще крепи колата от долната страна** тој ќе ја потпира колата од долната страна; 2) поткрепува — **Иван има чичо, който го крепи** Иван има чичко што го поткрепува; || — **се** *йовр.* се држи — **едва се крепи на краката** одвај се држи на нозете

кресли́в *йрид.* крескав; *фиг.* невкусен, дречлив— **креслива реклама** дречлива реклама

креслó *ср.* фотелја — **първите кресла в партера** првите фотелји во партерот — **плетено ~** фотелја од прачки; ◻ **министерско ~** министерска фотелја

крéтам *н.* одвај се движи, се влечка; 2) *фиг.* живурка, живка

кретéн *м.* кретен

кретóн *м.* кретон (вид ткаенина)

крéхък *йрид.* кревок, кршлив, нежен — **крехко здраве** кревко (нежно) здравје — **крехко месо** кревко месо

кречетáло *ср.* 1) кречетало, штракало (детска играчка); 2) *фиг.* дрдорко

крещя́ *н.* креска, силно вика; кара (некого)

крéя *н.* слабее, пропаѓа (од болест или тага)

крив *йрид.* 1) крив, накривен, навален — **криво дърво** криво дрво — **с криви крака** со криви нозе; 2) крив, виновен — **кой ти е ~?** кој ти е крив?; 3) неправ, погрешен, лош — **из ~ път си тръгнал** си тргнал по крив пат; 4) лут, лош — — **ей че ~ човек!** бре, што лош човек!

кри́вак *м.* стап, крлук

кри́ввам *н.* **кри́вна** *с.* скршнува, скршне

кри́вда *ж.* кривда (*сйр.* од правда)

кри́во *йрил.* криво, искривено, неточно, погрешно, неправедно — **~ ми е** криво ми е (не сум задоволен) — **~ ме разбра** криво ме разбра **~ съдиш ти!** криво судиш ти!; ◻ **~ - ляво** криво-лево, како било — **гледам на ~** гледа накриво (гледам непријателски)

кривоглéдство *ср.* 1) шашливост; 2) *фиг.* девијација, застранување — **политическо ~** политичко застранување

кривокрáк *йрид.* кривоног

криволи́ца, кривули́ца *ж.* кривина, свиок, кривулица (на пат)

криволи́ча *н.* кривуличи, свива, прави кривини

кри́вя *н.* 1) скршнува; 2) криви; куца; 3) изопачува; 4) (ис)криви, (на)криви; || — **се** *йовр.* е несериозен; се криви

кри́еница *ж.* криеница (детска игра)

кри́за *ж.* криза — **икономическа ~** економска криза — **правителствена | кабинетна ~** владина криза | криза на кабинет — **жилищна ~** станбена криза

крик *м.* (*мн.* **кри́кове**) чекрк, дигалка

крила́т *йрид.* крилат, што има крила; *фиг.* слободен, смел

криле́ *ср.* 1) крило (од птица, авион); 2) крило (од зграда); 3) крило (во фудбал) — **ляво | дясно** ~ лево | десно крило; 4) крило (во војнички строј); 5) крило (од прозорец, врата и сл.); 6) крило, фракција (политичка); ▱ **подрязвам крилете на някого** потсекувам крилјата некому (спречувам некого во нешто) — **давам криле на някого** давам крила некому (засилувам некого во нешто)

кримина́лен *йрид.* криминален — ~ **роман** криминален роман — ~ **затвореник** криминален затвореник

криминали́стика *ж.* криминалистика

криминалисти́чен *йрид.* криминалистички

кри́мка *ж.* пушка од времето на Кримската војна

крин *м. бот.* (Lilium candidum) крин

кри́на *ж.* мера за жито (околу 15 килограми)

криста́л *м.* кристал (минерал или стакло)

криста́лен *йрид.* кристален; чист; јасен, прозирен

кристализи́рам *н. с.* кристализира

крите́рий *м.* критериум

крити́к *м.* критичар — **литературен | театрален** ~ литературен | театарски критичар

кри́тика *ж.* критика — **литературна** ~ литературна критика — **обективна | градивна** ~ објективна | конструктивна критика — **това не търпи** ~ тоа не трпи критика — **това е под всяка** ~ тоа е под секоја критика

критика́р *м. разг.* критизер

критика́рски *йрид.* критизерски

критику́вам *н.* критикува

критици́зъм *м.* критицизам

крити́чен *йрид.* 1) критичен; 2) критичен, судбоносен, опасен — **критична точка** критична точка

крия́ 1) крие, сокрива ~ **пари в чекмеджето** кријам пари во чекмецето; ‖ — **се** *йовр.* се крие — **какво се крие зад всичко това?** што се крие зад сето тоа?

кроеж *м. нар.* 1) кроење, кроеж; 2) план, намера — **какви кроежи има противникът?** какви планови има противникот?

кро́йка *ж.* крој, шаблон за кроење

крокоди́л *м.* крокодил

крокоди́лски *йрид.* крокодилски; *фиг.* ~ **сълзи** крокодилски солзи

кроми́д *м. бот.* (Allium cepa) кромид

крос *м.* крос — **пролетен** ~ пролетен крос — **крос-кънтри** крос-контри

кро́сно *ср.* кросно (предно или задно на дамашен разбој)

кроту́вам *н.* е кроток (мирен), мирува

кро́тък *йрид.* кроток, мирен — **кротко агне** кротко јагне

кроя́ *н.* крои; ▱ ~ **планове срещу някого** кројам планови против некого

кроя́ч *м.* кројач (*в.* **шива́ч**)

кру́пен *прид.* крупен, важен, сериозен, голем — **крупно предприятие** големо претпријатие— **~учен** голем (еминентен) научник

кру́ша *ж.* круша (дрво и плод) — **обичам зрели круши** сакам зрели круши; ◻ **крушата не пада далече от дървото** ≃ крушата паѓа под круша

круша́к *м.* крушарник

кру́шка *ж.* 1) крушка; 2) електрична светилка — **изгоряха ми две крушки** ми прегореа две крушки (електрични)

кру́шов *прид.* крушов — **крушова градина** крушарник — **~ компот** компот од круши

крушкови́ден *прид.* крушовиден

кру́шовица *ж. нар.* крушовица, ракија од круши

кръв *ж.* крв — **червена ~** црвена крв — **спирам кръвта** ја запирам крвта; ◻ **от плът и ~** од крв и месо — **до последна капка ~** до последна капка крв — **това му е в кръвта** тоа му е во крвта

кръ́вен *прид.* крвен — **кръвно налягане** крвен притисок — **бели кръвни телца** бели крвни зрнца — **кръвна картина** крвна слика; ◻ **~ враг** крвен непријател — **кръвно отмщение** крвна одмазда

кръвни́к *м.* крвник

кръвни́шки *прид.* крвнички, свиреп, без милост

кръ́вно *прил.* крвно, многу, живо, необично — **~ съм заинтересован** крвно сум заинтересиран

кръводари́тел *м.* **кръводари́телка** *ж.* доброволен дател на крв

кръвожа́ден *прид.* крвожеден, крволочен

кръвои́злив *м.* **кръвоизлия́ние** *ср.* крвоизлив, крварење, излив на крв

кръволо́чен *прид.* крволочен

кръвоно́сен *прид.* крвоносен — **кръвоносни съдове** крвоносни садови

кръвообраще́ние *ср.* циркулација на крвта (во организмот)

кръвопрели́ване *ср.* трансфузија на крв

кръвопроли́тие *ср.* крвопроливање, крвопролитие

кръвосмеше́ние *ср.* крвосквернавење

кръвохра́чене *ср.* плукање на крв

кръвясвам *н.* **кръвяса** *с.* крвјосува, крвјоса

кръг *м.* (*мн.* **кръ́гове**) 1) круг; 2) група, средина — **семеен ~** семеен круг — **правителствени кръгове** владини кругови; 3) сфера, делокруг — **това не влиза в кръга на моите задължения** тоа не влегува во делокругот на моите обврски

кръглоли́к *прид.* тркалообразен

кръ́гов *прид.* кружен, што се движи во круг

кръгозо́р *м.* глетка, видик, видокруг, мироглед; *фиг.* **човек с широк ~** човек со широк видокруг

кръго́м! *прил. вој. команда* налево круг!

кръ́гъл *прид.* тркалезен (и тркалест); *фиг.* целосен, то-

талени — **на кръглата маса** на тркалезна маса — **~ глупак** целосен глупак **~ невежа** тотален непознавач —**кръгли цифри** заокружени цифри

кръжо́к *м.* кружок, секција — **литературен ~** литературен кружок; литературна дружина (во училиште)

кръжо́чник *м.* член на кружок или секција

кръ́мен *прид.* крмен, добиточен — **кръмно цвекло** крмна репа

кръ́пка *ж.* крпа — **кръпка до кръпка** — крпа до крпа

кръ́ст *м.* 1) крст — **надгробен ~** надгробен крст — **~ за храброст** крст за храброст (орден); 2) крст, половината (од телото) — **боли ме кръстът** ме боли крстот

кръ́стен[1], **-а, -о** *прид.* крстен

кръ́стен[2], **-тна, -тно** *прид.* 1) крстен, што се однесува на крсната коска; 2) крстен, што се однесува на крст

кръсте́ц *м.* крстец (сноп)

кръ́стник *м.* кум, нунко

кръстоно́сец *м.* крстоносец

кръстоно́сен *прид.* крстоносен — **~ поход** крстоносен поход

кръстопъ́т *м.* раскрсница

кръсто́сан *прид.* вкрстен; накрстен — **~ огън** *вој.* накрсен оган — **~ разпит** накрсно прашање

кръсто́свам *н.* **кръсто́сам** *с.* крстосува, крстоса, вкрстува, вкрсти, прекрстува (прекрсти) раце — **~ ръце** седам со скрстени раце

кръстосва́ч *м.* крстосувач (брз вооружен брод) — **брониран ~** оклопен крстосувач

кръсто́ска *ж.* 1) крстосување на растенија или животни; 2) хибрид

кръстосло́вица *ж.* крстословка

кръ́стя(се) *н.* (се) крсти

кръ́чма *ж.* крчма, меана — **селска ~** селска меана

кръчма́р *м.* крчмар, кафеџија, гостилничар — **правя си сметка без кръчмаря** правам сметка без крчмарот

кръ́шен *прид.* вит, кршен, стасит — **кръшно хоро** вито оро — **кръшна мома** вита мома

кръшка́ч *м.* **кръшка́чка** *ж.* кршкало

кръща́вам *н.* крсти, дава име; — **~ вино** крстам вино (мешам вино со вода)

кръще́лен *прид.* крштелен — **кръщелно свидетелство** крштелно свидетелство

кръще́ние *ср.* крштевање, крштење; *фиг.* крштавање — **бойно** — борбено крштавање

крякам *н.* крака, гака; *фиг.* кара, вика

куб *м.* (*мн.* **ку́бове)** куб — **повдигам на ~** дигам на куб

кубату́ра *ж.* кубатура — **~ стаята** кубатура на собата

кубе́ *ср.* кубе, купола

куби́зъм *м.* кубизам **кубизмът е направление в изобразителното изкуство** кубизмот е правец во сликарството

куби́к *м.* кубик, кубен метар

куби́чески, куби́чен *прид.* кубен — **~ метър** кубен метар

кубу́р *м.* футрола за револвер; *вој.* коњичка торба (на седло)

кувéрт *м.* 1) прибор за јадење за едно лице; 2) задолжителна консумација

кувéрта *ж.* палуба

кукудякам *н.* крака

кýка *ж.* 1) кука; 2) игла за плетење

кýкам *н.* кука (за кукавица)

кýкер *м.* (*мн.* **кýкери**) бабар, бабари

кýкла *ж.* кукла — **облечена като** ~ облечена како кукла, многу дотерана

кýклен *йрид.* куклен, марионетски — ~ **театър** куклен театар — **куклено правителство** марионетска влада

кýкувúца *ж.* *зоол.* (Cuculus canoris) кукавица

кукувúчи *йрид.* кукавичин — **кукувичо яйце** кукавично јајце

кукумя́вка *ж.* *зоол.* (Athene noctua) кукумјавка; *фиг.* грда жена

кукурúгам *н.* кукурига

кукурýз *м.* *бот.* пченка (*в.* **цáревица**)

кукуря́к *м.* *бот.* (Helleborus odorus) кукурек

кýла *ж.* кула — **оръдейна** ~ купола (на тенк и сл.) — **часовникова** ~ саат-кула — **силажна** ~ силос

кулáк *м.* кулак

кулинáрен *йрид.* кулинарски — **кулинарно изкуство** кулинарска вештина

кулúси *мн.* кулиси — **зад кулиси** зад кулисите

кулминациóнен, -óнна, -óнно *йрид.* кулминационен

кулминáция *ж.* кулминација

култ *м.* (*мн.* **кýлтове**) култ — ~ **към личността** култ на личноста

култивáтор *м.* култиватор

култýра *ж.* 1) култура, цивилизација — **човек с голяма** ~ човек со голема култура — **материална** ~ материјална култура; 2) *бот.* растение, култура — **зърнени култури** жита — **технически култури** индустриски култури

култýрен *йриg.* културен, образован — ~ **човек** културен човек — ~ **център** културен центар — **културно ниво** културно ниво ◻ **културно обслужване** културна услуга — **културновъзпитателен** културно-воспитен

култýрно *йрил.* културно, пристојно, учтиво

кум *м.* (*мн.* **кýмове**) кум, нунко; ◻ **право, куме, та в очи** ≃ од небо, па в ребро

кумúр *м.* кумир, идол

кумýвам *н.* кумува

куп *м.* (*мн.* **кýпове, кýпища**) куп

кýпа *ж.* 1) чинија; 2) *сӣ.* куп, пехар; 3) купа (карта)

купé *ср.* купе — **в купето нямаше никой** во купето немаше никого

кýпешки *йриg.* *разг.* 1) купечки — **купешко платно** купечко платно; 2) *фиг.* туѓински — **купешки думи** зборови несвојствени на лицето што ги употребува

куплéт *м.* куплет, строфа

кýплунг *м.* куплунг

ку́пол *м.* **ку́пола** *ж.* купола
купо́н *йрид.* 1) купон; 2) *арх.* карта за снабдување
купу́вам *н.* **ку́пя** *с.* купува, купи; *фиг.* купува (продава) наука, научува
купува́ч *м.* **купува́чка** *ж.* купувач
купчи́на *ж.* купче
кура́ж *ж.* кураж, смелост, храброст
курди́свам *н.* **курди́сам** *с.* курдисува, курдиса; навива, навие; наместува, намести; || — **се** *йовр.* се курдиса, се намести
курие́р *м.* курир
ку́рка *н.* кркори (цревата кркорат)
ку́рна *ж.* курна (камено корито под чешма во бања)
курна́з *йрид. нейр.* курназ, дрзок, надуен — **курназ жена** курназ жена
курни́к *м.* кокошарник, живинарник
куро́рт *м.* бања, одморалиште, летувалиште
куро́ртен *йрид.* одморалишен, туристички — **курортен град** град што е познат како летувалиште
куротри́ст *м.* **курорти́стка** *ж.* гостин (гостинка) на летување, летувач на годишен одмор
ку́рс *м.* (*мн.* **ку́рсове**) 1) курс — **кореспондентски курсове** дописни курсеви; 2) година на учење — **студент от първи** ~ студент од прва година; 3) курс, насока, правец; 4) курс (на валута, акција и сл.)
курси́в *м.* 1) курзив — **статията е дадена с** ~ статијата е дадена во курзив; 2) шпационирање (проредување) или подвлекување на текст заради истакнување — **курсивът е мой** курзивот е мој
курси́ст *м.* курсист
куртка́ *ж.* блуза, војничка блуза, ученичка блуза
куртиза́нка *ж.* куртизанка
куртули́свам се *н. йовр.* (се) куртулува, (се)куртули, се ослободува
куршу́м *м.* куршум
ку́свам *н.* **ку́сна** *с.* проба (јадење)
ку́сур *м. разг.* 1) кусур; недостаток, мана; 2) кусур (остаток)
кути́я *ж.* кутија, сандаче — **пощенска** ~ поштенско сандаче — **кибритена** ~ кутија за кибрит — **скоростна** ~ кутија на менувачот (кај автомобил)
кутсу́з *йрид. нейр.* баксуз, човек што нема среќа
ку́фар *м.* куфер — **с много куфари трудно се пътува** со многу куфери тешко се патува — **стягам си куфарите** се подготвувам за пат (*фиг.* заминувам)
кух *йрид.* шуплив, празен — **кухо дърво** шупливо дрво — **кухи фрази** празни фрази
кухина́ *ж.* шуплина, празнина — **коремна** ~ трбушна празнина
ку́хненски *йрид.* кујнски — ~ **нож** кујнски нож
ку́хня *ж.* кујна; кујна (начин на готвење) — **походна** ~ подвижна кујна — **имаме две стаи и** ~ имаме две соби и кујна —

куц *прид.* куц, крив

ку́цам *н.* куца, криви, накривува

куцовла́х *м.* куцовлав (*в.* **карака́чанин**)

ку́че *ср.* куче, пес — **овчарско** ~ овчарски пес — **ловно** ~ ловечко куче — **полицейско** ~ полициско куче; ▱ ~ **влачи, диря няма** ≃ не се знае ни кој пие ни кој плаќа — **на мъртво куче нож вади** на мртво куче нож вади; (се прави храбар кога за тоа нема причина) — ~, **което лае, не хапе** куче што лае не каса — **нито** ~ **кокал глождй, нито другиму го дава** ≃ ниту куче коска гризе, ниту другому ја дава

ку́чешки *прид.* кучешки; мизерен — ~ **живот** мизерен живот — **кучешко грозде** *бот.* (Solanum nigrum) кучешко грозје — **кучешки дрян** *бот.* (Cornus sanguinea) еден вид дрен

ку́чи *прид.* кучешки, кучкин — ~ **сине!** пес(ј)и сину!

ку́чка *ж.* 1) кучка; 2) *фиг.* расипана (лоша) жена

куше́тка *ж.* отоман, кушетка

къде́ *прил.* 1) каде — ~ **отиваш?** каде одиш? — **на** ~**?** на каде? на која страна? — ~ **сте, другари?** каде сте, другари? — **знаеш ли** ~ **се намира той?** знаеш ли каде се наоѓа тој? 2) каде-каде — **този младеж** ~ **е поучен** тоа момче е каде-каде поучено; 3) кај, накај; кон (како предлог) — **той се запъти** ~ **вратата** тој тргна кон вратата — ~ **градината има един хотел** кај паркот има еден хотел — **човек** ~ **четирийсет години** човек накај четириесет години; ▱ ~ **и да е** каде (и да) било (било каде) — **няма на** ~ нема каде — **от** ~ **на** ~ от каде на каде

къде́ля *ж.* кадела

къде́то *прил.* каде, каде што — ~ **и да ида, все него ще намеря** каде да одам него ќе го најдам — ~ **и да е** каде било (каде да е) — ~ **войска мине, там трева не никне** каде што војска ќе мине трева не никнува

къ́драв *прид.* кадрав — **къдрава коса** кадрава коса; ▱ **къдраво зеле** *бот.* кељ

къдроко́с *прид.* човек со кадрава коса

къ́дря се *н.* *повр.* се кадри; се накадрува

къ́клица *ж.* *бот.* (Agrostemma githago) какол

къ́кря *н.* чемрее (јадење) — **яденето къкреше на огъня** јадењето чемрееше на оган

къ́лбест *прид.* тркалезен, тркалест, топчест

кълбо́ *ср.* топка, клопче, кугла — **земно** ~ Земјината топка

кълбови́ден *прид.* тркалезен, топчест, сферичен

кълва́ *н.* колве; *фиг.* буба (лекција), учи механички

кълва́ч *м.* *зоол.* (Picus) клукајдрвец; *фиг.* бубач (што учи напамет)

кълн *м.* клетка; *фиг.* 'ртулец, зачеток

кълна́ *н.* колне, проколнува; ‖ — **се** *повр.* се колне, се

заколнува — **~ се във вярност** се колнам на верност

кълня́ *н.* 'рти, проникнува

кълня́емост *ж.* 'ртење, проникнување

ќълцам *н.* толчи, дроби, крши — **~ пипер** толчам пипер

ќълча *н.* исколчува, искривува; || — **се** *йовр.* се исколчува, се искривува

кълчи́ща *мн.* колчишта, конопени влакна

към *йред.* кон, спрема, околу — **тръгнахме ~ гарата** тргнавме кон станицата — **любов ~ децата** љубов кон децата — **купих ~ пет метра плат** купив околу пет метри штоф — **той е ~ 60 години** тој има околу 60 години

кънки́ *мн.* лизгалки — **летни кънки** ролшуи

кънкьо́р *м.* лизгач

кънте́ж *м.* **кънте́не** *ср.* татнеж, татнење

къпа́лня *ж.* бања, базен за капење

къпи́на *ж.* *бот.* (Rubus) капина

ќъпя *н.* капе; || — **се** *йовр.* се капе, се бања

кър *м.* *нар.* поле

ќървав *йрид.* крвав — **кървава риза** крвава кошула — **~ бой** крвав бој, крвава борба

кървави́ца *ж.* крвавица (вид колбас)

кървавя́ *н.* крвари; || — **се** *йовр.* се раскрвави

ќърджалии *мн.* крџалии (избегани турски војници и разбојници од крајот на XVIII век, кои правеле зулуми по селата и градовите)

кърка́ч *м.* *разг.* 1) кркач; пијаница, бекрија

кърко́ря *н.* кркори — **къркорят ми червата** ми кркорат цревата

ќърлеж *м.* *зоол.* (Ixodes ricinus) крлеж; *фиг.* паразит

кърма́че *ср.* доенче, бебе, цицалче

кърма́чка *ж.* доилка

кърмя́ *н.* 1) дои дете; 2) крми добиток

ќърпа *ж.* крпа, шамија, пешкир, салфета — **носна кърпа** шамивче за нос — **~ за лице** пешкир — **~ за ядене** салфета — **~ за глава** шамија

кърпа́ч *м.* крпач (чевлар или кројач)

кърпе́ж *ж.* крпеж, крпење; мала поправка, ремонт

кърпи́-кожу́х *м.* *бот.* (Colchicum autumnale) вид есенско цвеќе, слично на качунката

ќърпя *н.* крпи; поправа

ќъртица *ж.* *зоол.* крт

къртичи́на *ж.* кртечина

ќъртя *н.* крти, одделува, крши — **~ дъски от оградата** откорнува (вади) штици од оградата

ќърша *н.* 1) крши; 2) извива (тело или оро)

къс[1] *м.* парче — **~ месо** едно парче месо — **кутия цигари от 20 къса** кутија цигари од дваесет парчиња

къс[2] *йрид.* кус, краток — **тя носи къса рокля** таа носи кус фустан — **късо съединение** краток спој; ◊ **на лъжата краката са къси** лагата има кратки нозе

ќъсам *н.* 1) бере, кине (цвеќе, плодови) — **Късайте бръшлян и здравец** (*Ботев*) Бе-

рете бршлан (бршлен) и здравец; 2) кине (алишта, чевли) — **той къса обувките много бързо** тој многу бргу ги кине чевлите — **сърцето ми се къса от печал** срцето ми се кине од тага; ◻ **късам се от смях** се кинам (пукам) од смеа — **дето е тънко, там се къса** (*нар. й.*) каде што е танко, таму се кине

късен *прид.* доцен, доцнежен — **късна есен** доцна есен — **късна вечер** доцна вечер

късме́т *м.* среќа, касмет — **имам** ~ имам среќа — **роден с** ~ роден со касмет — **роди ме, мамо, с** ~, **па ме хвърли на смет** (*нар. й.*) роди ме, мајко, со касмет, па ме фрли на буниште

късметли́я *ж. нар.* среќен човек, касметлија

късно *прил.* доцна — **до** ~ **през нощта** доцна во ноќта — **ще се върна най — късно в понеделник** ќе се вратам најдоцна в понеделник

къснозре́ен *прид.* што доцна зрее

късогле́д *прид.* кусоглед — **късогледа политика** кусогледа политика

късогле́дство *ср.* кусогледост; *фиг.* ограниченост

късометра́жен *прид.* краткометражен — ~ **филм** краткометражен филм

кът *м.* кат; агол; крај — **роден** ~ роден крај

кътен *прид.* **кътен зъб** катник

кътказм *м. дијал.* ваби кокошка

кътник *м.* катник

къш! *изв.* иш! (за птици и кокошки)

къшей *м.* касај, залак — **с него дели и последния** ~ **хляб** со него го дели и последниот залак леб

къща *ж.* куќа, дом, зграда; фирма, куќа (трговска) — — **двуетажна** ~ двокатна куќа — **търговска** ~ трговска куќа (фирма); — **въртя** ~ вртам куќа — **аз съм в къщи** јас сум дома — **ще бъда вън от къщи** ќе бидам надвор (нема да бидам дома)

къщен *прид.* куќен, домашен, семеен — **къщни грижи** домашни грижи — **къщна работа** домашна работа

къщица *ж.* куќичка — **лятна** ~ летна куќичка, вила

къщо́вник *м.* домаќин човек; куќник

кьо́пав *прид.* куц, крив, ќопав

кьо́поолу *ср. разг.* пинџур, вид ајвар

кьо́рав *прид. разг.* ќор

кьо́раво *прил. разг.* муфте, бесплатно

кьо́сав *прид.* ќос, без брада

кьосе́ *ср.* ќосе

кьоте́к *м. разг.* ќотек

кьоше́ *ср. разг.* ќоше

кюло́ти *мн.* килоти, гаќи

кюму́р *м. нар.* ќумур, јаглен

кюне́ц *м.* ќунк; ќунк за водовод или канализација

кюфте́ *ср.* (*мн.* **кюфте́та**) ќофте, плескавица — **нервозни кюфтета** мали лути ќофтиња

кяр *м. нар.* ќар, печалба

Л

ла *ср. муз.* ла (тон)
лáбав *прид. разг.* лабав, неоптегнат; благ; нестрог — **няма лабаво!** нема лабаво! (само строго!)
лабиáлен *прид.* лабијален — **лабиални съгласни** лабијални согласки; лабијали
лабúлен *прид.* лабилен, нестабилен — **лабилна почва** нестабилна почва
лабирúнт *м.* лавиринт
лаборатóрен *прид.* лабораториски — **лабораторно изследване** лабораториско испитување
лабораторúя *ж.* лабораторија
лáва *ж.* лава — **огнена ~** усвитена лава
лавандýла *ж. бот.* (Lavandula vera) лавандула
лáввам *н.* **лáвна** *с.* лае, лавне, залае
лавúна *ж.* лавина
лавúрам *н.* лавира
лáвица *ж.* полица, рафт; клупа
лáвка *ж.* кантина, војничка бутка, трафика
лáвкаджия *м. разг.* трафикант, продавач во кантина
лáвра *ж. арх.* лавра, главен (привилегиран) манастир
лáври *мн.* лаври; *фиг.* слава — **жъна ~** жнеам слава — **заспивам на лаврите си** заспивам на лаври
лáвров *прид.* лавров — **~ венец** лавров венец
лавронóсец *м.* лауреат
лáгер[1] *м.* 1) *вој.* логор, логорување — **полкът е на ~** полкот е на логорување; 2) логор (пионерски), камп; 3) логор, политичка групација, блок — **страни на социалистическия ~** земји од социјалистичкиот логор (блок); 4) логор — **пленнически | концентрационен ~** заробенички | концентрационен логор
лáгер[2] *м. тех.* лагер, кугличен лагер
лáгерен *прид.* логорски — **~ огън** логорски оган — **~ живот** логорски живот — **лагерна смяна** логорска смена (група)
лáгерник оној што живее во логор
лагерýвам *н. с.* логорува
лáданки *мн. нар.* обичај според кој спроти православната Нова година во вода се потопуваат прстени и утредента со нив се гата (во Бугарија)
ладýване *ср. нар.* народен обичај во Бугарија (носење вода спроти венчавањето)
лазарéт *м.* лазарет (воена полска болница)
лазарéтен *прид.* болничен — **~ персонал** болничен персонал
лáзарка *ж.* лазарка, девојка што пее лазарски песни и игра
лáзарник *м. ирон.* годинче, годинка — **дете на трийсет лазарника!** дете на триесет годинчиња (годинки)!
лáзарски *прид.* лазарски — **~ песни** лазарски песни
лазарýвам *н.* е лазарка, пее и игра лазарски песни
лазешкóм *прил.* лазејќи

лазу́рен *прид.* азурен, небесно син, синкав; ◻ **Лазурният бряг** Азурниот Брег
ла́зя *н.* 1) лази; 2) се јази
ла́ик *м.* *лит.* лаик; аматер, дилетант — **аз съм ~ за тези работи** јас сум лаик за тие работи
лай *м.* лаеж
ла́йка, ла́йкучка *ж.* *бот.* (Matricaria) камилица, боливач, вртипоп
лайно́ *ср.* *вулг.* лепешка (говедска и сл.)
лак *м.* лак — **бои и лакове** бои и лакови — **~ за нокти** лак за нокти
лаке́й *м.* лакеј; *фиг.* подлизурко; подлец
лакиро́вка *ж.* лакирање, полирање — **~ на мебели** полирање на намештај
ла́кмус *м.* *хем.* лакмус
ла́ком *прид.* лаком, ненаситлив
ла́комец *м.* лакомец, ненаситлив човек
лакоми́я *ж.* лакомост, лакомија, ненаситливост
лако́мство *ср.* 1) лакомство; 2) слатки: алва, локум и др.
лакони́зъм *м.* лаконизам
лакони́чен, лакони́чески *прид.* лаконски — **~ отговор** лаконски одговор
ла́кът *м.* лакот; мера за должина
ла́ладжия *м.* шут, комичар, дворски смешник
лале́ *ср.* *бот.* (Tulipa) лале — **червени лалета** црвени лалиња
лалу́гер *м.* *зоол.* (Spermophilus cittilus) мрзливец (вид полски глушец)
ламари́на *ж.* лим, ламарина
ламари́нен *прид.* лимен, ламаринен — **~ покрив** лимен покрив
ла́мкане *ср.* амкање
ла́мпа *ж.* ламба
ла́мпен *прид.* ламбен
ла́мпичка *ж.* ламбиче (и ламбичка)
ламте́ж *м.* силен стремеж, жед (за нешто)
ламття́ *н.* тежнее (за нешто)
ла́мя *ж.* ламја, змеј; *фиг.* ламја човек, ненаситлив човек
ла́нец *м.* синџирче (за часовник)
ла́ни *прил.* лани, минатата година
ланоли́н *м.* ланолин
ланси́рам *н.* *с.* лансира; ‖ — **се** *повр.* се лансира
ла́нски *прид.* лански, минатогодишен
ланце́т *м.* ланцета (лекарско ноже, шилесто и од двете страни насстрено)
ла́па *ж.* лапа, шепа — **мечешки лапи** мечкини шепи (лапи)
лапа́ *ж.* лапа, каша
лапа́вица *ж.* лапавица, невреме (дожд и снег)
ла́пад *м.* *бот.* (Rumex) штавеј
ла́пам *н.* **ла́пна** *с.* лапа, лапне; ◻ **~ мухи** се занимава со глупости — **лапна въдицата** се фати на јадица (ја лапна јадицата)
лапида́рен *прид.* *лит.* лапидарен — **този писател се отличава с ~ стил** овој писател се одликува со лапидарен стил
лапни́-муха́ *м.* **лапни́-шара́н** *м.* глупав (наивен) човек, лапни-кандило
ла́рва *ж.* *зоол.* ларва

ларинги́т *м. мед.* ларингитис
ла́ска *ж.* нежност, топлина; прегратка, милување — **израсна без родителски ласки** израсте без родителско милување
ла́скав *йрид.* нежен, мил; добар
ласка́тел *м.* ласкавец, додворувач
ласка́телен *йрид.* ласкав, нежен, мил; добар; стимулативен
ласка́телство *ср.* ласкање; сервилност, додворување
ласка́я *н.* ласка, говори нежности; || — **се** *йовр.* се додворува, е мил
ла́со *ср.* ласо
ласта́р *м. нар.* ластар
ла́стик *м.* ластик (и ластика) — ~ **за гащета** ластик за гаќички
ла́стовица *ж. зоол.* (Hirundo rustica) ластовица
ла́стовичи *йрид.* ластовички — **ластовичо гнездо** ластовичко гнездо
лате́нтен *йрид.* латентен — **латентни сили** латентни сили
лате́рна *ж.* латерна (сандак со механизам што свири)
лате́рнаджия *м.* човек што свири на латерна
лати́ница *ж.* латиница
лати́нка *ж. бот.* (Tropacoulum majus) вид градинско цвеќе
лати́нски *йрид.* латински — ~ **език** латински јазик
лауреа́т *м.* **лауреа́тка** *ж.* лауреат, лауреатка, добитник на висока награда — ~ **на Димитровска награда** лауреат на Димитровска награда
лаф *м. нар.* збор, лаф
лафе́т *м.* лафет

ла́чен *йрид.* лачен, од лак — **лачени обувки** лачени чевли — **лачени ботуши** лачени чизми
ла́швам, ла́шкам *н.* **ла́шна** *с.* зафрла, зафрлува, зафрли **лашнаха ме в едно затънтено село** ме зафрлија во едно затантено село
ла́я *н.* лае, кевка; ◇ **храни куче, да те лае** рани куче да те лае
ле́бед *м. зоол.* (Cygnus olor) лебед
ле́бедов *йрид.* лебедов — **лебедови езеро** лебедово езеро; *фиг.* — **лебедова песен** лебедова песна
леблеби́я *ж.* леблебија
лев *м.* (*мн.* **левове**, зад бројќи **лева**) лев, основна парична единица во Бугарија — **продажна цена 5 лева** продавна цена пет лева — **дай ми сто лева на заем** дај ми сто лева на заем — **левче** *дем.* левче
лева́к *м.* левучар
леве́нт *м.* левент, јуначиште
леви́ца *ж.* левица (рака), левица (политичка)
левича́рство *ср.* левичарство
левке́мия *ж. мед.* леукемија
левосекта́нт *м.* приврзаник на левата фракција, бугарски троцкист
ле́втерен *йрид. дијал.* левтерен, лесен, слободен
леву́рда *ж. бот.* (Allium ursinum) мечкин кромид
лега́лен *йрид.* легален, законски
легализи́рам *н. с.* легализира
легацио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* легациски (што се однесува на претеништво или

амбасада) ~ **секретар** секретар на амбасада
легáция *ж.* легација, пратеништво, амбасада; зграда на амбасада
легéн *м.* леѓен
легéнда *ж.* легенда; објаснение (на план, карта)
легендáрен *ӣрид.* легендарен — ~ **герой** легендарен херој
легиóн *м.* легион
легионéр *м.* 1) легионер; 2) *арх.* член на профашистичка организација во Бугарија пред деветти септември 1944 год.
легитúмен *ӣрид. лиӣ.* легитимен, законски
легитимáция *ж. арх.* лична карта, легитимација (*в.* **личен паспорт**)
леглó *ср.* легло, кревет — **брачно легло** брачен кревет — **походно** ~ подвижен кревет — **прикован на** ~ врзан за постела (болен) — **на смъртно** ~ на умирање — **оправям леглото** местам кревет; 2) седело, гнездо; 3) дувло (за животни); 4) корито од река
легóвище *ср.* дувло (скривалиште на животни)
лед *м.* мраз, лед — **тънък** ~ тенок мраз — **студен като** ~ студен како мраз
лéден *ӣрид.* леден, студен, замрзнат; *фиг.* студен, рамнодушен
лéдник *м.* глечер
ледовúт *ӣрид.* леден, арктички
ледоразбивáч *м.* мразокршач (брод)
лее се *н. ӣовр.* се лее — **кръв се лее** крв се лее
лежá *н.* 1) лежи — **цял ден лежи и нищо не работи** цел ден лежи и ништо не работи; 2) **е болен, лежи** — **лежа от треска** лежам од треска; 3) лежи во затвор; 4) се наоѓа — **селото лежи край морския бряг** селото се наоѓа на морскиот брег
лежешкóм, лежешкáта *ӣрил.* лежејќи, лежејчкум — **обичам да чета** ~ сакам да читам лежејќи
лежáщ *ӣрид.* лежечки, што лежи
лейбърúст *м.* лабурист
лейбърúстки *ӣрид.* лабуристички — **лейбъристка партия** лабуристичка партија — **лейбъристко правителство** лабуристичка влада
лéйка *ж.* канта со решетка (што служи за полевање)
лейкоплáст *м.* фластер
лейтенáнт *м.* втор офицерски чин — **младши** ~ прв офицерски чин — **старши** ~ трет офицерски чин — **генерал** ~ втор генералски чин
лéк[1] *м. нар.* лек — **ако има век, ще има и лек** ако има век, ќе има и лек — **поне за** ~ барем за лек (барем малку)
лек[2] *ӣрид.* лесен, подвижен — **леки и тежки метали** лесни и тешки метали — **лека храна** лесна храна — **лека работа** лесна работа; ▱ **лека атлетика** лесна атлетика — — **лека жена** лесна жена — **лека му пръст!** нека му е лесна земјата! — **лека нощ!** добра ноќ! **лека работа!** лесна работа!
лéка-полéка *ӣрил.* лека-полека
лéкар *м.* **лéкарка** *ж.* лекар, лекарка — ~ **на обща**

практика лекар од општа практика — **военен** ~ воен лекар — **ветеринарен** ~ ветеринарен лекар — **зъбен** ~ забен лекар, стоматолог

лека́рски *йрид.* лекарски — **лекарска помощ** лекарска помош — **той има десетгодишна лекарска практика** тој има десетгодишна лекарска практика

лека́рство *ср.* лек — **къде да купя тези лекарства?** каде да ги купам овие лекови?

леке́ *ср.* леќе, дамка; *фиг.* срам; безобразен човек

ле́ко *йрил.* лесно — **изкарах изпита много леко** испитот го положив многу лесно

лекоатлети́чески *йрид.* лесноатлетски

лекове́рен *йрид.* лековерен, наивен

лекови́т *йрид.* лековит — **лековити треви** лековити треви

лекоми́слен *йрид.* лекомислен, несериозен

лекоми́слие *ср.* лекомисленост

леконра́вен *йрид.* расипан, неморален

лекоподви́жен *йрид.* лесно подвижен

лекота́ *ж.* леснина, подвижност

лекоу́мен *йрид.* лекоумен, наивен

ле́ксика *ж.* лексика

лексика́лен *йрид.* лексички — **лексикални материали** лексички материјали

лексикогра́ф *м.* лексикограф, специјалист по лексикографија

лексикогра́фия *ж.* лексикографија

лексиколо́гия *ж.* лексикологија

ле́ктор *м.* лектор — **хоноруван** ~ хонорарен лектор

лекто́рат *ж.* лекторат

леку́вам *н.* лекува; || — **се** *йовр.* се лекува

ле́кция *ж.* лекција, предавање — **публична** ~ јавно предавање — **изнасям** ~ држам предавање

ле́ле! *изв.* леле, оф!

ле́лин *йрид.* теткин — **бяхме в лелиното лозе** бевме во теткиното лозје

лели́н *м. дијал.* тетин, теткин маж

ле́лка *ж.* тета, тетка

ле́ля *ж.* тетка (сестра на едниот од родителите)

лен *м. бот.* (Linum usitatissimum) лен

ле́нен *йрид.* ленен — **ленено платно** ленено платно — **ленено масло** ленено масло

лени́в мрзлив

лени́вец *м.* мрзливец, мрзло

ле́нинец *м.* лененец, приврзаник на Лениновото учење

ленини́зъм *м.* ленинизам

ленини́ст *м.* ленинист

ленопроизводи́тел *м.* производител на лен

ле́ност *ж.* мрзливост

ле́нта *ж.* лента — **филмова** ~ филмска лента — **магнитофонна** ~ магнетофонска лента — **прерязвам** ~ пресечувам лента (при свечена церемонија)

лентови́ден *йрид.* што има облик на лента

лентя́й *м.* мрзливец, неработник, безделник

лентя́йству́вам *н.* безделничи

леопа́рд *м.* леопард

ле́пвам *н.* **ле́пна** *с.* залепува, залепи, лепи — **лепни мар-**

ката залепи ја марката — **ще му лепна една плесница** ќе му залепам една шлаканица
лепе́ж *м.* малтер
лепи́ло *ср.* лепило
ле́пка *ж.* *бот.* (Calium aparine), чичка, диво трнливо растение; здодевен човек
ле́пкав *прид.* леплив — **лепкава пръст** леплива земја
ле́пра *ж.* *мед.* лепра
ле́ня *н.* лепи; || — **се** *повр.* се лепи, се залепува — **лепи се като гербова марка** се залепува како таксена марка
ле́сен *прид.* лесен — **лесна победа** лесна победа; ◻ **лесна работа!** лесна работа!
леска́ *ж.* *бот.* (Corylus avellana) леска
леснина́ *ж.* леснина
леснича́й *м.* шеф на шумска управа, шумар, шумарски инженер
ле́сно *прил.* лесно — ~ **го убедих** лесно го убедив
леснодост́ъпен *прид.* достапен
лесов́ъд *м.* стручњак за шумарство, шумар
лесов́ъдство *ср.* шумарство
лесопа́рк *м.* *лит.* шумски парк
летарги́чен *прид.* летаргичен — ~ **сън** летаргичен сон
лета́телен *прид.* летачки
ле́тва *ж.* летва
ле́те *прил.* лете — **зиме и** ~ зиме и лете
ле́тен, ля́тна, ля́тно *прид.* летен, -на, -но, — **лятна ваканция** летен распуст — ~ **ден** летен ден — **лятно кино** летно кино
лете́ц *м.* летач, авијатичар, пилот
лети́ще *ср.* аеродром
летли́в *прид.* испарлив
ле́тница *ж.* летнина; летница (риба)
ле́то *арх.* лето (година)
летобро́ене *ср.* систем на броење на годините
лето́вище *ср.* летувалиште, одморалиште
лето́вищен *прид.* летувалишен, што се однесува на летувалиште
лето́вник *м.* летувач, гостин во летувалиште (одморалиште, камп и сл.)
летопи́с *ж.* летопис, хроника
летопи́сец *м.* летописец, хроничар
лету́вам *н.* летува — **миналата година летувахме на море** минатата година летувавме на море
летя́ *н.* лета — **над града лети самолет** над градот лета авион; ◻ **всичко, що лети, не се яде** сè што лета не се јаде
летя́щ *прид.* летачки, што лета — **летяща крепост** летачка тврдина
леха́ *ж.* леа — **в градината имам две лехи с лук** во бавчата имам две леи со кромид
лече́бен *прид.* што служи за лечење
лече́ние *ср.* лекување — **подлагам се на** ~ се подложувам на лекување
лечи́тел *м.* човек што лекува (лекар или видар)
леш *м.* леш, мрша
ле́шник *м.* лешник — **шоколад с лешници** чоколадо со лешници

лешникотроша́чка *ж.* вид клешти за кршење лешници, кршачка
лешойд *м.* мршојадец
лѐщá[1] *ж. бот.* (Lens esculenta) леќа
лѐща[2] *ж.* леќа (специјално оптичко стакло)
лещáрка *ж. зоол.* (Tetrao bonasia) лештарка
лѐя *н.* лее, пролева — ~ **куршуми** леам куршуми — **пот се лее от челото му** тече пот од неговото чело
леяр *м.* леар
леярен *прид.* што се однесува на леење — **леярен завод** леарница
леярна *ж.* леарница, погон во кој се леат метали
ли *частица* ли — **далеко ли е Цариград?** далеку ли е Цариград? — **дойде ли?** дојде ли?
лиа́ндро *ср. бот.* (Nerium oleander) олеандер
ли́бе *ср.* либе, сакан, сакана; љубовник, љубовница
либе́ла *ж.* либела
либера́л *м.* либерал
либера́лен *прид.* либерален
либерали́зъм *м.* либерализам
либре́то *ср. муз.* либрето
лива́да *ж.* ливада — **зелени ливади** зелени ливади; *фиг.* глуп, наивен човек
лива́ден, лива́дски *прид.* ливадски — **ливадно сено** ливадско сено
ли́вница *ж.* свеќарница, работилница за свеќи
ли́га[1] *ж.* лига (му течат лиги)
ли́га[2] *ж.* лига, организација
ли́гав *прид.* лигав — **лигава кожа** лигава кожа
лига́вник *м.* лигувче (за мали деца)
ли́гавост *ж.* лигавост
лигни́т *м.* лигнит
ли́дер *м.* лидер, првенец — ~ **на опозицията** лидер на опозицијата
ли́жа *н.* лиже — **овцата лиже сол** овцата лиже сол
ли́звам *н.* **ли́зна** *с.* лизнува, лизне
лик *м.* лик, портрет — **стените са покрити с ликове на заслужили хора** ѕидовите се покриени со ликови на заслужни луѓе — **нравствен** ~ морален лик
ликвидацио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* ликвидационен
ликвида́ция *ж.* ликвидација
ликвиди́рам *н. с.* ликвидира, уништува, елиминира, завршува
ли́ко́ *ср.* лико
лику́вам *н.* ликува, триумфира
лику́ване *ср.* ликување, триумф
ликьо́р *м.* ликер — **какъв** ~ **обичате?** каков ликер сакате?
ликьо́рен *прид.* што служи за ликер — ~ **сервиз** сервис за ликер — **ликьорена есенция** екстрат за ликер
ли́лав *прид.* лилав, виолетов
лилипу́т *м.* лилипутанец, џуџе
ли́лия *ж. бот.* (Lilium candidum) лилија
ли́мба *ж.* лимба, перче од коса
лиме́ц *м. бот.* (Triticum spelta) вид пченица што сега помалку се сее
лими́т *м.* лимит, граница
лимо́н *м. бот.* (Citros limon) лимон

лимона́да *ж.* лимонада
лимо́нен *прид.* лимонлија
лимо́нов *прид.* лимонов — **~ сок** лимонов сок
лимо́нтозу́ *ср.* лимонтуз
лимузи́на *ж.* лимузина — **разкошна ~** раскошна лимузина
ли́мфа *ж.* лимфа
лимфати́чен *прид.* лимфатичен — **лимфатични жлези** лимфатични жлезди
лингвафо́н *м.* лингвафон (збирка на плочи за учење странски јазици)
лингви́ст *м.* **лингви́стка** *ж.* лингвист
лингвисти́чен, лингвисти́чески *прид.* лингвистички, јазичен
лингви́стика *ж.* лингвистика — **лекции по ~** предавања по лингвистика
линеа́л *м.* линијка
лине́ен *прид.* линеен, линиски (брод)
лине́йка *ж.* санитетска кола, кола за брза помош
лине́я *н.* линее, слабее, вене; се митари (за животно)
лини́ран *прид.* што има линии — **линирана театрадка** тетратка со линии
ли́ния *ж.* 1) линија — **прави | криви линии** прави | криви линии — **гранична ~** гранична линија; 2) линија, пруга — **железопътна ~** железничка пруга — **трамвайна ~** трамвајска пруга — **въздушна ~** воздушна линија — — **околовръстна ~** кружна линија (пат, пруга); 3) линијка; 4) линија, правец — **линията на най-малкото съпротивление** линија на најмал отпор — **политическа ~** политичка линија — **по профсъюзна ~** по синдикална линија; ◊ **роднина по женска ~** роднина по женска линија
линоле́ум *м.* линолеум
линоти́п *м.* линотип
линоти́пен *прид.* линотипски, машински — **~ набор** машински слог
линотипьо́р *м.* линотипер, машински слагач
ли́нч *м.* (*мн.* **ли́нчове**) линч
линчу́вам *н.* линчува
липа́ *ж.* *бот.* (Tilia) липа — **в моя двор има цъфнали липи** во мојот двор има расцутени липи
липа́к *м.* липак
ли́пов *прид.* липов — **~ цвят** липов цвет — **~ чай** липов чај
ли́пса *ж.* недостиг, немање; кусок — **поради ~ на кафе ще ви черпя с бонбони** поради немање кафе ќе ве честам со бонбони — **установявам липсата на сто лева** констатирам кусок од сто лева
ли́псвам *н.* **ли́псам** *с.* недостига, недостигне, фали, нема — **една овца липсва** нема една овца (фали една овца) — — **липсват ми думи да се изкажа** немам зборови да се искажам — **един от гостите липсва** нема еден од гостите — **какво ти липсва?** што ти недостига? што ти фали? — **липсват ми пари** не ми достигаат пари; немам доволно пари — **липсва ми време** немам време — **той**

много ми липсва тој; многу ми недостига; ◻ **липсва му нещто** нешто му фали (нешто му е кусо) — **само това ми липсваше** само тоа ми беше кусо

ли́ра *ж.* 1) *муз.* лира; 2) лира (парична единица)

лири́зъм *м.* лиризам

лири́к *м.* лиричар, лирски поет

ли́рика *ж.* лирика, лирска поезија

лири́чен, лири́чески *прид.* лиричен, лирски — **лирично стихотворение** лирска песна — ~ **тенор** лирски тенор

лиро-епи́чен, лиро-епи́чески *прид.* лирско-епски

ли́са, Кума Ли́са *ж.* лиса, Кума Лиса (во прикаски)

лиси́ца *ж. зоол.* лисица; *фиг.* лисец, лукав човек

лиси́чи *прид.* лисичин

ли́ст *м.* 1) *бот.* лист — **лозов** ~ лозов лист; 2) лист, парче хартија, образец, документ — **анкетен** ~ анкетен лист — **болничен** ~ болничен лист — **открит** ~ објава; 3) валан метал; плоча

ли́ста *ж.* листа, список — **изборна листа** изборна листа;

ли́ственица *ж. бот.* (Larix europaea) ариш (европски)

ли́стен *прид.* листен — **листна дръжка** лисна дршка

ли́стник *м. дијал.* лисник

листови́ден *прид.* листовиден

листопа́д *м.* листокап, опаѓање на лисјата

лису́гер *м.* лисец; *фиг.* лисец, препреден човек

лита́к *м.* народна женска облека во зап. Бугарија

ли́твам *н.* **ли́тна** *с.* летнува, летне

литера́тор *м.* **литера́торка** *ж.* литерат, литератор (литераторка)

литерату́ра *ж.* литература, белетристика — **художествена** ~ уметничка литература — **научна | философска | политическа | марксическа | булевардна** ~ научна | филозофска | политичка | марксистичка | шунд литература — **старобългарска** ~ старобугарска литература — **възрожденска** ~ преродбенска литература — **световна** ~ светска литература — **теория на литературата** теорија на литературата

литерату́рен *прид.* литературен — **литературна история** литературна историја — **литературна критика** литературна критика — **литературно списание** литературно списание — **литературно течение | направление** литературен правец — **литературна вечер** литературна вечер — ~ **разбор** литературна анализа — ~ **език** литературен јазик — **литературни кръгове** литературни кругови (литературна средина)

литературове́д *м.* теоретичар или историчар на литературата, стручњак за литература

литературозна́ние *ср.* наука за литературата

ли́товец *м.* **ли́товка** *ж.* Литванец, Литванка

литографи́чен, литографи́чески *прид.* литографски

литогра́фия *ж.* литографија

литурги́чен *прид.* литургиски

ли́тър *м*. литар — **продавам на ~** продавам на литар
лифт *м*. жичарница
лих *прид. нар*. опак, зол, непријатен, лут — **лихи спомени** непријатни спомени — **~ старец** лут старец
ли́хва *ж*. лихва, камата, интерес — **дава пари под ~** дава пари под лихва — **без ~** без лихва, без камата — **висока ~** висока лихва (камата)
лихва́р *м*. лихвар
ли́хвен *прид*. каматен — **~ процент** каматна стопа
лихвоно́сен *прид*. што носи камата
лице́ *ср*. 1) лице, физиономија — **тя има хубаво ~** таа има убаво лице — **глупаво ~** глупа физиономија; 2) лице (званично), особа — **действуващи лица** лица во пиеса — **длъжностно ~** официјално лице — **юридическо ~** правно лице; 3) лице (од зграда, улица, штоф и сл.) — **лицето на плата е избеляло** лицето на штофот е обелено; 4) *грам*. лице — **първо ~ единствено число** прво лице еднина; ◻ **~ срещу ~** лице в лице — **как имаш ~?** како имаш лице (како не ти е срам? — **на ~ съм** сум на лице место — **правя ~** правам лице некому — **познавам някого по ~** познавам некого по физиономијата
ли́цев *прид*. 1) што се однесува на лице; 2) преден, фронтален, челен — **лицева страна** предна страна, лице (на нешто)
лицеме́р *м*. **лицеме́рка** *ж*. лицемер, лицемерка
лицеме́рен *прид*. лицемерен
лицеме́рие *ср*. лицемерство
лицеме́ря *н*. лицемери, се однесува лицемерно
ли́ча брише, избришува — **~ с гума** бришам со гума
лича́ *н*. се гледа, паѓа во очи, се забележува, изгледа — **личи си, че сте роднина** се гледа дека сте роднина — **петното не личи** дамката не се гледа — **по всичко личи, че той няма да дойде** по сè изгледа дека тој нема да дојде
ли́чен *прид*. 1) познат, виден, угледен, истакнат — **отидохме при най-личния човек на селото** отидовме кај највидниот човек во селото; 2) убав — **лична мома** убава мома; 3) личен — **лични качества** лични квалитети — **по лична работа** по лична (приватна) работа — **лично местоимение** лична заменка — **~ състав** личен (персонален) состав
ли́чно *прил*. лично, приватно — **искам ~ да го видя** сакам лично да го видам — **~ аз не съм съгласен** јас лично не сум согласен
ли́чинка *ж*. ларва
ли́чност *ж*. личност — **непознатата ~** непознатата личност — **високопоставена ~** висока личност — **свобода на личността** слобода на личноста
лиша́вам *н*. **лиша́** *с*. лишува, лиши — **лишават ме от свобода** ме лишуваат од слобода — **те са лишени**

от граждански и избирателни права тие се лишени од граѓански и од избирачки права; || — **се** *йовр.* се лишува, се лиши

ли́шей *м.* 1) *бой.* (Lichnes) лишај; 2) *мед.* лишај (кожна болест)

лише́н *йриg.* лишен (што останал без нешто) — **тези думи са лишени от смисъл** овие зборови се без смисла (немаат смисла)

ли́шен *йриg.* излишен, непотребен

лише́ние *ср.* скудност, оскудица, немаштија

ло́бен *йриg.* черепен, што се однесува на черепот — **лобни кости** черепни кости; ▱ **лобно място** место на погубувањето

ло́бода *ж. бой.* (Atriplex) лобода

лов *м.* лов — **през пролетта и лятото ловът на зайци е забранен** во пролет и лето ловот на зајаци е забранет — **върнахме се с богат** ~ се вративме со богат лов

ловджи́йски *йриg.* ловечки — **ловджийска пушка** ловечка пушка — **ловджийско куче** ловечко куче — **ловджийски приказки** ловечки приказни

ло́вен *йриg.* ловен — **ловна организация** ловна организација — ~ **сезон** ловна сезона — **ловни закони** закони за ловот — **ловна група** *воj.* ловна група — **ловна пушка** ловечка пушка

лове́ц *м.* ловец

ловѝтба *ж.* ловидба, лов, фаќање (риби)

ло́вкост *ж.* вештина, умешност, искуство, техника (во работата), мајсторство, брзина во работата

ло́въ̀к *йриg.* вешт, искусен — ~ **шофьор** искусен шофер

ло́вя *н.* лови, фаќа, убива дивеч — **котката лови мишки** мачката фаќа глувци; ▱ **не го лови законът** не го фаќа законот — **лови риба в мътна вода** фаќа риби во матна вода; || — **се** *йовр.* се фаќа — ~ **се за сламка** се фаќам за сламка

логаритми́чен *йриg.* логаритамски

логари́тъм *м.* логаритам

логи́чен, логи́чески *йриg.* логичен

ло́дка *ж.* чун, кајче — **гребна** ~ чун со весла — **моторна** ~ моторен чун — **спасителна** ~ чун за спасување

лодка́р *м.* веслач

ло́ен *йриg.* лоен — **лоена свещ** лоена свеќа

ло́жа *ж.* 1) ложа; 2) дрвеното лежиште на цевката од пушката

ло́же *ср.* постела — **брачно** ~ брачна постела

ло́за *ж. бой.* (Vitis vinifera) лоза; лозница

лоза́рски *йриg.* лозарски — **лозарски ножици** лозарски ножици

лоза́рство *ср.* лозарство

ло́зе *ср.* лозје; ▱ **на́мерил се в небрано** ~ се нашол во небрано лозје

лози́нка *ж.* 1) лозинка; 2) орнамент, вињета

лозни́ца *ж.* лозница

ло́зов *йриg.* лозов — **лозова пръчка** лозова прачка — ~ **лист** лозов лист

ло́зунг *м.* лозунг, парола — **издигам** ~ исфрлувам парола (лозунг)
лой *м.* лој
лока́лен *прид. лит.* локален — ~ **патриотизъм** локален патриотизам
локализи́рам *н. с.* ло́кализира
локомоти́в *м.* локомотива
локомоти́вен *прид.* што се однесува на локомотива — ~ **завод** фабрика за локомотиви
локу́м *м.* локум — ~ **с бадеми** локум со бадеми
локу́мен *прид.* што се однесува на локум — **локумена фабрика** фабрика за локум
ло́м 1) железен лост, ќускија; 2) напукнато место, пукнатина
ломо́тя *н.* ломоти, брбори, дрдори
ломя́ *н.* крши, ломи — **вятър ломи клонете** ветрот крши гранки
лопа́та *ж.* лопата — **хлебарска** ~ фурнаџиска лопата
лопата́р *м.* 1) лопатар (работник); 2) *зоол.* (Platalea leucozodia) елен лопатар
ло́рд *м.* (*мн.* **ло́рдове**) лорд — **Камарата на лордовете** Домот на лордовите
лост *м.* (*мн.* **ло́стове**) лост; *сп.* вратило — ~ **на скоростите** *мот.* рачка од менувач
лотари́ен *прид.* лотариски — ~ **билет** лоз
лота́рия *ж.* лотарија
ло́ча *н.* лока, алчно пие
лош *прид.* лош; расипан, слаб; тежок, опасен — ~ **човек** лош човек — **по-лош** полош — **най-лош** најлош — **лошо време** лошо време — **лошо качество** лош квалитет — **лоша бележка** слаба оценка — **лоше здраве** слабо здравје — **лоша болест** опасна (лоша) болест — **лошо материално положение** слаба материјална положба — **лошо намерение** лоша намера — **без лошо намерение** без лоша намера — **имам** ~ **вид** слабо изгледам; ☐ **лошо ми е** лошо ми е (не се чувствувам добро) — **не е чак толкоз лошо** не е баш толку лошо — **лоша ти е работата** не ти чини работата
лошока́чествен *прид.* што има лош (слаб) квалитет
ло́шо *ср.* лошо
ло́шо *прил.* лошо, слабо — ~ **облечен** слабо (лошо) облечен
лоя́лен *прид.* лојален
лу́га *ж.* пепелница, луга
луд *прид.* 1) луд, ненормален — **от пияния и лудият бяга** од пијаниот бега и лудиот — **съвсем** ~ сосем луд — **ти** ~ **ли си?** да не си луд? 2) немирен, палав бесен — ~ **смях** бесно смеење; 3) *како им.* лудак; ☐ **луди пари** луди пари (многу пари) — **луд съм по някого** лудувам по некого (лудо сакам некого)
луде́тина *м.* палав, немирен, буен човек
луде́шки *прид.* 1) лудачки, луд — **лудешка бързина** лудачка брзина; 2) лудачки, ненормално
луде́шки, лудешко́м *прил.* лудо, бесно
луде́я лудува, беснее — ~ **по нея** лудувам по неа — **като се напият, започнат**

да лудеят кога се напијат, започнуваат да лудуваат

лу́дница *ж. нар.* 1) лудница; 2) *фиг.* лудница, место каде што се крева врева и беснее

лудори́я *ж.* лудорија, палавост, глупост

лу́дост *ж.* лудост, делириум; глупост

луду́вам *н. в.* **луде́я**

лук *м. бот.* кромид — **червен** ~ | **кромид** (Allium cepa) кромид — **чеснов** ~ лук — **праз** ~ праз; — ◻ **ни** ~ **ял, ни** ~ **мирисал** ни лук јал, ни лук мирисал

лука́в *прид.* итар, лукав — **предателят е винаги** ~ предавникот е секогаш лукав — **лукава усмивка** лукава насмевка

лука́нка *ж.* вид салама

лу́кс *м.* луксуз

луксо́зен *прид.* луксузен — **луксозно издание** луксузно издание — ~ **апартамент** луксузен апартман (стан)

лула́ *ж.* луле — **лулата на мира** луле на мирот; ◻ **не струва ни** ~ **тютюн** ≃ не чини за ништо

лу́лица, лу́личка *ж.* луленце

лумба́го *ср. мед.* лумбаго — **страдам от** ~ болувам од лумбаго

лу́мвам *н.* **лу́мна** *с.* вивнува, вивне (оган)

луна́ *ж.* Месечина (планета); — **изгря луната** изгреа Месечината — **луната е единствен свидетел на нашата любов** Месечината е единствениот сведок на нашата љубов — **пълна** ~ полна Месечина

лу́на *ж.* бенка дамка, на кожата

лунати́зъм *м.* месечарство

лунати́к *м.* месечар

лу́нен, лу́нна, лу́нно *прид.* што се однесува на Месечината — **лунна нощ** ноќ со месечина — **лунно затъмнение** замрачување на Месечината — **лунна светлина** светлина од Месечината — ~ **сърп** Месечината како срп

лунича́в *прид.* бенкичав

лу́пинг *м.* лупинг — **правя лупинги** правам лупинзи

лу́стро *ср.* лустро за чевли; сјај

лустро́свам *н.* **лустро́сам** *с.* лустросува, лустроса

лу́там се *н. повр.* талка, скита, лута

лу́таница *ж.* талкање, скитање; несигурност

лу́фт *м. тех.* луфт, празнина

лъв *м. зоол.* (Felis leo) лав — **лъвове в кафез** лавови во кафез; *фиг.* **лъв** храбар човек, лав, јунак

лъви́ца *ж. зоол.* лавица

л́ъвов *прид.* лавовски — **лъвови уста** лавовска уста

л́ъвски *прид.* лавовски — ~ **скок** лавовски скок

л́ъвче *ср.* 1) *дем.* лавче; 2) амблем со ликот на лав (бугарска кокарда)

л́ъжа *н.* лаже, мами — **съдиите разбраха, че той лъже** судиите разбраа дека тој лаже — **лъжи го, докато не заспи!** лажи го дури не заспие!; ‖ — **се** *повр.* се лаже, се мами — **ако се не** ~ ако не се лажам

лъжа́ *ж.* лага — **голяма** ~ голема лага; ◻ **на лъжата**

краката са къси на лагата нозете ѝ се куси
лъжекласици́зъм *м.* псевдокласицизам
лъжекласи́чески *прид.* псевдокласичен
лъжесвиде́тел *м.* лажен сведок
лъжесвиде́телствувам *н.* лажно сведочи
лъже́ц *м.* **лъжки́ня** *ж.* лаж, лашка
лъжи́ца *ж.* лажица (предмет и количество) — **голя́ма ~** лажица за црпење
лъжи́чка *ж.* лажиче — **чайна ~** лажиче за чај
лъжи́чник *м.* лажичарник
лъжли́в *прид.* 1) лажлив; 2) лажен, фалсификуван — **лъжливи документи** фалсификовани документи (лажни документи)
лъ́жльо *м.* **лъ́жла** *ж.* лашко, лашка
лък *м.* (*мн.* **лъ́кове**) рам; лак; ◻ **~ за резба** рам за резбање
лъка́ *ж.* лака (место покрај река)
лъкату́ша *н.* кривулка, прави лакати (свиоци)
лъкату́шен *прид.* кривулест, змиулест, кривуличав
лъ́свам *н.* **лъ́сна** *с.* блеска, болсне; ласка, ласне
лъ́скав *прид.* ласкав, блескав, сјаен, лакиран, полиран; *разг.* убав, измазнет, дотеран
лъскавина́ *ж.* сјај, политура
лъ́скам *н.* гланца, ласка, полира, лакира — **~ обувки** ласкам чевли
лъска́ч *м. разг.* конте, монден
лъстя́ *н. рет.* мами, соблазнува
лъх *м.* ветре, бран од мириза
лъ́хам *н.* дувка — **откъм гората лъхаше хлад** откај шумата дуваше свежина
лъч *м.* (*мн.* **лъчи́**) зрак — **рентгенови лъчи** рендгенски зраци — **слънчеви лъчи** сончеви зраци
лъ́ча *н. пар.* лачи, одвојува, одлачува — **~ дете от майка** одлачувам дете, одбивам дете
лъ́чевица *ж. бот.* (Lemna minor) растење што плива над застоена вода и прилега на леќа
лъчеза́рен *прид.* блескав, сјаен, светол — **лъчезарни мисли** блескави мисли
лъчеизпу́скане *ср.* зрачење
лъчи́ст *прид.* зрачен, што пушта зраци, блескав
лъщя́ *н.* блеска, сјае; ◻ **всичко, което лъщи, не е злато** сè што сјае не е злато
любе́зен *прид.* љубезен, мил, драг — **любезни приятелю** драги пријателе
любе́знича *н.* е љубезен, се додворува, се умилкува
любе́зност *ж.* љубезност; комплимент
люби́м 1) *прид.* сакан, мил, омилен — **любима жена** сакана жена — **любимо ястие** омилено јадење; 2) *разг.* сакан, сакана, љубовник, љубовница
люби́мец *м.* **люби́мка** *ж.* љубимец, љубимка
люби́тел *м.* **люби́телка** *ж.* љубител, аматер, дилетант
люби́телски *прид.* аматерски — **~ театър** аматерски театар
любо́в *ж.* љубов, љубовна врска — **брак по ~** брак од љубов — **силна ~** силна

льубов — ~ **към родината** льубов кон татковината — ~ **към децата** љубов кон децата (родителска льубов) — **от ~ към литературата** од льубов кон литературата — **стара ~** стара льубов

любо́вен *йрид.* льубовен — **любовно писмо** льубовно писмо — **любовна история** льубовна авантура

любо́вник *м.* **любо́вница** *ж.* льубовник, льубовница

любозна́телност *ж.* льубопитност

любопи́тен *йрид.* льубопитен, интересен — ~ **случай** интересен случај

любопи́тство *ср.* льубопитство

любопитству́вам *н.* е льубопитен, се интересира

любу́вам се *н. йовр.* се восхитува, ужива во нешто — ~ **на природата** се восхитувам од природата

лю́бя *н.* льуби, сака

лю́де *мн.* луѓе (почесто **хо́ра**)

людоя́дец, людое́д *м.* човекојадец

людоя́дски *йрид.* човекојадски

лю́дски *йрид.* човечки, хуман

люле́я *н.* лулее, се ниша — ~ **бебе** лулеам бебе; || — **се** *йовр.* се лулее, ниша, се тресе

лю́лка *ж.* лулка, нишалка; ◻ ~ **на свободата** лулка на слободата

лю́лчен *йрид.* што се однесува на лулка — **люлчена песен** приспивна песна

лю́ляк *м. бой.* (Syringa vulgaris) јоргован

люпи́лня *ж.* инкубатор

лю́пя *н.* 1) веде пилиња; 2) чисти од мешунки, лупи; || — **се** *йовр.* се (из)веде; се (из)лупи

лю́спа *ж.* лушпа

лют *йрид.* 1) лут — **люта пиперка** лута пиперка — **люто ядене** луто јадење; 2) *фиг.* лут, остер, лош — **люти клетви** лути клетви — **люта рана** лута рана — **люти думи** остри зборови

лю́теница *ж.* лута салата од црвени пиперки, домати и кромид

люти́в *йрид. в.* **лют** (1)

люти́че *ср. бой.* (Ranunculus acer) лутиче

люце́рна *ж. бой.* (Medicago sativa) луцерка

лю́щя *н.* лупи, чисти, бели; — **се** *йовр.* се лупи

ляв *йрид.* лев — **ля́ва ръка** лева рака — **ляво крило** лево крило (во фудбалот) — **леви течения** леви струења

ля́гам *н.* **ле́гна** *с.* легнува, легне

ля́стовица *ж. в.* **ла́стовица**

ля́то *ср.* лето — **циганско ~** ѓупско лето (≃ топла есен)

ля́тос, ля́тоска *йрил.* летоска

ля́тошен *йрид.* летошен

М

ма *частица* (се употребува при обрнување кон жена) — **мамо ма!** мамо ма! — **мале ма!** мамице ма!

мавзоле́й *м.* мавзолеј — **Мавзолеят на Георги Димитров в София** Мавзолејот на Георги Димитров во Софија

ма́вър *м.* (*мн.* **ма́ври**) Мавританец (Мавританци)

магази́н *м.* 1) продавница, дуќан — **колониален** ~ продавница на колонијална стока — **универсален** ~ стоковна куќа; 2) магацин (дел од пушка); магацин (пчеларски рамки)

магазине́р *м.* 1) магазинер; 2) продавач во дуќан

магази́я *ж.* *арх.* мааза

мага́ре *ср.* 1) *зоол.* магаре; 2) *фиг.* лош човек; 3) ногари; ◻ **краставите магарета през девет баира се подушват** крастави магариња се надушуваат преку девет планини

мага́ренце *ср.* магаренце

мага́решки *прид.* магарешки — ~ **инат** — магарешки инает — **магарешка кашлица** магарешка (црна, голема) кашлица

магарещина́ *ж.* магарштина, непристојна постапка

магдано́з *м.* *бот.* магдонос

магдано́зов *прид.* магдоносен

ма́герница *ж.* магерница, манастирска кујна

магистра́ла *ж.* магистрала — **железопътна** ~ железничка магистрала

маги́стър *м.* магистер

маги́стърски *прид.* магистерски

маги́чески, маги́чен *прид.* магичен, волшебен

маги́я *ж.* 1) магија; 2) *фиг.* шарм, привлечност

ма́гма *ж.* *геол.* магма

магна́т *м.* електромагнат

магне́зиев *прид.* магнезиумов — **магнезиеви соли** магнезиумови соли

магне́зий *м.* *хем.* магнезиум

магне́т *м.* магнет

магнетизи́ране *ср.* магнетизирање

магнети́зъм *м.* *физ.* магнетизам

магнети́чен, магнети́чески магнетен, магнетски

магни́т *м.* магнет — **привлича като** ~ привлекува како магнет

магни́тен *прид.* магнетен — **магнитно поле** магнетно поле — **магнитна стрелка** магнетна стрелка (игла); *фиг.* привлечлив, сугестивен

магнитофо́н *м.* магнетофон

магнитофо́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* магнетофонски — ~ **запис** магнетофонска снимка — **магнитофонна лента** магнетофонска лента

магьо́свам *н.* **магьо́сам** *с.* 1) маѓепсува, маѓепса; 2) *фиг.* воодушевува

магьо́снически *прид.* маѓеснички

мада́м *ж.* 1) мадам, госпоѓа; 2) *пејор.* „госпоѓо“, „мадам“

мада́ма *ж.* *пејор.* госпоѓа

маджа́рин *м.* **маджа́рица** *ж.* Унгарец, Унгарка (*в.* **унга́рец**)

маджа́рски *прид.* унгарски — ~ **език** унгарски јазик

маджу́н *м.* 1) кит (за прозорци); 2) *дијал.* џем, пекмез

мадо́на *ж.* мадона

мадригáл *м*. мадригал

маéстро *м*. маестро

мáжа *н*. мачка, премачкува, подмачкува, малтерисува — **мазахте ли пушките?** ги подмачкавте ли пушките? — **майсторите вече мажат фасадата** мајсторите веќе ја малтерисуваат фасадата

мажóрен *прид*. дурски — **мажорна гама** дурска скала

мазáч *м*. малтерџија

мáзвам *н*. **мáзна** *с*. намачкува, намачка

мазé *ср*. визба (*в*. **зи́мник**)

мáзен *прид*. 1) мрсен — **мазна баница** мрсна пита; 2) измрсен, извалкан — **мазна яка** извалкана јака; 3) сервилен — ~ **глас** сервилен глас; 4) рамен, мазен; угоен — ~ **лед** мазен мраз — ~ **път** рамен пат

мази́лка *ж*. малтер; кал со слама и сл.

мазни́к *м*. **мазни́ца** *ж*. полтрон, полтронка, подлизурко

мазнинá *ж*. маст, маснотија, мрсотија — **животински | растителни мазнини** животинска | растителна маст

мáзно *прил*. мазно, лесно, подмачкано

мазóл *м*. мозол, мозолка, — **излязоха ми мазоли по краката** добив мозоли по нозете; ◻ **настъпвам някого по мазола** згазнувам некого на мозолка

мазóлест *прид*. мозолест — **мазолести ръце** мозолести раце

мазýрка *ж*. мазурка

мазýт *м*. мазут

май *м*. мај — **през месец** ~ во мај — **Първи май** Први мај

май *прил*. речиси, изгледа, веројатно — ~ **ще вали дъжд** изгледа дека ќе врне дожд

мáйка *ж*. 1) мајка — ~ **на две деца** мајка на две деца — **къде е майкати?** каде е мајка ти?; 2) свекрва, тешта; 3) постара жена — **от кое село си, майко?** од кое си село, мајко? 4) мајка (животно); 5) *фиг*. извор, причина, мајка — **леността е** ~ **на всички пороци** мрзливоста е мајка на сите пороци — **това му е майката** тоа му е мајката

маймýна *ж*. мајмун — **човекоподобни маймуни** мајмуни што прилегаат на човек; *фиг*. жив човек, грд човек

маймýнка *ж*. мајмунче

мáйно, мáйно ле *ж*. *нар*. мајко, мамо ма

майонéза *ж*. мајонез

майóр *м*. *воj*. мајор — **генерал** — ~ прв генералски чин, генерал-мајор

майски *прид*. мајски — ~ **дъждове** мајски дождови — **майски бръмбар** *зоол*. (Melolontha) мајски бумбар

мáйстор *м*. мајстор — ~ **съм в своята работа** мајстор сум на својата работа

майстори́я *ж*. *разг*. мајсторија

майсторлъ̀к *м*. *разг*. мајсторство, мајсторлак

майстóрски *прид*. мајсторски — **майсторско свидетелство** свидетелство за мајсторскиот испит, мајсторско свидетелство

майстóря *н*. мајсторисува, прави, изработува

майтáп *м*. *разг*. мајтап, шега, подбив — **не ми е до** ~ не ми е до шега — **с него** ~ **не бива** со него нема шега — **ти си**

правиш ~ с мене ти си играш мајтап со мене

майтапчúя *м. разг.* мајтапчија

майтáпя се *н. йов.* се мајтапи, се подбива

мáйчин *йрид.* мајчин мајчински, — **майчини грижи** мајчински грижи — **~ имот** мајчин имот — **~ език** мајчин јазик; ◊ **сине ~!** мајчин сине! — **~ дом** родилен дом — **ще каже и мáйчиното си млико** сè ќе признае (ќе си го каже и мајчиното млеко)

мáйчинство *ср.* мајчинство — **защита на майчинството** заштита на мајчинството — **отпуск по ~** породилно осуство

макáр *йрил.* макар, барем, иако — **кажи ~ една дума** кажи макар еден збор — **~ че** макар што — **~ и да съм стар, още мога да работя** иако сум стар, уште можам да работам

макарá *ж.* макара; чекрк, калем — **индукционна ~** индукциски (индукционен) калем

макарóни *мн.* макарони

македóнец *м.* **македóнка** *ж.* Македонец, Македонка

Македóния *ж.* Македонија — **Социалистическа република Македония** — Социјалистичка Република Македонија

македóнски *йрид.* македонски — **~ език** македонски јазик — **Македонска академия на науките и уметностите** Македонска академија на науките и уметностите

макéт *м.* макета, модел — **танков ~** макета на тенк

макиавелúзъм *м.* макијавелизам

макрокосмúчен *йрид.* макрокосмички

максимáлен *йрид.* максимален — **карам с максимална скорост** возам со максимална брзина

мáксимум *м.* максимум — **стигнахме техния ~** го достигнавме нивниот максимум

мáксимум *йрид.* најмногу, максимум — **направих ~ усилия** вложив максимум усилби

малáец *м.* **малáйка** *ж.* Малаец, Малајка

маламáшка *ж.* голема дрвена мистрија

малáричен *йрид.* маларичен — **маларични комари** маларични комарци

малáрня *ж.* маларија

мале (*дем.* **од майка**) мамице, мамо

малúна *ж. бот.* (Pubus idaeus) малина

малúнов *йрид.* малинов — **~ сироп** малинов сируп — **~ цвят** боја на малина

малинóвка *ж.* малинова ракија, ликер од малинки

мáлко[1] *йрил.* малку, слабо, недоволно — **имам ~ пари** имам малку пари — **той е ~ известен пианист** тој е малку познат пијанист — **~ остана до тръгването на влака** малку остана до тргањето на возот — **~ по ~** малку помалку — **~ по-добре** малку подобро — **много ~** многу малку, мошне малку

мáлко[2] *ср.* малечко; бебе; младенче — **женската със своите малки стои в гнездото** во седелото е женката со своите младенчиња (малечки)

малобрóен *йрид.* малоброен — **малобройна тълпа** малобројна маса, толпа

маловáжен *ӣрид.* маловажен, безначаен, секундарен, небитен

малограмóтен *ӣрид.* полуписмен, слабописмен, недоучен

малограмóтност *ж.* слаба писменост, недоученост

малодýшен *ӣрид.* малодушен, колеблив, плашлив

малодýшие *ср.* малодушност, колебливост

малокръ́вен *ӣрид.* слабокрвен, малокрвен, анемичен

малокръ́вие *ср.* слабокрвност, малокрвност, анемија

малолéтен *ӣрид.* малолетен; *како им.* малолетник

малолю́ден *ӣрид.* немасовен, непосетен

малоýмен *ӣрид.* малоумен, ненормален

малоцéнен, -éнна, -éнно *ӣрид.* малкуценет

малоцéнност *ж.* мала вредност — **комплекс за ~** комплекс на помала вредност

малочи́слен *ӣрид.* малоброен — **малочислени стада** малобројни стада

малтрети́рам *н. с.* малтретира

малтрети́ране *ср.* малтретирање

малц *м.* слад (јачмен подготвен за правење пиво)

малци́на *зам.* малцина

малци́нствен *ӣрид.* малцински, што се однесува на народностите — **малцинственият въпрос в СФР Югославия е правилно разрешен** малцинското прашање (прашањето на народностите) во СФР Југославија правилно е решено

малцинствó *ср.* 1) малцинство; народност, етничка група — **българското национално ~ в Югославия се ползва с всички политически и национални права наред с останалите народи и народности** бугарското национално малцинство во Југославија ги ужива сите политички и национални права како и другите народи и народности; 2) малцинство — **малцинството приема решенията на мнозинството** малцинството ги прифаќа решенијата на мнозинството

малчугáн *м. разг.* малечок, дете

мáлък *ӣрид.* мал — **~ на ръст** малечок, со мал раст — **имам и по-малък брат** имам и помал брат — **малка подробност** мал детаљ — **малки къщи** мали куќи; ⊂⊃ **малки часове на нощта** мали часови на ноќта — **~ пръст** малиот прст (на рака или нога) — **~ сечко** *нар.* сечко, февруари — **Малка Коледа** Бадник — **малко име** лично име

малък *м.* (*мн.* **мáлки**) малечко, мladенче — **малките на котката** малечките на мачката, мачињата — **малките на свинята** малечките на свињата, прасињата

мáма *ж.* (*вок.* **мáмо**) мама

мамали́га *ж.* бакрданик, качамак, мамалига

мáмец *м.* птица-мамец (ловечки израз)

мáмин *ӣрид.* мамин; *фиг.* разгален, сакан од мајка си — **мамино детенце** мамино дете

мамли́в *ӣрид.* 1) мамлив, лажен; 2) привлечен, примамлив

мамóнт *м. зоол.* (Elephas primigenius) мамут

ма́мя *н.* мами, измамува, изневерува во љубов или брак

мана́ *ж.* мана (болест на лисјата, особено од виновата лоза, што настапува по дожд)

манасти́р *м.* манастир — **мъжки | женски ~** машки | женски манастир

манга́л *ж.* мангал

манга́н *м.* манган

ма́нго *ср.* пиго, манга

ма́ндало *ср.* мандало

манда́т *м.* мандат — **Народното събрание отне мандата на някои депутати** Народното собрание им го одзеде мандатот на некои пратеници

манда́тен *ӣрид.* мандатен

мандатьо́р *м.* мандатор

ма́нджа *ж.* *разг.* манџа, јадење; ☐ **на всяка ~ меродия** во секоја манџа миродија

ма́ндра *ж.* бачило, мандра

ма́ндраджийски *ӣрид.* мандраџиски, што се однесува на бачило (мандра)

ма́ндраджия *м.* мандраџија, оној што работи во бачило

мане́вра *ж.* маневра, маневар; политички потег — **военна ~** воена маневра

мане́врен *ӣрид.* маневарски — **~ патрон** маневарски фишек — **~ локомотив** маневарка (локомотива)

маневри́рам *н. с.* маневрира

мане́ж *м.* манеж (коњаничко вежбалиште)

манеке́н *м.* 1) кукла (во излог); 2) манекен, манекенка; 3) *фиг.* неработник, безделник

мане́рка *ж.* матарка (војничка, туристичка)

мания́к *м.* манијак

мание́р *м.* манир — **човек с лоши маниери** човек со лоши манири

мание́рнича *н.* се држи (се однесува) неприродно

маникю́р *м.* маникир — **правя си ~** се маникирам

маникюри́ст *м.* **маникюри́стка** *ж.* маникер, маникерка

манипулацио́нен, -о́нна, -о́нно *ӣрид.* манипулационен, манипулациски

манипула́ция *ж.* манипулација — **тютюните изискват продължителна ~** тутунот бара долга манипулација

манифакту́рен *ӣрид.* мануфактурен — **~ магазин** мануфактурна продавница

манифе́ст *м.* манифест — **Комунистически ~** Комунистички манифест

манифеста́ция *ж.* манифестација

манифести́рам *н. с.* манифестира; изјавува (изјави) отворено

ма́ния *ж.* манија — **~ за величие** мегаломанија

манки́рам *н. с.* лаже, се преправа, симулира

манкьо́р *м.* лашко, симулант

маноме́тър *м.* манометар

мано́сан *ӣрид.* маносан, (за растение) спарено, гламносано

манса́рда *ж.* мансарда, таван — **ателието му е на мансардата** ателјето му е на мансардата

манса́рден *ӣрид.* мансарден, тавански — **мансардна стая** таванска соба

манталите́т *м.* менталитет

ма́нтия *ж.* мантија, наметка

мантó *ср.* женска наметка, женски мантил
маншéт *м.* **маншéта** *ж.* манжетна
мараня́ *ж.* омарнина, запурнина
маратóнски *йрид.* маратонски — **маратонско бягане** маратонско трчање (трка)
маргари́н *м.* маргарин
мáргарит *м.* бисер
маргари́тка *ж.* *бот.* (Chrysanthemum leucanthemum) парица, маргаритка, бèла рада
мари́на *ж.* морнарица, марина
маринáта *ж.* маринат, сафт, сос
маринóвам *н. с.* вари (обарува) во маринат (сос)
марини́ст *м.* *лиш.* уметник што слика морски предели
марионéтен *йрид.* марионетски; *фиг.* **марионетно правителство** марионетска влада
мáрка *ж.* 1) марка (поштенска) — **гербова** — таксена марка — **лепя** ~ лепам (залепувам) марка; 2) марка, знак, фирма — **радио марка „Филипс"** радио марка Филипс; 3) марка (парична единица); 4) жетон; 5) подметнување (нога, тело и сл.) — **турям ~ на някого** маркирам некого; подметнувам некому (тело, нога); ◻ **лепя се като гербова** ~ се лепам како таксена марка
маркаджи́я *м.* собирач на марки, филателист
маркизéт *м.* маркизет (вид ткаенина)
марки́рам *н. с.* 1) маркира, обележува; 2) *с. й.* маркира, покрива (некого во игра)
марколюби́тел *м.* филателист
маркси́зъм *м.* марксизам — **класиците на марксизма** класиците на марксизмот — **марксизмът е мироглед на работническата класа** марксизмот е поглед на светот на работничката класа
маркси́зъм-ленини́зъм *м.* марксизам-ленинизам
маркси́стки *йрид.* марксистички — **марксистка литература** марксистичка литература — ~ **кръжок** марксистички кружок
маркси́ст *м.* **маркси́стка** *ж.* марксист, марксистка
маркси́чески *йрид.* марксистички
маркýч *м.* маркуч, гумено црево — **пожарникарски** ~ пожарникарски шмрк
мáрля *ж.* *фар.* газа
мармелáд *м.* **мармалáд** *м.* мармелад (и мармалад) — ~ **от сливи** мармелад од сливи
мародéр *м.* мародер, плачкосувач (на мртви и ранети)
Марс *м.* 1) Марс (планета), Марс (бог на војната)
марсиáнци *мн.* Марсовци
марсилéза *ж.* Марселеза (француската химна)
март *м.* март — ~ **е третият месец в годината** март е третиот месец во годината — **през месец** ~ во текот на месец март
мáртеница *ж.* мартинка — симбол на пролетта, честитка за први март (бугарски обичај зачуван до денеска)
мáртенов *йрид.* Мартенов — **марти́нка** *ж.* Мартенова печка
мáртенски *йрид.* мартовски — ~ **сняг** мартовски снег — **мартенско слънце** мартовско сонце

мару́ля *ж. бот.* (Lastuca sativa) марула (и марулка)

ма́рш *м.* марш (марширање, одење, пешачење); *муз.* марш — **усилен** ~ *воj.* форсирано марширање — **ходом** ~**!** *воj.* напред марш! — **церемониален** ~ параден марш

марш! *изв.* марш! губи се! да те нема!

марша́л *м. воj.* маршал

марширо́вка *ж.* марширање

марширу́вам *н. с.* маршира — ~ **на място** | **с висока крачка** маршира на место | маршира со строев чекор

ма́ршов *йрид.* маршевски — **маршова песен** марш, песна за марширање

маршру́т *м.* маршрута (и маршрут) — **точно определен** ~ точно определена маршрута

мас *ж.* маст — **свинска** ~ свинска маст

ма́са[1] *ж.* маса — **писалищна** ~ маса за пишување — ~ **за ядене** маса за јадење — **операционна** ~ операциона маса — **ставам от масата** станувам од маса — **нареждам масата** ја поставувам масата (сервирам) — **раздигам масата** ја кревам масата; ▱ **на зелената** ~ на зелената маса — **разговори около кръглата** ~ разговори на тркалеста маса

ма́са[2] *ж.* 1) маса, хомоген материјал; 2) големо количество; 3) маса, народ — **широки народни маси** широки народни маси

маса́ж *м.* масажа

масажи́рам *н. с.* масира

масажи́ст *м.* масер

маса́л *м. разг.* анегдота, виц, кратка приказна — **ловджийски** ~ ловечка приказна

масалджи́я *м. разг.* оној што убаво раскажува вицеви или анегдоти

маси́в *м.* масив

маси́вен *йрид.* масивен — **масивна сграда** масивна зграда

ма́сичка *ж. дем.* масичка, масиче — **нощна** ~ ноќно масиче (наткасна)

ма́ска *ж.* маска — **газова** ~ гас-маска — **бал с маски** маскенбал

маскара́д *м.* маскенбал, маскарада

маскарлъ́к *м. разг.* маскарлак

маски́рам *н. с.* маскира, камуфлира; || — **се** *йовр.* се маскира

маскиро́вка *ж.* маскирање, камуфлажа

маскиро́въчен *йрид.* маскирен, камуфлажен

масла́р *м.* производител (продавач) на путер

масла́рство *ср.* производство на путер

ма́слен *йрид.* маслен; што има путер — **маслени бои** маслени бои — **маслена торта** торта со путер

ма́сленост *ж.* степен на мрснотија во млечните производи

масли́на *ж.* маслинка (дрво и плод)

масли́нен *йрид.* маслинов — **маслинено клонче** маслиново гранче — ~ **цвят** маслинова боја

ма́сло *ср.* 1) маст, путер — **краве** ~ кравја маст; 2) масло — **дървено** маслиново масло — **розово** ~ розово масло — **слънчогледово** ~ масло од сончо-

глед — **машинно ~** машинско масло — **рибено ~** рибино масло **~ за почерняване** масло за сончање; ◻ **светил му маслото** ≃ му светил масло — **наливам ~ в огъня** турам масло во огнот — **мед и ~** ≃ мед и млеко

маслобо́йна *ж. арх.* работилница за правење масло

маслода́ен *прид.* маслодаен — **маслодайни растения** маслодајни растенија

ма́сов *прид.* масовен — **масово събрание** масовно собрание — **масова организация** масовна организација

масовизи́рам *н. с.* масовизира

масови́к *м.* масовик, политички работник

ма́совост *ж.* масовност

масо́нство *ср.* масонство

масра́ф *м. разг.* мастраф, расход, трошок

ма́сти *мн. хем.* масти

масти́ка *ж.* мастика (вид ракија) — **ще изпием ли по една ~?** ќе испиеме ли по една мастика?

масти́лен *прид.* 1) што се однесува на мастило — **мастилено шише** шише за мастило; 2) што е од мастило — **мастилени петна** дамки од мастило

масти́лница *ж.* мастилница

масти́ло *ср.* мастило — **черно | червено | синьо ~** црно | црвено | сино мастило

масти́т *прид. арх.* голем, прочуен — **~ държавник** голем државник

масу́р *м. нар.* 1) цевка, ролна (од текстил), макара; 2) кочан (од пченка); 3) мразулец

ма́сълце *ср.* (*дем. од* **масло**) путерче

мат *м.* (во шах) мат — **обявявам някому ~** давам некому мат

математи́к *м.* **математи́чка** *ж.* математичар, -ка

матема́тика *ж.* математика — **висша ~** виша математика

математи́чески, математи́чен *прид.* математички — **математическа точност** математичка точност

ма́терен *прид.* мајчин — **~ език** мајчин јазик

материа́л *м.* материјал, граѓа — **строителен ~** градежен материјал — **учебен ~** учебен материјал — **превързочни материали** санитетски (за преврзување) материјали — **дървен ~** дрвена граѓа

материа́лен *прид.* материјален — **материално положение** материјална состојба — **материални щети** материјални штети — **материална заинтересованост** материјална заинтересираност — **материална помощ** материјална помош

материали́зъм *м.* материјализам — **диалектически ~** дијалектички материјализам

материали́ст *м.* 1) материјалист (приврзаник на материјализмот); 2) материјалист

материалисти́чен, материалисти́чески *прид.* материјалистички — **материалистическо обяснение на историческото развитие** материјалистичко објаснување на историскиот развиток

ма́тери́к *м.* континент

мате́рия *ж.* 1) *филоз.* материја; 2) материјал, супстанција; 3)

материјал (текстил), штоф, плат — ~ **за костюм** штоф за алишта

матинé *ср.* 1) претпладневна забава, приредба, матине; 2) претпладневен женски фустан

матѝрам[1] *н. с.* матира (шах)

матѝрам[2] *н. с.* матира (стакло)

мáтка *ж.* 1) *анат.* материца, матка; 2) матица (пчела); 3) матица (во река)

мáтов *прид.* матов, млечнобел, матиран

мáточен *прид.* материчен, што се однесува на материцата — **маточно възпаление** воспаление на материцата

мáточина *ж. бот.* (Mellisa officinalis) матичина

матрáк *м.* вид душек со пружина; ногари — **сламен** ~ сламеник

матриархáлен *прид.* матријархален

мáтрица *ж.* матрица; калап за букви (пари и сл.)

матрóна *ж.* матрона (во Рим). благородничка (жена повозрасна), госпоѓа

матрóс *м.* морнар

матрóски *прид.* морнарски — **матроска шапка** морнарска капа

матуритéтен *прид.* матурски — ~ **предмет** матурски предмет

мáузер *м. вој.* маузер, воен пиштол

махáла *ж.* маало

махалáна *ж. разг.* тарашмаалка (жена што скита по маалото)

махалéнец *м.* маалец (сосед во маалото)

махалéнски *прид.* маалски — **махаленско свидетелство** документ што се издава некому врз една изјава од двајца граѓани од маалото на молителот

махáло *ср.* нишало, клатно — **махалото на часовника** нишалото на часовникот

мáхам *н.* 1) мавта, дава знак со рака или глава — **той им махна с ръка** тој им мавна со раката — **махнах му да се дръпне** му дадов знак да се тргне; 2) ниша, кимнува; 3) тргнува, истава — **махам масата от стаята** ја иставам масата од собата; 4) преместува; 5) тепа, мава—**те добре махат** тие добро маваат; || — **се** *повр.* се истава, се трга, се губи — **махай се от тая работа** тргни се од таа работа

мáхвам *н.* **мáхна** *с.* мавта, мавка, мавне (со прекини)

маховѝк *м. тех.* замавно колце

махóрка *ж. бот.* махорка, (Nicotiana rustica) вид слаб тутун

мац! *изв.* мац! (за мачка)

мáцам *н.* 1) валка, извалкува, маца; 2) мачка како било (со бои); 3) удри (некого); || — **се** *повр.* се валка; се карминисува

мач *м.* (*мн.* **мáчове**) натпревар, спортска средба — **футболен | баскетболен | волейболен** ~ фудбалски | кошаркарски | одбојкарски натпревар — ~ — **реванш** реванш средба — **гледах тази пролет интересни мачове** пролетва гледав интересни натпревари

мáчкам *н.* 1) гмечи, стиска, цеди — **мачкаме грозде** гмечиме грозје; 2) тутка — **мачкаш ми дрехите** ми ги туткаш алиштата; 3) меси

мáчта *ж.* јарбол — **предна | главна** ~ преден | главен јарбол

машá *ж.* маша; *фиг.* орудие во туѓи раце

маши́на *ж.* машина — **пишеща | парна | шевна ~** машина за пишување | парна | за шиење — **сметачна ~** машина за сметање — **~ за смилане на месо** машина за мелење месо; *фиг.* **адска ~** пеколна машина — **военна ~** воена машина — **държавна ~** државен механизам (апарат)

машинáлен *прид.* махинален, ненамерен, автоматски

машинáрия *ж.* машинерија, механизам во машина

машинáция *ж.* махинација, измама — **предизборни машинации** предизборни махинации

маши́нен, -и́нна, -и́нно *прид.* машински — **машинна обработка** машинска обработка — **~ инженер** машински инженер — **машинно масло** машинско масло

машини́ст *м.* машинист

маши́нка *ж.* машинка — **~ за бръснене** машинка за бричење — **~ за подстригване** машинка за потстрижување

машинопи́с *ж.* 1) дактилографија; 2) отчукан текст

машинопи́сец *м.* **машинопи́ска** *ж.* дактилограф, -ка

машиностро́ене *ср.* машиноградба

машиностро́йтелен *прид.* што се однесува на машиноградба — **~ завод** фабрика за производство на машини

мащáб *м.* сразмер, размер; *фиг.* **учен от световен ~** научник со светски глас — **в световен ~** во светски размери

мáщерика, мáщерка *ж. бот.* (Thumus serpyllorum) матерка

мáщеха *ж.* маштеа

мáя *н. разг.* мае (некого), задржува; талка, скита; || **— се** *повр.* се задржува, се чуди, се двоуми — **цял ден се мае из улиците** цел ден се мае по улиците

мáя *ж.* квасец, маја, сириште

маясъл *ж.* мајасил, хемороиди

маясли́вче *ср. нар.* име на треви — лекови против мајасил

ме *зам.* (*акуз. од* **аз,** *кратка форма*) ме — **той ме гледа** тој ме гледа

мéбел *м.* намештај, мебел — **в стаята има нови мебели** во собата има нов намештај — **мека ~** мека покуќнина

мебели́рам *н. с.* мебелира (соба)

мегаломáн *м.* мегаломан

мегдáн *м. нар.* мегдан; ◻ **изваждам на мегдана** ≃ го вадам на мегдан

мед *м.* 1) мед; 2) бакар

мéден[1] *прид.* меден, од мед — **медена пита** медена пита; ◻ **~ месец** меден месец

мéден[2] *прид.* бакарен, од бакар — **медни пари** бакарни пари — **медна руда** бакарна руда — **медни листа** бакарни ламарини ~ **цвят** бакарна боја

медиáна *ж. геом.* медијана

меди́к *м.* **меди́чка** *ж.* лекар; студент (студентка) по медицина, медицинар, медицинарка

медикамéнт *м.* медикамент, лек, препарат

мéдиум *м.* медиум

медици́на *ж.* медицина — **следвам ~** студирам медицина — **съдебна ~** судска медицина

медици́нски *прид.* медицински, лекарски — **медицинско сви-**

детелство лекарско уверение — **Висш ~ институт** Висока медицинска школа — **медицинска помощ** лекарска помош — **медицинска сестра** медицинска сестра

ме́дник *м.* казан

медника́р *м.* казанџија

медови́на *ж.* медовина (пијалок)

медодоби́вен *прид.* што служи за добивање бакар

межда́ *ж.* меѓа

междина́ *ж.* меѓупростор

межди́нен, -и́нна, -и́нно *прид.* среден, што се наоѓа помеѓу два предмета

ме́жду *пред.* меѓу, помеѓу — **~ второ и трето действие** помеѓу вториот и третиот чин — **~ хората** меѓу луѓето — **полемика ~ учени** полемика помеѓу научници — **~ нас казано** речено помеѓу нас — **чета ~ редовете** читам помеѓу редовите — **той ~ другото каза** помеѓу другото тој рече — **~ нас да си остане** да си остане меѓу нас

междуведо́мствен *прид.* што е помеѓу две установи, заеднички за сите установи

междувре́менно *прил.* во меѓувреме, меѓувремено

междугра́дски *прид.* меѓуградски — **~ телефонен разговор** меѓуградски телефонски разговор

междудържа́вен *прид.* меѓудржавен, меѓународен — **междудържавно право** меѓународно право — **междудържавни спогодби** меѓудржавни спогодби

междуму́скулен *прид.* интермускуларен, меѓумускулен

междунаро́ден *прид.* меѓународен — **~ път** меѓународен пат — **~ панаир** меѓународен саем — **~ ден на жената** Меѓународен ден на жените — **международно право** меѓународно право — **международна солидарност** — меѓународна солидарност — **международно положение** меѓународна положба

междуосо́бен *прид.* меѓусебен

междуплане́тен *прид.* меѓупланетарен, интерпланетарен

междусъюзниче́ски *прид.* меѓусојузнички

междуца́рствие *ср.* меѓувластие; *разг.* периодот помеѓу одењето на едниот и доаѓањето на новиот шеф (раководител)

междуча́сие *ср.* училишен одмор, времето помеѓу два часа

мезе́ *ср.* мезе — **ракия без ~ не върви** ракија без мезе не оди; ▱ **ставам ~ на хората** ≃ им станувам мезе на луѓето

мек *прид.* мек (во разни значења) — **меко желязо** меко железо — **мека кожа** мека кожа — **меки цветове** меки (нежни) бои — **мека зима** мека зима

меки́ца *ж.* **меки́к** *м.* *нар.* мекица (вид печиво)

ме́кост *ж.* мекост

мекосърде́чен *прид.* милослив, сожалив, милосен

мекоте́ло *ср.* мекуш (и мекушко); *фиг.* мекушко, човек без карактер

мекуша́в *прид.* мек, слаб, мекушав (и мекушлав)

мексика́нец *м.* **мексика́нка** *ж.* Мексиканец, Мексиканка

мела́нж *м.* 1) меланж; бело кафе; 2) темно-светла ткаенина

меланхолик *м*. **меланхоличка** *ж* меланхоличар
меланхолен, меланхолически *йрид*. меланхоличен
мелез *м*. мелез
мелиоративен *йрид*. мелиоративен
мелница *ж*. воденица, мелница — **вятърна** ~ ветерница — — **валцова** ~ мелница на валци
мелничар *м*. воденичар, мелничар
мелничен *йрид*. воденичен
мелодичен *йрид*. мелодичен — **мелодична песен** мелодична песна
мелодраматичен *йрид*. мелодрамски
меля *н*. меле (жито, кафе и сл.); вари храна (во стомак)
мемоари *мн*. мемоари, записи
менгеме *ср*. менгеме
мене *зам*. (акуз. од **аз**) мене, мене ме — **викат** ~, **а не тебе** мене ме викаат, а не тебе; (*дашив*) — **дай го на** ~ дај ми го мене — **на** ~ **ми трябват пари** мене ми требаат пари
менза *ж*. менза (*в*. **студентски стол**)
менингит *м*. *мед*. менингитис
менлив *йрид*. *реш*. менлив
менитба *ж*. *грам*. менливост, промена (граматичка)
менителница *ж*. меница
менструация *ж*. менструација
мента *ж*. *бош*. (Mentha) мента
ментовка *ж*. ликер од мента
ментор *м*. *лиш*. ментор
менторски *йрид*. менторски
менци *мн*. калаисани котлиња
менче *ср*. калаисано котле
меншевизъм *м*. меншевизам
меню *ср*. мени
меня, менявам *н*. менува; ◻ **вълкът козината си мени, но не и нрава** волкот влакното го менува, ама ќудот не
мера *ж*. мера, ледина, заедничко пасиште, утрина
мерак *м*. *арх*. мерак, голема желба
мераклия *м*. *нар*. мераклија
мерач *м*. 1) мерач, кантарџија; 2) нишанџија, добар стрелец
мерен *йрид*. 1) мерен, ритмичен, хармоничен — **мерена реч** поезија (стихови); 2) мерен — **мерна единица** единица за мерење
мержелея се *н*. *йовр*. се наѕира во далечина, одвај се гледа; мига, светка
мерзавец *м*. **мерзавка** *ж*. никаквец, подлец, расипан човек
мерзавски *йрид*. подол
мерзост *ж*. расипаност, подлост
меридиан *м*. меридијан
мерило *ср*. мерило, критериум
меринос *м*. мерино (раса)
мериносов *йрид*. мерино — **мериносова овца** мерино овца
меркантилен *йрид*. меркантилен
мерник *м*. 1) нишанска справа — **оптически** ~ оптички нишан; 2) *фиг*. *разг*. мерило, критериум
меродавен *йрид*. меродавен, авторитетен
мероприятие *ср*. потфат, иницијатива, мера
мерудия *ж*. *бош*. миродија
мерси *речна*. *разг*. благодарам! (*в*. **благодаря**)
меря *н*. 1) мери — ~ **температурата на болния** му ја мерам температурата на болниот — ~ **обем** мерам волумен — **мерят дълбочината на реката** ја мерат длабочината на реката;

2) нишани; 3) измери, мери — ~ **думите си** ги мерам зборовите; 4) проба (облека); ◻ ~ **със свой аршин** мерам со свој аршин — ~ **някого с поглед** измерувам некого со поглед — ~ **силите си с някого** си ги мерам силите со некого; || — **се** *йовр*. се мери, се споредува; нишани

месáл *м*. крпа за завиткување леб (за да стаса); цедило, домашен чаршав за трпеза

месáр *м*. **месáрка** *ж*. 1) месар, касап, продавач (продавачка) на месо; 2) месар, оној што сака месо (јаде многу месо)

месáрница *ж*. месарница, касапница

мéсен *йрид*. месен, од месо — **месни произведения** месни производи

мéсест *йрид*. месест; дебел, полн

мéсец *м*. 1) месец — **през** ~ **септември** во текот на месец септември; 2) Месечина — **месецът свети на небето** Месечината свети на небо; (*в*. **луна́**)

мéсечен *йрид*. месечен — **месечна заплата** месечна плата — ~ **наем** месечен наем — **месечно списание** месечно списание

мéсечина *ж*. Месечина (небеско тело), месечина (по месечина)

мéсингов *йрид*. месингов

месó *ср*. 1) месо — **кълцано** | **мляно** ~ дробено | мелено месо — **говеждо** | **свинско** | **телешко** | **овче** | **агнешко** | **конско** | **пилешко** ~ говедско | свинско | телешко | овчко | јагнешко | коњско | пилешко месо — **пушено** ~ суво месо — ~ **от дивеч** месо од дивеч; 2) месо (дел од плод); 3) **меса** *мн*. месата, обично покриените делови од човечкото тело — **виждат му се месата** му се гледаат месата; ◻ **стрелям на месо** стрелам во месо — **пушечно** ~ пушчено месо

месодáен *йрид*. што дава многу месо

месодóбив *м*. производство на месо

месокомбинáт *м*. комбинат за преработка на месо

месоснабдя́ване *ср*. снабдување со месо

мéстен *йрид*. месен, локален — **местна промишленост** локално стопанство (индустрија) — ~ **жител** месен жител — **местни разпореждания** локални прописи — ~ **патриотизъм** локален патриотизам

местéнце *ср*. *дем*. местенце, мало место

мéстност *ж*. месност, предел, реон, крај — **живописна** ~ живописна месност — **хълмиста** ~ ридест предел

местожи́телство *ср*. место на живеење

местоимéние *ср*. заменка — **лични местоимения** лични заменки — **въпросителни** | **показателни** | **относителни** | **притежателни местоимения** прашални | показни | релативни | посвојни заменки

местоназначéние *ср*. место на испраќање; место каде е некој поставен на служба

местоположéние *ср*. географска положба на местото

местопребивáване *ср*. место на престој

местопрестъплéние *ср*. место на престапот

местопроизшéствие *ср.* место на настан, место на незгода
месторождéние *ср.* место на раѓањето
местя́ *н.* преместува, мести — ~ **масата** ја преместувам масата; || — **се** *йовр.* се преместува, менува работно место
месчинá *ж.* *разг.* удина (месо без коски и маст)
мéся *н.* 1) меси — **жените месят хляб** жените месат леб; 2) меша — ~ **карти** мешам карти; 3) (се) замешува, (се) меша — **не се меся в чуждите работи** не се мешам во туѓи работи
метá *н.* мете, чисти со метла
метáл *м.* метал — **благородни метали** благородни метали — **цветни метали** обоени метали — **черни метали** црни метали
метáлен *йрид.* 1) метален — **метални изделия** метални производи; 2) металски — **метална индустрия** металска индустрија
металúк *м.* металец, металски работник
металúчен, металúчески *йрид.* метален, металски
металодóбивен *йрид.* од кој се добива метал — ~ **завод** железарница
металолеáр *м.* леар
металообработвáтелен *йрид.* металопреработувачки
металоработник *м.* металец, металски работник
металургúчен, металургúчески *йрид.* металургиски
металýргия *ж.* металургија — **черна | цветна** ~ црна | обоена металургија
метаморфóза *ж.* метаморфоза
метатéза *ж.* *грам.* метатеза
метафизúк *м.* метафизичар
метафúзика *ж.* метафизика; *фиг.* апстрактна (неразбирлива) мисла
метафизúчен *йрид.* метафизички
метáфора *ж.* метафора
метафорúчен *йрид.* метафорски
метáч *м.* **метáчка** *ж.* чистач, -ка, метач, -ка
метéж *м.* метеж, буна, неред
метéжник *м.* бунтовник, метежник
метеорологúчен, метеорологúчески *йрид.* метеоролошки — **метеорологична служба** метеоролошка служба
метеоролóжки *йрид.* *в.* **метеорологúчен**
метúл *м.* 1) *хем.* метил; 2) болест (и паразит), метил (Distonum hepaticum)
метиля́в *йрид.* метилав, болен од метил
метлá *ж.* 1) метла; 2) *бош.* (Sorghum vulgare) метла
метлáр *м.* метлар, кој прави или продава метли
метлúчина *ж.* *бош.* (Centaurea cyanus) синчец
мéтод *м.* **метóда** *ж.* метод (и метода)
методúк *м.* **методúчка** *ж.* методичар
метóдика *ж.* методика — ~ **по обучението на чуждите езици** методика за настава на странските јазици
методúчен, методúчески *йрид.* методичен
методологúчески *йрид.* методолошки
методолóгия *ж.* методологија
метонúмия *ж.* метонимија
мéтрика *ж.* метрика

метри́чески *прид.* метарски, метрички — **метрическа система** метарски систем
метро́ *ср.* метро, подземна железница
ме́тър *м.* метар — **продавам на** ~ продавам на метар — **кубически | квадратен** ~ кубен | квадратен метар — **сто метра** сто метри
меха́на *ж.* меана, крчма
механиза́тор *м.* оној што е задолжен за механизацијата
механиза́ция *ж.* механизација — ~ **на земеделското производство** механизација на земјоделското производство
механизи́рам *н.* механизира
механи́зъм *м.* механизам — ~ **на часовника** механизам на часовник
механи́к *м* механичар
меха́ника *ж.* механика (дел од физиката)
механи́чен, механи́чески *прид.* механички
мехле́м *м.* мевлем
меху́р *м.* 1) *анат.* меур, ќесичка, меур — **пикочен** ~ мочен меур — **жлъчен** ~ жолчно ќесе; 2) меур (од сапун); 3) плуска, плускавец
меч *м.* (*мн.* **ме́чове**) меч — **вадя** ~ ваѓам меч — **Дамоклов** ~ Дамоклов меч
ме́чешки *прид.* мечешки; ▱ **мечешка услуга** мечешка услуга
ме́чи *прид.* мечкин, од мечка — **меча кожа** мечкина кожа
ме́чка *ж.* мечка — **бяла** ~ бела мечка; ▱ **гладна** ~ **хоро не играе** гладна мечка оро не игра
мечта́ *ж.* мечта, сон, идеал — **ти си моята** ~! ти си мојата мечта!
мечта́тел *м.* мечтател, занесеник
мечта́телен *прид.* мечтателен
мечта́я *н.* мечтае, фантазира, се занесува — ~ **за щастие** мечтаам за среќа
ме́шано *ср.* комбинација на сувомесни производи, ордевр; мешана скара
меши́н *м.* мешин, штавена танка кожа
ме́шко *м. разг.* мешло
ми *зам.* (*дат.* од **аз**; заменува и присвојни заменки) — **дайте ми книгата!** дајте ми ја книгата! — **брат** ~ **и сестра** ~ брат ми и сестра ми — **другарите** ~ **дойдоха** другарите ми дојдоа
ми́вка *ж.* мијалник, лавабо
миг *м.* (*мн.* **ми́гове**) миг, момент — **в тоя** ~ во овој момент
ми́гам *н.* мига, трепка; намигнува — **мигнах му да мълчи** му намигнав за да молчи
ми́гвам *н.* **ми́гна** *с.* мигнува, мигне; мига; затвора очи, спие; ▱ **не съм мигнал цяла нощ** не сум мигнал цела ноќ, не сум затворил око цела ноќ, не сум спал цела ноќ
ми́гла *ж.* трепка, клепка
мигнове́н *прид. лит.* мигновен, моментен
мигнове́но, ми́гом *прил.* мигновено, мометно
мигра́ция *ж.* миграција, преселба — ~ **на прелетните птици** преселба на птиците преселници — ~ **на капитала** миграција на капиталот
ми́да *ж. зоол.* школка; жапка
мижа́ *н.* мижe

ми́жав *йрид.* мижурлав

мижешко́м, мижешка́та *йрил.* мижеечки

мижиту́рка *м. раз.* невешт човек, шушумига

мизансце́на *ж.* мизансцен

мизе́рен *йрид.* мизерен, беден, ништожен, одвратен — ~ **живот** мизерен живот — **мизерна заплата** мизерна плата — **мизерна постъпка** одвратна постапка

мизе́рия *ж.* мизериjа, одвратност

мизе́рник *м.* мизерник, подлец, расипан човек

мизерству́вам *н. с.* живее мизерно

микробиологи́чен *йрид.* микробиолошки

микроме́тър *м.* микрометар

микроорганйзъм *м.* микроорганизам

микроско́п *м.* микроскоп

микроскопи́чен, микроскопи́чески *йрид.* микроскопски; *фиг.* многу мал

микрофо́н *м.* микрофон

микроязови́р *м.* мало вештачко езеро

мил *йрид.* 1) мил, драг — **мили спомени** драги спомени — **мили мои** мили мои; 2) *како им.* **мила** мила

ми́лвам *н.* милува

миле́я *н.* 1) милее (за нешто), тагува [по (за) некого] — ~ **за родината** тагувам за татковината; 2) чувствува љубов, сака

милиа́рд *м.* милиjарда — **десет милиарда** десет милиjарди

милиарде́р *м.* милиjардер

милиарде́рски *йрид.* милиjардерски

милиме́тър *м.* милиметар

милиме́тров *йрид.* милиметарски

милио́н *м.* милион

милио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* милионски

милионе́р *м.* **милионе́рка** *ж.* милионер, -ка — **те станаха милионери** тие станаа милионери

милитари́зъм *м.* милитаризам

милитаристи́чен, милитаристи́чески *йрид.* милитаристички

милиционе́р *м.* милиционер

милиционе́рски *йрид.* милиционерски, милициски — ~ **участък** станица на милициjата

ми́ло *йрид.* мило — **мило ми е** мило ми е — **много** ~ **от ваша страна** тоа е мошне мило од ваша страна

милови́ден *йрид.* миловиден, приjатен, симпатичен

милоли́к *йрид.* милолик, симпатичен

ми́лост *ж.* 1) милост, сожалување — **моля за** ~ молам за милост; 2) благонаклоност — **спечелвам милостта на някого** се здобивам со благонаклоноста на некого

милости́в *йрид.* милослив, милостив (и сожалив)

милосъ́рдие *ср.* милосрдие, милосрдност

милу́вка *ж.* милување, милувка

миля *ж.* миљаа — **английска** ~ англиска миља — **морска** ~ морска | наутичка миља

ми́мика *ж.* мимика, израз

мимоле́тен *йрид.* мимолетен, краткотраен, преоден

мимохо́дом *йрил.* патем

ми́на *ж.* 1) рудник — **каменовъглена** ~ рудник на камен jаглен; 2) *воj.* мина, бомба,

експлозив — **поставям мини** ставам мини

мина́вам *н.* **ми́на** *с.* 1) минува, мине, врви — **минахме покрай лозето** минавме покрај лозјето — **той минава покрай нас всяка сутрин** тој минува покрај нас секое утро — **пътят минава през гората** патот врви низ шума — **представлението мина добре** претставата мина добро — ~ **на следващата точка од дневния ред** минувам на наредната точка од дневниот ред; 2) преминува, преоѓа, прејде — **минахме на другия бряг** преминавме на другиот брег — ~ **границата** преоѓам граница — ~ **в по-горен клас** минувам во повисок клас; 3) поминува, изминува — **годината още не е минала** годината уште не измина — **колкото времето да мине** колку да мине времето; 4) минува, поминува, се завршува, оздравува — **ще му мине** ќе му помине — **болестта му мина** му мина болеста (оздраве); 5) минува за, се смета како — **той минава като приятел на директора** тој минува за пријател на директорот — **минава за прогресивен човек** важи (се смета како) за напреден човек; 6) лаже, измамува, „преиде", мине (*жарг.*) — **той ме мина с пет лева** тој ме „преиде" за пет лева — **не можеш да го минеш лесно** тешко ќе го минеш; ◻ **минало му е времето** го прегазило времето — **такива номера на мене не минават** такви марифети кај мене не врват — **не мине ден** не мина ни ден — **минава ми през ума** ми паѓа на памет, се сеќавам

ми́нал *прид.* минат — **миналата година** минатата година — **миналият месец** минатиот месец — **миналата седмица** минатата недела — **минало време** *грам.* перфект, минато време — **минало несвършено време** имперфект, минато несвршено време

ми́нало *ср.* минато — **в близкото** ~ во блиското минато — **човек със славно** ~ човек со славно минато — **неговото** ~ **е без петна** неговото минато е чисто

миналогоди́шен *прид.* минатогодишен — **миналогодишната реколта** минатогодишната реколта

миндерлъ́к *м.* миндерлак

ми́нен, ми́нна, ми́нно *прид.* 1) рударски — **минна злополука** несреќа во рудник — ~ **инженер** рударски инженер; 2) мински — **минно поле** *воj.* минско поле

минера́л *м.* минерал

минера́лен *прид.* минерален — **минера́лна вода́** минерална вода — **минерални богатства** минерални богатства

минзуха́р *м.* *бот.* (Crocus) шафран

миниатю́р *м.* минијатура

минима́лен *прид.* минимален — **минимални изисквания** минимални барања

ми́нимум *м.* минимум — **свеждам | довеждам до** ~ сведувам на минимум

мини́рам *н.* *с.* минира

министе́рски *прид.* министерски — **~ пост** министерска положба — **~ съвет** министерски совет

мини́стерски *прид.* министерски — **министерска къща** министерска куќа

министе́рство *ср.* министерство — **~ на външните работи** министерство на надворешните работи — **~ на вътрешните работи** министерство на внатрешните работи — **~ на народната одбрана** министерство на народната одбрана — **~ на народното здраве** министерство на народното здравје — **~ на земеделието** министерство на земјоделството — **~ на транспорта и съобщенията** министерство на сообраќајот

мини́стър *м.* министер — **~ — претседател** претседател на владата, премиер — **пълномощен ~** ополномоштен министер — **~ на просветата** министер на просветата — **~ на правосъдието** министер на правосудството

миноме́т *м.* минофрлач

миноно́сец *м. воj.* миноносец

минохвъргa̋чка *ж. воj.* минофрлач

миночиста́ч *м. воj.* миночистач (брод)

минува́ч *м.* **минува́чка** *ж.* минувач, -ка

ми́нус *м.* минус; *фиг.* минус; недостаток, мана

мину́та *ж.* минута — **часът е четири без двадесет минути** часот е четири без дваесет минути

миньо́р *м.* рудар; минер

миньо́рен *прид. муз.* молски

миньо́рски *прид.* рударски — **миньорска лампа** рударска ламба — **~ жилища** рударски станови, рударски живеалишта

мир *м.* мир — **борба за ~ и социализъм** борба за мир и социјализам — **траен ~** траен мир

мир *м. арх.* свет

мира́ж *м.* оптичка илузија

ми́рен *прид.* 1) мирен, спокоен — **мирно време** мирно време; 2) мирољубив; мирнодопски, (мирновременски), мировен — **мирна политика** мирољубива политика — **~ договор** мировен договор — **~ период** мирнодопски период

миризли́в *прид.* миризлив

миризма́ *ж.* мирис, миризба — **тежка ~** непријатен мирис, непријатна миризба

мири́ша *н.* мириса (чувствува или зрачи мирис)

ми́рно 1) *прил.* мирно — **реката тече ~** реката тече мирно; 2) *воj.* команда „мирно!", став „мирно" — **стоя ~** стојам мирно

мирновре́менен, -е́нна, -е́нно *прид.* мирнодопски — **мирновременно производство** мирнодопско производство

ми́ров *прид.* светски — **мирова слава** светска слава — **мирова скърб** светска тага (Weltschmerc)

мирови́ *прид. арх.* мировен **~ съдия** мировен судија

миролю́бец *м.* мирољубец, борец за мир

миролюби́в *прид.* мирољубив — **миролюбива политика** мирољубива политика

ми́рски *прид. арх.* световен (*срот.* црковен)
мирýвам *н.* мирува
миря́нин *м. црк.* мирјанин, световник, световно лице
миря́ се *н. повр.* се мири; се смирува
мис *ж. лит.* мис, госпоѓица, убавица
мисионéр *м.* мисионер
мисионéрски *прид.* мисионерски
ми́сия *ж.* мисија — **дипломатическа** ~ дипломатско претставништво, дипломатска мисија
мискéт *м.* мискет (вид грозје и вино)
ми́слен *прид.* мислен, замислен, имагинарен
мисли́м *прид.* мислим, можен
мисли́тел *м. лит.* мислител, филозоф
ми́сля *н.* мисли, има намера, размислува, смета, планира, претполага, има мислење; се грижи — **за какво мислиш?** за што мислиш? — ~ **да отида на разходка** мислам да одам на прошетка — **дълго мислех над задачата** долго мислев над задачата — **той го направи, без да му мисли** тој го стори тоа без да мисли — **мислеха го за загубен** го сметаа за изгубен — **майка ти много те мисли** мајка ти многу те мисли; ▱ **мисли му!** мисли му! — **мисли се за непогрешим** се смета за непогрешен
мистерио́зен *прид.* мистериозен
мисти́к *м.* мистичар
мистици́зъм *м.* мистицизам
мисти́чен *прид.* мистичен
мистри́я *ж.* мистрија
ми́съл *м.* мисла, идеја, мислење, став, намера, план — **основна** ~ **на произведението** основна мисла (идеја) на творбата — **това го наведе на мисълта** тоа го наведе на мислата — **човешка** ~ човечка мисла — **интересна** ~ интересна идеја — **мисли на знаменити писатели** мисли на познати писатели
мит *м.* мит — **старогръцки митове** старогрчки митови
ми́тинг *м.* митинг — **свиквам** ~ свикувам | организирам митинг — **вчера се състоя митинг на площада** вчера се одржа митинг на плоштадот
ми́тница *ж.* царинарница — **работя в митницата** работам во царинарницата
митни́чески *прид.* царински — **митническа тарифа** царинска тарифа (стопа) — **митническа проверка** царинска контрола — **митнически власти** царински власти
митнича́р *м.* цариник, царински службеник
митнича́рски *прид.* царински
митó *ср.* царина, царинска такса — **óблагам с** ~ определувам царина, царинам — **свободно от** ~ ослободено од царина
митологи́чески, митологи́чен *прид.* митолошки
ми́тра *ж. црк.* митра, круна на владика
митропóлит *м. црк.* митрополит
мишелóв *м. зоол.* (Butro vulgaris) вид птица граблива, што напаѓа на глувци
мишелóвка *ж.* стапица (за глувци)
мишемóрка *ж.* отров за глувци
мишéн *м.* **мишéна** *ж.* нишан, фигура (при стрелање)

ми́шка *ж. зоол.* (Mus) глушец; ◻ **мокър като́ ~** воден (мокар) како глушец

ми́ши *ӣриг.* глувчев (и глувчов), глувчин — **миша дупка** глувчова дупка

мишле́ *ср. дем.* глувче

мишо́к *м.* стаор (и стаорец)

мия *н.* мие — **мием чинии** миеме чинии; ‖ **~ се** *ӣовр.* 1) се мие; 2) се лиже (мачка)

мия́ч *м.* **мия́чка** *ж.* мијач, -ка

мла́д *ӣриг.* млад — **млади сили** млади сили — **млади картофи** млади компири — **млада трева** млада трева; ◻ **на млади години** на млади години

младе́ж[1] *м.* младич, младинец — **младежи и девойки** младинци и младинки ◻ **симпатичен ~** симпатичен младич

младе́ж[2] *ж.* младеж, младина — **учаща се | студентска | работническа | селска ~** училишна | студентска | работничка | селска младина

младе́жки *ӣриг.* младински — **младежка трудова брогада** младинска работна бригада — **младежко движение** младинско движење — **младежки печат** младински печат

младене́ц *м. арх.* младенец, младенче

младоже́нец *м.* **младоже́нка** *ж.* младоженец, младоженка

младоли́к *ӣриг.* младолик

мла́дост *ж.* младост

мла́дши *ӣриг.* помлад (во служба, по ранг) — **~ сержант** помлад водник

мла́тя *н.* тепа, бие, удира

мла́твам *н.* **мла́тна** *с.* удира, удри, тепа, бие

млека́р *м.* млекар

млека́рница *ж.* млекарница, продавница на млеко

млека́рски *ӣриг.* млекарски

млекода́ен *ӣриг.* млечен

млекодо́бив *м.* производство на млеко, принос од млеко

млеконадо́й *м.* дневно молзење (количество на измолзено млеко за еден ден)

млекопита́ещо *ср. зоол.* цицач

млекопреработ́ване *ср.* преработка на млеко

млекопроизводи́тел *м.* производител на млеко; кравар; млекар

мле́чен *ӣриг.* млечен — **млечни продукти** млечни производи — **~ шоколад** млечна чоколада — **млечна крава** млечна крава — **млечна киселина** млечна киселина; ◻ **млечни зъби** млечни заби

мле́чка *ж. бот.* (Euphorbia) млеч

мле́чница *ж.* 1) сутлијаш; 2) вид печурка што пушта млечен сок

млива́р *м. нар.* оној што носи жито на воденица

мливо́ *ср.* мливо, жито што треба да се меле

мльк! *изв.* шт! пст! молк!

мльквам *н.* **мльквна** *с.* молкнува, молкне — **мльквни!** молкни! закути!

мля́ко *ср.* млеко — **прясно ~** благо млеко — **кисело ~** кисело млеко — **краве ~** кравјо млеко — **пълноценно ~** полномасно млеко — **~ на прах** млеко во прав; ◻ **още му миришат устата на ~** уште устата му мириса на млеко — **има и от пиле ~** има и од

пиле млеко — **варно** ~ варно млеко

мляскам, млясвам *н.* **мляснa** *с.* мласка, шлапа

мнéние *ср.* мислење, мнение, став — **имам добро** ~ **за него** имам добро мислење за него — **той има високо** ~ **за себе си** тој има високо мислење за себе — **според моето** ~ според моето мислење — **обществено** ~ општествено мислење

мним *прид.* божемен, мним, привиден — **мнимо щастие** привидна среќа

мни́телен *прид.* што гледа во сè нешто сомнително и подозриво

мни́телност *ж.* прекалена сомнителност, подозривост

мнóго *прил.* многу — **много хора** многу луѓе — **имам** ~ **работа** имам многу работа — ~ **ви благодаря!** многу ви благодарам! — ~ **начетен човек** многу начитан човек — ~ **се радвам** ≅ многу се радувам — ~ **добре** многу добро — ~ **по-добър** многу подобар — ~ **повече** многу повеќе: ▱ ~ **баби хилаво дете** многу баби килаво дете

многобóжие *ср.* многубоштво (и многубожие)

многобрóен *прид.* многуброен

многогоди́шен *прид.* многугодишен

многодéтен *прид.* многудетен — **многодетно семейство** многудетно семејство

многоези́чен *прид.* многујазичен; полиглотски

многоетáжен *прид.* многукатен

многожéнец *м.* многуженец

многожéнство *ср.* многуженство, полигамија

многожи́лен *прид.* многустрак

многознáещ *прид.* што многу знае, универзален

многознáйник *м.* *ирон.* сезнајко, човек што смета дека многу знае, многузнајко

многознáчен *прид.* многузначен

многозначи́телен *прид.* од големо значење

многоклéтъчен *прид.* многуклеточен, многуќелиски

многокрáтен *прид.* многукратен

многолю́ден *прид.* масовен

многолю́дие *ср.* маса, многу луѓе

многомéстен *прид.* со повеќе седишта

многонационáлен *прид.* многунационален

многообрáзен *прид.* разновиден

многооснóвен *прид.* *хем.* полибазичен

многоочáкван *прид.* долгоочекуван

многосри́чен *прид.* повеќесложен — **многосрични думи** повеќесложни зборови

многостéнен *прид.* *геом.* многустран

многостéнник *м.* полиедар

многостéпенен, -енна, -енно *прид.* повеќестепен — **многостепенна ракета** повеќестепена ракета

многострáнен, -áнна, -áнно *прид.* многустран; сестран

многотирáжен *прид.* многутиражен

многотóмен *прид.* што има повеќе томови, повеќетомен

многотóчие *ср.* неколку точки (интерпункција)

многоцвéтен *прид.* многубоен; шарен; колорисан; мултифлорен (*бот.*)
многочи́слен *прид.* многуброен
многочлéнен, -éнна, -éнно *прид.* многучлен, -а, -о — **многочленно семейство** многучлено семејство
многоъ́голник *м. геом.* многуаголник, полигон
множá *н.* множи, намножува; || — **се** *повр.* се размножува, се множи, се намножува
множéствен *прид.* **множествено число** *грам.* множина
мнóжество *ср.* множество; многу луѓе
множи́мо *ср. мат.* множеник
множи́тел *м. мат.* множител
мнози́на *прил.* мнозина
мнозинствó *ср.* мнозинство — ~ **на гласовете** мнозинство на гласови — **абсолютно** ~ апсолутно мнозинство — **мнозинството от хората** мнозинството луѓе
мобилизáция *ж.* мобилизација — **обща** | **частична** ~ општа | делумна мобилизација
мобили́рам *н. в.* **мебели́рам**
мóга *н.* може — ~ **да работя** можам да работам — **ще направя всичко, каквото** ~ ќе сторам сè што можам — ~ **ли да изляза?** можам ли да излезам? — ~ **ли да ви помоля за една услуга?** можам ли да ве замолам за една услуга
моги́ла *ж.* могила, ритче; гроб; ▱ **братска** ~ заедничка гробница, могила
могъ́щ *прид.* моќен, силен, голем
могъ́щество *ср.* сила, влијание, власт
модá *ж.* мода — **излизам на** ~ влегувам во мода — **излизам от** ~ излегувам од мода — **по последната** ~ по последната мода — **въвеждам модата на късите поли** лансирам мода на кратки поли, здолништа (сукњи)
модáлен *прид.* модален
модéл *м.* модел — ~ **на художник** жив модел
моделиéр *м.* моделар
модели́рам *н. с.* моделира; ваја
мóден *прид.* моден, по мода — **модно облекло** модна облека — **модни обуща** модни чевли
модéрен *прид.* модерен, современ — **модерна литература** модерна литература
модернизи́рам *н. с.* модернизира
moдерни́зъм *м.* модернизам
модерни́ст *м.* модернист
модернисти́чен *прид.* модернистички
моди́стка *ж.* модистка (жена што изработува модни алишта, капи)
мóдър *прид.* модар, син
мóему *зам.* **по мóему** според мене, според моето мислење
може *безл.* може, во ред — **това** ~ **да се направи** тоа може да се направи — **колкото** ~ **повече** колку што може повеќе — **колкото** ~ **по-скоро** колку што може порано; ▱ ~ **би** можеби
мозáйка *ж.* мозаик
мóзък *м.* 1) мозок — **гръбначен** ~ 'рбетен мозок; 2) мозок (како јадење) — **телешки** ~ **пане** пohован телешки мозок
мóзъчен *прид.* мозочен
мой, мóя, мóе (*мн.* **мóи**) *зам.* мој, -а, -е; мои — **моят молив**

мојот молив — **моят приятел** мојот пријател — **мои другари** мои другари — **на мое име** на мое име — **моите** (*како им.*) **моите,** моите најблиски, моето семејство; ▱ **мой човек** пријател, другар — **това си е моя работа** тоа е моја работа

мокрота́ *ж.* мокрота, наквасеност, влажност

мо́кря *ж.* мокри, кваси, влажи, наквасува

мо́кър *йрид.* воден, влажен, накиснат — **съвсем** ~ сосем влажен; ▱ ~ **от дъжд не се бои** ≃ накиснат, од дожд не се плаши — **плеснат с** ~ **чувал** ≃ удрен со воден чорап

молба́ *ж.* молба — **по ваша** ~ по ваша молба — **имам една** ~ **към вас** ≃ имам една молба кон вас — ~ **за помилване** молба за помилување — **подавам** ~ поднесувам молба (писмено барање) — **искова молба** *йрав.* тужба, тужбено барање

молдова́нин *м.* **молдова́нка** *ж.* Молдавец, Молдавка

молеку́ла *ж.* молекул

молеку́лен, молекуля́рен *йрид.* молекуларен

моле́ц *м. зоол.* (Tinea) молец — **средство против молци** средство против молци

моли́в *м.* молив — **химически** ~ хемиски молив — **цветен** ~ молив во боја

моли́вен *йрид.* што се однесува на молив — **моливна фабрика** фабрика за моливи

моли́тел *м.* **моли́телка** *ж.* молител,-ка

мо́ля *н.* 1) моли — ~ **за разрешение** молам за одобрени: — ~ **някого за извинение** молам некого за извинение (извинување); 2) молам — **седнете,** ~ ! седнете молам! — ~ **какво казахте?** молам, што рековте? — **моля** (како одговор) молам, нема за што; ‖ — **се** *йовр.* се моли

мома́ *ж.* мома, девојка

моме́нт *м.* момент, миг — **в същия** ~ во истиот момент — **удобен** ~ згоден момент — **използувам момента** го користам моментот

моме́нтен *йрид.* моментен, моментален, краток

момента́лен *йрид.* моментален

моме́я се *н. йовр.* се омомува, станува мома

мо́мин *йрид.* момин

мо́мински *йрид.* момински — ~ **години** момински години — **моминско име** моминско име

моми́нство *ср.* моминство

моми́че *ср.* 1) момиче, момиченце; 2) домашна помошничка; 3) (карта) дама

моми́ченце *ср.* момиченце, момиче, девојче

момýвам *н. нар.* живее како девојка, момува

момче́ *ср.* 1) машко дете, момче; 2) младеж; 3) момок, слуга, чирак

момче́нце *ср.* дете, момче, момченце

момче́шки *йрид.* момчешки

момчурля́к *м.* момчиште

мо́мък *м.* младич, момче

монархи́зъм *м.* монархизам

монархофаши́стки *йрид.* монархофашистички

мона́х *м.* монах, калуѓер

мона́шески *йрид.* монашки, калуѓерски

монго́лец *м.* **монго́лка** *ж.* Монголец, Монголка

монéта *ж*. монета
монéтен *ūрид*. монетарен, монетен
монúзъм *м*. *филоз*. монизам
монистúчен *ūрид*. монистички
монографúчен *ūрид*. монографски
монолúтен *ūрид*. *лиū*. монолитен; цврст, силен
монологúчен *ūрид*. монолошки
монопóл *м*. монопол — **държавен** ~ државен монопол
монополистúчен, монополистúчески *ūрид*. монополистички
монотóнен *ūрид*. монотон, едноличен, здодевен
монументáлен *ūрид*. монументален
мор *м*. мор, смртна болест
мóра *ж*. кошмар; мака
мóрав *ūрид*. виолетов, морав
морáва *ж*. зелена површина, ливада
морáл *м*. морал; дух, храброст
морáлен *ūрид*. морален — **морална подръжка** морална подршка
моралúст *м*. **моралúстка** *ж*. моралист
мóрга *ж*. мртвачница (во болница), морга
мóрда *ж*. *разг*. муцка — **цапнах го по мордата** го удрив по муцка
морé *ср*. море — **открито** ~ отворено море — **пътувам по** ~ пловам по море — **Адриатическо** ~ Јадранско Море
мóрен *ūрид*. уморен, морен
морéна *ж*. *геол*. морена
мероплáване *ср*. морепловство
мореплавáтел *м*. морепловец — **финикийците са били добри мореплаватели** Феничаните биле добри меропловци
мореплавáтелски *ūрид*. морепловен
морж *м*. *зоол*. (Trichecus rosmarus) морски коњ, морж
морзúст *м*. телеграфист, морзист
мóрков *м*. *бот*. (Dancus carota) морков
мóрски *ūрид*. 1) морски — ~ **бряг** морски брег — **морско дъно** морско дно — **морско равнище** морско ниво — **морско куче** *зоол*. ајкула — **морска сол** морска сол; 2) поморски, морнарски — **морски офицер** поморски офицер — **морско сражение** поморска битка — **морско училище** морнарско училиште; ☞ **морски вълк** *фиг*. морски волк; искусен морепловец
морфéма *ж*. *линг*. морфема
морфúн *м*. морфиум
морфинúзъм *м*. морфинизам, наркоманство
морфологúчен, морфологúчески *ūрид*. морфолошки — ~ **разбор** морфолошка анализа
морфолóгия *ж*. морфологија
моря се *н*. *ūовр*. се уморува, се изморува
морЯк *м*. морнар — **стар | опитен** ~ стар | искусен морнар
москóвец *м*. *арх*. московец, московјанец, Русин
московчáнин *м*. московјанец, московјанин, московјанка
мост *м*. (*мн*. **мóстове**) мост — **висящ** ~ висечки мост — **подвижен** ~ подвижен мост; *фиг*. мост, средство во туѓи раце
мóстра *ж*. мостра
мóстрен *ūрид*. мострен — ~ **панаир** мострен панаѓур (саем)

мо́стче *ср.* мовче
мота́я *н.* 1) мота, намотува; 2) *фиг.* мота некого, одолговлечува; || — **се** *повр.* се мота, се намотува; се врти
моти́в *м.* 1) мотив, повод; причина; 2) мотив, тема; 3) модел, мостра
мотиви́рам *н. с.* мотивира, образлага
мотивиро́вка *ж.* мотивација
моти́ка *ж.* мотика; ◻ **лозе не иска молитва, а** ~ лозјето не бара молитва, ами мотика
мотови́ла, мотови́лка *ж.* мотовило
мотоле́вя *н.* 1) мрмори, зборува нејасно; 2) работи немарно
мото́р *м.* мотор — **запалвам** ~ палам мотор — ~ **с вътрешно горение** мотор со внатрешно согорување — **бензинов** ~ бензински мотор
мото́рен *прид.* моторен — **моторна лодка** моторен чун
мотоpе́тка *ж.* мопед (мотор)
моторизи́рам *н. с.* моторизира
моторизи́ран *прид.* моторизиран — **моторизирана пехота** моторизирана пешадија
мотоцикле́т *м.* мотоцикл, мотор
мотоциклети́ст *м.* моторист
мотори́ст *м.* моторист, автомеханичар
мотри́са *ж.* моторен воз, шинобус, трамвајска кола со електромотор
мохамеда́нин *м.* **мохамеда́нка** *ж.* муслиман, муслиманка
мохамеда́нски *прид.* муслимански
мочу́рище *ср.* мочуриште
мочурли́в *прид.* мочурлив, дождлив (ден)
моше́ник *м.* расипаник, никаквец, измамник
моше́ничество *ср.* измамништво, расипаност
мощ *ж.* моќ, сила, јачина; власт
мо́щност *ж.* моќност, капацитет, сила, јачина — ~ **на мотора** сила на моторот
мра *н. в.* **умирам**
мра́вка *ж.* *зоол.* мрава, мравка; ◻ **лазят ме мравки** ме фаќаат трпки (морници)
мравуня́к *м.* мравјалник; *фиг.* мравјалник, многу народ, бркотија
мра́вчен *прид.* мравски, мравји — **мравчена киселина** *хем.* мравја киселина (мравска киселина
мра́вчи *прид.* мравски
мраз *м.* (*мн.* **мра́зове**) мраз — **голям** ~ голем мраз; ◻ **дядо Мраз** Дедо Мраз
мразови́т *прид.* многу студен, леден, мразовит
мразоустойчи́в *прид.* издржлив на студ (мраз)
мра́зя *н.* мрази, чувствува одвратност — ~ **подлеците ги** мразам подлеците
мрак *м.* мрак, темница
мракобе́сие *ср.* мракобесие
мракобе́сник *м.* мракобесник
мра́чен *прид.* 1) мрачен, темен — **мрачно подземие** мрачно подземје; 2) *фиг.* намуртен, тажен, нажален — **мрачни сили** мрачни мисли
мре́жа *ж.* мрежа; решетка, мрежа (*тех.*) — **дамска** ~ мрежа (за купување) — **телена** ~ телена мрежа — ~ **за дамски велосипед** мрежа за женски велосипед — **шосейна** ~ патна мрежа — **жп.** ~ железопатна мрежа
мре́жа *н.* мрежи (крпи) чорапи
мре́жест *прид.* мрежест

мрѐвка *ж.* дробенка, парче месо
мрѐдвам *н.* **мрѐдна** *с.* мрда, мрдне — **ни пръста си не мръдна** не мрдна ни со прст
мрѐзна *н.* мрзне, ѕемне
мрѐква се *н. йовр.* се стемнува
мрѐнкам *н.* мрмори
мрѐсен *йрид.* 1) валкан, нечист — **мръсна вода** нечиста вода — **~ въздух** нечист (загаден) воздух; 2) расипан, непристоен — **мръсни думи** непристојни зборови
мръсни́к *м.* расипаник, развратник; валкан (нечист) човек
мръсни́ца *ж.* нечиста жена; расипана жена, развратница
мръсоти́я *ж.* нечистотија
мрѐщя се *н. йовр.* се мурти, се намуртува, се лути
мря́на *ж. зоол.* (Barbus barbus) мрена
му *зам.* (*крашка дашивна форма од* **той**) му — **дадох ~ книгата** му ја дадов книгата; (со именка добива значење на посвојна заменка) — **майка ~ е учителка** мајка му е учителка
му́ден *йрид.* бавен, тромав — **~ в работата** бавен во работата
му́за *ж.* муза
музе́ен *йрид.* музејски — **музейна рядкост** музејска реткост
музе́й *м.* музеј — **археологически ~** археолошки музеј — **къща — ~** куќа-музеј, спомен-куќа
музика́лен *йрид.* музички; музикален — **~ съпровод** музичка придружба
музикално ухо музикално уво — **музикални произведения** музички дела
му́зика *ж.* музика; оркестар — **музиката като изкуство** музиката како уметност — **класическа ~** класична музика — **военна ~** воена музика, воен оркестар — **духова ~** дувачки оркестар
музика́нт *м.* музичар — **известен ~** познат музичар
музика́нтски *йрид.* 1) музичарски; 2) музикантски
музиколо́г *м.* музиколог, музички стручњак
мукава́ *ж.* картон, мукава
мукаве́н *йрид.* 1) картонски, мукавен — **мукавена кутия** картонска кутија; 2) што се однесува на картон — **мукавена фабрика** фабрика за производство на картон
му́ле *ср.* маска, муле
мундщу́к *м.* 1) *муз.* писка; 2) дел од цигарата направен од танок картон што се лапа при пушењето
муницио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* муницпски
муни́ции *мн.* муниција
му́ргав *йрид.* црномурен, мургав — **мургава мома** црномурна девојка
мусака́ *ж.* мусака
муска́л *м.* шишенце (со мирис од розово масло и сл.)
му́скул *м.* мускул
му́скулест *йрид.* мускулест
муста́к *м.* мустаќ — **мустаци** мустаќи — **~ на рак | насекомо** пипало од рак | инсект
мустака́т *йрид.* мустаќлија
мус́та́чки *мн.* мустачиња; пипала (кај инсектите или кај растенијата)
му́ся се *н. йовр. разг.* се мурти, се лути

му́тра *ж. разг.* муцка; сурат; ◻ **правя кисела** ~ правам кисело лице

му́фтаджия *м.* муфтеџија

муха́ *ж.* 1) мува — **конска** ~ коњска мува — **испанска** ~ шпанска мува; 2) мува (*в.* **катего́рия**)

му́хльо *м.* приглуп човек; мувло

мухля́свам *н.* **мухля́сам** *с.* мувлосува, мувлоса

мухоло́вка *ж.* лепило за муви

мухомо́рка *ж. бот.* отровна печурка

му́хъл *м.* мувла — **кацата мирише на** ~ кацата мириса на мувла

муцу́на *ж.* 1) муцка; 2) *разг.* муцка (несимпатична физиономија)

муча́ *н.* мука, рика

му́ша *н. в.* **му́швам**

мушама́ *ж.* 1) мушама; 2) фластер

мушаме́н *прид.* што е од мушама, мушамен

му́швам *н.* **му́шна** *с.* боцка, боцне; убодува, убоде; става (нешто некаде) — **къде съм го мушнал?** каде ли сум го ставил? — **той е мушнат с нож** тој е убоден со нож; ◻ **той си мушка носа навсякъде** тој го пика носот насекаде; || — **се** *повр.* се провира, се провре; се пробива, се пробие

муши́ца *ж.* мушичка, бубачка — **кротък като** ~ кроток како бубачка

му́шка *ж.* мушица (нишан) — **вземам на** ~ ≃ го земам на нишан

мъгла́ *ж.* магла — **над града е паднала** ~ над градот падна магла

мъгли́в *прид.* маглив; *фиг.* нејасен, конфузен

мъдре́ц *м.* 1) мудрец, паметен човек; 2) умник (заб)

мъ́дрост *ж.* мудрост, мудра мисла

мъдру́вам *н.* мудрува, филозофира

мъ́дря се *н. повр.* се држи резервисано, се држи мудро и мирно

мъ́дър *прид.* мудар, паметен, искусен, умен — **мъдро решение** мудро решение; ◻ **докато мъдрите се намъдруват, лудите се налудуваат** дури мудрите да се намудруваат, лудите ќе си го поминат векот

мъж *м.* (*мн.* **мъже́**) 1) маж, зрел човек; куражен човек; 2) маж, сопруг — **мъжът ми е лекар** мажот ми е лекар; ◻ **държавен** ~ државник

мъжа́га *ж.* мажиште

мъжде́е, мъжделе́е, мъжду́ка *н.* светка, трепка

мъждели́в *прид.* трепкав, што слабо свети

мъже́ствен *прид.* смел, храбар, мажествен, јуначки

мъжество́ *ср.* машкост, куражност, храброст

мъжка́р *м.* машко (кај животните)

мъжкара́на *ж.* машкуданка

мъ́жки *прид.* машки — **лица от** ~**пол** лица од машки пол — ~ **род** *грам.* машки род — ~ **кроят** машки кројач — **род-**

нини по мъжка линия роднини по машка линија
мъжки *прил.* машки, храбро — ~ **работим** работиме машки
мъжов *прид.* мажов
мъка *ж.* мака, напор, тешкотија — **родилни мъки** родилни маки — **върша нещо с** ~ извршувам нешто со напор
мъкна *н.* влече, носи нешто со мака ; || — **се** *повр.* се молкне, се влече — **едва се мъкна** одвај се влечам
мълва́ *ж.* непотврдена вест, фама
мълвя́ *н.* тивко зборува
мълком *прил.* со молчење, молчејќи
мълниенósен *прид.* секавичен, многу брз — **с мълниеносна бързина** со секавична брзина
мълния *ж.* молња (и молна), секавица
мълча́ *н.* 1) молчи — **мълчете!** молчете! — ~ **като гроб** молчам како гроб — **защо мълчиш?** зошто молчиш? 2) ќути, чува тајна — **мълчете си!** ќутете! не кажувајте никому ни збор!
мълчали́в *прид.* 1) молчалив (и молчелив); 2) прекутен — **мълчаливо съгласие** прекутна согласност
мълча́ние *ср.* молчење, ќутење; тишина — **гробно** ~ гробна тишина — **мълчанието е злато** молчењето е злато
мълчешка́та, мълчешко́м *прил.* *в.* **мълком**
мъмрене *ср.* карање, опоменување
мъмря *н.* 1) кара; 2) опоменува
мъни́к *м.* *нар.* кученце
мъничък *прид.* малечок, малечкав
мънкам *н.* говори уплашено и нејасно
мърдам *н.* мрда, помрднува; || — **се** *повр.* се мрда, се помрднува, се движи
мързел *м.* мрза — **хванал го мързелът** го фатила мрзата
мързела́н *м.* мрза, мрзло, мрзлив човек
мързели́в *прид.* мрзлив — **мързелива жена** мрзлива жена
мързели́вец *м.* **мързели́вка** *ж.* мрзло, мрзла
мърмо́ря *н.* мрмори
мърся́ *н.* валка; || — **се** *повр.* се валка
мъртве́ц *м.* мртовец, покојник
мъртве́шки *прид.* мртовечки
мъртви́ло *ср.* мртвило, монотонија
мъртвороде́н *прид.* мртвороден
мъртъв *прид.* мртов; ◻ **мъртва кост** мртва коска — ~ **сезон** мртва сезона — ~ **капитал** мртов капитал — **мъртва природа** мртва природа
мърша *ж.* 1) мрша, леш, пцовисано животно; 2) безживотен човек
мършав *прид.* мршав, слаб, испиен
мършаве́я *н.* слабее, ослабува
мъст[1] *ж.* одмазда
мъст[2] *ж.* шира
мъсти́тел *м.* *арх.* одмаздник
мъсти́телен *прид.* одмаздннички
мъстя́ *н.* *в.* **отмъща́вам**
мътен *прид.* матен — **мътна вода** матна вода; ◻ **ловя риба в мътна вода** лови риби во матна вода
мътени́ца *ж.* 1) матеница; 2) матна течност
мъти́лка *ж.* талог, тиња,

мътя *н.* 1) мати, меша; 2) *фиг.* растресува, раздвижува; 3) лежи на јајца; 4) *фиг.* крои, планира

мъх *м.* 1) *бот.* (Muskus) мов; 2) нежни влакна на брада (штоф и сл.)

мъхнáт *прид.* мовлив

мъча *н.* мачи, измачува; || — **се** *повр.* се мачи, се измачува, се обидува

мъчен *прид.* мачен, тежок, напорен — **мъчни задачи** тешки задачи

мъчéние *ср.* мачење, измачување

мъченúк *м.* маченик

мъченúчески *прид.* маченички

мъчúлище *ср. разг.* мачилиште

мъчúтел *м.* мачител

мъчúтелен *прид.* мачен, тежок — **мъчителна гледка** мачна глетка

мъчнотúя *ж.* тешкотија, мачнотија

мъчно *прил.* мачно, тешко — **мъчно се бяга нагоре** тешко се трча нагоре

мюсюлмáнин *м.* муслиман

мющерúя *м.* муштерија, клиент

мя́зам *н. дијал.* личи, прилега, мјаса — **на нищо не мяза** на ништо не личи

мя́ра *ж.* мера, мерка — **без** ~ прекумерно, без мерка

мя́рвам се *н.* **мя́рна се** *с. повр.* се појави за миг; се задава, се зададе

мя́рка *ж.* (*мн.* **мéрки**) мера, размер — **мерки за повърхност** мери за површина — **направен по** ~ направен по мера — **вземам мерки** преземам мерки — **предпазни мерки** мерки на претпазливост

мя́ркам *н.* **мя́рна** *с.* 1) покажува (нешто за миг), покажа; 2) забележува, забележа; 3) мерка, крои, планира, има намера

мя́ркам се *н.* **мя́рна се** *с. повр.* *в.* **мя́рвам се**

мя́сто *ср.* место; службено место; плац; седиште — **има ли ~и за мене?** има ли место и за мене?—**хората по тези места** луѓето од овие места — **дворно** ~ дворно место — **вакантно** ~ вакантно место — **намерил е добро** ~ нашол добро место — **няма** ~ **за съмнение** нема место за сомневање; □ **не ме сърта на едно** ~ не можам да се свртам на едно место — **тъпча на едно** ~ тапкам на место

мя́там *н.* **мéтна** *с.* фрла, фрли, метне; префрлува, префрли; фрла — ~ **диск** фрлам диск — ~ **палтото на рамото си** го префрлувам палтото на рамо — **метни връз мене и одеялото** фрли го на мене и ќебето; || — **се** *повр.* се метка се префрла (на сон); се метнува на некого, личи, прилега — **метнал се на баща си** се метнал на татко си

мяýкам, мяýча *н.* мјаука

мях *м.* 1) мев — **мехът е от овча кожа** мевот е од овча кожа; 2) *разг.* стомак, мев — **отпуснал** ~ **като чорбаджия** го пуштил мевот како чорбаџија

Н

на *пред.* 1) на (посесивно значење) — **къщата ~ баща ми** куќата на татко ми — **жители ~ София** жители на Софија — **началник ~ отдел** началник на оддел — **министър ~ просвета** министер на просветата — **аз съм син ~ Ивана Иванов** јас сум син на Иван Иванов; 2) на (место) — **~ стената** на ѕидот — **~ тавана** на таванот — **седя ~ стола** седам на столот; 3) на (за искажување на датив) — **кажете ~ всички** кажете им на сите — **дай това ~ мама** дај ѝ го ова на мама — **кажи ~ Иван да дойде** речи му на Иван да дојде — **~ него** нему — **~ нас** нам — **~ тях** ним; 4) во, на — **отивам ~ война** одам на војна — **излязохме ~ двора** излеговме во дворот — **казах го ~ шега** го реков на шега — **сега е ~ мода** сега е во мода; 5) на (време, возраст) — **~ третия ден** на третиот ден — **~ Първи май** на Први мај — **роден ~ 12 септември** роден на 12 септември — **~ млади години** на млади години — ▱ **~ колко години си?** колку години имаш?; 6) на (начин) — **~ бърза ръка** на брза рака — **продавам ~ метър** продавам на метар — **продавам ~ едро и дребно** продавам на големо и мало — **~ мои разноски** на моја сметка; 7) на — **сказка ~ френски език** предавање на француски јазик — **свиря ~ китара** свирам на гитара — **пиша ~ машина** чукам (пишувам) на машина — **отивам ~ работа** одам на работа; 8) на, по — **~ глава** на глава; ▱ **купих го ~ вехто** го купив на старо — **~ вяра** на доверба — **черно ~ бяло** црно на бело — **свиря ~ цигулка** свирам на виолина — **~ гладно сърце** на гладно срце — **~ оръжие!** на оружје! — **~ дясно!** надесно! (команда) — **~ добър път!** среќен пат! добар пат! — **~ добър час!** со здравје!

на́ *частица, разг.* 1) на, еве, земи, ете — **~ ти пари за тетрадка!** еве (на) ти пари за тетратка — **здрав беше до вчера, ама ~!** здрав беше до вчера, ама ете (на)!

наба́вям *н.* **наба́вя** *с.* набавува, набави — **тази книга мъчно може да се набави** оваа книга тешко може да се набави

набáрвам *н.* **набáрам** *с.* набара, најде (со мака) — **едвам набарах в тъмнината кибрита** одвај го најдов кибритот во темницата — **набарах ги в кръчмата** ги најдов во крчмата

на́бе́г *м.* препад (изненаден напад)

набеде́н *прид.* 1) набеден, неправедно обвинет; 2) *фиг.* набеден — **~ поет** набеден поет

набедя́вам *н.* **набедя́** *с.* набедува, набеди — **набедиля**

прислужника, че е открад-нал парите го набедиле слу-жителот дека ги украл парите

набе́лвам *н.* **набе́ля** *с.* излу-пува, (из)лупи — **набелихме цяла́ кофа картофи** излу-пивме цела кофа компири; на-белува, набели (лице)

набеля́звам *н.* **набеле́жа** *с.* набележува, набележи

наби́вам *н.* **наби́я** *с.* 1) забива, забие — ~ **в земята кол** забивам колец в земја; 2) кове, закове; 3) (ис)тепа — **той добре го наби** тој добро го истепа; 4) *разг.* тепа, по-бедува, победи; || — **се** *йовр.* се натрапува, се натрапи

наби́рам *н.* **набера́** *с.* 1) ѕбира, собира, набира, набере — ~ **доброволци** збирам добро-волци — **набра ли череши?** набра ли цреши? 2) *йечаш.* набира, слага — **набрал е целия текст** го набрал це-лиот текст; 3) натрупува; 4) набира, прави фалти; 5) *мед.* набере, загнои

набира́ч *м.* **набира́чка** *ж.* *йечаш.* слагач, слагачка

наби́т *йриg.* 1) набиен, натапкан; 2) густ, чест; 3) здрав, силен; ▱ **набито око** ≃ остро око

наби́чвам *н.* **наби́ча** *с.* *в.* **би́ча**

наближа́вам *н.* **наближа́** *с.* (се) наближува, (се) наближи

набли́зо, набли́зко *йрил.* на-близу, близу

наблюда́вам *н.* посматра, набљу-дува, гледа внимателно — **на-блюдавал ме е отдалече** ме набљудувал оддалеку

наблюда́тел *м.* **наблюда́телка** посматрач, набљудувач

наблюда́телен *йриg.* посмат-рачки, набљудувачки — **на-блюдателна кула** набљуду-вачка кула

наблюда́телница *ж.* осматра-чница, набљудувачница

наблюде́ние *ср.* посматрање, набљудение, надзор

наблъ́сквам *н.* **наблъ́скам** *с.* набапкува, набапка, наполнува — **наблъскаха ги във ва-гоните като говеда** ги на-бапкаа во вагоните како го-веда

набля́гам *н.* **набле́гна** *с.* 1) притискува, притисне; 2) *фиг.* настојува, инсистира — ~ **особено на този въпрос** особено настојувам за тоа прашање

набо́ждам *н.* **набода́** *с.* издуп-чува, издупчи; набодува, на-боде — ~ **месо с вилица** набодувам месо на вилуш-ка; || — **се** *йовр.* се набо-дува, се набоде, се боцнува, се боцне

набо́жен *йриg.* набожен, по-божен

набо́жност *ж.* набожност, по-божност

набоклуча́вам *н.* **набоклуча́** *с.* изнаправи ѓубре

наболя́ва ме *н.* ме наболува; **наболял въпрос** болно пра-шање

на́бор *м.* 1) *воj.* годиште — **ние сме един** ~ ние сме исто годиште; 2) *разг.* врсник — **здрасте, наборе!** здраво, вр-снику!; 3) слог, набор (печа-тарски); 4) набор (на фустан и сл.)

на́борен *йриg.* 1) што се одне-сува на исто годиште — **наборна комисия** регрутна

комисија; 2) што се однесува на печатарски слог

набраздя́вам *н.* **набрзадя́** *с.* 1) набраздува, набразди; 2) се намуртува

набра́н *йрид.* набран

наброя́вам *н.* **наброя́** *с.* 1) набројува, наброи, исплатува, исплати; 2) има на број

набрѐчкан *йрид.* набрчкан, што има брчки на челото

набрѐчквам *н.* **набрѐчкам** *с.* набрчкува, набрчка; се намурти

набу́твам *н.* **набу́там** *с.* 1) набутува, набута; 2) пронајдува, изнајдува; напипува набавта

набу́хвам *н.* **набу́хам** *с.* набувтува, набувта, исполнува, исполни

набу́чвам *н.* **набу́ча** *с.* наденува, надене; забуцува, забуца; набодува, набоде, забива, забие — **ще набуча тези колци** ќе ги забуцам овие колци — **турците го набучиха на кол** Турците го наденаа на колец

набѐбвам *н.* **набѐбна** *с.* набабрува, набабри; набабнува, набабне; стасува, стаса (за тесто) — **дъската е набъбна̀ла от дъжда** штицата набабнала од дождот

набѐбрям (се) *н.* **набѐбря (се)** *с.* *йовр.* се (из)назборува

набѐрже, набѐрзо *йрил.* набрзина — **хапна ~ и излезе** касна нешто набрзина и излезе

набѐрквам *н.* **набѐркам** *с.* 1) начнува, начне — **набъркал сладкото** го начнал слаткото; 2) вмешува; ‖ — **се** *йовр.* се вмешува, се вмеша

набѐрчвам *н.* **набѐрча** *с. в.* **набрѐчквам**

набѐхтвам *н.* **набѐхтя** *с.* 1) *дијал.* изнатепува, изнатепа; 2) набувтува, набувта; изнаполнува, изнаполни

нава́ждам[1] *н.* **нава́дя** *с.* (из)навадува, (из)навади (вади многу нешто)

нава́ждам[2] *н.* **на́вадя** *с.* навадува, навади (цвеќе) — **навадихте ли градината?** ја навадивте ли градината?

нава́ксвам *н.* **нава́ксам** *с.* наваксува, навакса

нава́лица *ж.* навалица, навала

наваля́ва *н.* **навали́** *с.* (из)наврнува, (из)наврне (снег, дожд)

нава́лям *н.* **наваля́** *с.* навалува, навали

наваро́свам *н.* **наваро́сам** *с.* изнаваросува, изнавароса

наваря́вам *н.* **наваря́** *с.* (из)наварува, (из)навари; ‖ — **се** набабрува од варење

наведнѐж, наведна́ж *йрил.* наеднаш, одеднаш

навéждам *н.* **наведа́** *с.* 1) наведнува, наведне; ‖ — **се** *йовр.* се наведнува, се наведне

навéки *йрил.* навек, засекогаш

на́вéс *м.* настрешница, сушина, стреа; цирада за кола

навéсвам *н.* **навéся** *с.* (из)наобесува, (из)наобеси — **навесил дрипи по цялата стая** изнаобесил партали по целата соба

навестя́вам *н.* **навестя́** *с.* посетува, посети, обиколува, обиколи (некого) — **ще те навестя утре** ќе те посетам утре

навечéрие *ср.* ден спроти некој важен настан — **в навечери-**

ето на великите събития спроти големите настани

навечéрям се *с. йовр.* се навечера

навѝвам *н.* **навѝя** навива, навие — **~ часовник** навивам часовник

навѝвка *ж. ел.* навивка

навигациóнен, -óнна, -óнно *йрид.* навигационен

нáвик *м.* навик(а) — **добър ~** добра навика — **навикът е втора природа** навиката е втора природа — **по ~** по навика

навѝквам[1] *н.* **навѝкам** *с.* навикува, навика; кара некого; поканува мнозина

навѝквам[2] *н.* **навѝкна** *с.* (се) навикнува, (се) навикне

навѝкнал *йрид.* навикнат, рутиниран

навѝляк *м. нар.* навилец (сено колку што може да се крене наеднаш со вила)

навѝнтвам *н.* **навѝнтя** *с.* зашрафува, зашрафи

навѝрам *н.* **наврá** *с.* вовира, вовре; спикува, напикува, навре — **навирам си носа в чужди работи** си го вовирам носот во туѓи работи — **ще го навра в миша дупка!** ќе го напикам во дупка од глушец! — **наврях си панталоните и излязох** ги наврев панталоните и излегов; || — **се** *йовр.* се вовира

навѝрвам, навѝрям *н.* **навѝря** *с.* надигнува, надига, надигне, крева, крене — **навирих стомната да пия** ја надигнав стомната да пијам — **навирил нос** го кренал носот; || — **се** *йовр.* се прави важен

навѝсвам *н.* **навѝсна** *с.* нависнува, нависне

навлажнявам *н.* **навлажня́** *с.* навлажнува, навлажни

навлѝзам *н.* **навля́за** *с.* навлегува, навлезе — **в стаята навлезе дим** во собата навлезе чад

навлѝчам *н.* **навлекá** *с.* 1) внесува, внесе — **~ кал** внесувам кал; 2) довлекува, довлече; 3) обува, обуе; облекува, облече (чевли, алишта); 4) предизвикува (против себе), навлекува, навлече (на себе) — **навличам върху себе си народното презрение** го навлекувам на себе народниот презир; || — **се** *йовр.* премногу се облекува

навнáсям *н.* **навнесá** *с.* (из)навнесува, (из)навнесе

наводнéние *ср.* поплава — **голямо ~** голема поплава

наводня́вам *н.* **наводня** *с.* 1) поплавува, поплави, покрива со вода; 2) *фиг.* преплавува (пазар со стока)

навóзвам се *н.* **навóзя се** *йовр.* се навозува, се навози

навóй *м.* завивки, објала

навóсъчвам *н.* **навосъчá** *с.* навосочува, навосочи

наврéд *йрил.* наѕекаде

наврéменен, -енна, -енно *йрид.* навремен, -а, -о

наврéмени *йрил. нар.* одвреме навреме, повремено

навременя́вам *н.* **навременя́** *с.* се доближува, се доближи до определениот ден — **тя е навременила** време ѝ е да се породи (да роди)

наврѐх *йрил. нар.* 1) на самиот врв; 2) на самиот ден, токму

на тој ден — ~ **Коледа** на ден Божиќ

наврѣщам *н.* **наврѣна** *с.* 1) враќа, врати многу работи; 2) *нар.* одвраќа добиток од штета

нався́къде *прил.* насекаде

наву́ща *мн.* објала, крпи што се ставаат на нозе наместо чорапи

навѣждам *н.* **навѣдя** *с.* изведува, изведе; намножува, намножи (пилиња и сл.); ~ **се** *повр.* се намножува, се намножи, се размножува, се размножи

навѣн, навѣнка *прил.* 1) вон, надвор; 2) однадвор; ☐ **навън** надвор!

навѣрвям *н.* **навѣрвя** *с.* нанижува, нанижe

навѣрзвам *н.* **навѣржа** *с.* заврзува, наврзе, исповрзува

навѣртам *н.* **навъртя́** *с.* врти, навртува (шраф, бургија и сл.)

навѣртам се *н.* **навъртя́ се** *повр.* (се) навраќа, наминува, намине; се наоѓа близу

навърша́вам *н.* **навърша́, навърше́я** *с.* овршува, оврши — **навършахме 100 кофи жито** овршивме 100 кофи жито

навѣршвам *н.* **навѣрша** *с.* навршува, наврши — **навършиха се пет години** се навршија пет години

навѣсвам, навѣсям се *н.* **навѣся се** *с. повр.* се намуртува, се мурти, се намурти

навѣсен *прид.* намуртен

навѣтре *прил.* внатре, навнатре — **скрил се** ~ **в гората** се скрил внатре во шумата — **вратата се отваря** ~ вратата се отвора навнатре; ☐ **вземам нещо навътре** си земам нешто при срце

навя́вам *н.* **наве́я** *с.* 1) навева, навее; 2) навестува, навести, потсетува, потсети

навя́рно *прил.* веројатно, изгледа

навя́хвам *н.* **наве́хна** *с.* шинува, шине; исчашува, исчаши — **навяхнах си ръката** си ја шинав раката

нага́ждам *н.* **наго́дя** *с.* приспособува, приспособи; нагодува, нагоди; ‖ — **се** *повр.* се приспособува, се приспособи

нага́звам *н.* **нага́зя** *с.* загазува, (за)гази, зацапува, зацапа — **нагазих в калта** загазив во калта

наги́зден *прид.* дотеран, нагизден

наги́здвам се *н.* **наги́здва се** *с. повр.* се дотерува, се дотера, се нагиздува, се нагизди

нагла́са *ж.* 1) договор; 2) дотерување, штимување; звучна вилушка.

нагласе́н *прид.* 1) нагласен, дотеран; 2) подготвен, среден, уреден; 3) наместен, подготвен однапред; фалсификуван, лажиран; 4) курдисан

наглася́вам *н.* **нагнася́** *с.* нагласува, нагласи; подготвува, подготви; дотерува, дотера; *фиг.* измислува, измисли

нагле́д[1] *прил.* на изглед, на прв поглед

нагле́д[2] *м.* визуелна слика, конкретна слика

нагледва́ч нагледувач, контролор

нагле́ден *прид.* нагледен, јасен, конкретен, сликовит — **нагледни пособия** нагледни средства; ☐ **нагледна агитация** нагледна агитација

нагле́дно *прил.* нагледно, јасно, сликовито
нагле́дност *ж.* нагледност — **~ в обучението** нагледност во наставата
нагле́ждам *н.* **нагле́дам** *с.* нагледува, контролира, врши контрола; || — **се** *повр.* се нагледува, не може очите да ги оддели од нешто
на́глост *ж.* бесрамност, дрскост
нагнета́тел *м.* *тех.* набивач, нагмечувач, нагнетувач
нагни́ва *н.* **нагни́е** *с.* нагнива, нагние, почнува да гние
нагни́там *н.* **нагнета́** *с.* нагнетува, нагнете; набива, набие (земја и сл.)
нагова́рям *н.* **нагово́ря** *с.* 1) (се) (из)назборува, (се) изнакажува; 2) наговорува, наговори — **наговорил го да заведе дело против нас** го наговорил да поведе спор против нас; || — **се** *повр.* се договара, тајно се спогодува
наго́н *м.* инстинкт, нагон
наго́ре *прил.* 1) нагоре — **вдигам ~** дигам нагоре; 2) повеќе — **деца на шест години и ~** деца од шест години и повеќе
наго́рен *прид.* нагорен, стрмен
нагорещѐн *прид.* врел, вжештен
нагорещя́вам *н.* **нагорещя́** *с.* вжештува
наго́рнище *ср.* нагорниште
нагорча́вам *н.* **нагорча́** *с.* нагорчува
наго́твям *н.* **наго́твя** *с.* наготви, изнаготви
награ́бвам *н.* **награ́бя** *с.* (се) (из)награбува, (се) (из)награба
награ́да *ж.* награда — **парична ~** парична награда — **присъждам ~ на** доделувам награда на . . .
награде́н *прид.* награден
награжда́вам *н.* **наградя́** *с.* наградува, награди
награжда́ване *ср.* наградување
награфя́вам *н.* **награфя́** *с.* (ис)црта, исцртува (рубрики)
нагре́бвам *н.* **нагреба́** *с.* нацрпува, (на)црпи
нагрева́тел *м.* грејач, бојлер — **елекрически ~** електричен грејач
нагре́вен *прид.* што грее, што се загрева
нагри́звам *н.* **нагри́за** *с.* нагризува, нагризе
нагрубя́вам *н.* **нагрубя́** *с.* навредува, навреди
нагръ́дник *м.* наградник (предниот дел од кошула); предниот дел од коњски ам
нагря́вам *н.* **нагре́я** *с.* стоплува, стопли, затоплува, затопли
нагря́вка *ж.* нагревање (заради лечење), зрачење со кварцна ламба
нагъ́вам *н.* **нагъ́на** *с.* 1) извиткува, извитка; набира, набере; 2) принудува, принуди; 3) се нафрлува (на јадење) — **нагъвай на топлия хляб!** лапај бел леб!
на́гъл *прид.* безобразен, невоспитан
нагъ́лтвам *н.* **нагъ́лтам** *с.* наголтува, наголта; || — **се** *повр.* се наголтува, се наголта
нагъ́нат *прид.* извиткан, истуткан, избрчкан
нагъ́рбвам се *н.* **нагъ́рбя се** *повр.* (се) нагрбува, (се) нагрби; презема, преземе (одговорност, задача и сл.)
над *прид.* 1) над — **летя ~ гра а** летам над градот — **~**

нулата над нулата — **имам власт ~ някого** имам власт над некого; 2) преку, повеќе од, над — **чаках ~ три часа** чекав повеќе од три часа — **тук има ~ десет кола сено** овде има над десет коли сено; 3) врз — **мисля ~ нещо** мислам врз нешто; — **работя ~ нов научен труд** работам врз нов научен труд

надáвам *н.* **надáм** *с.* 1) дава многу, изнадава, изнададе; 2) извикува, (из)вика ~ **вик** извика

надалéко, надалéч, надалéче *прил.* надалеку, далеку — ~ **един от друг** далеку еден од друг — **той отиде много ~ със своите шеги** тој претера со своите шеги

нáдали *прил.* којзнае, не се знае, сомнително е — **той ~ ще дойде** којзнае дали тој ќе дојде — ~ **ще успея** којзнае дали ќе успеам

надарéн *прид.* надарен, талентиран

надарéност *ж.* надареност, дарба, талент

надарявам *н.* **надаря́** *с.* надарува, надари — **природата го е надарила с изключителни способности** природата го надарила со исклучителни способности; 2) дава дар (дарува)

надбъ́бречен *прид.* надбубрежен — **надбъбречна жлеза** надбубрежна жлезда

надбя́гвам *н.* **надбя́гам** *с.* надбегува, надбега; престасува, престаса; наттрчува, наттрча

надбя́гване *ср.* трка, натпревар во трчање — **конни надбягвания** коњски трки — **колоездачни надбягвания** велосипедиски трки — **~с препятствия** трка со пречки, стиплчез

нáдве *прил.* надве — **раздели ~** раздели надве

нáдве-нáтри *прил.* надве-натри, на брзина, како било

надвéсвам *н.* **надвéся се** *повр. с.* се надвиснува, се надвисне, се наведува, се наведи

нáдвечер *прил.* приквечерина, приквечер

надви́вам *н.* **надви́я** *с.* победува, победи

надви́квам *н.* **надви́кам** *с.* надвикнува, надвикне

надви́свам *н.* **надви́сна** *с.* *в.* **надвéсвам**

надвишáвам *н.* **надвишá** *с.* надвишува, надвиши; надминува, надмине — **разходите не ще надвишат сумата 500 лева** расходите нема да ја надминат сумата од 500 лева

надвлáстен *прид.* семоќен, што има власт над сите

надгрóбен *прид.* надгробен — **надгробно слово** посмртен говор

наддáвам *н.* **наддáм** *с.* 1) наддава, наддаде; 2) добива во тежина; 3) уплатува, уплати повеќе

наддáване *ср.* наддавање, лицитација

наддавáч *м.* наддавач, лицитант

надделя́вам *н.* **надделéя** *с.* победува, победи, совладува, совлада — **правдата ще надделее** правдата ќе победи

наддýмвам *н.* **наддýмам** *с.* надзборува

надебеля́вам[1] *н.* **надебеле́я** *с.* се здебелува, се здебели
надебеля́вам[2] *н.* **надебеля́** *с.* здебелува, здебели (нешто)
надебеле́ние *ср.* задебелување, подебел дел од нешто
наде́жда *ж.* надеж — **напразна ~** залудна надеж — **има ли някаква ~ за успех?** има ли некаква надеж за успех? — **храня надежди** живеам со надеж — **той не оправда надеждите** тој не ги оправда надежите
наде́жден *йрид.* надежен, сигурен, верен — **~ приятел** верен пријател — **надеждна опора** сигурна поткрепа, опора (поддршка)
на́деница *ж.* танок колбас
надживя́вам *н.* **надживе́я** *с.* надживува, надживее
надж ѝнвам *н.* **надж ѝня** *с.* наджние
надзе́мам *н.* **надзи́мам** *с.* надзема, надземе, зема повеќе отколку што треба
надзира́вам *н.* надзира, надгледува, контролира, врши надзор
надзира́тел *м.* надзирател, контролор
надзира́телски *йрид.* надзирателски — **надзирателска заплата** надзирателска плата
надзо́р *м.* надзор, контрола — **санитарен ~** санитарна контрола — **под строг ~** под строг надзор
надзо́рник *м.* контролор, инспектор
надз ѐрвам, надз ѐртвам, надз ѐртам *н.* **надз ѐрна** *с.* ѕирнува, ѕирне — **той дори не е надзърнал в книгата си** тој дури и не ѕирнал во својата книга
нади́гам *н.* **нади́гна** *с.* крева, крене, дига, дигне; надигнува, надига, надигне; || **— се** *йовр.* се надигнува, се надигне; се дига, се крева; се надува, се перчи
надигра́вам *н.* **надигра́я** *с.* надигрува, надигра; победува, победи (во игра)
нади́плям *н.* **нади́пля** *с.* здиплува, здипли, прави на дипли; плисира
нади́ре *йрил.* *дијал.* назад — **врщам ~** враќам (назад)
нади́швам се *н.* **нади́шам се** *с.* *йовр.* се (из)надишува, се (из)надиши
надкла́сов *йрид.* наткласен
надколе́нен *йрид.* што е над колена
надкоре́мен *йрид.* надстомачен, што е над стомак
надле́жен *йрид.* надлежен, соодветен — **с надлежно внимание** со соодветно внимание
надл ѐгвам *н.* **надл ѐжа** *с.* надлажува, надлаже
надл ѐж *йрил.* вдолж, надолго — **~ и нашир** насекаде, на сите страни
надл ѐжен *йрид.* надолжен — **~ разрез** надолжен пресек
надме́нен, -е́нна, -е́нно *йрид.* надмен, надуен — **надменни хора** надмени луѓе
надмина́вам *н.* **надми́на** *с.* надминува, надмине — **ученикът надмина учителя** ученикот го надмина учителот
надмо́щен *йрид.* надмоќен
надмо́щие *ср.* надмоќност — **печеля ~** добивам надмоќност
надни́квам, надни́чвам *н.* **надни́кна** *с.* ѕирка, ѕирне

надничáр *м*. **надничáрка** *ж*. надничар,-ка

наднóрмен *йрид*. што е над норма

наднóрменик *м*. работник што ја натфрла нормата

надобрýвам се *н*. *йовр*. се наживее, проживее добро

надокáрвам *н*. **надокáрам** *с*. надотерува, надотера, многу донесува

надóлнище *ср*. надолниште

надóлу *йрил*. надолу, прудолу, удолу — **спускам се ~** се спуштам надолу — **~ с главата** со главата надолу — **малко по-надолу** малку понадолу

надоя́вам *н*. **надоя́** *с*. 1) изнамолзува, изнамолзе; 2) надојува, надои (дете); ‖ — **се** *йовр*. (се)набабрува

надпартúен *йрид*. натпартиски, вонпартиски

надпúвам се *н*. **надпúя се** *йовр*. се натпива, се натпреварува во пиење

надпúсвам *н*. **надпúша** *с*. 1) натпишува, натпише, адресира; 2) натпишува повеќе отколку што треба, натпишува во сметката

надплáщам *н*. **надплáтя** *с*. натплатува, натплаќа, натплати, преплати

надплýвам *н*. натплива (некого)

надпревáрвам *н*. **надпревáря** *с*. надминува, надмине — **не можаха да го надпреварят** не можеа да го надминат

натпревáрване *ср*. натпреварување, натпревар — **~ във въоръжаването** трка во вооружувањето

надпрепýскам се *н*. **надпрепýскам се** *с*. *йовр*. се натпреварува во трки со коњи, се наттрчува на коњи

надпя́вам *н*. **надпéя** *с*. натпева, натпее (некого)

надрáсквам *н*. **надрáскам** *с*. надраскува, надраска, напишува немарно

надрáствам *н*. **надрастá** *с*. надраснува, надрасне (некого)

надребня́вам *н*. **надребня́** *с*. ситни, иситнува, иситни

надря́мвам се *н*. **надрéмя се** *с*. *йовр*. се надремува, се надреме

надскáчам *н*. **надскóча** *с*. натскокува, натскока (некого)

надслóв *м*. наслов (*в*. **заглáвие**)

надслóвен *йрид*. насловен

надсмúвам се *н*. **надсмéя се** *с*. *йовр*. се подбива, се подбие (со некого)

надстрóйка *ж*. 1) *филоз*. надградба; 2) надградба (на куќа)

надстроя́вам *н*. **надстроя́** *с*. надградува, надгради — **~ етаж** надградувам кат

надтúчвам *н*. **надтúчам** *с*. наттрчува, наттрча

надýвам *н*. **надýя** *с*. надува, надуе; *фиг*. преувеличува

надýмвам *н*. **надýмам** *с*. наговара, наговори — **надумах го да дойде с нас** го наговорив да дојде со нас

надýпчвам *н*. **надýпча** *с*. надупчува, надупчи

надýт *йрид*. надуен; дебел; 2) *фиг*. надуен, важен; — **~ стил** бомбаст стил

надýтост *ж*. 1) надуеност, арогантност; 2) помпезност (во стилот)

надýшвам *н*. **надýша** *с*. надушува, надуши

надхвърлям *н.* **надхвърля** *с.* 1) натфрлува, натфрла, натфрли; 2) префрлува, префрли — **те редовно надхвърлят нормата** тие редовно ја натфрлуваат нормата

надхитрявам, надхитрям *н.* **надхитря** *с.* надмудрува, надмудри, надитрува, надитри; || — **се** *йовр.* се надмудрува

надценявам *н.* **надценя** *с.* натценува, натцени — ~ **силите си** си ги натценувам силите

надчитам *н.* **надчета** *с.* натчитува, натчита (некого)

надълбоко *йрил.* длабоко, во длабочина, задлабочено

надълго *йрил.* надолго, опширно

надъхвам *н.* **надъхна** *с.* вдахнува, вдахне, инспирира; ука, укне

надявам *н.* **надяна** *с.* 1) наденува, надене; 2) обува, обуе, облекува, облече (алишта, чевли)

надявам се *н.* *йовр.* се надева, смета (на нешто или некого) — **надявам се, че ще замина заедно с вас** се надевам дека ќе заминам заедно со вас

надясно *йрил.* надесно, вдесно — **надясно!** *воj.* на десно! — ~ **равнис!** *воj.* на десно равнајс!

наедно *йрил.* заедно, наедно

наеднъж *йрил.* *в.* **веднъж**

наежвам се *н.* **наежа се** *с.* *йовр.* се наежавува, се наежави

наежен *йрид.* наежен

наелектризирам *н.* *с.* наелектризира

наем *м.* наем, кирија, станарина — **давам стая под** ~ издавам соба под наем — **високи наеми** високи наеми

наемам *н.* **наема** *с.* зема (зеде) под наем; || — **се** *йовр.* се прифаќа, се зазема за, презема на себе

наемател *м.* наемател,-ка, кирација

наемен *йрид.* наемен

наемник *м.* наемник

наемодател *м.* наемодавец (и наемодател), газда

наемодателка *ж.* наемодателка, газдарица

наесен *йрил.* наесен — ~ **ще започна отново работа** наесен ќе почнам пак да работам

нажален *йрид.* нажален, жален, тажен

нажаленост *ж.* нажаленост, тага, жалост

нажалявам *н.* **нажаля** *с.* нажалува, нажали

нажежавам *н.* **нажежа** *с.* нажежува, нажеже; усвитува, усвити

нажежен *йрид.* усвитен — **нажежено желязо** усвитено железо

нажулвам, нажулям *н.* **нажуля** *с.* 1) нажулува, нажули; трие, истрие; 2) натепува, натепа; || — **се** *йовр.* се (из)нашлака; се изнапива

назад *йрил.* назад — **връщам се** ~ се враќам назад — **взема си думата** ~ си го земам зборот назад

назадничав *йрид.* назаден, реакционерен

наза́лен *прид.* назален — **назални гласни** назални вокали (самогласки)

назва́ние *ср.* назив, име (на предмет или појава) — **географски названия** географски називи — **под това** ~ под тој назив

наздра́ве! *прил.* наздравје!

наздра́вица *ж.* здравица — **пия** ~ **за нашето приятелство** пијам здравица за нашето пријателство

на́земи *прил. нар.* наземи, долу

назида́ние *ср.* поука, пример — **неговият пример да служи за** ~ неговиот пример да служи како поука

назида́телен *прид.* поучен — ~ **пример** поучен пример

назнача́вам *н.* **назнача́** *с.* 1) назначува, назначи, поставува, постави, наименува — **назначиха го учител** го назначија за учител; 2) *рет.* определува, закажува, договорува — ~ **среща** закажувам состанок

назначе́ние *ср.* 1) назначување, поставување; 2) намена

назова́вам *н.* **назова́** *с.* 1) нарекува, нарече; дава прекар; 2) прозива, прозове

назря́вам *н.* **назре́я** *с.* назрева, назрее

назря́л *прид.* зрел, узреан, актуелен — ~ **въпрос** актуелно прашање

назу́брям *н.* **назу́бря** *с. разг.* набубува, набуба, научува напамет — **назубрил си е урока** ја набубал својата лекција

назъ́бен *прид.* назабен, запчест

назъ́бвам *н.* **назъ́бя** *с.* назабува, назаби, прави запци (на нешто)

назъ́ртам *н. в.* **надзъ́ртам**

найвен *прид.* наивен — **наивно дете** наивно дете

найвник *м.* наивник

наигра́вам се *н.* **наигра́я се** *с. повр.* се (из)наигрува, се (из)наигра

наизвли́чам *н.* **наизвлека́** *с.* извлекува, извлече (многу)

наизли́заме *н.* **наизле́зем** *с.* наизлегуваме, излегуваме (сите), наизлеземе

наизу́ст *прил.* напамет, наизуст

наизустя́вам *н.* **наизустя́** *с.* учи, научува, научи (напамет); ◻ **говоря** ~ зборувам напамет (без документација)

наименова́ние *ср.* назив, име

найстина *прил.* навистина — ~ **ли?** навистина?

най (честица за правење суперлатив) нај — ~ **-добър** најдобар — ~ **-добре** најдобро — ~ **-лесен** најлесен — ~ **-бърз** најбрз — ~ **-малко** најмалку — ~ **-голяма скорост** најголема брзина — **обичам** ~ **-много** најмногу сакам

найло́н *м.* најлон

найло́нов *прид.* најлонски, од најлон — **найлонови чорапи** најлонски чорапи, чорапи од најлон

наказа́ние *ср.* 1) казна — **смъртно** ~ смртна казна — **телесно** ~ телесна (физичка) казна — **излежавам** ~ издржувам казна (во затвор); 2) *фиг.* мака, незгода, тешкотија, казна — **да слушвам докрай сказката му беше цяло** ~ **за мене** да го слушам неговото предавење до крај за мене беше вистинска казна

наказа́телен *прид.* казнен, кривичен — ~ **закон** кривичен закон — **наказателно право** кривично право — **наказателно дело** кривично дело — **наказателни мерки** казнени мери — **11-метров ~ удар** *сп.* пенал — **наказателно поле** *сп.* казнен простор

нака́звам[1] *н.* **нака́жа** *с.* казнува, казни; накажува, накаже — **се** *повр.* се (на)мачува, се (на)мачи

нака́звам[2] *н.* **нака́жа** *с.* (из)накажува, (из)накажа

наказу́ем *прид.* казнив, казнен

нака́лвам *н.* **нака́лям** *с.* извалкува, извалка (со кал)

накама́рям *н.* **накама́ря** *с.* натрупува, натрупа (на куп, во карма)

нака́нвам *н.* **нака́ня** *с.* изнаканува, изнакани (многу); || — **се** *повр.* се наканува, се накани, се реши

нака́рвам *н.* **нака́рам** *с.* 1) натерува, натера, присилува, присили — **накарах го да се залови на работа** го натерав да се фати за работа; 2) (за добиток) втерува, втера — **накараха добитъка в обора** го втераа добитокот во шталата

нака́стрям *н.* **нака́стря** *с.* накаструва, накастри; *фиг.* искарува, искара

нака́чвам *н.* **нака́ча** *с.* изнакачува, изнакачи, качува (на нешто) — **той ги накачи в колата** тој ги изнакачи во колата

наква́свам *н.* **наква́ся** *с.* 1) натопува, натопи; наводенува наводени; 2) потквасува, поткваси

наки́свам *н.* **наки́сна** *с.* накиснува, накисне (става во вода)

на́кит *м.* накит

наки́чвам *н.* **наки́ча** *с.* накитува, накити, украсува, украси

накла́ждам *н.* **наклада́** *с.* наклава, накладе (дрва, јаглен и сл.) — ~ **печка**; полнам (наклавам дрва или јаглен) во печка; ◻ ~ **седянка** свикува седенка (околу накладени дрва и оган)

накло́н *м.* наклон; надолниште

накло́нен *прид.* наклонет; стрмен — **наклонена плоскост** стрмна рамнина

наклоне́ние *ср. грам.* глаголски начин — **повелително ~** заповеден начин, императив

накло́нност *ж.* наклоност

наклоня́вам *н.* **наклоня́** *с.* (се) наклонува, (се) наклони, (се) навалува, (се) навали на една страна — **корабът се наклонява от вятъра** бродот се навалува од ветрот

накова́лня *ж.* наковална — **между чук и ~** помеѓу чекан и наковална

нако́лен *прид.* наколен — **наколни жилища** наколни живеалишта

нако́нтвам *н.* **нако́нтя** *с.* наконтува, наконти, дотерува, дотера; || — **се** *повр.* се дотера; се наконтува, се наконти

накопа́вам *н.* **накопа́я** *с.* изнакопува, изнакопа

накрада́ се *с. повр.* се изнакраде

накра́й *прил.* накрај — ~ **света** накрај свет

накра́к *прил.* на нога, на нозе, простум; стоечки — **изслушахме доклада ~** го ислу-

шавме рефератот простум (на нозе)

накра́тко *прил.* накусо, накратко

накре́хвам *н.* **накре́хна** *с.* накривува, накриви — **накрехнал си калпака** си го накривил калпакот

накри́во *прил.* криво, накриво, неправилно

накривя́вам *н.* **накривя́** *с. в.* **накре́хвам**

накриве́е ми *с. безл.* криво ми е, непријатно ми е, жал ми е

накр ъ́ст *прил.* накрст, вкрстено

наку́п *прил.* накуп, заедно — **отиваме ~** одиме заедно

накупу́вам *н.* **наку́пя** *с.* (из)накупува, (из) накупи

наку́цвам *н.* накуцува, куца по малку

накъде́ *прил.* каде, накаде, на која страна — **не зная ~ да вървя** не знам накаде да одам — **ще забягна ~ ми очи видят** ќе избегам каде што очи ми гледаат

накъде́то *прил.* каде, каде било — **~ и да е** каде било, каде и да е

нак ъ́дрям *н.* **нак ъ́дря** *с.* накадрува, накадри (витка коса)

накълва́вам се *н.* **накълвя́ се** *с. повр.* се (из)наколве

накълца́вам *н.* **нак ъ́лцам** *с.* нацепкува, нацепка (дрва); издробува, издроби

нак ъ́м *пред.* кон, спрема

нак ъ́ркам се *с. повр.* се накрка, се најаде

накърня́вам *н.* **накърня́** *с.* 1) накрнува, накрни; начнува, начне; 2) *фиг.* накрни (достоинство)

нак ъ́ртям *н.* **нак ъ́ртя** *с.* крши, искрши, рони, изрони — **накъртихме цял вагон камъни** искршивме цел вагон камења

нак ъ́свам *н.* **нак ъ́сам** *с.* 1) искинува, искине; иситнува, иситни; 2) набере цвеќе

нак ъ́со *прил.* накусо, накратко

нала́вям *н.* **нало́вя** *с.* (из)налови, (из)лови

нала́гам *н.* **нало́жа** *с.* 1) реди, наредува (едно на друго), става, клава — **~ зеле** наклавам расол (во каца); 2) насадува, насади (кокошка); 3) наредува, нареди; наложува, наложи — **наложих му да замине веднага** му наредив веднаш да замине — **наложиха ми глоба** ми наложија глоба; 4) *безл.* — **това се налага** тоа се налага

налба́нт(ин) *м. нар.* налбат (и налбатин)

налба́нтница *ж. нар.* налбатница

нележа́щ *прид.* итен, важен, неодложен — **~ въпрос** неодложно прашање

нале́пвам, нале́пям *н.* **нале́пя** *с.* налепува, налепи, излепува, излепи — **налепиха афиши по стените** налепија плакати по ѕидовите

нали́ *частица* нели? — **аз ти казах, ~?** јас ти реков, нели? — **ще дойдеш утре, ~?** ќе дојдеш утре, нели? — **~ ти казах?** нели ти реков?

нали́вам *н.* **нале́я** *с.* налева, налее; тура, тури — **налейте ми една чаша вино!** налејте (турете) ми една чаша

вино! ◻ ~ **масло в огъня** налевам масло во оган — ~ **от пусто в празно** ≃ прелева од празно во бездно; || — **се** *йовр.* се налева, се долева — **цял ден се налива с вино** цел ден се долева со вино (само пие)

налйвен *йрид.* што се точи, што не е запечатено во шишиња — **наливно вино** вино што се точи во крчма

налйзвам *н.* **налйжа** *с.* начнува (начне) со лижење, лижнува, лижне; || — **се** се изналиже, многу лиже; *фиг.* се напива

налйтам, налетя́вам *н.* **налетя́** *с.* 1) налетува, налета; 2) напаѓа, нападне

налйчен *йрид.* наличен, расположив — **налични количества** налични (расположиви) количества — **налични пари** готовина (во пари) — **с всички налични средства** со сите расположиви средства

налйчие, *ср.* **налйчност** *ж.* наличност, постоење, присутност, она што е тука, состојбата во тој момент — ~ **на кворум** постоење на кворум — **касова** ~ состојба на благајната

налóг *м.* вид такса определена со закон

налóжен *йрид.* задолжителен, пропишан — **с** ~ **платеж** со задолжително плаќање

наложйтелен *йрид.* наложителен, неодложен, императивен

налóжница *ж. арх.* наложница, љубовница, незаконска жена

налóквам се *н.* **налóча се** *с. йовр.* се налокува, се налока; се изнапива

наломя́вам *н.* **налóмя** *с.* (из)накршува, (из)накрши

налýдничав *йрид.* налудничав

налудýвам се *йовр.* се налудува, се изнаигрува

налýчвам, налýчквам *н.* **налýча, налýчкам** *с.* погаѓа, погоди, одгатнува, одгатне

нáлче *ср.* налче (железце на чевли) — **налчета предпазват гьона** налчињата го чуваат ѓонот

налъ́м *м.* (*мн.* **налъ́ми**) налан, *мн.* налани

налюбýвам се *с. йовр.* се нaљубува

налю́бвам се *н.* **налю́бя се** *с. йовр.* се изнабацува, се изнабаци

наля́во *йрид.* налево, влево — **кръгом** ~! на лево круг!

наля́гам *н.* **налéгна** *с.* 1) притиска, притисне — **налегни добре дръжката** притисни ја добро дршката; 2) напаѓа, нападне; 3) *фиг.* изврпшува, изврши (притисок), интервенира

наля́гане *ср.* притисок — **атмосферно** ~ атмосферски притисок — **кръвно** ~ крвен притисок — **под** ~ под притисок

нам *зам. арх.* (*форма на дайив од* **ние**) нам — **кажете и нам новината** кажете ни ја и нам новината

намáзвам *н.* **намáжа** *с.* подмачкува, подмачка, намачкува, намачка; измачкува, измачка; ◻ ~ **колелото** ≃ ја подмачкувам работата, поткупувам — ~ **въжето** го подмачкувам јажето

намале́ние *ср.* намалување, снижување, скратување, попуст — ~ **на цените** снижување на цените — **продавам с** ~ продавам со попуст

намаля́вам *н.* **намале́я** *с.* намалува, намали, станува помал, смалува, смали, скратува, скрати

намаля́вам *н.* **намаля́** *с.* намалува, намали, смалува, смали — ~ **разходи** намалувам расходи — ~ **скорост** намалувам брзина

нама́слям *н.* **нама́сля** *с.* намачкува, намачка (со масло)

нама́чквам *н.* **нама́чкам** *с.* 1) истуткува, истутка; 2) изгмечува, изгмечи — **намачкайте хубаво гроздето** изгмечете го добро грозјето

на́мек *м.* алузија, индиректна забелешка — **тънък** ~ деликатна алузија — **разбирам намека** ја сфаќам алузијата

наме́квам *н.* **наме́кна** *с.* алудира; потсетува; префрлува; цели — **за какво точно намеквате?** на што всушност алудирате

намере́ние *ср.* намера, цел, замисла, план — **зная вашите намерения** — ги знам вашите намери — **имам** ~ **да се женя** имам намера да се женам

на́мерки *йрил. разг.* напосоки, случајно, без план, не сакајќи

наме́са *ж.* мешање, непожелно учество (во нешто), интервенција — **хирургическа** ~ хируршка интервенција—**въоръжена** ~ оружена интервенција

наме́свам *н.* **наме́ся** *с.* 1) замешува, замеша; вплеткува, вплетка; 2) извршува; 3) намесува, намеси (леб); || — **се** *йовр.* се намеси, се замешува, се замеша — **не се намесвай в чужди работи** не се мешај во туѓи работи — **не се намеси в разговора** не се замеша во разговорот

наме́ствам, наме́стям *н.* **наме́стя** *с.* наместува, намести; || — **се** *йовр.* се наместува, се намести

наме́стник *м.* наместник, заменик — **кметски** ~ административен претставник на власта во место каде што нема општина — **архиерейски** ~ архиерејски наместник

намета́ло *ср.* наметало, пелерина — **дамско** ~ дамско наметало

наме́тка *ж. в.* **намета́ло**

нами́гам *н.* **нами́гна** *с.* намигнува, намигне

намина́вам *н.* **нами́на** *с.* наминува, намине — **ще намина да ви видя** ќе наминам да ве видам

нами́рам *н.* **наме́ря** *с.* 1) наоѓа, најде; пронаоѓа, пронајде; открива, открие — ~ **удоволствие в музиката** наоѓам задоволство во музиката ~ **петрол** пронаоѓам нафта — ~ **решение** пронаоѓам решение; 2) мисли, смета — **намират го за умен** го сметаат умен — **лекарят намира положението му за безнадеждно** лекарот смета дека состојбата му е безнадежна; ▱ **ще си го намериш!** ≃ ќе си го најдеш!; || — **се** *йовр.* се наоѓа, се најде — **къде се намира справочното бюро?** каде се наоѓа информативното биро? — **това**

се намира на пазаря тоа се наоѓа на пазар — ~ **се под следствие** се наоѓам под истрага — ~ **се в тежко положение** се наоѓам во тешка положба; ◻ **къде се намираш!** ≃ каде се наоѓаш! — ~ **се в чудо** се наоѓам во чудо — ~ **се на приказка** се наоѓам на муабет

намирѝсвам *н.* **намирѝша** *с.* намирисува, намириса; надушува, надуши

намѝслям *н.* **намѝсля** *с.* намислува, намисли

намножа̀вам *н.* **намножа̀** *с.* намножува, намножи

намо̀крям *н.* **намо̀кря** *с.* наводенува, наводени; натопува, натопи; намокрува, намокри

намо̀рдник *м.* нарилник (за куче)

намота̀вам *н.* **намота̀я** *с.* намотува, намота

намо̀тка *ж.* намотка (на макара, цевка)

намразя̀вам *н.* **намразя̀** *с.* намразува, намрази

намрѐзвам се *н.* **намрѐзна се** *с.* *йовр.* се намрзнува, се намрзне; изѕемнува, изѕемне

намрѐщен *йрид.* намуртен, намрштен, нерасположен

наму̀швам *н.* **наму̀ша** *с.* 1) забодува, забоде, продупува, продупи; 2) спикува, спика; 3) буцнува, буцне (вол); ‖ — **се** *йовр.* се наденува, се надене; се боцне

намъдру̀вам се *н.* *йовр.* се намудрува

намѐквам *н.* **намѐкна** *с.* 1) довлекува, довлече; 2) навлекува, навлече — **намъкнах дрехите** ги наврев алиштата; ‖ — **се** *йовр.* се присламчува, се присламчи; премногу се наоблекува

намѐчвам се *н.* **намѐча се** *с.* *йовр.* се (из)намачува, се (из)намачи

намя̀там *н.* **намѐтна** *с.* наметнува, наметне — ~ **си палтото** си го наметнав палтото; ‖ — **се** *йовр.* се наметнува, се наметне; *дијал.* се присламчува, се натура

нанаго̀ре *йрил* нагоре, угоре

нанаго̀рен *йрид.* стрмен, нагорен, угорен — ~ **път** стрмен (нагорен) пат

нанаго̀рнище *ср.* нагорниште, угорниште, угорнина (и угорница)

нанадо̀лнище *ср.* надолниште, удолниште

нанадо̀лу *йрил.* надолу, удолу

нана̀сям *н.* **нанеса̀** *с.* 1) внесува, внесе; нанесува, нанесе — **нанесох дървата** ги внесов дрвата; 2) нанесува, нанесе; (на)прави, задава, зададе — **водата нанесе големи щети** водата направи големи штети — ~ **побой** задавам удари; 3) обележува (на карта); ‖ — **се** *йовр.* се уселува, се усели

на̀низ *м.* низа, ѓердан, наниз

нанѝзвам *н.* **нанѝжа** *с.* нанижува, нанижe

нано̀во *йрил.* наново, одново, отпрвин

на̀нос *м.* нанос, тиња

нано̀ся се *с.* *йовр.* се наноси

наня̀където *йрил.* негде, некаде

наоблѝчам се *н.* **наоблека̀ се** *с.* *йовр.* се (из)наоблекува, се (из)наоблече; премногу се облекува

наобя̀двам се *с.* *йовр.* се наручa; се најаде

набоколо *прил.* наоколу

набопаки *прил.* наопаку, како не треба — **всичко ми върви** ~ сè ми оди наопаку

набострям *н.* **набостря** *с.* наострува, наостри — **наострил уши** ги начулил ушите; || — **се** *повр.* се наострува, се наостри

набочници *мн.* наочници (кожени капаци што ги покриваат очите на коњот отстрана); *фиг.* ограниченост, еднострано ност

нападд *м.* *арх.* *в.* **нападение**

нападам *н.* **нападна** *с.* напаѓа, нападне

нападател *м.* напаѓач, агресор — **център** - ~ *сп.* центар-фор

нападателен *прид.* офанзивен, агресивен — **нападателна война** агресивна војна

нападва *н.* **напада** *с.* (на)паѓа

нападение *ср.* напад, офанзива — **внезапно** ~ ненадеен напад — **въздушно** ~ воздушен напад, напад од воздух

нападки *мн.* напади, критики

напакостявам *н.* **напакостя** *с.* напакостува, напакости

напалвам *н.* **напаля** *с.* запалува, запали

напарвам *н.* **напаря** *с.* 1) напарува, напари; става на пара; 2) жура (со коприва); || — **се** *повр.* се напари, се попари; лошо мина

напасвам *н.* напасува; регулира, дотерува

напасвам *н.* **напаса** *с.* напасува, напасе (добиток)

напаст *ж.* напаст, несреќа, беда

напащам се, напатвам се *н.* **напатя се** *с.* *повр.* се напатува, се напати; се намачува, се измачи; се мачи

напев *м.* мелодија, напев

напевен *прид.* мелодичен, складен

наперввам *н.* **наперя** *с.* напери, начули — ~ **уши** начули уши; || — **се** *повр.* се перчи, се наперчува, се прави важен

напердашвам *н.* **напердаша** *с.* *разг.* (из)натепува, (из)натепа; напердаши

наперен *прид.* важен, надуен, наперчен

напет *прид.* убав, вит, дотеран, уреден, симпатичен — **напета девойка** стројна мома — ~ **войник** уреден војник

напетост *ж.* дотераност, уредност (во облекување); гиздавост

напечатвам *н.* **напечатам** *с.* напечатува, напечати

напечалвам *н.* **напечеля** *с.* (се) напечалува, (се) напечали

напечен *прид.* напечен, усвитен, жежок — **положението е напечено** *фиг.* жешка е ситуацијата

напивам *н.* **напия** *с.* 1) отпива, отпие (пие малку од некој сад); 2) пие за здравјето на некого; 3) опијанува (некого); || — **се** *повр.* се (из)напива, се (из)напие — **напил се, та едва се държи на крака** се напил па одвај се држи на нозе

напикавам *н.* **напикая** *с.* измочува, измоча; || — **се** *повр.* се измочува, се измоча

напипвам *н.* **напипам** *с.* 1) напипува, напипа; набара; изнајде нешто во темница; 2) фаќа, фати, паѓа (падне) в раце

напи́рам[1] *н.* **напра́** *с.* 1) притисне, туркa, турне; 2) ургира, се зазема за

напи́рам[2] *н.* **напера́** *с.* потперува, потпере; заперува, запере; изнаперува (многу)

напи́свам *н.* **напи́ша** *с.* напишува, напише

напи́т *ӣрид.* пијан

напи́тка *ж.* пијалок — **спиртни напитки** алкохолни пијалоци — **силни напитки** силни пијалоци — **разхладителни напитки** освежителни пијалоци

напи́чам *н.* **напека́** *ж.* 1) напекува, напече; изнапече; 2) вжештува, вжешти; 3) вари (ракија); ‖ — **се** *йовр.* се загрева, се загрее, се вжештува

напла́квам се *н.* **напла́ча се** *с. йовр.* се (из)наплакува, се (из)наплаче

на́плат *м.* наплат [(и наплата), еден од шесте делови на дрвениот круг од колцето)]

напла́швам *н.* **напла́ша** *с.* исплашува, исплаши, заплашува, заплаши; ‖ — **се** *йовр.* се исплашува, се исплаши, се уплашува, се уплаши

напла́шен *ӣрид.* исплашен, уплашен

напла́щам се *н.* **наплатя́ се** *с. йовр.* наплатува, наплати, плаќа долгови

напле́сквам *н.* **напле́скам** *с. разг.* наплескува, наплеска

напли́сквам *н.* **напли́скам** *с.* наплискува, наплиска; испрскува, испрска

наплодя́вам се *н.* **наплодя́ се** *с. йовр.* се наплодува, се наплоди; се размножува, се размножи

наплю́вам *н.* **наплю́я** *с.* исплукува, исплука (некого); наплува, наплуе

наплю́нчвам *н.* **наплю́нча** *с.* наплукува, наплука

наплячко́сам се *с. йовр.* се напљачкува, се напљачка

наподобя́вам *н.* **наподобя́** *с.* прилега на некого или на нешто

напо́ен *ӣрид.* 1) натопен, набабрен; 2) *фиг.* задоен, надахнат

напойтелен *ӣрид.* иригационен, што служи за наводнување — ~ **канал** канал за наводнување — **напоителна система** систем на наводнување

наполео́н *м.* наполеон, златник, златна пара

наполови́на *ӣрил.* наполу, надве — **работата е извършена** ~ работата е наполу свршена — **деля** ~ делам (нешто) наполу

напо́мням *н.* **напо́мня** *с.* напомнува, напомни; потсетува, потсети — **бананите на вкус напомнят пъпеш** бананите по вкус потсетуваат на дињи

напо́мняне *ср.* напомнување, потсетување

напо́мпвам *н.* **напо́мпя** *с.* напомпува, напомпа

на́пор *м.* притисок, напон; пресија

напосле́дък *ӣрид.* најпосле

напосо́ки *ӣрил.* напосоки, набавтана

напоя́вам *н.* **напоя́** *с.* 1) напојува, напои; 2) залева, залее, вади; 3) натопува, натопи; 4) напива, напие

напра́ва *ж.* направа, изработка

направле́ние *ср.* правец, насока; линија; директива — **в това** ~ во тој правец — **във всички направления** во сите правци — **летературно** ~ литературен правец — **направления в изкуството** правци во уметноста

напра́во *прил.* направо, право; директно, в лице — **кажи ми** ~ **какво искаш?** кажи ми направо што сакаш?

напра́вям *н.* **напра́вя** *с.* направа, (на)прави, стори, (из)врши — **направих грешка** направив грешка — **нищо не може да се направи** ништо не може да се направи — **направих ви услуга** ви направив услуга — ~ **усилия** правам усилби — **направихте ли къщата?** ја направивте ли куќата?; || — **се** *повр.* се прави, се преправа, се направи

напра́зен *прид.* напразен, залуден, некорисен, бесмислен — **напразни усилия** залудни усилби — ~ **страх** бесмислен страв

напра́зно *прил.* залудо, напразно

напра́швам *н.* **напра́ша** *с.* испрашува, испраши, напрашува, напраши

напра́щам *н.* **напра́тя** *с.* (из) напраќа, (из)напрати — **напрати му подаръци** му (из)напрати подароци

напращя́вам *н.* **напращя́** *с.* (ис)пука од снага; полн е со нешто — **напращял от сили** пука од сила; пука од здравје

напре́гна *с. в.* **напря́гам**

напре́гнат *прид.* напрегнат, напнат, концентриран — **напрегнати мускули** напнати мускули — **напрегнато внимание** напрегнато внимание

напре́гнатост *ж.* напрегнатост, напнатост

напре́д *прил.* напред — **ни** ~, **ни назад** ни напред, ни назад — **карай** ~! терај напред! — **гледай** ~! гледај напред! — ~ **към социализма!** напред кон социјализам; ☐ **за** ~ во иднина

напре́двам *н.* **напре́дна** *с.* напредува, напредне; има успех — **преговорите добре напредват** преговорите добро напредуваат — **нашите войски напредват** нашите војски напредуваат

напре́дничав *прид.* напреден, прогресивен, модерен — **напредничава интелигенция** напредна интелигенција — **напредничави идеи** напредни идеи

напре́днал *прид.* напреднат зрел, изграден; напреден, културен

напре́дничавост *ж.* напредност, прогресивност, културност

напре́дък *м.* напредок, прогрес

напреже́ние *ср.* 1) напнатост, напор; 2) капацитет, волтажа, напон

напре́ки *прил.* напреку (и напреки), напречно — **спрял колата** ~ **на пътя** ја запрел колата напречно на патот — **минахме** ~ **през гората** минавме напреку низ шумата

напре́чвам *н.* **напре́ча** *с.* препречува, препречи натрупува напреки

напре́чен *прид.* попречен — **напречно сечение** попречен пресек
наприка́звам *н.* **наприка́жа** *с.* наприкажува, наприкаже; || — **се** *повр.* се (из)наприкажа
напри́мер *прил.* на пример
на́пролет *прил.* на пролет
напро́тив *прил.* напротив — **~, той е прав** напротив, тој е прав
на́пръстник *м.* 1) напрсток; 2) *бот.* (Digitalis) бурјан
напря́гам *н.* **напре́гна** *с.* напрега, напрегнува, напрегне; вложува напор — **~ всички сили** ги напрегам сите сили; || — **се** *повр.* се напрега, се напрегнува
напря́гане *ср.* напрегање, напор
напсу́вам *с.* напцува, напцуе, испцува, испцуе
напу́дрям *н.* **напу́дря** *с.* напудрува, напудри
напу́квам *н.* **напу́кна** *с.* напукнува, напукне; испука
напу́к *прил.* за инает
напу́скам, напу́щам *н.* **напу́сна** *с.* напушта, напушти, остава, остави — **~ града** го напуштам градот — **~ тютюна** го оставам тутунот; || — **се** *повр.* се запусти, се занемари, не се грижи за себе
напъ́вам се *н.* **напъ́на се** *с. повр.* се напрегнува, се напрегне; се напнува, се напне
напъ́ждам *н.* **напъ́дя** *с.* истерува, истера, нападува, нападни
напъ́лвам, напъ́лням *н.* **напъ́лня** *с.* наполнува, (на)полни — **~ пушка** наполнувам пушка — **~ пиперки с месо** полнам пиперки со месо — **детето е напълнило две години** детето наполни две години; □ **~ главата на някого** наполнувам глава некому
напъ́лнен *прид.* наполнет, полнет
напъ́лно *прил.* наполно, сосем, целосно — **~ мокър** сосем (а), воден — **това е ~ точно** тоа е сосем точно — **~ достатъчно** сосем достатно — **работата е ~ свършена** работата е сосема готова
напълня́вам *н.* **напълне́я** *с.* се здебелува, се здебели
на́пън *м.* напор, напнување
напъ́пвам *н.* **напъ́пя** *с.* напупува, напупи, напупчи
напъ́стрям *н.* **напъ́стря** *с.* нашарува, нашари
напъ́тствен *прид.* советодавен, што дава упатства
напъ́тствие *ср.* упатство, совет
напътству́вам *н.* советува, упатува
напъ́хвам *н.* **напъ́хам** *с.* напикува, напика, става (стави) како било
нар *м.* (*мн.* **на́рове**) 1) *бот.* (Punica granatum) нар, калинка; 2) одар, легло од штици
нара́вно *прил.* еднакво; нерешено (*сп.*) — **играта завърши ~** играта заврши нерешено
нара́двам се *с. повр.* се нарадува
нара́ждам *н.* **наро́дя** *с.* народува, нараѓа, народи, изнароди
нара́мвам *н.* **нара́мя** *с.* нарамува, нарами; || — **се** *повр.* се нагрбува, се нагрби — **той се е нарамил с издръжката на родителите** тој се нагрбил со издршката на родителите

наранявам *н.* **нараня** *с.* ранува, рани; *фиг.* навредува, навреди
нара́стък *м.* израсток, нарасток
наргиле́ *ср.* наргиле (и наргуле)
наре́д *прил.* 1) наред, редум, заедно — **пуши ~ с мъжете** пуши заедно со мажите — **~ с нас** заедно со нас; 2) во ред! добро!
наре́дба *ж.* наредба, уредба, упатство; пропис — **~ за движението на моторните средства** наредба за движењето на моторните возила
наре́ждам *н.* **наре́дя** *с.* 1) наредува, нареди; подредува подреди; заповедува, заповеда — **министерството нарежда учебните занятия да започнат на 15 септември** министерството наредува наставата да започне на 15. септември; 2) тажи, плаче (над умрен), реди; || — **се** *повр.* се наредува, се нареди; застанува (застане) во ред — **за няколко години успя да се нареди** за неколку години успеа да се нареди — **нарежда се добре в живота** добро си го реди животот, добро се снаоѓа во животот
наре́ждане *ср.* 1) наредба, заповед, пропис, упатство — **по ~ на** по наредба на; 2) уредување, средување, подредување
на́рез *м.* спирала (од винт), жлебе од цевка (кај пушката)
нарека́ *с. в.* **нари́чам**
наре́чен *прид.* 1) наменет; 2) наречен — **така ~** така наречен
наре́чие *ср.* 1) наречје, дијалект — **в западното българско ~ ѣ се изговаря само като е** во западното бугарско наречје ѣ се изговара само како **е**; 2) *грам.* прилог — **~ за време** прилог за време
нарису́вам *с.* нацрта
нарису́ван *прид.* нацртан; дотеран, украсен, исцртан
нарица́телен *прид.* **нарицателно име** заедничка именка
нари́чам *н.* **нарека́** *с.* 1) нарекува, нарече, именува — **да наречем нещата със собствените им имена** да ги наречеме работите со своите имиња; 2) наменува, намени; определува, определи; 3) тажи; || — **се** *повр.* се вика — **~ се Иван Иванов** се викам Иван Иванов
нарко́за *ж.* наркоза
наркома́н *м.* **наркома́нка** *ж.* наркоман, наркоманка
наркоти́чен *прид.* наркотичен — **наркотични средства** наркотични средства
наро́д *м.* 1) народ, население на една земја, нација — **българският~** бугарскиот народ — **югославските народи** југословенските народи; 2) маса, свет, народ — **много ~** многу народ — **площадът е изпълнен с ~** плоштадот е полн со народ
наро́ден *прид.* народен — **Народна република България** Народна Република Бугарија —. **народни песни и хора** народни песни и игри — **народни умотворения** народни умотворби — **~ съд** народен суд — **~ предста-**

вител народен пратеник — **Народно събрание** Народно собрание — ~ **театър** народен театар ~ **обичай** народен обичај — **народно стопанство** народно стопанство — ~ **поет** народен поет, национален поет

наро́дник *м. ист.* народник

наро́дничество *ср.* народништво (општествено-политичко движење на радикалната интелигенција во XIX век во Русија и Бугарија)

народнодемократи́чен *прид.* народнодемократски

народноосвободи́телен *прид.* народноослободителен — **народноосвободителната борба на югославските народи** Народноослободителната борба на народите на Југославија

наро́дност *ж.* 1) пародност; 2) менталитет на еден народ

народостопа́нски *прид.* што се однесува на националното стопанство, општествено-стопански — ~ **план** општествен план, стопански план

народня́к *м. арх.* народњак (член на најконзервативната партија во Бугарија во периодот по ослободувањето од Турците)

народовла́стие *ср.* народна власт, демократија

народовла́стнически *прил.* демократски

народопи́с *м. лит.* етнографија (в. **енография**)

нарося́вам *н.* **нарося́** *с.* наросува, нароси

наро́чвам *н.* **наро́ча** *с. нар.* го смета некого за виновен: обвинува, обвини — **нарочили го, че счупил стъклото** го обвиниле дека го скршил стаклото

наро́чен *прид.* 1) нарочен, посебен, специјален — ~ **пратеник** специјален пратеник — ~ **куриер** специјален курир; 2) смислен, обмислен; намерен

наро́чно *прил.* нарочно, намерно; смислено; специјално

наруга́вам *н.* **наруга́я** *с.* искарува, искара

наруша́вам *н.* **наруша́** *с.* 1) нарушува, наруши — **няколко изстрела нарушиха нощната тишина** неколку истрели ја нарушија ноќната тишина; 2) (по)гази, (пре)крши, (на)прави прекршок — ~ **клетва** кршам клетва — **нарушиха обществения ред** го нарушија општествениот ред

наруше́ние *ср.* прекршок, нарушување — **всяко нарушение на закона се наказва** секој прекршок на законот се казнува — ~ **на парвилата на уличното движение** прекршок на правилата за уличниот сообраќај

наруши́тел *м.* прекршител, нарушител

на́рцис *м. бот.* (Narcissus) нарцис

на́ръки *прил. нар.* при рака; лесно; згодно

на́ръч *м. нар.* зграб, количество дрва, сено и сл. што може да се носи со раце

нар ъ́чен *прид.* прирачен — ~ **речник** прирачен (џебен) речник

нар ъ́чник *м.* прирачник — **строителен** ~ градежен при-

рачник — **правописен ~** правописен прирачник

наряд *м.* 1) производствена обврска, квота, обврска кон општеството, задолжителен откуп; 2) *вој.* должност; служба; стража — **свободен от ~** ослободен од некоја должност

наряден *прид.* што подлежи на посебна расподелба, рационира̄н

нарядко *прил.* повремено, ретко

нарязвам *н.* **нарежа** 1) насекува, насече; 2) начнува, начне; || — **се** *йовр.* се натрескува, се натреска (со пиење)

нас *зам. од* **ние** — **дайте и на ~** дајте ни и нам — **и ~ ни видяха** и нас нè видоа **от ~ взеха един чувал** од нас зедоа една врека — **у ~** кај нас, во нашето семејство, во нашата земја — **по ~** по нашите краишта, во нашите краишта

насаждам *н.* **насадя** *с.* насадува, насади, всадува, всади — **~ културни навици** всадувам културни навики — **~ цветя** садам (насадувам) цвеќе

насаждение *ср.* голем насад; плантажа

насам *прил.* наваму, ваму, на оваа страна, накај мене, накај нас — **ела ~!** ела ваму! ела накај нас!; 2) наваму (временски), до денес, досега

насаме *прил.* насамо, без сведок, во четири очи — **искам да си поговорим ~** сакам да си позборуваме насамо

насапунвам *н.* **насапуня** *с.* насапунува, насапуни

насветлявам *н.* **насветля** *с.* загрева (загрее) до усвитување, усвитува, усвити

насвиря се *с. йовр.* се насвири

наседенкувам се *с. йовр.* се наседе на седенка

насекомо *ср.* инсект

насекомояден *йрид. зоол.* што јаде инсекти

naселвам *н.* **населя** *с.* населува, насели

населен *йрид.* населен — **населено място** населено место — **гъсто ~** густо населен

население *ср.* население — **градско | селско ~** градско | селско население

населеност *ж.* населеност

населявам *н.* живее постојано во едно место

насетне *йрил. нар.* натаму, потоа, потем,

насила *йрил.* насила, сосила, силум, принудно, присилно

насилвам *н.* **насиля** *с.* принудува, принуди, присилува, присили; || — **се** *йовр.* се напрега, се напрегне

насилне *ср.* насилство, груба сила, принуда

насилник *м.* **насилница** *ж.* насилник, тиранин

насилнически *йрид.* насилнички, тирански

насилствен *йрид.* принуден, присилен — **насилствена смрт** присилна смрт, убиство; злосторство

насип *м.* насип

насипвам *н.* **насипя** *с.* насипува, насипе; прави насип

насита *ж.* наситка, наситеност

наситен *йрид.* наситен, сит, заситен

насйтеност *ж.* наситеност, ситост, заситеност

насйчам *н.* **насекá** *с.* насекува, насече; исекува (исече) на парчиња

насйщам *н.* **насйтя** *с.* наситува, насити, добро нахранува некого

наскóро *йрил.* наскоро, набргу

наскучáвам се *н.* **наскучáя се** *с. йовр.* се досадува, многу му е досадно

наскърбéн *йрид.* нажален, навреден

наскърбйтелен *йрид.* жален, што носи жал и тага — **наскърбителни новини** жални вести

наскърбя́вам *н.* **наскърбя́** *с.* нажалува, нажали; навредува, навреди; || — **се** *йовр.* се нажалува, се нажали, се навредува, се навреди

наслáгвам, наслáгам *н.* **наслóжа** *с.* (из)наставa, (из)настави; натрупува; натрупа

наслáда *ж.* уживање, наслада, задоволство — **художествена** ~ уметничко уживање

наслаждáвам се *н.* **насладя́ се** *с. йовр.* се насладува, се наслади (во нешто)

наслаждéние *ср.* уживање, задоволство, насладување

наслéдник *м.* **наслéдница** *ж.* наследник, наследница — **законен** ~ законски наследник — ~ **по завещание** наследник по тестамент

наслéднически *йрид.* наследнички

наслéдствен *йрид.* наследен

надслéдственост *ж.* наследност

наслéдство *ср.* наследство — **лишавам някого от** ~ лишувам некого од наследство — **културно** ~ културно наследство

наследя́вам *н.* **наследя́** *с.* наследува, наследи — **той наследи една къща от баща си** тој наследи една куќа од татко си

наслóв *в.* **надслóв**

наслóйка *ж.* наслојка; пласт

наслýка, наслýки *йрил.* случајно, без план, на среќа, напосоки

наслю́нчвам *н.* **наслю́нча** *с.* навлажува (навлажи) со плуканица

насмáлко *йрил. разг.* за малку — **подхлъзна се и** ~ **щеше да падне** се лизна и за малку ќе паднеше

насмéшка *ж.* подбив, насмешка, жега

насмешлйв *йрид.* насмешлив, подбивен, ироничен — **говореше ни с** ~ **тон** ни зборуваше со ироничен тон

насмйвам се *н.* **насмéя се** *с. йовр.* 1) се насмева, се насмее; 2) се потсмева, се потсмее; се потсмева иронично

насмóгвам *н.* **насмóгна** *с.* успева, успее, успешно спроведува, успешно спроведе, извршува, изврши — **едва насмогва да изхрани децата си** одвај успева да си ги нахрани децата

насмýквам се *н.* **насмýча се** *с. йовр.* 1) се нацицува, се нацица (мајчино млеко); 2) *фиг.* се нацврцка (пијалок)

насóка *ж.* правец, насока — **политическа** ~ политички правец (линија) — **продължавай в същата** ~ продолжи во истиот правец —

литературна ~ литературен правец

насо́чвам *н.* **насо́ча** *с.* насочува, насочи; дава (даде) правец; || — **се** *повр.* се насочува, се насочи

насрохи́ *прил. нар.* наспрема; спроти

насре́д *пред.* насред, сред; (*како прил.*) насреде

насре́ща *прил.* отспротива

насре́щен *прид.* што се наоѓа отспротива, стротивен — ~ **вятър** спротивен ветар — ~ **иск** *прав.* противтужба

насро́чвам *н.* **насро́ча** *с.* насрочува, насрочи; определува (ден, час и сл.) — **делото е насрочено за утре** делото е насрочено за утре

наста́ва *н.* **наста́не** *с.* *безл.* настанува, настане — **настана нощ** настана ноќ, се стемни

наста́ваме *с.* (*само мн.*) стануваме, се исправаме

наста́вка *ж.* 1) *дијал.* наставка, продолжение; (нешто што се придава на алишта и сл.); 2) *грам.* суфикс

наставле́ние *ср.* совет, поука, поучување

наста́вник *м.* **наста́вница** *ж.* *арх.* наставник, учител ◻ **класен наставник** класен раководител

наста́внически *прид.* наставнички, поучителен

настаня́вам *н.* **настаня́** *с.* сместува, смести; настаменува, настамени; постава, постави на работно место; згрижува, згрижи — **настанихме болния в болницата** го сместивме болниот во болница — **настаниха го на добра служба** го поставија на добро работно место; || — **се** *повр.* се настанува, се уселува, се насели

насти́вам *н.* **насти́на** *с.* настинува, настине

насти́гам *н.* **насти́гна** *с.* настигнува, настигне

насти́лам *н.* **настеля́** *с.* 1) постила, постеле; 2) поплочува, калдрмисува; асфалтира; става (стави) пласт (горен слој)

насти́лка *ж.* пласт, горен слој (од пат, улица и сл.)

насти́нка *ж.* настинка

насто́йник *м.* старател

насто́йнически *прид.* старателски

насто́йничество *ср.* старателство

настойчи́в *прид.* настојчив, упорен, енергичен; итен, неодложен, многу важен

насто́лен *прид.* што е за на маса; прирачен — **настолна книга** прирачна книга — **настолна лампа** ламба за на маса

настоя́вам *н.* **настоя́** *с.* настојува, настои, инсистира

настоя́ване *ср.* настојување, инсистирање

настоя́тел *м.* *арх.* член на училишен (или црковен) одбор

настоя́телен *прид.* настојчив, упорен

настоя́телство *ср.* 1) *арх.* училишен (црковен) одбор; 2) управа на друштво или на организација

настоя́щ *прид.* сегашен, современ, денешен — **настоящи задачи на организацията** сегашни задачи на

организацијата — **настоящето писмо** ова писмо, писмово

настоя́ще *ср. лит.* сегашност, современост, наше време, актуелност

настрана́ *прил.* отстрана, резервисано, настрана — **шегата ~!** шегата настрана! **държа се ~** се држам резервисано (стојам отстрана)

настро́ен *прид.* 1) настроен, ориентиран, расположен — **враждески ~** непријателски расположен; 2) дотеран, наштимуван — **пианото е настроено твърде високо** пијаното е наштимувано многу високо; — **добре ~** добро расположен

настрое́ние *ср.* настроение, расположение; желба, ориентација — **добро ~** добро расположение

настро́йвам *н.* **настро́я** *с.* 1) настројува, настрои; прави расположение; 2) (на)штимува, (на)штима; || — **~ се** *повр.* се настројува; се воодушевува

настръ́хвам *н.* **настръ́хна** *с.* се наежавува, се наежави

настъпа́телен *прид.* офанзивен; агресивен

настъпа́телност *ж.* офанзивност; агресивност

настъ́пвам *н.* **настъ́пя** *с.* 1) настапува, настапи; 2) згазува, згази

настъ́пващ *прид.* 1) што настапува, што доаѓа; 2) што настапува, што напредува

настъпле́ние *ср.* офанзива; напад — **контра ~** контранапад, контраофанзива

настървен *прид.* разјарен, раздразнет, распален; агресивен

настървéност *ж.* разјареност; агресивност

настървя́вам *н.* **настървя́** *с.* настрвува, настрви; разјарува, разјари, разбеснува, разбесни; подбуцнува, подбуцне

настъ́ргвам *н.* **настъ́ржа** *с.* настругува, настружи

насъба́рям *н.* **насъбо́ря** *с.* (из)натуркува, (из)натурка (дрва и сл.)

насъби́рам *н.* **насъбера́** *с.* насобира, насобере

насълзя́вам *н.* **насълзя́** *с.* насолзува, насолзи

насъ́н, насъне́ *прил.* насон, насоне; *фиг.* никогаш

насърча́вам *н.* **насърча́** *с.* поттикнува, поттикне; насрчува, насрчи

насърчи́тел *м.* поттикнувач, инспиратор

насъ́скван *н.* **насъ́скам** *с.* насаскува, насаска

насъ́щен *прид.* насушен, неопходен

нася́вам *н.* **насе́я** *с.* насејува, насее

ната́м *прил.* таму, натаму

натанцу́вам се *с. повр.* се (из)наигрува, се (из)наигра

ната́тък *прил.* натаму, понатаму — **и така ~** и така натаму **насам - ~** ваму-таму

ната́тъшен *прид.* натамошен; иден — **натятъшните къщи са нови** натамошните куќи се нови

натéгвам *н.* **натéгна** *с.* 1) оптегнува, оптегне; затегнува, затегне; 2) натежнува, натежне

натéгнат *прид.* оптегнат, затегнат; недоверлив — **натегнати отношения** затегнати односи

натежа́вам *н.* **натежа́** *с. в.* **натéгвам** (1, 2).

нати́квам *н.* **нати́кам** *с. разг.* напикува, напика

на́тиск *м.* притисок, пресија — **икономически и политически** ~ економски и политички притисок

нати́свам, нати́скам *н.* **нати́сна** *с.* 1) натиска, натисне; 2) врши притисок

натова́рвам *н.* **натова́ря** *с.* 1) натоварува, натовари — **натовариха ме като магаре** ме натоварија како магаре; 2) дава (даде) задолжение, задача, мисија; натоварува со— **натоварихме го със специална мисия** го натоваривме со специјална мисија

натова́рен *прид.* 1) натоварен; 2) задолжен

натова́реност *ж.* 1) натовареност; 2) оптовареност (со работи, задачи, задоленија и сл.)

натова́рям *н.* **натова́ря** *с. в.* **натова́рвам**

наторя́вам *н.* **натори́** *с.* наѓубрува, наѓубри

нато́чвам[1] *н.* **нато́ча** *с.* наострува, наостри, наточува, наточи — **ще наточа бръснача** ќе го наострам бричот

нато́чвам[2] *н.* **нато́ча** *с.* наточува, наточи (вино сл.)

натра́пвам *н.* **натра́пя** *с.* натрапува, натрапи; наметнува, наметне — ~ **вкуса си** наметнува вкус — **тая война им биде натрапена** таа војна им беше наметната; || — **се** *повр.* се натура

натра́пник *м.* **натра́пница** *ж.* натрапник, натрапница; наметник, наметница

натра́пничав *прид.* натраплив, наметлив

натри́вам *н.* **натри́я** *с.* натрива, натрие; ◻ ~ **някому носа** натривам некому нос

натри́вка *ж.* триење, масажа

на́трий *м.* натриум

натроша́вам *н.* **натро́ша** *с.* натрошува, натроши (леб и сл)

натру́пвам *н.* **натру́пам** *с.* натрупува, натрупа, акумулира — **натрупаха големи богатства** натрупаа големи богатства — **натрупаха камъни на една камера** натрупаа камења на куп; || — **се** *повр.* се натрупува, се натрупа; се собира, се собере

натру́пване *ср.* натрупување; акумулација — **първоначално** ~ првобитна акумулација (на капитал)

натру́фен *прид.* натруфен, премногу дотеран

натру́феност *ж.* преголема дотераност, нашминканост

натръ́шквам *н.* **натръ́шкам** *с.* истркала (се фрла) на земја; полегнува, полегне; || — **се** *повр.* се ис(по)тркала на земја

нату́пвам *н.* **нату́пам** *с.* натепува, натепа; истепува, истепа

нату́ра *ж.* 1) природа; 2) карактер, природа (човечка) — **той е весел по** ~ тој е весел по природа

натура́лен *прид.* 1) природен — **натурални вина** природни вина; 2) натурален — **натурално стопанство** натурално стопанство — **натурално възнаграждение** плаќање во натура

натурали́зъм *м. лит. умет.* натурализам

натуралисти́чески, натуралисти́чен *йрид.* натуралистички
натъжа́вам *н.* **натъжа́** *с.* нажалува, нажали; ‖ — **се** *йовр.* се нажалува, се нажали
натъ́квам *н.* **натъ́кна** *с.* набодува, набоде; ‖ — **се** *йовр.* се набодува, се набоде (на нешто)
натъкмя́вам *н.* **натъкмя́** *с.* натокмува, натокми
натъ́пквам *н.* **натъ́пча** *с.* натапкува, натапка; набапкува, набапка; нафрлува, нафрла — **натъпкаха ги във вагоните като говеда** ги набапкаа во вагоните како говеда
натърка́лвам се, натърка́лям се *н.* **натърко́ля се** *с. йовр.* се истркалува, се истркала
натъ́ртвам *н.* **натъ́ртя** *с.* 1) се набива, се набие; се контузува; 2) *фиг.* подвлекува, подвлече
натъ́ртване *ср.* 1) набивање, контузија; 2) *фиг.* нагласување, подвлекување
натъ́ртен *йрид.* 1) набиен, контузован, повреден; 2) *фиг.* нагласен, подвлечен
натюрмо́рт *м. слик.* мртва природа
натя́гам *н.* **нате́гна** *с.* оптегнува, оптега, оптегне; натежнува, натежне
натя́квам *н.* префрлува, префрла, приговара
натя́кване *ср.* префрлување, приговарање
нау́ка *ж.* 1) наука — **отдавам се на науката** ѝ се посветувам на науката — **хуманитарни науки** хуманитарни науки — — **Академия на науките** Академија на науките; 2) *дијал.* навика; поука — **има ~, а има и отука** *нар. й.* има наука, ама има и одука — **това да ти бъде за ~** ова нека ти е поука
нау́м *йрил.* наум, напамет, во себе — **чета ~** читам во себе — **две ~** две помнам (при сметањето)
наумя́вам *н.* **наумя́** *с.* 1) наумува, науми; 2) потсетува, потсети
науча́вам *н.* **нау́ча** *с.* 1) научува, научи; обучува, обучи — **научил занаята** го научил занаетот — **научих стихотворението** ја научив стихотворбата; 2) разбира, разбере; дознава, дознае — **научих всичко за него** разбрав сè за него; 3) навикнува, навикне; ‖ — **се** *йовр.* се научува, се научи; ☐ **ще го науча аз него!** ќе го научам јас него! ќе му покажам јас нему!
нау́чен *йрид.* научен — **~ работник** научен работник — **научно изследване** научно испитување (проучување) — — **научна стойност** научна вредност — **от научна гледна точка** од научна гледна точка
нау́чен, -а, -о *йрид.* научен, навикнат
научноизследова́телски *йрид.* научноистражувачки, научноиспитувачки
научнопопуля́рен *йрид.* научнопопуларен
нау́шници *фи.* наушници (за чување на ушите од студ)
нафт *м.* **на́фта** *ж.* нафта
на́фтов *йрид.* нафтен — **нафтови залежи** нафтени резерви (наоѓалишта) — **~ мотор** дизел-мотор

нахáкан *прид.* безобразен, дрзок, наперчен

нахáкано *прил. разг.* безобразно, арогантно, наперчено

нахáлен *прид.* дрзок, безобразен, некултурен, здодевен

нахáлник *м.* **нахáлница** *ж.* безобразник, безобразница, невоспитано лице

нахáлство *ср.* дрскост, безобразност, безобразие, цинизам, некултурност

нахалствýвам *н.* се однесува безобразно, дрско

нахáпвам *н.* **нахáпя** *с.* искасува, искаса, каса, касне; гризе, гризне

нахвáщам *н.* **нахвáна** *с.* 1) нафаќа, нафати; 2) *фиг.* ангажира мнозина; || — **се** *повр.* се нафаќа, се нафати; прифаќа, прифати (задача и сл.); се фати (заигра) на оро

нахвърлям *н.* **нахвърля** *с.* нафрлува, нафрли; || — **се** *повр.* се нафрлува, се нафрла, се нафрли на некого

нахи́лям се *н.* **нахи́ля се** *с.* *повр.* се (из)насмее

нахлéнча се *с.* *повр.* се (из)накенка, се (из)наплака

нахлýвам *н.* **нахлýя** *с.* навлегува, навлезе; напаѓа, нападне (изврши напад)

нахлýзвам *н.* **нахлýзя** *с.* навира, навре (алишта, чевли)

нахóдище *ср.* наоѓалиште; *мин.* жица

нахóдка *ж.* наод

находчи́в *прид.* снаодлив; духовит ~ **отговор** духовит одговор

находчи́вост *ж.* снаодливост; остроумност; духовитост

нахóждам се, нахóдя се *с.повр.* се (из)наодува, се (из)најде; се нашетува, се нашета

нахрáнвам *н.* **нахрáня** *с.* нахранува, нахрани; || — **се** *повр.* се најадува, се најаде

нахýт *м.* *бот.* (Cicer arietinum) слануток, наут

нахълтвам *н.* **нахълтам** *с.* упаѓа, упадне; одненадеш навлегува во нешто; (из)врши напад

нацáпвам *н.* **нацáпам** *с.* извалкува, извалка; *фиг.* оцрнува некого; || — **се** *повр.* се извалкува, се извалка

нацелýвам *с.* (из)баци; || — **се** *повр.* се набацува

нaци́зъм *м.* нацизам, германскиот фашизам

национáлен *прид.* национален — ~ **празник** национален празник — **национални носии** национални носии

национализáция *ж.* национализација

национали́зъм *м.* национализам

национали́ст *м.* националист

националисти́чен, националисти́чески *прид.* националистички

национáлност *ж.* националност, народност

националосвободи́телен *прид.* народноослободителен

национáлсоциали́зъм *м.* националсоцијализам

наци́ст *м.* **наци́стка** *ж.* нацист, фашист

наци́стки *прид.* нацистички

нáция *ж.* нација

нацъфтя́ва *н.* **нацъфтя́** *с.* расцутува, расцути; нацутува, нацути

нача́лен *йрид.* почетен — **начално училище** основно училиште — ~ **учител** учител
нача́лник *м.* началник, шеф, раководител; *вој.* командир — ~ **- гара** шеф на станица — ~ **на отдел** шеф на отсек — **караулен** ~ *вој.* командир на стража
нача́лнически *йрид.* шефовски, важен, началнички
нача́ло *ср.* 1) почеток — **от самото** ~ од самиот почеток — **от** ~ **до край** од почеток до крај — **всяко** ~ **е трудно** (*нар. й.*) секој почеток е тежок; 2) начело, принцип — **по** ~ начелно, во принцип — **социалистически начала** социјалистички начела; 3) потекло — **водя началото си от** по потекло сум од
нача́лство *ср. разг.* раководство; началник
началству́вам *н.* шефува, раководи, командува
начéвам *н.* **начéна** *с.* начнува, начне; почнува, почне
начéващ *йрид.* почетен; (*како им.*) почетник
начéло *йрил.* на чело; на прво место **той е** ~ **на списъка** тој е на чело на списокот
начéнки *мн.* (**наченка** *ж.*) почетни знаци; зачеток, почеток
начервя́вам се *н.* **начервя́ се** *с. йовр.* се нацрвува, се нацрви
начéрням *н.* **начéрня** *с.* 1) исцрнува, исцрни; нацрнува, нацрни; *фиг.* оцрнува, оцрни (некого)
начерта́вам *н.* **начерта́я** *с.* нацртува, нацрта
начéсто *йрил.* често, начесто

начéт *м. канц.* непризнат расход, кусок
начéтен[1] *йрид.* начитан, образован — **твърде** ~ **човек** многу начитан човек
начéтен[2] *йрид.* дефицитен, што има кусок
начéтеност *ж.* начитаност
на́чин *м.* начин — **по такъв** ~ на тој начин — ~ **на живот** начин на живеење — **по един или друг** ~ на еден или на друг начин — **по никакъв** ~ на никаков начин, никако
начина́ещ, начина́ющ *йрид.* 1) почетен; 2) (*како им.*) почетник
начина́ние *ср.* иницијатива — **полезно** ~ корисна иницијатива
начи́там *н.* **начета́** *с.* 1) набројува, наброи, избројува, изброи; 2) (из)накажува, (из)накаже; 3) утврдува, утврди кусок (дефицит)
начу́двам се *н.* **начу́дя се** *с. йовр.* се начудува, се начуди — **не мога да се на́чудя** не можам да се начудам
начу́квам *н.* **начу́кам** *с.* 1) из)начукува, (из)начука; исковa, искове; 2) искршува, ис(по)крши; (ис)толчи
начумéрен *йрид.* намрштен; нерасположен; начумерен
начу́пвам *н.* **начу́пя** *с.* 1) накршува, накрши; 2) скршува, скрши; 3) откршува, открши
начу́пен *йрид.* 1) накршен, откршен; 2) нерамен; искршен — **начупена линия** цикцак линија
наш, -а, -е, (*мн.* **на́ши**) *зам.* наш — **един** ~ **приятел** еден наш пријател — **нашите**

книги нашите книги — **вие от нашите ли сте?** вие од нашите ли сте? — **нашата литература** нашата литература

нашáрвам *н.* **нашáря** *с.* нашарува, нашари; ишари

нашегýвам се *с.* *йовр.* се нашегува

нашенéц *м.* нашинец, наш човек; сограѓанин, сонародник

нашéнски *йрид.* нашински, домашен — **нашенска работа** нашинска (наша) работа — **нашенска вълна** домашна волна

нáшенско *ср.* наш крај, наша земја, роден крај

нашéпвам *н.* **нашéпна** *с.* нашепнува, нашепне, шепоти, шепне

нашéственик *м.* завојувач, окупатор, непријател

нашéствие *ср.* инвазија, навлегување на непријателот, наезда

нашúвам *н.* **нашúя** *с.* 1) нашива, нашие; 2) зашива, зашие; извезува, извезе

нашúвка *ж.* ширит, лента (воен знак за чин)

нашúр *йрил.* вшир, нашир — **надлъж и** ~ надолж и нашир

наширóко *йрил.* 1) нашироко, опширно; 2) добро ситуирано — **живея**~ живеам нашироко

нáшите *мн. зам.* нашите, моите, моето семејство, нашите луѓе, моите од групата (клубот и сл.) — **нашите победиха** нашите победија — **имам писмо от нашите** добив писмо од нашите

нашлúя се *с.* *йовр.* се наскита, се наталка

нашумя́вам *н.* **нашумя́** *с.* крева (крене) шум околу себе; *фиг.* дига (дигне) прав

нашумя́л *йрид.* што предизвикува интересирање (дискусија, критика); *фиг.* што дигнал прав — **нашумели въпроси** прашања што предизвикаа интересирање; тема на денот

нащрéк *йрил.* на штрек, будно

ная́ве *йрил.* најаве, отворено, јавно

ная́ден *йрид.* 1) најаден; 2) чепнат, начнат, расипан

ная́ждам се *н.* **ная́м се** *с.* *йовр.* се најадува, се најаде

ная́квам *н.* **ная́кна** *с.* најакнува, најакне; зајакнува, зајакне

не *частица* не — ~ **съм го виждал** не сум го видел — ~ **мога да дойда** не можам да дојдам — **как** ~**?** како не? — ~ **думай!** молчи! не зборувај! ~ **се плашете!** не плашете се! — ~ **се бавете!** не се бавете

неактуáлен *йрид.* неактуелен

небé *ср.* небо — **под открито** ~ под отворено небо — **от небето ли си паднал?** *разг.* ≃ да не си паднал од небо? — **като гръм от ясно** ~ како гром од ведро небо; ◻ **на седмото** ~ на седмото небо

небéлен *йрид.* 1) неизлупен, нечистен (компир, орев и сл.); 2) небелен — **небелено платно** небелено платно

нéбен *йрид.* непчен, палатален

небéсен *йрид.* небесен; небесно син; *фиг.* божествен — **небесно тяло** небесно тело

(*астр.*) — **небесно царство** (*рел.*) небесно царство

небивал *прид.* необичен, невиден, нечуен; фантастичен — **~ студ** невиден студ — **~ интерес** невидено интересирање

неблаговъзпитан *прид.* невоспитан (*в.* **невъзпитан**)

неблагодарен *прид.* неблагодарен — **неблагодарна задача** наблагодарна задача

неблагодарник *м.* неблагодарник

неблагодарност *ж.* неблагодарност

неблагозвучен *прид.* дисхармоничен, нехармоничен, неблагозвучен

неблагонадеждност *ж.* неблагонадежност, недоверливост, нелојалност

неблагонамерен *прид.* недобронамерен, злонамерен

неблагополучен *прид.* неуспешен, несреќен

неблагополучно *прил.* неуспешно, несреќно — **операцията завърши ~** операцијата заврши неуспешно

неблагоприличен *прид.* непристоен, невоспитан, некултурен

неблагопристоен *прид.* *в.* **неблагоприличен**

неблагоразумен *прид.* неразумен, безумен, луд

неблагороден *прид.* неблагороден, неблагодарен; низок, прост

неблагосклонен *прид.* што не е наклонет кон нешто

неблагоустроен *прид.* неурбанизиран, неуреден во комунален поглед

неблагоухаен *прид.* што не мириса пријатно, непријатен

небоеспособен *прид.* неспособен за борба

небостъргач *м.* облакодер, кула (станбена, работна и сл.)

небран *прид.* небран; ◻ **в небрано лозе** ≃ во небрано лозје

небрежен *прид.* небрежен, немарен — **небрежно отношение** небрежен однос

небрежност *ж.* небрежност, немарност

небръснат *прид.* неизбричен, брадосан

небце *ср.* непце — **твърдо | меко ~** тврдо | меко непце

невалиден *прид.* неважечки, што не е во сила, што не вреди повеќе — **~ документ** документ што веќе не вреди — **договорът е вече ~** договорот повеќе не важи (не е во сила)

неведнъж *прид.* не еднаш, често

невежа *м.* неопитен човек, лаик, човек што не знае ништо, билмез

невежествен *прид.* неопитен, лаички, нестручен

невежество *ср.* незнаење — **дълбоко ~** големо незнаење (тотално незнаење)

неверен, невярна, невярно *прид.* 1) неточен; погрешен — **неверни сведения** неточни податоци; 2) нечесен, неверен (во брак) — **невярна жена** неверна жена

неверие *ср.* недоверба, неверба

неверник *м.* **неверница** *ж.* неверник, неверница

невероятен *прид.* неверојатен — **невероятна случка** неверојатен настан — **неве-**

роятна скорост неверојатна брзина

неверо́ятно *прил.* неверојатно

неве́сел *прид.* невесел, замислен, тажен

неве́ста *ж.* 1) невеста; 2) млада жена

невесту́лка *ж. зоол.* (Putorius boccamela) ласица

невеще́ствен *прид.* нематеријален, духовен

невзиска́телен *прид.* непретенциозен, скромен

невзра́чен *прид.* грд, неугледен

невиди́м *прид.* невидлив; скриен, незабележлив

невиди́мост *ж.* невидливост

неви́ждан *прид.* невиден

неви́нен, -и́нна, -и́нно *прид.* невин, -а, -о; чесен, чист, нерасипан; детски; безопасен — **признавам за** ~ *прав.* признавам за невин — **невинно дете** невино дете — **невинна девойка** невина девојка — **невинна лъжа** детинска (невина) лага

неви́нност *ж.* невиност; добродушност

невино́вен *прид.* невин, што не е виновен

невменя́ем *прид.* непресметлив (душевно нестабилен), што не може да биде одговорен за постапките

невмеша́телство *ср.* немешање

невнима́ние *ср.* невнимание — ~ **към госта** невнимание кон гостинот

невнима́телен *прид.* невнимателен — ~ **ученик** невнимателен ученик

нево́лен *прид.* 1) неволен, ненамерен; 2) *нар.* неволен, беден, несреќен

нево́лник *м.* **нево́лница** *ж.* 1) неволник, неволница, несреќник, несреќница, маченик, маченица; 2) затвореник, затвореничка, робијаш

нево́лно *прил.* неволно, ненамерно, махинално

нево́ля *ж.* беда, неволја, несреќа, незгода; ◻ **по** ~ против волјата

невралги́чен *прид.* невралгичен

неврасте́ник *м. мед.* неврастеник

неврасте́ния *ж. мед.* неврастенија

невреди́м *прид.* 1) неповредлив; 2) неповреден — **здрав и** ~ здрав и неповреден

невро́за *ж.* неуроза

невропатоло́гия *ж.* неуропатологија

невръ̀стен *прид.* мал

невъзврати́м *прид. лит.* неповратен, изгубен, пропаднат; неминовен, фатален

невъздъ̀ржан *прид.* невоздржлив, необуздан

невъзмо́жен *прид.* невозможен, неостварлив; неподнослив, одвратен

невъзмо́жност *ж.* невозможност, неможност

невъзмути́м *прид.* прибран, сталожен, ладнокрвен

невъзпи́тан *прид.* невоспитан, некултурен; невнимателен, дрзок, груб

невъзпи́таност *ж.* невоспитаност, некултурност

невъзприемчи́в *прид.* што тешко сфаќа, тап, ограничен

невъобрази́м *прид.* неверојатен, неможен, невиден, голем

невъоръже́н *прид.* невооружен, голорак

невя́ста *ж. в.* **неве́ста**

невя́рно *прил.* неточно — **цитирам ~** неточно цитирам

нега́сен *прид.* негасен — **негасена вар** негасена вар

негати́вен *прид.* негативен

негла́сен *прид.* 1) таен, прикриен, незваничен; 2) премолчен

неглиже́ *прил.* неглиже

не́го *зам.* (*ак.* *од* **той**) него, него го — **~ питай!** прашај го него! — **книгата взех от ~** книгата ја зедов од него — **дай това на ~** дај му го тоа нему

не́гов *зам.* негов — **познавам неговите родители** ги познавам неговите родители — **един ~ приятел** еден негов пријател

него́ден *прид.* негоден, неупотреблив; истрошен, изабен

него́дник *м.* **него́дница** *ж.* никаквец, никаквица

негоду́вам *н.* негодува, се буни, протестира

негодува́ние *ср.* негодување, протест, незадоволство

негостолюби́в *прид.* негостољубив

негостоприе́мен *прид.* негостоприемлив

неграмо́тен *прид.* неписмен

неграмо́тност *ж.* неписменост; незнаење — **политическа ~** политичка неписменост

не́гър *м.* **не́гърка** *ж.* црнец, црнкиња, негар, негарка

не́гърски *прид.* црнечки, негарски

неда́вна *прил.* неодамна

не́далече, не́далеко *прил.* недалеку, близу

недалнови́ден *прид.* недалековиден

недвижи́м *прид.* недвижен — **недвижими имоти** недвижни имоти

недвусми́слен *прид.* недвосмислен, јасен

неде́й! *имп.* *форма*, немој! — **деца, недейте пя!** деца, немојте да пеете!

недействи́телен *прид.* 1) нестварен, нереален; 2) неважен

неде́лен *прид.* неделен — **неделна почивка** неделен одмор

неделе́н *прид.* неразделен, неподелен — **~ имот** неподелен имот

недели́м *прид.* неделив

недели́мост *ж.* неделивост

неде́ля *ж.* 1) недела (неделен ден); 2) недела, седмица

недея́телен *прид.* *лит.* неактивен

недисциплини́ран *прид.* недисциплиниран

недоброжела́тел *м.* оној што мисли лошо (некому), злонамерник

недоброжела́телен *прид.* злонамерен

недоброка́чествен *прид.* неквалитетен, слабоквалитетен — **недоброкачествена стока** неквалитетна стока

недобросъвестен *прид.* несовесен

не́добър *прид.* недобар, лош

недове́рие *ср.* недоверба

недоверчи́в *прид.* недоверлив

недови́ждане *ср.* недогледување

недови́ждам *н.* недогледува, слабо гледа

недово́лен *прид.* незадоволен

недово́лник *м.* **недово́лница** *ж.* незадоволник, незадоволница

недово́лство *ср.* незадоволство; протест

недовря́л *ӣрид.* недоварен
недовъ́ршен *ӣрид.* недовршен, незавршен
недогле́ждам *н.* **недогле́дам** *с.* недогледува, недогледа
недогле́ждане *ср.* недогледување, пропуст; *фиг.* кусогледост
недодя́лан *ӣрид.* 1) недоделкан; 2) *фиг.* груб, недоволно обработен; неизделкан, прост, невоспитан — ~ **човек** прост човек, недоделкан човек
недозря́л *ӣрид.* 1) недозреан, не сосем зрел; 2) *фиг.* недоучен, 'зелен
недоймък *м.* недостиг, скудност
недока́зан *ӣрид.* недокажан, неубедлив, неаргументиран
недоко́снат *ӣрид.* нечепнат, недопирнат
недолови́м *ӣрид.* недоловлив, недофатлив, нефатлив — **недоловими звукове** недоловливи звуци
недоми́слие *ср.* неразумна постапка, глупост
недомлъ́вка *ж.* недоречена мисла, загонетен израз, импликација
недоно́сен *ӣрид.* 1) недоносен, роден пред време; 2) неизносен
недоно́сче *ср.* 1) недоносче; (и недоновче); 2) *фиг.* слабо дело, незавршено дело
недооце́нка *ж.* *лиӣ.* потценување
недооценя́вам *н.* **недоценя́** *с.* потценува, потцени
недопусти́м *ӣрид.* недопустлив; неподнослив — **недопустима дързост** неподнослива дрскост
недоразви́т *ӣрид.* недоразвиен
недоразуме́ние *ср.* недоразбирање
недора́съл *ӣрид.* *в.* **недоразви́т**
недосега́ем *ӣрид.* недостижен — **недосегаема височина** недостижна височина
недосега́емост *ж.* недостижност
недосетли́в *ӣрид.* недосетлив, ограничен
недоспи́ване *ср.* недоспивање, недоволно спиење
недоста́тък *м.* недостаток, слабост, мана, пропуст, грешка — **физически** ~ телесна мана, физички недостаток
недоста́тъчен *ӣрид.* недостаточен, недоволен, скуден
недо́стиг *м.* недостиг, немање, дефицит
недостижи́м *ӣрид.* недостижен — **блян** ~ недостижен блен
недостове́рен *ӣрид.* несигурен, лажен, неавтентичен, сомнителен
недостове́рност *ж.* несигурност
недосто́ен *ӣрид.* недостоен; непристоен, некултурен
недостъ́пен *ӣрид.* недостапен; висок; *фиг.* усамен — **недостъпни цени** недостапни цени (високи цени)
недоуме́ние *ср.* недоумица, збрка, изненадување, чудење — **в** ~ во недоумица — **той я погледна с** ~ тој ја погледа со чудење
недоумя́вам *н.* не разбира, не сфаќа, не се сеќава
недоу́чен *ӣрид.* недоучен, недоволно образован, некултурен
недочу́вам *н.* **недочу́я** *с.* недослушува, недослуша — **не-**

дочух последната дума не го дочув последниот збор
недоя́ждам си *н.* **недоя́м си** *с. йовр.* јаде слабо, недостатачно јаде
недра́ *ж. арх.* внатрешност, утроба — **в недрата на планината** во пазувите на планината
недра́г *йрид.* 1) недраг, немил; 2) тажен
недружелю́бен *йрид.* недружељубив
нед̀ъг *м.* телесна мана, недостаток, болест
нед̀ъгав *йрид.* недугав, болеслив, слаб човек, човек што има телесна мана; *фиг.* глуп, неспособен
нед̀ъгавост *ж.* недугавост; *фиг.* неспособност
не́един *йрил.* не еден, многумина, многу — ~ **път** не еднаш, често, многупати
нееднакъв *йрид.* нееднаков
нееднокра́тен *йрид.* нееднократен
нееднокра́тно *йрил.* нееднократно, повеќе пати
нееднородeн *йрид.* нееднороден, разнороден, хетероген
неесте́ствен *йрид.* неприроден
неестети́чен *йрид.* неестетски
нежела́н *йрид.* несакан, неканет, нежелен — **нежелани гости** неканети гости
нежела́телен *йрид.* непожелен
не́жен *йрид.* нежен, љубезен, чувствен; слаб, деликатан — **нежно здраве** нежно (слабо) здравје — **нежно телосложение** нежна телесна конституција
неже́нен *йрид.* неженет — **неженена** немажена
нежизнера́достен *йрид.* што не му се радува на животот
нежизнеспосо́бен *йрид.* неспособен за живот
не́жнича *н.* нежничи, е премногу нежен (љубезен)
не́жност *ж.* нежност, љубезност; сентименталност
незаба́вен *йрид.* незабавен, итен, брз — **очаквам ~ отговор** очекувам брз одговор
незаба́вно *йрил.* незабавно, итно, брзо, веднаш — **и да се върнеш** ~ и веднаш да се вратиш
назабележи́м *йрид.* незабележлив, незабележан
незабележи́телен *йрид.* незабележлив, незабележан, малу важен
незабрави́м *йрид.* незаборавен — **незабравими спомени** незаборавни спомени
незабра́вка *ж. бой.* (Myosotis palustris) незаборавка (вид полско цвеќе со мали цветчиња)
незави́ден *йрид.* незавиден, тежок — **изпаднал в ~ положение** се најде во тешка положба
незави́сим *йрид.* независен, самостоен, слободен — **независима държава** независна држава
незави́симост *ж.* независност — **национална** ~ национална независност
незави́симо *йрил.* независно
незав̀ършен *йрид.* незавршен, недовршен
незагри́жен *йрид.* безгрижен, немарен, непромислен
незадоволе́н *йрид.* незадоволен

незадоволи́телен *прид.* незадоволувачки, незадоволителен
незадължи́телен *прид.* незадолжителен, факултативен
неза́ет *прид.* незафатен, слободен
незаинтересо́ван *прид.* незаинтересиран
незако́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* незаконит, незаконски, илегален; вонбрачен — **незаконно арестуване** незаконито апсење — ~ **брак** незаконит брак — **незаконно дете** *арх.* вонбрачно дете
незако́нност *ж.* беззаконие
незакономе́рен *прид.* незакономерен
незалесе́н *прид.* непошумен
незаличи́м *прид.* неизбришлив — **незаличими следи** неизбришливи траги
незамени́м *прид.* незаменлив
незамо́жен *прид.* не многу имотен
незаплану́ван *прид.* непланиран
незапо́мнен *прид.* незапаметен — **незапомнена суша** незапамтена суша — **от незапомнени времена** од незапамтено време, од памтивека
незарази́телен *прид.* непрефатлив, незаразлив
незарегистри́ран *прид.* нерегистриран
незасе́гнат *прид.* незасегнат, цел, здрав, неповреден
незаслу́жен *прид.* незаслужен
незато́плен *прид.* незатоплен, незагреан — **спим в незатоплена стая** спиеме во незатоплена соба
незачи́тане *ср.* непочитување — ~ **на законите** непочитување на законите
незащите́н *прид.* незаштитен
не́зва́н *прид.* 1) непоканет, неканет, неповикан; незван; 2) самозван, неспособен
здра́в *прид.* нездрав, недоволно здрав, несолиден — **нездрава атмосфера** нездрава атмосфера
нездравосло́вен *прид.* нехигиенски, штетен за здравјето
незе́мен *прид.* неземен, необичен, божествен
незлоби́в *прид.* незлоблив, добродушен, добар, кроток
незна́ен *прид.* незнаен, непознат, безимен — ~ **войн** незнаен јунак
незна́ние *ср.* незаење; неинформираност
незначи́телен *прид.* незначителен, безначаен, мал, ситен, неважен — **незначително събитие** безначаен настан
неизбе́жен *прид.* неизбежен, неминовен
неизбе́жност *ж.* неминовност, неизбежност
неизброди́м *прид.* бескраен, непрегледен
неизброи́м *прид.* безброен
неизве́стен *прид.* непознат, анонимен; несигурен; *мат.* непознат — ~ **писател** анонимен писател | не многу популарен писател — **уравнение с две неизвестни** (*овде како им.*) равенка со две непознати — **неизвестно бъдеще** неизвесна иднина
неизве́стно *прил.* неизвесно, непознато, неопределено; *мат.* (*како им.*) непозната големина
неизвине́н *прид.* неоправдан — **неизвинени отсъствия** неоправдани изостаноци

неизвиним *прид.* непростим, што не се простува
неизгоден *прид.* неповолен, нерентабилен, скап, неприфатлив — **неизгодни условия** неповолни услови
неиздаден *прид.* неиздаден, необјавен, неотпечатен
неиздържан *прид.* неиздржан, слаб, несовршен, недоработен, на ниско ниво — ~ **стил** слаб стил — **неиздържано произведение** неиздржана творба
неизискан *прид.* неиздржан, нерафинет
неизказан *прид.* неискажан, недоречен; многу убав
неизлечим *прид.* неизлечлив
неизличим *прид.* неизбришлив, што не може да се избрише од сеќавање
неизменен *прид.* 1) неизменет, постојан, стабилен; 2) *фиг.* верен
неизменяем *прид.* неменлив — **неизменяеми думи** *грам.* неменливи зборови
неизмерим *прид.* неизмерен, огромен — **неизмеримо количество** неизмерно количество
неизпитан *прид.* неиспитан, непроучен
неизплатен *прид.* неисплатен
неизправен *прид.* неисправен, расипан; повреден; нередовен; немарен — ~ **мотор** расипан мотор — ~ **чиновник** немарен службеник
неизправност *ж.* неисправност, дефект; немарност
неизпълнение *ср.* неизвршување, неисполнување
неизпълним *прид.* што не може да се исполни, нереален
неизпълнителен *прид.* непослушен, недисциплиниран; немарен
неизразим *прид.* неизразлив; голем, неизмерен (тага, мака, и сл.) — **неизразима тъга** голема тага — **неизразима радост** неизмерна радост
неизразителен *прид.* неизразителен — **неизразително лице** неизразително лице
неизтощен *прид.* неисцрпен, неуморен, неистоштен, што има уште сили
неизтощим *прид.* неисцрплив, непресушлив, неуморлив
неизтребим *прид.* неуништлив
неизучен *прид.* непроучен
неизцерим *прид.* неизлечлив
неизчерпаем *прид.* неисцрпен, непресушен, бескраен — **неизчерпаеми запаси** неисцрпни резерви
неизчислим *прид.* безброен, што не може да се пресмета
неизяснен *прид.* нејасен, неизјаснет, недоволно објаснет, несигурен
неизясним *прид.* необјаснив (необјасним), што не може да се објасни
неимоверен *прид.* неверојатен, неприроден, многу голем — **неимоверни усилия** неверојатни усилби, многу големи напори
неистинен *прид.* невистинит, неточен, лажен
ней, нéи *зам.* нејзе — **кажете и ~ да знае** кажете ѝ нејзе да знае
нéйде *прил.* негде, некаде
нейни *зам.* нејзин — **това е нейна работа** тоа е нејзина работа — **нейно дете** нејзино дете — **това са нейните ро-**

дители тоа се нејзините родители

нéка *частица* нека — ~ **влязат всички!** нека влезат сите! — ~ **ти е честито!** нека ти е честито! — ~ **да дойде!** нека дојде!

некадъ́рен *прид.* некадарен, неспособен

некáнен *прид.* непоканет, неканет — **неканени гости** неканети гости

неколцúна *прил.* неколцина, неколкумина

некомпетéнтен *прид.* некомпетентен, ненадлежен

некомплéктен *прид.* некомплетен

некоронóван *прид.* некрунисан

некóсен *прид.* некосен, неискосен

некултýрен *прид.* некултурен

нелегáлен *прид.* нелегален

нелегáлност *ж.* нелегалност

нелéп *прид.* неразумен, глуп

нелéпост *ж.* глупост — **каква ~!** каква глупост!

нелóвко *прил.* незгодно; неудобно; неумешно; непријатно — ~ **ми е да го питам** незгодно ми е да го прашам — **работя ~** работи неумешно

нелóвкост *ж.* незгодна ситуација; неумешност

нелóвък *прид.* неснаодлив; неискусен, неумешен, непријатен

нелоя́лен *прид.* нелојален — **нелоялна конкуренция** нелојална конкуренција

немарлúв *прид.* немарен

нéмец *м.* **немкúня** *ж.* Германец, Германка

немéя *н.* немее, не зборува, молчи

немúл-недрáг *прид.* немил-нераг, човек што нема нигде никого

немúлост *ж.* немилост — **падам в ~** паѓам во немилост

немилостúв *прид.* безмилосен, немилосрден

неминýем *прид.* неминовен, неизбежен, фатален

немúрен *прид.* немирен, палав — **немирни деца** немирни (палави) деца

немúрник *м.* **немúрница** *ж.* немирник, немирница; палавник, палавница

немúт *прид.* немиен, неизмиен, нечист

немотá *ж.* 1) немост; 2) немаштија

немотúя *ж.* немаштија, немотија, сиромаштво, беда

нéмощ *ж.* немоќ, слабост

немóщен *прид.* немоќен — ~ **старец** немоќен старец

нéмски *прид.* германски — ~ **език** германски јазик — **немска бира** германско пиво

нéму *зам. арх.* нему

ненавúждам *н.* **ненавúдя** *с.* мрази, намразува, намрази; презира, презре

ненáвист *ж.* силна омраза, злоба, антипатија

ненáвистен *прид.* омразен, злобен

ненавремéнен *прид.* ненавремен

ненаглéден *прид.* драг, мил, многу драг, кому не можеш да му се нагледаш

ненадéен *прид.* ненадеен, неочекуван — **ненадейно нападение** ненадеен напад

ненадéжден *прид.* ненадежен, несигурен

нѐнадми́нат *прид.* ненадминат
ненападе́ние *ср.* ненапаѓање — **договор за** ~ пакт за ненапаѓање
ненаруши́м *прид.* неразрушлив, моќен, силен, цврст, траен
ненасе́лен *прид.* ненаселен, пуст
ненаси́тен *прид.* ненаситен, незаситен; *хем.* незаситен
ненахо́дчив *прид.* неснаодлив
ненорма́лен *прид.* ненормален (психички); (*како им.*) лудак
нену́жен *прид.* ненужен, излишен, непотребен — **ненужни вещи** непотребни предмети
необезпече́н *прид.* необезбеден, неосигурен, несигурен, не(за)гарантиран
необикнове́н *прид.* необичен, исклучителен, несекојдневен — **необикновено събитие** несекојдневен настан — ~ **човек** необичен човек — ~ **успех** исклучителен (голем) успех
необита́ем *прид.* ненаселен — **необитаеми пространства** ненаселени пространства
необича́ен *прид.* невообичаен — **в необичайно време го посетихме** го посетивме во невообичаено време
необичли́в *прид.* што не може да се сака
необле́чен *прид.* необлечен; слабо (лошо) облечен
необми́слен *прид.* необмислен, пребрз, неразумен
необори́м *прид.* необорлив — **привеждам необорими доказателства** приведувам необорливи докази
необоснова́н *прид.* необоснован, необразложен, недокументиран
необрабо́тен *прид.* необработен
необразо́ван *прид.* необразован
необузда́н *прид.* необуздан, своеволен, непокорен
необусло́вен *прид.* неусловен, што не зависи од ништо
необу́т *прид.* необуен, бос
необу́чен *прид.* необучен, неизвежбан, неук, невешт
необхва́тен *прид.* неопфатен, голем, неизмерлив
необходи́м *прид.* неопходен, потребен, неодложен — **необходими условия** неопходни услови
необходи́мост *ж.* неопходност, потреба, нужда — **в случай на** ~ во случај на потреба— **артикули от първа** ~ најнеопходни продукти; артикли за широка потрошувачка
необщи́телен *прид.* недружељубив, повлечен
необясни́м *прид.* необјаснив, замаглен, заплетен
неограниче́н *прид.* неограничен, бескраен, апсолутен, голем — **неограничени средства** неограничени средства — **неограничена монархия** апсолутистичка монархија — **неограничени пълномощия** неограничени овластувања (полномоштија)
неодобре́ние *ср.* неодобрување
неодобри́телен *прид.* неодобрувачки, негативен — ~ **отговор** негативен одговор
неодушеве́н *прид.* мртов
неодя́лан *прид.* неделкан — **неодялана тояга** неделкано дрво
неоже́нен *прид.* неженет

неоживéн *ӣрид.* тивок, мирен — **неоживена улица** мирна улица

неозаглавéн *ӣрид.* што е без наслов — **неозаглавено стихотворение** стихотворба без наслов

неокончáтелен *ӣрид.* привремен, што не е краен

неоли́т *м. геол.* неолит

неомъ́жена *ӣрид.* немажена

неопетнéн *ӣрид.* неизвалкан; чист, чесен

неописýем *ӣрид.* неопислив, неопишан — **неуписуема красота** неопислива убавина

неóпитен *ӣрид.* неопитен, неискусен — ~ **играч** неискусен играч

неопределéн *ӣрид.* неопределен, нејасен, несигурен — **неопределено обещание** неопределено ветување — ~ **срок** неопределен рок

неопределéност *ж.* неопределеност

неопредели́телен *ӣрид.* неопределен — ~ **член** неопределен член — **неопределително наклонение** неопределен начин, инфинитив

неопровержи́м *ӣрид.* сигурен, точен, што не може да се демантира

неопъ́нат *ӣрид.* неоптегнат

неорганизи́рано *ӣрил.* неорганизирано

неоргани́чен *ӣрид.* неоргански — **неорганична химия** неорганска хемија — **неорганична материя** неорганска материја

неосведомéн *ӣрид.* неинформиран

неосведомéност *ж.* неинформираност

неосезáем *ӣрид.* неопиплив, што одвај се чуствува

неосновáтелен *ӣрид.* неоснован, неаргументиран, недокументиран

неоспори́м *ӣрид.* неоспорен, точен, признат, проверен

неосъзнáт *ӣрид.* неосознаен, несвесен; нејасен

неосъществи́м *ӣрид.* неостварлив, нереален — **неосъществими мечти** неостварливи мечти

неотдáвна *ӣрил.* неодамна

неодáвнашен *ӣрид.* неодамнешен — **неотдавнашните събития** неодамнешните настани

неотдели́м *ӣрид.* неделив

неотемéн *ӣрид.* што не може да се одземе

неотзивчи́в *ӣрид.* што не се оѕвива; ладнокрвен

неотклóнен, -óнна, -óнно *ӣрид.* неколеблив, цврст; постојан, непоколеблив, бескомпромисен, принципиелен

неотклонéние *ср. ӣрав.* неодложно (задолжително) присуство на суд

неотлежáл *ӣрид.* неодлежан, свеж, млад

неотлóжен *ӣрид.* неодложен — **неотложна задача** неодложна задача

неотлъ́чен *ӣрид.* неразделив

неотлъ́чно *ӣрил.* неразделно, заедно, поврзано

неотменéн *ӣрид.* неизменет, ист

неотмéнен *ӣрид.* конечен, непроменлив, неминовен

неотмени́м *ӣрид.* конечен, што не може да се менува

неотстъпчи́в *ӣрид.* неотстаплив, непопустлив

неофициа́лен *прид.* неофицијален — ~ **източник** неофицијален извор — **неофициално лице** неофицијално лице

неоформе́н *прид.* неоформен

неохо́тно *прил.* нерадо, без желба

неоцени́м *прид.* неоценлив — **неоценима помощ** неоценлива помош

неоча́кван *прид.* неочекуван, изненаден — ~ **обрат** неочекуван пресврт

неплатежоспосо́бан *прид.* што нема платежна способност

неплате́н *прид.* неплатен; што не се плаќа — ~ **отпуск** неплатено осуство

неплодоро́ден *прид.* неплоден, нероден — **неплодородна година** неродна година

непобеди́м *прид.* непобедлив

непобу́тнат *прид.* непомрднат

неповтори́м *прид.* неповторлив; единствен, исклучителен

непогреши́м *прид.* непогрешлив — **няма непогрешими хора** нема непогрешливи луѓе

неподатли́в *прид.* неподатлив

неподви́жен *прид.* неподвижен, скаменет — ~ **като дърво** неподвижен како дрво

неподви́жно *прил.* неподвижно, мирно

неподго́твен *прид.* неподготвен, неспремен

неподку́пен *прид.* непоткуплив, чесен, неподмитлив

неподлежа́щ *прид.* ослободен од, без обврска — ~ **на военна служба** ослободен од воена обврска

неподози́ран *прид.* неочекуван, изненаден, прикриен, непредвиден

неподража́ем *прид.* исклучителен; оригинален; што не може да се подражава

неподходя́щ *прид.* несоодветен, што не одговара на целта (намената)

непозволе́н *прид.* непозволен, недозволен, забранет

непоклати́м *прид.* цврст, силен

непоколе́бим *прид.* непоколеблив, цврст, упорен, непопустлив

непоко́рен *прид.* непокорен

непокъ́тнат *прид.* неначнат, нечепнат, здрав, цел

непоноси́м *прид.* неподнослив — **непоносима горещина** неподнослива горештина

непоправи́м *прид.* непоправлив

непоро́чен *прид.* непорочен, без мана, чист, нерасипан

непосвете́н *прид.* непосветен, неизвестен, што не е во тек на работите

непоси́лен *прид.* непосилен, необично тежок, напорен — ~ **труд** напорен труд

непоследова́телен *прид.* недоследен, непринципиелен

непослуша́ние *ср.* непослушност, непокорност — **наказан за** ~ казнет заради непослушност

непослу́шен *прид.* непослушен — **непослушно момче** непослушно момче

непосре́дствен *прид.* непосреден, директен — ~ **началник** непосреден шеф, претпоставен

непостижи́м *прид.* 1) непостижен, неостварлив, недостапен, нереален; 2) необјаснив, несфатлив

непостоя́нен, -я́нна, -я́нно *прид.* непостојан, -а, -о, про-

менлив — ~ **ток** променлива струја — **непостоянно време** променливо време (атмосферско) — ~ **характер** променлив карактер
непотрéбен *прид.* непотребен
непохáбен *прид.* нензабен, неистрошен
непохвáтен *прид.* неопитен, неискусен, неумешен
непочи́тан *прид.* непочитуван
непочтéн *прид.* нечесен, несовесен, расипан — ~ **човек** нечесен човек
непочти́телен *прид.* што не почитува (и што не е почитуван)
непрáвда *ж.* неправда; беззаконие
неправдоподóбен *прид.* невистинит, нереален
непрáведен *прид.* грешен (во верска смисла), неправеден
непрáвилен *прид.* неправилен, погрешен — **неправилно ударение** погрешен акцент — **неправилни глаголи** неправилни глаголи
непрáвилно *прил.* неправилно, погрешно — ~ **тълкувам** погрешно толкувам — ~ **разбирам** неправилно сфаќам
неправомéрен *прид. прав.* што не е во склад со законите, незаконит
неправоспосóбен *прид. прав.* без право да работи во определена професија; без граѓански права
непрáзна *прид.* трудна, со плод во утробата (жена, животно)
непревзéт *прид.* природен, едноставен
непрéглéден *прид.* непрегледен, сложен, компликуван, нејасен
непредви́ден *прид.* непредвиден — ~ **случай** непредвиден случај
непредвидли́в *прид.* непредвидлив, ограничен
непреднамéрен *прид.* спонтан, случаен, без умисленост
непредпазли́в *прид.* непретпазлив, невнимателен
непредубедéн *прид.* што е без предупредување, непристрасен, објективен — **непредубедена критика** ≃ објективна критика
непредуми́шлен *прид.* што е без умисла
непреклóнен, -óнна, -óнно *прид.* упорен, непопустлив
непрекъ́снат *прид.* непрекинат, постојан
непрекъ́снато *прил.* непрекинато, постојано — **повтарям** ~ **едно и също нещо** постојано повторувам една иста работа
непремéнен, -éнна, -éнно *прид. рет.* задолжителен, обврзан
непремéнно *прил.* бездруго, задолжително — **тя** ~ **ще ти се обади** таа бездруго ќе ти се јави — ~ **елате!** елате бездруго!
непреодоли́м *прид.* несовладлив — **непреодолими пречки** несовладливи пречки
непрестáнен, -анна, -анно *прид.* непрестаен,постојан, вечен, бескраен — **непрестанни грижи** постојани грижи
неприветен *прид.* нељубезен, нерасположен, студен, рамнодушен
неприветли́в *прид. в.* **неприве́тен**
неприви́кнал *прид.* ненавикнат

непривлека́телен *прид.* непривлечен, грд — **непривлекателна външност** непривлечна надворешност
неприго́ден *прид.* непригоден
непридирчи́в *прид.* непретенциозен, скромен; немарен; неточен
неприемли́в *прид.* неприемлив, неприфатлив — **неприемливи условия** неприфатливи услови
непризна́т *прид.* непризнат, неафирмиран — ~ **художник** непризнат уметник
непризна́телен *прид.* неблагодарен, непризнателен — ~ **син** неблагодарен син
неприкоснове́н *прид.* неприкосновен — ~ **запас** неприкосновена резерва
неприкри́т *прид.* неприкриен, отворен, јавен, искрен
неприли́чен *прид.* непристоен, неприличен, вулгарен — **неприлични думи** неприлични (вулгарни) зборови — **неприлично държание** непристојно однесување
неприли́чие *ср.* непристојност, неприличност
неприложи́м *прид.* неприменлив
непримири́м *прид.* непомирлив, упорен
непринýден *прид.* непринуден, природен, прост, едноставен — **непринудени движения** природни движења — **непринудена усмивка** непринудена (природна, искрена) насмевка
непристо́ен *прид.* *лит.* непристоен
неприст ъпен *прид.* непристапен, недостапен; непреземлив (тврдина и сл.); вообразен
неприс ъствен *прид.* **неприс ъствен ден** неработен ден, државен празник
неприя́знен *прид.* непријателски
неприя́зън *ж.* омраза, непријателство
неприя́тел *м.* **неприя́телка** *ж.* непријател, непријателка; противник, противница
неприя́телски *прид.* непријателски, противнички — **неприятелски отношения** непријателски односи — **неприятелски войски** непријателски војски
неприя́тен *прид.* непријатен — **неприятно положение** непријатна положба
неприя́тност *ж.* непријатност
непробива́ем *прид.* непробоен
непробýден *прид.* **непробуден сън** вечен сон
непрогле́ден *прид.* многу густ — **непрогледна мъгла** густа магла
непродукти́вен *прид.* непродуктивен
непродължи́телен *прид.* краткотраен, краток
непроизводи́телен *прид.* непродуктивен
непроко́псан *прид.* *разг.* непрокопсан
непроко́псаник *м.* *разг.* непрокопсаник, неранимајко
непромене́н *прид.* непроменет, ист, неизменет
непромока́ем *прид.* непропустлив (за вода) — **непромокаемо наметало** непропустлив мантил, непропустлива наметка
непроница́ем *прид.* 1) непроѕирен, непропустлив, херметичен; 2) неразбирлив, несфатлив

непросветéн *прид.* непросветен, необразован, неучен
непросветéност *ж.* непросветеност
непростúм *прид.* непростим — **непростима грешка** непростима грешка
непроходúм *прид.* беспатен
непъ̀лен *прид.* неполн, непотполн; краток, скратен — ~ **метър** неполн метар — **непълни познания** непотполни знаења — **непълно работно време** скратено работно време
непълнолéтен *прид.* неполнолетен, малолетен
нерáботен *прид.* неработен (ден)
неработоспосóбен *прид.* неспособен за работа, неработоспособен
нерáвен *прид.* 1) нерамен, рапав; 2) нееднаков — **неравна борба** нерамна борба — **неравни сили** нерамни сили
нерáвенство *ср.* нееднаквост, нерамноправност
неравномéрен *прид.* нерамномерен
нерáдост *ж.* тага, жалост
нерáдостен *прид.* тажен, жалосен, нажален, нерасположен
неразбирáем *прид.* неразбирлив; нечитлив
неразбрáн *прид.* неразбран, тврдоглав
неразвúт *прид.* неразвиен, заостанат
неразвúтост *ж.* неразвиеност, заостанатост
неразгадáем *прид.* таинствен, што не се одгатнува
неразговорлúв *прид.* неразговорлив, молчалив
неразделéн *прид.* неразделен, нераcподелен
нераздéлен *прид.* неразделив; неразделен, поврзан — **неразделни другари** неразделни другари
неразлъ̀чен *прид.* неделив, органски поврзан — **език и мислене се намират в неразлъчно единство** јазикот и мислата се наоѓаат во неделиво единство
неразполóжен *прид.* нерасположен
неразположéние *ср.* нерасположба, нерасположеност
неразрабóтен *прид.* неразработен, необработен
неразрешéн *прид.* 1) нерешен; 2) забранет, недозволен
неразрешúм *прид.* неразрешлив, нерешлив — **неразрешима загадка** нерешлива загатка
неразрушúм *прид.* нескршлив
неразтворúм *прид.* нерастворлив
неразýмен *прид.* неразумен, глуп
нерационáлен *прид.* нерационален
нерв *м.* (*мн.* **нéрви**) 1) нерв — **очен** ~ очен нерв — **болни нерви** болни нерви; 2) жила, жиличка; 3) живост, расположба, енергија; ◻ **това ми действува на нервите** тоа ми оди на нерви — **късам си нервите** си ги кинам нервите — **железни нерви** железни нерви — **война на нерви** војна на нервите
нéрвен *прид.* 1) нервен — ~ **възел** нервен јазел — ~ **припадък** нервен напад; 2) нервозен — ~ **човек** нервозен човек — **нервни движения** нервозни движења

нервúрам *н. с.* нервира; ‖ — **се** *йовр.* се нервира
нéрвност *ж.* нервоза, нервозност
нервóзен *йрид.* 1) нервозен, немирен; 2) *разг.* лут, лош — **нервозни кебапчета** лути ќебапчиња
нерéден *йрид.* неправилен, недопустлив, незаконит — **нередни прояви** неправилни појави
нерéдност *ж.* неправилност, прекршок, слабост — **на борба срещу нередностите!** во борба против неправилностите!
нередóвен *йрид.* нередовен
нéрез *м. нар.* нерез
нерешúтелен *йрид.* нерешителен, колеблив
нерешúтелност нерешителност, колебливост
нероден *йрид.* нероден
нерýден *йрид.* **нерудни изкопаеми** неметали (глина, песок и сл.)
нерушúм *йрид.* нескршлив, вечен
нерядко *йрил.* често
несамостоятелен *йрид.* несамостоен; неоригинален
несбъднат *йрид.* неостварен — **несбъднати мечти** неостварени мечти
несвоеврéменен, -енна, -енно *йрид.* ненавремен, преран
несвóйствен *йрид.* несвојствен, неприроден, некарактеристичен, невообичаен
несвързан *йрид.* несврзан, неповрзан
несвършен *йрид.* несвршен, незавршен — **несвършено време** *грам.* несвршено време, имперфект
несвяст *ж.* несвест, несвестица — **падам в** ~ паѓам во несвест
несгóвор *м.* неслога, раздор
несгóворен *йрид.* несложен, несогласен
несгóда *ж.* незгода, тешкотија
несгóден *йрид.* незгоден, неудобен; неповолен
несдържан *йрид.* невоздржлив; непринуден
несериóзен *йрид.* несериозен, лекомислен
несúгурен несигурен
несклонúм *йрид.* непопустлив, тврдоглав
несклоняéм *йрид. грам.* неменлив
нескопéн *йрид.* нескопен
несломúм *йрид.* нескршлив
несменяéм *йрид.* непроменлив, постојан, долготраен, перманентен
несмéтен *йрид.* неброен, непроценлив — **несметно богатство** непроценливо богатство, многу големо богатство
несмилáем *йрид.* несварлив (за храна)
несмущáван *йрид.* невознемируван, мирен, спокоен
несносен *йрид.* неспосен, неподнослив — **несносни горещини** неподносливи горештини — ~ **характер** неподнослив карактер
неспáзване *ср.* непридржување
неспúрен *йрид.* незапирен
неспокóен *йрид.* неспокоен, вознемирен
неспокóйствие *ср.* неспокојство, вознемиреност
несполýка *ж.* неуспех
несполучлúв *йрид.* неуспешен — ~ **опит** неуспешен експеримент (опит)
неспосóбен *йрид.* неспособен; некадарен

несправедли́в *ūрид*. несправедлив

неспра́вяне *ср*. неснаодливост (на работа); неуспешно извршување на работата

неспре́тнат *ūрид*. несмасен, неуреден, нечист

несравне́н *ūрид*. неспоредлив; одличен; перфектен

несравни́м *ūрид*. 1) неспоредлив; 2) сосем спротивен — **това са несравними неща** тоа се сосем спротивни работи

несре́тен *ūрид. нар*. несреќен

несре́тник *м*. **несре́тница** *ж*. несреќник, несреќница, клетник, клетница

несръ́чен *ūрид*. неопитен, неискусен, невешт

нестина́р *м*. **нестина́рка** *ж*. играч (играчица) на жар (во врска со народен обичај)

нестроева́к *м*. *разг*. неборец, војник на неборечка должност

несъбира́ем *ūрид*. што не може да се собере (наплати) од должниците

несъвмести́м *ūрид*. што не можа да постои заедно со нешто друго; противречен, несогласлив

несъвърше́н *ūрид*. несовршен

несъгла́сен *ūрид*. несогласен, противен

несъгла́сие *ср*. несогласие (и несогласица), неслога, неслагање

несъзна́телен *ūрид*. 1) несвесен; 2) несовесен

несъизмери́м *ūрид*. *лиū*. неспоредлив, исклучителен; што нема општа мерка

несъкруши́м *ūрид*. нескршлив, силен, стабилен — **несъкрушима воля** силна волја

несъмне́н *ūрид*. несомнен, очевиден, јасен, точен — **несъмнена истина** несомнена вистина

несъобразе́н *ūрид*. несообразен, неуслагоден

несъобра́зен *ūрид*. несообразен, противречен; бесмислен

несъобрази́телен *ūрид*. непретпазлив; непредвидлив

несъобрази́телност *ж*. несообразност. непретпазливост

несъотве́тствие *ср*. несоодветност

несъразме́рен *ūрид*. несразмерен

несъстоя́телен *ūрид*. 1) слабо имотен, неплатежен (што не може да плати) — ~ **длъжник** неплатежен должник; 2) неубедлив, недокументиран, неприфатлив

несъстоя́телност *ж*. 1) банкрот; 2) неубедливост, несигурност

несъще́ствен *ūрид*. несуштествен

несъществу́ващ *ūрид*. што не постои

нетакти́чен *ūрид*. нетактичен

не́тен *ūрид*. (спрема **нето**) нето — **нето тегло** нето-тежина

нетле́нен, -е́нна, -е́нно *ūрид*. што не гние, што не пропаѓа; вечен, траен — **нетленна слава** вечна (трајна) слава

не́то *неūр*. нето

нето́чен[1] *ūрид*. ненаострен, ненаточен, тап

нето́чен[2] *ūрид*. неточен

нетра́ен *ūрид*. нетраен, краткотраен; слаб, неквалитетен (текстил и сл.)

нетрудоспосо́бен *прид.* неспособен за работа
нетрудоспосо́бност *ж.* неспособност за работа, инвалидитет — **пълна ~** потполна неспособност — **частична ~** делумна неспособност
нетърпели́в *прид.* нестрплив, нетрпелив; немирен, вознемирен
нетърпе́ние *ср.* нестрпливост, нетрпение — **очаквам го с голямо ~** го чекам со големо нетрпение
нетърпи́мост *ж.* нетрпеливост, нестрпливост
нетърпи́м *прид.* неподнослив
неубеди́телен *прид.* неубедлив
неуваже́ние *ср.* непочитување
неуважи́телен *прид.* 1) што не може да се уважи; 2) *реш.* непочитуван
неуважи́телно *прил.* без уважување
неуведоме́н *прид.* неизвестен, незапознат, неинформиран
неуве́рен *прид.* несигурен, неуверен, колеблив, нерешителен
неувя́хващ *прид.* неовенлив, што не овенува, незаборавен — **неувяхващи спомени** незаборавни спомени
неуга́сващ *прид.* неугаслив
неугаси́м *прид.* неугаслив; *фиг.* незадржлив
неу́гледен *прид.* неугледен, грд, грозен
неуда́рен *прид.* неакцентиран, ненагласен
неудо́бен *прид.* 1) неудобен, неугоден; 2) незгоден — **събота е ~ ден за събрания** сабота е незгоден ден за состаноци — **~ човек за тази работа** незгоден човек за таа работа
неузнава́ем *прид.* што не може да се препознае
неу́к *прид.* неук, неучен, необразован — **неуки родители** необразовани родители
неукроти́м *прид.* нескротлив, незадржлив, темпераментен
неуле́гнал *прид.* нестабилен, неулегнат
неулови́м *прид.* 1) неуловлив; 2) недоловлив, тешко сфатлив
неуме́л *прид.* неумешен, невешт, неискусен — **неумело движение** невешто движење
неуме́рен *прид.* претеран, неумерен — **неумерени хвалби** претерани фалби
неуме́стен *прид.* неумесен — **неуместна шега** неумесна шега
неуми́шлен *прид.* без умисленост
неумоли́м *прид.* неумолив
неумо́рен *прид.* неуморен, упорен — **~ работник** неуморен работник
неуравнове́сен *прид.* неурамнотежен; колеблив, немирен
неу́реден[1] *прид.* неуреден — **неуредна домакиня** неуредна домаќинка
неуреде́н[2] *прид.* несреден, неисплатен — **неуредени сметки** несредени сметки
неуре́дица *ж.* неред, несреденост
неурожа́й *м. лит.* слаба (неродна) година, слаба летнина
неусе́тен *прид.* неусетен, незабележан, лесен
неусе́тно *прил.* неусетно, незабележано, лесно

неуслужли́в *прид.* неуслужлив, нељубезен

неуспе́х *м.* неуспех — **обречен на ~** осуден на неуспех

неуспе́шен *прид.* неуспешен — **~ опит** неуспешен обид

неустанове́н *прид.* неустановен, несигурен; *фиг.* бавен

неусто́йка *ж. прав.* 1) неизвршување, прекршок (во работата); 2) казна (за таков прекршок)

неустойчи́в *прид.* нестабилен, колеблив, лабилен

неустраши́м *прид.* нестрашлив, храбар

неутеши́м *прид.* неутешен

неутеши́телен *прид.* неутешлив, што не утешува

неутоли́м *прид.* ненаситлив, многу силен, неуталожив — **нутолима жажда** неуталожива жед

неутра́лен *прид.* неутрален — **неутрална държава** неутрална држава

неутрализа́ция *ж.* неутрализација

неутрализи́рам *н. с.* неутрализира

неутралите́т *м.* неутралитет

неутро́н *м. физ.* неутрон

неуязви́м *прид.* неранлив

не́фт *м.* нафта

не́фтен *прид.* нафтоносен, нафтен — **нефтена рафинерия** рафинерија за нафта — **нефтени находища** нафтоносни наоѓалишта, наоѓалишта на нафта

неха́ен *прид.* немарен

неха́йство *ср.* немарност

нехранима́йко *м.* неранимајко

нецензу́рен *прид.* непристоен, вулгарен — **нецензурна шега** непристојна шега — **нецензурни думи** вулгарни зборови

неча́кан *прид.* неочекуван — **~ гост** неочекуван гостин

нечести́в *прид.* 1) нечастив, грешен, безбожен — **нечестива душа** грешна душа; 2) нечесен, незаконит — **нечестиви сделки** нечесни зделки

нече́стен *прид.* нечесен

нече́тен *прид.* 1) безброен, бескраен; 2) *мат.* непарен — **четни и нечетни номера** парни и непарни броеви

нечетли́в *прид.* нечитлив — **~ почерк** нечитлив ракопис — **~ подпис** нечитлив потпис

не́чий *зам.* нечиј — **взел съм нечия шапка** сум зел нечија капа

не́чист *прид.* 1) нечист, валкан; 2) *фиг.* валкан, нечесен — **нечиста работа** нечиста работа

нечистопл́ътен *прид.* нечист (човек)

нечистоти́я *ж.* нечистотија, гнасотија

нечове́чен *прид.* нечовечен

нечове́шки *прид.* 1) натчовечки — **нечовешки усилия** натчовечки напори; 2) нечовечки, животински

нечувстви́телен *прид.* нечувствителен, безмилосен, груб

нечупли́в *прид.* нескршлив — **нечупливо стъкло** нескршливо стакло

нечу́т *прид.* 1) нечуен, тивок; 2) нечуен, невиден — **нечути тегла** невидени маки

нещá́стен *прид.* 1) несреќен — **нещастни деца** несреќни деца — **~ случай** несреќен случај

нещáстие *ср.* несреќа, незгода, беда — **стана голямо ~** се случи голема несреќа

нещáстник *м.* **нещáстница** *ж.* несреќник, несреќница, клетник, клетница

нещáтен *прид.* нередовен, хонорарен — **нещатни сътрудници** нередовни (надворешни, хонорарни) соработници

нéщо[1] *ср.* нешто, предмет, работа — **той ще ви каже ~** тој ќе ви каже нешто — **знае ли той ~ за нея?** знае ли тој нешто за неа? — **~ подобно** нешто слично — **~ му хлопа** нешто му недостига — **стана ~ неочаквано** се случи нешто неочекувано — **дайте ми ~ за ядене** дајте ми нешто за јадење — **научих ~ ново** разбрав (научив) нешто ново

нéщо[2] *прил.* малку, донекаде, нешто — **~ съм болен** малку сум болен — **~ като писател** нешто како писател **ти си ~ по-млад от мене** ти си малку помлад од мене

нея *зам.* (*падеж. форма од* **тя**) неа — **и без ~ ще минем** ќе поминеме и без неа — **и на нея да кажеш** и нејзе да ѝ кажеш — **с ~ ли беше?** со неа ли беше? — **тя ми говори за ~** таа ми зборуваше за неа — **~ никой не безпокои** неа никој не ја вознемирува

неял *прид.* нејаден, ненајаден

неясен *прид.* нејасен — **неясна мисъл** нејасна мисла

ни[1] *сврз.* ни, ниту — **~ най-малко** ни најмалку; ◻ **~ лук ял, ~ лук мирисал** ни лук јал ни лук мирисал

ни[2] *зам.* 1) (кратка дативна форма од **ние**) нам, ни — **драго ~ е да ви видим** драго ни е да ве видиме — **яде ~ се** ни се јаде — **казано ~ е** речено ни е; 2) (кратка форма од **наш**) — **сестра ~** сестра ни (нашата сестра) — **децата ~** децата ни (нашите деца)

нѝва *ж.* нива — **чии са тези ниви?** чии се овие ниви?

нѝвга *прил. нар.* никогаш

нивелациóнен, -óнна, -óнно *прид.* нивелационен

нивелѝране *ср.* нивелирање

нивелирóвка *ж. в.* **нивелѝране**

нивó *ср. лит.* ниво; стандард— **речното ~ спада** нивото на реката опаѓа — **културно ~** културно ниво — **жизнено ~** животен стандард

ние *зам.* ние — **~ говорим** ние зборуваме — **~ двамата** ние двајцата

нѝжа *н.* ниже — **~ тютюн** нижам тутун; ‖ — **се** *повр.* се ниже, се реди — **дните се нижат** дните се нижат

низ[1] *м.* низа, ред, колона — **~ от събития** низа од настани — **~ до ~** низа до низа

низ[2] *пред. нар.* низ — **вървяхме ~ гората** врвевме низ шумата — **разходихме се ~ града** прошетавме низ градот

нѝза *ж.* низа — **~ тютюн** низа тутун

низинá *ж.* низина, рамнина

нѝзов *прид.* локален, основен, што е најблизок до народот — **низова организация** основна организација — **~ печат** локален печат

нѝзост *ж.* нискост, подлост

низходя́щ *прид.* надолен — **низходяща градация** надолна градација
низш, ни́зши *прид.* нижи
ни́зък *прид.* низок; нечесен, подол — **низка душа** ниска (подла) душа
ний *зам. арх.* (*в.* **ние**) ние
ни́как *прил.* никако, на никој начин, ни најмалку — **~ не може да се поправи** никако не може да се поправи
ни́каквец *м.* никаквец, никој и ништо, неспособен | нечесен човек
ни́какъв 1) *зам.* никаков — **нямам никаква възможност** немам никаква можност; 2) *прид.* никаков, ништожен, подол
ни́ксл *м.* никел
никелиро́вка *ж.* никлување
никели́рам *н. с.* (по)никлува
ни́клов *прид.* никлен
ни́кне *н.* никне, никнува — **на детето никнат зъби** на детето му никнуваат заби — **тревата никне** тревата никнува; ▭ **гдето го не сееш, там никне** каде не го сееш, таму никне
ни́кога *прил.* никогаш — **той ~ не е виждал нещо подобно** тој никогаш не видел нешто слично — **~ веч** никогаш повеќе — **~ в живота** никогаш во животот — **~ не ще те забравя** никогаш нема да те заборавам
ни́когаж *прил. нар. в.* **никога**
ни́кой, ни́коя, ни́кое *зам.* 1) никој, -а, -е — **~ не знае** никој не знае — **~ не е виновен** никој не е виновен; 2) ниеден, ниедна, ниедно — **в никое царство не тече мед и масло** ≃ во ниедно царство не тече мед и млеко; ▭ **по никое време** во никое време (во незгодно време) — **нямам си нийде никого** немам нигде никого
никоти́нов *прид.* никотински, никотинов
ни́къде *прил.* никаде, нигде — **~ го няма** нигде го нема; ▭ **за ~ не е** не е за никаде
нима́ *частица* зар — **~ не знаете?** зар не знаете? — **нима?** зар е можно?
ни́мфа *ж.* нимфа
нимфома́ния *ж. мед.* нимфоманија
нирва́на *ж.* нирвана
ни́ско *прил.* ниско; слабо, тивко, полека — **много ~ говориш** зборуваш многу тивко
нискора́съл *прид.* џуџест, што расте ниско — **нискорасло дърво** џуџесто дрво
нискосте́блен *прид.* што има ниско стебло (дрво, растение)
ни́сък *прид.* низок, мал — **~ човек** низок човек — **ниски цени** ниски цени
ни́т *м.* (*мн.* **ни́тове**) *тех.* нитна
ни́то *частица сврз.* ни, ниту — **~ дума повече** ни збор повеќе — **~ крачка назад!** ни чекор назад!
нитра́т *м. хем.* нитрат
нихили́зъм *м.* нихилизам
нихилисти́чен, нихилисти́чески *прид.* нихилистички — **нихилистично отношение** нихилистички однос
ницшеа́нец *м.* ничеанец (приврзаник на фил. Ниче)
ни́чий, ни́чия, ни́чие *зам.* ничиј, ничија, ничие — **ничия**

земя ничија земја — **ще бъдеш моя или ничия!** ќе бидеш моја или ничија!

нѝчком *прил. нар.* ничкум — **паднал** ~ паднал ничкум

нѝша *ж.* ниша, вдлабнатина во ѕид

нишáдър *м.* нишадор, амонијумхлорид

нишáн *м. нар.* 1) знак, нишан, белег; 2) знак, одликување (турско); 3) нишан (за гаѓање)

нишанджѝя *м. арх.* (*в.* **мерáч**) нишанџија

нишестé *ср.* нишесте

нѝшка *ж.* 1) нишка, конец; 2) *фиг.* трага; ▱ **червена** ~ црвена нишка — **нишката на разговора** нишката на разговорот

нищетá *ж.* мизерија, беда

нѝщичко *ср.* ништо, баш ништо — ~ **не разбирам** баш ништо не разбирам

нѝщо 1) *зам.* ништо — ~ **му няма** ништо не му е — ~ **не намерихме** ништо не најдовме — **това** ~ **не струва** ова ништо не чини; ▱ ~ **не стана** ништо не стана, не излезе како што треба — **като** ~ како ништо; лесно (ќе се сврши) — ~ **от това** ништо; не е страшно; 2) *прид.* мал, безначаен, ништожен — ~ **работа** мала работа

нищо́жен *прид.* ништожен, безначаен; мал, обичен, баналeн — **нищожна сума** мала сума

нѝщя *н. в.* **разнѝщвам**

но *сврз.* ама, но, туку — **искат,** ~ **не могат** сакаат, ама не можат — **ти знаеш,** ~ **не говориш** ти знаеш, ама не зборуваш — **не само там,** ~ **и тук** не само таму, туку и овде ~ **все пак** ама сепак

но́в *прид.* нов; современ, оригинален, необичен — **нови къщи** нови куќи — ~ **стил** нов (современ) стил — **Новият завет** Новиот завет — **Нова година** Нова година — ~-**новеничък** сосем нов — **какво ново?** што има ново?

новáк *м.* новак, почетник

новáтор *м.* **новáторка** *ж. лит.* новатор, новаторка (во производството или во уметноста)

новáторски *прид.* новаторски

новéла *ж.* новела, расказ

новелѝст *м.* новелист, раскажувач

новинá *ж.* вест, новина, информација—**дневни новини** дневни вести — **последни новини** последни вести — **неприятна** ~ непријатна вест

новобрáнец *м.* регрут

новобрáнски *прид.* регрутски

новобрáчен *прид.* 1) младоженски; 2) **новобрачни** (*мн. како им.*) младенци, млад брачен пар, младоженци

нововъвéден *прид.* новововеден, новоотворен

нововъведéние *ср.* новина, модернизација, подобрување, рационализација

новогодѝшен *прид.* новогодишен — **новогодишни поздравления** новогодишни честитки — **новогодишна елха** новогодишна елка

новогрỳцки *прид.* новогрчки — ~ **език** новогрчки јазик

новодо́мци *мн.* млад брачен пар, новокуќници, нови домаќини

новодошъ́л *прид.* новодојден
новоизбра́н *прид.* новоизбран — **новоизбраният председател** новоизбраниот претседател
новоизпе́чен *прид. ирон.* новопечен — **~ майстор** новопечен мајстор
новолу́ние *ср.* млада месечина
новомо́ден *прид.* модерен, што е според последната мода
новоназначе́н *прид.* новопоставен, новоназначен
новооткри́т *прид.* новоотворен, неодамна отворен, новоткриен
новостро́ен *прид.* новоизграден, неодамна изграден
новороде́н *прид.* новороден
но́вост *ж.* новост, нова вест
нога́вици *мн. дијал.* 1) ногавици; 2) кожа што ја носат овчарите на нозете
нога́ *ж. дијал.* (*мн.* **нозе́**) нога — **на равна ~** на рамна нога
но́ев *прид.* **Ноев ковчег** Ноевиот ковчег; *фиг. разг.* заеднички стан, пренаселен стан
ное́мври *м.* ноември — **през ~** во текот на ноември, во ноември
ноември́йски *прид.* ноемвриски — **ноемврийски нощи** ноемвриски ноќи
нож *м.* нож — **кухненски ножеве** кујнски ножови — **режа с ~** сечам со нож — **атака на ~** јуриш на нож; ◻ **опрял е ножът до кокала** ≃ дојде нож до коска
но́жици *мн.* ножици (и ножица) — **градински ~** градински ножици
но́жички *мн.* ножичиња (и ножички)
но́жче *ср.* ноже, мал нож — **джебно ~** џебно ноже — **~ за бръснене** ноже за бричење, жилет
но́здра *ж.* ноздра
но́каут *м. сп.* нокаут
но́къ́т *м.* (*мн.* **нокти**) нокот — **остри нокти** остри нокти — **лак за нокти** лак за нокти — **режа си ноктите** си ги сечам ноктите
ноктю́рно, ноктýрно *ср.* ноктурно
нома́д *м.* номад
номенклату́ра *ж.* номенклатура — **радиотехническа ~** радиотехничка номенклатура
но́мер *м.* (*мн.* **номера́**) 1) број, цифра — **стая ~ 15** соба број 15 — **изходящ ~ на писмото** број на акт според (излезниот) деловоден протокол — **нося шапка 57 ~** носам капа број 57; 2) точка од програм — **музикален ~** музичка точка; 3) *разг.* марифет, шега — **тези номера тук не минават** овие марифети овде не минуваат
номера́тор *м.* нумератор; бројач (на струја, на телефонски разговори и сл.)
номера́ция *ж.* нумерирање, нумерација
номери́рам *н. с.* нумерира
номина́лен *прид. лит.* номинален — **номинална стойност** номинална вредност — **номинална мощност** номинален капацитет
нонпаре́л, нонпаре́й *м. печат.* нонпарел (вид букви)
норве́жец *м.* **норве́жка** *ж.* Норвежанец, Норвежанка

но́рма *ж.* норма — **правна ~** правна норма — **норми на поведение** норми на поведение — **~ на дневното производство** норма на дневното производство — **свърх нормата** преку норма

норма́лен *прид.* нормален — **при нормални условия** во нормални услови — **нормално развитие** нормален развиток

нормализи́рам *н. с.* нормализира; || — **се** *повр.* се нормализира

нормализи́ране *ср.* нормализирање, нормализација — **~ на отношенията** нормализирање (нормализација) на односите

нормати́вен *прид.* нормативен

норми́рам *н. с.* нормира — **~ цените** нормирам цени

нормиро́вка *ж.* нормирање

нормиро́вчик *м.* нормирец

нос *м.* 1) нос — **тече ми кръв от носа** ми тече крв од носот; 2) (за брод) нос, преден дел; ▱ **не вижда по-далеч от носа си** не гледа подалеку од носот — **водя някого за носа** влечкам некого за нос — **навирил ~** го дигнал носот **пъхам си носа навред** го пикам носот насекаде — **натрих му носа** му го натрив носот

носа́ч *м.* носач

но́сен[1] *прид.* носен — **носна кърпичка** шамиче

но́сен[2] *прид.* носен, употребуван, половен — **носено палто** носено (половно) палто

носи́лка *ж.* носила — **санитарна ~** санитетски носила — **~ за тухли** носила за тули

носи́тел *м.* *лит.* носител — **~ на нови идеи** носител на нови идеи

носи́я *ж.* носија — **такава ни е носията** таква ни е носијата — **пъстра шопска ~** живописна (шарена) шопска носија

но́сов *прид.* 1) носен; 2) назален, носен — **носови гласни** носни вокали, назали

но́совка *ж.* *фил.* носовка

носталги́чен *прид.* носталгичен

но́ся *н.* 1) носи — **~ дърва** носам дрва — **~ дете на ръце** носам дете на раце — **цял ден носихме чували** цел ден носевме вреќи — **той винаги носи мека шапка** тој секогаш носи шешир (паларија) — **какво ли носи утрешният ден?** што ли носи утрешниот ден?; 2) носи, влече — **реката носи камъни** реката носи камења — **какво те носи насам?** што те влече наваму?; 3) носи плод во утроба; 4) несе јајца (за кокошка); ▱ **~ характер** имам карактер — **носи следи от** носи траги од; || — **се** *повр.* се движи; лета; оди; се шири; се однесува; се носи — **скиорът се носи по снега** скијачот се движи по снегот — **снежинки се носят из въздуха** снегулки летаат по воздухот — **къде се носи той?** каде скита тој? — **носи се слух** се шират гласови — **носи се безупречно** се однесува коректно; ▱ **носи се елегантно** се носи (се облекува) елеган-

тно — ~ **се с някого** *разг.* се бори со некого

нóта *ж.* 1) *муз.* нота — **свиря по ноти** свирам по ноти; 2) нота (дипломатска) — **вербална** ~ вербална нота

нотариáлен *прид.* заверен, судски потврден

нотáриус *м.* нотариус

нóтен *прид.* нотен — **нотно пеене** нотно пеење

нóтка *ж.* нотка — ~ **на недоверчивост** нота на недоверба

нотóрен *прид.* ноторен — ~ **факт** ноторен факт

нощ *ж.* ноќ — **три дни и три нощи** три дни и три ноќи — **дълбока** ~ длабока ноќ — **хиляда и една** ~ *илјада и една ноќ* — **лека** ~! добра (лека) ноќ! — **през нощта** во текот на ноќта

нóщви *мн.* ноќви

нóщем *прил.* ноќе — **скита се денем и** ~ скита дење и ноќе

нóщен *прид.* ноќен — ~ **живот** ноќен живот — ~ **пазач** ноќен чувар — **нощна смяна** ноќна смена — **нощно гърне** ноќшир

нощéс *прил.* ноќеска — ~ **валя проливен дъжд** ноќеска врнеше пороен дожд — ~ **ще бъде много студено** ноќеска ќе биде многу студено

нóщница *ж.* пижама, ношница

нощýвам *н.* ноќева

нощýване *ср.* ноќевање

нрав *м.* нарав, ќуд, карактер; **нрáви** *мн.* обичаи — **други времена, други нрави** други времиња, други обичаи

нравоучéние *ср.* наравоучение, поука

нрáвствен *прид.* морален; духовен

нрáвственост *ж.* морал

нрáвя се *повр.* се допаѓа — **тя му се нрави** таа му се допаѓа

нудúзъм *м.* нудизам

нýжда *ж.* нужда, потреба — **в случай на** ~ во случај на потреба — **няма** ~ **да идвате** нема нужда да идите — ~ **закон отменява** нужда закон менува — **приятел се в** ~ **познава** во нужда пријател се познава

нуждáя се *н. повр.* има нужда (потреба) — ~ **от помощ** имам нужда од помош

нýжен *прид.* нужен, потребен — **нужни качества** потребни квалитети

нýжник *м.* нужник, клозет

нýжно *прил.* нужно, потребно — ~ **е да се направи нещо** потребно е нешто да се стори (направи)

нýла *ж.* нула — **пет градуса под нулата** пет степени под нулата — **спечелихме мача с три на** ~ го добивме натпреварот со три спрема нула

нýлев *прид.* нулев

нумизматúчен, нумезматúчески *прид.* нумизматички

нýнций *м. ист.* нунциј

нýрвам се *н.* **нýрна се** *с. повр.* (се) нурка, (се) нурне

нýркам се *н.* се нурнува, се нурка

нюáнс *м.* нијанса

нюансúрам *н. с.* нијансира

нюх *м*. усет; *фиг*. претчувство
ня́как си *йрил*. некако, на некој начин — **работата ~ не спореше** работата некако не одеше
ня́какъв *зам*. некаков, некој
ня́кога *йрил*. (по)некогаш — **~ ми иде да избягам** понекогаш ми иде да избегам — **той идвал ли е ~ да те види?** дали тој доаѓал понекогаш да те види?
някогя́шен *йрид*. некогашен
някого *зам*. (*йадеж. форма*) некого, некому, со некого
ня́кой, ня́коя, ня́кое *зам*. некој, некоја, некое — **ако ~ дойде** ако некој дојде — **някои хора** некои луѓе
ня́колко *бр*. неколку — **похарчих ~ лева** потрошив неколку лева — **свършихме работата за ~ дена** ја свршивме работата за неколку дена
няколкодне́вен *йрид*. неколкудневен, повеќедневен
няколкоме́сечен *йрид*. неколкумесечен, повеќемесечен
няколкомилио́нен *йрид*. неколкумилионски, повеќемилионски
ня́където *йрил*. негде, некаде — **тя е тук ~** таа е тука негде
ням *йрид*. нем
ня́ма *н*. нема — **~ съмнение** нема сомневање; без сомневање — **~ смисъл** нема смисла — **~ как** нема друг излез; не може поинаку — **~ значение** не е важно — **~ нищо!** молам! нема на што! — **~ го в къщи** го нема дома — **нищо му ~** добро му е, не е опасно — **има - ~ един килограм** има околу еден килограм — **аз ~ да дойда** јас нема да дојдам — **~ да ви моля** нема да ве молам — **~ да го бъде** нема да го биде (за болен) — **да те ~ тук!** да те нема одавде! — **~ да я бъде тая** нема да ја биде таа работа, тоа нема да стане — **хич ме ~** ич ме нема
ня́мам *н*. нема — **~ нигде никого** немам нигде никого — **~ време** немам време

О

о[1] *йред*. на, за — **удрям крака си ~ камък** си ја удирам ногата на камен — **опрях се ~ стената** се потпрев на ѕидот — **вързах коня ~ дървото** го врзав коњот за дрвото
о[2] *изв*. о — **~, колко е прекрасно!** о, колку е убаво! — **~, майко!** о, мајко! — **~, мили мои!** о, мили мои! — **~, да!** о, да! — **~ не!** о, не!
оа́зис *м*. оаза
оба́гня се *н*. **оба́гни се** *с*. *йовр*. се објагнува, се објагни, се ојагнува, се ојагни
оба́ждам *н*. **оба́дя** *с*. јавува, јави; соопштува, соопшти; известува, извести; (при)ја-

вува, (при)јави — **обаждам ви, че няма да дойда** ве известувам дека нема да дојдам — **ще те обадя на учителя** ќе те пријавам на наставникот — **обаждам в милицията за кражба** пријавувам кражба во милицијата; || — **се** *йовр.* се (при)јавува, се (при)јави; се ѕвива, се ѕвие — **ще ви се обадя от Пловдив** ќе ви се јавам од Пловдив — **чуках, но никой не се обади** чукнав, но никој не се јави

оба́ждане *ср.* јавување, известување; одговор

оба́йвам *н.* **оба́я** *с.* очарува, очари, восхитува (некого), освојува, освои (некого)

оба́че *сврз.* но, меѓутоа — **исках да отида, ~ нямах билет** сакав да си одам, но немав карта — **те ~ не бяха прави** тие, меѓутоа, не беа прави

обая́ние *ср.* чар, шарм

обая́телен *йриg.* прекрасен, очарувачки, божествен, шармантен

обви́вам *н.* **обви́я** *с.* обвива, обвие, завиткува, завитка

обви́вка *ж.* обвивка

обвине́ние *ср.* обвинение — **взаимни обвинения** заемни обвинувања — **свидетел на обвинението** *йрав.* сведок на обвинението — **срещу вас има тежко ~** против вас има тешко обвинение

обвини́тел *м.* обвинител — **държавен ~** државен обвинител

обвини́телен *йриg.* обвинителен — **~ акт** обвинителен акт

обвиня́вам *н.* **обвиня́** *с.* обвинува, обвини

обвиня́ем *м.* **обвиня́ема** *ж.* обвинет, обвинета — **разпитът на обвиняемия започна** започна распитот на обвинетиот

обвъ́рзан *йриg.* обврзан, задолжен, ангажиран

обвъ́рзвам *н.* **обвъ́ржа** *с.* 1) обврзува, обврзе; задолжува, задолжи, ангажира — **семейството обвързва** семејството обврзува — **~ с договор** обврзувам со договор; 2) врзува, врзе

обга́рям *н.* **обго́ря** *с.* 1) обгорува, обгори; 2) добива (доби) изгоретини

обге́рбвам *н. арх.* таксира, налепува (лепи) таксени марки

огра́ждам *н.* **огра́дя** *с.* оградува, огради; о(п)кружува, о(п)кружи — **високи планини обграждат летовището** високи планини го опкружуваат летувалиштето; || — **се** *йовр.* се оградува, се огради; *фиг.* се чува, се воздржува

обгръ́щам *н.* **обгъ́рна** *с.* опфаќа, опфати

о́бед *м.* 1) ручек, јадење (за ручек) — **имаме гости за ~** имаме гости за ручек — **това лекарство се взема преди ~** овој лек се зема пред јадење — **обедът още не е готов** ручекот уште не е готов; 2) пладне — **преди ~** претпладне — **след ~** попладне

о́беден *йриg.* пладневен — **обедна почивка** пладневен одмор — **обедно меню** мени за ручек

обедине́н *йриg.* обединет, заеднички — **Организация на обединените народи (ООН)**

Организација на обединетите народи (ООН) — **обединени усилия** заеднички усилби

обединéние *ср.* обединување, унија, интеграција

обединúтел *м.* обединител

обединúтелен *ūрид.* обединувавачки, што обединува

обединя́вам *н.* **обединя́** *с.* обединува, обедини, поврзува, поврзе; || — **се** *ūовр.* се обединува, се поврзува

обединя́ване *ср.* обединување, интеграција

обедня́вам *н.* **обеднéя** *с.* осиромашува, осиромаши

обедня́л *ūрид.* сиромав, осиромашен

обезáтелно *ūрил.* задолжително, бездруго — ~ **да дойдеш** бездруго да дојдеш

обезверя́вам *н.* **обезверя́** *с.* (из)губи, изгубува вера; || — **се** *ūовр.* се деморализира

обезводня́вам *н.* **обезводня́** *с.* исушува, исуши

обезредéн *ūрид.* безопасен, што не е веќе опасен, обезоружен

обезвредя́вам *н.* **обезвредя́** *с.* обезоружува, обезоружи; отстранува (отстрани) опасност; демонтира (бомба и сл.)

обезглавя́вам *н.* **обезглавя́** *с.* обезглавува, обезглави; *фиг.* уништува (уништи) раководство

обеззаразя́вам *н.* **обеззаразя́** *с.* дезинфицира

обезлеся́вам *н.* **обезлеся́** *с.* уништува (уништи) шума

обезлúствам *н.* **обезлúстя** *с.* лишува (лиши) од лисја — **гъсениците обезлистиха дървото** гасениците го лишија дрвото од лисја (ги уништија лисјата)

обезличáвам *н.* **обезличá** *с.* обезличува, обезличи

обезлюдéн *ūрид.* ненаселен, пуст, што е без луѓе

обезмаслéн *ūрид.* што му е извадена маста (маслото), неполномасен (и неполномаслен) — **обезмаслено мляко** неполномасно млеко

обезмитéн *ūрид.* 1) ослободен од царина; 2) за кого е платена царината

обезмитя́вам *н.* **обезмитя́** *с.* 1) ослободува (ослободи) од царина; 2) плаќа (плати) царина

обезобразя́вам *н.* **обезобразя́** *с.* обезличува, обезличи (поради болест, несреќа и сл.), се деформиса

обезпечáвам *н.* **обезпечá** *с.* обезбедува, обезбеди, снабдува, снабди — **той е обезпечил синовете си** тој си ги обезбедил синовите — **обезпечавам фабриката с въглища** ја снабдувам фабриката со јаглен

обезпечéн *ūрид.* обезбеден, снабден, материјално обезбеден — **обезпечени старини** обезбедена старост

обезпокóйтелен *ūрид.* што обеспокојува, опасен, алармантен, возбудлив, застрашувачки — **обезпокоителни симптоми** обеспокојувачки симптоми

обезспокоя́вам *н.* **обезспокоя́** *с.* обезспокојува, обеспокои, вознемирува, вознемири — **извинете, че ви обезспокоих!** извинете што ве обеспокоив!; || — **се** *ūовр.* се вознемирува

обезпрáвен *ūрид.* обесправен, ропски

обезси́лвам *н.* **обезси́ля** *с.* обессилува, обессили; става вон сила

обезсмъртя́вам *н.* **обезсмъртя́** *с.* обесмртува, обесмрти, овековечува, овековечи; || — **се** *йовр.* се овековечува, се овековечи

обезсоля́вам *н.* **обезсоля́** *с.* отсолува, отсоли

обезсърча́вам *н.* **обезсърча́** *с.* деморализира, (из)губи верба

обезсърче́н *йрид.* деморализиран

обезумя́вам *н.* **обезумя́** *с.* избезумува, избезуми; побудалува, побудали

обезуми́л *йрид.* избезумен, побудален

обезцветя́ване *ср.* белење; одземање боја, обезбојување

обезценя́вам *м.* **обезценя́** *с.* обесценува, обесцени, потценува, потцени, смалува (смали) вредност (на нешто или на некого)

обезчестява́м *н.* **обезчестя́** *с.* обесчестува, обесчести

обезщетя́вам *н.* **обезщетя́** *с.* обештетува, обештети

обе́кт *м.* 1) објект — **военен** ~ воен објект — **строителен** ~ градежен објект; 2) *грам.* објект, предмет; 3) *филоз.* надворешниот свет, објект

обекти́в *м.* објектив

обекти́вен *йрид.* објективен — ~ **критик** објективен критичар — **обективна действителност** објективна стварност — **обективни причини** објективни причини

обективи́зъм *м.* објективизам

обективисти́чен *йрид.* објективистички

обекти́вност *ж.* објективност

обе́лвам *н.* **обе́ля** *с.* (из)лупи, излупува (јаболко, компир и сл.); ▱ **зъб не обелва** ≃ уста не отвора; ништо не зборува

обели́ск *м.* обелиск

обе́м *м.* обем, волумен, капацитет; *фиг.* размер, обем, количество

обе́мен *йрид.* обемен

обеми́ст *йрид.* голем, обемен — **обемисто произведение** обемно дело

обе́свам *н.* **обе́ся** *с.* обесува, обеси; || — **се** *йовр.* се обесува, се обеси

обесник *м.* обесеник, безделник, нераниммајко, мангуп

обе́т *м.* *лит.* свечено ветување — **давам ~ за вярна служба на народа** давам свечено ветување за верна служба на народот

обето́ван *йрид.* ветен; обетован (обетована земја)

обеца́ *ж.* *в.* **о́бица**

обеща́вам *н.* **обеща́я** *с.* ветува, ветува, вети — ~ **ти, че скоро ще се върна** ти ветувам дека бргу ќе се вратам

обеща́ние *ср.* ветување — **чакам да изпълниш обещанието си** чекам да го исполниш своето ветување — **давам обещания** давам ветувања

обжа́лвам *н.* *йрав.* обжалува, се жали на пресуда

обзаве́ждам *н.* **обзаведа́** *с.* уредува (уреди) куќа (работилница и сл.) — **обзавеждам домакинство** ~ уредувам домаќинство — ~ **апартамент** уредувам стан — ~

работилница уредувам работилница; || — **се** *йовр.* се средува, се среди, се снабдува (снабди) со алат и сл.

обзала́гам се *н.* **обзало́жа се** *с. йовр.* се обложува, се обложи

обзе́ма *н.* **обзе́ме** *с.* обзема, обземе

обзо́р *м.* 1) општ преглед — ~ **на събитията** преглед на настаните; 2) прегледност

обигра́вам се *н.* **обигра́я се** *с. йовр.* увежбува (увежба) да ракува со нешто; се ослободува (ослободи) од трема; добива рутина

обигра́н *йрид.* опитен, искусен, вешт, рутиниран

оби́да *ж.* навреда — **непоносима** ~ тешка навреда — **нанасям ~ на** навредувам некого, нанесувам навреда на

оби́ден[1] *йрид.* навредлив — **обидни думи** навредливи зборови

оби́ден[2] *йрид.* навреден — **тя е обидена** таа е навредена

оби́ждам *н.* **оби́дя** *с.* навредува, навреди— **защо ме обиждаш?** зошто ме навредуваш?; || — **се** *йовр.* се навредува, се навреди

обика́лям *н.* **обико́я** *с.* обиколува, обиколи; се врти; *фиг.* се митка, се врти (околу некого) — **обиколих целия град** го обиколив целиот град — **обикалям около къщата** обиколувам околу куќа — **той обикаля около нея** тој се врти околу неа; тој ѝ се додворува

оби́квам *н.* **оби́кна** *с.* засакува, засака — **обикнах го изведнъж** го засакав одеднаш

обикнове́н *йрид.* обичен, секојдневен, вообичаен — ~ **човек** обичен човек — **обикновени войници** обични војници — **обикновени впечатления** секојдневни впечатоци; обични впечатоци

обикнове́но *йрил.* обично — **както** ~ како и обично

обико́лен *йрид.* обиколен, заобиколен; кружен — **обиколно пътуване** кружно патување — ~ **път** заобиколен пат

обико́лка *ж.* обиколка, обиколување, обем — **гръдна** ~ обем на градите

оби́лен *йрид.* обилен

оби́лие *ср.* изобилие, обилност

о́бир *м.* обир, кражба

оби́рам *н.* **обе́ра** *с.* 1) обира, обере; вади, зема — **обирам каймака** го вадам кајмакот; 2) краде, украде

оби́рник *м.* **оби́рница** *ж.* крадач, крадачка, крадец, провалник, уценувач

оби́рнически *йрид.* крадачки, провалнички

о́биск *м.* претрес, претресување

обиски́рам *н.* *с.* (из)врши претрес

обита́ем *йрид.* населен, погоден за живеење

обита́вам *н.* населува, живее негде постојано

обита́тел *м.* *лиш.* жител, станар

оби́тел *м.* *арх.* манастир

о́бица *ж.* обетка

о́бич *ж.* љубов, симпатија, сакање, приврзаност, верност — **клетва за вечна** ~ заклетва (клетва) за вечна љубов — **другарска** ~ другарска верност

обичáен *прид.* вообичаен — **обичайно явление** вообичаена појава — **направихте ли обичайната си разходка?** дали ја направивте вообичаената прошетка?
обичáй *м.* обичај — **такъв е обичаят тук** овде таков е обичајот — **народен ~** народен обичај
обúчам *н.* сака, симпатизира, е вљубен — **~ децата си** си ги сакам децата — **~ те!** те сакам! — **~ да чета романи** сакам да читам романи — **~ най-много** најмногу сакам — **какво обичате?** што сакате? — **ако обичате** ако сакате; ве молам; бидете добри — **както обичате** како што сакате
обúчан *прид.* сакан, симпатизиран
óбичен, обичлúв *прид.* мил, омилен, симпатичен, пријатен, допадлив
обúчаме се *н. повр.* се сакаме
óбички *мн. бот.* (Tuchia hybrida) обетки
обковáвам *н.* **обковá** *с.* опковува, опкове (со железо, штици и сл.)
обкръжáвам *н.* **обкръжá** *с.* опкружува, опкружи; окружува, окружи; оградува, огради
обкрѐжен *прид.* окружен — **~ с внимание** окружен со внимание
обкръжéние *ср. вој.* опкружување, опколување
облáга *ж.* корист, интерес — **взаимна ~** заемна корист, заемен интерес
облáгам *н.* **облóжа** *с.* 1) обложува, обложи; 2) става, клава; разрежува, разреже (такса, данок и сл.) — **обложили го с голям данък** му разрежале голем данок; || — **се** *повр.* се облага; се обложува, се обложи
облáгане *ср.* разрез на данок (такса, придонес)
облагодетелствýвам *н.* помага некого; стипендира; создава поволни услови
облагородя́вам *н.* **облагородя́** *с.* облагородува, облагороди
обладáвам *н.* **обладáя** *с.* поседува (има во посед); има; обзема
обладáние *ср.* поседување, држење; обземање; опфаќање
облажáвам *н.* **облажá** *с.* завидува, завиди — **~ те, че можа да видиш тая красива страна!** ти завидувам што успеа да ја видиш таа убава земја!
облáжвам *н.* **облáжа** *с.* се омрсува, се омрси
облáзва *н.* **облáзи** *с.* облазува, облази — **облазиха ме буболечки** ме облазија бубачки
óблак *м.* облак — **черни облаци** црни облаци — **небето е покрито с облаци** небото е покриено со облаци; ☐ **въздигам до облаците** дигам (некого или нешто) во облаци — **като че ли е паднал от облаците** како да паднал од облаци
облакътя́вам се *н.* **облакътя́ се** *с. повр.* се облактува, се облакти; се налактува, се налакти
óбласт *ж.* 1) област, округ, зона — **софийска ~** Софиска област; 2) *фиг.* област, поле на работа — **днес же-**

ната взема участие във всички области на живота денес жената зема учество во сите области на животот

о́бластен *прид.* областен, окружен, регионален — **~ град** областен град

о́блачен *прид.* облачен — **~ ден** облачен ден

облега́лка *ж.* облегалка (и облегало) — **стол с ~** стол со облегалка

обле́гнат *прид.* потпрен

облека́ *с. в.* **обли́чам**

облекло́ *ср.* облека; алишта — **цивилно ~** цивилна облека — **формено ~** униформа; ▱ **в Адамово облекло** ≃ гол; во облеката на Адам, во Евининот костум

облекча́вам *н.* **облекча́** *с.* олеснува, олесне

облекче́ние *ср.* олеснување, олеснение — **той въздъхна с ~** тој воздивна со олеснување

облекчи́телен *прид.* олеснувачки, олеснителен

обле́пвам *н.* **обле́пя** *с.* облепува, облепи

обли́вам *н.* **обле́я** *с.* облева, облее

облигацио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* облигационен

обли́звам *н.* **обли́жа** *с.* оближува, олиже; ▱ **пръстите си да оближеш** да си ги излижеш прстите (толку многу е убаво)

обли́чам *н.* **облека́** *с.* облекува, облече; ‖ — **се** *повр.* се облекува, се облече — **обличай се!** облекуј се!

обло́г *м. нар.* облог — **ще изгубиш облога** ќе го изгубиш облогот

облъ́чвам *н.* **облъ́ча** *с.* озрачува, (о)зрачи (при лекување)

облъ́чване *ср.* зрачење

обля́гам се *н.* **обле́гна се** *с. повр.* се потпира, се потпре, се облега, се облегне

обля́н *прид.* облеан, полеан, натопен

обме́н *м.* размена, трампа — **търговски ~** трговска размена, размена на стока

обменя́вам *н.* **обменя́** *с.* разменува, размени, трампи

обми́слен *прид.* обмислен, проучен, простудиран

обми́слям *н.* **обми́сля** *с.* обмислува, обмисли, размислува, размисли, проучува, проучи

обмитя́вам *н.* **обмитя́** *с.* оцаринува, оцарини, определува (определи) царина

обмя́на *ж.* размена — **~ на мнения** размена на мислења — **~ на стоки** размена на стоки

обнаде́ждвам *н.* **обнадеждя́** *с.* охрабрува, охрабри, поттикнува, поттикне

обнаро́двам *н.* обнародува, обнароди, објавува, објави, публикува

обно́ва *ж.* обнова, обновување

обновя́вам *н.* **обновя́** *с.* обновува, обнови; реновира

обно́ска *ж.* манир, држање, обноски — **човек с изтънчени обноски** човек со истанчени обноски

обобща́вам *н.* обопштува, обопшти, воопштува

обобща́ване, обобще́ние *ср.* обопштување, воопштување, резиме

обобществя́вам *н.* **обобществя́** *с.* поопштествува, поопштестви

обобществя́ване *ср.* поопштествување — ~ **средствата за производство** поопштествување на средствата за производство

обогатя́вам *н.* **обогатя́** *с.* збогатува, збогати

обогатя́ване *ср.* збогатување

ободри́телен *йрид.* ободрувачки, охрабрувачки

обожа́вам *н.* 1) обожава; 2) почитува некого (го смета) како бог

обожа́тел *м.* обожаватaл

обо́з *м. воj.* комора

обо́зен *прид.* 1) коморен; 2) (*како им.*) позадинец, војник од комората

обознача́вам *н.* **обознача́** *с.* обележува, обележи, означува, означи

обо́й *м. муз.* обоа

обоня́ние *ср.* сетило за мирис

обо́р *м.* обор, ар, штала за добиток

обора́вям се *н.* **обора́вя се** *йовр. нар.* се расонува, се расони; се созема, се соземе

обо́рвам *н.* **обо́ря** *с.* соборува, собори, кутнува, кутне

оборо́т *м.* 1) промет, обрт — **годишен** ~ годишен промет (обрт); 2) *йех.* обрт — **моторът прави триста оборота в минута** моторот прави триста обрти во минута

оборо́тен *йрид.* обртен — **оборотни средства** обртни средства

обо́рски *йрид.* арски, оборски — ~ **тор** арско (оборско) ѓубре

обору́дване *ср.* поставување машини, инсталација и сл.

обосновя́вам *н.* **обоснова́** *с.* обосновува, обоснове; образлага, образложи; докажува, докаже — ~ **твърденията си** ги образлагам моите тврдења

обоснова́н *йрид.* образложен, докажан, аргументиран

обособе́н *йрид.* самостоен, засебен, независен — **обособени части на изречението** самостојни делови на речeницата

обособя́вам *н.* **обособя́** *с.* обособува, обособи; издвојува, издвои; || — **се** *йовр.* се издвојува, се издвои; се осамостојува, се осамостои

обработва́ем *йрид.* обработлив — **обработваеми площи** обработливи површини

обрабо́твам *н.* **обрабо́тя** *с.* обработува, обработи; преработува, преработи — ~ **кожи** преработувам кожи — ~ **земя** обработувам земја; *фиг.* обработува (некого), убедува

обрабо́тка *ж.* обработка — — **машинна** ~ машинска обработка

о́браз *м.* 1) слика, лик; 2) образ, лице; 3) портрет, лик — **художествени образи** уметнички ликови

о́бразен *йрид.* сликовит, живописен, фигуративен — ~ **стил** сликовит стил

образе́ц *м. лит.* образец, формулар; пример

образо́ван *йрид.* образован

образова́ние *ср.* образование — **първоначално** ~ основно образовање — **средно** ~ средно образование — **всестранно** ~ сестрано образование — **задължително** ~ задолжително образование

образова́телен *прид.* образовен, наставен — ~ **ценз** школска спрема (квалификација)
образу́вам *н.* образува, формира
образу́ване *ср.* образување, формирање, основање
образцо́в *прид.* угледен, огледен, примерен — **образцово училище** огледно училиште — **образцова организация** примерна организација
обра́съл *прид.* обраснат; необричен, неизбричен
обра́т *м.* обрат, пресврт — **неочакван** ~ неочекуван пресврт — **езиков** ~ јазичен обрат (конструкција)
обра́тен *прид.* обратен, спротивен, повратен — ~ **смисъл** обратна смисла — **с обратна сила на действие** со повратна (ретроактивна) сила ~ **билет** повратна карта — ~ **ход** движење на назад; рикверц — **обратната страна** спротивната страна
обра́тно *прил.* обратно, назад, спротивно — **до Белград и** ~ до Белград и назад — **аз мисля** ~ јас мислам спротивно — ~ **на движението на часовниковата стрелка** обратно од движењето на стрелките од часовникот — ~ **пропорционален** обратно пропорционален
обраще́ние *ср.* 1) обрнување, повик, проглас; 2) обрт, промет
о́бред *м.* обред, обичај, религиозен церемонијал
обремене́н *прид.* обременет, оптоварен, премногу задолжен (со нешто)
обременя́вам *н.* **обременя́** *с.* обременува, обремени; отежнува, отежне; оптоварува, оптовари
обре́чен *прид.* ветен, обречен, наменет, предопределен
обре́ченост *ж.* предопределеност, ветеност, обрекување
обрису́вам *с.* опише, карактеризира, оцрта
обрисо́вка *ж.* опис, скица, дескрипција
обри́чам *н.* **обрека́** *с.* ветува, вети; обрекува, обрече; наменува, намени; посветува, посвети; ‖ — **се** *повр.* се ветува, се вети, дава (дадс) збор
обру́лвам *н.* **обру́ля** *с.* очукува, очука (ореви и сл.); шиба (ветар)
обръ́свам се *н.* **обръ́сна се** *с. повр.* се бричи, се избричува, се избричи
о́бръч *м.* обрач; *вој.* опкружување
обръ́щам *н.* **обърна** *с.* 1) свртува, сврти, обрнува, обрне, превртува, преврти — ~ **лице към слънцето** го свртувам лицето кон сонцето — ◻ **наяде ли се свинята, обръща коритото** кога ќе се најаде свињата, го превртува коритото — **селяните обърнаха кожусите си** селаните ги превртија своите кожуви — **не** ~ **внимание** не обрнувам внимание — ~ **внимание върху този въпрос** го обрнувам вниманието на тоа прашање; 2) минува, мине, свртува, сврти, скршнува, скршне — **после го обърнахме на вино** потоа минавме на вино — ~ **разговора на друга страна**

го скршнувам разговорот на друга страна; ◻ ~ **някому гръб** свртувам некому грб — ~ **колата** менувам мислење (став) — ~ **дебелия край** го свртувам подебелиот крај; || — **се** *йовр.* се врти, се свртува, се превртува, се менува

обря́звам *н.* **обре́жа** *с.* обрежува, обреже

обса́да *ж.* опсада

обсе́бвам *н.* **обсе́бя** *с.* присвојува, присвои, украдува (у)-краде

обсе́г *м.* опсег, делокруг, сфера, зона (на власт, влијание и сл.)

обсервато́рия *ж.* опсерваторија

обси́пвам *н.* **обси́пя** *с.* опсипува, опсипе — **обсипаха ме с подаръци** ме опсипаа со подароци — **небето беше обсипано с звезди** небото беше опсипано со ѕвезди

обскура́нт *м.* опскурант

обсле́двам *н. с.* проучува, проучи, проверува, провери, надгледува, надгледа, прегледува, прегледа

обслу́жвам *н.* **обслу́жа** *с.* 1) опслужува, опслужи (потрошувачи и сл.); 2) работи на машина, управува со машина

обслу́жване *ср.* опслужување, послужување, сервис — **културно** ~ културно опслужување

обстано́вка *ж.* 1) опстановка, внатрешно уредување (на соба); покуќнина, намештај; 2) ситуација, состојба, положба — **международна** ~ меѓународна ситуација

обсто́ен *йрид. лий.* опширен, исцрпен — ~ **доклад** исцрпен реферат

обстоя́телствен *йрид. грам.* зависен — **обстоятелствено изречение** зависна реченица (за време, место, начин и сл.)

обстоя́телство *ср.* околност, услов, ситуација, состојба — **смекчаващи | отекчаващи обстоятелства** олеснителни | отежнувачки околности—**при такива обстоятелства не може да се работи** во вакви услови не може да се работи — **приспособявам се към обстоятелствата** се приспособувам кон условите — **стечение на обстоятелствата** стек на околностите

обстре́л *м. воj.* бришан простор, поле на дејство (на пушчен, артилериски оган и сл.)

обстре́лвам *н.* **обстре́лям** *с.* стрела, гаѓа (противник, непријател), бомбардира, отвора (отвори) оган

обсъ́ждам *н.* **обсъ́дя** *с.* разгледува, разгледа, проучува, проучи, оценува, оцени — **трябва да обсъдим този въпрос** треба да го разгледаме ова прашање

обсъ́ждане *ср.* разгледување, проучување, оценување

обте́гнат *йрид.* оптегнат, затегнат — **обтегнати отношения** затегнати односи

обто́чвам *н.* **обто́ча** *с.* опточува, опточи; опшива, опшие (ширит на алишта и сл.)

обтя́гам *н.* **обте́гна** *с.* оптега, оптегне, затега, затегне — ~ **жица** оптегам жица; || — **се** *йовр.* се оптега, се оптегнува, се оптегне

обу́вам *н.* **обу́я** *с.* 1) обува, обуе; 2) облекува, облече; ||

— **се** *йовр.* се обува, се обуе; се облекува, се облече

обу́вен *йрид.* што се однесува на чевли, чевларски — **~ завод** фабрика за чевли

обу́вки *мн.* (**обувка** *ж.*) чевли (чевел *м.*), обувки — **цели | половинки | дамски | детски ~** високи | плитки | женски | детски чевли — **~ с високи токове** чевли со високи топуци

обузда́вам *н.* **обузда́я** *с.* обуздува, обузди

обусла́вям *н.* **обусло́вя** *с.* условува, услови; || — **се** *йовр.* зависи — **успехът на това начинание се обуславя от грижливо предварително проучване** успехот на оваа иницијатива зависи од грижливото претходно проучување

обуча́вам *н.* **обу́ча** *с.* обучува, обучи, учи (некого)

обуче́ние *ср.* обука, настава — **~ по български език** настава по бугарски јазик — **единично ~** *воj.* единечна обука

обу́ща *мн.* чевли, обувки

обуща́р *м.* чевлар

обуща́рница *ж.* чевларски дуќан (продавница)

обуща́рски *йрид.* чевларски — **~ чук** чевларски чекан

обхва́щам *н.* **обхва́на** *с.* опфаќа, опфати; обзема, обземе — **обхваща ме страх** ме обзема страв

обхо́д *м.* 1) *воj.* патрола, подвижна стража; 2) *воj.* заобиколување на непријателот; 3) односи, поведение

обхо́ждам *н.* **обхо́дя** *с.* обиколува, обиколи

обши́вка *ж.* опшивка, раб, пораб, материјал за опшивање

обши́рен *йрид.* опширен — **~ доклад** опширен реферат

обши́рност *ж.* опширност

общ *йрид.* општ, заемен, заеднички, универзален, генерален — **~ враг** заеднички непријател — **общо дело** општо дело, заедничко дело — **с общи усилия** со општи усилби, со заеднички напори — **намирам ~ език** наоѓам заеднички јазик — **обща стачка** генерален штрајк — **общо събрание** генерално собрание — **~ знаменател** заеднички именител — **общо явление** општа појава — **~ работник** општ работник — **общо владение** заеднички посед

общежи́тие *ср.* 1) дом; заедничка зграда; 2) колектив, заедница — **студентско ~** студенски дом

обще́ние *ср.* *арх.* *в.* **общу́ване**

обще́ствен *йрид.* општествен, јавен, граѓански, народен — **обществена собственост** општествена сопственост — **~ строй** општествен поредок; општествен систем — **обществено мнение** јавно мнение — **обществени задължения** општествени обврски — **обществени науки** општествени науки — **обществена дейност** општествена дејност — **обществено хранене** општествена исхрана — **~ контрол** општествена контрола — **обществено-политически организации** општествено-политички организации — **обществено положение** оп-

штествена положба; социјална положба — ~ **дълг** општествен долг, граѓанска должност — **общественополезен** општествено полезен

обще́ственик *м.* **обще́ственица** *ж.* општественик, општествен работник

общество́ *ср.* општество, заедница; средина — **първобитно** ~ првобитно општество, првобитна заедница — **безкласово** ~ бескласно општество — **движа се в добро** ~ се движам во добра средина — **висше** ~ високо општество; високи кругови на општеството

община́ *ж. арх.* општина, зграда на општината

общи́нен *прид.* родовски, првобитен

общи́телен *прид.* дружељубив, достапен, приказлив

о́бщност *ж. лит.* 1) заедничка сопственост, општествена сопсопственост; 2) друштво, заедница, колектив

о́бщо *ср.* општо, заедничко (нешто) — **нямам нищо ~ с него** немам ништо заедничко со него; немам ништо општо со него

о́бщо *прил.* општо, воопшто, заедно, колективно; ◻ ~ **взето** општо земено

общоарме́йски *прид.* општоармиски, што се однесува на армијата (на сите воени единици)

общобалка́нски *прид.* општобалкански (заеднички за балканските земји, народи) — ~ **езикови особености** заеднички особини на балканските јазици

общовойскови́ *прид.* армиски (што се однесува на целата војска)

общоделе́ц *м. ист.* „широк" (десен) социјалист

общодостъпен *прид.* достапен на сите, популарен

общодържа́вен *прид.* заеднички за целата земја

общозаво́дски *прид.* заеднички за целата фабрика — **общозаводско събрание** состанок на фабричкиот колектив

общонаро́ден *прид.* општонароден, општествен, народен

общообразова́телен *прид.* општообразовен — **общеобразавателно училище** општообразовно училиште — **общообразователни предмети** општообразовни предмети

общополе́зен *прид.* општествено полезен, општополезен

общоприе́т *прид.* општоприфатен, примен од сите; конвенционален, установен

общопризна́т *прид.* општопризнат

общосе́лски *прид.* заеднички за целото село

общославя́нски *прид.* општословенски, заеднички за сите Словени

общоупотреби́телен *прид.* што е за општа употреба, заеднички

общочове́шки *прид.* општочовечки, универзален

общу́вам *н.* општи, доаѓа во допир

общу́ване *ср.* општење, допир, комуницирање, контактирање

о́бъл *прид.* тркалест (и тркалезен)

объ́рквам *н.* **объ́ркам** *с.* смешува, смеша, измешува, измеша

объ́рсвам *н.* **объ́рша** *с.* избришува, (из)брише, исчистува, (ис)чисти; || — **се** *повр.* се избришува, се избрише

обя́ва *ж.* објава, соопштение, оглас, реклама

обявле́ние *ср.* *в.* **обя́ва**

обявя́вам *н.* **обявя́** *с.* објавува, објави, прогласува, прогласи; рекламира — ~ **война** објавувам војна — ~ **стачка** прогласувам штрајк — ~ **извън закона** забранувам; ставам вон закон; || — **се** *повр.* се искажува (за нешто), зазема став

обявя́ване *ср.* објавување, прогласување, декларирање — ~ **на война** објавување на војна

обя́д *м.* *в.* **о́бед**

обя́двам *н.* обедува, руча

обясне́ние *ср.* 1) објаснение; 2) изјавување, изјава — **любовно** ~ изјавување на љубов; 3) мал судир, сцена — **имал е** ~ **с жена си** имал сцена со својата жена

обясни́м *прид.* објаснив, разбирлив

обясни́телен *прид.* објаснителен, објаснувачки

обясня́вам *н.* **обясня́** *с.* објаснува, објасни, (про)толкува; || — **се** *повр.* се изјаснува, се изјасни, изнесува (изнесе) свој став — ~ **се в любов** изјавувам љубов

обя́тия *мн.* прегратка

ова́л *м.* овал, јајчест, елипсовиден (оцрт или форма)

ова́лен *прид.* овален, елипсовиден

овдовя́вам *н.* **овдове́я** *с.* овдовува, овдовее, станува (стане) вдовец (или вдовица)

ове́н *м.* овен — **чукан** ~ чукан овен

ове́с *м.* *бот.* (Avena sativa) овес

овехтя́вам *н.* **овехте́я** *с.* оветвува, оветви, изветвува, изветви

овладя́вам *н.* **овладея** *с.* 1) овладува, овладее (занает и сл.); 2) присвојува, присвои; завладува, завладее; 3) обзема, обзеде — **овладя ме страх** ме обзеде страв

овлажня́вам[1] *н.* **оввлажне́я** *с.* се овлажнува, се овлажни, се навлажи, станува (стане) влажен

овлажня́вам[2] *н.* **овлажня́** *с.* навлажува, навлажне, намокрува, намокри

о́внешки *прид.* овнешки — **овнешко месо** овнешко месо

ово́шка *ж.* 1) овошка (дрво); 2) овошје (за плод)

овоща́р *м.* **овоща́рка** *ж.* овоштар, овоштарка

овоща́рски *прид.* овоштарски — ~ **район** овоштарски реон

овоща́рство *ср.* овоштарство

ово́щен *прид.* овошен — **овощна градина** овоштарник, овошна градина — ~ **сок** овошен сок — **овощно дърво** овошка, овошно дрво

ово́щие *ср.* овошје

овре́ме *прил.* навреме

овца́ *ж.* овца — **паса овце** пасам овци; *фиг.* кроток, мирен човек

овцевъ́д *м.* одгледувач на овци, ќаја

овцевъ́дство *ср.* овчарство

овча́р *м.* овчар

овча́рски *ӣрид.* овчарски — **овчарско куче** овчарско куче; ◻ ~ **скок** *сӣ.* скок со стап — **овчарска торбица** *боӣ.* (Capsella bursa pastoris) вид плевел со бели цветчиња

овчеду́шен *ӣрид.* плашлив, мирен, покорен

о́вчи *ӣрид.* овчи (и овчки) **овчо мляко** овчо млеко — **овче месо** овчко месо; ◻ **вълк в овча кожа** волк во овча кожа

овъгле́н *ӣрид.* јагленисан

овъгля́вам *н.* **овъгля́** *с.* јагленисува, јагленисa; изгорува, изгоре; ‖ — **се** *ӣовр.* се јагленисува, се јагленисa

овърша́вам *н.* **овърше́я** *с.* овршува, оврши

овъшкавя́вам *н.* **овъшкаве́я** *с.* вошлосува, вошлоса, фаќа (фати) вошки

овя́вам *н.* **ове́я** *с.* извејува, извее (жито и сл.)

оглавни́к *м.* *нар.* огламник

оглавя́вам *н.* **оглавя́** *с.* предводи (се наоѓа на чело) делегација, комисија, влада и сл.

огладни́вам *н.* **огладне́я** *с.* огладнува, огладни

огла́ждам *н.* **огла́дя** *с.* измазнува, (из)мазни; испеглува, (ис)пегла

огласявам *н.* **огласявам** *с.* исполнува, исполни (со смеа, врева и сл.)

о́глед 1) оглед, увид; 2) „гледање" на момче и девојче пред свршувачка; ◻ **с** ~ **на** со оглед на — **без** ~ **на** без оглед на

огледа́ло *ср.* огледало — **голямо** ~ големо огледало

огле́ждам *н.* **огле́дам** *с.* разгледува, разгледа, гледа наоколу, огледува, огледа; ‖ — **се** *ӣовр.* се гледа (во огледало), се огледува, се огледа

огло́згвам *н.* **огло́згам** *с.* оглодува, оглода

оглуша́вам *н.* **оглуша́** *с.* заглушува, заглуши — **шумът на мотора оглушаваше думите ни** брчењето на моторот ги заглушуваше нашите зборови

оглуша́вам *н.* **оглуше́я** *с.* оглувнува, оглувне, (из)губи слух

оглуши́телен *ӣрид.* оглушлив, заглушен (шум, истрел и сл.)

оглуши́тел *м.* придушувач на звук

огневи́ *ӣрид.* *воj.* огнен — **огнева линия** огнена линија

о́гнен *ӣрид.* огнен, пламенен (и пламен) — **огнени езици** огнени јазици, пламени јазици; — *фиг.* ~ **поглед** пламенен поглед — **огнено слово** пламенен говор

огнепръска́чка *ж.* *воj.* фрлач на пламен

огнеопа́сен *ӣрид.* запалив

огнестре́лен *ӣрид.* *воj.* огнен — **огнестрелно оръжие** огнено оружје

огнеупо́рен *ӣрид.* огноотпорен — **огнеупорна глина** огноотпорна глина — **огнеупорна каса** огноотпорна каса — ~ **материјал** огноотпорен материјал

огнехвърга́чка *ж.* *в.* **огнепръска́чка**

огни́во *ср.* секало

о́гни́ца *ж.* *нар.* огница, болест (тифус, пневмонија, маларија и сл.) придружена со треска и висока температура

огни́ще *ср.* 1) огниште, жариште; 2) *фиг.* огниште (на зараза); дом; центар — **бащино** ~ татков дом — **културно** ~ културен центар (жариште) — ~ **на земетръс** епицентар на земјотрес

огня́р *м.* огнар

огóлвам *н.* **огóля** *с.* разголува, разголи, оголува, оголи; *фиг.* земе (зеде) некому сè што има (оголува некого)

огóлен *прид.* оголен, разголен, откриен, гол; незаштитен

оголя́вам *н.* **оголе́я** *с.* оголува, оголее, осиромашува, осиромаши

огорча́вам *н.* **огорча́** *с.* огорчува, огорчи

огорче́ние *ср.* огорчување, незадоволство; тага, жалост

огра́бвам *н.* **огра́бя** *с.* ограбува, ограби, (од)зема, (од)зеде — **ограбиха му всичко** му зедоа сè

огра́бване *ср.* ограбување, грабање, одземање

огра́да *ж.* ограда — **желязна** ~ железна ограда

огра́ждам *н.* **огра́дя** *с.* оградува, огради

огражданя́ се *с. повр.* се пограѓанува, станува граѓанин

ограмотя́вам *н.* **ограмотя́** *с.* (се) описменува, (се) описмени

огранича́вам *н.* **огранича́** *с.* (се) ограничува, (се) ограничи

ограниче́н *прид.* 1) ограничен; 2) незначителен, мал; 3) ограничен, приглуп

ограниче́ние *ср.* ограничување — ~ **на движението** ограничување на движењето

огре́бвам *н.* **огреба́** *с.* огребува, огребе

óгрев *м.* огрев

огри́звам *н.* **огриза́** *с.* огризува, огризе

огри́зки *мн.* огризина (и огризок); останки од гризено јадење

огрóмен *прид.* огромен — **огромни сгради** огромни згради

огрубя́вам *н.* **огрубе́я** *с.* огрубува, огруби, станува (стане) груб

огря́вам *н.* **огре́я** *с.* 1) огрева, огрее; 2) грее, осветлува, осветли; || — **се** *повр.* се огрева, се огрее, се загрева, се загрее, се затоплува, се затопли

огъ́вам *н.* **огъ́на** *с.* свиткува, свитка, превиткува; превитка

óгън *м.* (*мн.* **огньóве**) оган; температура; страст, енергија — **силен** ~ силен оган — **лагерен** ~ логорски оган — **стъквам** ~ потсилувам оган — **артилерийски** | **картечен** ~ артилериски | митралески оган — **детето има** ~ **(температура)** детето има оган (температура) — **любовен** ~ **гори в душата му** љубовен оган му гори во душата; ◻ **цените са** ~ ≃ цените се оган — **хвърлям се в огъня за някого** се фрлам во оган за некого — **наливам масло в огъня** турам масло во огнот

огъ́рлица *ж.* ѓердан, ѓерданче

óда *ж.* ода (во поезијата)

одáя *ж.* соба, одаја

óдве *прил.* надве, вудве

оде́ве *прил.* пред малку

одеве́шен *прид. нар.* од пред малку

одеколóн *м.* колоњска вода

одея́ло *ср.* ќебе — **вълнено** ~ волнено ќебе — **войнишко**

~ војничко ќебе — **одеяла** *мн.* ќебиња

одеяние *ср. арх.* горна облека; □ **в адамово** ~ во Адамова облека

одирам *н.* **одера** *с.* одерува, одере

одисея *ж.* одисеја; авантура

одобрение *ср.* одобрение, одобрување

одобрителен *прид.* одобрувачки, одобрителен

одобрявам *н.* **одобря** *с.* одобрува, одобри; прифаќа, прифати; усвојува, усвои; дава (даде) согласност

одрасквам *н.* **одраскам, одраща** *с.* издраскува, (из)драска

одрипавявам *н.* **одрипавея** *с.* оголува, оголи, станува (стане) сиромав

одумвам *н.* **одумам** *с.* озборува (некого); ‖ — **се** *повр.* се оправдува, се (о)правда; зборува со заобиколки

одумвач *м.* **одумвачка** *ж.* озборувач, -ка, интригант,-ка

одумки *мн.* озборувања, муабети — **не слушай хорските** ~ не слушај ги озборувањата на луѓето

одухвам *н.* **одухам** *с.* (из)дува

одухотворявам *н.* **одухотворя** *с.* оживува, оживее; внесува (внесе) живост; персонифицира

одушевен *прид.* жив, одушевен

одър *м.* одар, кревет (прост дрвен)

одързостявам *н.* **одързостя** *с.* потпалува, потпали (некого); насрчува, насрчи

одъртявам *н.* **одъртя** *с.* (о) дртави

ожаднявам *н.* **ожаднея** *с.* ожеднува, ожеднее

ожалвам *н.* **ожаля** *с.* ожалува, ожали; оплакува, оплаче (некого)

оженвам *н.* **оженя** *с.* (о)жени; омажува, омажи ‖ — **се** *повр.* се оженува, се ожени; се омажува, се омажи

оженвам *н.* **ожена** *с.* (о)жнне, (о)жнее

ожесточавам *н.* **ожесточа** *с.* ожесточува, ожесточи; налутува, налути; разлутува, разлути; ‖ — **се** *повр.* се ожесточува, се ожесточи; се налутува, се разлутува

ожесточен *прид.* ожесточен, налутен, лут

оживен *прид.* 1) жив, оживен; 2) *фиг.* жив, прометен — **оживена улица** оживена (жива) улица

оживление *ср.* оживеност, вриеж, врева

оживявам *н.* **оживея** *с.* оживува, оживее

ождребва се *н.* **ождреби се** *с. повр.* се ождребува, се ождреби

ожулвам *н.* **ожуля** *с.* се повредува, се повреди (со жулење), се ожули

ожънвам *н.* **ожъна** *с.* (о)жние, (о)жнее

озаглавен *прид.* што има наслов

озаглавявам *н.* **озаглавя** *с.* става (стави) наслов

озадачвам *н.* **озадача** *с.* збунува, збуни, сплеткува, сплетка; ‖ — **се** *повр.* се збунува, се збуни, се сплеткува, се сплетка

озадачен *прид.* збунет, сплеткан — **бащата е** ~ **от поведението на сина си** таткото

е збунет од поведението на сина си

озаря́вам *н.* **озаря́** *с.* 1) озарува, озари, осветлува, осветли — **високите пламъци озариха небето** високите пламени го осветлија небото; 2) *фиг.* свети, светне, болска — **озари го нова идея** му светна нова идеја

озверéн *прид.* ѕверен, подивен, дивјачки

озверя́вам *н.* **озверя́** *с.* (се) ѕверува, (се) ѕвери, подивува, здивува

озвуча́вам *н.* **озвуча́** *с.* озвучува, озвучи

оздравя́вам *н.* **оздравéя** *с.* оздравува, оздрави, станува здрав

оздравя́вам *н.* **оздравя́** *с.* (из)лечи, излекува; оздравува, оздрави (некого); || — **се** *повр.* се излекува, се излечи

озеленя́вам *н.* **озеленя́** *с.* озеленува, озелени, станува (стане) зелен; || — **се** *повр.* озеленува

озлобя́вам *н.* **озлобя́** *с.* озлобува, озлоби

озлобéн *прид.* озлобен

озлочестя́вам *н.* **озлочестя́** *с.* унесреќува, унесреќи; || — **се** *повр.* се унесреќува, се унесреќи

означа́вам *н.* **означа́** *с.* 1) означува, означи; 2) значи

означéн *прид.* означен

означéние *ср.* знак, ознака, марка, белег

озова́вам се *н.* **озова́ се** *с.* *повр.* се наоѓа, се најде; се појавува, се појави — **как се озовахте тук?** како се најдовте овде?

озóн *м.* озон

озъ́бвам се *н.* **озъ́бя се** *с.* *повр.* покажува (покаже) заби

озъ́ртам се *н.* **озъ́рна се** *с.* *повр.* се обѕира, се обѕрне

ой *изв.* оф, леле, уф — ~, **много боли!** оф, многу боли! — ~, **колко е хубаво!** — уф, колку е убаво

ок *м.* *нар.* руда (за впрегање на два коња)

ока́ *ж.* *нар.* ока

ока́звам *н.* **ока́жа** *с.* укажува, укаже; даде (можност и сл.) — ~ **първа помощ** укажувам прва помош — ~ **подкрепа** давам поддршка — ~ **внимание** укажувам внимание — ~ **давление** вршам притисок; || — **се** *повр.* се покажува, се покажа, се установува, се установи — ~ **се, че сме роднини** се покажа дека сме роднини

оказиóн *м.* оказион (продажба на нешто за мали пари)

оказиóнен, -óнна, -óнно *прид.* оказионен

ока́лвам *н.* **ока́лям** *с.* окалува, окали, извалкува (извалка) со кал; || — **се** *повр.* се извалкува, се извалка (со кал)

окаменя́вам *н.* **окаменéя** *с.* 1) скаменува, скамени; 2) *фиг.* се скаменува, се скамени

ока́пвам *н.* **ока́пя** *с.* 1) окапува, окапе, опаѓа, опадне — **листата окапват** лисјата опаѓаат; 2) изгнива, изгние

окари́на *ж.* *муз.* окарина (глинен или металски дувачки инструмент, што прилега на јајце, а има звук на флејта)

ока́стрям *н.* **ока́стря** *с.* искаструва, (ис)кастри; потсекува, потсече

окача́лка *ж.* закачалка

окáчвам *н.* **окáча** *с.* закачува, закачи, обесува, обеси
окачествя́вам *н.* **окачествя́** *с.* карактеризира; оценува, оцени; класифицира; определува (определи) квалитет
окáшлям се *н.* *йовр.* се накашлува, се накашла (како знак дека е тука)
окáян *йриg.* окаен, беден, сиромав
океáн *м.* океан — **Атлантически** ~ Алтантски Океан, Антлантик
океáнски *йриg.* океански — ~ **параход** прекуокеански брод
окелавя́вам *н.* **окелавéя** *с.* оќелавува, оќелави
окирли́вям *н.* **окирли́вя** *с.* фаќа (фати) кир, се извалкува, се извалка
óкис *м.* *хем.* оксид
окислéние *ср.* оксидација
окисля́вам *н.* **окисля́** *с.* оксидира
оки́чвам *н.* **оки́ча** *с.* накитува, накити; || — **се** *йовр.* се накитува, се накити
оклеветя́вам *н.* **оклеветя́** *с.* наклеветува, наклевети
оклеймя́вам *н.* **оклеймя́** *с.* жигосува, жигоса, оцрнува (оцрни) пред луѓето
оклю́мвам *н.* **оклю́мна** *с.* соборува (собори) глава, наведнува (наведне) глава
окó *ср.* (*мн.* **очи́**) око — **слаби очи** слаби очи — **видях го с очите си** го видов со своите очи — **сини** | **черни очи** сини | црни очи; ▱ **вадят си очите** си ги вадат очите — **имам някого на око** ≃ земам некого на око — **не ми го хващат очите** не ми го фаќаат очите, не ми се допаѓа — **останаха ми очите** ми останаа очите; не можам да се нагледам — **турям** ~ **на нещо** фрлам око на нешто или на некого — **гледам с четири очи** *разг.* отворам очи на четири — **под** ~ под око — **между четири очи** во четири очи; во доверба — **отваря́м някому очите** му ги отворам очите некому — **окото му не трепна** ни око не му трепна — **яйца на очи** јајца „на око" — **далеч от очите, далеч от сърцето** (*нар. й.*) далеку од очите далеку од срцето
ковáвам *н.* **ковá** *с.* оковува, окове
окóви *мн.* окови; *фиг.* ропство
окóзвам се *н.* **окóзя се** *с.* *йовр.* се окозува, се окози
ококóрвам се *н.* **ококóря се** *с.* *йовр.* ококорува (ококори) очи; се прави важен, се надува, се надуе
óколен *йриg.* околен, соседен; 2) заобиколен — **по** ~ **път** по заобиколен пат; 3) кружен
околи́йски *йриg.* околиски — ~ **съвет** околиски совет (= околиски одбор) — **околийска конференция** околиска конференција
окóлия *ж.* околија — **избирателна** ~ изборна околија
окóлност *ж.* околина — **в околностите на града има много лозя** во околината на градот има многу лозја
óколо *йреg.* 1) околу — **пътувам** ~ **света** патувам околу светот — **реката тече** ~ **града** реката тече околу градот; 2) приближно, околу

— ~ **пет метра** околу пет метри; 3) во врска со, околу — **новини ~ най-новите събития** вести во врска со (околу) најновите настани

околовръст *прил.* наоколу, околу, кружно

околовръстен *прид.* кружен — **околовръстна жп. линия** кружна железничка пруга

околосветски *прид.* — **околосветско пътуване** пат околу светот

окончавам *н.* (се) завршува на, се наоѓа на крајот (од нешто)

окончание *ср. грам.* наставка, завршеток, завршок

окончателен *прид.* завршен, конечен, краен — **окончателни резултати** крајни резултати — **окончателно мнение** конечно (последно) мислење

окоп *м. воj.* окоп, ров; канал; шанец

окопавам *н.* **окопая** *с.* 1) грли (пченка и сл.), окопува, окопа; 2) оградува (огради) со ров; || — **се** *повр.* се окопува, се окопа, си прави (направи) ров за себе

окопен *прид.* 1) окопен, што служи за копање ровови — **окопни инструменти** *воj.* орудија (алат) за копање ровови

окопитвам се *н.* **окопитя се** *с. повр.* доаѓа (дојде) при себе, се повраќа, се поврати, се поправа, се поправи

окостенявам *н.* **окостенея** *с.* изгубува еластичност

окотвам се *н.* **окотя се** *с. повр.* се омачува, се омачи

окрадвам *н.* **окрада** *с.* искрадува, искраде

окрайнина *ж. рет.* погранична област, граничен крај

окраска *ж.* боја, шара

окривявам[1] *н.* **окривея** *с.* станува (стане) виновен некому

окривявам[2] *н.* **окривя** *с.* окривува (некого), обвинува (некого), (на)прави некого виновен, фрла (фрли) вина на некого

окрилявам, окрилям *н.* **окрилят** *с.* окрилува, окрили

окръг *м.* округ — **военен ~** воен округ

окръжен *прид.* окружен — **~ комитет** окружен комитет — **окръжна конференция** окружна конференција

окръжен *прид.* окружен, опколен, затворен — **тя беше окръжена от всеобщо внимание** таа беше окружена со општо внимание

окръжение *ср.* окружување; средина

окръжно *ср.* распис — **получихме ново ~** добивме нов распис

окръжност *ж. геом.* круг

оксидирам *н. с.* оксидира

оксижен *м.* 1) оксижен [смеса од водород и кислород (или ацетилен)]; 2) апарат за заварување; 3) кислородна вода за коса

оксиженирам *н. с.* 1) заварува; 2) оксижира (бојадисува коса)

оксиженист *м.* заварувач

октава *ж. муз.* октава

октомври *м.* октомври — **през ~** во октомври, во текот на октомври

октомврийски *прид.* октомвриски — **Великата октомврийска социалистическа революция** Великата октомвриска социјалистичка револуција
октопод *м.* *зоол.* октопод
окулист *м.* **окулистка** *ж.* окулист,-ка
окуляр *м.* окулар
окупатор *м.* **окупаторка** *ж.* окупатор,-ка
окупационен, -онна, -онно *прид.* окупаторски, окупационен — **окупационна армия** окупаторска армија
окупация *ж.* окупација — **под** ~ под окупација
окупирам *н. с.* окупира
окуражявам *н.* **окуражя** *с.* окуражува, окуражи
окуражителен *прид.* окуражувачки, охрабрувачки
окуцявам *н.* **окуцея** *с.* окривува, окриви; окуцува, окуца, станува (стане) куц
окуця *с.* окриви [го (на)прави некого крив (куц)]
окучвам се *н.* **окуча се** *с.* *повр.* се окучува, се окучи
окълцвам *н.* **окълцам** *с.* исекува, исече (сè); крши (дроби) на парчиња; ◻ **окълцан човек** беден (несреќен) човек, сиромав
окъпвам *н.* **окъпя** *с.* искапува, искапе; окапува, окапе; наводенува, новодени; || — **се** *повр.* се искапува, се искапи, се (из)бања
окървавявам *н.* **окървавя** *с.* окрвавува, окрвави
окърпвам *н.* **окърпя** *с.* закрпува, (за)крпи
окъртвам *н.* **окъртя** *с.* окршува, окрши; соборува, собори; турнува, турне; искорнува, искорне — **окъртиха лепежа на къщата** го искорнаа малтерот од куќата; || — **се** *повр.* се окршува, се окрши, се скршува, се скрши
окъсвам *н.* **окъсам** *с.* 1) искинува, искине (многу цвеќе и сл.); 2) износува, износи (алишта)
окъснявам *н.* **окъснея** *с.* задоцнува, задоцни
окъсявам *н.* **окъсея** *с.* (се) скусува, (се) скуси — **панталоните му окъсяха** панталоните му се скусија
окъсявам *н.* **окъся** *с.* скратува, скрати; скусува, скуси
окьоравявам *н.* **окьоравя** *с.* *нар.* оќорува, оќори
олеандър *м.* *бот.* олеандер, зокум
олеквам *н.* **олекна** *с.* олеснува, олесни, станува (стане) лесен — **олекна му на душата** му стана лесно на душата
олекнал *прид.* лесен; весел, расположен
олекотявам *н.* **олекотя** *с.* олеснува, олесни (прави нешто да биде полесно)
олеле! *изв.* леле, олеле — ~, **какво ни чака!** леле, што нè чека!
олелия *ж.* олелија, лелек, врева — **вдигам** ~ правам врева
олепвам *н.* **олепя** *с.* облепува, облепи, излепува, излепи
олигавям *н.* **олигавя** *с.* (из)лигави; || — **се** *повр.* се (из) лигави
олигархичен, олигархически *прид.* олигархиски
олигархия *ж.* олигархија — **финансова** ~ финансиска олигархија

олѝзвам *н.* **олѝжа** *с.* олижува, олиже, излижува, излиже
олимпиа̀да *ж.* олимпијада
олимпѝйски *прид.* олимписки — **~ игри** олимписки игри
о̀лио *с.* масло, зејтин
олисѐявам *н.* **олисѐя** *с.* (о)ќелави
олицетворѐние *ср.* олицетворување; персонификација (стилска фигура)
оло̀вен *прид.* оловен — **оловна руда** оловна руда — **~ завод** рудник за олово, флотација на олово
оло̀во *ср.* олово
олта̀р *м.* олтар
олу̀к *м.* олук
олюля̀вам *н.* **олюлѐя** *с.* занишува, заниша; ‖ — **се** *повр.* се занишува, се заниша
омагьо̀свам *н.* **омагьо̀сам** *с.* маѓепсува, маѓепса
ома̀ен *прид.* омаен, волшебен, божествен
ома̀йвам *н.* **ома̀я** *с.* омајува, омае, воодушевува, воодушеви — **дивните планински красоти го омаяха** прекрасните планински убавини го воодушевија; ‖ — **се** *повр.* се омајува, се омае, се воодушевува, се воодушеви
ома̀йница *ж.* привлечна жена, жена што освојува, заводница, волшебница
ома̀йниче *ср.* *бот.* (Geum) омајниче, омразниче
омаловажа̀вам *н.* **омаловажа̀** *с.* омаловажува, омаловажи
омаломощя̀вам *н.* **омаломощя̀** *с.* омаломоштува, омаломошти
ома̀р *м.* *зоол.* (Homarus vulgaris) морски рак
ома̀ра *ж.* омарнина, запурнина
омаска̀рен *прид.* 1) омаскарен, направен маскара; 2) грд, одвратен
омасля̀вам *н.* **омасля̀** *с.* измрсува, измрси, (из)валка со мрсно
ома̀чквам *н.* **ома̀чкам** *с.* иступкува, иступка; изгмечува, изгмечи
о̀мега *ж.* омега; ◻ **алфа и ~** алфа и омега; почеток и крај
омѐквам *н.* **омѐкна** *с.* 1) омекнува, омекне; 2) попушта, попушти; ◻ **времето омекна** времето омекна
омекча̀вам *н.* **омекча̀** *с.* омекнува (омекне) некого или нешто
омекчѐние *ср* омекнување
омѝтам *н.* **омета̀** *с.* (из) мете, смете, изметува, сметува; ‖ — **се** *повр.* *разг.* се исчистува се (ис)чисти — **хайде, омитай се от тук!** ајде, чисти се одовде!
о̀млет *м.* омлет
о̀мнибус *м.* омнибус
омота̀вам *н.* **омота̀я** *с.* 1) намотува, намота; 2) заплеткува (заплетка) некого во нешто
омра̀за *ж.* омраза — **изпитвам ~ към него** чувствувам омраза кон него
омра̀зен *прид.* омразен
омраа̀зник *м.* **омраа̀зница** *ж.* оној (онаа) што сее омраза
омръ̀звам *н.* **омръ̀зна** *с.* здодева; ми се здодева, ми се здодее — **всичко му е омързнало** сѐ му се здодеало — **омръзнало му е да я слуша** му се здодеало да ја слуша
омъ̀жвам *н.* **омъ̀жа** *с.* омажува, омажи — **омъжиха я**

против волята ѝ ја омажија против нејзината **волја**; || — **се** *йовр.* се омажува, се омажи

омъжена *йрид.* омажена

омъ́нвам *н.* **омъ́на** *с.* бие (лен и сл.), со биење го отстранува пуздерот од стеблата на конопот или ленот

омърлу́швам се *н.* **омърлу́ша се** *с. йовр.* (се) омрлушува, (се) омрлуши, изгубува (изгуби) веселост

омърся́вам *н.* **омърся́** *с.* извалкува, извалка; се профанисa

омършавя́л *йрид.* ослабен, слаб, испиен

онакъ́в, онака́ва, онако́во, онаки́ва *зам. разг.* онаков, онаква, онакво, онакви — **такъв или** ~ таков или онаков

онасловя́вам *н.* **онасловя́** *с. лий.* става (стави) наслов

ондула́ция *ж.* ондулација

онемя́вам *н.* **онемя́я** *с.* онемува, онеми, занемува, занеми

онеправда́вам *н.* **онеправда́я** *с.* онеправдува, онеправда (некого)

о́нзи и **о́ня, она́зи** и **она́я, оно-ва́** и **ону́й, оне́зи** и **они́я** *зам.* оној, онаа, она, оние — **живеем в онази къща** живееме во онаа куќа — **на оня свят** на оној свет — **онзи там** оној таму — **онзи ден** завчера — **тя вече не е онази жена** таа веќе не е онаа жена — **на онази страна на реката** на онаа страна од реката

онзидне́шен *йрид.* завчерашен

онома́стика *ж. фил.* ономастика

ономатопе́я *ж.* ономатопеја

онтологи́чен *йрид.* онтолошки

онтоло́гия *ж. филоз.* онтологија

о́ня *зам. в.* **онзи**

опа́двам *н.* **опа́да** *с.* опаѓа, опадне (лисје, коса и сл.)

опа́дване *ср.* опаѓање — ~ **на листата** опаѓање на лисјата

опа́звам *н.* **опа́зя** *с.* зачува, сочува — **боже опази!** чувај боже

о́пак *йрид.* 1) опачен, опак, своеглав; 2) обратен, спротивен

о́пако *ср.* опачина — **откъм опакото** од опачината — **опакото на живота** опачината на животот — **лицето и опакото на нещата** лицето и опачината на работите

опако́вам *н. с.* (с)пакува

опако́вка *ж.* 1) пакување; 2) омот, амбалажа

опако́вчик *м.* пакувач

опа́л *м.* опал (скапоцен камен на кој му се преливаат боите)

опа́лвам *н.* **опа́ля** *с.* 1) опалува, опали, обгорува, обгори; 2) вжештува, вжешти [печка (за леб и сл.)]

опа́рвам *н.* **опа́ря** *с.* изгорува, изгори; || — **се** *йовр.* се изгорува, се изгори

опа́свам *н.* **опаса́** *с.* испасува, (ис)пасе — **добитъка опаса тревата** добитокот ја испасе тревата

опа́свам *н.* **опа́ша** *с.* опашува, опаше; || — **се** *йовр.* се опашува, се опаше

опа́сен *йрид.* опасен — ~ **противник** опасен противник — **опасно пътешествие** опасно патешествие

опасе́ние *ср.* страв, бојазан

опа́сност *ж.* опасност — **намирам се в** ~ се наоѓам во

опасност — **опасността не е минала** опасноста не е мината — **вън от** ~ вон од опасноста
опася́вам се *н. йовр.* се плаши (за некого или нешто)
опаша́т *йрид.* опашест — **опашата звезда** опашеста ѕвезда, комета — **опашата лъжа** лага со опашка
опа́шка *ж.* 1) опашка; 2) петелка, дршка на плод — **берете черешите с опашките** берете ги цреШите сосе петелки; 3) ред, редица од луѓе; 4) задниот крај од секој ред или низа — **на опашката на събитията** на опашката од настаните
опашка́р *м. разг.* 1) опашкар, последен играч на орото; 2) оној што се наоѓа на опашката од настаните (вон од настаните)
опека́ *с. в.* **опи́чам**
опе́ка *ж.* старателство, закрила, ту́торство — **територии под опеката на ООН** територии под старателството на ООН
опеку́н *м.* **опеку́нка** *ж.* старател, тутор
опеку́нски *йрид.* старателски, туторски
о́пера *ж.* опера; зградата на операта — **пея в операта** пеам во операта
операти́вен *йрид.* оперативен — **оперативно ръководство** оперативно раководство — ~ **план** оперативен план
операти́вност *ж.* оперативност, ефикасност
опера́тор *м.* 1) филмски сниматељ, камерман; оператор; 2) *мед.* хирург, оператор
операцио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* операционен, -а, -о- **операционна зала** операциона сала — ~ **план** *воj.* план на воени операции
операцио́нна *ж.* операциона сала во болница
опера́ция *ж.* 1) *мед.* операција; 2) воена операција; 3) финансиска (трговска) операција; 4) математичка операција; 5) определена работа во администрацијата или во верижното производство
опе́рвам се *н.* **опе́ря се** *с. йовр.* 1) (за птици) добива перје; 2) *фиг.* се накострешува, се накостреши, се прави важен, се опнува, се опне
о́перен *йрид.* оперски — **оперна певица** оперска певица
опе́рен *йрид. разг.* вперен, насочен; дотеран; надуен, самоуверен; дрзок
опери́рам *н. с.* оперира, (на) прави хируршки зафат; ‖ — **се** *йовр.* се оперира
опетня́вам *н.* **опетня́** *с.* осрамотува, осрамоти; ‖ — **се** *йовр.* се осрамотува, се осрамоти
опечале́н *йрид.* ужален, нажален — **опечалено семейство** ужалено семејство
опечаля́вам *н.* **опечеля́** *с.* ужалува, ужали, нажалува, нажали
опе́чен *йрид.* (ис)печен — **добре опечено месо** добро испечено месо; ▱ **работата е опечена** работата е сигурна (испечена)
опи́вам *н.* **опи́я** *с.* опива, опие, опијанува, опијани; омајува, омае; *фиг.* ‖ **се** *йовр.* се опива, се опијанува, се опие
опи́лки *мн.* струганици

опѝнци *мн. диjал.* опинци (*в.* **църву̀ли**)
опѝпвам *н.* **опѝпам** *с.* 1) напипува, напипа; 2) *фиг.* сондира, предходно испитува; 3) *фиг.* (у)краде, обира, обере
о̀пипом *прил.* пипајќи
опѝрам *н.* **опера̀** *с.* (ис)пере, исперува
опѝрам *н.* **опра̀** *с.* 1) доипра, допре; опира, опре; 2) потпира, потпре; || — **се** *повр* се потпира, се потпре
о̀пис *м. лит.* попис, инвентар — **правя** ~ правам попис (инвентар)
описа̀ние *ср.* опис — **това не се подава на** ~ тоа не може да се опише
описа̀телен *прид.* описен — ~ **похват** описен метод
опѝсвам *н.* **опѝша** *с.* 1) опишува, опише — **опиши ми вчерашната случка на улѝцата** опиши ми го вчерашниот настан на улицата; 2) врши (прави) попис
о̀пит *м.* опит, оглед, обид, експеримент, искуство — ~ **за бягство** обид за бегство — **знам от собствен** ~ знам од личен опит — **правя опити** вршам експерименти — **опити с ядрено оръ̀жие** експерименти со нуклеарно оружје — **личен** ~ личен опит
опѝтвам *н.* **опѝтам** *с.* обидува, обиде, испробува, (ис)проба — **опитайте това вино!** пробајте го ова вино! — **опитай се пак!** обиди се уште еднаш! — **хич не се опитвай** воопшто не обидувај се; || — **се** *повр.* се обидува, се обиде
о̀питен *прид.* 1) опитен, искусен, вешт, спремен, снаодлив — ~ **човек** опитен човек; 2) експериментален
о̀питност *ж.* опитност, умешност, искуство, пракса, увежбаност
опитомѐн *прид.* припитомен
опитомя̀вам *н.* **опитомя̀** *с.* припитомува, припитоми
о̀пиум *м.* опиум
опѝчам *н.* **опека̀** *с.* 1) испекува, испече; 2) се опекува, се опече (на сонце); 3) *фиг.* „испечува" занает; ◻ **опичай си ума!** памет в глава! внимавај добро! бери ум!
опиянѐние *ср.* опијанување; воодушевување; духовно пијанство, екстаза
опиянѝтелен *прид.* што опијанува (освојува, опива)
опия̀нчвам се *н.* **опия̀нча се** *с. повр. разг.* се пијани, се опијанува
опияня̀вам *н.* **опияня̀** *с.* занесува, занесе (некого); воодушевува, воодушеви; омајува, омае; || — **се** *повр.* се воодушевува, се воодушеви
опла̀квам[1] *н.* **оплакна** *с.* оплакнува, оплакне
опла̀квам[2] *н.* **опла̀ча** *с.* поплакува, поплаче; || — **се** *повр.* се поплакува — **оплаках се пред началника** му се поплачив на началникот
опла̀кване[1] *ср.* плакнење (садови, алишта и сл.)
опла̀кванѐ[2] *ср.* жалба (писмена или усмена), протестирање, незадоволство, поплачување, поплака
оплаква̀телен *прид.* предвиден за жалби и поплаки — **оплаквателна книга** книга за

жалби и поплаки — **оплаквателно бюро** биро за жалби и поплаки

оплаква́чка *ж*. тажачка (жена што оплакува мртовец)

оплѐвям *н*. **оплѐвя** *с*. (ис)плеви

оплѐзвам се *н*. **оплѐзя се** *с*. *йовр*. (ис)плази јазик (некому)

опленя́вам *н*. **опленя́** *с*. опленува, оплени

оплѐсквам *н*. **оплѐскам** *с*. 1) оплескува, оплеска; 2) *разг*. сплескува (јаде) — **оплескахме печеното прасе** оплескавме печено прасе; ◇ **оплескахме я!** ја оплескавме работата! ништо не бидува!

оплѝтам *н*. **оплета́** *с*. оплетува, (о)плете (плат и сл.); || — **се** *йовр*. се збуни, се сплетка

оплодотворя́вам *н*. **оплодотворя** *с*. (на)прави да фати плод, оплодува, оплоди

оплодя́вам *н*. **оплодя́** *с*. оплодува, оплоди

оплодя́ване *ср*. оплодување

оплю́вам *н*. **оплю́я** *с*. 1) исплукува, (ис)плука некого; 2) е наплуен од муви

оплячко́свам *н*. **оплячко́сам** *с*. опљачкува, опљачка

о́пнат *йрид*. опнат, оптегнат, затегнат

оповестя́вам *н*. **оповестя́** *с*. огласува, огласи; објавува, објави, публикува — **за събранието беше оповестено своевременно** состанокот беше благовремено објавен

опожаря́вам *н*. **опожаря́** *с*. опожарува, опожари, изгорува, изгори, предизвика пожар — **фашистите опожаряваха къщите на партизаните** фашистите ги палеа куќите на партизаните

опозицио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид*. опозиционен, -а, -о

опозиционе́р *м*. **опозиционе́рка** *ж*. опозиционер, -ка

опозиционе́рски *йрид*. опозиционерски

опози́ция *ж*. опозиција

опозна́вам *н*. **опозна́я** *с*. запознава, запознае; проучува, проучи, изучува, изучи; || — **се** *йовр*. се запознава, се запознае

опозори́тел *м*. оној што осрамотува други

опозоря́вам *н*. **опозоря́** *с*. осрамотува, осрамоти

оползотворя́вам *н*. **оползотворя́** *с*. искористува (искористи) нешто што не е за употреба

опо́мням се *н*. **опо́мня се** *с*. *йовр*. си доаѓа (дојде) на себеси

опони́рам *н*. *с*. опонира

опо́пвам се *н*. **опо́пя се** *с*. *йовр*. се запопува, се запопи

опо́ра *ж*. опора; поддршка

опорочáвам *н*. **опорочá** *с*. расипува, расипа (некого или нешто); || — *йовр*. се расипува, се расипе

опортюни́ст *м*. опортунист

опортюнисти́чески *йрид*. опортунистички

опортюни́зъм *м*. опортунизам

опо́сквам *н*. **опо́скам** *с*. (ис)пошти, испоштува

опошля́вам *н*. **опошля́** *с*. профанисува, вулгаризира

оправда́вам *н*. **оправда́я** *с*. оправдува, оправда, ослободува, ослободи, извинува, извини, простува, прости — **той оправда доверието** тој

ја оправда довербата — **съдът оправда подсъдимия** судот го ослободи обвинетиот; || — **се** *йовр.* се оправдува, се оправда, оправдува (оправда) потрошени суми — **не се оправдавайте!** не се оправдувајте! немојте да се извинувате!

оправда́н *йрид.* оправдан

оправда́ние *ср.* 1) оправдување; 2) ослободување на обвинет

оправда́телен *йрид.* оправдувачки

опра́вен *йрид.* 1) уреден; дисциплиниран; педантен; способен; поправен, здебелен — ~ **човек** способен (педантен) човек

оправи́я *нар.* семеен или јавен ред; поредок; организација на работа — **има ли тука ~?** има ли овде ред!

опра́вям *н.* **опра́вя** *с.* воведува (воведе) ред; поправа, поправи; упатува, упати; уредува, уреди, средува, среди — **оправям работите** ги средувам работите — **оправям леглото си** ја уредувам својата постела — **тебе само тоягата ще те оправи** тебе само стапот може да те поправи — **оправете работниците да не чакат напразно** упатете ги работниците да не чекаат залудо; || — **се** *йовр.* се средува, се среди; се снаоѓа, се снајде; се поправа, се поправи

опра́вяне *ср.* поправање; рехабилитација; средување; поправување

опра́звам *н.* **опра́зня** *с.* испразнува, испразни

опра́швам *н.* **опра́ша** *с.* 1) испрашува, испраши; 2) опрашува, опраши, оплодува, оплоди (со цветен прав)

опра́шване *ср.* опрашување, оплодување (со цветен прав) — **изкуствено** ~ вештачко оплодување

определе́н *йрид.* 1) определен, јасен, дефиниран — **при определени условия** во определени услови; 2) наменет

определе́ние *ср.* 1) дефиниција; 2) *грам.* атрибут; 3) судска одлука, решение

определе́но *йрил.* определено, јасно, наменето

определи́телен *йрид.* определен, определувачки, атрибутски — ~ **член** определен член — ~ **израз** атрибутски израз

определе́ност *ж.* определеност

определя́м *н.* **опреде́ля** *с.* определува, определи — ~ **разстоянието от око** го определувам растојанието од око — **търсенето определя предлагането** побарувачката ја определува понудата; || — **се** *йовр.* се определува, се определи, се изјаснува, се изјасни, зазема определен став

опресни́телен *йрид.* освежителен, освежувачки — ~ **курс по френски език** освежувачки курс по француски јазик

опресня́вам *н.* **опресня́** *с.* освежува, освежи, обновува, обнови — **летните дъждове опресняват въздуха** летните дождови го освежуваат воздухот — **опреснявам знанията си по английски език** ги обновувам знаењата по

английски јазик; || — **се** *йовр.* се освежува, се освежи

опресня́ване *ср.* освежување; обновување

опричича́вам *н.* **оприлича́** *с.* прилега на, личи на, е сличен со; споредува, спореди — **тоя калпак те оприличава на дядо ти** тој калпак те прави да прилегаш на дедо ти

опри́мчвам *н.* **опри́мча** *с.* фаќа (фати) во јамка

опроверга́вам *н.* **опроверга́я** *с.* побива, побие, дематира

опроверже́ние *ср.* побивање, демантирање

опропастя́вам *н.* **опропастя́** *с.* упропастува, упропасти

опроста́чвам *н.* **опроста́ча** *с.* упростува, упрости; вулгаризира; профанира

опрости́телен *йриg.* опроствачки

опростя́ *с.* опрости

опростя́вам[1] *н.* **опросте́я** *с.* станува (стане) прост, е прост

опростя́вам[2] *н.* **опростя́** *с.* упростува, упрости; профанира; вулгаризира

опротивя́вам *н.* **опротиве́я** *с.* станува (стане) несимпатичен, одвратен

опроща́вам *н.* **опростя́** *с.* опростува, опрости (гревови, долгови)

опроще́ние *ср. лий.* опростување

опръ́сквам *н.* **опръ́скам** *с.* испрскува, испрска

оптати́в *м. грам.* оптатив (желбен начин)

опта́ция *ж.* оптација

опти́к *м.* оптичар

оптима́лен *йриg.* оптимален

оптими́зъм *м.* оптимизам

оптими́ст *м.* **оптими́стка** *ж.* оптимист, оптимистка

оптимисти́чен, оптимисти́чески *йриg.* оптимистички

опти́чен, опти́чески *йриg.* оптички; ☐ **оптическа измама** оптичка измама

опу́лвам се *н.* **опу́ля се** *с.* *йовр.* (се) опулува, (се) опули; се окорува (ококори очи)

опустоша́вам *н.* **опустоша́** *с.* опустошува, опустоши

опустоше́ние *ср.* опустошување

опустоши́телен *йриg.* опустошителен, катастрофален, разорен

опустя́вам *н.* **опусте́я** *с.* опустува, опусти, стана пуст

опу́швам *н.* **опу́ша** *с.* исчадува, (ис)чади

опу́шен *йриg.* пушен, задимен, начаден — **опушена сланина** чадена сланина — **опушени стени** исчадени ѕидови

опуще́ние *ср.* грешка, пропуст, недостаток — **правя** ~ правам пропуст

опъ́вам *н.* **опъ́на** *с.* оптегнува, оптегне; тегне; 'рга, ринта — ~ **лък** оптегам лак — **опънаха му ушите** му ги истегнаа ушите — **все тя опъва в къщи** само таа 'рга (ринта) дома; || — **се** *йовр.* се спротивни, се инати

опъ́ване *ср.* оптегање, тегнење

опъ́лчвам *н.* **опъ́лча** се дига (станува) против некого или нешто; — **се** *йовр.* се бори (против некого или нешто); се спротивставува

опълче́нец *м.* 1) *ист.* бугарски доброволец — востаник во ослободителната војна против Турците (1877 — 1878); 2) неборец, стар воен обврзник

опълчéние *ср.* категорија на воени обврзници што веќе не подлежат на мобилизација
опънат *прид.* оптегнат, затегнат
опържвам *н.* **опържа** *с.* испржува, испржи — **опържиха за ядене яйца** за јадење испржија јајца
опърлям *н.* **опърля** *с.* 1) опрлува, опрли; 2) изгорува, изгори (на сонце)
опърничав *прид.* тврдоглав, своеглав, опак
опърпан *прид.* износен, ветов, излитен, искинат
орá *н.* ора, обработува земја — **с трактор по-лесно се оре** со трактор полесно се ора; ◻ **дяволът ни оре, ни копае** (*нар п.*) ѓаволот ни ора, ни копа
óран *ж.* оран, орање (работа); оран (изорана земја) — **не газете оранта!** не газете го оранот (ораната земја)
орáнжев *прид.* портокалов
оранжéрия *ж.* стаклена бавча, оранжерија
орáтор *м.* **орáторка** *ж.* оратор,-ка, говорник
ораторúя *ж.* *муз.* ораториум
орáторски *прид.* ораторски, беседнички, говорнички
орáч *м.* орач — **по нивите има много орачи** по нивите има многу орачи
óрбита *ж.* орбита; очна аркада
оргáн *м.* 1) *анат.* *биол.* орган; 2) орган (административен); 3) орган (весник) на партија, организација и сл.; 4) тело, организација — **изпълнителен** ~ извршен орган
óрган *м.* *муз.* орган, оргула
организациóнен, -óнна, -óнно *прид.* организационен
организáция *ж.* организација — **Организация на обединените народи (ООН)** Организација на обединетите народи (ООН)
организúрам *н.* *с.* организира; ‖ — **се** *повр.* се организира
организúрано *прил.* организирано
организъм *м.* организам — **едноклетъчен** ~ едноклеточен организам
органúчен, органúчески *прид.* органски — **органична химия** органска хемија — **органично цяло** органска целина
óргия *ж.* оргија
óрда *ж.* орда
óрден *м.* 1) орден, медал; 2) ред (црковен) — ~ **на йезуитите** езуитски ред
орденонóсец *м.* носител на орден
ординáрец *м.* *воj.* *арх.* ординарец (војник определен за вршење услуги на офицер)
ординáриус *м.* *лит.* редовен професор на висока школа
оредя́вам *н.* **оредéя** *с.* проретчува, проретчи, се смалува, се смали (по број)
оредя́л *прид.* проретчен, разретчен
орезиля́вам *н.* **орезиля́** *с.* (из)резили
орéл *м.* *зоол.* орел
óрен *прид.* **орна земя** орница
орéлче *ср.* *дем.* орле (и орленце)
óрех *м.* *бот.* (Iuglans regia) орев — **кокосов** ~ кокосов орев — **сладки с орехи** слатки со ореви
óрехов *прид.* оревов — ~ **фурнир** оревов фурнир, фурнир од оревово дрво — ~

цвят боја на орев, оревова боја

орешáк *м.* место со многу дрва од орев

оригинáл *м.* оригинал — **чета „Хамлет" в ~** го читам „Хамлет" во оригинал — **~ на документ** документ во оригинал

оригинáлен *ӣрид.* оригинален

оригинáлничa *н.* оригиналничи, се прави оригинален

оригинáлно *ӣрил.* оригинално

оригинáлност *ж.* оригиналност — **оригиналността на тази картина е съмнителна** оригиналноста на оваа слика е сомнителна

Ориéнт *м.* Ориент, Исток (источни земји и народи, особено предна Азија и североисточна Африка)

ориентáлец *м.* **ориентáлка** *ж.* ориенталец, ориенталка

ориенталúст *м.* ориенталист

ориенталúстика *ж.* ориенталистика

ориентáлски *ӣрид.* ориенталски — **ориенталски танци** ориенталски игри

ориентáлщина *ж.* *ӣејор.* ориенталштина

ориентáция *ж.* ориентација

ориентúр *м.* ориентир (точка или предмет за определување на правецот)

ориентúрам се *н. с. ӣовр.* се ориентира

ориентúран *ӣрид.* ориентиран; *фиг.* запознат

ориетирóвка *ж.* ориентација

ориентирóвъчен *ӣрид.* ориентационен

орúз *м.* *боӣ.* (Oryza sativa) ориз

орúзен *ӣрид.* оризов, оризен — **оризно брашно** оризно брашно

орúзов *ӣрид.* оризов (оризово поле и сл.)

оризопроизводúтел *м.* производител на ориз

оринтолóг *м.* оринтолог

оринтолóжки *ӣрид.* оринтолошки

óрис *ж.* судбина

орúсвам *н.* **орúсам** *с.* предвидува (предвиде) судбина

орисúя *ж.* орисија, судбина, среќа

ориснúца *ж.* *миӣ.* наречница

оркестрáнт *м.* **оркестрáнтка** *ж.* оркестрант, -ка, член (членка) на оркестар

оркéстров *ӣрид.* оркестарски

оркéстър *м.* оркестар — **духов ~** дувачки оркестар — **струнен ~** гудачки оркестар — **симфоничен ~** симфониски оркестар

óрлов *ӣрид.* орловски, орлов, орелски

орляк *м.* 1) јато (птици); 2) ескадрила (авиони)

орнамéнт *м.* орнамент

орнúца *ж.* орница, неорана нива (земја)

орогрáфия *ж.* орографија

орóнвам *н.* **орóня** *с.* 1) (из)рони (пченка и сл.); 2) (о)паѓа (зрно и сл.)

оросúтелен *ӣрид.* што служи за наводнување, полевање — **оросителен канал** канал за наводнување

оросявам *н.* **оросй** *с.* наводнува, наводни, вештачки залева, полива, прска, оросува, ороси

ортáк *м.* *разг.* ортак

ортáшки *ӣрид. разг.* ортачки
ортаклъ̀к *м. разг.* ортаклак
ортóдоксáлен *ӣрид.* ортодоксен (што се држи строго кон основите на некое учење)
ортопедѝчен *ӣрид.* ортопедски
ортопéд, ортопедѝст *м.* ортопед
оръдéен *ӣрид.* артилериски — **~ огън** артилериски оган — **~ мерач** нишанџија на топ
оръ̀дие *ср.* 1) орудие, инструмент, справа — — **земеделски оръдия** земјоделски машини (орудија); 2) артилериско орудие, топ — **противтанково ~** противтенковски топ — **зенитно ~** противавионски топ
оръжéен *ӣрид.* што се однесува на поправка или производство на оружје — **~ завóд** воен завод, фабрика за оружје — **~ майстор** стручњак за оружје; пушкар
оръжéйник *м.* мајстор за оружје, пушкар, лице во военaта единица што се грижи за оружјето
оръженóсец *м. исӣ.* штитоносец; *фиг.* верен помошник, соработник
оръ̀жие *ср. ср.* 1) оружје — **огнестрелно ~** огнено оружје — **вдигаме се на ~** се дигаме на оружје — **на ~!** на оружје! — **под ~** под оружје; 2) род на војска; 3) оружје, средство за борба — **печатът е силно ~** печатот е силно оружје; ◇ **дрънкам ~** ѕвечкам со оружје
оръ̀фан *ӣрид.* излижан, износен, излитен
оръ̀фвам *н.* **оръ̀фам** *с.* излитува (од носење, употреба), износува, износи
оря́звам *н.* **орéжа** *с.* потсекува, потсече, поткаструва, поткастри — **~ някому крилата** поткаструвам крила некому
ос *ж.* оска — **автомобилна ~** автомобилска оска
осá *ж. зоол.* оса — **тук има много оси** овде има многу оси
осакатéн *ӣрид.* осакатен
осакатя́вам *н.* **осакатéя** *с.* (се) осакатува, (се) осакати, станува сакат
осакатя́вам *н.* **осакатя́** *с.* осакатува (осакати) некого
осведомéн *ӣрид.* известен, запознат, верзиран
осведомéност *ж.* известеност — **добра ~** добра известеност
осведомѝтел *м.* известувач, известител, информатор
осведомѝтелен *ӣрид.* информативен — **~ бюлетин** информативен билтен
осведомя́вам *н.* **осведомя́** *с.* известува, извести, информира, дава информации; || — **се** *ӣовр.* се информира
освежáвам *н.* **освежá** *с.* освежува, освежи; обновува, обнови (материја во учењето и сл.)
освежѝтелен *ӣрид.* освежителен — **освежѝтелни напитки** освежителни пијалоци
освéн *ӣрид.* освен — **~ това** освен тоа — **~ заплата той има и други доходи** освен платата, тој има и други приходи

осветéн[1] *прид.* осветлен, светол — **осветени прозорци** осветлени прозорци
осветéн[2] *прид.* осветтан; озаконет; општоприфатен; свет — **осветено правило** свето правило — **права, осветени от конституцията** права, озаконети со уставот
осветúтелен *прид.* светлечки, што дава светлина — ~ **снаряд** светлечка граната — **осветително тяло** светилка, ламба
осветлéн *прид.* осветлен; објаснет, јасен, разјаснет (осветлен)
осветлéние *ср.* 1) осветление — **електрическо** ~ електрично осветление; 2) *фиг.* осветлување, објаснување — **този въпрос се нуждае от допълнително** ~ ова прашање бара дополнително објаснување
осветля́вам *н.* **осветля́** *с.* осветлува, осветли; *фиг.* објаснува, објасни
освещáвам *н.* **осветя́** *с.* свети, осветува (вода, црква и сл.)
освидетелствýвам *н. с.* уверува, увери; осведочи; || — **се** *повр.* се осведочи, се увери
освúрквам *н.* **освúркам** *с.* исвиркува, исвирка, протестира со свиркање
освободúтел *м.* **освободúтелка** ослободител, -ка
освободúтелен *прид.* ослободителен — **освободително движение** ослободително движење — **освободителна война** ослободителна војна
освобождáвам *н.* **освободя́** *с.* ослободува, ослободи — ~ **от длъжност** ослободувам од должност — **да освободите помещението!** ослободете (испразнете) ја просторијата! — **те ни освободиха** тие нè ослободија
освобождáване *ср.* ослободување, празнење
освобождéние *ср.* ослободување — **след освобождението от турското робство** по ослободувањето од турското ропство
осезáем *прид.* опиплив, сфатлив, прифатлив, јасен
осезáние *ср.* усет
осезáтелен *прид.* усетлив, осетлив
осéквам *н.* **осéкна** *с.* (се) исекнува, (се) исекне
óсем *бр.* осум — **в** ~ **часа** во осум часот — ~ **деца** осум деца
осемгодúшен *прид.* осумгодишен — **осемгодишно училище** осумгодишно училиште — **осемгодишно момче** осумгодишно дете
осемдесéт *бр.* осумдесет
осемдесéтгодúшен *прид.* осумдесетгодишен
осемдесéти *бр.* осумдесетти
осеменя́ване *ср.* осеменување, оплодување — **изкуствено** ~ вештачко оплодување
осемнáдесет, осемнáйсет *бр.* осумнаесет
осемнáдесети, осемнáйсети *бр.* осумнаесетти
осемстóтин *бр.* осумстотини
осигурéн *прид.* осигурен, материјално обезбеден
осигурúтелен *прид.* осигурителен
осигурóвка *ж.* осигурување — ~ **на посевите** осигурување на посевите — ~ **против по-**

жар осигурување од пожар — **задължителна** ~ задолжително осигурување

осигуря́вам *н.* **осигуря́** *с.* 1) осигурува, осигури (куќа, живот и сл.); 2) осигури, обезбеди; || — **се** *йовр.* се осигурува, се осигури

осигуря́ване *ср.* осигурување — **агент по осигуряването** службеник во осигурителниот завод

оси́л *м.* осилка

осиновéн *йрид.* посинет (земен за син)

осиновя́вам *н.* **осиновя́** *с.* посинува, посини (зема некого за син)

осиромашáвам *н.* **осиромашéя** *с.* осиромашува, осиромаши

осиротя́вам *н.* **осиротéя** *с.* осиротува, останува сирак

оси́чам *н.* **осекá** *с.* исекува, исече

оскандаля́вам *н.* **оскандаля́** *с.* усрамува, усрами (некого), прави скандал

осквернéние *ср. лиш.* осквернување

оскверня́вам *н.* **оскверня́** *с.* осквернува, оскверни

осквернител *м.* осквернител

оскрежáвам *н.* **оскрежá** *с.* покрива, покрие со сињак

оску́бвам *н.* **оску́бя** *с.* искубува, искубе; окубува, окубе; || — **се** *йовр.* се извлекува, се извлече

оскъ́ден *йрид.* скуден, недоволен, сиромашен — **оскъдни сведения** скудни податоци — **оскъдни години** скудни години

оскъ́дица *ж.* скудност, немаштија

оскъпя́вам *н.* **оскъпя́** *с.* оскапува, оскапи, поскапува, поскапи — **дългият превоз оскъпява стоката** долгиот превоз ја поскапува стоката

оскърбéн *йрид.* навреден, нажален

оскърби́телен *йрид.* навредлив, што го прави човека нажален

оскърблéние *ср.* навреда, тежок збор

оскърбя́вам *н.* **оскърбя́** *с.* навредува, навреди, понижува, понижи; нажалува, нажали; || — **се** *йовр.* се навредува, се навреди; се нажалува, се нажали

ослáбвам *н.* **ослáбна** *с.* ослабува, ослаби, (из)губи тежина

ослáбвам *н.* **ослáбя** *с.* ослабува (слаби) некого; олабавува

ослáням се *н.* **ослоня́ се** *с. йовр.* се потпира, се потпре, се опира, се опре

ослепéн *йрид.* ослепен

ослепи́телен *йрид.* заслепувачки

ослепя́вам *н.* **ослепéя** *с.* ослепее, ослепи

ослу́швам се *н.* **ослу́шам се** *с. йовр.* наслушнува, наслушне, ослушнува, ослушне

османли́я *м. арх.* османлија

осмеля́вам се *н.* **осмеля́ се** *с. йовр.* се осмелува, се осмели — ~ **се да кажа** се осмелувам (имам смелост) да кажам — **как се осмелявате!** како се осмелувате! каква е таа смелост

óсми *бр.* осми — ~ **клас** осми клас (осмо одделение) — **на осмия ден** на осмиот ден

осми́вам *н.* **осмéя** *с.* исмева, исмее, (се) подбива

осми́на *ж.* 1) осмина (1/8); 2) осуммина

осмѝслен *йрид.* осмислен
осмодне́вен *йрид.* осумдневен
осмокла́сник *м.* **осмокла́сничка** *ж.* осмокласник, ученик (ученичка) од осмо одделение (или клас)
осмокра́к *йрид.* осмокрак, што има осум нозе (рак осмокрак — во народната поезија)
осмо́рка *ж.* осумка (оцена, карта, број на трамвај, осумка — кривина)
осмосте́нен -е́нна, -е́нно *йрид. геом.* осмостран
осмочле́нен *йрид.* осумчлен, што има осум члена — **осмочленно семейство** осумчлено семејство
осмоъ̀гълен *йрид.* осумаголен
осмъртя́вам, осмъ̀ртвам *н.* **осмъ̀ртя** *с.* усмртува, усмрти
осно́ва *ж.* основа; *хем.* база; *мн.* принципи — **~ на триъгълник** основа на триаголник — **въз ~ на** врз основа на
основа́вам *н.* **основа́** *с.* основува, основе; создава, создаде; (се)засновува врз нешто, поаѓа од
основа́ние *ср.* основа, право — **на какво ~?** врз основа на што? — **на ~ на закона** врз основа на законот — **спълно ~** со полно право — **слухът е лишен от всякакво ~** гласот е лишен од секаква основа
основа́тел *м.* **основа́телка** *ж.* основач
основа́телен *йрид.* основан, оправдан, разбирлив — **основателни опасения** оправдани стравувања — **~ протест** оправдан протест
осно́вен *йрид.* основен, базичен, најважен, примарен — **~ закон** основен закон — **основни отрасли на промишлеността** основни гранки на индустријата — **основно значение** основно значење — **основно училище** основно училиште — **основно изучаване** радикално (задлабочено) проучување — **основна реакция** алкална реакција
осно́вно *йрил.* главно, од основа, целосно
основополо́жник *м.* основач, иницијатор
осо́ба *ж. арх. йејор.* персона, личност
осо́бен *йрид.* особен, посебен, специјален — **нищо ~** ништо особено — **особени привилегии** посебни привилегии — **особено мнение** посебно мислење — **без особена причина** без посебна причина
осо́бено *йрил.* особено, посебно, мошне многу — **~ обичам** особено сакам — **не ~ далеч** не многу далеку
осо́беност *ж.* особеност, карактеристика — **какви са особеностите на тази нова машина?** какви се карактеристиките на оваа нова машина?
осоле́н *йрид.* насолен
оспо́рвам *н.* **оспо́ря** *с.* оспорува, оспори
осребря́вам *н.* **осребря́** *с.* претвора, претвори (чек во пари)
оста́вам *н.* **оста́на** *с.* останува, остане — **багажът остана на перона** багажот остана на пеpонот — **оставам десет дни в София** во Софија останувам

десет дена — **останах без пари** останав без пари — **останах в същия клас** останав во истиот клас (одделение), повторив клас (одделение) — **той остави голямо наследство** тој остави големо наследство — **~ на своето мнение** останувам при своето мислење — **тази случка ще остане завинаги в паметта ми** овој настан ќе остане вечно во моето сеќавање; ▱ **остана на сухо** остана на суво — **между нас да си остане** да остане меѓу нас

оста́вка *ж.* оставка — **подавам ~** поднесувам оставка — **приемам ~** прифаќам оставка

оста́вям *н.* **оста́вя** *с.* остава, остави, напушта, напушти — **~ на мира** оставам некого на мир — **оставете всякаква надежда** не надевајте се — **той остави жена си** тој ја остави жената; ▱ **не остана камък върху камък** не остана ни камен на камен — **~ брада** пуштам брада; ‖ — **се** *йовр.* се откажува, се откаже (од нешто); остава (нешто) — **оставих се от пиене** се откажав од пиење — **не се оставяйте да ви тъпчат!** не дозволувајте да ве газат!

оста́нки *мн.* останки (од покојник, од урнатини и сл.)

остаря́вам *н.* **остаре́я** *с.* остарува, остари

оста́тък *м.* остаток

осте́н *м.* остен

остри́ган *йрид.* острижен

остри́гвам *н.* **остри́га** *с.* остришува, остриже

остри́е *ср.* сечило (од нож, сабја) — **нож с две остриета** нож со две сечила — **острието на сатирата му** острилото на неговата сатира

о́стричък *йрид.* прилично остар

остри́ло *ср.* точило, апарат за острење

остри́лка *ж.* острилка

о́стров *м.* остров — **на безлюдния ~** на пустиот остров, на ненаселениот остров

о́стровен *йрид.* островски

островитя́нин *м.* островјанин

островръ́х *йрид.* шилест, остар

острота́ *ж.* острина

остроу́мие *ср.* остроумност, снаодливост

остроу́мен *йрид.* остроумен, снаодлив, интелигентен

остроу́мнича *н.* е остроумен, е духовит, се прави духовит

о́стря *н.* остри — **~ бръснач** острам брич; ‖ — **се** *йовр.* се остри

о́стър *йрид.* остар — **~ нож** остер нож — **остри нападки** остри напади (клевети, критики) — **остри болки** остри болки — **~ завой** остар свиок

остърве́ние *ср.* настрвеност

остръ́гвам *н.* **остъ́ржа** *с.* истругува, иструже — **остъргах люспите на рибата** ги истружив лушпите од рибата

осуетя́вам *н.* **осуетя́** *с.* осуетува, осуети, спречува, спречи

осъди́телен *йрид.* што е за осуда

осъ́ждам *н.* **осъ́дя** *с.* осудува, осуди — **осъдиха го на три години затвор** го осудија на три години затвор — **всички**

осъждат постъпката му сите ја осудуваат неговата постапка

осъзна́вам *н.* **осъзна́я** *с.* освестува, освести, станува (стане) свесен; || — **се** *йовр.* си доаѓа на себеси, се освестува

осъ́мвам *н.* **осъ́мна** *с.* осамнува, осамне, се разденува, се раздени

осъществи́м *йрид.* остварлив, реален — **осъществима идея** остварлива идеја

осъществя́вам *н.* **осъществя́** *с.* остварува, оствари, извршува, изврши

от *йред.* од — **шише ~ един литър** шише од еден литар — **той получи писмо ~ сина си** тој доби писмо од сина си — **въздържам се ~ гласуване** се воздржувам од гласање — **~ къде сте?** од каде сте? — **те са ~ Варна** тие се од Варна — **излизам ~ стаята** излегувам од соба — **пристигам ~ Белград** доаѓам од Белград — **изваждам ~ джоба си** вадам од џебот — **~ време на време** одвреме навреме — **падам ~ покрива** паѓам од покрив — **връщам се ~ работа** се враќам од работа — **~ друга страна** од друга страна — **~ името на присъствуващите** од името на присутните — **~ мое име** од свое име

ота́ва *ж.* прекос

отбеля́звам *н.* **отбеле́жа** *с.* одбележува, одбележи; подвлекува, подвлече; истакнува, истакне; означува, означи; регистрира

отби́в *м.* задржување, одбивање (пари)

отби́вам *н.* **отби́я** *с.* одбива, одбие, скршнува, скршне, издржува, издржи, отслужува, отслужи (воен рок и сл.) — **~ атака** одбивам напад — **~ река** одбивам река — **те отбиха военната си повинност** тие си го отслужија воениот рок — **~ наказание** издржувам казна — **~ кърмаче** одбивам бебе (од цицање); || — **се** *йовр.* наминува, намине; скршнува, скршне — **той ще се отбие днес** тој ќе наврати денес

отби́ване *ср.* одбивање, отфрлување, запирање (пари и сл.)

отби́рам *н.* **отбера́** *с.* одбира, одбере

отбли́зо *йрил.* одблизу

отблъ́сквам *н.* **отблъ́сна** *с.* одбива, одбие, оттурнува, оттурне, одвраќа (одврати) со своето држење

отбо́й *м.* одбој, прекин на тревога, знак (сигнал) за повлекување

отбо́р *м.* 1) одбор; избор, селекција, подбир; 2) *сй.* тим — **футболен ~** фудбалски тим — **национален ~** државна репрезентација

отбо́рчвам се *н.* **отбо́рча се** *с.* *йовр. разг.* се одборчува, се одборчи

отбра́н *йрид.* одбран — **отбрана стока** одбрана стока — **отбрани изрази** одбрани изрази — **отбрано общество** одбрано општество

отбра́на *ж.* одбрана, заштита — **минавам в ~** минувам во одбрана — **противовъздушна ~** противавионска одбрана

отбрани́тел *м.* бранител

отбрани́телен *йрид.* одбранбен

отбрани́телно *йрил.* дефанзивно

отбраня́вам *н.* **отбра́ня** *с.* одбранува, одбрани, заштитува; || — **се** *йовр.* се брани, се одбранува, се заштитува

отбру́лвам *н.* **отбруля** *с.* (из)чука плодови (со стап)

отбя́гвам *н.* **отбя́гна** *с.* одбегнува, одбегне

отва́лям *н.* **отваля́** *с.* превртува, преврти, изместува (измести) со превртување

отва́рям *н.* **отво́ря** *с.* отвора, отвори — **отворете прозорците!** отворете ги прозорците! — ~ **бутилка** отворам шише; ☐ **отваряй си очите!** отвори си ги очите!; || — **се** *йовр.* се отвора, се отвори — **как се отваря това?** како се отвора ова?

отведнъ́ж *йрил.* одеднаш, одненадеж

отве́ждам *н.* **отведа́** *с.* одведува, одведе

отве́рстие *ср.* отвор

отве́ртка *ж.* шрафцигер

отве́с *м.* *йех.* висулец (ѕидарски)

отве́сен *йрид.* вертикален

отве́сно *йрил.* вертикално

отве́т *м.* *арх.* одговор, одвет

отве́тник *м.* **отве́тница** *ж.* *йрав.* обвинет, обвинета

отви́вам *н.* **отви́я** *с.* одвива, одвие; одвртува, одврти

отви́квам *н.* **отви́кна** *с.* одвикнува, одвикне

отви́нтвам *н.* **отви́нтя** *с.* одвртува, одврти (шраф); одвинтува, одвинти

отвле́чен *йрид.* апстрактен — **отвлечено понятие** апстрактен поим

отвли́чам *н.* **отвлека́** *с.* одвлекува, одвлече; оддалечува, оддалечи; || — **се** *йовр.* се оддалечува, се оддалечи (од темата и сл.)

отво́д *м.* 1) одвод; 2) *йрав.* молба за изземање на судија и сл.

отво́ден *йрид.* одводен

отводня́ване *ср.* одводнување; мелиорација

отво́р *м.* отвор

отво́рен *йрид.* отворен; искрен — **отворено писмо** отворено писмо

отврати́телен *йрид.* одвратен, непријатен — **отвратителна външност** одвратна надворешност — **отвратително поведение** одвратно поведение

отврати́телност *ж.* одвратност, гнасење

отвраща́вам *н.* **отвратя́** *с.* предизвикува (предизвика) одвратност; || — **се** *йовр.* се чувствува одвратно

отвраще́ние *ср.* одвратност

отвре́д *йрил.* отсекаде, од сите страни

отвръ́щам *н.* **отвъ́рна** *с.* одвраќа, одврати; || — **се** *йовр.* се одвраќа, се одврати

отвся́къде *йрил.* отсекаде, од сите страни

отвъ́д *йрил.* отаде, од онаа страна — ~ **границата** отаде граница

отвъ́н *йрил.* однадвор; од странство

отвъ́рзвам *н.* **отвъ́ржа** *с.* (се) одврзува, (се) одврзе, (се) одврже

отвъ́рстие *ср.* *в.* **отве́рстие**

отвъ́ртам, отвъ́ртвам, отвъ́ртям *н.* **отвъртя́** *с.* одвртува, одврти

отвътре *прил.* однатре, од внатрешната страна

отгáтвам *н.* **отгáтна** *с.* одгатнува, одгатне, пронаоѓа (пронајде) решение

отгдé *прил.* откаде, од каде

отглагóлен *прид.* глаголски, од глагол — **отглаголно съществително** глаголска именка

óтглас *м.* 1) одглас, одѕив; 2) промена на самогласките во коренот на зборот; 3) *фиг.* последица, реакција, реагирање

отглéждам *н.* **отглéдам** *с.* одгледува, одгледа (дете, растение и сл.) — ~**деца** одгледувам деца — ~ **добитък** одгледувам добиток

отглéждане *ср.* одгледување, гледање — ~ **на тютюн** одгледување тутун

отговáрям *н.* **отговóря** *с.* одговара, одговори — ~ **на писмо** одговарам на писмо — **отговаря ми** ми одговара, ми се допаѓа — **ние отговаряме за стоката** ние одговараме за стоката

óтговор *м.* одговор — **в** ~ **на писмото ви** во одговор на вашето писмо — **телеграма с платен** ~ телеграма со платен одговор

отговóрен *прид.* одговорен — ~ **редактор** одговорен уредник

отговóрник *м.* **отговóрничка** *ж.* одговорник, одговорно лице

отговóрност *ж.* одговорност — **поемам отговорността** (пре)земам одговорност — **обществена** ~ општествена одговорност — **привличам под** ~ повикувам на одговорност

отговя́вам *н.* **отговéя** *с.* се омрсува, се омрси; го прекинува постењето

отгóре *прил.* одгоре, одозгора, од високо место — **гледам на хората** ~ гледам на луѓето од високо — **заповедта е издадена** ~ наредбата (заповедта) дојде одозгора — ~ **на всичко това** одгоре на сето тоа

отгрáждам *н.* **отградя́** *с.* одградува, одгради

отгри́звам *н.* **отгри́за** *с.* одгризува, одгризе

отгръщам *н.* **отгъ́рна** *с.* 1) одгрнува, одгрне; 2) пушта (пушти) некого од прегратка

отдáвам *н.* **отдáм** *с.* 1) (из)дава, (из)даде — ~ **къщата си под наем** си ја давам куќата под кирија; 2) (од)дава — ~ **последна почит** давам последна почит (на покојникот) — ~ **чест** давам воjничка почест; поздравувам војнички; салутирам; 3) дава, даде — **той отдаде всичко за щастието на народа** тој даде сè од себе за среќата на народот; 4) (при)дава — ~ **значение** придавам важност; || — **се** *повр.* се препушта, се препушти; се посвети; се занесе; ◻ **отдава ми се** имам смисла за тоа; имам наклоност

отдáвна *прил.* одамна, пред многу време

отдáвнашен *прид.* одамнешен

отдалéко, отдалéч, отдалéче *прил.* оддалеку, заобиколно, со заобиколување

отдалечáвам *н.* **отдалечá** *с.* оддалечува, оддалечи; || — **се** *повр.* се оддалечува, се оддалечи (од некого или од нешто)

отдалечáване *ср.* оддалечување; *фиг.* отуѓување
отдалечéност *ж.* оддалеченост
отдалечéн *йрид.* оддалечен
отдéл *м.* оддел, отсек, одделение, дел (од книга), гранка
отделéн *йрид.* одделен
отдéлен *йрид.* засебен, посебен, особен, самостоен, независен — ~ **вход** засебен влез — **това е ~ въпрос** тоа е посебно прашање
отделéние *ср.* 1) одделение, дел од зграда, дел од фабрика (погон), одделение (во администрацијата и сл.); 2) клас, одделение; 3) *воj.* група, одделение, единица
отдéлям *н.* **отделя́** *с.* одделува, оддели, издвојува, издвои — ~ **църквата от държавата** ја одделувам црквата од државата — ~ **средства за училищата** одделувам средства за училиштата; || — **се** *йовр.* се одделува, се оддели, живее одделно од родителите
отдéляне *ср.* делба, одделување, издвојување
отдúре *йрил.* одзади
óтдих *м.*оддив (и оддивка),(краток) одмор — **място за ~ и култура** место за одмор и разонода; место за рекреација
отдóлу *йрил.* одоздола
отдрь́пвам *н.* **отдрь́пна** *с.* тргнува, тргне (нешто, некого), изместува, измести нешто со тргање; одвива, одвие; || — **се** *йовр.* се тргнува, се тргне
отдýшник *м.* вентил, отвор за воздух
отдь́хвам *н.* **отдь́хна** *с.* оддивнува, оддивне, се одморува, се одмара
отдя́сно *йрил.* оддесно, од десна страна
отегчáвам *н.* **отегчá** *с.* досадува, досади, здодева (некому)
отегчéние *ср.* досадување, здодевност
отегчúтелен *йрид.* досаден, здодевен
отéквам *н.* **отéкна** *с.* одекнува, одекне
отéц *м.* 1) *арх.* татко, отец, *в.* **бащá**; 2) *цркв.* отец (свештеник, калуѓер)
отéчествен *йрид.* татковински, национален — **отечествена история** национална историја **Отечествен фронт** Отечествен фронт (масовна општествено-политичка организација во Бугарија, што ги обединува комунистите, земјоделците и вонпартијците) — **отечествена война** татковинска војна — **отечествена гордост** национален понос
отечественофрóнтовец *м.* отечественофронтовец (*разг.*), член на Отечествениот фронт
отечественофрóнтовски *йрид.* отечественофронтовски
отéчество *ср.* татковина
отечествознáние *ср. арх.* запознавање на општеството, училишен предмет што опфаќа: географија, историја, стопанство и др.
отживéлица *ж.* анахронизам, предрасуда
отживя́вa *н.* **отживéе** *с.* заостанува, заостане, е прегазен од времето
отзáд *йрил.* одзади, назад
отзарáна *йрил.* изутрина, утринава
óтзвук *м.* одѕив, ехо, реакција

о́тзив *м.* оцена, мислење, приказ, рецензија

отзивчи́в *прид.* сочувствен, готов да помогне

отзова́вам *н.* **отзова́** *с.* отповикува, отповика — **правителството ще отзове своя представител** владата ќе го отповика својот претставник; || — **се** *повр.* се ѕвива, се ѕва, се изјаснува, се изјасни — **малцина се отзоваха на поканата** малкумина се ѕваа на поканата

о́ти *прил. нар. разг.* оти, зошто, дека — ~ **плачеш?** зошто плачеш? — **плача,** ~ **ми се плаче** плачам, оти (дека) ми се плаче

оти́ва *н.* **оти́де** *с.* оди; влегува, влезе; се троши; успева, успее — **за една риза отива три метра платно** за една кошула оди (влегува) три метри платно — **как отива житото сега?** како оди житото сега? која му е цената на житото сега? — **работата отива добре** работата оди добро — **имах много зеле, но отиде бързо** имав многу зелки, но брзо отидоа — **тези цветове си отиват** овие бои одат (се во склад); овие бои се слагаат (се складни)

оти́вам *н.* **оти́да** *с.* оди, отиде, — **отивай!** бегај! оди! — **отивам войник** одам војник — ~ **на училище** одам на училиште — **ще отиваме ли на кино?** ќе одиме ли на кино?; || — **си** *повр.* си оди — **той си отива** тој си оди — **ще си отиваме ли?** ќе си одиме ли?

оти́ване *ср.* одење, заминување — **билет за ~ и връщане** карта (билет) за одење и враќање; повратна карта — **на ~** на одење

оти́чам *н.* **отека́** *с.* отекува, отече, се надува, се надуе

о́тказ *м.* отказ, откажување, одбивање, неприфаќање

отка́звам *н.* **отка́жа** *с.* откажува, откаже, одречува, одрече; || — **се** *повр.* се откажува, се откаже — ~ **се от наследство** се откажувам од наследство

отка́к, отка́кто *прил.* откако

отка́рвам *н.* **отка́рам** *с.* отерува, отера, одведува, одведе

отка́чвам *н.* **отка́ча** *с.* откачува, откачи; *фиг. разг.* (у)краде; мавнува, мавне (нешто), е забудален; || — **се** *повр.* се откачува, се откачи, се спасува, се спаси

отклоне́ние *ср.* скршнување, дигресија, девијација

отклоня́вам *н.* **отклоня́** *с.* скршнува, скршне, менува (правец, мислење и сл.); *фиг.* одбива, отфрла; || — **се** *повр.* се оддалечува, се оддалечи (од темата, патот и сл.)

отклю́чвам *н.* **отклю́ча** *с.* отклучува, отклучи

откога́то *прил.* откога

отко́лкото *прил.* отколку — **предпочитам да търпя глад, ~ жажда** повеќе сакам да сум гладен отколку жеден

откопа́вам *н.* **откопа́я** *с.* откопува, откопа

откопча́вам *н.* **откопче́я** *с.* откопчува, откопча, отпетлува, отпетла, раскопчува, раскопча

отко́пчвам *н.* **отко́пча** *с.* извлекува (извлече) со мака; || —

се *повр.* одвај се извлекува, одвај се извлече

óткос *м.* откос (откосена трева на ливада)

открáдвам *н.* **открáдна** *с.* открад(н)ува, открад(н)е

открáй *прил.* отпрвин; открај

открáки *прил.* на нога, стоечки, стоенката

открéхвам *н.* **открéхна** *с.* подотвора, подотвори, малку отвора

открúвам *н.* **открúя** *с.* 1) открива, открие — **Колумб е открил Америка** Колумбо ја открил Америка; 2) отвора, отвори— **~ заседанието** го отворам заседанието — **~ изложба** отворам изложба — **~ огън** отворам оган — **~ сметка в банката** отворам сметка во банката; 3) наоѓа, најде; забележува, забележи; || — **се** *повр.* се отвора (работно место); се доверува, се довери; се открива, се открие

открúване *ср.* отворање, обележување почеток; откривање, пронајдок

откривáтел *м.* **откривáтелка** *ж.* откривач, пронаоѓач

открúт *прид.* 1) отворен, јавен — **открито заседание** отворен состанок — **открито море** отворено море — **~ враг** отворен (јавен) непријател — **~ лист** објава, лична исправа; 2) незаштитен — **~ фланг** *вој.* незаштитено крило; ▱ **~ рудник** дневен (површински) коп

открúтие *ср.* откритие, пронајдок

открúто *прил.* отворено, јавно, на отворен простор

откровéн *прид.* отворен, искрен

откровéно *прил.* отворено, искрено — **~ казано** искрено речено

откроя́вам *н.* **откроя́** *с.* сече по кројка, крои

откýпвам *н.* **откýпя** *с.* откупува, откупи

откъдé *прил.* откаде, од каде — **вие ~ сте?** откаде сте вие? — **~ знаете това?** откаде го знаете тоа?

откъдéто *прил.* од каде, од која страна, од кое место — **~ и да идва** од каде и да доаѓа — **~ и да е** од каде и да е

откъ́м *прил.* откај — **~ града идат коли** откај градот идат коли — **~ пари е слаб** слаб е откај пари

откъ́ртвам *н.* **откъ́ртя** *с.* откртува, открти

óткъс *м.* одломка, фрагмент, извадок; ▱ **~ от романа** одломка од роман

откъ́свам *н.* **откъ́сна** *с.* откинува, откине; одвојува, одвои (поглед); ▱ **откъснаха ми се краката** (*разг.*) ми се пресекоа нозете

откъ́сване *ср.* откинување; прекин, одвојување

откъ́слечен *прид.* делумен, нецелосен

откъ́снат *прид.* откинат; одвоен, отуѓен, отстранет

откъ́снатост *ж.* отуѓеност, осаменост, одвоеност, одделеност, изолираност

отлáгам *н.* **отлóжа** *с.* одлага, одложи — **отложиха изпитите за няколко дни** ги одложија испитите за неколку дена — **не отлагай днешната работа за утре** не ја оставај денешната работа за утре

отла́гане *ср.* одлагање, задржување, бавење

отлежа́вам *н.* **отлежа́** *с.* одлежува, одлежи — **оставете новата бира да отлежи** оставете го младото пиво да одлежи — **отлежах три години** одлежав (во затвор) три години

отле́пвам, отле́пям *н.* **отлепя́** *с.* одлепува, одлепи

отлетя́вам, отли́там *н.* **отлетя́** *с.* одлетува, одлета; поминува (помине) време; полетува, полета; *фиг.* брзо изминува (лета) времето

о́тлив *м.* 1) одлив; 2) *фиг.* повлекување

отли́вам *н.* **отле́я** *с.* 1) одлева, одлее; 2) лее (железо, биста и сл.)

отли́вка *ж.* одливка — **метална ~** метална одливка

отли́ване *ср.* леење, одлевање

о́тлика *ж.* разлика

отлича́вам *н.* **отлича́** *с.* 1) разликува; 2) *фиг.* наградува, награди; истакнува, истакне; || — **се** *йовр.* се разликува

отли́чен *йрид.* одличен — **отлично поведение** одлично поведение — **отлични ученици** одлични ученици

отли́чие *ср.* 1) одлично свидетелство (диплома и сл.); 2) разлика, карактеристичен белег

отличи́телен *йрид.* особен, карактеристичен — **отличителни белези** особени белези (знаци)

отли́чник *м.* **отли́чница** *ж.* одличник, примерен (работник, службеник) ученик, одлична ученичка

отли́чно *йрил.* одлично, многу добро — **~!** одлично! **той ~ знае, че това е забранено** тој многу добро знае дека е тоа забрането

отло́мка *ж.* **отло́мък** *м.* парче, скршен дел (од нешто), одломка

отлъ́гвам *н.* **отлъ́жа** *с.* излажува, излаже

отлъ́чвам *н.* **отлъ́ча** *с.* одвојува, одвои, одделува, одделі; одлачува, одлачи; одби (дете, мало животно); || — **се** *йовр.* се одвојува, се одвои; скршнува (скршне) од пат и сл.

отля́во *йрил.* одлево, од лева страна

отменя́вам *н.* **отменя́** *с.* 1) одменува, одмени; поништува (поништи) (пресуда и сл.); става (стави) вон сила (закон, уредба и сл.) — **отмениха заповедта за неговото уволнение** го одменија (повлекоа) решението за неговиот отказ; 2) заменува, замени (на работа), помага, помогне

отменя́ване *ср.* ставање вон сила, повлекување (решение, пресуда)

отме́рен *йрид.* одмерен, рамномерен, ритмичен

отме́ствам *н.* **отме́стя** *с.* преместува, премести, помрднува, помрдне

отме́тка *ж.* знак за одметнување при сметањето, броењето и сл.

отмиля́вам *н.* **отмиле́я** *с.* одмилува, одмили — **отмиляха ми старите приятели** ми одмилија старите пријатели

отмина́вам *н.* **отми́на** *с.* одминува, одмине

отми́рам *н.* **отмра́** *с.* изумира, изумре

отми́ране *ср.* изумирање
отмо́ра *ж.* одмор, починка (и починок)
отморя́вам се *н.* **отморя́ се** *с.* *йовр.* се одморува, се одмара
отмота́вам *н.* **отмота́я** *с.* одмотува, одмота
отмъ́квам *н.* **отмъ́кна** *с.* 1) одвлечува, одвлече; 2) *разг.* дига, краде
отмъсти́тел *м.* одмаздник, одмаздувач
отмъсти́телен *йрид.* одмаздувачки
отмъстя́вам, отмъща́вам *н.* **отмъстя́** *с.* (се) одмаздува, (се) одмазди — **той отмъсти на неприятелите си** тој им се одмазди на своите непријатели
отмъще́ние *ср.* одмазда — **не се ли боиш от** ~**?** зар не се плашиш од одмазда?
отмя́на *ж.* *нар.* одмена, помош на постарите
отмя́там *н.* **отме́тна** *с.* одметнува, одметне; отфрлува, отфрли
отнапре́д *йрил.* *нар.* однапред, порано
отна́сям *н.* **отнеса́** *с.* 1) однесува, однесе — **ще го отнеса в къщи** ќе го однесам дома; 2) *разг.* дига, краде; 3) пријавува, се однесува до — ~ **въпроса до съда** се обрнувам до судот, се однесувам до судот; || — **се** *йовр.* се однесува — **тази заповед се отнася до всички** оваа заповед се однесува на сите — **той се отнася приятелски към мен** тој се однесува пријателски кон (спрема) мене — **отнася се** се однесува — ~ **се до него по въпроса** во врска со прашањето се однесувам до него
отна́сяне *ср.* однос, третирање
отнача́ло *йрил.* отпрвин; повторно
отне́мам *н.* **отне́ма** *с.* одзема, одзеде — **отнеха ми оръжието** ми го (од)зедоа оружјето
отни́где, отни́йде, отни́къде *йрил.* од нигде, од никаде — ~ **помощ не идва** од никаде помош не доаѓа
отно́во *йрил.* одново, пак, отпрвин, повторно — **той е** ~ **с нас** тој е пак со нас — ~ **напълвам лулата** одново го полнам лулето
относи́телен *йрид.* релативен, условен, специфичен; несигурен — **относително тегло** *физ.* специфична тежина — **относителна влажност на въздуха** релативна влажност на воздухот — ~ **успех** релативен успех — **относително местоимение** *грам.* релативна (односна) заменка
отно́сно *йрил.* што се однесува до
отноше́ние *ср.* однос; врска; поглед — **небрежно** ~ **към работата** немарен однос кон работата — **не сме в добри отношения** не сме во добри односи — **нормални дипломатически отношения** нормални дипломатски односи — **обтегнати отношения** затегнати односи — **във всяко** ~ во секој поглед — **в (по)** ~ **на** по однос на, во поглед на — **какво** ~ **има това към въпроса, за който говорим?** каква врска има тоа со прашањето за кое зборуваме?
отня́къде *йрил.* однекаде
óток *м.* *мед.* оток

отома́нка *ж*. отоман
отома́нски *прид*. отомански
отопле́н *прид*. затоплен, загреан
отопле́ние *ср*. отопление, греење, — **парно ~** парно отопление
отопли́телен *прид*. што е наменет за отопление
отопля́вам *н*. **отопля́** *с*. затоплува, затопли, загрева, загрее
отпа́дам *н*. **отпа́дна** *с*. 1) ослабува, ослаби, губи сила, пропаѓа; 2) отпаѓа, отпадне
отпа́днал *прид*. ослабен, уморен; пропаднат
отпа́дък *м*. отпадок — **склад за ~** отпад; магацин за отпадоци
отпа́дъчен *прид*. отпадочен — **отпадъчни материали** отпадочни материјали
отпа́рям *н*. **отпо́ря** *с*. отпарува, отпара
отпеча́твам *н*. **отпеча́тя** *с*. 1) отпечатува, отпечати, издава, издаде; 2) распечатува, распечати
отпеча́тък *м*. 1)отпечаток, трага — **~ на палеца** отпечаток од палецот; 2) сепарат
отпи́рам *н*. **отпера́** *с*. отперува, отпере
отпи́свам *н*. **отпи́ша** *с*. отпишува, отпише, брише (од список); || — **се** *повр*. се отпишува, се отпише, доброволно напушта организација
отпла́та *ж*. вратка; одмазда
отпла́щам *н*. **отпла́тя** *с*. враќа, врати (услуга и сл.), се реваншира; || — **се** *повр*. се оддолжува
отпле́свам се *н*. **отпле́сна се** *с*. *повр*. 1) се слизнува, се слизне; се пушта, се пушти (во ситници); 2) скршнува, скршне (од темата, патот)
отпли́там *н*. **отплета́** *с*. отплетува, отплете, расплетува, расплете; отплеткува, отплетка
отплу́вам *с*. отпловува, отплови, отпатува (со брод)
отпо́р *м*. отпор, одбрана, контранапад — **народът е готов да окаже ~** народот е готов да даде отпор
отпо́ря *с*. *в*. **отпа́рям**
отпо́сле *прил*. потоа, отпосле
отпо́чвам *н*. **отпо́чна** *с*. започнува, започне
отпочи́вам *н*. **отпочи́на** *с*. се одморува, се одмори; си отпочинува, си отпочине
отпра́вен *прид*. отправен, што отправа (станица, пошта)
отпра́вям *н*. **отпра́вя** *с*. отправува, отправи; упатува, упати; || — **се** *повр*. се упатува, се упати
отпразну́вам *с*. отпразнува
отпра́тка *ж*. забелешка, нотица, фуснота
отпра́щам *н*. **отпра́тя** *с*. испраќа, испрати, упатува (на)
отпре́д *прил*. напред, однапред, од предната страна — **вървя ~** одам напред
отпреди́ *прил*. отпорано, пред тоа, порано
отпри́щвам *н*. **отпри́щя** *с*. отвора (отвори) преграда за вода и сл.; отприштува, отпришти
о́тпуск *м*. **о́тпуска** *ж*. осуство, одмор — **платен ~** платено осуство (платен одмор) — **~ по болест** осуство по болест — **~ по майчинство** породилно осуство — **безсрочен ~** *вој*. осуство на неопределено време — **черковен ~** крај

на литургијата (пуштање црква)

отпу́скам, отпу́щам *н.* **отпу́сна** *с.* 1) отпушта, отпушти (средства), одобрува, одобри (средства) — **държавата отпусна кредити за строеж** државата отпушти кредити за (из)градба; 2) попушта, попушти, олабавува, олабави; 3) наведнува, наведне; || — **се** *йовр.* се ослободува, се ослободи, се раскомотува, се раскомоти; попушта, попушти (времето)

отпуска́р *м.* војник на осуство

отпу́снат *йрид.* отпуштен, лабав, олабавен

отпу́швам *н.* **отпу́шa** *с.* одзатнува, одзатне, отнува, отне

отпъ́вам се *н.* **отпъ́на се** *с. йовр.* се откачува, се откачи; се засилува, се засили

отпъ́рво, отпъ́рвом *йрил. нар.* отпрвин; најнапред; пред сè

отпъту́вам *с.* отпатува (со превозно средство)

отрабо́твам *н.* **отрабо́тя** *с.* одработува, одработи

отра́вям[1] *н.* **отро́вя** *с.* отрува, (о)труе — **отравят организма си с алкохол** си го трујат организмот со алкохол; || — **се** *йовр.* се отрува, се (о)труе

отра́вям[2] *н.* **отро́вя** *с.* откопува, откопа, раскопува, раскопа; ископува, ископа

отра́вяне *ср.* отрување — ~ **на кръвта** отрување на крвта

отра́да *ж.* радост, задоволство, утеха

отраже́ние *ср.* одраз — **теория на отражението** теорија на одразот

отразя́вам *н.* **отразя́** *с.* одразува, одрази; || — **се** *йовр.* се одразува, се одрази

отра́кан *йрид. разг.* вешт, снаодлив, опитен

отра́квам *н.* **отра́кам** *с.* станува (стане) вешт, снаодлив, опитен

отра́но *йрил.* предвреме, одрано

отра́ствам *н.* **отра́сна** *с.* порасnува, порасне

отра́съл *м.* област, гранка — **кризата засегна всички отрасли на индустрията** кризата ги засегна сите индустриски гранки

о́тред *м.* **отря́д** *м.* одред — **партизански** ~ партизански одред

отре́ден, отря́ден *йрид.* што се однесува на одред — ~ **командир** командант на одред

о́трез *м.* отсечок *геом.* сегмент

отрезвя́ване *ср.* трезнење; отрезнување

отрезвя́вам се *н.* **отрезвя́ се** *с. йовр.* се отрезнува, се отрезни

отре́зка *ж.* исечок (од весник и сл.)

о́три *йрил. нар.* тројно, вутри

отриви́ст *йрид.* отсечен, енергичен

отри́вам *н.* **отри́на** *с.* отстранува (отстрани) земја; истрива, истрие; избришува, избрише; откопува, откопа

отрица́ние *ср.* негација

отрица́телен *йрид.* негативен, неповолен, слаб — ~ **отговор** негативен одговор — **отрицателно влияние** негативно влијание

отрица́телно *йрил.* негативно, неповолно, слабо

отрица́телност *ж.* негативност

отрѝчам *н.* **отрека́** *с.* откажува, откаже; ‖ — **се** *повр.* се откажува, се откаже — **бащата се отрече от сина си** таткото се откажа од синот — **не може да се отрече** не може да се откаже

отрѝчане *ср.* откажување, одбивање, демантирање

отро́ва *ж.* отров — ~ **за плъхове** отров за глувци

отро́вен *прид.* отровен — **отровна змия** отровна змија — ~ **газ** отровен гас; *фиг.* **отровни думи** отровни зборови

отровѝтел *м.* отрувач

отродя̀вам се *н.* **отродя̀ се** *с.* *повр.* се одродува, се одроди

отро́к *м.* 1) *ист.* зависен селанец, закрепостен селанец; 2) *арх.* новороденче, чедо, машко дете

отро́нвам *н.* **отро́ня** *с.* одронува, одрони

отру́пвам *н.* **отру́пам** *с.* затрупува, затрупа (со подароци), опсипува, опсипа — **отрупаха го с похвали от всички страни** го затрупаа со пофалби од сите страни

о̀тръки *прил.* од рака, успешно (ми оди од рака)

отря̀звам *н.* **отре́жа** *с.* пресекува, пресече; *разг.* остро одговори; ◻ **отрязал главата на баща си** ≃ му ја пресекол главата на татка си, цел татко си

отря̀зване *ср.* отсекување, ампутација

отря̀зък *м.* отсечок, купон

отса́м *прил.* од оваа страна, одовде (поретко: одовдека)

отса́мен *прид.* што е на оваа страна

отсе́вки *мн.* трици

отсега́ *прил.* отсега, од овој момент

отсе́нка *ж.* **отся̀нка** *ж.* нијанса

отсе́тне *прил.* отпосле, потоа

отсе́чка *ж.* отсечка

отсѝпвам *н.* **отсѝпя** *с.* оттура, оттури, претура, претури

отсѝчам *н.* **отсека́** *с.* отсекува, отсече

отска́чам *н.* **отско́ча** *с.* отскокнува, отскокне

отско́ро *прил.* од неодамна

отско́рошен *прид.* неодамнешен

отску́бвам *н.* **отску́бна, отску́бя** *с.* откорнува, откорне; ‖ — **се** *повр.* се извлекува, се извлече (од негде)

отсла́бвам *н.* **отсла́бна** *с.* ослабува, ослаби, (се) омаломоштува, (се) омаломошти

отсла́бване *ср.* ослабување, омаломоштување

отспѝвам си *н.* **остпя̀ си** *с.* *повр.* се (из)наспива, се (из)наспие

отсра́мвам се *н.* **отсра́мя се** *с.* *повр.* се отсрамува, се отсрами

отсре́ща *прил.* отспротива, од онаа страна

отсре́щен *прид.* што се наоѓа на онаа страна

отсро́чвам *н.* **отсро́ча** *с.* одлага, одложи — ~ **събрание** одлагам состанок — ~ **плащане** одлагам исплата

отсро́чка *ж.* одлагање

отстоя̀ *с.* се наоѓа, е оддалечен од — **градът отстои на десет километра оттук** градот се наоѓа на десет километри одовде

отстоя̀вам *н.* **отстоя̀** *с.* одбранува, (од)брани, заштитува, (за)штити — ~ **възгледите си** си ги бранам моите ставови (погледи)

отстрана́, отстрани́ *прил.* отстрана

отстране́ние *ср.* отстранување — ~ **от длъжност** отстранување од должност

отстраня́вам *н.* **отстраня́** *с.* отстранува, отстрани, отклонува, отклони — ~ **съществуващите недостатъци** ги отстранувам постојните недостатоци

отстъ́пвам *н.* **отстъ́пя** *с.* отстапува, отстапи, прави отстапки, попушта

отстъ́пка *ж.* отстапка, концесија, попуст

отстъпле́ние *ср.* отстапување (од правило), скршнување (од тема), девијација; отстапување на војска

отстъ́пник *м.* **отстъ́пница** *ж.* отстапник, отстапница, предавник

отстъ́пничество *ср.* отстапништво, ренегатство

отстъпчи́в *прид.* отстаплив, еластичен, концесивен

отсъ́ждам *н.* **отсъ́дя** *с.* пресудува, пресуди, отсудува, отсуди

отсъ́рдвам се *н.* **отсъ́рдя се** *с.* *повр.* се одлутува, се одлути, се смирува, се смири

отсъ́ствие *ср.* изостанок; отсуство, немање (докази и сл.) — **в мое** ~ во мое отсуство — **неизвинени отсъствия** неоправдани изостаноци

отсъству́вам *н.* отсуствува, е отсутен

отсъству́ващ *прид.* отсутен

отся́дам *н.* **отсе́дна** *с.* 1) отседнува, отседне; 2) слегува од коњ

оттáм *прил.* оттаму, отаде

оттáтък *прил.* отаде, оттаму, од оная страна — ~ **реката има градини** отаде река има градини

отте́глям *н.* **отте́гля** *с.* повлекува, повлече — ~ **войски** повлекувам војски — ~ **заявлението** ја повлекувам молбата; || — **се** *повр.* се повлекува, се повлече, се пасивизира

отте́гляне *ср.* повлекување, напуштање

отте́нък *м.* нијанса

оттогáва *прил.* оттогаш, од тој момент

оттóчвам *н.* **оттóча** *с.* преточува, преточи, отточува, отточи (еден дел од некоја течност)

отту́к *прил.* одовде, од ова место — ~ **дотук** одовде довде — **махай се** ~! бегај одовде! да те нема одовде!

отту́лвам *н.* **отту́ля** *с.* отвора, отвори; отпушта, отпушти (чеп)

отту́лен *прид.* отворен, одзатнат

оту́чвам се *н.* **оту́ча се** *с.* *повр.* се одучува, се одучи, се одвикнува, се одвикне

отхáпвам *н.* **отхáпя** *с.* одгризува, одгризе

отхвъ́рлям *н.* **отхвъ́рля** *с.* отфрлува, отфрла, отфрли, симнува од — **отхвърлиха предложенията им** ги отфрлија нивните предлози — ~ **от себе си всякаква отговорност** симнувам од себе секаква одговорност

отхвъ́рлен *прид.* отфрлен

отхлу́пвам *н.* **отхлу́пя** *с.* отклопува, отклопи (зелник), симнува, симне (капак), отвора, отвори (капак)

отхрáнвам *н.* **отхрáня** *с.* исхранува, исхрани; воспитува, вос-

пита деца, одгледува, одгледа (деца)

отцéждам *н.* **отцéдя** *с.* отцедува, отцеди

отцéпвам *н.* **отцéпя** *с.* отцепува, отцепи; ‖ — **се** *йовр.* се отцепува, се отцепи

отцéпнически *йрид.* отцепнички, сепаратистички, фракционерен

отцéпничество *ср.* отцепништво, сепаратизам, фракционерство

отцеубиец *м.* *арх.* таткоубиец

отчáйвам *н.* **отчáя** *с.* очајува, очае; ‖ — **се** *йовр.* се разочарува, се очајува

отчáсти *йрил.* делумно — **тази теория само ~ познавам** оваа теорија ја познавам само делумно

отчаяние *ср.* очај, очајување, разочарување

отчáян *йрид.* очаен, разочаран

отчéт *м.* отчет, извештај, реферат — **годишен ~** годишен отчет — **давам някому ~ за** давам некому отчет за

отчéтен *йрид.* отчетен — **отчетно събрание** годишно собрание (за отчет) — **отчетен период** отчетен период

отчетлив *йрид.* јасен, разбирлив

отчéтност *ж.* 1) отчетност; 2) сметководство во претпријатие; 3) документи (финансови)

отчислéние *ср.* бришење од список, расходување

отчислявам *н.* **отчислá** *с.* отпишува, отпише; ‖ — **се** *йовр.* се отпишува, се отпише

отчитам *н.* **отчетá** *с.* полага (положи) сметка, поднесува (поднесе) извештај

отчуждáвам *н.* **отчуждя́** *с.* отуѓува, отуѓи, одзема, одземе

отчуждáване *ср.* 1) отуѓување; 2) одземање

отчуждéние *ср.* *в.* **отчуждáване**

отчýпвам *н.* **отчýпя** *с.* откршува, открши, скршува, скрши — **отчупих си парче хляб** си скршив едно парче леб

отшéлник *м.* пустиник, усамeник, аскет

отшéлничество *ср.* пустински (аскетски) живот

отщя́ва ми се *н.* **отщé ми се** *с.* *йовр.* не ми се сака, не ми е пријатно, ми се отсакува, ми се отсака

отъждествя́вам *н.* **отъждествя́** *с.* идентификува

отървáвам *н.* **отървá** *с.* извлекува, извлече; спасува, спаси; се куртулува, се куртули; ‖ — **се** *йовр.* се извлекува, се извлече; се спасува, се спаси — **едва се отървах** одвај се извлеков

отъ́ркан *йрид.* излижан, изветвен, износен

отъ́рсвам *н.* **отъ́рся** *с.* истресува, истресе — **~ пепелта от цигарата си** тресам пепел од цигарата; ‖ — **се** *йовр.* се истресува; се истресе; се ослободува, се ослободи

отя́влен *йрид.* ноторен, познат — **~ мошеник** ноторен никаквец

офанзи́ва *ж.* офанзива — **вражеска ~** непријателска офанзива

офицéр *м.* офицер — **младши ~** помлад офицер (до чинот капетан) — **старши ~** виш офицер (од чинот мајор нагоре) — **~ за свързка** офицер за

врска — **въздушен** ~ офицер на воздухопловството — **морски** ~ офицер на морнарицата
офицéрски *прид.* офицерски — **офицерска униформа** офицерска униформа
официáлен *прид.* официјален — **официални данни** официјални податоци — **официално посещение** официјална посета
официáлно *прил.* официјално, свечено
официáлност *ж.* официјалност — **без официалности!** без официјалности!
официóз *м.* службен орган, владин орган
оформéн *прид.* оформен, изграден — ~ **характер** оформен карактер
оформи́тел *м.* оној што дава форма; технички уредник; декоратер
оформлéние *ср.* оформување, опрема, обликување
оформя́вам *н.* **оформя́** *с.* 1) оформува, оформи; 2) озаконува, озакони, легализира
óфсайд *м. сп.* офсајд (*в.* **засáда**)
охарактери́зирам *н. с.* окарактеризира
óхкане *ср.* стенкање, офкање
охлади́телен *прид.* разладен, што служи за разладување (за замрзнување)
охладня́вам *н.* **охладнéя** *с.* (се) разладува, (се) разлади; се деморализира
охладя́ване, охлáждане *ср.* ладење, оладување, разладување
óхлюв *м. зоол.* полжав — ~ **без черупка** гол полжав
охóлен *прид.* задоволен, богат (живот), безгрижен (човек)
охóлство *ср.* задоволство, обезбеденост (материјална), богатство
охóтно *прил.* со задоволство
охóта *ж.* желба; апетит
охрáна *ж.* 1) заштита — ~ **на труда** заштита на трудот; 2) обезбедување — **лична** ~ лично обезбедување — ~ **на железопътната линия** обезбедување на железничката пруга
охрáнвам *н.* **охрáня** *с.* (з)гои, згојува (со храна)
охранéн *прид.* дебел, згоен
охраня́вам *н.* чува, заштитува
óхтика *ж. нар.* туберкулоза, офтика
оцветя́вам *н.* **оцветя́** *с.* бојадисува, бојадиса
оцеля́вам *н.* **оцелéя** *с.* останува (остане) здрав и жив
оцени́тел *м.* оценувач
оцени́телен *прид.* оценувачки — **оценителна комисия** оценувачка комисија — ~ **протокол** оценувачки лист; записник за оценувањето
оцéнка *ж.* оцена, процена; пресметка; мислење; оценка — ~ **на обстановката** *воj.* процена на ситуацијата — **отлична** ~ одлична оценка
оценя́вам *н.* **оценя́** *с.* оценува, оцени; проценува, процени
оцепеня́вам *н.* **оцепеня́** *с.* се здрвува, се здрви (од страв и сл.)
оцéт *прид.* оцет — **винен** ~ вински оцет, киселина
оцéтен *прид.* оцетен — **оцетна киселина** оцетна киселина
очáквам *н.* очекува, чека — **очаквам ги всеки ден** секој ден ги чекам — **не очаквахме**

това от него од него тоа не го очекувавме — **такава съдба го очаква** таква судбина го чека

оча́кване *ср.* 1) исчекување, чекање — **в ~ на неговото завръщане** во исчекување на неговото враќање; 2) очекување — **това надминава всички очаквания** тоа ги надминува сите очекувања

очарова́вам *н.* **очаро́вам** *с.* восхитува, восхити, одушевува, одушеви

очаро́ван *прид.* восхитен, одушевен

очарова́ние *ср.* восхит, воодушевеност

очарова́телен *прид.* прекрасен, шармантен

очеби́ен, очеби́ещ *прид.* забележлив

очева́дник *м. нар.* лош човек, душовадник

очеви́ден *прид.* очигледен

очеви́дец *м.* очевидец

о́чен *прид.* очен — **~ лекар** очен лекар — **очна кухина** очна дупка — **очно отделение** очно одделение; ▱ **очна ставка** *прав.* соочување

о́черк *м.* вистинска прикаска, уметничка репортажа, запис; оглед

очерня́м *н.* **оче́рня** *с.* 1) исцрнува, исцрни; 2) *фиг.* оцрнува, оцрни

очерта́вам *н.* **очерта́я** *с.* оцртува, оцрта, опишува, опише; || — **се** *повр.* се покажува, се истакнува, се оцртува

очерта́ние *ср.* контура, скица, силуета

оче́тквам *н.* **оче́ткам** *с.* исчеткува, исчетка

очила́ *мн.* очила — **нося ~** носам очила

очила́рка *ж. зоол.* очиларка (змија), (отровна змија од родот на кобрите која живее во Азија)

очи́ствам *н.* **очи́стя** *с.* очистува, очисти, исчистува, исчисти

очи́стване *ср.* исчистување, чистење

очисти́телно *с.* средство за прочистување

очовеча́вам *н.* **очовеча́** *с.* очовечува, очовечи

очу́пвам *н.* **очу́пя** *с.* скршува, скрши, накршува (наоколу леб и сл.)

оша́в *м.* **оша́ф** *м.* ошав; компот

ощастливя́вам *н.* **ощастливя́** *с.* усреќува, усреќи; || — **се** *повр.* се усреќува, се усреќи

о́ще *прил.* уште — **~ повече** уште повеќе — **~ веднъж** уште еднаш — **все ~** сè уште — **~ толкова** уште толку — **~ от малко дете** уште од мало — **~ по-добре** уште подобро — **~ по-красива** уште поубава

ощетя́вам *н.* **ощетя́** *с.* оштетува, оштети, прави штети

ощуря́вам *н.* **ощуре́я** *с.* (се) побудалува, (се) побудали

ощърбя́вам *н.* **ощърбя́** *с.* оштрбува, оштрби

П

па *сврз. нар.* 1) па — **стана, ~ рече** стана, па рече; 2) а — **~ ти какво искаш?** а ти што сакаш? — **~ защо?** а зошто?

паберку́вам *н.* паберкува

пава́ж *м.* пат, друм, улица поплочена со коцки

паве́ *ср.* коцка од камен (за улица)

павилио́н, павильо́н *м.* 1) павилјон; 2) барака; бутка (на улица)

пави́рам *н. с.* поплочува улица (со коцки)

павьо́р *м.* калдрмџија, работник што реди коцки (на улица)

паго́н *м.* еполета

па́губа *ж.* голема штета, загуба

па́губен *прид.* погубен, катастрофален, многу штетен

пад *м.* пад, паѓање

па́дам *н.* **па́дна** *с.* паѓа, падне — **пада сняг** паѓа снег — **падна голям дъжд** падна голем дожд — **отговорност за това пада върху вас** одговорноста за ова паѓа на вас — **акциите падат** паѓаат акциите — **~ от дърво** паѓам од дрво — **тя падна в несвяст** таа падна во несвест — **те паднаха на бойното поле** тие паднаа на бојното поле; ◻ **~ от небето** паѓам од небо — **камък ми падна от сърцето** камен ми падна од срце; ми олесна — **не падам по-долу** не паѓам подолу; не сум полош од другите — **падам малко художник** јас сум некаков уметник; ‖ — **се** *повр.* се наоѓа, се најде; припаѓа, припадне; се случува, се случи; излегува (доаѓа) — **нивата се пада малко зад реката** нивата се наоѓа малку зад река — **къде се пада тази улица?** каде се наоѓа оваа улица? — **пада се по два лева килото** излегува (доаѓа) по два лева килото — **много малко ми се падна** многу малку ми падна — **пада му се** му припаѓа (му следува) — **това ми се падна от лотарията** ова ми падна на лотарија — **паднах се до един приказлив старец във влака** се случи во возот да бидам до еден зборлест старец — **той ѝ се пада роднина** тој ѝ паѓа роднина — **какъв ти се пада той?** што ти е тој?

па́дане *ср.* паѓање; опаѓање

па́деж[1] *м.* краен рок за исплатување на меница

паде́ж[2] *м. грам.* падеж — **в българския език падежите са заменени с предлози** во бугарскиот јазик падежите се заменети со предлози

паде́жен *прид.* падежен — **падежна форма** падежна форма

паде́ние *ср.* морално паѓање, слом; снижување, намалување (напон и сл.)

падина́ *ж.* падина

паза́р *м.* пазар — **отивам на ~** одам на пазар — **тези стоки се намират на пазаря** овие стоки се наоѓаат на паза-

рот — **вътрешен | външен | световен** ~ внатрешен, домашен | надворешен | светски пазар — **борба за пазари** борба за пазари

пазáрен *йрид*. пазарен — ~ **ден** пазарен ден — **пазарна цена** пазарна цена

пазари́ще *ср*. пазар (место кај што се пазари), пазариште

пазарлъ̀к *м*. пазарлак, пазарење

пазару́вам *н*. пазари, купува (на пазар)

пазáря *н. с*. пазари; || — **се** *йовр*. се пазари

пазáч *м*. **пазáчка** *ж*. чувар — **нощен** ~ ноќен чувар

пáзва *ж*. пазува

паздéр *м*. пуздерки, колчиштата, дрвенеста маса од коноп

пази́тел *м*. чувар (на придобивки, идеи, традиции и сл.) — ~ **на свободата** чувар на слободата

пáзя *н*. чува, брани, штити, се грижи, пази — ~ **тайна** чувам тајна — **пазя децата** се грижам за децата — **пазете здравето си** чувајте си го здравјето — **пази се!** чувај се! — **майка ми пази старите обичаи** мајка ми ги чува старите обичаи — **пази боже!** пази боже!; || — **се** *йовр*. се чува, се грижи, се држи — **пазете се от кучето!** чувајте се од кучето! — **пази се!** чувај се!

пáй *м. нар*. пај, дел (што се добива при делба) — **лъвски** ~ лавовски дел

пáйдос *м. нар*. пајдос, крај на работата

пайду́шка, пайду́шката *ж*. пајдушка (и пајдушката), пајдушко (пајдушкото) — вид народно оро

пак *йрил*. пак — ~ **ще се опитам** пак ќе се обидам — **все** ~ сепак — **всичко му дадох и** ~ **не е доволен** сè му дадов и пак не е задоволен

пакéт *м*. пакет (поштенски пакет)

пáкост *ж*. пакост, злоба — **той направи голяма** ~ тој направи голема пакост

пакостли́в *йрид*. пакосен, штетен — **плъховете са пакостливи животни** стаорците се штетни животни

пáкостник *м*. пакосник, штетник, палаво дете

пакостя́ *н*. пакости, штети

пакт *м*. (*мн*. **пáктове**) пакт — ~ **за ненападение** пакт за ненапаѓање — ~ **за взаимопомощ** пакт за заемна помош

пáлав *йрид*. палав, немирен — **палаво дете** палаво (немирно) дете

пáлавец *м*. **пáлавка** *ж*. *в*. **пáлавник**

пáлавник *м*. **пáлавница** *ж*. палавник, палавница

паламáрка *ж*. паламарка (дрвена кука со дупчиња за прстите со која се служат жетварите)

палами́да *ж*. *бош*. (Cirsium) паламида

палáндза, палáнза, палáнца *ж*. паланза (и паланѕа), кантар, вага

палáска *ж*. паласка (кожено чантиче за куршуми)

палáт *м*. палат, дворец

палáта *ж*. палата, монументална зграда; дом

палата́лен *ӣрид.* палатален — **при съчетанията ге и ги звукът г е ~** во групите **ге** и **ги** гласот **г** е палатален

пала́тка *ж.* шатор — **войнишки палатки** војнички шатори

пала́ч *м.* целат; *фиг.* мачител

пала́ш *м.* ловечко куче

па́лвам *н.* **па́лна** *с.* палнува, палне

палеогра́фски, палеграфи́чески *ӣрид.* палеографски

палеоли́тен *ӣрид.* палеолитски

палеонтоло́жки, палеонтологи́чески *ӣрид.* палеонтолошки

па́лец *м.* палец (на рака и нога); ▱ **стискам палци за някого** стискам палци за некого

па́лешник *м.* паличник (и палешник)

пали́тра *ж.* палитра, палета (танко штиче што им служи на сликарите за мешање на боите)

па́лка *ж.* гумена палка, палица, пендрек

палто́ *ср.* палто, сако — **връхно ~** горно (долго) палто

па́луба *ж.* палуба — **на палубата** на палубата — **горна | долна ~** горна | долна палуба

па́ля *н.* пали — **~ цигара** палам цигара — **той пали мотор** тој пали мотор — **~ лампа** палам ламба; ▱ **той пали, той гаси** тој пали, тој гаси — **пали ме на вода** ≃ горам од жед

паля́чо *м.* палјачо, кловн; дворска будалетинка

па́мет *м.* 1) памет, паметење, меморија — **зрителна ~** визуелно памтење — **ако ме не лъже паметта** ако не ме лаже паметта; 2) спомен, празнување на некој спомен; 3) *дијал.* ум, разум

па́метен *ӣрид.* незаборавен, што се памети — **паметна дата** незаборавен датум; историски датум; ▱ **паметна бележка** меморандум

паметли́в *ӣрид.* што добро памети; паметен, умен

па́метник *м.* споменик — **паметници на материалната култура** споменици на материјалната култура — **издигам някому ~** подигам некому споменик

паму́к *м. боӣ.* памук (растение и материјал) — **суров ~** суров (необработен) памук; ▱ **вадя някому душата с памук** му ја вадам некому душата со памук

памукли́йка *ж.* памуклија (алиште ватирано со памук)

памукобера́ч *м.* берач на памук

памукопреда́чен *ӣрид.* што е наменет за предење на памук — **памукопредачна фабрика** фабрика за предење на памук (предилница)

памукопроизводи́телен *ӣрид.* што се однесува на производство на памук

памукотъка́чен *ӣрид.* што се однесува на ткаење на памук

паму́чен *ӣрид.* памучен — **~ плат** памучна ткаенина — **памучна прежда** памучна преѓа — **памучно платно** памучно платно — **памучна боя** боја за памучни ткаенини

памфле́т *м.* памфлет — **политически ~** политички памфлет

панаир *м.* саем, панаѓур — **мострен** ~ саем на мостри — **говежди** ~ добиточен панаѓур

панаирен *прид.* саемски, панаѓурски — **панаирни палати** саемски павилјони, саемски хали

панама *ж.* панама (вид памучен штоф)

панамен *прид.* што е од панама

панамериканизъм *м.* панамериканизам

пангерманизъм *м.* пангерманизам

панделка *ж.* панделка, лента

пандур(ин) *м.* пандур

пане *прид.* *непр.* похован — **кашкавал** ~ похован кашкавал

панер *м.* **панерка** *ж.* кошница, плиток кош

панерче *ср.* кошничка — ~ **за хляб** кошничка за леб

паника *ж.* паника — **всявам** ~ сеам (правам) паника

паникьор *м.* паничар

паникьорски *прид.* паничен

панирам *н. с.* похува

панихида *ж.* панихида, помен, парастос

паница *ж.* каленица, паница, чинија

паничар *м.* грнчар, оној што прави паници

паноптикум *м.* музеј на восочни фигури

панорама *ж.* панорама

пансион пансион, дом — **пълен** ~ полн пансион (спиење и храна) — **студентски** ~ студенски дом (*в.* **общежитие**)

пансионерски, пансионски *прид.* пансионски

панславизъм *м.* панславизам

панталон *м.* **панталони** *мн.* панталони — **къси панталони** куси панталони

пантеизъм *м.* пантеизам

пантн *мн.* 1) железарија (резиња) за прозорци и врати; 2) *разг.* карти за играње

пантомима *ж.* пантомима

панцер *м.* панцир

папа *м.* папа

папагал *м.* папагал; *фиг.* човек што повторува туѓи мисли

папагалщина *ж.* папагалство (и папагалштина)

папироса *ж.* *арх.* цигара

папка *ж.* папка — ~ **за документи** папка за документи

паплач, паплъч *м.* толпа

папрат *ж.* папрат (и папрад)

паприкаш *м.* паприкаш

папукчия *м.* папуџија, влечкар

папур *м.* *бот.* шавар, шамак

пара[1] *ж.* пара — **водна** ~ водна пара — **с пълна** ~ со полна пара

пара[2] *ж.* пара, париче; *разг.* пари — **без пукната** ~ без скршена пара; □ **пет пари не давам** не давам пет пари — **имаш ли** ~**?** имаш ли пари?

парабел(ум) *м.* парабелум (пиштол)

парабола *ж.* парабола

параван *м.* параван

парад *м.* парада — **военен** ~ воена парада — **приемам** ~ примам парада (примам рапорт од командантот на парадата)

параден *прид.* параден — **парадна униформа** парадна (свечена) униформа — ~ **вход** свечена арка

парадѝрам *н. с.* учествува во парада; парадира
парадокса́лен *прид.* парадоксален
парази́т *м.* паразит
паразити́зъм *м.* паразитизам
паракли́с *м.* параклис (црквиче во кое не се служи литургија)
пара́лел *м.* паралела, споредување
пара́лелен *прид.* паралелен
паралели́зъм *м.* паралелизам
пара́лелка *ж.* 1) паралелка (во училиштето); 2) разбој (гимнастичка справа)
пара́лелно *прил.* паралелно, едновремено
парали́з *м.* **парали́за** *ж.* парализа
парализи́рам *н. с.* парализира
пара́лич *м. мед.* парализа — **детски** ~ детска парализа
парали́я *прид. неūр.* паралија
парапе́т *м.* парапет, гелендер, ограда (на мост, скали)
парати́ф *м. мед.* паратифус
пара́ф *м.* параф
парафи́рам *н. с.* парафира
парахо́д *м.* брод, параброд, лаѓа — **речен** ~ речен брод; лаѓа — **пътнически** ~ патнички брод — **презокеански** ~ прекуокеански брод — **товарен** ~ товарен брод
парахо́ден *прид.* бродски, бродарски, паробродски — ~ **комин** бродски оџак — **параходно дружество** бродарска компанија — **параходна агенция** бродска (поморска) агенција
парашу́т *м.* падобран — **спомагателен** ~ помошен падобран
парашу́тен *прид.* падобрански — **парашутен десант** падобрански (воздушен) десант; десант од падобранци — **парашутни войски** падобрански единици
парашути́зъм *м.* падобранство
парашути́ст *м.* **парашути́стка** *ж.* падобранец, падобранка
па́рвам *н.* **па́рна** *с.* пари, парне
па́рен *прид.* варен во пара
па́рен, -рна, -рно *прид.* парен — ~ **котел** парен котел — **парно отопление** парно отопление
пари́ *мн.* пари — **дребни** ~ ситни пари — **готови** ~ готови пари — **той е без** ~ тој е без пари — **печеля** ~ заработувам пари; ☐ **бели** ~ **за черни дни** бели пари за црни дни — **не давам пет** ~ не давам ни пет пари
па́ри *н.* жеже, жури, пари
парижа́нин *м.* **парижа́нка** *ж.* парижанец, парижанка
пари́жки *прид.* париски — **парижка мода** париска мода — **Парижка комуна** *ист.* Париската комуна
пари́рам *н. с.* парира — ~ **всички нападки** ги парирам сите напади
пари́чен *прид.* паричен — **парична помощ** парична помош — **парична единица** парична единица — **парична реформа** парична (монетарна) реформа
парк *м.* (*мн.* **па́ркове)** 1) парк — **градски парк** градски парк; 2) парк — **автомобилен** ~ автомобилски парк
парке́т 1) паркет (материјал); 2) паркет (под)
парке́тен *прид.* паркетен (од паркет) — **паркетно масло** маст за паркет — ~ **под**

паркет, под од паркет; ▱ ~ **кавалер** салонски кавалер

паркéтчик *м.* паркетар; чистач на паркет

пáрков *ӣриg.* што се однесува на парк

парламéнт *м.* парламент

парламентáрен *ӣриg.* парламентарен — **парламентарни избори** парламентарни избори

парламентарúзъм *м.* парламентаризам

парламентьóр *м.* парламентарец

парлúв *ӣриg.* лут; парлив, горлив

пáрник *м.* стаклена бавча, топла леа

парóдия *ж.* пародија; исмејување

парóла *ж.* парола, лозунг, договорен знак

парообрáзен *ӣриg.* што има вид на пара

парообразýване *ср.* создавање на пара

паропровóд *м.* спроводник на пара, паровод

пáрса *ж.* парса, награда (бакшиш) на свирачи по отсвирено оро и сл.

партéнка *ж.* парче платно за завиткување на нозете што служи наместо чорапи

пáртер *м.* партер (приземје); партер (во театар)

партúда *ж.* 1) партија — **получена е нова ~ чорапи** добиена е нова партија чорапи; 2) текушта сметка, партија

партúен *ӣриg.* партиски — **партийна организация** партиска организација — **партийна ядка** партиска ќелија — ~ **комитет** комитет на партијата — **партийно събрание** партиски состанок — ~ **устав** статут на партијата — ~ **печат** партиски печат

партúец *м.* **партúйка** *ж.* партиец, партијка, член на партија; *југ.* член на СК

партúйност *ж.* партијност

партизáнин *м.* **партизáнка** *ж.* партизан, партизанка

партизáнски *ӣриg.* партизански, герилски — **партизанска война** партизанска (герилска) војна — ~ **отряд** партизански одред

пáртия *ж.* 1) партија — **Българска комунистическа ~** Комунистичка партија на Бугарија — **член на партията** член на партијата; 2) *муз.* дел од музичка творба — **тенорова ~** партија за тенор; 3) игра; 4) прилика, добар кандидат за брак — **той е добра ~ за нея** тој е добра прилика за неа

партньóр *м.* **парньóрка** *ж.* партнер, партнерка

партушúна *ж.* *разг.* партали, багаж; ▱ **събирам си партушините** си ги собирам парталите

парфю́м *м.* парфем, мирис

парфюмерúен *ӣриg.* парфимериски

парфюмéрия *ж.* парфимерија

парцáл *м.* партал; ▱ **налягай си парцалите** *разг.* ќути! молчи!

парцалúв *ӣриg.* парталав

парцáлен *ӣриg.* што е од партали — **парцалена топка** топка од партали

парцéл *м.* **парцéла** *ж.* парцела, плац — ~ **за строеж** градежна парцела

парцелúрам *н.* *с.* парцелира

парче́ *ср.* парче — ~ **хляб** парче леб — **разбивам на парчета** кршам на парчиња — ~ **по** ~ парче по парче — **работя на** ~ работам на парче

парче́нце *ср.* парченце

па́ря *н.* попарува, пари, жури — ~ **каца** попарувам каца — **копривата пари** копривата жури

пас *изв.* пас (кај игра́ње карти); пас (во фудбалот и сл.)

пася́ *н.* пасе, напасува — ~ **добитък** пасам добиток; — **той не пасе трева** тој не пасе трева

паса́ж *м.* 1) пасаж; 2) извадок, цитат, пасус; 3) дел од музичко дело; пасаж; 4) јато риби

пасажéр *м.* **пасажéрка** *ж.* *арх.* патник

па́сбище *ср.* пасиште

па́сбищен *йрид.* што се однесува на пасиште

па́свам *н.* *сйец.* пасира

паси́в *м.* 1) пасива; 2) *грам.* пасив

паси́вен *йрид.* пасивен — **пасивна роля** пасивна улога — ~ **баланс** пасивен биланс — ~ **залог** *грам.* пасив

па́сивно *йрид.* пасивно

пасмантéрия *ж.* пасмантерија (украси за мебели, завеси и сл.)

па́смина *ж.* *нар.* 1) пасмина, сој, раса (обично за животни); 2) група луѓе со лоши качества

паспа́л *м.* паспал, прав (од брашно при мелење на жито)

паспо́рт *м.* паспорт; уверение; упатство; лична карта — **покажете си паспортите!** покажете ги вашите паспорти! — **визирам си паспорта** си го визирам паспортот

паспо́ртен *йрид.* паспортен — **паспортно бюро** паспортно одделение

па́ста *ж.* 1) торта; 2) паста — ~ **за зъби** паста за заби

пасте́лен *йрид.* пастелен

пасте́т паштета — **гъши** ~ гускина паштета

пасти́р *м.* овчар, пастир; *фиг.* чувар

пастора́ла *ж.* пасторала

пастора́лен *йрид.* пасторален — ~ **стил** пасторален стил

па́строк *м.* очув

пастърма́ *ж.* пастрма (солено и сушено месо)

пастьоризáция *ж.* пастеризација

патара́н *м.* (*деӣски жарг.*) патор (ретко и патарок)

пате́ *ср.* пајче

патарди́я *ж.* *разг.* патардија, врева

пате́нт *м.* 1) патент; 2) *арх.* дозвола за продавање на алкохол и тутун

патенто́ван *йрид.* патентиран

па́терица *ж.* 1) патерица; 2) штап; 3) жезло од владика; — **на патерица** на денот по празникот, на патерицата

патети́чен *йрид.* патетичен — **патетично слово** патетичен говор — ~ **стил** патетичен стил

па́тица *ж.* *зоол.* (Anas) пајка, шатка — **дива** ~ дива пајка

па́тка *ж.* 1) пајка; 2) *диј.* гуска; *фиг.* глуп човек

патладжа́н *м.* *боӣ.* 1) црн патлиџан; 2) *арх.* домат (*в.* **дома́ти**)

па́тока *ж.* *нар.* патока, слаба ракија

патологи́чен, патологи́чески *йрид.* патолошки — **пато-**

логично явление патолошка појава

па́тос *м*. патос, занес — **революционен** ~ револуционерен занес

патриа́рх *м*. патријарх; *фиг*. основач, родоначалник

патриарха́лен *прид*. патријархален — ~ **живот** патријархален живот

патриа́ршия *ж*. патријаршија (зграда или подрачје)

патрио́т *м*. **патрио́тка** *ж*. патриот, патриотка

патриота́р *м*. лажен патриот

патриоти́зъм *м*. патриотизам

патриоти́чен, патриоти́чески *прид*. патриотски — **патриотични песни** патриотски песни

патро́н[1] *м*. покровител, заштитник, патрон

патро́н[2] *м*. патрон, фишек — **боен | маневрен** ~ боев | маневарски фишек

патро́н[3] *м*. патрон, празник, ден (на училиште, фабрика, професија и сл.) — **училищен** ~ денот на училиштето

патронда́ш *м*. патронташ (кожена торба за патрони)

патру́л *м*. *воj*. патрола

патру́лен *прид*. патролен — ~ **кораб** патролен брод

патрули́рам *н. с*. патролира

патърди́я *ж*. *разг. в*. **патардия**

па́тя *н*. пати, страда

па́уза *ж*. пауза, одмор

пау́н *м*. *зоол*. паун — **ходи като** ~ оди како паун

паупери́зъм *м*. пауперизам

па́фти *мн*. пафти (метални токи за запетлување на појасот на женска носија)

пацие́нт *м*. пациент — **този лекар има много пациенти** овој лекар има многу пациенти

пацифи́зъм *м*. пацифизам

пацифи́ст *м*. **пацифи́стка** *ж*. пацифист, пацифистка

пача́ *ж*. пача, пифтија — **свинска** ~ свинска пача

пача́вра *ж*. пачавра, бришка, крпа за бришење; *фиг*. нечиста, неприбрана, неспастрена жена

па́чка *ж*. 1) мало пакетче (од исти предмети); 2) пачка, шаржер, носач за муниција

па́ша́[1] *ж*. пасиште, паша (за добиток, пчели)

паша́[2] *м*. *ист*. паша

пашалъ́к *м*. пашалак; *фиг*. слободен, безгрижен живот

пашку́л *м*. кожурец (од свилена буба)

пашкулопроизводи́тел *м*. одгледувач на свилени буби, производител на свила

пащърна́к *м*. *бот*. (Rastinaca sativa) пащтрнак

па́яжина *ж*. пајажина

паяжи́нест *прид*. пајажинест, пајажинен (и пајажинов)

па́як *м*. *зоол*. пајак

пая́нта *ж*. греда-потпирач, греда-носач на покривната конструкција

пая́нтов *прид*. 1) што е од греди и кал; 2) *фиг*. слаб, несолиден

певе́ц *м*. 1) пеач, оној што убаво пее; 2) поет

певи́ца *ж*. певица — **оперна** ~ оперска певица

пе́вчески *прид*. пеачки — **певческо дружество** пеачко друштво

педаго́г *м*. **педаго́жка** *ж*. педагог, воспитувач — **педа-**

гозите имат думата педагозите имаат збор

педагóгика *ж.* педагогија (*в.* **педагóгия**)

педагогúчен, педагогúчески *йрид.* педагошки, воспитен — **педагогически институт** ≃ виша педагошка школа (педагошка академија) — **педагогически науки** педагошки науки

педагóгия *ж.* педагогија

педáл *м.* педал — ~ **на газта** педал за гас

педантúзъм *м.* педантизам

педантúчен, педантúчески *йрид.* педантен

педáнтúчно *йрил.* педантно

педиáтрия *ж.* педијатрија, наука за детски болести

педикю́р *м.* педикер

педолóгия *ж.* педологија

пéдя *ж.* педа

пéене *ср.* пеење; црцорење на птици

пеéика *ж.* прирачник по пеење во основните училишта

пезевéнк *м.* *разг.* пезевенк

пей *м.* *нар.* капар

пейзáж *м.* пејзаж — **зимен** ~ зимски пејзаж

пéйка *ж.* клупа — **градинска** ~ клупа во парк

пек *м.* пек, голема горештина

пекá *н.* пече — ~ **хляб** печам леб — ~ **агне на шиш** печам јагне на ражен — **слънцето пече** сонцето пече — ~ **ракия** *дијал.* печам ракија; || — **се** *йовр.* се пече

пекáр *м.* пекар, фурнаџија

пеленá *ж.* пелена

пеленáче *ср.* бебе, пеленаче

пелúн *м.* *бот.* пелин

пелинáш *м.* пелинач (вино со малку пелин)

пелтé *ср.* пелте — ~ **от дюли** пелте од дуњи

пелтéк *м.* *разг.* тепкач, пелтек

пелтéча *н.* тепка

пéние *ср.* *в.* **пéене**

пеницилúн *м.* пеницилин

пенлúв *йрид.* пенлив — **пенливо вино** пенливо вино

пенсионéр *м.* **пенсионéрка** *ж.* пензионер, пензионерка

пенсионéрски *йрид.* пензионерски

пенсионúрам *н.* *с.* пензионира

пéнсия *ж.* пензија — **лична** ~ лична пензија — **инвалидна** ~ инвалидска пензија

пентамéтър *м.* пентаметар

пеньоáр *м.* пеньоар, домашен фустан

пéня се *н.* *йовр.* се пени

пéпел *м.* пепел — **и стана всичко на** ~ и сè стана пепел; ◻ **посипвам се с** ~ се потурам со пепел

пепелúв *йрид.* пепелав, сив

пепéлище *ср.* пеп(е)лиште

пепелнúк *м.* пепеларник

пепéлница *ж.* пепелница

пепелянка *ж.* *зоол.* (Vipera berus) осојница (змија)

пепеля́шка *ж.* пепелашка — **Пепеляшка** Пепелашка

пеперýда *ж.* пеперуга

пеперýден *йрид.* пеперужен

перá *н.* 1) пере — **прахте ли бельото?** ги исправте ли алиштата; 2) *фиг.* пере; спасува; бие; ◻ **нищо не го пере** ништо не го пере; ништо не го спасува; || — **се** *йовр.* се пере

перáлка *ж.* *нар.* пиралка

перáлня *ж.* 1) пералница; 2) машина за перење алишта

пера́чка *ж.* перачка
перва́з *м.* перваз, раб
пе́рвам *н.* **пе́рна** *с.* перпува, перне; удира, удри
перве́рсен *йрид.* перверзен
пергаме́нт *м.* пергамент
перге́л *м.* шестар; *фиг.* **перге́ли** долги нозе
перда́х *м.* 1) пердав; 2) пердашење
перда́ша *н.* 1) *разг.* пердаши; 2) пердаши (малтер, бетон); ▭ **пердаша с пълна скорост** терам со полна брзина — **пердаша френски** *разг.* брборам француски
перде́ *ср.* 1) завеса (прозорска); 2) *мед.* перде (на очите), катаракт
пе́рест *йрид.* пердушест
пери́ло *ср.* (*мн.* **перила́**) ограда од балкон; гелендер
периме́тър *м.* периметар
перио́д *м.* 1) период, време — **преходен** ~ преоден период; 2) *мед.* менструација; 3) *маш.* *физ.* период
перио́дика *ж.* периодика
периоди́чен, периоди́чески *йрид.* периодичен — **периодични издания** периодични изданија — **периодична система на елементите** периоден систем на елементите
периоди́чно *йрид.* периодично, повремено
перифе́рен, перифери́чен *йрид.* периферен, спореден
перифери́ен *йрид.* периферискн, што е на периферија
пе́рка *ж.* 1) перка; 2) пропелер; 3) лопата од колце (што го движи вода)
перманéнтен *йрид.* перманентен
пе́рнат *йрид.* *разг.* напернат, чакнат, мавнат, удрен
пернишки *йрид.* пернички (спрема Перник) — **пернишка печка** перничка печка за јаглен
перо́ *ср.* (*мн.* **пера́**) пердув, перо; *фиг.* талентиран писател; *сӣ.* перо категорија — **лек като** ~ лесен како пердув — **човек на перото** човек од перо, писател
перодрѣжка *ж.* писалка, перо (за пишување), randодршка
перо́н *м.* перон — **на перона бе построена почетна рота** на перонот беше построена почесна чета
перо́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* перонски ~ **билет** перонска карта, перонски билет
перпендикуля́рен *йрид.* перпендикуларен, вертикалан
пе́рси *мн.* *исӣ.* Персијци
перси́йски *йрид.* персиски — ~ **килим** персиски килим
персо́на *ж.* *ирон.* персона, личност
персона́л *м.* персонал (в. **личен състав**) — **административен** ~ административен персонал
персонифика́ция *ж.* персонификација (*в.* **олицетворе́ние**)
перспекти́ва *ж.* перспектива— **в** ~ во перспектива
перспекти́вен *йрид.* перспективен
перу́ка *ж.* перика
перуни́ка *ж.* *боӣ.* перуника
перуши́на *ж.* пердуви, перје — ~ **за възглавница** пердуви за перница
перфе́ктен *йрид.* перфектен
перфи́ден *йрид.* перфиден; препреден

пе́рча се *повр.* се перчи, се прави важен

перче́м *м.* перчин (*арх.*), перче

пе́ря се *н. повр. в.* **перча се**

пес *м.* пес, куче

пе́сен *ж.* песна — **създавам ~** создавам песна — **народни песни** народни песни — **популярна ~** популарна песна — **песните на Ботев** песните на Ботев; ▭ **песента му е изпята** испеана му е песната, готов е — **стара ~ на нов глас** стара песна на нов глас — **лебедова ~** лебедова песна

пе́сенен, -енна, -енно *прид.* што се однесува на песна

песенчи́ца *ж. дем.* песничка

песими́зъм *м.* песимизам

песимисти́чен *прид.* песимистички — **~ възглед върху живота** песимистичко гледање на животот

песнопо́ец *м.* **песнопо́йка** *ж.* песнопоец, песнопојка

песнопо́йка *ж. нар.* песнарка

пестели́в *прид.* штедлив — **пестелива стопанка** штедлива домаќинка

пестни́к *м.* **пестни́ца** *ж. нар.* тупаница (*в.* **юмру́к**)

пестя́ *н.* штеди — **трябва да пестим** треба да штедиме

песъчи́нка *ж.* зрнце песок

песъчли́в *прид.* песоклив — **песъчлива почва** песоклива земја

пет *бр.* пет — **той има ~ деца** тој има пет деца — **през петте години** во текот на петте години; ▭ **~ пари не давам** пет пари не давам

пета́ *ж.* петица — **натърти ми се петата** си ја набив петицата — **от глава до пети** од глава до петици; ▭ **Ахилесова ~** Ахилова пета

пе́та *бр.* петина — **една ~** една петина

пе́тало *ср. разг.* потковa; ▭ **хвърлил петалата** умрел, ги фрлил плочите

петвеко́вен *прид.* петвековен — **петвековно робство** петвековно ропство

петгоди́шен *прид.* петгодишен — **~ план** петгодишен план — **имам ~ син** имам петгодишен син

петдесетгоди́шен *прид.* педесетгодишен

петдесетгоди́шнина *ж.* педесетгодишнина

петдесе́ти *бр.* педесетти — **петдесета страница** педесетта страница

петдесетоле́вка *ж.* педесетка (банкнота од педесет лева)

петдне́вен *прид.* петдневен — **петдневно пътуване** петдневно патување

пете́л *м.* (*мн.* **петли́**) петел — **перя се като ~** се перчам како петел; ▭ **в тази къща ~ пее** во оваа куќа петел пее; во оваа куќа се слуша мажот — **първи (втори) петли** први (втори) петли

пете́лка *ж.* илика, дупче (на облека и сл.)

петета́жен *прид.* петкатен — **пететажна къща** петкатна куќа, петкатница

пе́ти *бр.* петти — **~ клас** петто одделение; ▭ **пета колона** *полит.* петта колона

петиле́тка *ж.* петолетка

пети́ма *бр.* петина, петмина

петѝт *м.* петит (вид печатарски букви)

петѝца *ж.* петка (број, оцена, број на трамвај, автобус и сл.)

петле́ *ср.* петле

петлѝца *ж.* ознака на јака од униформа

пе́тльо *ср.* 1) *детски жарг.* петле; 2) *вок.* петле

петме́з *м.* мацун *в.* **цем**

петме́сечен *прид.* петмесечен

петме́стен *прид.* што има пет места

петмилио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* што има пет милиони, петмилионски

петна́десет, петна́йсет *бр.* петнаесет

петнадесетогодѝшен *прид.* петнаесетгодишен — **петнадесетгодишно момче** петнаесетгодишно момче — **петнадесетогодишни усилия** петнаесетгодишни усилби

петна́десети, петна́йсети *бр.* петнаесетти — **~ октомври** петнаесетти октомври

петна́десетина, петна́йсетина *бр.* петнаесетина

петнѝст *прид.* пегав, дамкаст — **~ тиф** пегав тифус

петно́ *ср.* дамка, пега, флека; *фиг.* срам, слабост — **петна от мастило** дамки од мастило — **~ за неговата слава** петно на неговата слава

петня́ *н.* валка, прави дамки; *фиг.* валка, срамоти — **това петни доброто му име** тоа го валка неговото добро име

петоа́ктен *прид.* составен од пет чинови

пе́тоба́лен *прид.* **петобална система** петобален систем на оценување

петобо́й *м.* *сп.* петобој

петокла́сен *прид.* што се однесува на петто одделение — **петокласни учебници** учебеници за петто одделение

петокла́сник *м.* **петокла́сничка** *ж.* ученик (ученичка) од петто одделение (петти клас)

петокра́тен *прид.* петкатен, петорен

петокра́тно *прил.* петкатно, петорно

петоле́вка *ж.* петолевка (монета од пет лева)

петолѝние *ср.* *муз.* петолиниски систем; нотен систем

петолъ̀чен *прид.* петокрак — **петолъчна звезда** петокрака ѕвезда

петолъ̀чка *ж.* петокрака (ѕвезда)

пето́рен *прид.* петкатен

петосрѝчен *прид.* петосложен — **петосрична дума** петосложен збор

петосте́нен, -енна, -енно *прид.* *геом.* петостран, ограничен од пет страни — **петостенна призма** пентаедар, петострана призма

петоъ̀гълен *прид.* петоаголен

петпроце́нтов *прид.* петпроцентен

петро́вка *ж.* петровка (рана сорта сливи или јаболка)

петрогра́фия *ж.* петрографија

петро́л *м.* нафта, петрол (и петролеј) — **суров ~** сурова нафта

петро́лен *прид.* петролен (и петролејски), нафтоносен — **петролни извори** петролејски извори — **петролна рафинерия** рафинерија на нафта — **петролна лампа** петролејка (ламба)

петролодоби́вен *прид.* што се занимава со експлоатација и преработка на нафта
петролоноса́ч *м.* танкер (брод за носење нафта)
петролопрово́д *м.* нафтовод
петролохрани́лище *ср.* резервоар за нафта (бензин и сл.)
петста́ен *прид.* петособен — **~ апартамент** петособен стан
петсто́тин *бр.* петстотини
петстотингоди́шнина *ж.* петстогодишнина
петча́сов *прид.* петчасовен
пе́тък *м.* петок — **всеки ~** секој петок — **в ~ вечерта** в петок вечер
пехлива́н(ин) *м. нар.* пеливан, борач
пехо́та *ж.* пешадија — **моторизирана ~** моторизирана пешадија — **офицер от пехотата** пешадиски офицер
пехо́тен *прид.* пешадиски — **~ полк** пешадиски полк
пехоти́нец *м.* пешак, пешадинец, војник што служи во пешадијата
печа́л *ж.* жалост, тага
печа́лба *ж.* печалба, заработувачка, профит; згодиток на лотарија — **чиста ~** чиста печалба — **с ~** со печалба — **гоня ~** барам заработка — **отивам на ~** одам на печалба
печалба́р *м. нар.* печалбар
печа́лен *прид.* жален, тажен, печален — **печални резултати** жални резултати — **~ поглед** тажен поглед
печа́т[1] *м.* печат, жиг — **държавен ~** државен печат — **сух ~** сув жиг — **пощенски ~** поштенски печат
печа́т[2] *м.* 1) печат — **свобода на печата** слобода на печатот — **местен | низов ~** локален печат — **периодичен ~** периодичен печат — **преглед на печата** преглед на печатот — **прогресивен ~** напреден печат; 2) печатење (графичка услуга) — **под ~** во печат — **излиза от ~** излегува од печат — **дълбок | висок ~** длабок | висок печат
печа́там, печа́тя *н.* печати; пишува (на машина) — **~ списание** печатам списание — **той печата свои стихотворения** тој печати свои стихотворби
печата́р *м.* **печата́рка** *ж.* печатар, -ка, графички работник (работничка)
печата́рски *прид.* печатарски — **печатарска машина** печатарска машина
пе́чатен *прид.* печатен, објавен, публикуван; печатарски — **пиша с печатни букви** пишувам со печатни букви — **печатна машина** печатарска машина — **печатно дело** печатарство, графичка работа — **печатна грешка** печатна грешка — **печатна кола** печатарски (и печатен) табак
печа́тница *ж.* печатница — **работя в печатницата** работам во печатницата — **държавна ~** државна печатница
печаторeза́ч *м.* печаторезач (и печаторежач)
печели́вш, -а, -о *прид. разг.* што носи згодиток на лотарија
пече́ля *н.* заработува, добива (на лотарија, во време); победува (во игра), печали — **~ пари** печалам пари — **какво печелиш от това?**

што добиваш од тоа? — **печеля облога** добивам облог ~ **игра** добивам игра

пе́чен *прид.* печен — ~ **на шиш** печен на ражен — **печени картофи** печени компири

пе́чено *ср.* печено — **агнешко | свинско** ~ јагнешко | свинско печено

печене́г *м. ист.* Печенег

печи́во *ср.* печиво

пе́чка *ж.* шпорет, печка — — **готварска** ~ шпорет — **електрическа** ~ електричен шпорет — **кахлена** ~ калиева печка — **пернишка** ~ перничка печка (за јаглен)

печу́рка *ж.* печурка

пеш *м.* (**пе́шове** *мн.*) пеш (предницата од згорно алиште), пола

пеш(а́) *прил.* пеш

пеша́к *м.* пешак

пешехо́дец *м.* 1) пешак; 2) брзоодец, трениран пешак (спортист)

пе́ши *прил. в.* **пеш(а́)**

пе́шка *ж.* пешак, пион (во шахот)

пещ *ж.* печка (ѕидана), печка за топење метал — **висока** ~ висока печка — **кремационна** ~ крематориум

пещера́ *ж.* пештера

пе́щерен *прид.* пештерски — ~ **човек** пештерски човек

пе́я *н.* пее — **Иван много хубаво пее** Иван многу убаво пее — **поетите пеят за любовта** поетите пеат за љубовта

пиани́ст *м.* **пиани́стка** *ж.* пијанист, -ка

пиа́но *ср.* пијано — **свиря на** ~ свирам на пијано

пи́вница *ж.* пивница, крчма

пи́во *ср.* 1) пиво; 2) пијалок

пивова́рен *прид.* што произведува пиво — **пивоварна фафрика** пиварница

пивова́рница *ж.* пиварница, фабрика за пиво

пи́вък *прид.* пријатен за пиење — **пивко вино** пивко вино

пигме́й *м.* пигмеј, кепец, џуџе

пигмента́ция *ж.* пигментација — ~ **на кожата** пигментација на кожата

пиедеста́л *м.* пиедестал

пиеса *ж.* пиеса (драмска или музичка творба) — **едноактна** ~ едночинка — **пиесата се играе с голям успех** пиесата се дава со голем успех

пие́ска *ж. дем* пиеска

пижа́ма *ж.* пижама (*в.* **но́щница**)

пи́йвам *н.* **пи́йна** *с.* пивка, пивнува, пивне

пи́йнал *прид.* поднапиен

пика́нтен *прид.* пикантен

пика́я *н.* (се) моча

пики́рам *н. с.* 1) расадува; 2) *вој.* пикира (со авион)

пи́кола *ж. муз.* пикола, мала усна хармоника

пи́коло *ср.* пиколо, хотелски момок

пи́коч *м.* моч

пи́кочен *прид.* мочен — ~ **мехур** мочно бабуле

пикьо́р *м.* 1) патар; 2) чувар на пруга (мост и сл.)

пила́ *ж.* пила — ~ **за нокти** еге за нокти

пила́ф *м.* пилав (и пилаф), јадење од ориз

пи́ле *ср.* (*мн.* **пи́лета**) — ~ **с ориз** пиле со ориз; ◻ **от** ~ **мляко** од пиле млеко — **пилците се броят наесен**

(*нар. п.*) пилците на есен се бројат

пи́лешки *прид.* пилешки

пиле́я *н.* расфрла, разнесува, растура, троши многу, не води сметка за нешто; || — **се** *повр.* се губи, талка

пило́н *м.* потпирен столб, потпирна греда (на мост и сл.)

пило́т *м.* пилот, авијатичар

пилота́ж *м.* пилотажа, пилотирање

пилоти́рам *н. с.* пилотира, управува авион

пило́тка *ж.* 1) авијатичарка; 2) авијатичарска капа

пилча́рник *м.* живинарник

пиля́ *н.* пили, работи со пила

пингви́н *м. зоол.* пингвин

пи́нг-по́нг *м. сп.* пинг-понг (*в.* **тенис на маса**)

пинце́т *м.* пинцета

пионе́р *м.* 1) пионер (член на пионерската организација); 2) *арх. вој.* инженерец; 3) пионер, основач — **Светозар Маркович и Христо Ботев са пионери на социализма в балканските страни** Светозар Марковиќ и Христо Ботев се пионери на социјализмот во балканските земји

пионе́рка *ж.* 1) пионерка (членка на пионерската организација); 2) пионерска шамија

пионе́рски *прид.* пионерски — **пионерска организация** пионерска организација

пио́нка *ж.* пион, пешак; *фиг.* пион, марионет

пипа́ло *ср.* пипало

пи́пам *н.* 1) пипа, фаќа (со раце), допира — **не пипайте хляба** не пипајте го лебот — **никой да не пипа тетрадките** никој да не ги фаќа тетратките; 2) *фиг.* работи — — **пипайте бързо!** работите брзо!; 3) *разг.* фаќа, краде, присвојува — **той почна да пипа** тој почна да фаќа (краде) — **властта пипна крадците** власта ги фати крадците

пи́пане *ср.* пипање, фаќање

пи́пвам *н.* **пи́пна** *с.* пипа, пипка, фаќа; *разг.* фаќа, фати

пипер *м. бот.* пипер; црвен пипер — **черен** ~ бибер

пипе́рка *ж.* пиперка (плод) — **люта** ~ лута пиперка — **пълнени пиперки** полнети пиперки — **месести пиперки** месести пиперки

пиперли́в *прид.* пиперлив

пи́пка *ж. вет.* (Hemeralopia) пипка (заразна болест кај кокошките)

пи́пкав *прид.* 1) пипав, што работи полека, бавно; 2) болен од „пипка"

пи́пка се *н. повр.* пипаво работи, се штутка, се мае

пипнешко́м, пипнешка́та *прил.* пипајќи, со пипање

пи́р *м.* пир, богата гозба

пирами́да *ж.* пирамида (геометриско тело, египетски паметник, гимнастичка фигура); статив за пушки

пира́т *м.* пират, гусар, морски разбојник

пира́тски *прид.* пиратски, гусарски — ~ **кораб** гусарски брод

пире́й *м. бот.* (Agropyrum repens) пиреј

пири́нч *м.* месинг

пири́нчен *прид.* месингов, од месинг

пири́т *м. мин.* пирит

пирогра́фия *ж.* пирографија

пирографи́рам *н. с.* пирографира

пиро́н *м.* шајка, брут

пиро́нче *ср. дем.* шајче, брутче

пиротехни́к *м.* пиротехничар

пироте́хника *ж.* пиротехника

пиротехни́чески *йрид.* пиротехнички

пиру́вам *н.* пирува

пиршество́ *ср. в.* **пир**

писа́лище *ср.* 1) маса за пишување, биро; 2) адвокатска канцеларија

писа́лищен *йрид.* што служи за пишување — **писалищна маса** маса за пишување

писа́лка *ж.* писалка — **автоматична** ~ пенкало — ~ **с химикал** хемиски молив

пи́сан *йрид.* 1) пишан — **писани закони** пишани закони; 2) шарен; 3) *нар.* испишан, нацртан, насликан; ◻ **писано му било** му било пишано

писа́на *ж.* маца (нагалено за мачка)

пи́сар *м. арх.* писар

писару́шка *м. йејор.* писаринка, мал службеник

писа́тел *м.* **писа́телка** *ж.* писател, писателка — **Елин Пелин е известен български** ~ Елин Пелин е познат бугарски писател

писа́телски *йрид.* писателски — **писателска дарба** писателски талент, дарба — ~ **съюз** сојуз на писателите

писателству́вам *н.* работи како писател

писа́ч *м.* пишувач

писвам[1] *н.* **писна** *с.* писка, писне

пи́свам[2] *н.* **писна** *с.* *дијал.* (на)пишува (малку)

писе́ц *м.* 1) метално перце, писец; 2) препишувач, писар

пи́скам *н.* писка, пишти, плаче; кара, вика

пискли́в *йрид.* писклив; врескав, плачлив

писку́н *м.* свирка; дете што многу плаче

пи́смен *йрид.* 1) писмен — **писмено съобщение** писмено соопштение — ~ **изпит** писмен испит; 2) што служи за пишување — **писмени материали** материјал за пишување

пи́сменост *ж.* 1) пишани паметници, стара литература; 2) писменост, просветеност

писмо́ *ср.* 1) писмо — **получих твоето** ~ го примив твоето писмо — **открито** ~ отворено писмо; картичка — **препоръчано** ~ препорачано писмо — **официално** ~ официјално писмо; 2) писменост; 3) писмо, ортографија — **китайско** ~ кинеско писмо

писоа́р *м.* писоар

пи́ста *ж.* писта, патека — **колоездачна** ~ велосипедска патека

пистоле́т *м.* револвер, пиштол

пи́сък *м.* пискот; писок; врева

писъмце́ *ср.* писменце

пи́та *ж.* пита (баница, кашкавал, мед и сл.)

пи́там *н.* праша, прашува, бара дозвола, испрашува — **питай майка си** прашај ја мајкати, барај дозвола од мајкати — **питай го** прашај го — **днес ме питаха по география** денес ме испрашаа по географија; ◻ **кой пита, не скита** кој праша, не скита

пи́тане *ср.* прашање; распрашување
пи́танка *ж.* прашалник (знак и лист со прашања)
пита́телен *прид.* хранлив, хранителен
пита́я *н.* чувствува (во себе), одгледува (чувство и сл.)
питие́ *ср.* (*мн.* **питие́та**) пијалок (*мн.* пијалоци)
пито́мец *м.* питомец, воспитаник; свршен ученик
пито́н *м.* *зоол.* питон (вид змија наречена „змиски цар")
пихти́ест *прид.* пивтиест
пихти́я *ж.* пивтија, пача
пи́ша *н.* пише, пишува — **~ на машина** пишувам (чукам) на машина — **~ четливо** пишувам читливо — **той пише небрежно** тој пишува несмасно — **~ с печатни букви** пишувам со печатни букви — **~ с молив | с писалка** пишувам со молив | со налив перо — **тя пише роман** таа пишува роман — **ще му пиша веднага** веднаш ќе му пишам — **какво пише тук?** што пишува овде? — **как се пише тази дума?** како се пишува овој збор? — **пиши го за загубено** пиши го (сметај го) пропаднато; ‖ — **се** *повр.* се запишува; се смета
пи́шен *прид.* *в.* **пи́щен**
пи́шещ *прид.* што пишува, што служи за пишување — **пишеща машина** машина за пишување — **пишещият тези редове** оној што ги пишува овие редови; авторот на овие редови
пишманлъ́к *м.* каење, пишманлак
пишма́ня се *с.* *повр.* се пишмани, се кае
пи́щен *прид.* раскошен, свечен; патетичен, бомбастичен
пищо́в *м.* пиштол (од стар тип) — **кремъклия ~** пиштол кременик
пищя́ *н.* 1) пишти, вреска; 2) вика, врeви, се кара
пищя́л *м.* *анат.* писка
пищя́лка *ж.* 1) пишталка, свирка; 2) *в.* **пищя́л**
пи́я *н.* пие — **той не пие и не пуши** тој не пие и не пуши — **обича да пие** сака да пие — **~ за здравето на домакина** пијам за здравјето на домаќинот — **~ кафе** пијам кафе
пия́вица *ж.* *зоол.* пијавица
пия́н *прид.* пијан — **~ човек** пијан човек; *фиг.* опијанет (од среќа, радост, љубов и сл.)
пия́ница *м.* пијаница — **закоравял ~** ноторен пијаница
пия́нство *ср.* 1) пијанство, алкохолизам; 2) пијанка; 3) *фиг.* воодушевување, восхит
пия́ч *м.* пијач, оној што може многу да испие
пия́чка *ж.* *разг.* 1) жена-пијаница; 2) пијалок, чаша со пијалок — **дай ни още по една ~** дај ни уште по една чаша
плава́лня *ж.* пливалиште, базен за капење и пливање
пла́вам *н.* плива, плови — **той плава като риба** тој плива како риба — **лодка плава по езерото** чун плови по езерото — **плавам срещу течението** пливам | пловам спроти вода
пла́ване *ср.* 1) пливање; 2) пловидба — **далечно ~** далечна пловидба — **каботажно ~** крајбрежна пловидба

плава́телен *прид.* 1) пливачки — ~ **басейн** пливачки базен; 2) пловен, пловидбен — ~ **съд** пловен објект
плава́телност *ж.* пловност; можност за одржување на вода
пла́вен *прид.* рамномерен, грациозен, мазен — **плавни движения** рамномерни движења
пла́вок *м. мот.* пливец, пливка (на карбуратор)
пла́вя *н.* плави, плакне
плагиа́т *м.* плагијат
плагиа́тор *м.* плагијатор
пла́дне *ср.* пладне — **преди** | **по** ~ пред | попладне
пладну́вам *н.* пладнува, се одмара на пладне
плаж *м.* (*мн.* **пла́жове**) плажа — **отивам на** ~ одам на плажа — **морски** ~ морска плажа
пла́жен *прид.* што се однесува на плажа
плазма *ж.* плазма — **кръвна** ~ крвна плазма
плака́т *м.* транспарент, пропаганден плакат
плака́тен *прид.* плакатски — **плакатна рисунка** плакатски цртеж
пла́кия *ж.* вид јадење со кромид, морков и др.
пла́кна *н.* плакне, исплакнува
пла́м *м. фиг.* плам (поетски), пламен
пла́мвам *н.* **пла́мна** *с.* 1) пламнува, пламне; *фиг.* се возбудува, се возбуди — **пламна огън** пламна (избувна) оган — **пламна война** избувна војна
пла́менен -енна, -енно *прид.* 1) пламен (и пламенен), огнен; 2) *фиг.* пламен, огнен — **пламенна любов** пламена љубов
пламтя́ *н.* пламти
пла́мък *м.* 1) пламен, огнено јазиче; 2) оган, пожар; 3) *фиг.* оган, страст
пла́мъче *ср. дем.* пламенче
план *м.* (*мн.* **пла́нове**) план, проект, технички цртеж; *фиг.* план (оддалеченост од гледачот) — **петгодишен** ~ петгодишен план — **производствен** ~ план на производство — **изпълнение на плана** исполнување на планот — **по** ~ плански, по план — **преден** ~ преден план
плане́та *ж.* планета — **планети са небесни тела** планетите се небески тела
планета́рий *м.* планетариум
планиме́трия *ж.* планиметрија
планина́ *ж.* планина — **Стара** ~ Стара Планина
планина́р *м.* планинар, алпинист
планина́рство *ср.* планинарство, алпинизам
плани́нец *м.* 1) планинец; 2) планински ветар
планини́ст *прид.* планински, ридест
плани́нски *прид.* планински, ридски — **планински извор** планински извор
плани́рам *н. с.* планира
плани́ран *прид.* планиран, испланиран
плани́ране *ср.* планирање; летање со едрилица
пла́нов *прид.* плански — **планово стопанство** планско стопанство — **планова комисия** планска комисија
планови́к *м.* планер

планоме́рен *прид.* планомерен, плански, што се извршува според планот

планта́тор *м.* плантажер

планта́ция *ж.* плантажа

плану́вам *н. с.* планира

пласи́рам *н. с.* пласира; вложи, инвестира — **добре палсираме стоката си** добро ја пласираме нашата стока; || — **се** *повр.* се пласира

пласи́ране *ср.* **пласиме́нт, пласме́нт** *м.* пласирање, пласман — ~ **на стока** пласман на стока

пласт *м.* (*мн.* **пла́стове**) пласт, слој — **един ~ глина** еден пласт од глина

пласта́ч *м.* **пласта́чка** *ж.* оној (онаа) што напластува сено

пла́стика *ж.* 1) елеганција (во балетот и игрите); 2) *лит.* скулптура

пластили́н *м.* пластелин

пласти́р *м.* *мед.* фластер

пласти́чен *прид.* пластичен — **пластично изкуство** пластична уметност (скулптура, балет) — **пластични материали** пластични материјали — **пластична хирургия** пластична хирургија

пластма́са *ж.* пластика, пластична маса

пластро́н *м.* пластрон

пластя́ *н.* пласти, напластува (сено и сл.)

плат *м.* ткаенина, штоф, плат, материјал за облека — **копринен | вълнен | намучен ~** свилена | волнена | памучна ткаенина — **~ за костюм** штоф за костум — **~ за ризи** материјал за кошули

плата́н *м.* *бот.* платан, чинар

плате́ж *м.* плаќање

плате́жен *прид.* платен, платежен — **~ баланс** платен биланс — **платежни средства** платежни средства, средства за плаќање

платежоспосо́бност *ж.* способност за плаќање

плате́н *прид.* платен — **телеграма с ~ отговор** телеграма со платен одговор — **недостатъчно ~ труд** недоволно платен труд

плате́ц *м.* 1) плаќач; должник; 2) режисер, благајник

плати́на *м.* платина — **платината е благороден метал** платината е благороден метал

пла́тка *ж.* 1) *тех.* плоча; 2) горен придаден дел (од кошула, блуза, фустан и сл.), платка

платне́н *прид.* платнен

платне́нки *мн.* патики, платнени патики (со гумен ѓон)

платни́ще *ср.* шаторско крило, платниште

платно́ *ср.* 1) платно — **беля ~** белам платно — **бледен като ~** блед (бел) како крпа; 2) платно (од чун, брод), едро — **вдигнете платната!** дигнете ги едрата!; 3) коловоз (од улица, автострада); 4) платно, екран (на кино и сл.)

платнохо́д *м.* едрилица (брод)

платнохо́дка *ж.* едрилица (брод)

плато́ *ср.* плато (широка висорамнина)

платони́зъм *м.* платонизам

платони́чен, платони́чески *прид.* платонски — **платонична любов** платонска љубов

платфо́рма *ж.* 1) перон, плато (патничко или товарно); 2)

платформа (од вагон); 3) статив; 4) платформа, програм (на политичка организација; 5) шпедитерска (запрежна) кола

плах *прид.* страшлив, бојазлив, плашлив; вознемирен; тивок; повлечен

плац *м.* место за обука, касарнски круг, терен за парада

плацда́рм *м. вој.* мостобран, појдовна база за напад

плач *м.* (*мн.* **плачове́**) плач

пла́ча *н.* плаче — **~ от скръб** плачам од жал; || — **се** *повр. нар.* се жали, се плаче, се поплакува

плаче́вен *прид.* плачевен, нажален — **в плачевно състояние** во плачевна состојба — **~ резултат** плачевен резултат

плачешко́м, плачешка́та *прил.* плачејќи — **той си отиде ~** тој си отиде плачејќи

пла́чещ *прид.* оној што плаче — **плачеща върба** *бот.* жална врба

пла́ша *н.* плаши — **нищо не го плаши** ништо не го плаши; ◻ **~ гаргите** ≃ плашам чавќи; || — **се** *повр.* се плаши

плаши́ло *ср.* страшило, плашило; *фиг.* неугледен, грд човек

плашли́в *прид.* страшлив, плашлив, бојазлив

плащ *м.* (*мн.* **пла́щове**) плашт

пла́щам *н.* **платя́** *с.* плаќа, плати — **~ на вноски** плаќам на рати — **~ разноските** ги плаќам трошоците — **келнер, плаща!** келнер, да платам!; ◻ **той ще ми плати!** тој ќе ми плати — **не се знае, кой пие, кой плаща тук** овде не се знае ни кој пие, ни кој плаќа

пла́щане *ср.* плаќање

плебисци́т *м.* плебисцит, референдум

плева́чка *ж.* плевачка; машина за плевење на посеви

пле́вел *м.* плевел — **в градината има много плевели** во градината има многу плевели

пле́вник *м.* **пле́вня** *ж.* плевна, просторија за сено, слама или за плева

пле́вра *ж. анат.* плевра, белодробна кошулка

плеври́т *м. мед.* плевритис, воспаление на белодробната кошулка

плевя́ *н.* плеви

пле́зя се *н. повр.* се плази, се подбива

пле́ме *ср.* племе — **славянски племена** словенски племиња

пле́менен, -енна, -енно *прид.* племенски

пле́менник *м.* **пле́менница** *ж.* син или ќерка од брат или од сестра, внук(а) од брат или од сестра

пле́н *м.* заробеништво, ропство, пленство — **намирам се в ~** се наоѓам во заробеништво

плена́рен *прид.* пленарен — **пленарно заседание** пленарно заседание

плене́н *прид.* пленет, заробен; *фиг.* освоен, воодушевен, опчинет

плени́телен *прид.* што пленува, освојува

пле́нник *м.* **пле́нница** *ж.* заробеник, заробеничка, пленик, пленичка

пле́ннически *прид.* заробенички, пленички — **~ лагер** заро-

бенички (пленички) логор — **пленническо тегло** заробеничка мака

плéнум *м.* пленум — **разширен ~** проширен пленум

пленя̀вам *н.* **пленя̀** *с.* 1) заробува, зароби, пленува, плени — **плениха го в първите дни на войната** го заробија во првите денови од војната; 2) освојува, освои, омајува, омае; пленува, плени — **тя го плени с красотата си** таа го плени со својата убавина

плеона́зъм *м.* плеоназам

плéсен *ж.* мувла

плесеня́свам *н.* **плесеня́сам** *с.* (се) мувлосува, (се) мувлоса

плéскам *н.* 1) валка, замачкува; флекосува; 2) *фиг.* слабо слика, мачка (плеска) боја; 3) *в.* **плéщя**; 4) *в.* **пля́скам**

плесни́ца *ж.* **плесни́к** *м.* 1) шлаканица — **залепил му ~** му залепил шлаканица; 2) *фиг.* навреда, удар — **твоите думи са ~ за него** твоите зборови се удар (навреда) за него

плет *м.* ограда, плот — **дворът ни е ограден с ~** дворот ни е ограден со плот — **жив плет** жива ограда; ◻ **и ~ уши има** ≅ и ѕидовите имаат уши

плета́ *н.* плете — **~ тантела** плетам тантела — **~ мрежа** плетам мрежа — **той плете кошница** тој плете кошница — **те плетат венци** тие плетат венци

плета́чка *ж.* плетачка

плета́чен *йрид.* плетачки — **плетачна машина** плетачка машина

плéтен *йрид.* плетен — **плетена кошница** плетена кошница

плéтене *ср.* плетење — **игли за ~** игли за плетење

плети́во *ср.* плетило

плéтка *ж.* плетка, мостра за плетење

плеши́в *йрид.* ќелав — **~ мъж** ќелав маж

плешивéя *н.* ќелави, оќелавува

плеши́вост *ж.* ќелавост — **няма лек против плешивостта** нема лек против ќелавоста

плéшка *ж.* плешка — **агнешка ~** јагнешка плешка

плéщест *йрид.* плеќат (и плеќест)

плéщи *мн.* плеќи — **изнасям нещо на плещите си** изнесувам нешто на плеќи

плещя́ *н.* дрдори, зборува глупости

плик *м.* (*мн.* **пли́кове**) 1) плик — **пликове за писма** пликови за писма; 2) *разг.* ќесе — **в тоя ~ има захар** во ова ќесе има шеќер

плимутрóк *м.* плимутрок (месеста раса од кокошки)

пли́свам *н.* **пли́сна** *с.* плиска, плисне; ‖ — **се** *йовр.* се плиска

плисé *ср.* плисе — **пола на плисета** плисирано здолниште

пли́скам *н.* плиска, прска; истура, тура (дожд) — **~ вода от прозореца** истурам вода од прозорец — **плиска дъжд** тура (врне) дожд — **децата се плискат с вода** децата се плискаат со вода

пли́тка *ж.* 1) плетенка, плетеница; 2) венец (од кромид)

пли́ткоскроен *йрид.* плиток, површен, непроучен

плитък *прид.* плиток — **плитка чиния** плитка чинија; *фиг.* плиток, површен
плод *м.* 1) плод, овошје — **узрял** ~ зрел плод; 2) *фиг.* плод, резултат — **плодове на многогодишен труд** плодови на повеќегодишен труд
плоден *прид.* плоден, плодороден — **плодна година** плодна година
плодник *м. бот.* плодник
плодов *прид.* овошен — ~ **сок** овошен сок
плодовит *прид.* плоден; продуктивен
плодовитост *ж.* плодност
плодоносен *прид.* плодоносен, плодороден
плодороден *прид.* плодороден, плоден
плодородие *ср.* плодородие (и плодородје); бериќет — **тая година плодородието е слабо** годинава бериќетот е слаб
плодотворен *прид.* плоден, плодотворен — **плодотворно влияние** плодотворно влијание
плодохранилище *ср.* склад за овошје и зеленчук
плодя се *н. повр.* се плоди, се множи, се размножува, се расплодува
пломба *ж.* 1) пломба (во забарството); 2) пломба (оловен жиг)
пломбирам *н. с.* пломбира — **пломбираха ми зъб** ми пломбираа заб — **пломбирам вагон** пломбирам (запечатувам) вагон
плоска *ж. нар.* плоска, плоскато шише за ракија (пагур)
плоскост *ж.* плоскатост, рамнина
плосък *прид.* плоскат; *фиг.* банален, невкусен, неоригинален — **плоска шега** банална шега
плоха *ж.* набор (на ткаенина), фалта
плоча *ж.* плоча — **бетонна** ~ бетонска плоча — **желязна** ~ метална (железна) **плоча** — **грамофонна** ~ грамофонска плоча
плочка *ж.* плочка, плоче (обично од керамика)
плочник *м.* плочник, тротоар
площ *ж.* површина, простор — **обработваема** ~ обработлива површина — **жилищна** ~ станбен простор
площад *м.* плоштад — **градски** ~ градски плоштад
площадка *ж.* 1) одморилиште (на скали); 2) детско катче, детска градинка; 3) плоштатка
плувам *н.* плива, плови, се одржува на вода
плуващ *прид.* што плива (плови)
плуване *ср.* пливање — **гръдно** ~ градно пливање
плувен *прид.* пливачки — **плувни състезания** пливачки натпревари
плувец *м.* пливач
плувнал *прид.* пливнал (во вода, кал и сл.)
плуг *м.* (*мн.* **плугове**) плуг — **оре с** ~ ора со плуг
плужек *м.* гол полжав
плутократ *м.* плутократ
плутократичен *прид.* плутократски
плутоний *м. хем.* плутониум
плуя *н. разг.* 1) гние, плуе; 2) *фиг.* кисне, седи многу долго на едно место

плъ́звам *н.* **плъ́зна** *с.* лази, ползи; се движи ваму-таму во голем број; врие; || — **се** *йовр.* се лизга, се лизне

плъ́згав *йрид.* лизгав — ~ **паркет** лизгав паркет

плъ́згам се *н.* **плъ́зна се** *с.* *йовр.* се лизга, се лизне

плъ́згане *ср.* лизгање

плъ́згащ се *йрид.* лизгачки, што се лизга — **плъзгаща се скала** карпа што се лизга

плъ́нка *ж.* полнетица (материјал за полнење перници, јоргани и сл.)

плъ́пвам *н.* **плъ́пна** *с.* *разг.* (*само* 3. л. *мн.*) лази, се движи во голем број

плъ́ст *ж.* материја за шапки, филц

плъ́стен *йрид.* филцан

плъ́т *ж.* тело (плот), месото на живо тело — **измъчвам плътта си** си го мачам телото — **плътта иска своето** телото го бара своето; ◻ ~ **и кръв** месо и крв

плъ́тен *йрид.* збиен, цврст, густ, компактен — **плътна маса** збиена (компактна) маса — **плътни редици** густи (збиени) редови

плъ́тно *йрил.* стишно, збиено, густо, еднододруго

плъ́тност *ж.* стишност, компактност, збиеност, цврстина

плъ́тски *йрид.* чувствен, плотски, телесен — **плътски удоволствия** плотски задоволства — **плътска любов** плотска љубов

плъх *м.* *зоол.* (Mus rattus) стаор (и стаорец) — **отрова за плъхове** отров за стаорци

плю́вам *н.* **плю́на** *с.* плука, плукне — **не плюйте по пода!** не плукајте на подот!; ◻ **плюл си на ръцете** си плукнал на рацете (сериозно фатил некоја работа) — **плюли му под опашката** му плукнале под опашката (го истерале) — **плюли си в устата** ≅ се договориле да зборуваат една иста работа

плю́ене *ср.* плукање

плюнка *ж.* плуканица, плунка

плю́нча *н.* наводенува со плуканица (прсти, марка и сл.)

плю́с *м.* 1) плус (+); 2) *фиг.* плус — **тая статия е голям ~ за тебе** таа статија е голем плус за тебе

плю́ска *ж.* плуска; *мед.* меурче, мозолец

плю́скам *н.* *разг.* лапа, многу јаде, многу пие, лока

плю́сканица *ж.* *разг.* лапање; локање, пиење

плю́ш *м.* плиш, пељуш

плющя́ *н.* плиска (дожд); фучи (камшик)

плю́я *н.* *в.* **плю́вам**

пля́ва *ж.* плева, ситна слама

пля́ка *ж.* 1) фурда (од јаглен); 2) *разг.* мангуп, шарлатан, препреден човек

пля́мпам *н.* *разг.* пљампа, зборува глупости, дрдори

пля́мпане *ср.* пљампање, дрдорење

пля́свам *н.* **пле́сна** *с.* плеска, плесне — ~ **с ръце** плескам со раце; || — **се** *йовр.* паѓа, се плеснува

пля́скам *н.* плеска (по вода)

пля́чка *ж.* 1) пљачка; 2) плен, жртва — **орелът от високо следи плячката си** орелот од високо ја следи својата жртва

плячкаджийски *прид.* пљачкашки

плячкаджия *м.* пљачкаш, грабач, експлоататор

плячкосвам *н.* **плячкосам** *с.* пљачка, пљачкоса

пневматичен, пневматически *прид.* пнеуматичен (и пнеуматички) — ~ **чук** пнеуматичен чекан — **пневматична спирачка** пнеуматична сопирачка

пневмония *ж.* пнеумонија, воспалување на белите дробови

пневмоторакс *м. мед.* пнеумоторакс — **изкуствен** ~ вештачки пнеумоторакс, „примање воздух"

по *йред.* 1) по — **тичам** ~ **полето** трчам по полето — **милвам** ~ **главата** милувам по главата — ~ **този въпрос се отнесете до другаря** во врска со (по) ова прашање обрнете се до другарот — ~ **природа** по природа — ~ **слух** по слух — ~ **три пъти на ден** по трипати на ден — ~ **мое мнение** по мое мислење — **всички дадоха** ~ **три лева** сите дадоа по три лева — **стоя** ~ **риза** стојам по кошула — **излязох** ~ **чорапи** излегов по чорапи — ~ **Нова година** по Нова година — ~ **вечеря** по вечера — ~ **празниците** по празниците — ~ **Великден** по Велигден; 2) заради, поради ~ **болест** поради болест — **пропуснато** ~ **невнимание** изоставено поради невнимание — ~ **нечия вина** поради вина на некого; 3) (значи намена) по **учебник** ~ **история** учебник по историја — **учител** ~ **български | английски | френски | немски език** наставник по бугарски | англиски | француски | германски јазик — **тетрадка** ~ **математика** тетратка по математика; 4) преку, по — **съобщиха** ~ **радиото** соопштија преку (по) радио — ~ **пощата** преку (по) пошта; 5) од — **той се ожени** ~ **любов** тој се ожени од љубов; 6) на — ~ **някакъв начин** на некаков начин

по *частичка* (за компарација) — ~ **-хубав** поубав — ~ **-дълъг** подолг — ~ **-добър** подобар — ~ **-сладък** послацок — ~ **-лек** полесен

побащим *м. нар.* притаткó; старосват

победа *ж.* победа — **спечелвам** ~ извојувам победа, победувам; ◻ **Пирова** ~ Пирова победа

победен[1] *прид.* победен; поразен, надигран (во спорт или игра)

победен[2] *прид.* победнички, триумфален

победител *м.* **победителка** *ж.* победник, победница (и победничка)

победоносен *прид.* победнички — **победоносна войска** победничка армија

побеждавам *н.* **победя** *с.* победува, победи

побелявам *н.* **побелея** *с.* побелува, побели — **земята побеля от сняг** земјата побели од снег

побеседвам *с.* позборува

побеснявам *н.* **побеснея** *с.* побеснува, побесни, збеснува, збесне

побúвам *н.* **побúя** *с.* забива, забие — ~ **кол** забивам кол

побúрам *н.* **поберá** 1) собира, збира, има капацитет (волумен) — **лодката побира десет души** чунот собира десет луѓе — **салонът побира 2000 души** салата собира 2000 души; 2) поберува, побере

поблагодарявам *с.* заблагодари, поблагодари

побледнявам *н.* **побледнéя** *с.* побледува, побледи (и побледне)

побленýвам *с.* побленува, пофантазира

поблъсквам *н.* **поблъскам** *с.* поттурка, поттурнува, поттурне

побóдвам *н.* **побóдна** *с.* победува, пободе, малку боде — **нещо ме пободва под ребрата** нешто ме пободува (боде). под ребра

побóй *м* ќотек, телесна повреда, тепање (со удари)

побóйник *м.* силеција, кавгаџија, тепач

поболедýвам *н.* поболедува

поболява *н.* **поболú** *с.* поболува, поболи

поболявам се *н.* **поболя се** *с. йовр.* се разболува, се разболи, се поболува, се поболи

поборáвям *н.* **поборáвя** *с.* поборави, поработи

побóрник *м.* **побóрница** *ж.* 1) поборник, поборница (и поборничка) — **Димитров беше голям ~ за южнославянското единство** Димитров беше голем поборник за југословенското единство; 2) борец, ветеран

побрáтим *м.* побратим

побратимявам се *н.* **побратимя се** *с. йовр.* се побратимува, се побратими

побýтвам *н.* **побýтна** *с.* поттурнува, поттурне; побутнува, побутне

побъбрям си *н.* **побъбря си** *с. йовр.* си позборува (си позборувале)

побългарявам *н.* **побългаря** *с.* побугарува, побугари

побързвам *н.* **побързам** *с.* побрзува, побрза — **побързайте, другари!** побрзајте, другари!

побъркан *йрид.* збркан, побркан, померен (ретко)

побърквам *н.* **побъркам** *с.* 1) спречува, спречи; побркува, побрка; 2) поулавува, поулави; || — **се** *йовр.* се помери, (од умот), се поулави

побягвам[1] *н.* **побягам** *с.* потрчува, потрча

побягвам[2] *н.* **побягна** *с.* побегнува, побегне

повáйквам се *н.* **повáйкам се** *с.* се поплакува, се поплачи, се потувка

поваляваа *н.* **повалú** *с.* поврнува, поврне

повáлям *н.* **поваля** *с.* повалува, повали; кутнува, кутне — **бурята повали много дървета** бурата кутна многу стебла

повалéн *йрид.* 1) кутнат; 2) (за јазик) расипан, неправилен

повдúгам *н.* **повдúгна** *с.* дига, дигне, крева, крене; || — **се** *йовр.* се дига, се дигне, се крева, се крене

поведéние *ср.* поведение — **отличен успех и примерно ~** одличен успех и примерно

поведение — **правя** ~ се преправам, го приспособувам своето поведение
пове́ждам *н.* **поведа́** *с.* поведува, поведе
повеле́ние *ср. арх.* заповед
повели́телен *йрид.* заповеден — **повелително наклонение** *грам.* заповеден начин
повере́н *йрид.* поверен, доверен
пове́рие *ср.* суеверие
повери́телно *йрил.* поверливо, доверливо
повери́телен *йрид.* поверлив, доверлив — **поверителни документи** поверливи документи — **поверителна заповед** поверлива заповед — **строго** ~ строго поверлив
поверя́вам *н.* **поверя́** *с.* доверува, довери (задача и сл.)
пове́смо *ср.* пасмо, пасомце, повесмо
по́вест *ж.* повест
повествова́тел *м.* раскажувач
повествова́телен *йрид.* раскажувачки, наративен — **повествователно произведение** раскажувачко дело — ~ **вид** раскажувачки вид
по́вет, па́вит *м. бот.* повит
пове́хнал *йрид.* овенат, повенат (ретко)
по́вече *йрил.* повеќе — **още** ~ уште повеќе — ~ **от всичко** повеќе од сѐ — ~ **или по-малко** повеќе или помалку — **колкото е възможно** ~ колку што се може повеќе — ~ **от половината** повеќе од половина
пови́вам *н.* **пови́я** *с.* повива, повие
пови́вка *ж.* повивка, пелени за бебе
по́вик *м.* повик, апел
пови́квам *н.* **пови́кам** *с.* 1) повикува, повика — **повикаха го по телефона** го повикаа по телефон; 2) (из)вика, викне
пови́кване *ср.* повикување, покана
повиква́телен *йрид.* повикувачки, што служи за повикување — **повиквателна заповед** покана за одење во војска
повиква́телно *ср. в.* **повиквателна заповед**
повилня́вам *н.* **повилне́я** *с.* побеснува малку, полудува
пови́нност *ж.* (општа) обврска — **военна** ~ воена обврска — **трудова** ~ трудова обврска
повиша́вам *н.* **повиша́** *с.* 1) повишува, повиши, зголемува, зголеми — ~ **цените** повишувам цени — **те повишиха производителността на труда** тие ја зголемија продуктивноста на трудот; 2) унапредува, унапреди — **повишиха го в службата** го унапредија во службата
повише́ние *ср.* повишување, зголемување — ~ **на надниците** зголемување на надниците — **очаквам** ~ очекувам зголемување (на доход и сл.)
повлека́н *м.* тром човек, несмасен човек
повли́чам *н.* **повлека́** *с.* 1) повлекува, повлече; 2) довлекува, довлече — **повлякъл ми по това време гости** во ова време ми довлекол гости; ▱ ~ **крак** повлекувам нога (давам пример на

други); || — **се** *йовр.* се влече (по некого), се влечка

повлия́вам *н.* **повлия́я** *с.* повлијае, (из)врши влијание; || — **се** *йовр.* трпи влијание е под влијание (на некого)

повлия́н *йрид.* што е под влијание

пóвод[1] *м.* огламник, водило

пóвод[2] *м.* повод, причина, побуда

повóй *м.* повој; ▱ **с черен повой е повиван** ≃ со црн повој е повијан

повоювам *н.* повојува

пóврага *йрил. разг.* поврага

повра́т *м.* поврат, враќање на старо

повре́да *ж.* повреда *йех.* дефект

повре́ждам *н.* **повредя́** *с.* повредува, повреди; расипува, расипе; || — **се** *йовр.* се повредува, се расипува

повре́менен, -енна, -енно *йрид.* повремен, периодичен

повръ́щам *н.* **повъ́рна** *с.* (из)блуе; повраќа, поврати; || — **се** *йовр.* (ми) му се повраќа (блуе)

повръ́щане *ср.* блуење, повраќање

повсемéстен *йрид.* општ, распространет, присутен насекаде

повтара́ч *м.* **повтара́чка** *ж.* повторувач, повторувачка

повта́рям *н.* **повтóря** *с.* повторува, повтори — **повтаря като папагал** повторува како папагал — **тя повтори класа** таа го повтори класот (одделението)

повта́ряне *ср.* повторување

повтóрен *йрид.* повторен

повторéние *ср.* повторување

повтóрно *йрил.* повторно

повъзди́шам *с.* воздивне малку

повъзмъжа́вам *н.* **повъзмъже́я** *с.* зајакнува, зајакне (малку)

пове́н, пове́нка *йрил.* понадвор; ▱ **излизам** ~ излегувам понадвор

повървя́вам *н.* **повървя́** *с.* поодува, пооди

повърхнина́, пове́рхност *ж.* површина; надворешна страна

повърхностéн *йрид.* површен, несериозен, нестудиозен, бегол; површински

пове́рхностно *йрил.* површно, бегло, незадлабочено

повя́вам *н.* **пове́я** *с.* 1) дувка, дувне малку; повејува, повее; 2) повејува, повее (со веалка); 3) лади (со ладало)

повя́рвам *с.* поверува

повя́хвам *н.* **пове́хна** *с.* овенува, овене, повенува, повене

пога́ждам *н.* **погóдя** *с.* 1) (из)мири скарани; 2) (из)мами (некого), наместува, намести (некому нешто); || — **се** *йовр.* се слага со некого — **те много се погаждат** тие многу се слагаат (се сложуваат)

пога́звам *н.* **пога́зя** *с.* изгазува, изгази; погазува, погази

пога́лвам *н.* **пога́ля** *с.* погалува, погали

пога́свам *н.* **пога́сна** *с.* гасне, згаснува, згасне

погася́вам *н.* **погася́** *с.* 1) угаснува, (у)гасне; 2) исплатува, исплати, ликвидира долг

погаси́тел *м.* должник, оној што си го плаќа долгот

погася́ване *ср.* гаснење вредност, исплатување

пóгвам *н.* **пóгна** *с.* подгонува, подгони

поги́бел *м. арх.* пропаст, пропаѓање

поги́вам *н.* **поги́на** *с.* (из)гине

погладу́вам *с.* погладува

погла́ждам *н.* **погла́дя** *с.* 1) погалува, погали — **погладих детето по главата** го погалив детето по глава; 2) попеглува, попегла

по́глед *м.* поглед — **хвърлям** ~ фрлам поглед — **привличам погледите на хората** ги привлекувам погледите на луѓето — **на пръв** ~ на прв поглед

погле́дам *с.* погледа, гледа малку

погле́ждам *н.* **погле́дна** *с.* погледнува, погледне, гледа одвреме навреме

поглъ́щам *н.* **погъ́лна** *с.* проголтува, проголта; обзема, опфаќа, опфати

погну́са *ж.* гнасење, одвратност, гадење

погнуся́вам се *н.* **погнуся́ се** *с. йовр.* се гнаси, чувствува одвратност

поговóрка *ж.* пословица

поголемя́вам се *н.* **поголеме́я се** *йовр.* се преценува, се прецени, се прави важен (голем)

погоре́лец *м. нар.* погорелец (лице што настрадало од пожар)

погосту́вам *с.* погости

пограждання́вам се *н. йовр.* се пограѓанува, се пограѓани

погранѝчен *йрид.* пограничен — **погранична застава** погранична караула — **погранично селище** погранична населба

погре́б *м.* склад за муниција; *фиг.* — **барутен** ~ буре барут

погреба́лен *йрид.* погребен — **погребална церемония** погребна церемонија, погреб — ~ **марш** посмртен марш

погре́бвам *н.* **погреба́** *с.* погребува, погребе, закопува (мртовец)

погребе́ние *ср.* погреб, закоп — ~ **на държавни разноски** погреб на државен трошок

погре́шен *йрид.* погрешен, неточен — **погрешна сметка** погрешна сметка — **погрешна стъпка** погрешен чекор

погреши́м *йрид.* што греши, што прави грешки

погре́шно *йрил.* погрешно, неточно — ~ **написана дума** погрешно напишан збор — ~ **разбирам** погрешно сфаќам, погрешно разбирам

погри́жвам се *н.* **погри́жа се** *с. йовр.* се погрижува, се погрижи, се застапува, се застапи (за некого) — **той ще се погрижи за това** тој ќе се погрижи за тоа

погрóм *м.* погром; грабеж; терор, масакрирање

погря́вам *н.* **погре́я** *с.* погрејува, погрее

погу́бвам *н.* **погу́бя** *с.* погубува, погуби, убива, убие

погуля́вам *н.* **погуля́я** *с.* проживее (со јадење и пиење)

погъ́лнат *йрид.* зафатен, преокупиран

погълча́вам *н.* **погълча́** *с.* искарува, искара малку

погъ́рчвам *н.* **погъ́рча** *с.* погрчува, погрчи

под¹ *м.* (*мн.* **подове**) под — **дъсчен** ~ под од штици, душеме

под² *йред.* 1) под — ~ **робство** под ропство — ~ **заглавието** поднасловот — ~ **нулата** под нулата — ~ **продажната стойност** под продавната вредност; 2) во — **книгата е** ~ **печат** книгата е во печат

пода́вам *н.* **пода́м** *с.* 1) до ава, додаде — **подай ми топката!** додај ми ја топката!; 2) подава, подаде — **той ми подаде ръка** тој ми подаде рака; 3) предава, дава; упатува; испраќа — ~ **телеграма** испраќам телеграма — **той подаде заявление** тој даде молба

по́даник *м.* **по́даница** *ж.* државјанин, државјанка, поданик

пода́нство *ср.* државјанство, поданство — **имам българско | югославско** ~ имам бугарско | југословенско државјанство

пода́ръ к *м.* подарок — **новогодишен** ~ новогодишен подарок

подаря́вам *н.* **подаря́** *с.* подарува, подари — **аз му подарих една книга** јас му подарив една книга

подаскалу́вам *с.* *разг.* подаскалува, поминува малку време како учител

пода́тел *м.* **пода́телка** *ж.* испраќач

податли́в *йриг.* подложен на влијание, податлив

подбалка́нски *йриг.* што се наоѓа под планината Балкан (Стара Планина)

по́дбел *м.* *бот.* (Tussilago farfara) подбел

по́дбиг *м.* *нар.* подбив, шега

подби́вам *н.* **подбия** *с.* 1) набива, набие (нога и сл.); 2) се подбива; 3) конкурира со пониска цена

подби́рам *н.* **подбера́** *с.* 1) одбира, одбере; 2) (по)тера

подбо́р *м.* одбирање, подбор, селекција — **естествен** ~ *биол.* природно одбирање, селекција

подбра́н *йриг.* одбран — **подбрани думи** одбрани зборови

подбу́да *ж.* побуда, повод, причина, мотив

подбуди́тел *м.* поттикнувач, подбуцнувач

подбу́ждам *н.* **подбу́дя** *с.* поттикнува, поттикне, подбуцнува, подбуцне

подве́ден *йриг.* заведен, заврбуван, измамен; повикан (на одговорност)

подведо́мствен *йриг.* потчинет, што е под контрола (на некого или нешто)

подве́ждам *н.* **подведа́** *с.* 1) подведува, подведе, заведува, заведе (некого); 2) сведува, сведе (под заеднички именител); 3) повикува, повика (на одговорност)

подви́вам *н.* **подви́я** *с.* подвиткува, подвитка; ☐ ~ **опашка** подвиткувам опашка (се плашам) — ~ **врат** виткам врат (се покорувам)

по́двиг *м.* подвиг, херојско дело — **трудов** ~ работна победа — **боен** ~ борбен подвиг

подви́жен *йриг.* подвижен; бистар; снаодлив — **подвижна библиотека** подвижна

библиотека — ~ **мост** подвижен мост — ~ **ум** бистар ум
подви́жник *м. црк.* подвижник (човек што врши религиозни подвизи), аскет, испосник
подви́звам се *н. йовр.* работи, се истакнува (во некоја област на дејноста) — **той се подвизава в профорганизацията** тој работи во синдикалната организација; тој се истакнува во синдикалната организација
подви́квам *н.* **подви́кна** *с.* подвикнува, подвикне
подво́ден *йрид.* подводен — **подводна скала** подводна карпа — **подводно течение** подводна струја
подво́дница *ж.* подморница
подво́з *м.* превоз, транспорт
подвр ъзка *ж.* жартиер
подв ързвам *н.* **подв ържа** *с.* подврзува (книга)
подвързва́ч *м.* книговезец
подвързи́я *ж.* повез — **платнена** ~ платнен повез
подвя́вам *н.* **подве́я** *с.* дува, дувне (од долу)
подги́зва *н.* **подги́зне** *с.* (се) наквасува, се накваси, (се) натопува, се натопи
подгла́сник *м.* втор кандидат, заменик на лице што се избира
подго́нвам *н.* **подго́ня** *с.* 1) подгонува, подгони; 2) (по)тера (некого)
подго́твен *йрид.* подготвен; квалификуван
подготви́телен *йрид.* подготвителен, припремен, претходен
подго́твям *н.* **подго́твя** *с.* подготвува, подготви; || — **се** *йовр.* се подготвува, се подготви

подгото́вка *ж.* подготовка, обука — **предказармена** ~ предвојничка обука — **артилерийска** ~ *воj.* артилериска подготовка
подгря́вам *н.* **подгре́я** *с.* стоплува, стопли (јадење)
подгу́шник *м. дијал.* подбрадник; гушка
подг ъв *м.* пораб
подг ъвам *н.* **подг ъна** *с.* подвиткува, подвитка, порабува, пораби
поддa ́вам се *н.* **подда́м се** *с. йовр.* попушта, попушти (пред некого или нешто); се препушта, се препушти
поддире́ктор *м.* заменик директор
поддр ъжка *ж.* 1) поткрепа, поддршка; 2) одржување — ~ **на машини** одржување на машини
поддържам *н.* 1) поткрепува, поддржува; 2) одржува
подейству́вам *с.* подејствува — **лекарството скоро ще подействува** лекот наскоро ќе подејствува
поделе́ние *ср.* воена единица (од полк или самостоен баталјон па нагоре); одред
поде́м *м.* подем (силен развој на нешто), напредок, препород
поде́мам *н.* **поде́ма** *с.* 1) прифаќа, прифати — **лозунгът се поде от масите** паролата ја прифатија масите; 2) почнува, почне
поде́мен *йрид.* што дига — ~ **кран** дигалка
подзагла́вие *ср.* поднаслов
подзе́мен *йрид.* подземен — **подземна железница** метро,

подземна железница — **~ етаж** сутерен

подзе́мие *ср.* сутерен; визба, подземје

подивя́вам[1] *н.* **подиве́я** *с.* подивува, подиви; здивува, здиви, станува див

подивя́вам[2] *н.* **подивя́** *с.* подивува, здивува (некого), разбеснува, разбесни (некого)

поди́гам *н.* **поди́гна** *с.* *в.* **повди́гам**

подигра́вам *н.* **подигра́я** *с.* се подбива (со некого); || — **се** *йовр.* се шегува (дрско), се подигрува

подиграва́телен *йрид.* ироничен, подбивен

подигра́вка *ж.* подбив, дрска шега

поди́р, поди́ре 1) *йред.* зад, по — **вървете ~ него** одете по него — **~ вечеря** по вечера; 2) *йрил.* после, подоцна — **~ ще уредим сметките** после (подоцна) ќе ги средиме сметките

по́диум *м.* подиум, говорница

подка́нвам *н.* **подка́ня** *с.* потсетува, потсети; ургира

подка́рвам *н.* **подка́рам** *с.* 1) потерува, потера (добиток); 2) тргнува, тргне; 3) влегува, влезе (во година од староста)

подка́стрям *н.* **подка́стря** *с.* поткаструва, поткастри

подка́чам *н.* **подка́ча** *с.* 1) поткачува, поткачи; задева; 2) (за)почнува, започне

подква́са *ж.* квас, маја (за кисело млеко)

подква́сен *йрид.* потквасен (за млеко)

подкла́дка *ж.* мотив, скриена причина

подкла́ждам *н.* **подклада́** *с.* 1) потпалува оган; 2) *фиг.* поттикнува, поттикне

подко́ва *ж.* 1) потков; 2)налче — **обуща с подкови** чевли со налчиња

подкова́н *йрид.* 1) потковац; 2) *фиг.* поткован, изграден, подготвен, спремен — **добре подковани партийни кадри** добро потковани партиски кадри

подкова́ч *м.* потковач, налбант

подко́жен *йрид.* поткожен — **подкожна инжекция** поткожна инјекција

подкопа́вам *н.* **подкопа́я** *с.* поткопува, поткопа

подкра́двам се *н.* **подкра́дна се** *с.* *йовр.* се прикрадува, се прикраде

подкре́па *ж.* поткрепа, помош; поддршка

подкре́пвам *н.* **подкре́пя** *с.* поткрепува, поткрепи; поддржува, поддржи

подкрепле́ние *ср.* *вој.* зајакнување

по́дкуп *м.* поткуп, мито

подку́пвам *н.* **подку́пя** *с.* поткупува, поткупи

подку́пничество *ср.* корупција

подкъся́вам *н.* **подкъся́** *с.* скратува, скрати, скусува, скуси

подла́гам *н.* **подло́жа** *с.* 1) подметнува, подметне, потклава, поткладе — **на бебетата подлагат мушама под постилката** на бебињата им потклаваат мушама под пелените — **~ крак** подметнувам нога; 2) се подложува, се подлага

подлежа́ *н.* подлежи (со предлогот на: решението подлежи на ревизија)

подлежа́щ *прид.* што подлежи (на нешто)
по́длез *м.* подвозник
подле́ц *м.* подлец
подли́звам се *н.* **подли́же се** *с.* *повр.* се подмилкува; полтронисува
подлизу́рко *м.* **подлизу́рка** *ж.* подлизурко, подлизурка; полтрон
подлизу́рски *прид.* полтронски
подли́стник *м.* 1) подлисник, додаток — **литературен ~** литературен додаток; 2) шаблон што се клава под листот
по́длог *м.* подмет, субјект
по́длост *ж.* подлост; подла постапка
подлуде́н *прид.* поулавен, бесен, лут
подлудя́вам *н.* **подлуде́я** *с.* поулавува, поулави, побеснува, побесни
подлудя́вам *н.* **подлудя́** *с.* поулавува (некого), налутува (некого)
подлъ́гвам *н.* **подлъ́жа** *с.* подлажува, подлаже, (на)мами
подма́звам *н.* **подма́жа** *с.* подмачкува, подмачка; *фиг.* „подмачкува" со пари; || — **се** *повр.* се умилкува
подменя́ване *ср.* замена
подменя́вам *н.* **подменя́** *с.* заменува, замени — **~ повредените части** ги заменувам оштетените делови
подме́тка[1] *ж.* пенџе, ѓон
подме́тка[2] *ж.* заорување, плитко орање — **~ на стърнищата** заорување на стрништата
подмладя́вам *н.* **подмладя́** *с.* подмладува, подмлади
по́дмол *м.* подмол, длабнатина (во карпа, дрво и сл)—**рибата се крие в подмолите** рибата се крие во подмолите
подмо́лен *прид.* подмолен, скриен, таен, конспиративен
подму́швам *н.* **подму́ша** *с.* подбуцнува, подбуцне, поттикнува, поттикне, подбудува
подмя́на *ж.* замена, заменување — **моторът има нужда от ~ на някои части** на моторот треба да се заменат некои делови
подмя́там *н.* **подме́тна** *с.* додава, додаде (топка); префрлува, префрли; ора, заорува (стрништа)
подна́сям *н.* **поднеса́** *с.* 1) поднесува, поднесе; предава, предаде, приредува, приреди — **поднесоха му скъпи дарове** му предадоа скапи подароци; 2) сервира, послужува (гостин); 3) *разг.* задева, прави шеги
подновя́вам *н.* **подновя́** *с.* 1) подновува, поднови, реновира; 2) обновува, обнови (претплата и сл.)
подно́жие *ср.* 1) подножје; 2) пиедестал (кај споменик)
по́дно́с *м.* послужавник
подоба́ва *н.* *безл.* прилега, одговара — **не му подобава да върши такива неща** не му прилега да врши такви работи — **както подобава** како што треба (прилега)
подоба́ващ *прид.* соодветен — **с подобаващо внимание** со соодветно внимание — **по ~ начин** на соодветен начин
подо́бен *прид.* сличен, подобен (ретко) — **подобни грешки не трябва да се допускат** слични грешки не треба да се допуштаат — **не съм виждал**

подобни неща не сум видел слични работи — **той и подобните му** тој и нему сличните
подо́бие *ср.* сличност, прилика, подобие (ретко)
подобре́н *прид.* подобрен, дополнет (за издание)
подобре́ние *ср.* подобрување, усовршување, модернизирање — **~ на земеделското производство** модернизирање на земјоделското производство
подобря́вам *н.* **подобря́** *с.* подобрува, подобри, усовршува, усоврши, модернизира; ‖ — **се** *повр.* се поправа (здравствено), се чувствува подобро
по́дов *прид.* што се однесува на под; паркетен — **подово мазило** паркетна маст
подози́рам *н.* **подозра́** *с.* (се) посомнева, подозира (некого)
подозре́ние *ср.* сомневање, подозрение — **будя ~** предизвикувам сомневање
подозри́телен *прид.* 1) сомнителен, подозрив; 2) недоверлив, претпазлив
подозря́н *прид.* сомнителен, недоверлив
подока́рвам *н.* **подока́рам** *с.* дотерува, дотера малку; донесува, донесе
подо́стрям *н.* **подо́стря** *с.* 1) подострува, подостри, наострува, наостри — **~ молив** подострувам (наострувам) молив; 2) заострува, заостри (односи)
подофице́р *м. арх.* подофицер
подо́ходен *прид.* што е определен според доходот
подочу́вам *н.* **подочу́я** *с.* потчуе, малку чуе; подразбира, подразбере
подпа́дам *н* **подпа́дна** *с.* потпаѓа, потпадне (потпаѓа под...)
подпа́лвам *н.* **подпа́ля** *с.* потпалува, потпали, (за)пали
подпалва́ч *м.* потпалувач — **~ на война** потпалувач на војна
подпа́лки *мн.* дрвца за потпалување на оган
подпеча́твам *н.* **подпеча́тя** *с.* стави печат
подпи́рам *н.* **подпра́** *с.* потпира, потпре
по́дпис *м.* потпис — **подписът не се чете** потписот не се чита
потпи́свам *н.* **подпи́ша** *с.* потпишува, потпише
по́дписка *ж.* запишување, собирна акција (со потпис) — **~ за пострадалите от наводнението** собирна акција за настраданите од поплавата
подпи́твам *н.* **подпи́там** *с.* потпрашува, потпраша, распрашува, распраша
подпла́та *ж.* постава, потплата (ретко)
подплате́н *прид.* поставен однатре
подплатя́вам *н.* **подплатя́** *с.* поставува, става постава
подполко́вник *м.* потполковник
подпома́гам *н.* **подпомо́гна** *с.* потпомага, потпомогне
подпору́чик *м. арх.* потпоручник (*в.* **лейтена́нт**)
подпо́чвен *прид.* подземен — **подпочвена вода** подземна вода
подпра́вка *ж.* 1) фалсификат; 2) мирудија
подпра́вим *н.* **подпра́вя** *с.* 1) фалсификува; 2) става мирудија во јадење
подпредседа́тел *м.* потпретседател
подпу́хвам *н.* **подпу́хна** *с.* отекува, отече, се надува
подпу́хнал *прид.* отечен, надуен

подража́вам *н.* подражава, имитира

подража́ние *ср.* подражавање, имитација — **тая картина е грубо ~ на италианските майстори** таа слика е груба имитација на италијанските мајстори

подража́тел *м.* подражавач, имитатор

подража́телен *йрид.* подражавачки, имитаторски — **подражателна поезия** подражавачка поезија

подразби́рам *н.* **подразбера́** *с.* подразбира, подразбере; || **подразбира се** *йовр.* се подразбира

подразделе́ние *ср.* 1) дел, единица, ред; 2) воена единица (од баталјон надолу)

подраня́вам *н.* **подраня́** *с.* подранува, подрани — **днес много си подранил** денес многу си подранил

подра́ствам *н.* **подра́сна** *с.* пораснува, порасне малку, подраснува, подрасне

подра́стващ *йрид.* што расте постепено (полека) — **подрастващо поколение** ≃ младо поколение; младина

подре́ждам *н.* **подредя́** *с.* подредува, подреди — **~ работите** ги подредувам работите; || — **се** *йовр.* се наредува, се подредува, се снабдува

подри́вам *н.* **подри́на** *с.* подрива, подрие, поткопува, поткопа

подри́вен *йрид.* подривен, што поткопува, субверзивен — **подривна дейност** подривна дејност

подри́пвам *н.* **подри́пна** *с.* подрипнува, подрипне

подри́твам *н.* **подри́тна** *с.* 1) потклоцнува, потклоцне, клоца; шутне, чалне (топка); 2) *фиг.* поттурнува, поттурне; омаловажува, омаловажи

подро́бен *йрид.* подробен, детален, опширен, исцрпен — **~ анализ** детална анализа

подро́бност *ж.* подробност, детален податок — **излишни подробности** непотребни детали

подруми́че *ср. бой.* (Anthemis) боливач, камилица

подру́свам *н.* **подру́сна** *с.* протресува, протресе, затресува, затресе

по́дръка́ *йрил.* подрака; при рака

подръ́чен *йрид.* прирачен — **подръчни материали** прирачни материјали

подря́звам *н.* **подре́жа** *с.* 1) подрезува (и подрежува), подреже, поткаструва, поткастри (овошка и сл.); 2) заострува, заостри, наострува, наостри

подсви́рвам *н.* **подсви́рна** *с.* потсвирнува, потсвирне

подсе́щам *н.* **подсе́тя** *с.* потсетува (и потсеќава), потсети

подсе́щане *ср.* потсетување (и потсеќавање)

подси́лвам *н.* **подси́ля** *с.* потсилува, потсили

подси́чам *н.* **подсека́** *с.* потсекува, потсече

подска́звам *н.* **подска́жа** *с.* поткажува, поткаже; шепнува, шепне

подсказва́ч *м.* поткажувач

подсла́ждам *н.* **подсла́дя** *с.* потсладува, потслади, засладува, заслади

подсло́н *м.* потслон, засолниште

подслоня́вам *н.* **подслоня́** *с.* (се) засолнува, (се) засолни

подслу́швам *н.* **подслу́шам** *с.* потслушнува, потслушне

подсми́вам се *н.* **подсме́я се** *с.* *йовр.* се потсмева, се потсмевне; се подбива, се подбие

подсмъ́рчам *н.* потшмркнува, потшмркне, плаче без глас, липа

подста́вка *ж.* пиедестал; подметка

подсто́рник *м.* потпалувач, поттикнувач

подстрека́тел *м.* поттикнувач, потпалувач

подстри́гвам *н.* **подстри́жа** *с.* потстрижува, потстриже; || — **се** *йовр.* се потстригува, се потстриже

по́дстъп *м.* пристап, приод

подсъ́ден *йриg.* 1) подложен на судско испитување; 2) што спаѓа во надлежност на некој суд

подсъди́м *йриg.* обвинет — **подсъдима скамейка** обвинителна клупа

подсъди́мият *м.* **подсъди́мата** *ж* обвинетиот, обвинетата — **разпит на подсъдимия** распит на обвинетиот

подсъзна́ние *ср.* потсвест — **в подсъзнанието** во потсвеста

подсъзна́телен *йриg.* потсвесен

по́дтик *м.* поттик, стимуланс

подти́кваm *н.* **подти́кна** *с.* поттикнува, поттикне, стимулира

подти́скам *н.* **подти́сна** *с.* 1) задушува, задуши — ~ **чувства** задушувам чувства; 2) потчинува, потчини, угнетува

подти́сник *м.* угнетувач, потисник

подтисни́чество *ср.* насилство, угнетување, тиранија

поду́вам се *н.* **поду́я се** *с.* *йовр.* се подува, се подуе, отекува, отече

поду́ване *ср.* подување, отечување

подутина́ *ж.* оток

поду́хвам *н.* **поду́хна** *с.* поддувнува, поддувне — **вятърът подухва** ветрот поддувнува

подуча́вам *н.* **поду́ча** *с.* наговорува, наговори, подбуцнива

поду́швам *н.* **поду́ша** *с.* надушува, надуши, подушува, подуши

подхва́щам *н.* **подхва́на** *с.* потфаќа, потфати; започнува, започне

подхвъ́рлям *н.* **подхвъ́рля** *с.* 1) потфрла, потфрли; 2) подметнува, подметне

подхлъ́звам се *н.* **подхлъ́зна се** *с.* *йовр.* се потслизнува, се подлизга, се потслизне

подхо́д *м.* пристап, потход, приод — **правилен ~ към въпроса** правилен потход кон прашањето — **марксистки ~** марксистички потход

подходя́щ *йриg.* соодветен, удобен, зготен — **в подходящия момент** во зготен момент

подхо́ждам[1] *н.* приоѓа, пристапува — **не подхожда правилно към въпроса** неправилно приоѓа кон прашањето

подхо́ждам[2] *н.* прилега, соодветствува — **това не му подхожда** тоа не му прилега

подхра́нвам *н.* **подхра́ня** *с.* 1) потхранува, потхрани; 2) *фиг.* поткрепува, поддржува

подценя́вам *н.* **подценя́** *с.* потценува, потцени

подчерта́вам *н.* **подчертáя** *с.* подвлекува, подвлече, потцртува, потцрта, нагласува, нагласи — ~, **че работата е твърде отговорна** подвлекувам дека работата е многу одговорна

подчертáн *прид.* подвлечен; нагласен; потцртан

подчинéн *прид.* потчинет, зависен, покорен — **подчинено изречение** зависна реченица

подчинéн *м.* потчинет (човек)

подчинéние *ср.* потчинетост, зависност, покорност

подчиня́вам *н.* **подчиня́** *с.* потчинува, потчини, покорува, покори; || — **се** *повр.* се потчинува, се потчини, се покорува, се покори

подши́вам *н.* **подши́я** *с.* 1) става (стави) постава; порабува, пораби; 2) прошива, прошие (книга)

под'ъвквам *н.* **под'ъвча** *с.* поцвакува, поцвака

пóдъл *прид.* подол, нечесен, лицемерен, лукав

подържá *с.* подржа, задржа (малку или извесно време)

подя́вка *ж.* помладата девојка во куќа, чија постара сестра не е омажена

подя́ждам *н.* **подя́м** *с.* 1) подјадува, подјаде (некого или нешто); 2) поткопува, урнува; 3) поткусува (некому нешто), оштетува

подя́лба *ж.* делба

поевтиня́вам *н.* **поевтинéя** *с.* поевтинува, поевтини

поединúчно *прид.* поединечно, едно по едно

поéзия *ж.* 1) стихотворба, уметничка литература; 2) поезија (како лит. род); 3) естетско доживување, поезија — **в тази картина има много** ~ во оваа слика има многу поезија

поéмам *н.* **поéма** *с.* 1) прифаќа, прифати — **поеми куфарите ми!** подземи ги куфериве!; 2) прима, прими; вдишува, вдиши — ~ **въздух** вдишувам (земам) воздух; 3) прима, прими задача (должност и сл.); 4) започнува (прима) работа; 5) тргнува, тргне — **поехме пътя край реката** тргнавме по патот покрај река

пóен *прид.* поен, што пее — **пойна птица** појна птица

поéт *м.* **поетéса** *ж.* поет, поетеса

поети́чен *прид.* поетски — ~ **език** поетски јазик

поети́чески *прид.* поетски — ~ **талант** поетски талент

поéтика *ж.* поетика

пожа́лвам *н.* **пожа́ля** *с.* 1) сожалува, сожали (некого); 2) пожали, малку жали

пожа́р *м.* пожар — **голям** ~ голем пожар

пожа́рен *прид.* пожарен — ~ **маркуч** пожарникарско црево (шмрк) — ~ **кран** хидрант — **пожарна команда** пожарна команда

пожарникáр *м.* пожарник (и пожарникар)

пожарникáрски *прид.* пожарникарски (и пожарнички)

пожарогаси́тел *м.* апарат за гасење пожар

пожела́вам *н.* **пожела́я** *ж.* пожелува, пожели — **пожелах му успешна работа** му пожелав успешна работа

пожела́ние *ср.* желба — **сърдечни пожелания за рож-**

дения ви ден ≃ срдечни желби за вашиот роден ден

поже́нвам се *н.* **поже́ня се** *с.* *йовр.* се преженува, се прежени

пожертвова́ние *ср.* доброволен прилог

пожертву́вам *с.* жртвува

пожи́знен *йрид.* доживотен — **пожизнена пенсия** доживотна пензија

пожълтя́вам[1] *н.* **пожълте́я** *с.* пожолтува, пожолти, станува жолт

пожълтя́вам[2] *н.* **пожълтя́** *с.* пожолтува, прави (нешто) жолто

пожъ́нвам *н.* **пожъ́на** *с.* пожнева (и пожнива), пожнее (и пожние)

позаба́вям се *н.* **позаба́вя се** *с.* *йовр.* се позабава, се позабави

позабавля́вам *с.* позанимава (некого); || — **се** *йовр.* се позанимава

позабогатя́вам *н.* **позабогате́я** *с.* се позафати (материјално), се позбогати

позабра́вям *н.* **позабра́вя** *с.* подзаборава, подзаборави, позаборава, позаборави

позавъ́ждам *н.* **позавъ́дя** *с.* подзапати (живина и сл.); **по** | **за** префиксот пред основниот глагол го означува неговото дејство, само во намален обем (**позакъснея** — задоцни малку, подзадоцни; **позакашлям се** се подзакашла, **позасрамя се** се подзасрами; **позатегна** малку подзатегна итн)

позволе́н *йрид.* дозволен — **позволени средства** дозволени средства

позволе́ние *ср.* дозвола, одобрение, согласност — **с ваше** ~ со ваша дозвола (ност)

позволи́телно *ср. разг.* писмена дозвола (одобрение, согласност) — **имам** ~ **да нося оръжие** имам дозвола да носам оружје

позволя́вам *н.* **позволя́** *с.* дозволува, дозволи, одобрува, одобри — **няма да позволя да се подиграват с мен** нема да дозволам се подбиваат со мене; || — **си** *йовр.* си дозволува, си дозволи

позвъня́ *с.* позвони, засвони

по́здрав *м.* поздрав — **приемете сърдечни поздрави** примете срдечни поздрави

поздрави́телен *йрид.* поздравен — **поздравителна телеграма** поздравна телеграма, телеграма-честитка — **поздравително слово** поздравен говор

поздравле́ние *ср.* честитка, поздрав со честитка — **приемете поздравления** примете честитања; ви честитаме

поздравя́вам *н.* **поздравя́** *с.* 1) поздравува, поздрави; 2) честита — ~ **Ви с рождения ден** Ви го честитам родениот ден

позе́млен *йрид.* аграрен — **поземлена реформа** аграрна реформа

по́зив *м.* 1) повик, проглас, апел; 2) леток, плаката

позити́вен *йрид.* 1) позитивен, — **позитивни науки** позитивни науки; 2) позитивен — ~ **отговор** позитивен одговор

позитиви́зъм *м. филоз.* позитивизам

позицио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* позиционен, -на, -но

пози́ция *ж.* 1) *вој.* позиција, положај — **огнева** ~ огнена ли-

ния; 2) став, сфаќањс — **идейни позиции** идејни ставови

позла́та *ж.* позлата (тенок слој од злато со кој се позлатува површината на некој предмет)

позлатя́вам *н.* **позлатя́** *с.* 1) позлатува, позлати; 2) *фиг.* прави да изгледа како злато; 3) плаќа, плати, позлати — **всичко това народът ще позлати** сето тоа народот ќе го позлати

позна́вам[1] *н.* 1) познава, е запознат, знае — ~ **много такива хора** познавам многу такви луѓе — ~ **тези машини** ги познавам овие машини — **познавате ли добре въпроса?** дали добро го знаете прашањето?; 2) познава (некого) — **познавах добре баща му** добро го познавав татко му; || — **се** *йовр.* се познава — **ние се познаваме** ние се познавме; ◻ **денят се познава от сутринта** по утрото денот се познава

позна́вам[2] *н.* **позна́я** *с.* 1) сознава, сознае; научува, научи; разбира, разбра — **тук познах много нови работи** тука научив многу нови работи; 2) препознава, препознае — **в навалицата никой не ще ме познае** во турканицата никој нема да ме препознае — **конят познава неопитния ездач** коњот го познава неискусниот јавач; || — **се** *йовр.* се познава, се гледа — **петното не се познава** дамката не се познава (не се гледа)

познава́телен *йрид.* сознаен, спознаен

познава́ч *м.* познавач, стручњак — **той е ~ на тази литература** тој е познавач на оваа литература

позна́йник *м.* **позна́йница** *ж.* познајник, познајница

позна́ние *ср.* 1) познание, спознание — **теория на познанието** теорија на спознанието; гносеологија; 2) знаење, ерудиција — **човек с обширни познания** човек со широки знаења

позна́нство *ср.* познанство

позна́т[1] *йрид.* познат; прочуен — **познати места** познати места — ~ **писател** прочуен писател

позна́т[2] *м.* **позна́та** *ж.* познајник, познајница, познат, позната

позова́вам се *н.* **позова́ се** *с.* *йовр.* се повикува, се повика, се потпира, се потпре, цитира — ~ **се на неофициалните сведения** се повикувам на неофицијалните податоци

позо́р *м.* срам — **това е ~ за всички ни** тоа е срам за сите нас

позо́рен *йрид.* срамен, нечесен, што носи срам

позоря́ *н.* осрамотува, срамоти — **той позори семейството си** тој го осрамотува (срамоти) своето семејство

позьо́р *м.* позер

позя́пам *с.* позјапа

поизбе́лвам *н.* **поизбе́ля** *с.* подизбелува, подизбели (нешто)

поизбледне́я *с.* поизбледнее (и поизбледи)

поизгладня́вам *н.* **поизгладне́я** *с.* поизгладнува, поизгладни

поизка́чвам се *н.* **поизка́ча се** *с.* *йовр.* се подискачува, се подискачи

поизлъжа *с*. поизлаже, излаже малку
пойменен, -енна, -енно *ūрид*. поименичен, поименична, поименично
пойсквам *н*. **пойскам** *с*. побарува, побара — **поисках обяснение** побарав објаснение
пóказ *м*. показ, демонстрирање
показáлец *м*. 1) показалец; 2) регистар, индикатор
показáние *ср*. *ūрав*. сведочење, доказен материјал
показáтел *м*. показател, индекс
показáтелен *ūрид*. карактеристичен, типичен, индикативен, показателен (ретко)
покáзвам *н*. **покáжа** *с*. покажува, покаже — **термометърът показва 20 градуса под нулата** термометарот покажува 20 степени под нулата — ~ **паспорта си** го покажувам мојот паспорт; || — **се** *ūовр*. се покажува, се покаже, се истакнува, се истакне, се појавува, се појави
пóказен *ūрид*. примерен, угледен — ~ **урок** угледно предавање
покáйвам се *н*. **покáя се** *с*. *ūовр*. се покајува, се покае
покáна *ж*. покана — ~ **за телефонен разговор** покана за телефонски разговор — **вход с покани** влез со покани
покáнвам *н*. **покáня** *с*. поканува, покани; повикува, повика; предлага, предложи — ~ **гости** поканувам гости
покатéрвам се *н*. **покатéря се** *с*. *ūовр*. се искачува, се искачи, се (из)јази
покáчвам *н*. **покáча** *с*. 1) покачува, покачи; 2) зголемува, зголеми (цени и сл.)
покáчване *ср*. покачување; зголемување
покаяние *ср*. покајание, каење
покварям *н*. **покваря** *с*. (се) расипува (во морална смисла), (се) расипа
покисвам *н*. **покисна** *с*. накиснува, накисне
покихвам *н*. **покихна** *с*. поткивнува, поткивне
покланям се *н*. **поклоня се** *с*. *ūовр*. се поклонува, се поклони
поклащам *н*. **поклатя** *с*. 1) кима, кимне — ~ **глава** кима со глава; 2) размрдува, размрда, разнишува, разниша
поклóн *м*. поклон (веднење на главата), поздрав
поклонéние *ср*. поклонение
поклóнник *м*. поклоник; аџија
поклюкарствýвам *с*. малку озборува
покóен *ūрид*. покоен — **покойният ми чичо** покојниот ми чичко
покóй *м*. 1) покој, мир, спокојство; 2) мирување
покóйник *м*. покојник
поколебáвам се *н*. **поколебáя се** *с*. *ūовр*. се поколебува, се поколеба
поколéние *ср*. поколение, генерација — **днешното** ~ денешното поколение — **подрастващо** ~ младата генерација — **от** ~ **на** ~ од поколение на поколение
покомандýвам *с*. покомандува
покопáвам *н*. **покопáя** *с*. покопува, покопа
покóрен *ūрид*. покорен, кроток, мирен
покорúтел *м*. завојувач, окупатор, покорител (ретко)

покоря́вам *н*. **покоря́** *с*. покорува, покори

покосе́н *прид*. покосен

покося́вам *н*. **покося́** *с*. 1) покосува, покоси; 2) искоси; 3) *фиг*. уништува, уништи, покоси (луѓе) — **картечницата покоси много войници** митралезот покоси многу војници

покра́й *пред*. покрај, близу, крај — **вървяхме бавно ~ реката** врвевме бавно покрај река — **~ другото посетихме и музея** покрај другото го посетивме и музејот — **пътят минава ~ морето** патот минува покрај море

покрайнина́ *ж*. покраина, погранична област

по́крив *м*. покрив; *фиг*. куќа, дом — **на покрива** на покривот — **оставам без ~** останувам без покрив (без куќа)

покрива́ло *ср*. покривка; шаторско крило, цирада — **~ за креват** покривка за кревет — **брезентово ~** цирада

покри́вам *н*. **покри́я** *с*. покрива, покрие — **~ къща** покривам куќа; клавам покрив; ▱ **покриха разходите** ги покрија расходите — **~ норма** исполнувам норма (спортска и сл.)

покри́вен *прид*. покривен, што служи за покривање

покри́вка *ж*. покривка, чаршав (за маса) — **снежна ~** снежна покривка

покри́тие *ср*. *фин*. покритие — **чек без ~** чек без покритие — **златно ~** златно покритие

покритику́вам *с*. покритикува

покрови́тел *м*. покровител, заштитник

покровите́лство *ср*. покровителство

покру́са *ж*. душевен потрес, депресија

покру́сен *прид*. разочаран, духовно скршен, упропастен

покръ́ствам *н*. **покръ́стя** *с*. покрстува, покрсти

покръ́стване *ср*. примање христијанство, покрстување

покупа́тел *м*. купувач, потрошувач

покупа́телен *прид*. куповен — **покупателна мощ** куповна моќ

поку́пка *ж*. купувачка, купување — **отивам по покупки** одам да купувам

покуше́ние *ср*. обид за убиство, атентат — **~ срещу императора** атентат на императорот

покърте́н *прид*. длабоко трогнат, потресен

покърти́телен *прид*. потресен, возбудлив

поќъщина *ж*. покуќнина

пол *м*. (*мн*. **по́лове**) пол — **мъжки | женски ~** машки | женски пол — **лица от двата пола** лица од двата пола — **нежният ~** нежниот пол

пола́ *ж*. 1) здолниште, пола — **плисирана ~** плисирана пола; 2) падина, пола — **в полите на Витоша** во полите на Витоша

пола́гам се *н*. *повр*. припаѓа, има право на — **това му се полага** тоа му припаѓа — **на всеки се полагат по сто лева** секому му припаѓаат по сто лева

пола́гам *н*. **поло́жа** *с*. 1) полага, положи, става, клава — **~ основен камък** ставам основен камен; 2) полага, положи — **положиха много венци на**

гроба му положија многу венци на неговиот гроб; 3) вложува, вложи, се грижи — ~ **усилия** вложувам усилби — ~ **изпит** полагам испит — ~ **грижи за децата си** се грижам за моите деца

полѐ *ср.* (*мн.* **полѐта**) поле, рамнина — **Софийското** ~ Софиско поле — **магнитно** ~ магнетско поле; 2) фон, заднина — **златен лъв на червено** ~ златен лав на црвен фон; 3) маргина, белина на страницата

полевъ́д *м.* стручњак за полјоделство

полевъ́дство *ср.* полјоделство

полега́т *йрид.* положит, наклонет

полѐдица *ж.* поледица — **навън е ужасна** ~ надвор е страшна поледица

полезащи́тен *йрид.* што го штити полето од ветрови

полѐзен *йрид.* корисен, полезен — **полезни животни** корисни животни — ~ **товар** корисен товар — ~ **човек** корисен човек

полѐзност *ж.* корисност, полезност

полѐка *йрил.* полека, бавно — **натисни полека дръжката!** притисни ја полека дршката— — **по-** ~ пополека — **полека-лека** полека-лека (и лека-полека)

полѐкичка *йрил.* полека, многу полека

полеми́ст *м.* **полеми́стка** *ж.* полемичар (и полемист)

полеми́чен *йрид.* полемички (и полемичен) — **полемична статия** полемичка статија

полѐпва *н.* **полѐпне** *с.* (се) исполепува, (се) исполепи

полесражѐние *ср.* бојно поле, фронт

по́лет *м.* 1) полет, лет, летање — **пробен** ~ пробен лет — **бръснещ** ~ бришечки лет; 2) *фиг.* полет, елан

полетя́вам *н.* **полетя́** *с.* полетува, полета; летнува, летне

по́лза *ж.* корист, полза, добро, интерес — **каква** ~ **от това?** каква корист од тоа? — **за обща** ~ за општо добро — **говоря в негова** ~ зборувам во негова полза, корист — **няма** ~ нема корист

ползотво́рен *йрид.* корисен — **ползотворна дейност** корисна дејност

ползу́вам *н.* **по́лзвам** *с.* користи, ползува — **това не ползува никого** тоа никому не му користи—**това много ни ползува в нашата работа** тоа многу ни користи во нашата работа; || — **се** *йовр.* се користи, се служи, ужива (доверба и сл.) — **ползувам се от руски език** се служам со рускиот јазик — **ползувам се с уважение** уживам почит — **ползувам се от своите права** ги користам своите права — **авторът се е ползувал от много източници** авторот искористил многу извори — **ползувам се от случая** го користам случајот — **ползувам се с благоволението на някого** уживам нечија благонаклонетост

ползу́ване *ср.* користење, ползување, употреба — **само за служебно** ~ само за службена

употреба — **право на** ~ право на користење

поливáлка *ж.* канта за полевање, прскалка

полйвам *н.* **полéя** *с.* полева, полее; *фиг.* полева (со пијалок), натопува, натопи, наквасува, накваси (со пијалок) — ~ **саксиите** ги полевам саксиите — **кога ще полеем повишението ти?** кога ќе го натопиме твоето зголемување на платата?

поливáч *м.* работник што полева

поливáчка *ж.* 1) канта за полевање; 2) машина за полевање

полйвен *прид.* што се однесува на полевање, што се полева, наводнува — **поливни площи** површини што се полеваат — **поливни съоръжения** уреди за наводнување (полевање)

полиглóт *м.* полиглот

полигóн *м.* полигон; касарнски круг

полиграфйчен *прид.* графички, печатарски — ~ **комбинат** графички завод; печатница

поликлйника *ж.* поликлиника

полинявам *н.* **полинéя** *с.* 1) ослабува, ослаби; (о)вене; 2) се митари, менува (влакна, пердуви и сл.)

пóлип *м.* 1) *зоол.* полип; 2) *мед.* полип

полйрам *н.* полира, дава сјај со триење

полировáч *м.* работник што полира

полирóвка *ж.* полирање

полйтам *н.* **полетя́** *с.* полетува, полета, летнува, летне

полйтбюро *ср.* политбиро, политичко биро, извршен одбор, извршен комитет

полйтемигрáнт *м.* политички емигрант

политéхника *ж.* политехника, висока техничка школа

политехнйчески *прид.* политехнички — **политехническо образование** политехничко образование; општотехничко образование

полйтзатвóрник *м.* политички затвореник

политйк *м.* политичар, државник; *фиг.* тактичен човек, дипломат

политйка *ж.* политика — **външна | вътрешна** ~ надворешна | внатрешна политика — ~ **на ненамеса** политика на немешање — **миролюбива** ~ мирољубива политика — ~ **на мирно съвместно съществуване** политика на мирољубива коегзистенција — ~ **от позиция на силата** политика од позицијата на сила — ~ **на изчакване** политика на исчекување; ◻ **бистря** ~ бистрам политика

политикáн *м.* *пејор.* политикант

политйчен *прид.* политичен, дипломатски, тактичен, снаодлив

политйчески *прид.* политички — ~ **живот** политички живот — **политическа икономия** политичка економија — **по** ~ **съображения** од политички причини — **политическа организация** политичка организација

полйтотдел *м.* политички отсек, политички оддел

политкомисáр *м.* политички комесар

поли́ца *ж.* полица — **~ за книги** полица за книги
по́лица *ж.* меница — **подписвам ~** потпишувам меница
полица́й *м.* полицаец (и полицај)
полице́йски *ӣрид.* полициски — **~ участък** полициска станица — **~ час** полициски час
полнце́йщина *ж.* полицајштина, жандармски режим
поли́ция *ж.* полиција — **криминална ~** криминалистичка полиција
поли́чба *ж.* знамение; исклучителна природна појава; пророштво
полк *м.* полк — **пехотен ~** пешадиски полк — **командир на полка** командант на полк — **кавалерийски ~** коњички полк
полкови́ *ӣрид.* полковски — **полкова канцелария** полковска канцеларија
полко́вник *м.* полковник — **~ от авиацията** воздухопловен полковник
полко́внически, пллко́внишки *ӣрид.* полковнички
полково́дец *м.* војсководец, полководец
по́лов *ӣрид.* полов, сексуален — **полови органи** полови органи — **полово сношение** полов однос — **полово влечение** сексуален нагон
полови́н *ӣрид. нейр.* пол — **~ килограм** пол кило — **на ~ път** на пол пат — **след ~ година** по пол година
полови́на *ж.* половина — **през първата ~ на месеца** во првата половина од месецот — **разделям на две половини** делам на две половини; ◊ **моята нежна ~** мојата нежна половина (= мојата жена)
полови́нки *мн. разг.* плитки чевли
половинча́т *ӣрид.* непотполн, површен, половичен, привремен, делумен, компромисен — **половинчати знания** половични знаења — **половинчато решение на въпроса** делумно (половично) решение на прашањето
по́лог *м* полог
положе́ние *ср.* 1) положба, став, поза — **уседнало ~** седечки став; 2) положба, место — **географско ~** географска положба; 3) состојба, ситуација — **трудно ~** тешка состојба — **семейно ~** семејна состојба **неловко | неудобно ~** незгодна ситуација — **международно ~** меѓународна ситуација — **военно ~** воена состојба — **жена ми е в ~** жената ми е бремена (во положение); ◊ **влизам ти в положението** ≃ ти влегувам во положбата, те разбирам — **в ~ съм да ти помогна** сум во состојба да ти помогнам
положи́телен *ӣрид.* 1) позитивен — **~ отговор** позитивен одговор — **положителни резултати** позитивни резултати — **положително влияние** позитивно влијание; 2) сигурен, документиран, точен — **положителни сведения** сигурни податоци — **положително доказателство** сигурен доказ; 3) *маӣ. физ.* позитивен
по́лски *ӣрид.* (според **поле**) полски — **полска мишка** полски глушец

по́лски *прид.* (според **Полша**) полски — **полски език** полски јазик
полуви́сш *прид.* виш — **полувисше образование** више образование
полувисши́ст *м.* **полувисши́стка** *ж.* вишист, вишистка
полувре́ме *ср. сп.* полувреме
полугла́с *м.* полуглас, полувокал
полуго́дие *ср.* полугодие; семестар
полугоди́шен *прид.* полугодишен
полуго́л *прид.* полугол
полугра́жданин *м.* полуграѓанин
полуграмо́тен *прид.* полуписмен, недоволно писмен
полу́да *ж.* лудост, делириjум
полуде́н *м.* полден — **трудов** ~ половина трудоден
полуди́в *прид.* полудив
полуета́ж *м.* меѓукат
полужи́в *прид.* полужив
полузабра́вен *прид.* полузаборавен
полузакри́т *прид.* полузатворен, подотворен
полузащи́тник *м. сп.* халф
полуинтелиге́нтен *прид.* полуинтелигентен, полуобразован
полукръ́г *м.* полукруг
полукулту́ра *ж.* слаба (недоволна) култура
полукулту́рен *прид.* полукултурен
полукълбо́ *ср.* хемисфера — **северно** ~ северна хемисфера
полулега́лен *прид.* полулегален
полуме́сец *м.* полумесец
полуме́сечен *прид.* полумесечен, двонеделен
полумра́к *м.* полумрак
полумъ́ртав *прид.* полумртов; ни жив ни мртов
полумя́рка *ж.* полумера, нерадикална мера, привремена мера
полуно́щ *ж.* полноќ — **градският часовник удари** ~ градскиот часовник означи полноќ
полуобрабо́тен *прид.* полуфинален (производ и сл.), необработен до крај
полуобразо́ван *прид.* полуобразован
полуосвете́н *прид.* полуосветлен, недоволно осветлен
полуо́стров *м.* полуостров — **Балкански** ~ Балкански Полуостров
полуофициа́лен *прид.* полуофициjален
полупия́н *прид.* полупиjан, мамурлиjа
полусерио́зен *прид.* недоволно сериозен
полусфе́ра *ж.* хемисфера
полусъ́н *м.* полусон
полусъ́нен, -съ́нна, -съ́нно *прид.* сонлив, дремлив
полуся́нка *ж.* полусенка, ретка сенка, слаба сенка
полуто́н *м.* полутон; нијанса
полуфина́л *м.* полуфинале — **полуфинални състезания** полуфинални натпревари
получа́вам *н.* **полу́ча** *с.* 1) добива, добие — **той получи колет** тоj доби пакет — **тя получава много писма** таа добива многу писма — **получихме каквото искахме** добивме што сакавме — ~ **удовлетворение** добивам сатисфакциjа; 2) прима, прими — **получихте ли заплата?** дали примивте плата? — **получих-**

ме заповед примивме заповед; || — **се** *йовр.* се добива, пристига, пристигне — **получи се отговор** се доби одговор — **получиха се добри резултати** се постигнаа добри резултати

получа́тел *м.* **получа́телка** *ж.* примач, примател (ретко)

полушу́бка *ж.* кратка бунда, микадо

полъ́гвам *н.* **полъ́жа** *с.* подлажува, подлаже; || — **се** *йовр.* се подлажува, се измамува, наседнува, наседне

по́лъх *м.* дувкање, ветре

полюбо́вно *йрил.* пријателски, без кавга, мирно

полюбопитству́вам *с.* покаже љубопитство, се заинтересира

по́люс *м.* пол — **Северен** ~ Северен Пол — **два полюса** *фиг.* две крајности, два пола

поля́гам *н.* **поле́гна** *с.* 1) подлегнува, подлегне; 2) полегнува, полегне (жито и сл.)

поля́к *м.* **полякиня** *ж.* Полјак, Полка (и Полјачка)

поля́на *ж.* полјана, ледина

поля́рен *йрид.* поларен — **полярна област** поларна област — **полярно сияние** поларна светлина

поляриза́ция *ж.* поларизација

помага́ло *ср.* помошен учебник, прирачник, наставно средство, помагало

пома́гам *н.* **помо́гна** *с.* помага, помогне — **не помагат ни молби, ни сълзи** не помагаат ни молби, ни солзи — ~ **на бабата да стане** ѝ помагам на бабата да стане — **това лекарство не помага** овој лек не помага; ☐ **помага бог!** помози бог!

помага́ч *м.* **помага́чка** *ж.* помагач, помагачка; *йрав.* соучесник

пома́да *ж.* помада

помайта́пя се *с.* *йовр.* се пошегува, се помајтапи

пома́к *м.* **помаки́ня** *с.* Бугарин (Бугарка) од муслиманска вера, (кај нас: помак и торбеш)

пома́шки *йрид.* што им припаѓа на помаците, помашки — **помашка носия** помашка носија

помежду́ *йред.* и *йрил.* помеѓу, меѓу — ~ **си** меѓу себе — **ти седни** ~ **тях** ти седни помеѓу нив — **ела** ~ **два и три** дојди помеѓу два и три

по́мен *м.* 1) помен, парастос; комеморација; 2) трага; спомен

помену́вам *н.* **поме́на** *с.* споменува, спомене; поменува, помене; евоцира спомени

поме́ствам *н.* **поме́стя** *с.* 1) поместува, помести, преместува, премести — **щом ти е студено, помести стола към печката** штом ти е студено помести го столот до печката; 2) објавува, објави, отпечати (во весник, списание) — **ще поместим стихотворението в следващия брой** стохитворбата ќе ја објавиме во идниот број; || — **се** *йовр.* се наоѓа — **дирекцията се помещава в долния етаж** дирекцијата се наоѓа на долниот кат

помеще́ние *ср.* соба, зграда, просторија — **добри помещения** добри простории — **жилищно** ~ станбена зграда (просторија)

помечта́вам *н.* **помечта́я** *с.* пофантазира, помечтае

поми́йник *м.* јама за помија

поми́лвам *н. с.* помилува, простува (прости) казна

помину́вам *н.* **поми́на** *с.* 1) наминува, намине, поминува, помине — **утре може да помина към вас** утре можеби ќе наминам кај вас; 2) поминува, помине, проживее — **добре поминувахме, докато беше жива старата** добро поминувавме дури беше жива старата; ☐ **помина ми** ми помина (болест), оздравев; ‖ — **се** *повр.* заработува, се прехранува; ☐ **помина се** умре

поми́нък *м.* помин, поминок, живеење, начин на живот; стопанисување; издржување; заработка — **какъв е поминъкът на тези хора?** каков е поминокот на овие луѓе?

помире́ние *ср.* помирување, помирение (ретко)

помири́тел *м.* помирител (и помирувач)

помири́телен *прид.* помирлив, помирителен (ретко) — ~ **съд** мировен суд (совет)

помиру́вам *с.* помирува, мирува извесно време

помиря́вам *н.* **помиря́** *с.* помирува, помири; смирува, смири; ‖ — **се** *повр.* се помирува, се помири (со некого или со нешто)

помиря́ване *ср.* помирување, мирење

поми́слям *н.* **поми́сля** *с.* 1) помислува, помисли; 2) размислува, размисли

по́мисъл *м.* помисла, мисла; намера, желба

поми́там *н.* **помета́** *с.* 1) изметува, (из)мете, помете; 2) *фиг.* (з)брише, (у)ништи

поми́я *ж.* помија

по́мня *н.* памти, помни, се сеќава — **той дълго ще помни това** тој долго ќе го памти тоа — **помниш ли детските години?** ги помниш ли детските години?

помо́лвам *н.* **помо́ля** *с.* (се) помолува, (се) помоли, замолува, замоли

по́мощ *ж.* помош — **първа** ~ прва помош — **без чужда** ~ без туѓа помош — ~ **не идва** помош не доаѓа — **с помоща на** со помошта на

по́мощен *прид.* помошен — ~ **персонал** помошен персонал

помо́щник *м.* **помо́щница** *ж.* помошник, помошничка

по́мпа *ж.* пумпа — **пожарна** ~ противпожарна пумпа — **ръчна** ~ рачна пумпа — **велосипедна** ~ пумпа за велосипед ~ **мембранна** ~ мембранска пумпа

по́мпам *н.* пумпа

помрача́вам *н.* **помрача́** *с.* помрачува, помрачи; затемнува, затемни

помраче́ние *ср.* помрачување (ретко: помрачение); затемнување

помръ́двам *н.* **помръ́дна** *с.* (по)мрднува, (по)мрдне; ☐ **не си** ~ **пръста** не мрднувам ни со прстот

помъдру́вам *н.* помудрува, малку мудрува (филозофира)

помълча́вам *н.* **помълча́** *с.* помолчува, помолчи

помъ́тен *прид.* поматен; матен; мрачен

помъ́ча *с.* помачи, мачи малку (некого)

помя́там *н.* **поме́тна** *с.* пометнува, пометне, абортира

помятане *ср.* пометнување, абортус

понабавя *с.* набави малку работи, приготви

понабивам *н.* **понабия** *с.* 1) (ис)тепа малку; 2) истепува; заковува (закове) добро

понаблягам *н.* **понаблегна** *с.* попритиснува, попритисне

понаваждам *н.* **понавадя** *с.* понавадува, понавади

понавеждам *н.* **понаведа** *с.* подиаведнува, подиаведне, понаведува, понаведе

понавестявам *н.* **понавестя** *с.* подидува, подиде, навратува, навраќа, наврати понекогаш (или повремено) — **понавестявайте ни да не се забравим!** подидувајте за да не се заборавиме!

понавлизам *н.* **понавляза** *с.* понавлегува, понавлезе

понавредявам *н.* **понавредя** *с.* наштетува, наштети малку

понавъртам се *н.* **понавъртя се** *с.* *йовр.* понавраќа, понаврати; се наоѓа (се најде) околу некого или нешто, е близу

понагазвам *н.* **понагазя** *с.* загазува, загази донекаде; зацапува, зацапа донекаде (малку)

понагиздвам *н.* **понагиздя** *с.* подотерува, подотера малку

понаглеждам, понагледвам *н.* понагледува, понагледа — **понаглеждай огъня да не загасне** понагледувај го огнот да не угасне

понагостя *с.* понагости, поднагости

понадебелея *с.* понадебелува, понадебелее, понадебели, се здебелува, се здебели

понадниквам *н.* **понадникна** *с.* понаѕира, понаѕре, подѕирнува, подѕирка, подѕирне

поназубрям *н.* **поназубря** *с.* поднабубува, поднабуба (лекција)

понаклеветявам *н.* **понаклеветя** *с.* наклеветува, наклевети малку

понакупвам *н.* **понакупя** *с.* накупува, накупи малку

понакърмям *н.* **понакърмя** *с.* понадојува, понадои, надојува, надои малку

поналежа **се** *с.* *йовр.* се належа малку, полежа малку

понамествам *н.* **понаместя** *с.* поднаместува, поднамести

понамигвам *н.* **понамигна** *с.* поднамигнува, поднамигне

понамокрям *н.* **понамокря** *с.* наводенува, наводени малку; навлажува, навлажи

понамръщвам се *н.* **понамръщя се** *с.* *йовр.* се поднамуртува, се поднамурти

понаострям *н.* **понаостря** *с.* поднаострува, поднаостри; ‖ — **се** *йовр.* се поднаострува, се поднаостри

понападам *н.* **понападна** *с.* поднапаѓа, поднападне малку — **на събранието ни понападнаха за някои грешки** на состанокот малку нè поднападнаа за некои грешки

понапакостявам *н.* **понапакостя** *с.* понапакостува, понапакости

понапечелвам *н.* **понапечеля** *с.* спечалува, спечали

понапивам се *н.* **понапия се** *с.* *йовр.* се поднапива, се поднапие

понаписвам *н.* **понапиша** *с.* поднапишува, поднапише (по

нешто) — **понаписва годишно по някоя статийка** годишно поднапишува по некоја статијка

понаплатя́ се *с. повр.* се подраздолжи

понапра́вям *н.* **понапра́вя** *с.* поднаправа, поднаправи,

понаприка́звам се *с. повр.* се понаприкажа

понапъ́лвам *н.* **понапъ́лня** *с.* поднаполнува, поднаполни — **понапълнихме съдовете и поехме назад** ги поднаполнивме садовите и тргнавме назад

понапълня́вам *н.* **понапълне́я** *с.* се поправува, се поправи, (здравствено); понадебелува, понадебелее, понадебели

понапъ́хам *с.* поднапика

понара́двам се *с. повр.* се понарадува

понаредя́ *с.* понареди

понасапуни́свам *н.* **понасапуни́сам** *с.* поднамачкува, поднамачка со сапун

понася́вам *н.* **понасе́я** *с.* понасева, понасее

понаси́щам се *н.* **понаси́тя се** *с повр.* се понаситува, се понасити

понасо́лвам *н.* **понасо́ля** *с.* понасолува, понасоли

понасти́вам *н.* **понасти́на** *с.* поднастинува, поднастине

понастоя́щем *прил.* сега, во овој моменат

понасъ́скам *н.* **понасъ́скам** *с.* понасаскува, понасаска

пона́ся ми *н.* **поне́се ми** *с.* ми се допаѓа, ми одговара

пона́сям *н.* **понеса́** *с.* 1) понесува, понесе — **реката понесе счупените дървета** реката ги понесе искршените дрвја; 2) носи со себе, понесе (ретко) — **защо си понесъл толкова багаж?** зошто си понесол толку багаж?; 3) поднесува, поднесе, трпи — **не мога да ~ това безредие** не можам да го поднесам тоа безредие — **~ унижения** поднесувам понижувања; 4) презема, преземе на себе, понесе — **~ разноските** ги преземам трошоците

понатова́рвам *н.* **понатова́ря** *с.* понатоварува, понатовари

понатро́швам *н.* **понатро́ша** *с.* понатроши

понатъ́кмям *н.* **понатъ́кмя** *с.* понатокмува, понатокми

понатя́квам *н.* **понатя́кна** *с.* потсетува, потсети, алудира малку

понауча́вам *н.* **понау́ча** *с.* поднаучува, поднаучи

понахо́квам *н.* **понахо́кам** *с.* подискарува, подискара

понахра́нвам се *н.* **понахра́ня се** *с. повр.* се поднахранува, се поднахрани

поне́ *прил.* барем — **дай ми ~ пет лева** дај ми барем пет лева — **да пийнем ~ водица** да се напиеме барем водичка

понеде́лник *м.* понеделник — **в ~ ще дойда** ќе дојдам в понеделник

поне́же *сврз.* дека, оти, зашто, бидејќи, затоа што — **~ сме приятели, не можах да му откажа** бидејќи сме пријатели, не можев да му откажам

поне́мчвам *н.* **поне́мча** *с.* погерманчува, погерманчи

поне́чвам *н.* **поне́ча** *с. нар.* помислува, помисли; се наканува се накани; наумува, науми,

има намера — **понечих да кажа нещо** наумив нешто да кажам — **бабата понечи да стане, но се сепна** бабата се накани да стане, но се сепна (се штрекна)

пониж́а *с.* пониже, ниже кусо време — **съседите дойдоха да понижат тютюн** соседите дојдоа да понижат тутун

понижа́вам *н.* **понижа́** *с.* поснижува, поснижи, поснизува, поснизи — ~ **глас** поснижувам глас — ~ **цени** поснижувам цени

пониже́ние *ср.* 1) понижение, навредување на достоинството; 2) снижување, паѓање — ~ **на цените** снижување на цените — ~ **на температурата** паѓање на температурата

понизя́вам *н.* **понизя́** *с.* *в.* **понижа́вам**

пони́ква *н.* **пони́кне** *с.* поникнува, поникне, изникнува, изникне

поноси́м *йрид.* поднослив

понощу́вам *с.* ноноќува некоја ноќ, преноќева некоја ноќ

понра́вям се *н.* **понра́вя се** *с.* *йовр.* се допаѓа, се допадне

понто́нен *йрид.* понтонски — ~ **мост** понтонски мост

поня́вга *йрил.* *йоей.* понекогаш (*в.* **поня́кога**)

поня́тен *йрид.* познат, разбирлив, поимлив — **по понятни причини** од познати (разбирливи) причини

поня́тие *ср.* поим, претстава, сфаќање — **философски понятия** филозофски поими — **няма** ~ нема поим — **човек с остарели понятия** човек со застарени сфаќања

пообеща́вам *н.* **пообеща́я** *с.* исповетува, исповети

пооби́ждам се *н.* **пооби́дя се** *с.* *йовр.* (се) понавредува, (се) понавреди

пообли́чам се *н.* **пооблека́ се** *с.* *йовр.* (се) пооблекува, (се) пооблече

пообр́ъсвам се *н.* **пообр́ъсна се** *с.* *йовр.* (се) подизбричува, (се) подизбричи

поовехте́е *с.* поизветви

поограничáвам се *н.* **поограничá се** *с.* *йовр.* се поограничува, се поограничи, ги поднамали своите трошоци

поодра́сквам *н.* **поодра́скам** *с.* поиздраскува, поиздраска, драсне малку

поожадне́я *с.* поожедни

пооздравя́вам *н.* **пооздраве́я** *с.* пооздравува, поздрави

пооќърпвам *н.* **пооќърпя** *с.* поискрпува, поискрпи

пооме́квам *н.* **пооме́кна** *с.* подомекнува, подомекне

поопле́вям *н.* **поопле́вя** *с.* поплеви малку (овде-онде)

поора́вам *н.* **поора́** *с.* поорува, поора

поосла́бвам *н.* **поосла́бна** *с.* поослабува, поослаби

поосла́бям *н.* **поослабя́** *с.* поотпушта, поотпушти, поолабавува, поолабави

поотва́рям *н.* **поотво́ря** *с.* подотвора, подотвори

поотв́ързвам *н.* **поотв́ържа** *с.* поодврзува, поодврзе

поотде́лно *йрил.* поодделно, поединачно, засебно

поотка́звам *н.* **поотка́жа** *с.* откажува, откаже (не сосем)

поотклю́чвам *н.* **поотклю́ча** *с.* подотклучува, подотклучи

поотмъщáвам си *н.* **поотмъстя́ си** *с. йовр.* се поодмаздува, се поодмазди

поотпи́вам *н.* **поотпи́я** *с.* подотпива, подотпие

поотчу́пвам *н.* **поотчу́пя** *с.* поокршува, поокрши

поохлáждам *н.* **поохлáдя** *с.* поладува, пооладн

поп *м. пар.* поп, свештеник; поп (карта)

попáдам *н.* **попáдна** *с.* 1) попаднува, попаѓа, попадне — **~ в затвора** попаѓам в затвор — **~ в засада** попаѓам во заседа; 2) погодува, погоди (цел) — **стрелата попадна точно в целта** стрелата точно ја погоди целта

попадéние *ср.* погодок

попади́я *ж.* попадија, попаѓа

попазаря́вам се *н.* **попазаря́ се** *с.* се попазарува, се попазари

попáра *ж.* попара

попáрвам *м.* **попáря** *с.* попарува, попари

попекá се *с. йовр.* се попече; се посонча

попи́вам *н.* **попи́я** *с.* попива, попие, впива, впие — **песъчливата почва лесно попива дъждовната вода** песокливата земја лесно ја впива дождовницата

попивáтелна, попивáтелна харти́я *ж.* попивна хартија

попи́вка *ж.* попивач (и попивка)

попи́йвам *н.* **попи́йна** *с.* потпива, потпивне

попи́пвам[1] *н.* **попи́пна** *с.* 1) пипа, пипне, пофаќа (за момент); 2) *разг.* **нищо не попипва** ништо не пофаќа, не работи, безделничи

попи́пвам[2] *н. разг.* поткрадува, фаќа

попи́свам *н.* **попи́ша** *с.* попишува, попише (малку)

поплáвам *с.* поплива

попли́н *м.* пуплин — **риза от ~** кошула од пуплин

попли́нен *йриг.* пуплински — **поплинена риза** пуплинска кошула

поплю́вам *н.* **поплю́я** *с.* поплукува, поплука; ◻ **той не си поплюва** тој не се шегува

поплю́вко *ср. разг.* плашливец; несмасен човек

пóпов *йриг.* попов — **попова щерка** попова ќерка — **попова лъжичка** *зоол.* калуѓерица; — **попово прасе** *зоол.* коњоштип

поповди́гам се *н.* **поповди́гна се** *с. йовр.* се понадигна, се понадигне

поподви́квам *н.* **поподви́кна** *с.* подвикнува, подвикне

поподскáзвам *н.* **поподскáжа** *с.* поткажува, поткаже, потшепнува, потшепне

попóмпвам *н.* **попóмпам** *с.* попумпа

попóтя се *с. йовр.* се попоти

поправáч *м.* поправач

поправи́м *йриг.* поправлив

поправи́телен *йриг.* поправен — **~ изпит** поправен испит

попрáвка *ж.* поправка, закрепување — **~ на обувки** поправка на чевли — **отидох в балкана на ~** отидов на планина на закрепување

попрáвям *н.* **попрáвя** *с.* поправа, поправи, подобрува, подобри — **~ машина** поправам машина — **тя поправя тетрадки** таа по-

права тетратки — **~ финансовото положение** ја подобрувам финансиската положба; || **~ се** *йоор.* се поправа, се закрепнува; се коригира; се подобрува (за времето)

попреброя́вам *н.* **попреброя́** *с.* пребројува (преброи) како било (на брзина)

попреве́ждам *н.* **попреведа́** *с.* преведува (преведе) како било (на брзина)

попрегле́ждам *н.* **попрегле́дам** *с.* попрегледува, попрегледа

попреговáрям[1] *с.* преговара малку, врши кратки преговори

попреговáрям[2] *н.* **попрегово́ря** *с.* подобновува, подобнови (лекција), преповторува, преповтори (материја)

попредá *с.* попреде

попрежу́рям *н.* **попрежу́ря** *с.* прегорува, прегоре, препечува, препече

попрекаля́вам *н.* **попрекаля́** *с.* претерува, претера (малку)

попрекъ́свам *н.* **попрекъ́сна** *с.* прекинува, прекине (за момент)

попрели́ствам *н.* **попрели́стя** *с.* попрелистува, попрелиста, прелистува, прелиста малку (повремено)

попре́чвам *н.* **попре́ча** *с.* попречува, попречи — **това му попречи на работата** тоа му попречи во работата

попривикáвам *н.* **поприви́кна** *с.* (се) попривикнува, (се) попривикне

поприкáзвам *н.* поприкажува, поприкаже

по́прище *ср.* 1) поприште; 2) професија

попроучáвам *н.* **попроу́ча** *с.* попроучува, попроучи

попрочи́там *н.* **попрочетá** *с.* попрочитува, попрочита

по́пски *йриg.* попски (и поповски)

попу́вам *н.* попува

попу́квам *н.* **попу́кам** *с.* попукнува, попука

популя́рен *йриg.* популарен — **научно-популярна статия** научно-популарна статија — **популярна песен** популарна песна

популя́рност *ж.* популарност — **ползвам се с голяма ~** уживам голема популарност

популяризáтор *м.* популаризатор

попу́швам *н.* **попу́ша** *с.* попушува, попуши, пуши повремено

попъ́лвам, попъ́лням *н.* **попъ́лня** *с.* пополнува, пополни (формулар) — **~ адресна карта** пополнувам пријава за престој

попълзнове́ние *ср.* скриена намера; интрига, сплетка

попъ́тен *йриg.* попатен — **попътен вятър** ветар што дува во правец на нашето движење

по́ра *ж.* пора

порабо́твам *н.* **порабо́тя** *с.* поработува, поработи

порáвно *йрил.* еднакво, на еднакви делови

поради́ *йрег.* поради, заради — **~ тебе закъснях** поради тебе задоцнив

порáждам *н.* **поро́дя** *с.* раѓа, роди; предизвикува, предизвика

пораже́нец *м.* разбивач, дефетист

пораже́ние *ср.* 1) пораз, неуспех, изгубен натпревар; 2) повреда, последица од болест

поражéнство *ср.* дефетизам, разбивачка дејност

поразбѝрам *н.* **поразберá** *с.* подразбира, подразбере

поразбѝвам *н.* **поразбѝя** *с.* испокршува, испокрши (повремено)

поразгáщя се *с. йовр.* се поразгашти (се држи недисциплинирано, безодговорно)

поразѝтелен *йрид.* необичен, поразен, вонреден — **поразителна памет** необично памтење

поразѝя *ж.* катастрофа (во нар. јазик: поразија), несреќа

поразкáзвам *н.* **поразкáжа** *с.* пораскажува, пораскаже

поразкрáча се *с. йовр.* се порасчекори

поразмéствам *н.* **поразмéстя** *с.* поразместува, поразмести

поразмѝсля *с.* поразмислува, поразмисли

поразмѣтя *с.* поразмати

порáзник *м.* **порáзеница** *ж.* нечовек, лоша жена; подлец

поразплáча се *с. йовр.* се подрасплаче

поразтрéбвам *н.* **поразтрéбя** *с.* порастребува, порастреби; подредува, подреди

поразтревóжвам се *н.* **поразтревóжа се** *с. йовр.* се порастревожува, се порастревожи

поразхóждам се *н.* **поразхóдя се** *с. йовр.* се порашета

поразя́вам *н.* **поразя́** *с.* 1) победува, победи, поразува, порази — **~ противника** победувам противник; 2) уништува, уништи; 3) предизвикува, предизвика впечаток

порáствам *н.* **порáсна, порастá** *с.* пораснува, порасне — **децата ѝ пораснаха** децата ѝ пораснаа — **дните пораснаха** пораснаа деновите; ▱ **пораснаха му акциите** му пораснаа акциите — **голям да порастеш!** голем да пораснеш!

поревнýвам *н.* пољубомори

порéд *йрил.* поред (и по ред), редум, едноподруго

порéден *йрид.* реден

порéдица *ж.* серија — **нова ~ марки** нова серија марки

пóрез *м. нар.* 1) несреќа, неочекувана штета; 2) *арх.* данок

порéзница *ж.* фелија (и филија) — **изядох две порезници хляб** изедов две фелии леб

пóрест *йрид.* шуплив — **~ камък** шуплив камен

порéчие *ср.* поречје (и поречие)

пóрив *м. лиш.* порив, духовна сила, полет, восхит — **младежки ~** младешки полет (порив)

порисýвам *с.* поцрта

порицáвам *н.* **порицáя** *с.* неодобрува, осудува, осуди, искажува (искаже) неодобрување — **всички порицаха неговата постъпка** сите ја осудија неговата постапка

порицáние *ср.* осуда, јавно неодобрување — **обществено ~** јавна осуда

порнографѝчен, порнографéн *йрид.* порнографски

порногрáфия *ж.* порнографија

порóбвам *н.* **порóбя** *с.* поробува, пороби, потчинува, потчини

поробéн *йрид.* поробен, под туѓа власт

поробѝтел *м.* поробувач, завојувач, окупатор

поро́да *ж.* порода (обично кај животни), сој, раса
породи́ст *ūриg.* расен — **породиста крава** расна крава
поро́ен *ūриg.* пороен, силен — ~ **дъжд** пороен дожд
поро́ище *ср.* 1) корито на порој, пороиште; 2) ерозивно земјиште
поро́й *м.* порој; надојден поток; поплава
поро́к *м.* 1) порок, мана — **пиянството е** ~ пијанството е порок; 2) телесна мана — ~ **на сърцето** мана на срцето
поро́чен *ūриg.* порочен, неморален — ~ **живот** неморален живот
по́рта *ж.* порта, голема улична врата — **Висока** ~ *исш.* Високата порта, турската влада
порта́л *м.* портал, главен влез
портати́вен *ūриg.* портабл (зготоден за носење) — **портативна машина за писане** портабл машина за пишување
портие́р *м.* **портие́рка** *ж.* портир, -ка
портмоне́ *ср.* портмоне (ќесе за пари)
портока́л *м.* портокал
портока́лов *ūриg.* портокалов
портре́т *м.* портрет
портрети́ст *м.* портретист
португа́лец *м.* **португа́лка** *ж.* Португалец, Португалка
португа́лски *ūриg.* португалски
портфе́йл *м.* портофел; ресор, портфељ — **министър без** ~ министер без ресор (портфељ)
поруга́вам се *н.* **поруга́я се** *с.* *ūовр.* се поруга, се подбива, се подбие
поруга́ние *ср.* подбивање, навредување, поруга
поруменя́вам *н.* **порумене́я** *с.* поруменува, поруменее, порумени
пору́чик *м.* *арх.* поручник (денес: **старши лейтенант**)
порфи́ра *ж.* порфира (долга пурпурна мантија што ја облекуваат монарсите во тржествени случаи)
порцела́н *м.* порцелан; садови од порцелан
порцела́нов, порцела́нен *ūриg.* порцеланов, порцелански
порцио́н *м.* пари за храна, дневница
по́рция *ж.* порција — **две порции фасул** две порции грав
поръ́бвам *н.* **поръ́бя** *с.* порабува, пораби
поръ́ка *ж.* порака
поръ́чвам *н.* **поръ́чам** *с.* порачува (и нарачува), порача (и нарача) — ~ **две кафета** нарачувам две кафиња — **той ми поръча да ти кажа** тој ми порача да ти кажам
поръче́ние *ср.* *лиш.* порака, инструкција
поръчи́тел *м.* жирант, гарант
поръчи́телство *ср.* гаранција, жирантство
поръ́чка *ж.* порачка; задача, обврска — **направих** ~ **за книги** направив порачка за книги (порачав книги) — **по** ~ по порачка — **тук се приемат поръчки** овде се примаат порачки
по́ря *н.* 1) пара; 2) сече — **лодката пори вълните** чунот ги сече брановите
поря́дък *м.* ред, поредок — **пълен** ~ целосен ред (поредок)
поря́дъчен *ūриg.* пристоен
поря́дъчно *ūрил.* *нар.* пристојно, прилично, добро — **хап-**

нахме си ~ прилично се најадовме — **напихме се** ~ добро се напивме
порязаник *м. нар.* момичка, голема фелија, комат (леб)
порязвам *н.* **порежа** *с.* порежува, пореже, се пресекува, се пресече
посад *м.* расад
посадъчен *прид.* расаден, наменет за садење — ~ **материал** садници
посаждам *н.* **посадя** *с.* насадува, насади, сади
посакам *с. дијал.* посака, побара
посближавам се *н.* **посближа се** *с. повр.* се позближува, се позближи
посветен *прид.* 1) посветен (некому), наменет; 2) известен, запознат
посвещавам *н.* **посветя** *с.* 1) посветува, посвети, наменува, намени; 2) се доверува, се довери, открива (открие) тајна — ~ **някого в плановете си** ги откривам некому своите планови
посвещение *ср.* посвета (напишана своерачно), посвета (воведен дел од книга и сл.)
посвиквам *н.* **посвикна** *с.* поднавикнува, поднавикне, посвикне
посвоявам *н.* **посвоя** *с.* посвојува, посвои
посготвям *н.* **посготвя** *с.* зготвува, зготви (на брзина)
посев *м.* 1) посев, сеидба — **семе за** ~ семе за посев; 2) *мн.* **посеви** посеви — **посевите са в отлично състояние** посевите се во одлична состојба
посевен *прид.* посевен, сеидбен — **посевна площ** сеидбена површина — **посевна кампания** сеидбена кампања
посегател *м.* посегнувач, престапник
посегателство *ср.* посегнување
поседя *с.* поседе
поселище *ср.* населба, колонија
посестрима *ж. нар.* посестрима
посетител *м.* **посетителка** *ж.* посетител, -ка — **редовен** ~ **на театрите** редовен посетител на театрите
посещавам *н.* **посетя** *с.* посетува, посети — **посетих болния си другар** го посетив болниот другар — ~ **музей** посетувам музеј
посещение *ср.* посета — **направих** ~ **на новия си колега** му направив посета на новиот колега
посинвам *н.* **посиня** *с.* посинува, посини (прави нешто сино)
посинявам *н.* **посиня** *с.* помодрува, помодри, посинува, посини, станува син
поскитам *с.* поскита
поскъпявам *н.* **поскъпя** *с.* поскапува, поскапи — **излишните административни разходи само поскъпяват производството** непотребните административни трошоци само го поскапуваат производството
пославянчвам *н.* **пославянча** *с.* словенизира
послание *ср.* посланица (и послание)
посланик *м.* 1) амбасадор — **извънреден и пълномощен** ~ вонреден и ополномоштен амбасадор; 2) пратеник на влада со специјална мисија
посланичество *ср.* делегација, депутација

по́сле *прил.* после, подоцна — **~ ще ти кажа** после ќе ти кажам — **елате по — ~!** елате попосле! — **~ ще говорим за това** после ќе зборуваме за тоа

последвам[1] *с.* следува — **ще последва нова заповед** следува нова наредба

последвам[2] *с.* следи, оди по примерот на, оди по некого — **ще последваме примера на бойците за свобода** ќе го следиме примерот на борците за слобода

последвам[3] *с.* постудира малку

после́ден *прид.* последен — **дадох последната стотинка** ја дадов последната пара — **в последно време** во последно време — **последна дума на техниката** последен збор на техниката

после́дица *ж.* (*обично во мн.*) последица — **последици от войната** последици од војната

последова́тел *м.* следбеник, приврзаник — **~ на комунизма** приврзаник на комунизмот

последова́телен *прид.* 1) последователен, сукцесивен; 2) закономерен, логичен; 3) принципиелен, доследен

после́дствие *ср.* последица, резултат

послесло́в(ие) *м.* (*ср.*) поговор; епилог

посло́вица *ж.* пословица — **народни пословици** народни пословици

посло́вичен *прид.* пословичен

послушвам *н.* **послу́шам** *с.* послушува, послуша (некого), прима совет

послу́шен *прид.* послушен — **послушно момче** послушно момче

послу́шност *ж.* послушност

посл ъгвам *н.* **посл ъжа** *с.* подлажува, подлаже

посме́щище *ср.* човек што служи за подигравка

посме́я се *с.* се посмева, се посмее

посм ъмрям *н.* **посм ъмря** *с.* поскарува, поскара (некого)

посм ъртен *прид.* посмртен

посмя́вам *н.* **посме́я** *с.* се осмелува, има смелост

посо́бие *ср.* наставно средство, помагало (книга, учило и сл.) — **учебни пособия** наставни средства, учебни помагала

посо́ка *ж.* правец, насока — **~ на движението** правец на движењето — **~ на вятъра** правец на ветрот — **на посоки** без правец (без цел)

посо́лство *ср.* дипломатско претставништво, амбасада (персонал или зграда)

посоля́вам *н.* **посоля́** *с.* посолува, посоли

посо́чвам *н.* **посо́ча** *с.* посочува, посочи, покажува, покаже, укажува, укаже — **ще ти посоча пътя** ќе ти го покажам патот — **той винаги ми посочва грешките** тој секогаш ми укажува на грешките; ▱ **~ вратата** покажувам врата (избркувам некого)

поспестя́вам *н.* **поспестя́** *с.* позаштедува, позаштеди

поспи́вам *н.* поспива, поспие

поспи́рам *н.* **поспра́** *с.* (се) подзапира, (се) подзапре

посре́д *пред.* сред — **~ бял ден** сред бел ден — **~ лято** сред лето

посре́дник *м.* посредник

посре́днича *н.* посредува

посре́днически *прид.* посреднички

посре́дствен *прид.* обичен, осреден, не многу талентиран — **той е ~ художник** тој е обичен уметник

посре́щам *н.* **посре́щна** *с.* пречекува, пречека — **~ гости** пречекувам гости — **посрещаме Новата година** ја пречекуваме Новата година — **да посрещнем празника с нови трудови успехи!** да го пречекаме празникот со нови работни успеси

посре́щане *ср.* пречек — **тържествено ~** свечен пречек

посреща́ч *м.* оној што пречекува, пречекувач

пост[1] *м.* 1) пост; стражар; стражарско место; 2) *фиг.* важна положба — **министерски пост** министерска фотелја — **оставам на поста си** останувам на својот пост

пост[2] *м.* пост (верски)

поста́вка *ж.* подлошка

поста́вям *н.* **поста́вя** *с.* 1) постава, поставува, постави, става, стави — **~ условия** поставувам услови — **~ въпроси** поставувам прашања — **~ картина в рамка** ставам слика во рамка — **~ стъкла на прозорци** ставам стакла на прозорците — **~ на гласуване** ставам на гласање; 2) режира (поствува) театарска пиеса, опера и сл.

постано́вка *ж.* начин на обработка, постановка; режија, сценска реализација

постановле́ние *ср.* 1) владина уредба — **~ на Министерския съвет** уредба на Министерскиот совет; 2) решение, одлука — **съдебно ~** судско решение

постара́вам се *н.* **постара́я се** *с. повр.* се погрижува, се погрижи

поста́рому *прил.* на стар начин, како и порано

по́стат *м. нар.* правец во кој се жние; широчината што ја опфаќаат жетварите

посте́ля *ж.* постела

посте́ля *с. в.* **пости́лам**

по́стен *прид.* посен — **постни гозби** посни јадења

постепе́нен, -е́нна, -е́нно *прид.* постепен — **постепенно повишение** постепено зголемување

по́сти *мн.* пости, дни на постење

пости́гам *н.* **пости́гна** *с.* постига, постигне — **постигнахме голям успех** постигнавме голем успех — **постигнах целта си** ја постигнав мојата цел

постиже́ние *ср.* постигнување (и постигање), успех — **трудови постижения** работни успеси

постижи́м *прид.* постиглив

пости́лам *н.* **посте́ля** *с.* постила (килим, тепих, чаршав)

пости́лка *ж.* 1) постела, душек; 2) слама под добитокот

по́стов, постови́ *прид.* што е на стража, на линија; стражарски — **постови милиционер** милиционер на линија — **по-**

стова будка стражарска куќичка

постоя́вам *н.* **постоя́** *с.* постојува, постои

постоя́нен, -я́нна, -я́нно *йрид.* постојан, непроменлив, долготраен — ~ **посетител** постојан посетител (гледач) — **постоянни грижи** постојани грижи — **постоянна армия** регуларна армија

постоя́нно *йрил.* постојано, секогаш, секојдневно

постоя́нство *ср.* доследност, упорност, постојанство

пострá́двам *н.* **пострá́дам** *с.* пострадува, пострада, преживува несреќа (пожар, земјотрес и сл.)

постре́сна се *с. йовр.* се потстресна

пост-реста́нт *м.* пост-рестант

постро́йка *ж.* 1) зграда, постројка — **масивна** ~ масивна зграда; 2) градба; 3) композиција, архитектоника на уметничко дело

построя́вам *н.* **построя́** *с.* 1) изградува, изгради, (на)прави зграда; 2) *voj.* постројува, построи — ~ **взвод** постројувам вод

постъ́пвам *н.* **постъ́пя** *с.* 1) постапува, постапи — **постъпих правилно** постапив правилно — **той постъпи с него като приятел** тој постапи со него како пријател; 2) стапува, стапи — ~ **на служба** стапувам на служба

постъ́пка *ж.* постапка; акт; гест — **безрасъдна** ~ неразумна постапка; ▱ **правя** ~ преземам мерки

постъпле́ние *ср.* влез на пари (уплати, приходи и сл.)

по́стя *н.* пости

посъбли́чам се *н.* **посъблека́ се** *с. йовр.* се расоблекува, се расоблече; се раскомотува, се раскомоти

посъве́твам се *с. йовр.* се посоветува

посъвзе́мам се *н.* **посъвзе́ма се** *с. йовр.* се созема, се соземе, збере (сила)

посъ́рбвам *н.* **посъ́рбя** *с.* посрбува, посрби

посърбѝ ме *с.* ме зајаде малку

пося́вам *н.* **посе́я** *с.* посејува, посее

пося́вка *ж. мед.* одгледување на микроби

пося́гам *н.* **посе́гна** *с.* посегнува, посега, посегне; се обидува, се обиде — **не посягай на децата!** не посегај на децата! — ~ **на чужд имот** посегам на туѓ имот

пот *ж.* (*м.*) пот—**избърсах потта от челото си** си ја избришав потта од челото — **студена** ~ студена пот

пота́ен *йрид.* таен, потаен, скриен — **потайно място** скришно место — **потайно време** глува доба — **потайна среща** таен состанок

пота́йвам се *н.* **пота́я се** *с. йовр.* се крие, се сокрива

пота́йност *ж.* тајна, мистерија, загатка

потанцу́вам *с.* потанцува

пота́пям *н.* **пото́пя** *с.* потопува, потопи, натопува, натопи

потвържда́вам, потвърдя́вам *н.* **потвърдя́** *с.* 1) потврдува, потврди — **той потвърди новината** тој ја потврди веста; 2) потврдува, потврди решение (одлука), ознаконува, озакони

потвърждéние *ср.* потврда, доказ; одобрување, озаконување
потéглям *н.* **потéгля** *с.* 1) поттрнува, поттргне (уши и сл); 2) тргнува, трга, тргне — **потеглихме за града** тргнавме за в град
потеклó *ср.* потекло — **потеклото му е неизвестно** неговото потекло е непознато
пóтен *йрид.* 1) испотен; 2) влажен (од пара); 3) потен — **потни жлезди** потни жлезди
потенциáл *м.* потенцијал — **военен** ~ воен потенцијал
потенциáлен *йрид.* потенцијален — **потенциални възможности** потенцијални можности
потéря, потéра *ж.* потера
потúскам *н.* **потúсна** *с.* потиснува, потисне, угнетува; задушува (чувство)
потúснат *йрид.* угнетен, потиснат
потúсник *м.* угнетувач, потисник, насилник
потúчвам *н.* **потúчам** *с.* потрчува, потрча
пóтник *м.* филц под седло; фанела
потóк *м.* поток, рекичка, бара
потóмък *м.* потомок
потóн *м.* таван
потóп *м.* *библ.* потоп; *фиг.* **от преди потопа** претпотопен; многу стар
потопя́вам *н.* **потопя́** *с.* 1) наквасува; 2) потопува, (нешто во вода); поплавува, поплави — **реката е потопила нивата** реката ја поплавила нивата; 3) потопува, потопи (уништи) брод — **подводниците потопиха неприятелския кораб** подморниците го потопија непријателскиот брод
потóче *ср.* поточе, рекичка
потпýри *мн.* *муз.* потпури
потрéба *ж.* потреба, нужда
потрéбен *йрид.* потребен, нужен
потребúтел *м.* потрошувач, консуматор, купувач
потребúтелен *йрид.* потрошувачки — **потребителна кооперация** потрошувачка задруга
потреблéние *ср.* потрошувачка — **стоки за широко** ~ стока за широка потрошувачка
потрéбност *ж.* потреба
потрепéрвам *н.* **потрéперя** *с.* затрепери, се растрепери, потрепери
пóтрес *м.* потрес, шок, возбуда
потрéсен *йрид.* потресен, возбуден, збунет
потрéсвам *н.* **потресá** *с.* потресува, потресе, силно се возбуди
потрéтвам *н.* **потрéтя** *с.* потретува, потрети, повтори по трет пат
потрúвам *н.* **потрúя** *с.* потрива, потрие
потрóпвам *н.* **потрóпам** *с.* потропува, потропа
потрýдя се *с.* *йовр.* се потруди
потрѝгва ми *н.* *безл.* ми оди од рака, ми тргна (работата и сл.)
потрѝпвам *н.* **потрѝпна** *с.* се стресува, се растреперува
потря́бвам *с.* притреба, потреба, затреба
потýпвам *н.* **потýпам** *с.* 1) потупкува, потупка; 2) тресе (килим, черга)
потурнáк *м.* потурнак (ретко: потурјак)
потýрчвам *н.* **потýрча** *с.* потурчува, потурчи; || — **се** *йовр.* се потурчува, се потурчи

потушáвам *н.* **потушá** *с.* 1) изгаснува, изгасне — **потушихме пожара** го изгаснавме пожарот; 2) задушува, задуши (побуна, революција и сл.) — **турците потушиха въстанието** Турците го задушија востанието

потъ́вам *н.* **потъ́на** *с.* потонува, потоне — **корабът потъва** бродот потонува — **потънал до гуша в дългове** потонал до гуша во долгови

потъгу́вам *н.* потагува

потъмня́вам *н.* **потъмнéя** *с.* потемнува, потемни, потемнее, станува темен

потъ́нко *прил.* детаљно, сестрано — **разкажи ми ~ цялата работа** раскажи ми ја детаљно целата работа

потъ́пквам *н.* **потъ́пча** *с.* (з)гази; задушува, задуши (побуна и сл.) — **потъпкват всеки опит за борба** го задушуваат секој обид за борба

потъ́рся *с.* побара — **потърсете ключа** побарајте го клучот

по́тя се *н.* *повр.* се поти, се испотува

потя́гам *н.* **потéгна** *с.* поправа, поправи, стега, стегне — **потягаме старата къща** ја стегаме (поправаме) старата куќа

поувли́чам се *н.* **поувлекá се** *с.* *повр.* се занесува, се занесе (во разговор и сл.)

поу́ка *ж.* поука, совет — **извличам ~** извлекувам поука

поумня́вам *н.* **поумнéя** *с.* се опаметува, се опамети, станува (стане) поумен

поуспоко́явам се *н.* **поуспокоя́ се** *с.* *повр.* се поуспокојува, се поуспокои

поухи́лвам се *н.* **поухи́лям се** *с.* *повр.* се поднасмевнува

поучáвам *н.* **поу́ча** *с.* поучува, поучи, посоветува

поучéние *ср.* поука, совет

поучи́телен *прид.* поучен, воспитен — **поучителни разкази** поучни раскази

пофилосо́фствувам *с.* *разг.* пофилозофира

похáбен *прид.* изабен, излитен, износен, расипан

похабвам *н.* **похабя** *с.* упропастува, упропасти; расипува, расипе — **похабиха момчето тия хаймани** го упропастија момчето тие мангупи

похáпвам *н.* **похáпна** *с.* поткаснува, поткасне (нешто на брзина)

похáрчвам *н.* **похáрча** *с.* поарчува, поарчи, потрошува, потроши (пари, продукти и сл.) — **похарчих доста пари тези дни** деновиве потрошив доста пари — **похарчихме всичката мас** ја поарчивме сета маст

похвáла *ж.* пофалба — **заслужена ~** заслужена пофалба

похвáлвам *н.* **похвáля** *с.* пофалува, пофали (малку); || — **се** *повр.* се пофалува, се пофали

похваля́вам *н.* **похвáля** *с.* пофалува, пофали

похвáт *м.* 1) умешност; 2) метод, начин на работа, манир — **педагогически ~** педагошки метод (умешност)

похвáтен *прид.* умешен, искусен, вешт

похити́тел *м.* **похити́телка** *ж.* крадец, арамија, грабач, пљачкосувач

похища́вам *н.* **похитя́** *с. лит.* граба, грабне, пљачкосува, пљачкоса

похло́пвам *н.* **похло́пам** *с.* потропува, потропа, затропува, затропа — **някой силно похлопа на вратата** некој силно затропа на вратата

похлупа́к *м.* капак — **стъклен** ~ стаклен капак

похлу́пци *мн.* склопец (и склопци)

по́ход *м.* 1) поход, марш, движење; 2) *воj.* марш, движење, напад, војна — **кръстоносни походи** крстоносни војни

походатайству́вам *с.* се заседе (за некого), интервенира (за некого)

по́ходен *йрид.* што се однесува на поход, маршевски — **походно легло** полски кревет — **походна крачка** маршевски чекор — **походна кухня** подвижна кујна — **походно снаряжение** *воj.* полна воена спрема

похо́дка *ж.* чекорење, чекор, начин на одење — **бавна** ~ бавен чекор — **войнишка** ~ војнички чекор

похо́дя *с.* 1) поοди малку; 2) се изнаоди

похожде́ние *ср.* доживување, авантура

по́хот *ж.* похота, сексуален нагон

похотли́в *йрид.* страсен, похотен — **похотлива усмивка** похотна насмевка

поцелу́вам *с.* бакне, избакне (малку)

поча́кам *с.* почека — **ще почакам още пет минути** ќе почекам уште пет минути

по́чва *ж.* 1) почва, земја — **песъчлива** ~ песоклива земја — **плодородна** ~ плодна земја — **наторена** ~ нађубрена земја; 2) база, основа — **губя** ~ **под краката си** ја губам почвата под нозе — **болест на нервна** ~ болест на нервна база

по́чвам *н.* **по́чна** *с.* почнува, почне — **учебната година започва на 6 септември** учебната година почнува на 6. септември — **почва да вали дъжд** почнува да врне дожд

почвозна́ние *ср.* педологија

по́чек *м.* почек, чекање — **на** ~ на почек, на кредит; на вересија

почервеня́вам *н.* **почервене́я** *с.* поцрвенува, поцрвенее, поцрвени — **почервенял като рак** поцрвенил како рак

почервя́вам *н.* **почервя́** *с.* вцрвува, вцрви (некого)

по́черк *м.* ракопис, начин на пишување — **тя има хубав** ~ таа има убав ракопис — **четлив** ~ читлив ракопис

почерня́вам *н.* **почерне́я** *с.* поцрнува, поцрнее, поцрни

почѐрням *н.* **почѐрня** *с.* поцрнува, поцрни; *фиг.* зацрнува (некого)

почѐрпвам, почѐрпям *н.* **почѐрпя** *с.* (по)чести — **почерпиха ни със сладки и вино** нѐ почестија со слатки и вино — **трябва да почерпиш** треба да честиш; ‖ — **се** *йовр.* се почестува

почѐрпка *ж.* честење

почѐрпушка *ж. разг.* честење

по́чест *ж.* почест — **погребаха го с военни почести** го погребаа со воени почести
по́четен *прид.* почитуван; почесен — **~ председател** почесен претседател — **~ гражданин** почесен граѓанин — **почетно място** почесно место — **почетна стража** почесна стража
почи́вам *н.* **почи́на** *с.* 1) се одморува, се одмара, се одмори, се починува — **починете си малко** одморете се малку; 2) почине, умре — **тук почиват героите** овде почиваат хероите — **болният почина вчера** болниот почина вчера
почи́вен *прид.* што служи за одмор — **~ дом** одморалиште — **~ ден** ден на одмор
почи́вка *ж.* одмор, почивка, почин — **обедна ~** одмор за ручек — **без ~** без одмор — **не знам що е ~** не знам за одмор
по́чин *м.* иницијатива — **собствен ~** лична иницијатива
почиракýвам *с.* почиракува
по́чит *ж.* почит, уважение
почи́там *н.* **почета́** *с.* почитува, почита
почи́тан *прид.* почитан, почитуван
почита́ние *ср.* почит, почитување — **моите почитания!** ≃ моите почитувања!
почита́тел *м.* **почита́телка** *ж.* почитател, -ка
почте́н *прид.* 1) чесен, благороден — **~ човек** чесен човек; 2) голем, значителен — **почтена сума пари** значителна сума пари
почте́ност *ж.* чесност
почти́ *прил.* речиси — **бутилката е ~ празна** шишето е речиси празно
почувствýвам *с. лит.* почувствува, сфати, разбра — **нищо не почувствувах** ништо не почувствував — **после ще почувствуваш болки** после ќе почувствуваш болки
почýда *ж.* чудење, недоумица, изненадување; уроци
почýдвам се *н.* **почýдя се** *с. повр.* се почудува, се почуди; се зачудува, се зачуди
почýквам[1] *н.* **почýкам** *с.* почукува, почука, затропа
почýквам[2] *н.* потчукува, работи со чекан
пошегýвам се *с. повр.* се пошегува
по́шлост *ж.* просташтина, баналност
по́ща *ж.* пошта — **по пощата** по пошта — **работя в пощата** работам во поштата — **получавам ~** примам пошта (писма) — **въздушна ~** авионска пошта — **бърза ~** експрес пошта — **къде се намира пощата?** каде се наоѓа поштата?
поща́да *ж.* милост, пoштеда
пощадя́вам *н.* **пощадя́** *с.* поштедува, поштеди
по́щенец *м.* **по́щенка** *ж.* поштар, поштарка, службеник (службеничка) во пошта
по́щенски *прид.* поштенски — **пощенска марка | картичка** поштенска марка | картичка — **пощенска спестовна каса** поштенска штедилница — **~ запис** поштенска уплатница — **пощенска пратка** поштенска пратка — **пощенско клеймо**

пощенски жиг — ~ **клон** поштенска филијала — **пощенска кутия** поштенско сандаче

пощуря́вам *н.* **пощуре́я** *с.* поштурува, поштури, поулавува, поулави

по́щя *н.* пошти (чисти од вошки); || — **се** *йовр.* се пошти

пощя́ва ми се *н. йовр.* ми се присакува

пощя́вка *ж.* ешта, желба за јадење или пиење

поя́ *н.* пои (добиток); наводнува, навадува (бавча, ливада и сл.)

появя́вам се *н.* **появя́ се** *с. йовр.* се појавува, се појави

поядо́свам се *н.* **поядо́сам се** *с. йовр.* се појадоса малку

по́яс *м.* појас (во разни значења)

поясне́ние *ср.* објаснение, толкување, објаснување

поясни́телен *йрид.* објаснителен, објаснувачки

пояснявам *н.* **поясня́** *с.* објаснува, објасни, протолкува

пра́баба *ж.* прабаба (и пребаба)

пра́българин *м.* прабугарин (Бугарин од времето на првото бугарско царство, од времето на Аспарух)

прабъ́лгарски *йрид.* прабугарски

прав *йрид.* прав, вистински, точен, праведен — ~ **човек** прав човек

пра́вата *йрил. разг.* навистина, искрено, точно — **кажи си правата** кажи си искрено

пра́вда *ж.* правда; вистина — **търся** ~ барам правда

правди́в *йрид.* правдив, вистински; реален

правдолюби́в *йрид.* правдољубив

правдоподо́бен *йрид.* вистински, близок до вистината

пра́веден *йрид.* праведен, справедлив

пра́ведник *м. црк.* праведник (праведен човек)

пра́вен *йрид.* правен — **правни науки** правни науки

пра́вилен *йрид.* правилен — **правилни черти на лицето** правилни црти на лицето — **правилно съотношение** правилен соодност (пропорција) — **правилно!** правилно! добро е! така е!

прави́лник *м.* правилник — ~ **за вътрешния ред** правилник за внатрешниот ред

пра́вило *ср.* правило, принцип — **граматическо** ~ граматичко правило — **правила на играта** правила на играта — **златно** ~ златно правило — **по** ~ по правило

прави́ст *м.* **прави́стка** *ж.* дипломиран правник; студент (студентка) по право

прави́телствен *йрид.* владин — **правителствена криза** криза на владата — **правителствена делегация** владина (државна) делегација — **правителствена промяна** промена во владата — **правителствени мероприятия** владини мерки и иницијативи

прави́телство *ср.* влада — **от името на правителството** од името на владата

пра́внук *м.* **пра́внучка** *ж.* правнук, правнука (и превнук, превнука)

право[1] *ср.* (*мн.* **правá**) право, правни норми — **гражданско** | **международно** ~ граѓанско | меѓународно право — **доктор по** ~ доктор на правните науки — **наказателно** ~ кривично право — **авторско** ~ авторско право — **избирателно** ~ избирачко право — **с какво право се месите в чуждите работи?** со какво право се мешате во туѓите работи?

право[2] *прил.* право, без скршнување —~ **на юг** право на југ — **попадам** ~ **в целта** паѓам право на целта — ~ **да ти кажа** право да ти кажам

правовéрен *прид.* правоверен, ортодоксен

праволинéен *прид.* праволиниски, праволинеен

правомéрен *прид.* законит, ускладен со законот (со прописите)

правопúс *м.* правопис — **фонетичен** | **етимологически** ~ фонетски | етимолошки правопис

правопúсен *прид.* правописен — ~ **речник** правописен речник (правопис со речник) — **правописни правила** правописни правила

правослáвен *прид.* православен — **православна църква** православна црква

правоспосóбен *прид.* правоспособен

правосъ́ден *прид.* правосуден

правосъ́дие *ср.* правосудство

правоъ́глен *прид.* правоаголен — ~ **триъгълник** правоаголен триаголник

правоъ́гълник *м.* правоаголник

прáвя *н.* прави, изработува, подготвува, врши, работи, делува, создава, уредува, презема, организира, приредува, постапува — **правя ограда** правам ограда — **правим мост** правиме (градиме) мост — ~ **доклад** подготвувам реферат — **една ластовица не прави пролет** со една ластовица не станува пролет — ~ **някому услуга** правам некому услуга — ~ **усилие** правам напор — ~ **преброяване на населението** вршам пребројување на населението — ~ **чудеса** правам чуда — **какво правиш?** што правиш? — **какво правят вашите?** што прават вашите? — ~ **постъпки** преземам мерки — **що ме правиш на дете?** што ме правиш дете?; ◇ **правям впечатление** правам (оставам) впечаток — ~ **възражение** протестирам, се бунам — ~ **масаж** масирам, правам масажа — ~ **си устата** лицемерам, си правам уста — ~ **опит** правам обид — ~ **разлика** разликувам, правам разлика — **правя си оглушки** се оглушувам, не земам во обѕир — **тя му прави компания** таа му прави друштво — ~ **напух и прах** правам прав и пепел; уништувам сè; ‖ — **се** *повр.* се прави, се преправа — ~ **се на болен** се правам болен — **тя се прави прекалено много** таа претерано се дотерува

праг *м.* (*мн.* **прáгове**) праг — **бабата седи на прага** бабата седи на прагот — **на прага**

на живота на прагот од животот

прагматѝзъм *м.* прагматизам

пра́дядо *м.* прадедо (и предедо) — **прадеди** прадедовци

прадядо́вски *прид.* прадедовски, предедовски

праезѝк *м.* прајазик — **индоевропейски** ~ индоевропски прајазик

праз *м.* *бот.* (Allium porreum) праз

пра́зен *прид.* празен — **празна стая** празна соба — **празни ръце** празне раце — **празни думи** празни зборови — **празна глава** глуп човек, празна глава; ◊ **наливам от пусто в празно** ≃ претурам вода од сито во решето, правам непотребни работи

празненство́ *ср.* свеченост, веселба, прослава — **сватбено** ~ свадба; свадбена веселба

пра́зник *м.* празник — **официален** ~ државен празник — **национален** ~ национален празник — ~ **на училището** празник на училиштето, патронен празник

празнина́ *ж.* празнина,

пра́зничен *прид.* празничен — **празнично настроение** празнично расположение — **празнична премяна** празнично руво

празносло́вие *ср.* празнословие, празнословје

празну́вам *н.* празнува, свечено обележува празник, слави — ~ **рождения си ден** го славам родениот ден — ~ **годишнина от сватбата си** празнувам годишнина од свадбата

пра́зня *н.* празни, истура

праисторѝчен *прид.* праисториски

практѝк *м.* **практѝчка** *ж.* практичар, -ка

пра́ктика *ж.* практика — **на** ~ на практика — **голяма** ~ голема практика

практика́нт *м.* **практика́нтка** *ж.* практикант, -ка

практику́вам *н.* 1) практикува, спроведува во практика; 2) се занимава со определена професија

практицѝзъм *м.* *лит.* практицизам

практѝчен *прид.* практичен

практѝчески *прид.* практичен — ~ **упражнения** практични вежби

пране́ *ср.* прање (и перење) (дејство); перење (алиштата што се перат)

праоте́чество *ср.* прататковина

праро́дина *ж.* прататковина (и прародина)

пра́свам *н.* **пра́сна** *с.* траска, трасне

прасе́ *ср.* прасе — **изцапал се като** ~ се извалкал како прасе

прасе́ц *м.* *анат.* листот (на ногата)

прасѝ се *н.* *повр.* се праси, се опрасува

пра́скова *ж.* *бот.* (Prunus persica) праска (дрво и плод)

пра́славянски *прид.* прасловенски — ~ **език** прасловенски јазик

пра́стар *прид.* прастар, древен

пра́теник *м.* пратеник, емисар

пра́тка *ж.* пратка — ~ **книги** пратка книги

прах *м.* 1) прав — **вятърът повдига облаци** ~ ветрот дига облаци од прав; 2)

прашок, лек во прав; 3) *арх.* прав од покојник

прахáн *м.* трат — ~ **за огниво** трат за огниво

прахóсвам *н.* **прахóсам** *с.* расипува, расипе, растура, растури, троши без потреба, расфрла — ~ **си времето** си го губам времето

прахосмукáчка *ж.* правосмукалка (и провосмукачка)

прахóсник *м.* **прахóсница** *ж.* расипник, расипница

прахóснически *йрид.* расипнички

прахóсничество *ср.* расипништво

прахуля́к *м.* прашен воздух (и прашлив воздух)

прáша *н.* 1) праши, крева прав; 2) праши, окопува, загрлува (растение)

прáшен *йрид.* покриен со прав, прашен (прашлив)

прашéц *м.* *бой.* поленов прав, прашок (полен)

праши́нка *ж.* честица од прав, прашинка

прáшник *м.* *бой.* прашник

прáщам *н.* **прáтя** *с.* (ис)праќа — ~ **писмо** праќам писмо — **ще ви пратя пари** ќе ви пратам пари — ~ **сърдечни поздрави** праќам срдечни поздрави; □ ~ **по дяволите** праќам по ѓаволите

пращя́ *н.* траска, пука — **ледът праци** пука мразот

пращи́ни *мн.* комиње

преамбю́л *м.* преамбула

пребéжка *ж.* *воj.* претрчување, префрлување — **прехвърлят се с пребежки** се префрлуваат со претрчувања

пребивáвам *н.* престојува

преби́вам *н.* **преби́я** *с.* претепува, претепа — **ще те пребия** ќе те претепам

преби́т *йрид.* претепан, уморен, изнемоштен

пребледня́вам *н.* **пребледнéя** *с.* пребледува, пребледи (и пребледнува, пребледнее)

пребояди́свам *н.* **пребояди́сам** *с.* пребојадисува, пребојадиса

пребрáдка *ж.* забратка; шамија

пребрóждам, пребрóдвам *н.* **пребрóдя** *с.* обиколува, обиколи, поминува, помине — **пребродих целия град** го поминав целиот град

преброя́вам *н.* **преброя́** *с.* пребројува, преброи

преброя́ване *ср.* пребројување — ~ **на населението** пребројување на населението

пребъ́двам *н.* **пребъ́да** *с.* вечно трае, вечно живее

превáждам *н.* **превáдя** *с.* преведува, преведи, копира

преваля́ва *н.* **превали́** *с.* превртува, превртне — **ще тръгнем, като превали** ќе тргнеме кога ќе превртне

преваля́вам, превáлям *н.* **превля́** *с.* превалува, превали, преминува, премине (планина), поминува, помине (пат) — **превалихме планината** ја преваливме планината (ја минавме најголемата височина) — **зимата вече превали** зимата веќе помина повеќе од половина

превантúвен *йрид.* претпазен, превентивен — **превантивни мерки** превентивни мерки

превáра *ж.* натпревар

преварям *н.* **преваря** *с.* испреварува, испревари (со трчање, одење)

преварявам *н.* **преваря** *с.* преварува, превари — **преварихме ракията** ја преваривме ракијата

превеждам *н.* **преведа** *с.* 1) преведува, преведе — ~ **дума по дума** преведувам збор по збор; 2) префрлува, пренесува, преведува (пари); преместува (службеник)

превземам *н.* **превзема** *с.* зазема, заземе, освојува, освои, презема — **превзехме крепостта** ја заземовме тврдината

превземам се *н.* *йовр.* се држи надмено, се однесува неприродно

превзет *йрид.* 1) надмен, препотентен, важен; 2) освоен, заземен

превивам *н.* **превия** *с.* 1) превиткува, превитка, превива, превие; 2) премотува, премота — ~ **кълбо** премотувам клопче

превишавам *н.* **превиша** *с.* 1) надвишува, надвиши, превишува, превиши; 2) претерува, претера

превод[1] *м.* превод — **буквален | свободен** ~ буквален | слободен превод

превод[2] *м.* превод, пренесување, пренос на пари со вирман

преводач *м.* **преводачка** *ж.* преведувач, -ка — **добър** ~ добар преведувач

преводачески *йрид.* преведувачки

преводен *йрид.* преводен — **преводна литература** преводна литература

преводчик *м.* преведувач (за устен превод)

превоз *м.* превоз, транспорт

превозвам *н.* **превозя** *с.* превозува (и превезува), превози, транспортира

превозен *йрид.* превозен, транспортен — **превозни разноски** транспортни трошоци — **превозно средство** превозно средство, возило

преврат *м.* 1) преврат, пресврт; 2) *йолиш.* пуч, преврат

превратаджия *м.* пучист

превратен *йрид.* превратен, променлив, несигурен — **превратно щастие** променлива среќа

превръзка *ж.* завој; преврска — **отивам в амбулаторията на** ~ одам во амбуланта на преврска

превръщам *н.* **превърна** *с.* 1) претвора, претвори; престори; 2) превртува, преврти — **превърнал колата насред път** ја превртел колата среде пат; || — **се** *йовр.* се претворува, се менува, се преправа

превъзмогвам *н.* **превъзмогна** *с.* совладува, совлада, преодолува, преодолее — **превъзмогнахме всички трудности** ги преодолеавме сите тешкотии

превъзнасям *н.* **превъзнеса** *с.* претерано фали, претерано пофали

превъзпитавам *н.* **превъзпитам** *с.* превоспитува, превоспита

превъзпитание *ср.* превоспитување

превъзходен *йрид.* превосходен, извонреден, надмоќен, супериорен

превъзхо́дство *ср.* превосходство, надмокност, супериорност

превъоръжа́вам *н.* **превъоръжа́** *с.* вооружува одново (или со ново оружје)

превъплътя́вам *н.* **превъплотя́** *с.* претвора, претвори, трансформира

превъ́рзвам *н.* **превъ́ржа** *с.* 1) преврзува, преврзе (рана); 2) врзува (врзе) одново (на друг начин)

превързо́чен *прид.* наменет на преврзување — ~ **пункт** место (пункт) за преврски

прега́звам *н.* **прега́зя** *с.* прегазува, прегази

пре́глас *м. грам.* преглас, промена на еден глас во друг

пре́глед *м.* преглед, смотра — **медицински** ~ лекарски преглед — ~ **на печата** преглед на печатот — **военен** ~ воена смотра — ~ **на художествената самодейност** смотра на уметничкиот аматеризам

пре́гледен *прид.* прегледен, јасен, сликовит, разбирлив

прегле́ждам *н.* **прегле́дам** *с.* прегледува, прегледа, контролира — ~ **болен** прегледувам болен човек — ~ **ученическите тетрадки** прегледувам ученички тетратки; || — **се** *повр.* се прегледува, се прегледа

прегль́щам *н.* **прегль́тна** *с.* проголтува, проголта (храна, навреда, критика)

прегова́рям[1] *н.* **прегово́ря** *с.* повторува, повтори (материјал, лекција)

прегова́рям[2] *н.* преговара, води преговори

пре́говор *м.* обновување (утврдување) материјал (лекција)

пре́говори *мн.* преговори (помеѓу две страни)

прегра́да *ж.* преграда; пречка

прегра́де́н *прид.* преграден; одвоен

прегра́ждам *н.* **прегра́дя́** *с.* преградува, прегради

прегра́квам *н.* **прегра́кна** *с.* засипнува, засипне, зарипнува зарипне

прегреше́ние *ср.* пропуст, грешка, недозволена постапка, вина, прекршок

прегри́звам *н.* **прегри́за** *с.* прегризува, прегризе

прегрупи́рам *с.* прегрупира

прегръ́дка *ж.* прегратка

прегръ́дки *мн.* прегратки — **детето заспа в прегръдките на майка си** детето заспа во прегратките на мајката

прегръ́щам *н.* **прегръ́рна** *с.* прегрнува, прегрне — **майката прегърна уплашеното дете** мајката го прегрна уплашеното дете

прегъ́вам *н.* **прегъ́на** *с.* превиткува, превитка; свиткува, свитка — ~ **хартия** свиткувам хартија

прегъ́рбен *прид.* подгрбавен (и подгрбен)

пред *пред.* 1) пред — ~ **нас е реката** пред нас е реката — ~ **къщата** пред куќа; 2) спроти — ~ **Нова година** спроти Нова година; 3) според — **какво е той** ~ **мене** што е тој според мене; ◻ **пред вид на** со оглед на — **имам** ~ **вид** имам предвид

преда́ *н.* преде — **жените предат вълна** жените предат волна — **котката преде** мачката преде

преда́вам *н.* **преда́м** *с.* 1) предава, предаде (должност и сл.), врачува, пренесува — **предавам книжата на новия секретар** му ги предавам книгите (документацијата) на новиот секретар — ~ **чужда мисъл** пренесувам туѓа мисла; 2) емитува — **радиото предава концерт** радиото емитува концерт; 3) предава, држи часови — **учителят предаде нов урок** наставникот предаде нова лекција; 4) (из) врши предавство — **той предаде другарите си на фашистите** тој си ги предаде другарите на фашистите; || — **се** *йовр.* се предава, се предаде

предава́тел *м.* предавател, радио-станица, емисиона-станица

пре́дан *йрид.* предан, верен — ~ **другар** верен другар

преда́ние *ср.* предание, легенда

пре́даност *ж.* преданост, верност, љубов, пријателство

преда́тел *м.* **преда́телка** *ж.* предавник, предавница — ~ **на народните интереси** предавник на народните интереси

преда́телство *ср.* предавство

преда́ч *м.* **преда́чка** *ж.* предач, предачка

преда́чница *ж.* предачница (и предилница)

преда́чен *йрид.* предачен (и предилен) — ~ **стан** предачка машина

предваканцио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* што се однесува на времето пред распуст

предва́рдвам *н.* **предва́рдя** *с.* (се) претпазува, (се) претпази (од несреќа и сл.)

превари́телен *йрид.* претходен — **предварителна продажба на билети** претпродажба на карти — **предварително следствие** претходна истрага — ~ **арест** притвор — **предварително условие** претходен услов; предуслов

предве́стие *ср.* предвест (ретко: предвестие), предвестување

предве́стник *м.* **предве́стница** *ж.* предвесник, предвесница — ~ **на социализма** предвесник на социјализмот — ~ **на пролетта** предвесник на пролетта

предве́черен *йрид.* предвечерен

предвече́рие *ср.* предвечерие (и предвечерје, и предвечерина) — **в предвечерието на въстанието** спроти востанието, во предвечерието (предвечерјето, предвечерината) на востанието

предвеща́вам *н.* **предвеща́я** *с.* предвестува, предвести

предвидли́в *йрид.* предвидлив, остроумен

предви́жвам се *н.* **предви́жа се** *с.* *йовр.* се доближува, се доближи, се доближи кон, се движи кон

предви́ждам *н.* **предви́дя** *с.* предвидува, предвиди; прогнозира — **законът не предвижда такива случаи** законот не предвидува такви случаи — **какво време предвиждаш?** какво време прогнозираш?

предвку́свам *н.* **предвку́ся** *с.* претчувствува (нешто пријатно)

предводи́тел *м.* **предводи́телка** *ж.* предводник, предводница, водач

предводи́телство *ср.* предводништво, водство

предвое́нен, -е́нна, -е́нно *прид.* предвоенен, -на, -о — **предвоенно производство** предвоено производство — **предвоенна обстановка** предвоена ситуација

предво́ждам *н.* предводи, е на чело

пре́дговор *м.* предговор

предгра́дие *ср.* предградие — **живея в предградието** живеам во предградието

преде́л *м.* 1) предел, граница, рамка — **извън пределите на страната** надвор од границите на земјата — **в пределите на сключения договор** во рамките на склучената спогодба; 2) земја, крај, покраина — **далече от родните предели** далеку од родната земја

преде́лен *прид.* краен, граничен — **пре́делна скорост** крајна брзина, најголема (максимална) брзина

пре́ден *прид.* преден — **предни крака** предни нозе ~ **мост** *мот.* предница; предна оска; *фиг.* истакнат, виден, познат — **предни борци** истакнати борци — **предни хора в селото** видни луѓе во селото

преди́ 1) *пред.* пред — ~ **две години** пред две години — ~ **освобождението** пред ослободтувањето; 2) *прил.* порано — **още преди съм ти говорил** уште порано ти зборував

преди́зборен *прид.* предизборен — **предизборни борби** предизборни борби — **предизборни машинации** предизборни махинации

предизвестя́вам *н.* **предизвестя́** *с.* однапред известува, однапред извести

предизвика́телен *прид.* предизвикувачки, провокативен

предизвика́телство *ср.* предизвикување, провокација

предизви́квам *н.* **предизви́кам** *с.* предизвикува, предизвика; провоцира

предика́т *м.* *грам.* предикат, прирок (*в.* **сказуемо**)

предикати́вен *прид.* предикативен

преди́мство *ср.* предимство, предност, приоритет

предисло́вие *ср.* увод, уводно објаснување; *арх.* предговор

предистори́чески *прид.* предисториски

преди́шен *прид.* поранешен, минат

предла́гам *н.* **предло́жа** *с.* предлага, предложи; (по)нуди — **предложиха го за председател** го предложија за претседател — **предлагат ни добра стока** ни нудат добра стока

предло́г *м.* 1) *грам.* предлог — **предлозите са неизменяеми думи** предлозите се неменливи зборови; 2) *фиг.* причина, мотив

предложе́ние *ср.* 1) предлог, формулирано мислење — **правя** ~ давам предлог; 2) брачна понуда

предма́йски *прид.* претпрвомајски

предме́т *м.* предмет, артикал; тема; училишен (наставен) предмет — **предмети на широко потребление** артикли за широка потрошувачка — ~ **на научно изследване** предмет на научно проучување —

по кои предмети имаш слаба белешка? по кои предмети имаш слаба оценка?

предмо́стие *ср. воj.* мостобран, база

предназнача́вам *н.* **предназнача́** *с.* наменува, намени

предназначе́ние *ср.* намена

преднаме́рен *йрид.* намерен

пре́дник *м.* **пре́дница** *ж.* предница

преднина́ *ж.* предност, супериорност, подобро време (на натпреварувач и сл.)

предноези́чен *йрид.* преднонепцен, предноjазичен (глас)

предо́бед *м.* претпладне

предо́беден *йрид.* претпладневен

предопределе́н *йрид.* предодреден (и предопределен)

предопределе́ние *ср.* предодреденост (и предопределеност)

предоста́вям *н.* **предоста́вя** *с.* препушта, препушти — **предоставихме въпроса на комисията** прашањето ѝ го препуштивме на комисиjата

предоста́тъчен *йрид.* предоволен

предотвратя́вам *н.* **предотвратя́** *с.* спречува, спречи, одвраќа, одврати — **предотвратихме нещастието** jа спречивме несреќата

предпази́тел *м.* 1) кочница (на оружjе); 2) осигурач

предпазли́в *йрид.* претпазлив, внимателен

предписа́ние *ср.* 1) пропис, упатство, наредба; 2) лекарско упатство

предпла́та *ж.* 1) претплата; 2) аконтациjа, капар

предпола́гам *н.* **предполо́жа** *с.* претпоставува, претпостави; претполага, претположи

предположе́ние *ср.* претпоставка

предпосле́ден *йрид.* претпоследен

предпоста́вка *ж.* 1) предуслов; 2) поjдовна точка

предпочи́там *н.* **предпочета́** *с.* претпочита (и претпочитува), дава (даде) предност, повеќе сака . . . — **той предпочита да мълчи, вместо да лъже** тоj повеќе сака да молчи, отколку да лаже — ~ **зима пред горещо лято** повеќе сакам зима отколку жешко лето

предпочита́ние *ср.* претпочитање (и претпочитување)

предприе́мам *н.* **предприе́ма** *с.* презема, преземе, претприема, претприеме — **нищо не** ~ ништо не преземам — **предприеха нападение** презедоа напад

предприема́ч *м.* претприемач

предприемчи́в *йрид.* претприемчив, енергичен, инициjатирен

предприя́тие *ср.* претприjатие — **държавно** ~ државно претприjатие

предразполо́жен *йрид.* предрасположен, предиспониран

предразсъ́дък *м.* предрасуда, (ретко: предрасудок) — **жертва на предразсъдъците** жртва на предрасудите

предре́швам *н.* **предре́ша** *с.* решава (реши) претходно

предре́шен *йрид.* 1) решен претходно; 2) преоблечен, претправен

предри́чам *н.* **предрека́** *с.* претскажува (и преткажува), претскаже (и преткаже), прогнозира

председа́тел *м.* **председа́телка** *ж.* претседател, -ка — **министър** - ~ претседател на влада, премиер — ~ **на дружество** претседател на друштво — ~ **на ТКЗС** претседател на селанска работна задруга — ~ **на народен съвет** претседател на народен совет (*мак.* претседател на општина, претседател на општинско собрание)

председа́телски *ӣрид.* претседателски — ~ **пост** претседателско место

преедседа́телство *ср.* претседателство — **под председателството на** под претседателството на

председателству́ващ *ӣрид.* претседавачки, што претседава

предсказа́ние *ср.* претскажување (и преткажување)

предсмъ́ртен *ӣрид.* претсмртен

предсро́чен *ӣрид.* предвремен (и предвременен)

предста́ва *ж.* претстава — **зрителна** ~ визуелна претстава

предста́вител *м.* **предста́ви́телка** *ж.* претставник, претставница — **народен** ~ народен пратеник

представи́телен *ӣрид.* 1) претставителен, репрезентативен, импресивен; 2) претставнички — **представителни органи** претставнички тела

предста́ви́телство *ср.* претставништво ~ **търговско** ~ трговско претставништво

предста́вка *ж.* *грам.* префикс, претставка

представле́ние *ср.* претстава, приредба

представля́вам *н.* *в.* **предста́вям**

предста́вям[1] *н.* **предста́вя** *с.* 1) поднесува, поднесе — ~ **документи** поднесувам документи; 2) дава, даде, игра (се дава) пиеса — **довечера представят „Хамлет"** вечерва се дава „Хамлет"; 3) претставува, претстави — **да ви представя нашия гост** да ви го претставам нашиот гостин; 4) предлага, предложи (за награда или казна) — **той е представен за награда** тој е предложен за награда; || — **се** *ӣовр.* се претставува, се претстави, се покажува, се покаже, се запознава, се запознае; || — **си** *ӣовр.* претстави си — **не можете да си представите** не можете да си претставите — **представете си!** претставете си!

предста́вям[2] *н.* претставува, значи, игра (улога), репрезентира — **това не представява трудност** тоа не претставува тешкотија — **какво представя вашата организация?** што претставува вашата организација? — **какво представява той?** што претставува тој? што значи тој?

предстои́ *н.* (*само* 3. *л.*) претстои, се очекува, треба да се изврши — **предстои ми дълъг път** ми претстои долг пат — **предстоят важни задачи** претстојат важни задачи

предстоя́щ *ӣрид.* претстоен

предте́ча *м.* претходник; *арх.* преттеча

предубежде́ние *ср.* предубедување

предуга́ждам *н.* **предуга́дя** *с.* насетува, насети; предвидува, предвиде; претчувствува

преду́мвам *н.* **преду́мам** *с.* наговара, наговори — **предумахме го да тръгне с нас** го наговоривме да тргне со нас

преду́мисъл *м.* предомислување

предуми́шлен *прид.* што е со предумислување — **предумишлено убийство** убиство со предумислување

предупреди́телен *прид.* предупредителен (и предупредувачки)

предупрежда́вам *н.* **предупредя́** *с.* предупредува, предупреди (на опасност и сл.), сигнализира — **предупредете ги за опасността** предупредете ги за опасноста — **предупредих домашните му** ги предупредив неговите домашни

предупрежде́ние *ср.* предупредување, опомена, сигнал — **последно ~** последна опомена

предучи́лищен *прид.* предучилишен

предхо́ден *прид.* претходен

предхо́дник *м.* *лит.* претходник

предчу́вствие *ср.* претчувство

предчувству́вам *н.* претчувствува — **~ смъртта си** си ја претчувствувам смртта

предше́ственик *м.* претходник

предъ́вквам *н.* **предъ́вча** *с.* прецвакува, прецвака; *фиг.* повторува едно исто нешто, прецвакува

предявя́вам *н.* **предявя́** *с.* полага право, бара, поднесува барање

предяви́тел *м.* поднесувач на барање

прежа́ля *с.* прежали; || — **се** *повр.* се прежали

пре́жда *ж.* преѓа — **вълнена ~** волнена преѓа

преждевре́менен, -енна, -енно *прид.* предвремен, -на, -но (и предвременен)

преживе́лица *ж.* 1) преживелица (и преживеница) — **„Преживелиците на Николетина Бурсач" от Бранко Чопич** „Преживелиците на Николетина Бурсаќ" од Бранко Ќопиќ; 2) застарено сфаќање, предрасуда

преживя́вам *н.* **преживе́я** *с.* 1) преживува, преживее, доживува, доживее — **преживях голяма радост** доживеав голема радост — **като чета, всичко преживявам** кога читам сè преживувам; 2) живее повеќе од другите, наджива

преживя́ване *ср.* преживување

прежи́вям *н.* прежива; *фиг.* повторува едно исто нешто

преживя́н *прид.* преживеан, претрпен

прежу́рям *н.* **прежу́ря** *с.* пече, жежи, силно гори (за Сонцето); прегорува, прегори

прежълтя́вам *н.* **прежълте́я** *с.* пребледува, пребледи

през *пред.* 1) преку, през — **~ ливадата** преку ливада — **~ реката** преку река — **прескачам ~ оградата** прескокувам преку ограда; 2) низ — **влязох ~ прозорец** влегов низ прозорец — **едвам се пробих ~ тълпата** одвај се пробив низ масата народ; 3) на (за време) — **~ празниците** на празниците; за време на празниците — **~ време за закуска** за време на појадокот; ◻ **~ цялата нощ** во текот на целата ноќ; ◻ **~ ден** през ден, секој втор ден — **~ пръсти**

низ прсти — ~ **куп за грош** ≃ криво лево; како било — **един ~ друг** еден врз друг; без ред

презбалка́нски *ūрид.* трансбалкански (што оди преку Стара Планина)

презви́тер *м.* свештеник, презвитер (*арх.*)

презглава́ *ūрил.* 1) прекуглава; 2) со главата надолу; 3) лудачки, многу брзо, без никаков ред

президе́нт *м.* президент, претседател на република — **министър-прези́дент** претседател на влада, премиер

президе́нтски *ūрид.* претседателски, президентски

прези́диум *м.* президиум, претседателство — **почетен | делови ~** почесно | работно претседателство

пре́зиме *ср.* презиме (во бугар. јазик — и татково име, средното име)

прези́рам[1] *н.* презира

прези́рам[2] *н.* **презра́** *с.* не се обѕрнува на, не обрнува внимание на

пре́знощ *ж.* 1) полноќ; 2) *ūрил.* ноќе

презра́мки *мн.* презрамки (и прерамки)

преизби́рам *н.* **преизбера́** *с.* преизберува (и преизбира), преизбере

преизда́вам *н.* **преизда́м** *с.* преиздава, преиздаде

преизпъ́лвам *н.* **преизпъ́лня** *с.* преполнува, преполни

преизпълня́вам *н.* **преизпълня́** *с.* извршува (изврши) преку план, надминува, надмине (план, норма и сл.)

преимену́вам *н.* преименува, промени име

преиму́щество *ср.* предност

преина́чвам *н.* **преина́ча** *с.* преиначува, преиначи

прекале́н *ūрид.* претеран, прекумерен; непотребен — **~ скъперник** претеран скржавец

прекале́но *ūрил.* претерано, премногу, без мера — **той е ~ скромен** тој е премногу скромен

прека́рвам *н.* **прека́рам** *с.* 1) превозува (и превезува), превезе — **прекарваме снопи** превезуваме снопје; 2) тера, потера — **прекарваме добитък** тераме добиток; 3) вовира, вовре — **прекарай конеца през ушите на иглата** воври го конецот низ ушите од иглата; 4) спроведува, спроведе — **прекарахме си електричество** спроведовме струја; 5) поминува, помине — **къде прекарахте отпуската?** каде го поминавте одморот?; 6) преживува, преживее (незгода и сл.), прележува, прележи (болест) — **прекарах тежка болест** прележав тешка болест; 7) претерува, претера

прекату́рвам *н.* **прекату́ря** *с.* превртува, преврти — **прекатурих колата** ја превртив колата

преквалифика́ция *ж.* преквалификација

преквалифици́рам *с.* преквалификува (и преквалифицира)

прекла́нням *н.* **преклóня** *с.* преклонува, преклони; се наведнува; наведува, наведе (глава)

преклóнен, -óнна, -óнно *ūрид.* прилично стар, наведнат

преклонéн *ūрид.* покорен, послушен, мирен
преклонéние *ср.* покорност, претерана послушност
прекомéрен *ūрид.* претеран, прекумерен — **прекомерни искания** претерани барања
прекопáвам *н.* **прекопáя** *с.* 1) прекопува, прекопа — **прекопавам лозе** прекопувам лозје; 2) прекопува, прекопа, одново копа
прекóсвам *н.* **прекóся** *с.* пресечува, пресече, минува, мине (преку нешто)
прекрáсен *ūрид.* прекрасен — **прекрасна картина** прекрасна слика — ~ **човек** прекрасен човек
прекратя́вам *н.* **прекратя́** *с.* прекинува, прекине — ~ **разговор** прекинувам разговор — ~ **огън** прекинувам оган
прекратя́ване *ср.* прекинување, прекин — ~ **на военните действия** прекинување на воените операции
прекрáчвам *н.* **прекрáча** *с.* 1) пречекорува, пречекори — ~ **праг** пречекорувам праг; 2) *фиг.* претерува, претера, работи нешто преку мера
прекупвáч *м.* прекупец (ретко: прекупувач)
прекупýвам *н.* **прекýпя** *с.* прекупува, прекупи
прекъ́свам[1] *н.* **прекъ́сна** *с.* прекинува, прекине, пресечува, пресече (тел, жица)
прекъ́свам[2] *н.* **прекъ́сна** *с.* 1) кине, искинува (нешто на парчиња); 2) прекинува, прекине — **прекъснахме разговора** го прекинавме разговорот — **на прекъсвайте оратора!** не прекинувајте го говорникот!
прекъсвáч *м.* прекинувач — **електрически** — електричен прекинувач
прéлез *м.* премин, прелез (преку пруга, пат, ограда и сл.)
прéлест *ж.* прелест (ретко), убавина
прéлестен *ūрид.* прелестен (ретко), убав, личен
прéлетен *ūрид.* прелетен, преселен — **прелетни птици** преселни птици
прели́вам *н.* **прелéя** *с.* 1) прелева, прелее, претура, претури; 2) преполнува, преполни; 3) поплавува, поплави; 4) *фиг.* е преполнет со чувства — **сърцето ми прелива от радост** срцето ми е преполнето со радост; || — **се** *ūовр.* се прелива, се прелие (минува во друга боја)
прелиминáрен *ūрид.* прелиминарен
прели́ствам *н.* **прели́стя** *с.* прелистува, прелиста
прели́там *н.* **прелетя́** *с.* прелетува, прелета
прéлог *м.* угар, прелог (нива неизорана, оставена да прележи)
прелóм *м.* прелом, пресврт
прелъсти́тел *м.* **прелъсти́телка** *ж.* заводник, заводница (и заводничка)
прелъстя́вам *н.* **прелъстя́** *с.* заводува, заводи, соблазнува, соблазни, освојува, освои (некого)
прелюбодея́ние *ср.* прељуб (и прељуба)
премáзвам *н.* **премáжа** *с.* 1) згазува, згази; смачкува, смачка; 2) премачкува, премачка

премáхвам *н.* **премáхна** *с.* 1) отстранува, отстрани; 2) уништува, уништи, убива, убие

премéждие *ср.* премреже; несреќа; животна опасност

премéням *н.* **премéня** *с.* променува, промени; || — **се** *йовр.* се дотерува; се променува

премéрвам *н.* **премéря** *с.* премерува, премери

премéствам *н.* **премéстя** *с.* преместува, премести

премúвам *н.* **премúя** *с.* 1) премива, премие; 2) премногу мие

премиéра *ж.* премиера

премиéрен *йрид.* премиерен

преминáвам *н.* **премúна** *с.* 1) преминува, премине, преоѓа — **преминахме границата** ја преминувме границата — **премина на страната на противника** премина на страната на противникот; 2) (по)минува, помине, врви — **кризата премина** кризата помина — **пътят преминава през гората** патот минува низ шума; 3) прележува, прележа (болест); преживува; 4) минува, мине (материјал)

премúрам[1] *н.* **премрá** *с.* премира, премре

премúрам[2] *н.* *с.* премира, дава премија

прéмия *ж.* премија, награда — **Нобелова** ~ Нобелова награда

премрéжвам *н.* **премрéжа** *с.* премрежува, премрежи, става мрежа

премрéжен *йрид.* премрежен; замаглен, нејасен

премрѣ́звам *н.* **премрѣ́зна** *с.* премрзнува, премрзне, изѕемнува, изѕемне

премълчáвам *н.* **премълчá** *с.* премолчува, премолчи; прекутува, прекути

премя́на *ж.* нова облека; промена

премя́там *н.* **премéтна** *с.* 1) преметнува, преметне, префрлува преку (на) — **преметнал крак върху крак** префрлил нога на нога; 2) превртнува (и превртува), превртне — **карай полека на завоя да не преметнеш колата** вози полека на свиокот да не ја превртиш колата; 3) свртува, сврти; 4) прелистува, прелиста; || — **се** *йовр.* паѓа (падне) на земја; се превртува, се преврти (во воздух)

пренасéленост *ж.* пренаселеност

пренáсям *н.* **пренесá** *с.* 1) пренесува, пренесе — **ще те пренеса през реката** ќе те пренесам преку река; 2) *фиг.* поднесува, поднесе; || — **се** *йовр.* се занесува, се занесе; се преселува, се пресели

пренебрéгвам *н.* **пренебрéгна** *с.* пренебрегнува, пренебрегне, потценува, потцени, игнорира

пренебрежúтелен *йрид.* пренебреглив, пренебрегнувачки, потценувачки

прéнос *м.* пренос, преносување (збир на друга страна); превоз, транспорт

преносвáч *м.* носач

пренóсен *йрид.* преносен, фигуративен — **преносно значение на думата** преносно значење на зборот

преносúтел *м.* пренесувач — **много насекоми са преносители на болести** многу ин-

секти се пренесувачи на болести

преношу́вам *с.* пренокува, пренокева, пренокu

преоблада́вам *н.* преовладува, преовлада, преовладее

преобли́чам се *н.* **преоблека́ се** *с. йовр.* се преоблекува, се преоблече

преобразова́ние *ср.* преобразување, промена, реформа, реорганизација

преобразова́тел *м.* преобразувач, реформатор

преобразу́вам *н. с.* реформира, преобразува, преобрази

преобразя́вам *н.* **преобразя́** *с.* преобразува, преобрази, промени изглед

преодоля́вам *н.* **преодоле́я** *с.* преодолева, преодолее, совладува (совлада) тешкотии

преора́вам *н.* **преора́** *с.* преорува, преора

преоце́нка *ж.* преоцена (и преоценка)

преоценя́вам *н.* **преоценя́** *с.* преоценува, преоцени

препара́т *м.* препарат

препари́рам *н. с.* препарира

пре́пек *м. нар.* препек (и препеченица)

препеча́твам *н.* **препеча́тя** *с.* препечатува, препечати

препе́чен *йрид.* препечен — ~ **хляб** препечен леб — **препечена ракия** препечена ракија, препек или препеченица

препи́вам *н.* **препи́я** *с.* (се) препива, (се) препие

препина́телен *йрид.* **препинателен знак** интерпункциски знак (**запетая** запирка, **точка** точка, **кавички** наводници, **двоеточие** две точки, **въпросителен** | **удивителен знак** прашалник | извичник)

препи́рам *н.* **препера́с.** преперува, препере

препирня́ *ж.* препирка, спор, расправија, кавга

пре́пис *м.* препис — **заверен** ~ заверен препис

препи́свам *н.* **препи́ша** *с.* препишува, препише

пре́писка *ж.* преписка, службена кореспонденција

препита́вам се *н. йовр.* се прехранува; се издржува; заработува за живот — **с какво се препитавате?** од што живеете? од што се издржувате?

препита́ние *ср.* прехрана; егзистенција; издршка, издржување

препи́тване *ср.* испитување (ученик), испрашување

препла́квам *н.* **препла́кна** *с.* проплакнува, проплакне, плакне згора-згора

препли́там *н.* **преплета́** *с.* преплетува, преплете

преплу́вам *с.* преплива

преповта́рям *н.* **преповто́ря** *с.* преповторува, преповтори

препода́вам *н.* **препода́м** *с.* предава; (о)држи предавање (ретко: преподава)

преподава́тел *м.* **преподава́телка** *ж.* наставник, -чка, предавач, -ка — ~ **по история** наставник по историја

преподава́телски *йрид.* наставнички, предавачки

препор ѣка *ж.* препорака — **по твоя** ~ по твоја препорака — **той има добри препоръки** тој има добри препораки

препор ѣчан *йрид.* препорачан — **вземам препоръчаното ми лекарство** го земам препо-

рачаниот лек — **препоръчано писмо** препорачано писмо
препоръ̀чвам *н.* **препоръ̀чам** *с.* препорачува, препорача, дава препораки, совети и сл.
препоръчѝтел *м.* оној што дава препорака, препорачувач
препоръчѝтелен *прид.* препорачлив — **препоръчително писмо** писмо со препорака
препра́вка *ж.* преправка, преправање, преработка
препра́вям *н.* **препра́вя** *с.* преправа, преправи
препре́чвам *н.* **препре́ча** *с.* препречува, препречи; ‖ — **се** *повр.* се препречува, се препречи
препрода́вам *н.* **препрода́м** *с.* препродава, препродаде
препрочѝтам *н.* **препрочета́** *с.* препрочитува, препрочита
препу́скам *н.* **препу́сна** *с.* трча силно, галопира
препъ̀вам се *н.* **препъ̀на се** *с.*, *повр.* се препнува, се препне
препъ̀лвам *н.* **препъ̀лня** *с.* преполнува, преполни
препя́тствие *ср.* пречка; тешкотија — **противтанково** ~ противтенковска препрека — **надбягване с препятствия** трка со пречки
прерабо́твам *н.* **прерабо́тя** *с.* преработува, преработи
преработва́телен *прид.* преработувачки — **преработвателна промишленост** преработувачка индустрија
прерабо́тка *ж.* 1) преработка, обработка; 2) преправање
прера́ждам се *н.* **преро́дя се** *с.* *повр.* се преродува, се прероди
преразка́з *м.* прераскаэ, прераскажување
преразка́звам *н.* **преразка́жа** *с.* прераскажува, прераскаже — ~ **четиво** прераскажувам четиво
преразпределе́ние *ср.* прераспределба
преразхо́д *м.* вишок на расход, непланиран расход
прера́ствам *н.* **прера́сна** *с.* 1) надраступа, надрасте; 2) прераступа, прерасте (во нешто)
прерѝпвам *н.* **прерѝпна** *с.* прерипнува, прерипне, прерипува, прерипа, прескокнува, прескока
пре́рия *ж.* прерија
преря́звам *н.* **прере́жа** *с.* пресекува, пресече
пре́са́[1] *ж.* преса — **хидравлична** ~ хидраулична преса
пре́са[2] *ж.* печат, периодика
преса́ждам *н.* **преса́дя** *с.* пресадува, пресади
преседлѝв *прид.* многу сладок
преседя́вам *н.* **преседя́** *с.* преседува, преседи; престојува, престои
пресе́лвам се *н.* **пресе́ля се** *с.* *повр.* се преселува, се пресели
преселе́ние *ср.* преселба — **великото** ~ **на народите** големата преселба на народите
пресе́лник *м.* преселник
пре́сен, пря́сна, пря́сно *прид.* пресен, -на, -но, свеж — **прясна риба** пресна риба — ~ **зеленчук** пресен зеленчук — **прясно мляко** пресно (благо) млеко
пресе́чка *ж.* 1) пресечка, попречна улица; 2) точка на пресекот; раскрсница
пресѝлвам *н.* **пресѝля** *с.* пресилува, пресили
пресѝлен *прид.* пресилен, изнасилен; *фиг.* неприроден, изве-

щачен — **пресилена усмивка** извештачена насмевка

пресипвам[1] *н.* **пресипна** *с.* засипнува, засипне, зарипнува, зарипне

пресипвам[2] *н.* **пресипя** *с.* претура, претури (од еден сад во друг), преснпува, пресипе — **~ брашно** претурам брашно

преситен *прид.* преситен, наситен

преситеност *ж.* преситеност, наситеност

пресичам *н.* **пресека** *с.* 1) пресекува, пресече — **пресякох дървото** го пресеков дрвото — **~ улица** пресекувам улица; 2) прекинува, прекине (говорник); ‖ — **се** *повр.* се прекинува, се пресекува

пресищам се *н.* **преситя се** *с.* *повр.* се преситува, се наситува

прескачам *н.* **прескоча** *с.* прескока, прескокне — **при превод ~ трудните места** при преведувањето ги прескокам тешките места

прескачаница *ж.* прескакулица (игра)

пресконференция *ж.* конференција за печатот

преслап *м.* преслап, превалец, планинско седло

преследвам *н.* прогонува, гони, преследува — **~ неприятел** гонам непријател — **преследват прогресивните младежи** ги прогонуваат напредните младинци — **властта преследва спекулантите** власта ги гони шпекулантите — **преследва ме мисълта** ме преследува мислата — **той преследва само лични облаги** тој оди само по личните интереси

преследване *ср.* гонење, преследување, терање, бркање

пресметлив *прид.* пресметлив

пресмятам *н.* **пресметна** *с.* пресметува, пресмета

пресноводен *прид.* слатководен — **пресноводни риби** слатководни риби

пресол *м.* *нар.* расол

пресолен *прид.* 1) пресолен — **пресолено ядене** пресолено јадење; 2) *фиг.* пресолен, претеран — **пресолена шега** пресолена шега — **пресолени думи** пресолени зборови

пресолявам *н.* **пресоля** *с.* пресолува, пресоли

преспивам *н.* **преспя** *с.* преспива, преспие — **преспах при приятеля си** преспав кај пријателот

пресрещам *н.* **пресрещна** *с.* пресретнува, пресретне

пресрочвам *н.* **пресроча** *с.* пречекорува (пречекори) рок

преставам *н.* **престана** *с.* престанува, престане — **престанете!** престанете! — **престанах да ходя на театър** престанав да одам в театар

престиж *м.* престиж, добро име, репутација, авторитет

престилка *ж.* престилка, скутник, утаре, унечка, кептар(че), работна облека, мантил — **ученическа ~** ученичка престилка — **лекарска ~** лекарски мантил

престой *м.* престој

престол *м.* престол

престолен *прид.* престолен — **~ град** престолнина, метропола, главен град

престолонасле́дник *м.* престолонаследник

престо́рен *йрид.* престорен, лажен, лицемерен, неискрен

престоя́вам *н.* **престоя́** *с.* 1) престојува, престои (некое време); 2) престојува, се збајатува, лежи долго време

престре́лка *ж.* престрелка, чарка

престру́вам се *н.* **престо́ря се** *с. йовр.* се преправа, се (пре)-прави, симулира — **преструва се за заспал** се прави како да спие (заспан)

престру́вка *ж.* преправање, симулирање

престъ́пен *йрид.* престапен, злосторнички

престъпле́ние *ср.* престап, злосторство, кривично дело — ~ **и наказание** престап и казна — **престъпления през войната** воени злосторства

престъ́пник *м.* престапник, злосторник, разбојник

престъ́пност *ж.* престапност; криминалитет

престръ́гвам *м.* **престръ́жа** *с.* престружува, преструже; стругнува, стругне; ожулува, ожули

пресу́ван *йрид.* пресуван

пресъзда́вам *н.* **пресъзда́м** *с.* пресоздава, пресоздаде

пресяда ми *н.* **пресе́дне ми** *с.* ми преседнува, ми преседне — **да му преседне!** нека му преседне! (клетва)

прета́кам *н.* **прето́ча** *с.* преточува, преточи

прете́глям[1] *н.* **прете́гля** *с.* 1) премерува, премери; 2) *фиг.* измерува, измери, проценува, процени

прете́глям[2] *н.* **прете́гля** *с.* претрга (многу се намачи), поднесува (поднесе) многу маки и страдања — **много съм претеглила през живота** многу гу сум се намачила во животот

претенди́рам *н. с.* претендира

претенцио́зен *йрид.* претенциозен

прети́чвам *н.* **прети́чам** *с.* претрчува, претрча

претова́рвам *н.* **претова́ря** *с.* претоварува, претовари

претри́вам *н.* **претри́я** *с.* 1) пресекува, пресече (со пила); 2) истрива, истрие

претру́пан *йрид.* претрупан; преоптоварен (со работа)

претълку́вам *с.* (про)толкува на свој начин

претърка́лям *с.* претркала, премести со тркалање

претърпя́вам *н.* **претърпя́** *с.* претрпува, претрпи — **претърпях голямо нещастие** претрпив голема несреќа

претъ́рсвам *н.* **претъ́рся** *с.* пребарува, пребара; претресува, претресе; промени ќерамиди на покрив

претършу́вам *с.* пребара, претресе, сѐ испретури

преувелича́вам *н.* **преувелича́** *с.* преувеличува, преувеличи

преувеличе́ние *ср.* преувеличување, претерување, надувување

преумо́ра *ж.* преумора, силен умор

преуспя́вам *н.* **преуспе́я** *с.* напредува, просперира, преуспева, преуспее (ретко)

преустановя́вам *н.* **преустановя́** *с.* прекинува, прекине, запира, запре — ~ **работа** запирам работа — ~ **всякакви**

отношения прекинувам секакви односи

преустро́йство *ср.* реорганизација, преустројство, реформа — **~ на държавния апарат** реогранизација на државниот апарат

преустро́йвам *н.* **преустро́я** *с.* (из)врши реформа, преустројува, реорганизира

пре́фикс *м. грам.* префикс

префине́н *прид.* префинет, рафиниран — **~ вкус** префинет вкус

префуча́вам *н.* **префу́ча** *с.* профучува, профучи — **колата префуча покрай нас** колата профучи покрај нас

преха́пвам *н.* **преха́пя** *с.* прекасува, прекаса, прегризува, прегризе

прехва́лвам *н.* **прехва́ля** *с.* префалува, префали, многу фали

прехвале́н *прид.* префален, многу фален

прехвръ́квам *н.* **прехвръ́кна** *с.* прелетува, прелета

прехвъ́рлям *н.* **прехвъ́рля** *с.* 1) префрлува, префрли; 2) *фиг.* пренесува, пренесе (имот на друго место); се префрлува, се префрли (преку планина)

прехла́с *м.* занес, восхит, транс, екстаза

прехла́снат *прид.* занесен, восхитен, воодушевен

пре́ход *м.* 1) преод (и премин) — **~ от количество в качество** преод од квантитет во квалитет; 2) етапа (на патување, марш и сл.)

пре́хо́ден *прид.* преоден — **~ период** преоден период — **~ глагол** преоден глагол — **преходно знаме** преодно знаме

прехра́на *ж.* 1) исхрана, храна, прехрана; 2) издржување — **за прехраната на семейството** за издржување на семејството

прехра́нвам *н.* **прехра́ня** *с.* 1) издржува (некого), прехранува, прехрани; 2) премногу храни

прецеде́нт *м.* преседан

преце́ждам *н.* **преце́дя** *с.* прецедува, прецеди

преце́нка *ж.* оцена, мислење

преценя́вам *н.* **преценя́** *с.* оценува, оцени

преци́зен *прид.* прецизен, точен — **прецизна работа** прецизна работа

прецъфтя́вам *н.* **прецъфтя́** *с.* прецветува, прецвета (и прецутува, прецути); *фиг.* остарува, остари

пре́ча *н.* пречи, прави пречки — **той само пречи на работата** тој само пречи во работата — **пречиш ми** ми пречиш

пречерта́вам *н.* **пречерта́я** *с.* прецртува, прецрта, пречкрта

пречи́ствам *н.* **пречи́стя** *с.* 1) пречистува, пречисти — **~ вода** пречистувам вода; 2) повторно чисти

пре́чка *ж.* пречка — **~ в работата** пречка во работата

пречу́пвам *н.* **пречу́пя** *с.* скршува, скрши, прекршува, прекрши — **водата пречупва светлината** водата ја прекршува светлината — **пречупих тоягата** го скршив стапот

пре́шлен *м.* пршлен; колено кај некои растенија; колце на долниот крај од вретеното

прещи́пвам *н.* **прещи́пя** *с.* прекинува, прекине (со клешти и сл.); преаштипува, прештипе

прещя́ва ми се *н. йовр.* ми преседнува, не ми се сака
преяждам *н.* **прея́м** *с.* се прејадува, се прејаде; прегризува, прегризе
при *йред.* до, кај, при, со, зад, во, освен тоа, спрема, близу — **седи ~ печката** седи до печката — **той живее ~ гарата** тој живее до станицата — **~ огъня** до огнот — **Иван работи ~ нас** Иван работи кај нас — **той живее ~ баща си** тој живее кај татко си — **~ сключването на договора** при склучувањето на договорот — **~ тези думи** при овие зборови — **~ закрити врата** зад затворена врата — **~ такива обстоятелства** во вакви услови — **~ това той има и други задължения** освен тоа тој има и други обврски — **какво съм аз ~ него?** што сум јас спрема него?
приба́вка *ж.* додаток, дополнување — **~ към текста** дополнување на текстот — **парична ~** паричен додаток
приба́вям *н.* **приба́вя** *с.* додава, додаде, дополнува, дополни
прибе́жище *ср.* прибежиште
прибира́м *н.* **прибера́** *с.* прибира, прибере, собира, собере — **трябва да приберем сеното** треба да го приберeме сеното — **прибрахме реколтата на време** ја прибравме реколтата на време; || — **се** *йовр.* се прибира, се прибере (дома); станува сериозен
приближа́вам *н.* **приближа́** *с.* приближува, приближи
приблизи́телен *йрид.* приближен
при́бор *м.* прибор (апаратура, инструменти) — **~ за хранене** прибор за јадење
прибра́н *йрид.* прибран
прибре́жен *йрид.* крајбрежен (ретко: прибрежен)
прибъ́рзан *йрид.* избрзан (и прибрзан)
прибъ́рзвам *н.* **прибъ́рзам** *с.* 1) побрзува, побрза; 2) пребрзува, пребрза
прибя́гвам[1] *н.* **прибя́гам** *с.* притрчува, притрча
прибя́гвам[2] *н.* **прибя́гна** прибегнува, прибегне — **~ към насилие** прибегнувам кон насилство
приве́ден *йрид.* 1) подгрбен, наведнат; 2) приведен; 3) доведен — **приведени деца** доведени деца — **~ зет** домазет
приве́т *м.* поздрав — **~ на борците за мир** поздрав на борците за мир
приветли́в *йрид.* пријатен, симпатичен, љубезен, привлечлив — **~ човек** пријатен човек — **приветлива усмивка** љубезна насмевка
приве́тствен *йрид.* поздравен — **приветствено слово** поздравен говор
приве́тствие *ср.* поздрав, поздравен говор
приветству́вам *н.* поздравува
при́вечер *м.* приквечер, приквечерина
при́виден *йрид.* привиден, нестварен, лажен; лицемерен
приви́дно *йрил.* привидно
привиде́ние *ср.* привидение, сениште
приви́квам *н.* **приви́кна** *с.* привикнува, привикне
привиле́гия *ж.* привилегија — **той се ползва от особени**

привилегии тој користи посебни привилегии; тој има посебни привилегии

привичка *ж.* навика, обичај, традиција

привлекателен *прид.* привлечен; симпатичен

привличам *н.* **привлека** *с* привлекува, привлече — **това не ме привлича** тоа не ме привлекува

привнасям *н.* **привнеса** *с.* придонесува, придонесе, дава (даде) свој дел

привърженик *м.* **привърженица** *ж.* приврзаник, приврзаница (и приврженик, привржееница), симпатизер, -ка

привързан *прид.* приврзан (ретко: привржен); верен

привързвам *н.* **привържа** *с.* приврзува, приврзе; *фиг.* придобива, придобие (некого за себе); || — **се** *повр.* се приврзува, се приврзе (кон некого)

приглăсям *н.* *муз.* придружува, придружи

пригоден *прид.* 1) пригоден; 2) приспособен — ~ **за нашите условия** приспособен кон нашите услови

приготвям *н.* **приготвя** *с.* приготвува, приготви; || — **се** *повр.* се приготвува, се приготви

приготовление *ср.* приготвување

придавам *н.* **придам** *с.* придава, придаде; додава, додаде — **ще придадеш още пет лева** ќе придадеш уште пет лева — **придават му голямо значение** му придаваат голема важност

придаден *прид.* придаден (за привремена работа или служба)

придвижвам се *н.* **придвижа се** *с.* *повр.* (се) приближува, (се) приближи

придворен *прид.* придворен, дворски— ~ **доставчик** дворски снабдувач — ~ **лекар** дворски лекар — **придворна дама** дворска дама

придирвам *н.* многу бара, е педантен, води сметка

придирчив *прид.* што води сметка, педантен

придобивка *ж.* придобивка

придружавам *н.* **придружа** *с.* придружува, придружи

придружник *м.* придружник; сопатник

придържам *н.* **придържа** *с.* придржува, придржи (некого или нешто); || — **се** *повр.* се придржува, се држи (кон закон, норма и сл.)

прием *м.* 1) прием — **в легацията довечера ще има** ~ во амбасадата вечер ќе има прием; 2) пречек — **топъл** ~ топол пречек

приемам *н.* **приема** *с.* 1) прима, прими — **приех поръчката** ја примив порачката — ~ **българско поданство** примам бугарско државјанство; 2) *фиг.* претпоставува, претпостави — **да приемем, че е така** да претпоставиме дека е така; 3) прифаќа, прифати, усвојува, усвои, прима, прими — **представителите приеха новия закон** пратениците го прифатија новиот закон — ~ **да остана на тая работа** ја прифаќам оваа работа; се согласувам да останам на оваа работа

приемáтел[1] *м.* примач (*в.* **получáтел**)

приемáтел[2] *м.* приемник, радио-апарат

приемáтелен *йрид.* што прима

приéмен *йрид.* приемен — ~ **салон** салон за примање — **приемни часове** приемни часови — ~ **изпит** приемен испит

приемлѝв *йрид.* приемлив — **приемливи условия** приемливи услови

приéмна *ж.* соба за примање; чекалница; салон за примање

приéмник *м.* следбеник; наследник; заменик

прѝживе *йрил.* за време на животот

призвáн *йрид.* соодветен, способен (за некое место и сл.)

призвáние *ср.* 1) надареност, талент, смисла за некоја работа; 2) професија, област на работа — **намерих истинското си призвание** ≃ си ја најдов соодветната професија

призéмен *йрид.* приземен

призéмие *ср.* приземје, партер

приземя́ване *ср.* *ав.* атерирање, приземјување

прѝзив *м.* 1) повик, проглас, апел; 2) годиште (на војници)

прѝзивен *йрид.* *лиш.* 1) што се однесува на повик за војска, регрутски — **призивно свидетелство** регрутска книшка; 2) што повикува

призѝрам се *н.* *йовр.* се загледува, фиксира

призля́ва ми *н.* *безл.* ми се влошува, не ми е добро, ми се слошува

прѝзма *ж.* призма — **тристенна** ~ тристрана призма; ▱ **през призмата на** низ призмата на

признáвам *н.* **признáя** *с.* признава, признае — **признах грешката си** си ја признав грешката — ~ **новото правителство** ја признавам новата влада; цени (заслуги, талент и сл.); ‖ — **се** *йовр.* се признава, се признае — ~ **се за победен** се признавам за победен

прѝзнак *м.* признак, знак, белег, симптом — **признаци на болестта** симптоми на болеста

признáние *ср.* признание — **обществено** ~ општествено признание — **любовно** ~ љубовна изјава — **правя** ~ **пред съда** давам признание пред суд

признáт *йрид.* признат, ценет, афирмисан— ~ **талант** признат талент

признáтелен *йрид.* благодарен (ретко: признателен) — **На братята освободители — признателна България** На браќата ослободители — признателна Бугарија

признáтелност *ж.* благодарност, признателност, признание — **обществена** ~ јавна благодарност

призовáвам *н.* **призовá** *с.* повикува, апелира — ~ **на съревнование** повикувам на натпревар

призóвка *ж.* писмена покана (најчесто — судска покана)

прѝзори *йрил.* в зори, призори — **стигнахме** ~ стигнавме в зори

прѝзрак *м.* призрак, сениште, прикажиште

прѝзрачен *йрид.* призрачен; нереален

прийжда *н.* надојдува, надоаѓа

прийсква ми се *н.* **прийска ми се** *с.* *йовр.* ми се присакува, ми се присака

приказ *м.* **за приказ** за приказ — **сватба беше** ~ свадбата беше за приказ (многу убава)

приказвам *н.* зборува, прикажува, раскажува — **всички приказват за него** сите зборуваат за него — **той не знае какво приказва** тој не знае што зборува — **приказвахме по много въпроси** зборувавме за многу прашања; ◻ **приказваме за вълка, а той насреща** ≃ ние за волкот, а волкот на врата

приказен *йрид.* приказен, волшебен, многу убав, фантастичен

приказка *ж.* 1) приказна (и прикаска) — **народни приказки** народни приказни — **вълшебна** ~ волшебна приказна — **ловджийска** ~ ловечка приказна — **празни приказки** празни прикаски — **това са само приказки** тоа се само прикаски; 2) *нар.* прикаска, муабет

приказлив *йрид.* зборлив, зборлест

прикачвам *н.* **прикача** *с.* 1) прикачува, прикачи — **ще прикачат още един вагон** ќе прикачат уште еден вагон; 2) (за)лепи, (при)лепи

прикачен *йрид.* приклучен, додаден — **прикачни земеделски машини** приклучни земјоделски машини

приклад *м.* кундак (кај пушка) — **удар с приклада** удар со кундакот

приключвам *н.* **приключа** *с.* завршува, заврши, приклучува, приклучи

приключение *ср.* (ретко: приклучение), авантура

приключенски *йрид.* авантуристички — **приключенска литература** авантуристичка литература

приклякват *н.* **приклекна** *с.* приклекнува, приклекне, потклекнува, потклекне

приковавам *н.* **прикова** *с.* прикова, прикова (и прикове), заковува, закова

прикривам *н.* **прикрия** *с* прикрива, прикрие, засолнува, засолни — ~ **очите си с ръка** ги прикривам очите со рака — **опитвам се да прикрия работата** се обидувам да ја прикријам работата — ~ **гнева си** го прикривам мојот гнев

прикрит *йрид.* прикриен, невидлив, скриен; таен, лицемерен, подол

прикритие *ср.* засолниште; скривалиште

прилагам *н.* **приложа** *с.* 1) прилага, приложува, приложи — ~ **нужните документи** ги прилагам потребните документи; 2) употребува, употреби, применува, примени — ~ **на дело** применувам во практика (во дело)

прилагателно (име) *грам.* придавка — **степенуване на прилагателните имена** поредба на придавките — **сравнителна и превъзходна степен на прилагателните имена** компаратив и суперлатив на придавките

прилежание *ср.* прилежност

прилежа́щ *прид*. соседен, граничен, прилепен

приле́жен *прид*. прилежен, совесен, примерен, послушен, неуморен — **~ ученик** прилежен (добар) ученик

при́леп *м*. *зоол*. лилјак

прилепчи́в *прид*. заразен, префатлив — **прилепчи́ви болести** заразни болести

при́лив *м*. прилив; *мед*. **~ на кръв** прилив на крвта

при́лика *ж*. сличност — **има ~ между вас** има сличност меѓу вас

прили́ка *ж*. 1) умереност, мера; 2) прилика, згоден момент; 3) соодветен партнер, добра прилика — **той не ти е ~** тој не ти е прилика

прили́чам *н*. личи, прилега — **детето напълно прилича на баща си** детето сосем прилега на татка си — **на какво приличаш!** на што личиш!

прили́чен *прид*. 1) сличен — **гласът му е ~ на твоя** гласот му е сличен на твојот; 2) пристоен, учтив, коректен — **прилично държание** пристојно држење; 3) убав, личен, симпатичен — **тя има прилично лице** таа има убаво лице; 4) задоволителен, добар — **прилично възнаграждение** добра награда

прили́чие *ср*. пристојност, учтивост; умереност

прило́жен *прид*. применет — **приложно изкуство** применета уметност

приложе́ние *ср*. 1) прилог, додаток, подлисник; 2) примена, користење, употреба — **желязото има голямо ~ в стопанството** железото има голема примена во стопанството; 3) *грам*. апозиција

приложи́м *прид*. применлив, употреблив

прил ъ́гвам *н*. **прил ъ́жа** *с*. примамува, примами

приля́гам *н*. **приле́гна** *с*. 1) прилегнува, прилегна; 2) прилега, добро стои — **приляга ѝ тази рокля** овој фустан добро ѝ стои

примадо́на *ж*. примадона (певица што ги пее главните улоги во оперите)

примал(н)я́вам *н*. **примал(н)е́я** *с*. премалува, премали, се истошти

прима́мка *ж*. ветување (несигурно); мамка, клопка

примамли́в *прид*. примамлив, привлечен

при́мер *м*. пример, образец — **привеждам ~** наведувам (приведувам) пример — **давам ~ на добро държание** давам пример за добро држење — **той служи за ~** тој служи за пример

при́мерен *прид*. примерен, што служи за пример

при́мес *м*. примес, додаток; легура

прими́гвам *н*. **прими́гна** *с*. 1) примигнува, примигне; трепка, трепне; 2) намигнува, намигне

прими́рам *н*. **примра́** *с*. примира, примре, паѓа (падне) во несвест — **примрях от страх** примрев од страв — **примирам за водица** умирам за водичка

примире́н *прид*. помирен, примирен; сталожен

примире́нчески *прид*. помирлив, пасивен, компромисен

примѝрие *ср.* примирје, прекин на оган, прекин на непријателства

примирѝтелен *прид.* помирлив, компромисен — **~ тон** помирлив тон

примиря́вам *н.* **примиря́** *с.* смирува, смири (скарани)

примитѝвен *прид.* примитивен, прост

примитивѝзъм *м.* примитивизам; наивизам (во сликарството)

прѝмка *ж.* 1) ласо; примка; 2) јамка од јаже

прѝмус *м.* примус

примъ̀квам се *н.* **примъ̀кна се** *с.* *повр.* се доближува, се доближи; долази, дојде со лазење

прина́ден *прид.* додатен — **принадена стойност** вишок на вредноста

принадлежа́ *н.* припаѓа — **към коя организация принадлежиш?** кон која организација припаѓаш? — **това принадлежи на миналото** тоа му припаѓа на минатото

принадле́жност *ж.* 1) реквизит, дел од опрема, прибор — **принадлежности за бръснене** прибор за бричење — **риболовни принадлежности** прибор за риболов; 2) припадност **политическа (партийна) ~** политичка (партиска) припадност

прина́сям *н.* **принеса́** *с.* 1) донесува, донесе (дома); 2) принесува, принесе; ▱ **~ жертва** жртвува

принизе́н *прид.* наведен ниско; понизен, мирен

принизя́вам *н.* **принизя́** *с.* понижува, понижи, деградира

прѝнос *м.* 1) прилог, придонес — **~ към историята на работническото движение** прилог кон историјата на работничкото движење; 2) *нар.* подарок, дар

приносѝтел *м.* донесувач — **приносителят на това писмо** донесувачот на ова писмо

прину́да *ж.* принуда, присилување, сила, насилство

прину́ден *прид.* принуден, присилен; *фиг.* извештачен, неприроден

принудѝтелен *прид.* принуден, присилен

принц *м.* **принце́са** *ж.* принц, принцеза

принцѝп *м.* принцип, начело, основен став — **по ~** во принцип — **имам за ~** поаѓам од принципот

принцѝпен *прид.* принципиелен, (принципен), начелен — **~ въпрос** принципиелно прашање — **принципно разногласие** принципиелно неслагање

принципиа́лен *прид.* *в.* **принцѝпен**

приобща́вам *н.* **приобщя́** *с.* вклучува, вклучи, присоединува, присоедини; || — **се** *повр.* се вклучува, се вклучи

приорите́т *м.* приоритет, предност

припа́дам *н.* **припа́дна** *с.* 1) припаѓа, припадне (паѓа во несвест; 2) *разг.* се наоѓа, се најде (случајно); 3) се спушта, паѓа, се спушти, падне (за магла) — **припаднала тъмна мъгла** се спуштила густа магла

припа́дък *м.* припаднување (и припаѓање), несвестица; напад (нервен)

припа́лвам *н.* **припа́ля** *с.* запалува, запали

при́паси *мн.* резерви — **бойни** ~ воени резерви — **хранителни** ~ резерви од храна

при́пев *м.* припев, рефрен; *нар.* тажачка песна, тажење

при́пек *м.* припек

припи́свам *н.* **припи́ша** *с.* 1) принапишува, принапише, (до)пише; 2) препишува, препише (некому имот); 3) припишува, припише — **приписват му чужди греховѐ** му припишуваат туѓи гревови

при́писка *ж.* припис (и приписка), забелешка (на белината)

припи́чам *н.* **припека́** *с.* припекува, припече (Сонцето); топли, затоплува (некого на оган); *фиг.* натерува, натера (некого нешто да признае)

при́пкам *н.* **при́пна** *с.* трчка, (ретко: припка) — **децата припкаха по зелената трева** децата трчкаа по зелената трева

при́плод *м.* приплод

приповди́гам се *н.* **приповди́гна се** *с. йовр.* се подвакренува, се поднакрене (човек)

припо́мням *н.* **припо́мня** *с.* припомнува, припомни, потсетува, потсети; || — **се** *йовр.* се потсетува, се потсети

припря́н *йрид.* нестрплив, нервозен; неодложен, итен

припълзя́вам *н.* **припълзя́** *с.* доползува, доползи

припя́вам *н.* **припе́я** *с.* 1) тажи (мртовец); 2) припева, припее, пее (отегнато)

приравне́н *йрид.* прирамнет, изедначен

приравня́вам *н.* **приравня́** *с.* израмнува, израмни

приpа́ждам *н.* **приро́дя** *с.* природува, природи

при́раст *м.* пораст, прираст — ~ **на населението** прираст на населението

приро́да *ж.* природа; сушност, карактер; предел, пејзаж — **природата и нейните закони** природата и нејзините закони — **сред природата** в природа — **по ~ си е такъв** по природа е таков — **мъртва** ~ мртва природа

приро́ден *йрид.* 1) природен — **природни явления** природни појави — **природни богатства** природни богатства — ~ **закон** природен закон; 2) природен, вроден — **природна интелигентност** вродена интелигенција

приро́дно *йрил.* природно

природозна́ние *ср.* природознание

присла́мчвам се *н.* **присла́мча се** *с. йовр.* се присламчува, се присламчи

прислу́га *ж.* послуга; *воj.* послуга (на оружје и сл.)

прислу́жник *м.* прислужник, служител, помошен службеник, курир

прислу́швам *н.* **прислу́шам** *с.* прислушува, прислушне, наслушува

при́смех *м.* подбив (и присмев), шега

присмеху́лко *м.* 1) подбивач, потсмевач; 2) шегаџија, мајтапчија

присми́вам се *н.* **присме́я се** *с.* се подбива, се подбие, се мајтапи, се шегачи

присо́ен *йрид.* присоен, изложен на сонцето

приспи́вам *н.* **приспя́** *с.* приспива, приспие
приспи́вен *ӣрид.* приспивен — **приспивна песен** приспивна песна
приспособе́нец *м.* човек лесно што се приспособува, превртливец, вртиопашка
приспособле́ние *ср.* прибор, механизам, направа, апарат
приспособя́вам *н.* **приспособя́** *с.* приспособува, приспособи; || — **се** *ӣовр.* се приспособува, се приспособи
приста́вам *н.* **приста́на** *с.* (из)бега бегалка; дава, (даде) согласност, се согласува
приста́нище *ср.* пристаниште
присти́гам *н.* **присти́гна** *с.* пристига, пристигне — **влакът пристигна със закъснение** возот пристигна со задоцнување — **пристигна писмо** пристигна писмо
присти́гане *ср.* пристигање
пристра́стен *ӣрид.* пристрасен, необјективен
пристра́стие *ср.* пристрасност, необјективност
пристрастя́вам се *н.* **пристрастя́ се** *с. ӣовр.* се занесува, се занесе, се посветува, се посвети (на нешто)
пристро́йка *ж.* доградба
при́стъп *м.* напад, јуриш — **превзехме крепостта с** ~ ја освоивме тврдината на јуриш — **сърдечен** ~ *мед.* срцев напад
прист ъ́пвам *н.* **прист ъ́пя** *с.* 1) одвај чекори — **болният едва пристъпва** болниот одвај чекори; 2) се приближува, се приближи; 3) пристапува, пристапи; почнува, почне; 4) пречекорува, пречекори
прист ъ́пен *ӣрид.* пристапен, достапен
прис ъ́да *ж.* 1) пресуда — **строга** ~ строга пресуда; 2) оцена, мислење
присъедине́ние *ср.* присоединување
присъединя́вам *н.* **присъединя́** *с.* присоединува, присоедини, анектира
присъединя́ване *ср.* присоединување, анексија
при́сърце *ӣрил.* присрце — **вземам** ~ земам присрце
прис ъ́ствен *ӣрид.* работен — ~ **ден** работен ден
прис ъ́ствие *ср.* присуство — **в мое** ~ во мое присуство — ~ **на духа** присуство на духот
присъству́вам *н.* присуствува
прис ъ́щ *ӣрид.* својствен, карактеристичен
притва́рям *н.* **притво́ря** *с.* затвора, затвори, подзатвора, подзатвори
притега́телен *ӣрид.* привлечен, примамлив, атрактивен
прите́глям *н.* **прите́гля** *с.* привлекува, привлече — **земята притегля всички тела** Земјата ги привлекува сите тела
прите́гляне *ср.* привлекување, тежа — **земно** ~ Земјината тежа
притежа́ние *ср.* сопственост
притежа́тел *м.* **притежа́телка** *ж.* сопственик, сопственичка
притежа́телен *ӣрид.* **притежателно местоимение** присвојна (посвојна) заменка
притесне́н *ӣрид.* притеснет, ограничен душевно, немирен
притесне́ние *ср.* душевен немир, притеснетост

притесня́вам *н.* **притесня́** *с.* притеснува, притесни; || — **се** *йовр.* се притеснува, се притесни, се измачува душевно

прити́скам *н.* **прити́сна** *с.* притиснува, притиска, притисне

прити́чвам *н.* **прити́чам** *с.* отрчува, отрча, се стрчнува, се стрча

прити́чвам се *н.* **притека́ се** *с. йовр.* 1) дотрчува, дотрча; 2) пр́итекнува (притекне) на помош

при́ток *м.* приток — **десен ~ на Дунав** десен приток на Дунав; *фиг.* прилив — **~ на нови членове** прилив на нови членови

приту́лвам *н.* **приту́ля** *с.* притулува, притули, засолнува, засолни

приту́рка *ж.* додаток, подлисник

при́тча *ж.* 1) библиска приказна; 2) *арх.* мудра изрека, пословица

притя́гам *н.* **прите́гна** *с. разг.* притега, притегне

приу́мица *ж.* ќеф, каприс (и каприц)

приу́чвам *н.* **приу́ча** *с.* приучува, приучи, создава навика за нешто

при́хвам *н.* **при́хна** *с.* пукнува (пукне) од смеење, силно се смее, се кикоти

прихватли́в *йрид.* префатлив, заразен — **прихватлива болест** заразна болест

прихва́щам *н.* **прихва́на** *с.* 1) прифаќа, прифати; 2) префаќа, префати (одбива) сума при исплата); 3) пренесува, пренесе, префаќа, префати (болест), се зарази; || — **се** *йовр.* се фаќа (дрво и сл.); се прима, се прими

при́ход *м.* приход, паричен доход — **приходи и разходи** приходи и расходи

при́ходен *йрид.* што се однесува на приход — **приходна книга** книга за приходи

приходоно́сен *йрид.* рентабилен, што донесува приходи

приходя́щ *йрид.* што доаѓа

при́цел *м.* цел, нишан

прице́лвам се *н.* **прице́ля се** *с. йовр.* нишани, нанишанува, нанишани

прича́квам *н.* **прича́кам** *с.* демне, чека во заседа, причекува, причека (некого)

прича́стие[1] *ср. грам.* глаголска придавка, партицип

прича́стие[2] *ср. цркв.* причест (и причесна)

приче́свам *н.* **приче́ша** *с.* зачешлува, зачешла, чешла

приче́ска *ж.* фризура, начин на чешлање

причи́на *ж.* причина — **по една или друга ~** ≃ од оваа или онаа причина — **кои са причините за неуспеха?** кои се причините за неуспехот? — **смее се без ~** се смее без причина

причи́нен, -и́нна, -и́нно *йрид.* причински, каузален

причини́тел *м.* предизвикувач, причинител

причи́нност *ж.* причиност, каузалност

причиня́вам *н.* **причиня́** *с.* причинува, причини, предизвикува, предизвика

причисля́вам *н.* **причисля́** *с.* убројува, уброи

причудли́в *ӣрид.* чуден, необичен, причудлив
пришеле́ц *м.* дошлак
прише́пвам *н.* **прише́пна** *с.* пришепнува, пришепне, шепнува, шепне
прише́ствие *ср. църкв.* пришествие, второто доаѓање на Христа
пришпо́рвам *н.* **пришпо́ря** *с.* боцка (боцне) коњ со мамузи
пришъле́ц *м.* **пришълка́** *ж.* *в.* **пришелец**
прищя́вка *ж.* *в.* **приумица**
прию́т *м. арх.* сиропиталиште; дом (за старци, сиромаси и сл.), засолниште
приютя́вам *н.* **приютя́** *с.* прима (прими) во дом; укажува (укаже) гостопримство
прия́тел *м.* **прия́телка** *ж.* 1) пријател, пријателка, другар, другарка — **стари приятели** стари пријатели — ~ **в нужда се познава** на мака пријателот се познава — **приятели на мира** пријатели на мирот; 2) љубовник, љубовница, девојка, момче — **имам среща с приятелката си** имам состанок со мојата девојка; ◻ **приятелю!** пријателе!
прия́телски *ӣрид.* пријателски — ~ **отношения** пријателски односи
прия́телство *ср.* пријателство, другарство; љубов, љубовна врска
прия́тен *ӣрид.* пријатен, мил, симпатичен; љубезен, привлечен — ~ **човек** пријатен човек
прия́тно *ӣрил.* пријатно, мило — ~ **ми е** мило ми е — ~ **изненаден** пријатно изненаден
проанализи́рам *с.* проанализира
проба́ *ж.* 1) проба, испитување, проверување — ~ **на лекарство** испитување на лек; 2) примерок, мостра; 3) проба (кај шивач); 4) карат, количество на благороден метал — **злато от 56-а** ~ злато од 14 карати
про́бег *м.* 1) километража (кај возило) — **денонощният** ~ **на вагоните е увеличен** дневната километражата на вагоните е зголемена; 2) *сӣ.* трка (натпревар) — **колоездачен** ~ велосипедска трка
про́бен *ӣрид.* пробен — ~ **полет** пробно летање
про́бив *м.* 1) отвор, пробив, дупка; 2) пробив, пробивање
проби́вам *н.* **проби́я** *с.* 1) продуп(ч)ува, продуп(ч)и; пробива, пробие — ~ **фронт на неприятеля** пробивам непријателски фронт
проби́вен *ӣрид.* пробивен
проби́рам *н.* **пробера́** *с.* пробира, пробере, одбира, одбере — ~ **само зрелите круши** ги одбирам само зрелите круши
проби́т *ӣрид.* пробиен, продупен
пробле́ма *ж.* **пробле́м** *м.* проблем — **проблеми на художественото творчество** проблеми на уметничкото творештво
проблема́тика *ж.* проблематика
проблемати́чен *ӣрид.* проблематичен, несигурен
пробля́сък *м.* проблесок; *фиг.* зрак — ~ **на надѐжда** зрак на надежта

пробо́ждам *н.* **пробода́** *с.* прободува, прободе, продупува, продупи

пробо́й *м.* бор-машина; пробив

пробу́ждам *н.* **пробу́дя** *с.* разбудува, разбуди, пробудува, пробуди; — **се** *йовр.* се разбудува, се разбуди, се пробудува, се пробуди

пробу́твам *н.* **пробу́там** *с.* протуркува, протурка; 2) *разг.* продава лоша стока

пробя́гвам *н.* **пробя́гам** *с.* протрчува, протрча, претрчува, претрча

прова́л *м.* провала; фијаско — **в организацията станал** ~ во организацијата дошло до провала

прова́ла *ж.* 1) бездна; 2) пропаст, неуспех; ◻ **на провала** без мера, прекумерно — **пия на** ~ пијам без мера

прова́лям *н.* **прова́ля** *с.* 1) пробива, пробие, продупува, продупи; 2) провалува, провали — **провалиха събранието** го провалија состанокот; || — **се** *йовр.* се провалува, се провали

прове́ждам *н.* **проведа́** *с.* 1) води, проведува, проведе; 2) спроведува, спроведе, организира — ~ **избори** спроведувам избори

провере́н *йрид.* проверен, испробан

провери́тел *м.* **провери́телка** *ж.* контролор, -ка

прове́рка *ж.* контрола, проверка, проверување — ~ **на паспорти** контрола на паспорти — ~ **на знанията** проверка на знаењата — ~ **на присъствуващите** прозив

прове́рочен *йрид.* контролен — **проверочна комисия** контролна комисија — ~ **изпит** контролен испит

проверя́вам *н.* **проверя́** *с.* проверува, провери, контролира — ~ **билети** проверувам карти (билети)

проветря́вам *н.* **прове́трям** *с.* проветрува, проветри

провиде́ние *ср.* провидение

прови́зии *мн.* продукти, храна

провизо́рен *йрид.* провизорен, привремен

провине́н *йрид.* виновен, што направил вина

провине́ние *ср.* грешка, прекршок, вина

провинциа́лен *йрид.* провинциски — ~ **град** провинциски град

провинциали́зъм *м.* дијалектизам, провинцијализам

провинциали́ст *м.* **провинциали́стка** *ж.* провинцијалец, провинцијалка

прови́нция *ж.* 1) провинција, област, подрачје; 2) провинција — **затънтена** ~ зафрлена провинција

провиня́вам се *н.* **провиня́ се** *с.* *йовр.* се провинува, се повини, скриви, згреши

прови́рам *н.* **провра́** *с.* провира, провре (низ нешто), вденува, вдене — **едва провряx връзката през дупките на обувката** одвај ја проврев врвката низ дупчињата на чевелот

прово́дник *м.* 1) спроводник — **добър** ~ **на електричество** добар спроводник на електрицитет; 2) *фиг.* посредник, агент

провока́тор *м.* провокатор

провока́ция *ж.* провокација; шпионажа

провоки́рам *н. с.* провоцира

провъзглася́вам *н.* **провъзгласи́** *с.* прогласува, прогласи, прокламира

провъзглася́ване *ср.* прогласување, свечено објавување

провѐртам *н.* **провѐртя** *с.* продупува (продупи) дупка со сврдел

прогерма́нски *йрид.* прогермански — **прогерманска политика** прогерманска политика

прогѝзвам *н.* **прогѝзна** *с.* прокиснува, прокисне

прогѝзнал *йрид.* прокиснат

прогимназиа́лен *йрид.* прогимназијален — ~ **учител** наставник

прогимна́зия *ж. арх.* прогимназија, првите три-четири класа од гимназијата

проглася́вам *н.* **прогласи́** *с.* прогласува, прогласи, соопштува, соопшти, објавува, објави

проглѐждам *н.* **проглѐдам** *с.* 1) прогледува, прогледа; 2) *фиг.* гледа добро, сфаќа, сфати, се ослободува (се ослободи) од беда — **едва бяхме прогледали и дойде войната** тукушто се бевме ослободиле од бедата, дојде војната

проглуша́вам *н.* **проглуша́** *с.* 1) заглушува, заглуши; 2) *фиг.* пробива (пробие) уши — **проглушиха света с хвалбите си** го заглушија светот со своите фалби

прогно́за *ж.* прогноза — ~ **за времето** прогноза за времето

прогова́рям *н.* **проговóря** *с.* проговара, проговори, прозборува, почна да зборува — **цял ден дума не проговаря** цел ден збор не проговара

прогóнвам *н.* **прогóня** *с.* прогонува, прогони, (из)брка, (ис)тера

програ́ма *ж.* 1) програма, распоред на работата, план — **работя по** ~ работам по програма (распоред, план); 2) програма (политичка) — **учебна** ~ наставна програма

програ́мен *йрид.* програмски, директивен — **програмна статия** директивна статија — **програмни часове** часови по програмата

прогрѐс *м.* прогрес, напредок

прогреси́вен *йрид.* прогресивен, напреден — ~ **писател** напреден писател

прогрѐсия *ж.* прогресија — **аритметична | геометрична** ~ аритметичка | геометриска прогресија

прода́вам *н.* **прода́м** *с.* продава, продаде; *фиг.* (из)врши предавство

продава́телен *йрид.* продавен — **продавателен акт** договор за продажба

продава́ч *м.* **продава́чка** *ж.* продавач, продавачка

прода́ден *йрид.* продаден; *фиг.* продаден (човек), предавник

прода́жба *ж.* продажба, трговија, промет — ~ **на имот** продажба на имот — **пуснати са в** ~ **нови стоки** во продажба е пуштена нова стока — ~ **на дребно | едро** продажба на мало | големо

прода́жен *прид.* продаден (човек), расипан, нечесен; продавен (цена)
прода́жник *м.* продаден човек
про́дан *ж.* продажба — **стока за** ~ стока за продажба
продека́н *м.* продекан
проди́рам *н.* **продера́** *с.* 1) искинува, искине — **продрах си панталоните** си ги искинав панталоните; 2) пробива, пробие; ☐ **продирам си гърлото** си го одрав грлото
продово́лствен *прид.* снабдувачки — **продоволствени складове** магазини за продукти—**продоволствена карта** карта за снабдување
продово́лствие *ср.* снабдување, исхрана; прехранбени продукти
проду́кт *м.* 1) производ, продукт — **земеделски продукти** земјоделски производи — **фабричен** ~ фабричен производ — **млечни продукти** млечни производи — **продукти от първа необходимост** производи за широка потрошувачка; 2) резултат, последица — **тази книга е** ~ **на дълъг труд** оваа книга е резултат на долг труд (работа)
продукти́вен *прид.* продуктивен, плоден, вреден — ~ **писател** плоден писател
продукти́вност *ж.* продуктивност — **мерки за повишение на продуктивността на труда** мерки за зголемување продуктивноста на трудот — **млечна** ~ **на добитъка** млечна продуктивност на добитокот
проду́кция *ж.* 1) продукција, производство — **качествена** ~ квалитетна продукција; 2) претставување пред публика резултати од некоја дејност — продукција (музичка и сл.)
проду́мвам *н.* **проду́мам** *с.* проговара, проговори
проду́пчвам *н.* **проду́пча** *с.* продупчува, продупчи
про́дух *м.* провев, промаја
продългова́т *прид.* долгманест — **продългова́то лице** долгманесто лице
продължа́вам *н.* **продължа́** *с.* продолжува, продолжи — **ще продължим срока** ќе го продолжиме рокот — **утре ще продължим разговора** утре ќе го продолжиме разговорот
продълже́ние *ср.* продолжение, продолжување —~ **на роман** продолжение од роман — ~ **на работата** продолжување на работата
продължи́тел *м.* продолжувач
продължи́телен *прид.* долготраен (ретко: продолжителен), долг — **продължителни разговори** долги разговори — **продължителни усилия** долготрајни усилби
прое́кт *м.* проект, нацрт, план — ~ **за резолюция** нацрт-резолуција
проекта́нт *м.* проектант
проектодого́вор *м.* преднацрт на договор
проекторезолю́ция *ж.* преднацрт на резолуција
проекцио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* проекционен, -на, -но — ~ **апарат** проектор
прое́кция *ж.* проекција — **вертикална | хоризонтална**

~ вертикална | хоризонтална проекција

проехтя́вам *н.* **проехтя́** *с.* одекнува, одекне, заѕуни (песна)

прожектѝрам *н. с.* прикажува филм, прожектира

прожéктор *м.* рефлектор — **театрален** ~ театарски рефлектор

прожéкция *ж.* прикажување филм, прожектирање на филм

прóза *ж.* 1) проза (како литературен род) — **художествена** ~ уметничка проза; 2) проза (воопшто); 3) *фиг.* проза, секојдневие, баналност

прозаѝк *м.* прозаист (и прозаик), раскажувач

прозаѝчен *ӣрид.* 1) прозен, прозаичен; 2) *фиг.* секојдневен, обичен, банален

прóзвище *ср.* прекар

прозвънтя́ва *н.* **прозвънтѝ** *с.* заѕвонува, заѕвони

прозѝрам *н.* **прозрá** *с.* 1) проѕира, проѕре, ѕирка, ѕирне; 2) *фиг.* предвидува, предвиде

прозѝрен *ӣрид.* проѕирен

прозóрец *м.* прозорец — **широки прозорци** широки прозорци

прозорлѝв *ӣрид.* проникнив, остроумен, видовит

прозрáчен *ӣрид.* прозрачен, чист, јасен; *фиг.* отворен, јавен

прозя́вам се *н. ӣовр.* се проѕева

прозя́вка *ж.* проѕевка, проѕевање

проигрáвам *н.* **проигрáя** *с.* 1) заигрува, заигра; проигра 2) (за)трепери; 3) *фиг.* проигрува, проигра, (из)губи

произведéние *ср.* 1) производ — **индустриални произведения** индустриски производи; 2) дело, творба — **литературно** ~ литературна творба — **избрани произведения** одбрани дела; 3) производ, резултат од множење

произвéждам *н.* **произведá** *с.* 1) произведува, произведе — **фабриката ни произвежда платове** нашата фабрика произведува текстил; 2) предизвикува, предизвика, (на)прави — ~ **голямо впечатление** правам голем впечаток; 3) унапредува, унапреди — **произведоха го капитан** го унапредија за капетан

произвóден *ӣрид.* 1) производен; 2) *грам.* изведен — **производни думи** изведени зборови

производѝтел *м.* производител — **земеделски** ~ земјоделски производител

производѝтелен *ӣрид.* производен (производителен) — **производителни сили** производни (производителни) сили — **призводителна кооперация** производна задруга

производѝтелност *ж.* продукдуктивност — ~ **на труда** продуктивност на трудот — **за по-голяма** ~ за поголема продуктивност

произвóдствен *ӣрид.* производствен — ~ **план** план за производство, производствен план — **производствени разноски** трошоци на производството — **призводствени отношения** производствени односи

произвóдственик *м.* производител, работник

произво́дство *ср.* производство; *воj.* унапредување во прв чин — ~ **на обувки** производство на чевли — **оръдия на производството** средства за производство

произво́л *м.* самоволие (ретко: произвол) — **оставям на ~ на съдбата** оставам на произвол на судбината

произво́лен *прид.* произволен, неодговорен, самоволен; ненамерен — **произволна заповед** самоволна заповед — **призволни движения** ненамерни (несвесни) движења

произво́лнича *н.* работи самоволно (незаконито, на своjа рака)

произли́зам *н.* **произля́за** *с.* произлегува, произлезе

произноше́ние *ср.* изговор — **неясно** ~ неjасен изговор

произна́сям *н.* **произнеса́** *с.* 1) држи (одржи) говор — **той произнесе пламенна реч** тоj одржа пламен говор; 2) изговара, изговори

произти́чам *н.* **произтека́** *с.* произлегува, произлезе, резултира

произхо́д *м.* потекло — **социален** ~ социjално потекло **неговите пари са от съмнителен** ~ неговите пари се од сомнително потекло

произше́ствие *ср.* настан, случаj, несреќа, инцидент — **няма никакви произшествия** ≃ состоjбата редовна; нема ништо ново (рапорт и сл.)

прока́рвам *н.* **прока́рам** *с.* 1) проведува, проведе; води; 2) пробива, пробие, (на)прави (пат, водовод); 3) преминува, премине (преку нешто)

прока́шлям се *с. повр.* се искашла (малку), се накашла (малку)

проклама́ция *ж.* прокламациjа

проклами́рам *н. с.* прокламира

прокле́т *прид.* 1) проклет, анатемисан; 2) лош, зол; 3) намразен, одвратен; 4) палав, немирен — **от тия проклетн деца нищо не може да се скрие** од тие палави (проклети) деца ништо не може да се скрие

проклети́я *ж.* 1) проклетиjа, проклетство; 2) лош човек

прокле́тник *м.* **прокле́тница** *ж.* проклетник, проклетница

прокли́нам *н.* **прокълна́** *с.* проколнува, проколне

прокли́тика *ж. грам.* проклитика

прокля́тие *ср.* проклетство

проко́ба *ж.* кобење, претскажување на несреќа

прокомунисти́чески *прид.* прокомунистички

прокопа́вам *н.* **проко́пам, прокопа́я** *с.* прокопува, прокопа, пробива, пробие — **прокопаваме тунел** пробиваме тунел

проко́псаник *м. ирон.* непрокопсаник, несреќник — **нашата прокопсаница пак се разведе** нашата непрокопсаница пак се разведе

прокопси́я *ж.* успех, напредок, среќа — **няма** ~ нема среќа

проку́ден *прид.* протеран, што живее далеку од своите, изгонет

прокурату́ра *ж.* jавно обвинителство

прокурóр *м.* јавен обвинител — **реч на прокурора** збор на јавниот обвинител

прокълнат *прид.* проклет, проколнат, осуден, отфрлен

прокънтя́вам *н.* **прокънтя́** *с.* одекнува, одекне, одѕвонува, одѕвони — **прокънтя мощно „ура"** одекна громкото „ура"

прóлет *ж.* пролет — **дойде пролетта!** дојде пролетта! — **през тази пролет** пролетва; ◊ **една ластовица ~ не прави** со една ластовица не станува пролет

пролетариáт *м.* пролетаријат — **промишлен ~** индустриски пролетаријат — **диктатура на пролетариата** диктатура на пролетаријатот

пролетáрий *м.* **пролетáрка** *ж.* пролетер, пролетерка — **пролетарии от всички страни, съединявайте се!** пролетери од сите земји обединете се!

пролетáрски *прид.* пролетерски — **пролетарска солидарност** пролетерска солидарност — **~ поет** пролетерски поет

прóлетен *прид.* пролетен — **пролетни цветя** пролетни цвеќиња — **~ дъжд** пролетен дожд — **пролетно равноденствие** пролетна рамноденица

пролéтес *прил.* пролетоска

прóлетници *мн. нар.* пролетнина, пролетни посеви

прóлив *м.* проток, морска теснина — **Дарданелски ~** Дарданелски Проток

проли́вам *н.* **пролéя** *с.* пролива, пролее, (ис)тура — **~ кръв** проливам крв; се борам, војувам — **не проливайте излишна вода!** не истурајте вода непотребно!

проли́вен *прид.* што истура (дожд) — **~ дъжд** пороен дожд

проличáвам *н.* **проличá** *с.* се забележува, се забележа, се гледа, се виде — **от държанието му проличава, че е виновен** од неговото држење се гледа дека е виновен

пролóг *м.* 1) пролог, предговор; 2) збирка куси биографии на светци

пролóм *м.* 1) кањон, клисура; 2) пробив

пролу́ка *ж.* цеп, цепнатина (и цепка, и цепутка), пукнатина, проѕирка

промежду́тък *м.* меѓупростор; пауза, интервал

променли́в *прид.* променлив, наизменичен — **променливо време** променливо време — **променлив цвят** променлива боја — **~ ток** наизменична струја

променли́вост *ж.* променливост, колебливост, нестабилност

промéням *н.* **променя́** *с.* 1) менува, (про)мени — **много често променя жилището** многу често го менува станот; 2) заменува, замени

проми́вам *н.* **проми́я** *с.* (ис)плакне; мие — **~ руда** плакнам руда — **~ рана** мијам рана

проми́шленик *м.* **проми́шленица** *ж.* стопанственик, индустријалец

проми́шленост *ж.* индустрија, — **тежка | лека ~** тешка | лесна индустрија — **главни отрасли на промишлеността** главни индустриски гран-

ки — **местна** ~ локална индустрија

проми́шлен *йрид.* индустриски — **промишлени стоки** индустриска стока — ~ **център** индустриски центар

про́мка *ж.* процеп, тесен преод; преод преку ограда, прелез

промкомбина́т *м.* индустриски комбинат

промока́ем *йрид.* пропустлив (за вода) — ~ **плат** пропустлива ткаенина

промо́ция *ж.* промоција

прому́швам *н.* **прому́ша** *с.* прободува, прободе; провира провре — **едвам си промушвам пръста през дупката** одвај си го провирам прстот низ дупката; || — **се** *йовр.* се провира, се провре

промъ́квам *н.* **промъ́кна** *с.* провира, провре, пренесува, пренесе (кришум), (про)влече

промъ́нквам *н.* **промъ́нкам** *с.* (про)мрмори

промя́на *ж.* промена — **забелязваш ли някакви промени?** забележуваш ли некакви промени? — ~ **на местожителство** промена на местото за живеење

прона́ся *н.* **пронесе́** *с.* пронесува, пронесе (јајца)

прони́звам *н.* **прони́жа** *с.* 1) прониж̌ува, прониже (со стрела, куршум и сл.); прободува, прободе; 2) *фиг.* заглушува, ги пробива ушите

пронизи́телен *йрид.* остар, заглушен, заглушлив

прони́квам[1] *н.* **проникна** *с.* *дијал.* проникнува, проникне (компири и сл.)

прони́квам[2] *н.* **прони́кна** *с.* 1) навлегува, навлезе; доаѓа, дојде (за звук) — **тук не прониква никакъв шум отвън** овде не доаѓа никаков шум однадвор; 2) се (про)шири — **заразата е проникнала по цялото село** заразата се проширила во целото село; се пробива, се пробие; || — **се** *йовр.* е проникнат со мисла (чувство, сознание и сл.)

проникнове́н *йрид.* вдахновен, воодушевен, остроумен, видовит

проникнове́ние *ср.* вдахновеност; проникливост, остроумност

проница́телен *йрид.* прониклив, остроумен, бистар; остар, наострен

пропага́нда *ж.* пропаганда — **вражеска** ~ непријателска пропаганда

пропаганди́рам *н.* пропагира, врши пропаганда

пропага́нден *йрид.* пропаганден — **пропагандна дейност** пропагандна дејност

пропангандá́тор *м.* пропагатор

пропаганди́ст *м.* пропагандист

пропа́дам *н.* **пропа́дна** *с.* пропаѓа, пропадне

про́паст *ж.* 1) пропаст, бездна, амбис; 2) пропаст, банкротство 3) *фиг.* јаз, голема разлика

пропеде́втика *ж.* пропедевтика, основите (на некоја наука) — **философска** ~ основи на филозофијата, филозофска пропедевтика

пропеле́р *м.* пропелер

пропи́вам *н.* **пропи́я** *с.* (се) пропива, (се) пропие

пропи́вам *н.* **пропи́е** *с.* впива, впие
пропиля́вам *н.* **пропиле́я** *с.* троши, упропастува, упропасти (пари, имот и сл.)
пропищя́вам *н.* **пропищя́** *с.* 1) спиштува, спишти, пропиштува, пропишти; 2) се (на)мачи
про́повед *ж.* проповед
пропове́дник *м.* проповедник
проповя́дам *н.* проповедува, проповеда
пропорциона́лен *прид.* пропорционален, сразмерен
пропо́рция *ж.* пропорција, сразмер
пропу́квам *н.* **пропу́кам** *с.* скршува, скрши; напукнува напукне
про́пуск *м.* 1) пропуст, недостаток, грешка; 2) пропусница — **покажете си пропуска!** покажете пропусница!; 3) *вој.* лозунг
пропу́скам, пропу́щам *н.* **пропу́стя** *с.* пропушта, пропушти
пропуска́телен *прид.* пропусен — **пропускателна бележка** пропусница — **пропускателна способност** пропусна моќ (на пруга, пат и сл.)
пропъту́вам *н.* *с.* пропатува
прорабо́твам *н.* **прорабо́тя** *с.* проработува, проработи, (за)работи
прорида́вам *н.* **прорида́я** *с.* (за)плаче (силно и гласно)
проро́к *м.* пророк
проря́звам *н.* **проре́жа** *с.* пресекува, пресече
про́свам се *н.* **про́сна се** *с.* *повр.* си легнува, си легне (комотно), се спружува колку што е долг
просве́та *ж.* просвета, просветување — **здравна ~** здравствено просветување — **Министерство на народната ~** Министерство на народната просвета
просве́тен[1] *прид.* просветен — **~ деец** просветен работник (деец)
просвете́н[2] *прид.* образован, културен — **~ работник** културен работник **~ абсолютизъм** просветениот апсолутизам
просвете́ност *ж.* просветеност
просвети́тел *м.* просветител
просветле́ние *ср.* *лит.* просветление (јасност на сознавањето)
просве́тник *м.* просветен работник; просветител
просвеща́вам, просветя́вам *н.* **просветя́** *с.* просветува, просвети
просвеще́ние *ср.* просветување, просвета
просемина́р *м.* просеминар
просени́к *м.* просеник, леб од просено брашно, леб од царевично брашно
просе́чен *прид.* избразден, исечен
проси́тел *м.* **проси́телка** *ж.* молител, молителка
проси́чам *н.* **просека́** *с.* пресекува, пресече
проси́я *ж.* просење, питање
прosла́ва *ж* пофалба, оддавање признание или почит (некому)
просла́вен *прид.* прославен, познат, популарен
просла́вям *н.* **просла́вя** *с.* (про)слави, оддава признание (за подвиг, работа и сл.)
проследя́вам *н.* **проследя́** *с.* преследува, оди по трагата (на нешто или некого)

прословýт *прид.* неоправдано фален, фамозен
прослóйка *ж.* 1) меѓупласт, танок пласт меѓу нешто; 2) сталеж, општествена група
прослýжен *прид.* прослужен — **прослужени години** работен стаж, прослужени години
прослýшвам *н.* **прослýшам** *с.* 1) прослушува, прослуша; 2) слуша внимателно, следи (предавање и сл.)
просмýкан *прид.* наквасен, навлажен; опфатен, проткаен
просмýквам *н.* **просмýча** *с.* впива, впие (во себе)
прóснат *прид.* легнат, оптегнат (на кревет, земја)
прóсо *ср.* *бот.* просо
проспéкт *м.* проспект, реклама, рекламна брошура
просперитéт *м.* просперитет
просрóчка *ж.* пропуштање рок
прост *прид.* 1) прост, едноставен, обичен — **прости хора** обични луѓе — ~ **начин на живот** едноставен начин на живот; 2) прост, глуп, неучен, неквалификуван — ~ **работник** неквалификуван работник — ~ **човек** прост човек; 3) лесен, едноставен — **проста сметка** лесна сметка; 4) лош, неквалитетен — ~ **плат** лоша ткаенина; ▱ **проста дроб** проста дропка — **с просто око** со просто око (без лупа или микроскоп)
простáк *м.* **простáчка** *ж.* простак, простачка, некултурен човек
простáшки *прид.* простачки, некултурен — **просташка дума** простачки збор
простáщина *ж.* простотија, простотилак
простúвам *н.* **простúна** *с.* настинува, настине
простúм *прид.* што може да се опрости
простúрам *н.* **простря́** *с.* 1) простира, простре (алишта); 2) протега, протегне; подава (раце); || — **се** *повр.* се протега, се протегне, се простира
проститýтка *ж.* проститутка
проститýция *ж.* проституција
прóстичък *прид.* простичок
простодýшен *прид.* простодушен, искрен, наивен
простолю́дие *ср.* обични луѓе, проста маса
простонарóден *прид.* народен — **простонародни обичаи** народни обичаи
простóр *м.* 1) простор; 2) *фиг.* поле (на работа); 3) *нар.* јаже за сушење алишта (оптегнато)
простóрен *прид.* просторен, широк, голем — **просторна зала** голема сала
простосмъ́ртен *прид.* простосмртен, обичен (човек)
простосърдéчен *прид.* простосрдечен, искрен, отворен
простотá *ж.* простота, едноставност, природност; добродушност
простотúя *ж.* 1) простотија, невоспитаност; 2) проста маса, прости луѓе
пространéн, -áнна, -áнно *прид.* простран, голем
прострáнство *ср.* простор, пространство — **свободно** ~ слободен простор — **безвъздушно** ~ безвоздушен простор, вакуум — **жизнено** ~ животен простор
простýда *ж.* настинка

простудéн *прид.* настинат
простудя́ се *с. повр.* настинува, настине
просъвéтски *прид.* просоветски
просъ́ница *ж.* полусон — **казал съм нещо в ~** нешто сум рекол во полусон
про́ся *н.* проси, пита
про́сяк *м.* **просяки́ня** *ж.* просјак, просјачка, питач, питачка
прота́кам *н.* **прото́ча** *с.* одолжува, одолжи, пролонгира
протежé *ср.* протеже (лице под нечие покровителство)
протéза *ж.* протеза — **зъбна ~** забна протеза
протекциони́зъм *м.* протекционизам
протéкция *ж.* протекција; *разг.* врска
протéст *м.* протест; протестирање
протестанти́зъм *м.* протестантизам
протéстен *прид.* протестен
протести́рам *н. с.* протестира
проти́в *пред.* против — **борим се ~ неправдата** се бориме против неправдата — **средство ~ косопас** средство против косопасецот (ќелавоста)
проти́вен *прид.* спротивен — **противно мнение** спротивно мислење; 2) противнички, непријателски — **от противния лагер** од непријателскиот лагер; 3) непријатен, одвратен — **~ човек** непријатен човек — **противно лекарство** одвратен лек
проти́вене *ср.* противење, опозиција
проти́вник *м.* **проти́вница** *ж.* 1) противник, противница (и противни́чка) — **политически ~** политички противник; 2) *воj.* непријател
противоалкохо́лен *прид.* антиалкохолен
противовéс *м.* 1) спротивност; 2) **в ~** спротивно
противовъзду́шен *прид.* противавионски
противодéйствие *ср.* противакција, реакција
противоестéствен *прид.* неприроден
противозако́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* незаконски, противзаконит
противонаро́ден *прид.* ненароден, противнароден
противополо́жен *прид.* спротивен, обратен
противополо́жност *ж.* спротивност — **единство на противоположностите** единство на спротивностите
противопоста́вям *н.* **противопоста́вя** *с.* се спротивставува, се спротивстава, е против
противоразузна́ване *ср.* контрашпионажа
противореча́ *с.* противречи; || — **си** *повр.* си противречи
противоречи́в *прид.* противречен, контрадикторен
противорéчие *ср.* противречие (и противречје), противречност — **класови противоречия** класни противречности (спротивности)
противота́нков *прид.* противтенковски
противоу́дар *м.* противудар, контранапад
проти́вя се *н. повр.* се противи, дава отпор

проти́чам *н.* **протека́** *с.* протекува, (про)тече; поминува, помине — **Искър протича край София** Искар тече покрај Софија — **покривът протече** покривот протече.
про́ток *м.* проток
протоко́л *м.* 1) записник — **водя** ~ водам записник; 2) протокол — **дипломатически** ~ дипломатски протокол — **началник на протокола** шеф на протоколот
протоко́лен *прид.* 1) записнички — **протоколна книга** записничка книга, книга за записници; 2) протоколарен
протоколи́рам *н. с.* пишува (води) записник — **моля думите ми да бъдат протоколирани** молам моите зборови да влезат во записник
протоколи́ст *м.* записничар
прото́н *м.* *физ.* протон
протопла́зма *ж.* протоплазма
прототи́п *м.* прототип
прото́чвам *н.* **прото́ча** *с.* одолжува, пролонгира
прото́чен *прид.* оптегнат
протри́вам *н.* **протри́я** *с.* излитува, излити
протя́гам *н.* **проте́гна** *с.* протега, протегне; спружува, спружи; || — **се** *повр.* се протега, се протегне
профана́ция *ж.* профанација
профаши́стки *прид.* профашистички
про́фгрупа *ж.* синдикална група, подружница
професиона́лен *прид.* 1) сталешки, професионален — **професионални интереси** сталешки интереси — **професионална болест** професионална болест; 2) професионален — ~ **фудболист** професионален фудбалер; ▱ **професионална организация** сталешка (професионална) организација, стручно здружение
професионали́ст *м.* професионалец
профе́сия *ж.* професија — **свободна** ~ слободна професија
профе́сор *м.* професор (на виша или висока школа)
профи́л *м.* профил
про́фкомитет *м.* синдикален совет, синдикално раководство
профорганиза́ция *ж.* струковен сојуз, стручно здружение, синдикат
про́фсъбрание *ср.* синдикален состанак
про́фсъюз *м.* синдикат
про́фсъюзен *прид.* синдикален — **профсъюзно движение** синдикално движење — **профсъюзна организация** синдикална организација
профуча́вам *н.* **профуча́** *с.* профучува, профучи
прохла́да *ж.* свежина, пријатно заладување
прохла́ден *прид.* свеж
про́ход *м.* премин; теснина, клисура
про́ходен *прид.* prooден
проходя́щ 1) *прид.* што минува; 2) *м.* минувач — **проходящите не му обръщаха внимание** минувачите не му обрнуваа внимание
прохо́ждам *н.* **прохо́дя** *с.* проодува, проодi
процеду́ра *ж.* процедура — **съдебна** ~ судска процедура

процеду́рен *йрид.* процедурален — **~ въпрос** процедурално прашање

проце́нт *м.* проценат

про́цеп *м.* процеп, цепнатина

проце́с *м.* процес (во разни значења), дело — **производствен ~** процес на производството — **химически ~** хемиски процес — **бракоразводен ~** бракоразводно дело — **граждански ~** граѓанско дело, парница — **~ срещу шпиони** процес против шпиони — **технологичен ~** технолошки процес

процъфтя́вам *н.* **процъфтя́** *с.* процутува, процути

про́чее *сврз.* впрочем, значи, така што — **и прочее** и така натаму

прочи́ствам *н.* **прочи́стя** *с.* (рас)чисти, прочистува, прочисти, (ис)чисти

про́чит *ж.* прочитување; прочит, читање — **книги за ~** лектира, книги за прочитување

прочи́там *н.* **прочета́** *с.* 1) прочитува, прочита; 2) (из)брои

про́читен *йрид.* што е за читање

прочу́вам се *н.* **прочу́я се** *с. йовр.* се прочуе

прочу́вствен *йрид.* прочувствен; воодушевен, полн со емоција — **той произнесе прочувствена реч** тој одржа прочувствен говор

прочу́т *йрид.* прочуен, познат — **прочута фабрика** прочуена фабрика — **~ писател** прочуен писател

проша́рен *йрид.* прошарен (за коса, брада)

про́шка[1]) *ж.* прошка, проштавање, извинување

про́шка[2]) *нар.* цепена летва за ограда

проща́вам *н.* **простя́** *с.* проштава, прости — **~ ти грешката** ти ја проштавам грешката; ◻ **прощавай!** (на разделба) догледање! збогум!

проща́лен *йрид.* проштален — **прощална вечеря** проштална вечера — **прощално слово** проштален говор

прояв́а *ж.* гест, пројава, манифестација, израз — **благородна ~** благороден гест — **~ на приятелство** израз на пријателство

проявя́вам[1]) *н.* **проявя́** *с.* пројавува, пројави, изразува, изрази, демонстрира — **той прояви интерес към старата култура** тој пројави интересирање за старата култура — **~ смелост** пројавувам храброст; || — **се** *йовр.* се пројавува, се пројави, се истакнува, се истакне — **прояви се като добър работник** се истакна како добар работник

проявя́вам[2]) *н.* **проявя́** *с.* развива, развие филм

проясне́н *йрид.* јасен, чист, изјаснет, искристализиран

проясне́ние *ср.* разјаснување, разведрување; кристализирање (на мисла), објаснение, решение

пружи́на *ж.* пружина, федер

руса́к *м.* Прус, Германец (како симбол на милитаризмот)

пруст *м.* трем, претсобје, коридор

пръждо́свам се *н. йовр.* се губи, оди по ѓаволите

пр́ъжка *ж.* цимиринка — **качамак с пръжки** качамак со цимиринки
пр́ъска *ж.* капка, мал млаз вода
пръска́лка *ж.* прскалка
пр́ъскам *н.* прска; расфрла; шири — ~ **лозе** прскам лозје — ~ **сечивата** ги расфрлам алатите — ~ **слух** ширам глас — ~ **пари** расфрлам пари; ▱ **сърцето му се пръска** срцето му прска — ~ **се от смях** пукам од смеа — **пръска ми се главата** ми пука главата (од грижи и сл.)
пръска́ч *м.* прскач
пръска́чка *ж.* прскалка
пръст[1]) *м.* прст — **малък** | **среден** ~ малиот | средниот прст — **голям** ~ палецот — **той не си мръдва и пръста** тој не мрднува ни со прст; ▱ **през пръсти** низ прсти — **зная на пръсти** знам на прсти — **изсмуквам из пръстите** исцицувам од прсти — **да си оближеш пръстите** да си ги излижеш прстите (многу убаво)
пръст[2] *ж.* земја, ископана земја — **изхвърлям** ~ исфрлам земја; ▱ **лека му пръст!** нека му е лесна земјата! — **мирише на** ~ ≃ мириса на земја
пр́ъстен[1] *м.* прстен — **златен** ~ златен прстен
пр́ъстен[2]) *прид.* глинен, земјен — **пръстена паница** земјена (глинена) чинија
прът *м.* прат, стап; железна прачка; ▱ **Петър плот плете, три пръта преплита** Петар плот плете, по три прата преплетува
пр́ъхкав *прид.* ровок, сиплив
пр́ъч *м.* јарец, прч
пр́ъчка *ж.* прачка, отсечено гранче
пряк *прид.* непосреден, директен, отворен — **пряк път** директен пат — ~ **ръководител** непосреден раководител
прякóр *м.* прекар
прям *прид.* отворен, смел, категоричен
пря́спа *ж.* преспа, соспа — **затънахме в големи преспи** пропаднавме во големи преспи
псе *ср.* куче
псевдокласици́зъм *м.* псевдокласицизам
псевдони́м *м.* псевдоним
психиа́трия *ж.* психијатрија
психиа́тър *м.* психијатар
психи́чески *прид.* психички — **психическо разстройство** психичко` растројство
психоана́лиз *м.* психоанализа
психолóг *м.* психолог
психолóгия *ж.* психологија
психологи́чен, психологи́чески *прид.* психолошки
психопа́т *м.* психопат
псу́вам *н.* пцуе — **псува като хамалин** пцуе како амал
псувня́ *ж.* пцост — **мръсни псувни** гадни пцости
пти́ца *ж.* птица — **домашни птици** живина; ▱ **важна** ~ *ирон.* голема ѕверка
птицев́ъд *м.* стручњак за живинарство
птицев́ъдство *ср.* живинарство
птицегледа́ч *м.* одгледувач на живина

птицефе́рма *ж.* живинарска фарма
птича́рник *м.* живинарник, птичарник
пти́че *ср. дем.* птичка, птиче
пти́чи *прид.* птичји, -ја, -је
пти́чка *ж.* птичка; ☐ **тук ще намериш и от ~ мляко** ≃ овде ќе најдеш и од пиле млеко
пуберте́т *м.* пубертет
пуберте́тен *прид.* пубертетски — **пубертетна възраст** пубертетска возраст
пу́блика *ж.* публика (слушачи, гледачи, читачи) — **публиката изпълни салона** публиката ја исполни салата
публика́ция *ж.* публикација, објавување, печатење
публику́вам *н. с.* публикува, објави
публици́ст *м.* **публици́стка** *ж.* публицист, публицистка
публици́стика *ж.* публицистика
пу́бличен *прид.* јавен, отворен; ☐ **публична жена** проститутка
пуди́нг *м.* пудинг
пу́дра *ж.* пудра; ☐ **захар на ~** шеќер во прав
пу́дря *н.* пудери, напудрува
пу́йка *ж. зоол.* (Meleagris gallopavo) мисирка
пу́йчи *прид.* мисиркин — **пуйче месо** месо од мисирка
пу́кам *н.* 1) пука, распукува — — **студът пука и скали** мразот распукува и карпи; 2) пука (пуканки, пуканици) — **~ пуканки** пука пуканки; 3) пука, крцка — **съчките пукат под краката ми** гранчињата пукаат под моите нозе — **ледът пука** мразот пука; 4) пука, фука, јаде, крка, лапа — **пукайте, господ да ви убие!** кркајте, господ да ве убие!; 5) пука (за пушка) — **пукат пушки** пукаат пушки; 6) пука, експлодира — **пукна гумата** пукна гумата; || — **се** *повр.* се крши, испукува, пука (од мака) — **зора се пука** зора пука
пу́канки *мн.* пуканки, пуканици
пу́кнат *прид.* пукнат, распукнат, скршен; ☐ **нямам пукната пара** немам ни скршена пара
пукнатина́ *ж.* пукнатина
пу́кница *ж. пејор.* маченица (ракија)
пу́кот *м.* 1) пукот; 2) пукање, трескот — **~ на бомби** трескот на бомби
пул *м.* (*мн.* **пу́лове**) копче; пул
пу́ле *ср. нар.* прле, магаренце
пуло́вер *м.* пуловер, џемпер
пу́лп *м.* пулп, конзервирано овошје
пу́лпа *ж.* пулпа, мекото (внатрешно) ткиво на забите
пулпи́рам *н. с.* пулпира
пу́лс *м.* пулс — **неравен ~** нерамномерен пулс — **измервам пулса** мерам пулс
пу́лт *м.* пулт — **диригентски пулт** диригентски пулт
пу́ля *н.* гледа со ококорени очи — **пуля очи** се џарам
пу́ма *ж. зоол.* пума
пумпа́л *м.* вртимушка
пункт *м.* (*мн.* **пу́нктове**) 1) пункт, точка, станица — **изходен ~** појдовна точка — **здравен ~** здравствена станица — **сборен ~** собирен пункт — **превързочен ~** место за преврзување; 2) точка, член, параграф; 3) пункт (печатарска мера)

пунктѝрам *н. с.* пунктира
пунктуа́ция *ж.* интерпункција пунктуација
пургатѝвен *прид.* пургативен
пурѝзъм *м.* пуризам
пурита́н *м.* пуританец
пу́рпурен *прид.* пурпурен
пу́скам *н.* **пу́сна** *с.* пушта, пушти (во разни значења) — **няма да те пусна** нема да те пуштам — **не пускайте го вътре** не пуштајте го внатре — **пуснаха го на свобода** го пуштија на слобода — ~ **завод в действие** пуштам фабрика во погон — **пусни радиото** — пушти го радиото, вклучи го радиото — ~ **брада** пуштам брада; ◻ ~ **в продажба** пуштам во продажба — ~ **от печат** излегува од печат — ~ **слух** пуштам глас — ~ **котва** пуштам котва — ~ **кораб в морето** пуштам брод в море; ‖ — **се** *повр.* се (с)пушта, се (с)пушти (по некого)
пуст *прид.* пуст, ненаселен — **пусти улици** пусти улици — ~ **остров** пуст остров; ◻ **пусто дърво!** пусто дрво!
пусте́я *н.* (се)пусти, пустее, станува пуст
пустѝнник *м.* пустиник, пустињак
пустѝня *ж.* пустина; пусто место
пустота́ *ж.* пустовина, пустота, пустош
пу́стош *м.* пустелија, пустош
пух *м.* ситно меко перје; мов
пу́хам *н.* тресе, чисти од прав (со удирање), тупа
пу́хкав *прид.* мовлест, ровок, сиплив
пухтя́ *н.* пуфка (и пуфта)
пу́хов *прид.* од ситни меки пердуви
пу́ша *н.* 1) пуши — **не ~ вече цигари** повеќе не пушам цигари; 2) пуши, дими (месо, риба)
пуша́лня *ж.* пушилница
пуша́ч *м.* пушач — **страстен ~** страстен пушач
пу́шек *м.* чад, дим
пу́шен *прид.* чаден, сушен, — **пушена сланина** чадена сланина — **пушена риба** чадена риба
пушече́н *прид.* пушчен — **пушечна стрелба** пушчена стрелба; ◻ **пушечно месо** ≃ пушчено месо
пу́шка *ж.* пушка — **двуцевна ~** двоцевка, чифте — **противотанкова ~** противтенковска пушка, рачен фрлач — **стрелям с ~** стрелам со пушка
пушка́лка *ж.* пукало (од бозе — детска играчка)
пущина́к *м.* пусто место, пустелија
пу́як *м. зоол.* мисир
пчела́ *ж. зоол.* пчела — **пчела - работник** пчела работница — ~ **- царица** матица
пчела́р *м.* пчелар
пчела́рник *м.* пчеларник, пчелник
пчелѝн *м. в.* **пчела́рник**
пчелов ъдство, пчела́рство *ср.* пчеларство
пъда́р *м.* падар, полјак
пъдпъдъ́к *м. зоол.* (Coturnix communis) потполошка (вид еребица)
пъ́дя *н.* пади, тера, брка
пъзлѝв *прид. разг.* плашлив
пък *сврз.* а — **аз чета, ~ той слуша** јас читам, а тој слуша

пъклен *прид.* пеколен — **пъклена жега** пеколна горештина

пъкъл *м.* пекол

пълен *прид.* 1) полн — **пълна луна** полна месечина — **пълна зала** полна сала — **с пълна пара** со полна пара — **~ пансион** полн пансион; 2) полн, целосен — **пълна тишина** полна (целосна) тишина — **~ покой** целосен мир; 3) дебел, полн — **~ човек** дебел (полн) човек; 4) (за оружје) полно, наполнето — **пълна пушка** полна пушка

пълзене *ср.* лазење, ползење

пълзешкáта, пълзешкóм *прил.* лазејќи, ползејќи

пълзя́ *н.* лази, ползи; *фиг.* се додворува, се умилкува, се митка

пълковóдец *м.* полководец — **велики пълководци** големи полковотци

пълнéж *м.* полнеж, полнење; шаржер, рам (за оружје)

пълнéя *н.* дебелее, се згојува, наполнува

пълни́тел *м.* шаржер (за оружје)

пълновлáстие *ср.* неограничена власт

пълновóден *прид.* пловен — **пълноводна река** пловна река

пълнокървен *прид.* полнокрвен, енергичен, полетен; вистински

пълнолéтен *прид.* полнолетен — **пълнолетна дъщеря** полнолетна ќерка

пълнолéтие *ср.* полнолетство

пълномáслен *прид.* полномасен (и полномаслен) — **пълномасно сирене** полномасно сирење

пълномóщен *прид.* полномошен — **~ министър** полномошен министер

пълномóщие *ср.* полномоштие (и полномоштво)

пълномóщник *м.* полномошник

пълномóщно *ср.* полномоштие

пълнопрáвен *прид.* полноправен

пълнотá *ж.* дебелина, полнота

пълноцéнен, -éнна, -éнно *прид.* полновреден, -дна, -дно, полноценен

пълня *н.* полни, наполнува — **пълнете чашите** наполнете ги чашите; ▱ **~ някому главата** ≃ му ја полнам некому главата; му давам памет

пълчи́ще *ср.* (*мн.* **пълчи́ща**) толпа (обично воена — непријателска)

пън *м.* (*мн.* **пънове**) пен, пенушка; ▱ **мълчи като ~** ≃ молчи како дрво

пъп *м.* папок

пъпеш *м. бот.* (Cucumic melo) дињa

пъпка *ж.* 1) пупка (на цвет, на гранка); 2) мозолче, гнојниче

пъпля *н.* лази, ползи, се влече

първáк *м.* првак (ракија)

първáци *мн.* (*ед.* **първáк**) едноклеточни организми (protozoa)

първáче *ср.* 1) првак, прво дете; 2) прваче, ученик од I одделение

първенéц *м.* 1) првенец, виден човек — **селски първенци** видни луѓе во селото; 2) оној што постигнал најдобар успех во училиштето (на факултет и сл.); 3) првак, шампион, победник во натпревар

първенствó *ср.* 1) првенство — ~ **по футбол** фудбалско првенство; 2) предност, приоритет

пъ́рви, пръв *бр.* прв — **първи сняг** прв снег — **първи април** први април — **от първа ръка** од прва рака — **първа помощ** прва помош — **в първите редици** во првите редови — **първи братовчед** прв братучед — **първа цигулка** прва виолина — **за пръв път** првпат

първи́чен *прид.* основен, првичен, елементарен, првобитен — **първична организация** основна организација

първоби́тен *прид.* првобитен, примитивен — **първобитно общество** првобитно општество

първовенча́н *прид.* *арх.* првовенчан

първои́зточник *м.* првоизвор, потекло, почеток, основна причина

първока́чествен *прид.* што има најдобар квалитет, првокласен

първокла́сен *прид.* првокласен — ~ **учебник** учебник за прво одделение (**или** клас)

първокла́сник *м.* ученик во прво одделение (или клас)

първоку́рсник *м.* бруцош, студент од прва година

първола́че *ср.* прваче, ученик од I одделение

първома́йски *прид.* првомајски

първонача́лен *прид.* основен — **първоначално училище** основно училиште

първоприччи́на *ж.* основна (најважна) причина

първороде́н *прид.* првороден

първосте́пенен, -енна, -енно *прид.* првостепен, -а, -о (и *првостепенен*) — **от първостепенно значение** од првостепена важност

пъ́ргав *прид.* пргав, жив; еластичен

пъ́ржа *н.* пржи — ~ **картофи** пржам компири

пържо́ла *ж.* шницла, крменадла

пърза́лка *ж.* лизгавица, лизгалиште

пърза́лям се *н. повр.* се лизга, се санка

пърза́ляне *ср.* лизгање, санкање

пъ́рля *н.* обгорува, прли

пърти́на *ж.* прт (пат пробиен низ снег)

пъртуши́на *ж. разг.* стари, меки предмети од покуќнина (алишта, постела)

пъ́рхам *н.* фрка, прпка (птичка, пеперуга)

пъ́ршей *м.* лишај (кожна болест)

пъс *м.* пес

пъстрина́ *ж.* шаренило

пъстрота́ *ж.* шаренило; разнобојност

пъстрокри́л *прид.* што има шарени крила

пъстроцве́тен *прид.* шарен, разнобоен

пъ́стър *прид.* шарен, разнобоен — **пъстро платно** шарено платно — **пъстри цветя** разнобојни цвеќиња

пъстъ́рва *ж. зоол.* (Trutta fario) пастрмка

път *м.* (*мн.* **пъ́тища**) 1) пат, друм, улица — **асфалтиран** ~ асфалтен (асфалтиран) пат — **павиран** ~ пат со коцки — **междуселски** ~ селски пат — **калии пътища** калливи

патишта — **отклонявам се от пътя** скршнувам од пат — **житейски ~** животен пат; 2) патување, линија — **морски ~** морски пат, бродска линија — **чака ни дълъг ~** нè чека долг пат; 3) начин, пат — **по законен ~** по законски пат — **по околен ~** по заобиколен пат; 4) патец (на коса) — **вчесал се на ~** се исчешлал на патец; ◻ **на добър ~!** среќен пат! добар пат! пријатно патување! —**прав ти ~!** бегај! оди си! — **оставам на ~** останувам на пат (улица), останувам без средства за живот — **бия ~** тепам пат; долго одам

път *м.* (*мн.* **пѝти**) пат (*само со бросви и определби*) — **често пъти** честопати — **един ~** еднаш — **друг ~** друг-пат — **един ~ за винаги** еднаш за секогаш — **за последен ~** за последен пат — **не един ~** не еднаш — **един ~ на ден** еднаш дневно

пътеводи́тел *м.* водич (човек), водич (книга)

пъте́ка *ж.* патека, врвица — **горска ~** шумска патека

пѝтем *прил. разг.* патем (и патема)

пѝтен *прид.* патен — **пътни разноски** патни трошоци

пътепи́с *м.* патопис

пътепи́сен *прид.* патописен — **пътеписни бележки** патописни белешки

пътепи́сец *м.* патописец

пътепоказа́тел *м.* патна табла, патоказ (сообраќаен знак)

пътеше́ственик *м.* патешественик, патник, светски патник

пътеше́ствие *ср.* патување (во далечни земји), патешествие

пѝтник *м.* **пѝтница** *ж.* патник, патница — **търговски ~** трговски патник

пѝтнически, пѝтнишки *прид.* патнички — **~ влак** патнички воз — **пътническо бюро** туристичко биро, туристичка агенција

пъту́вам *н.* патува — **той ще пътува с нощния влак** тој ќе патува со ноќниот воз

пъту́ване *ср.* патување

пѝхам *н.* **пѝхна** *с.* (на)пика, пикне — **~ в торбата и тези неща** ги пикам в торба и овие работи

пѝча се *н. повр.* се прчи, се прави важен

пѝшкам *н.* тешко дише, стенка

пюре́ *ср.* пире — **~ от картофи** пире од компири

пя́на *ж.* пена — **~ от сапун** пена од сапун

пя́сък *м.* песок — **~ в бъбреците** песок (камен) во бубрезите — **Златни пясъци** Златни Песоци (летувалиште на Црно Море) — **златен ~** златен песок (песок што има злато) — **захар на ~** ситен шеќер, шеќер во прав

пя́съчен *прид.* песочен — **~ часовник** песочен часовник

Р

рабáт *м.* *трг.* рабат, попуст на продавната цена

рáбкор *м.* дописник од фабрика или претпријатие

раболéпен *прид.* сервилен, раболепен

раболéпие *ср.* сервилност, раболепие, полтронство

рáбота *ж.* работа, дејност; служба, професија, должност, операција, афера; творештво, дело, производ; задача, вежба, мисија — **обществена** ~ општествена работа — **домашна** ~ домашна работа — **класна** ~ писмена задача — **физическа** ~ физичка работа — **принудителна** ~ принудна работа — **постоянна** ~ постојана работа — **полска** ~ полска работа — **постъпвам на** ~ стапувам на работа — **отивам на** ~ одам на работа — **останах без** ~ останав без работа — **този човек си знае работата** овој човек си ја знае работата — **тази картина е негова** ~ оваа слика е негово дело — **това е наша** ~ тоа е наша работа — **Министерство на вътрешните работи** Министерство на внатрешните работи — **Министерство на външните работи** Министерство на надворешните работи; ◻ **гледай си работата** гледај си ја работата — **не е там работата** не е во тоа работата — **не е бог знае каква** ~ не е којзнае каква работа — **хубава** ~! *ирон.* убава работа — **работата е спукана** лошо е, ништо не бидува — **лесна** ~ лесна работа — **голяма** ~! голема работа!

рабóтен *прид.* работен — ~ **ден** работен ден — **работно място** работно место — **работна ръка** работна рака — **работно време** работно време

работúлница *ж.* работилница

работлúв *прид.* работлив, вреден

рабóтник *м.* работник — **фабричен** ~ фабрички работник — **квалифициран** ~ квалификуван работник — **научен** ~ научен работник — **партиен** ~ партиски работник — **работници по просветата** просветни работници

рабóтница *ж.* вредна жена, работница

рабóтнически *прид.* работнички — **работническа класа** работничка класа — **работническо движение** работничко движење — **работническа младеж** работничка младина

рабóтничество *ср.* работништво

рабóтничка *ж.* работничка — **фабрична** ~ фабричка работничка

работодáтел *м.* работодавец

работоспосóбен *прид.* работоспособен

работоспосóбност *ж.* работоспособност

рабо́тя *н.* работи, обработува — **къде работиш?** каде работиш? — **работя земята** обработувам земја — **в неделя не се работи** во недела не се работи — **той работи в завода** тој работи во фабрика — **часовникът не работи** чосовникот не работи — **библиотеката работи до 8 часа** библиотеката работи до 8 часот; ☐ **какво работиш?** што работиш?

ра́вен *ūриg.* рамен; еднаков, рамноправен — **равно поле** рамно поле — **равно количество** еднакво количество — **на равни начала** на рамноправни начела — ~ **резултат** *сū.* нерешен резултат

равенство́ *ср.* 1) еднаквост, рамноправност — ~ **пред законите** еднаквост пред законите; 2) равенка

равнина *ж.* рамнина, низина; површина — **Дунавска** ~ Дунавска Низина

равне́ц *мл боū.* (Achiela millefollum) ајдучка трева

равни́нски *ūриg.* рамнински, рамничарски; низински

равни́ще *ср.* 1) рамниште, рамно место; 2) ниво, стандард, степен — **жизнено** ~ животен стандард — **на високо** ~ на високо ниво

равнобе́дреник *м. геом.* рамностран триаголник

равнове́сие *ср.* рамнотежа — **губя** ~ губам рамнотежа — **възстановявам** ~ воспоставувам рамнотежа

равноде́нствие *ср.* рамноденица

равноду́шен *ūриg.* рамнодушен, незаинтересиран

равнозна́чен *ūриg.* рамнозначен, еквивалентен

равноме́рен *ūриg.* рамномерен

равнопра́вен *ūриg.* рамноправен

равнопра́вие *ср.* рамноправност — **пълно** ~ полна (целосна) рамноправност

равноси́лен *ūриg.* рамносилен, еквивалентен

равносме́тка *ж.* биланс

равносто́ен *ūриg. в.* **равноси́лен**

равноце́нен, -е́нна, -е́нно *ūриg. в.* **равноси́лен**

равня́вам се *н.* **равня́ се** *с. ūовр.* се срамнува, се споредува; е еднаков (по вредност, качество)

ра́дар *м.* радар

ра́дарен *ūриg.* радарски — **радарна апаратура** радарска апаратура

ра́двам се *н. ūовр.* 1) се радува, се весели; 2) располага, има — **радвам се на добро здраве** имам добро здравје — ~ **се на добро име** имам добро име (репутација)

радиа́тор *м.* радијатор

радиа́ция *ж.* радијација, зрачење

радика́л *м.* 1) *арх.* радикал; 2) *хем.* радикал (група атоми)

радика́лен *ūриg.* радикален — **радикални промени** радикални промени

ра́дио *ср.* радио, радио-апарат — **по радиото** на радио, преку радио — **слушам радио** слушам радио

радиоабонаме́нт *м.* радио-претплата

радиоакти́вен *ūриg.* радиоактивен — **радиоактивни елементи** радиоактивни елементи

радиоактѝвност *ж.* радиоактивност
радиовръ̀зка *ж.* радио-врска
радиовълна̀ *ж.* радио-бран
радиоговорѝтел *м.* радио-спикер
радиозасѐчник *м.* радио-локатор
радиола̀мпа *ж.* ламба за радио
радиолюбѝтел *м.* радио-аматер
радиопиѐса *ж.* радио-драма
радиопредава̀тел *м.* радио-предавател
радиоприѐмник *м.* радио-приемник
радиопрогра̀ма *ж.* радио-програма
радиоста̀нция *ж.* радио-станица
радиобесѐда *ж.* радио-предавање
радиотелегра̀ф *м.* радио-телеграф
радиотелегра̀фен *прид.* радиотелеграфски
радиотера̀пия *ж.* радио-терапија
радиотехнѝк *м.* радио-техничар
радиотѐхника *ж.* радио-техника
радиоурѐдба *ж.* разгласна станица
радиофика̀ция *ж.* радиофикација
радѝст *м.* радист, радио-телеграфист
ра̀диус *м.* радиус
ра̀дост *ж.* радост — **голяма ~** голема радост — **плача от ~** плачам од радост — **не зная какво е ~** не знам што е радост
ра̀достен *прид.* радосен — **радостна новина** радосна вест
ра̀душен *прид.* пријатен, љубезен, гостољубив
ражда̀емост *ж.* наталитет
ра̀ждам *н.* **ро̀дя** *с.* раѓа, роди — **тя роди син** таа роди син — **тази ябълка ражда през година** оваа јаболкница раѓа секоја втора година; ▱ **бързата кучка слепи ги ражда** брзата кучка слепи кучиња раѓа — **както го е майка родила** како што го мајка родила; ‖ — **се** *повр.* се раѓа, се роди
раз *прил.* еднаш; одеднаш; ▱ **~ - два** едно-две
разбѝвам *н.* **разбѝя** *с.* 1) разбива, разбие — **~ на парчета** разбивам на парчиња — **разбих леда** го скршив (разбив) ледот; 2) разбива, крши — **разбойниците разбиха касата** провалниците ја разбија касата; 3) разбива, победува, победи (противник) — **ще разбием неприятеля** ќе го разбиеме (победиме) непријателот; 4) разбива, мати — **разбивам яйца** матам јајца; 5) расподелува, расподели — **разбиха ни на групи** нѐ расподелија на групи; ▱ **разбивам пари** ситнам (разбивам) пари
разбива̀ч *м.* разбивач, кршач — **ледоразбивач** мразокршач
разбѝрам *н.* **разбера̀** *с.* разбира, разбере, сфати, знае, може — **получих писмото и разбрах съдържанието** го примив писмото и ја разбрав содржината — **не ме разбирайте погрешно!** не ме разбирајте погрешно! — **разбрах!** разбрав! — **той не разбира живопис** тој не го разбира сликарството — **~ те, но не мога да ти по-**

могна те разбирам, ама не можам да ти помогнам; ☐ **разбира ти свиня от кладенчова вода** ≃ разбира како свиња од диња; || — **се** *йовр.* се разбира, се спогодува, се согласува, живее во слога — **не се разбират** не се согласуваат — **разбира се** се разбира — **от само себе си се разбира** се разбира само по себе — **ще му дам да се разбере** ≃ ќе види, ќе ме запамети

разби́ране *ср.* 1) разбирање; 2) сфаќање, гледање на работите — **стари разбирания** стари сфаќања

разбира́телство *ср.* разбирање, разбирачка, согласност

разби́т *йрид.* 1) разбиен, скршен — **разбита чаша** скршена чаша; 2) разбиен, победен, поразен — **разбита войска** поразена (разбиена) војска — **разбити мечти** разбиени мечти

разблу́ден *йрид.* разблуден, развратен, блуден; *нар.* немирен; несложен — **разблудни години** немирни години

разблъ́сквам *н.* **разблъ́скам** *с.* растуркува, растурка

разбо́й *м.* разбој

разбо́йник *м.* разбојник, бандит, провалник

разбо́йнически *йрид.* разбојнички, бандитски, пљачкашки

разбо́йничество *ср.* разбојништво, кражба, пљачка, бандитизам

разболя́вам се *н.* **разболе́я се** *с.* *йовр.* се разболува, се разболи; поболува, поболи

разбо́р *м.* анализа, разгледување — **литературен** ~ литературна анализа — **граматичен | синтактичен** ~ граматичка | синтактичка анализа — ~ **на военните действия** анализа на воените операции

разбра́н *йрид.* 1) разбирлив — **разбран език** разбирлив јазик; 2) сфатен; 3) разумен, разбран

разбу́ждам *н.* **разбу́дя** *с.* разбудува, разбуди — **разбуди цялата къща** ја разбуди целата куќа

разбу́лвам *н.* **разбу́ля** *с.* 1) разбулува, разбули; 2) открива, открие, обелоденува (тајна и сл.)

разбунту́вам *с.* разбунтува; || — **се** *йовр.* се разбунтува, се крена (против некого или нешто)

разбу́твам *н.* **разбу́там** *с.* растуркува, растурка

разбушу́вам се *с.* *йовр.* се разбеснее, се разбранува (море)

разбъ́брям се *н.* **разбъ́бря се** *с.* *йовр.* се расприкажува, се расприкажа

разбъ́рквам *н.* **разбъ́ркам** *с.* размешува, размеша

разбя́гвам се *н.* **разбя́гам се** *с.* се разбегува, се разбега — **изведнъж селяните се разбягаха** одеднаш селаните се разбегаа

разва́ла *ж.* 1) расипување, повреда; гниење, распаѓање; 2) *фиг.* расипаност, декаденција

развале́н *йрид.* 1) расипан, гнил — **имам развалени зъби** имам расипани заби; 2) расипан, неморален — **развалена жена** расипана жена

развалина́ *ж.* 1) урнатина, старина; 2) *фиг.* гровнат човек

разва́лям *н.* **разваля́** *с.* 1) урива, урнува, урне — **развалиха му къщата, че ще прокарат нова улица** му ја урнаа куќата за да пробијат нова улица; 2 расипува, расипе — **развалиха ми плановете** ми ги расипаа плановите; 3) раситнува (пари) — **развалете ми сто лева!** раситнете ми сто лева! 4) расипува, расипе — **развалиха го лоши другари** го расипаа лоши другари; ‖ — **се** *йовр.* се расипува, се расипе

разве́ден *йрид.* разведен — **разведена жена** разведена жена, распуштеница

разведря́вам се *н.* **разведря́ се** *с. йовр.* се разведрува, се разведри, се освежува, се освежи

разве́ждам *н.* **разведа́** *с.* 1) разведува, разведе, води насекаде — **разведоха ни из града** нè разведоа по градот; 2) раскинува, раскине брак; ‖ — **се** *йовр.* се разведува, се разведе

разве́ждане *ср.* 1) водење, обиколување; 2) развод

разве́трен *йрид.* расеан; несериозен — **разветрени младежи** несериозни момчиња

разви́вам *н.* **развия́** *с.* 1) развива, развие — ~ **скорост** развивам брзина — **фискултурата развива тялото** фискултурата го развива телото — — **нашата организация развива широка просветна работа** нашата организација развива широка просветна активност; 2) отповива, отповие, развие — **майката разви бебето си** мајката го отпови (разви) бебето; ‖ — **се** *йовр.* се развива, се развие, напредува — **нашето предприятие се развива** нашето претпријатие се развива

развиго́р *м.* развигор

развиделе́е се *с. йовр. безл.* се разденува, се раздени, се развиделува, се развидели, осамнува, осамне

развиделя́ване *ср.* разденување, развиделување, осамнување

разви́нтвам *н.* **разви́нтя** *с.* развинтува, развинти, одвртува, одврти (шраф), демонтира

разви́нтен *йрид.* одвртен, демонтиран, развинтен

разви́т *йрид.* развиен (физички или духовно) — **човек с развити мускули** човек со развиени мускули — **децата им са развити** децата им се развиени

разви́тие *ср.* развиток, развој, движење, процес, напредок

развла́чам *н.* **развла́ча** *с.* (раз)влачи, развлачува (волна)

развлече́ние *ср.* разонода, забава — **търся** ~ барам разонода — **романи за** ~ забавни романи

развли́чам *н.* **развлека́** *с.* 1) забавува, забави, разонодува, разоноди; 2) развлекува, развлече; ‖ — **се** *йовр.* се забавува, се разонодува

разво́д *м.* 1) развод; 2) *воj.* развод на стража, смена на стража

разводя́щ *м. воj.* разводник на стража

разво́звам *н.* **разво́зя** *с.* разнесува, разноси (со кола); превозува, превезува

разво́ен *йрид.* развоен

развóй *м.* развиток, напредок, развој
разврáт *м.* разврат
разврáтен *йрид.* развратен — **развратна жена** развратница (и развратничка)
разврáтнича *н.* се развратува, се оддава на разврат
разврáтнически *йрид.* развратнички
развр́ъзка *ж.* разврска, расплет, епилог — **трагична ~** трагичен расплет
развъ́д *м. дијал.* дамазлак
развъ́ждам *н.* **развъ́дя** *с.* запатува, запати (стока, живина), одгледува, одгледа (добиток), размножи, намножи (разни животни)
развълнýвам *с.* 1) возбуди 2) разбранува; ‖ — **се** *йовр.* се возбуди; се разбранува
развълнýван *йрид.* возбуден, разбранет, немирен
развъ́рзвам *н.* **ръзвъ́ржа** *с.* разврзува, разврзе, одврзува, одврзе, ослободува, ослободи
развъртя́вам *н.* **развъртя́** *с.* 1) развртува, разврти; 2) размавтува, размавта; ‖ — **се** *йовр.* се размавтува, се размавта, брзо (за)врши работа
развя́вам *н.* **развéя** *с.* 1) вее, овее (жито); 2) развева, развее (знаме); се развева, се развее
разгадáвам *н.* **разгадáя** *с.* одгатнува, одгатне — ~ **загадка** одгатнувам загатка
разгáр *м.* разгор, ек — **в разгара на жътвата** во екот на жетвата
разгáрям *н.* **разгоря́** *с.* разгорува, разгори, распалува, распали — ~ **омраза** распалувам омраза; ‖ — **се** *йовр.* се распалува, се разгори
рáзгеле *йрил. разг.* разгеле, токму на време — ~ **си дошъл, та да ни помогнеш** дојде токму на време да ни помогнеш
разглася́вам *н.* **разглася́** *с.* 1) разгласува, разгласи, огласува, огласи — **разгласиха за годежа** ја разгласија свршувачката; 2) раштимува (музички инструмент)
разглáса *ж.* објава, соопштение
разглéждам *н.* **разглéдам** *с.* разгледува, разгледа, прегледува, прегледа — **разгледах книгата, но още не съм я чел** ја разгледав книгата, но уште не сум ја прочитал — ~ **изложба** разгледувам изложба — ~ **забележителностите на града** ги разгледувам знаменитостите на градот; 2) проучува, проучи, разгледува, разгледа — ~ **заявление** разгледувам молба (барање) — **разгледахме въпроса от всички страни** го разгледавме прашањето од сите страни
разглéждане *ср.* разгледување, проучување, испитување, оценување
разглéзвам *н.* **разглéзя** *с.* разгалува, разгали — **разглезили сина си** го разгалиле својот син
разглéзен *йрид.* разгален
разглобя́вам *н.* **разглобя́** *с.* разглобува, разглоби, демонтира
разглобéн *йрид.* разглобен, демонтиран; расипан,
разглóбка *ж.* демонтажа, разглобување

разгневя́вам *н.* **разгневя́** *с.* налутува, налути; разгневува, разгневи; || — **се** *йовр.* се налутува, се налути

разгова́рям[1] *н.* разговара, зборува — **разговаряме на сърбохърватски** разговараме на српскохрватски (јазик)

разгова́рям[2] *н.* **разгово́ря** *с.* *нар.* 1) (за)зборува; 2) (у)теши некого со разговор, разбива, разбие грижа со разговор

ра́зговор *м.* разговор — **търся тема за** ~ барам тема за разговор — **водя** ~ водам разговор — **без излишни разговори** без непотребни разговори — **официални разговори** официјални разговори

разгово́рен *йрид.* 1) што се употребува во разговор, разговорен; 2) дијалошки

разгово́рка *ж.* *нар.* пријатен разговор, муабет

разговорли́в *йрид.* разговорлив, разговорен; зборлест

разгово́рник *м.* разговорник (прирачник за учење на странски јазик)

разгодя́вам се *н.* **разгодя́ се** *с.* *йовр.* раскинува, раскине свршувачка

разго́лвам *н.* **разго́ля** *с.* разголува, разголи

разго́нвам *н.* **разго́ня** *с.* растерува, растера; || — **се** *йовр.* се (рас)тера (за животно — женка)

разгорещя́вам *н.* **разгорещя́** *с.* разгорештува, разгорешти; расналува, распали — **виното ни разгорещи** виното нѐ распали; || — **се** *йовр.* се загрева, се загрее (за нешто — физички или духовно), се воодушевува, се воодушеви

разгра́бвам *н.* **разгра́бя** *с.* *с.* 1) разграбува, разграба; 2) продава брзо, распродава брзо — **разграбиха стоката като топъл хляб** ја разграбаа стоката како топол леб

разгра́ждам *н.* **разгра́дя** *с.* разградува, разгради, урнува, урне ограда

разгранича́вам *н.* **разгранича́** *с.* 1) разграничува, разграничи, (на)прави разлика, диференцира — **разграничиха функциите** ги разграничија функциите; 2) означува, означи граница, обележува граница

разграничи́телен *йрид.* граничен демаркационен; диференцијален — ~ **стълб** граничен столб (камен)

разграфя́вам *н.* **разграфя́** *с.* (и)шпарта рубрики (на празен лист)

разгро́м *м.* разгром, пораз — **фашистките сили претърпяха пълен** ~ фашистичките сили претрпеа целосен пораз

разгромя́вам *н.* **разгромя́** *с.* разгромува, разгроми, уништува, уништи

разгрѐщам *н.* **разгѐрна** *с.* 1) отвора, отвори, раширува, рашири, разгрнува, разгрне — ~ **книга** отворам книга — ~ **вестник** отворам весник; 2) покажува, покаже, разгрнува, разгрне — **има възможност да разгърне всичките си способности** има можност да ги разгрне сите свои способности

разгря́вам *н.* **разгре́я** *с.* стоплува, стопли (јадење и сл.); разгрева, разгрее

разгу́лен *прид.* порочен, распуштен, неморален, развратен

ръзгъ́вам *н.* **разгъ́на** *с.* 1) размотува, размота, одмотува, одмота — ~ **плат** одмотувам штоф; 2) развива, развие во стрелци — ~ **ротата** ја развивам четата во стрелци; || — **се** *повр.* се размотува, се размота, се одмотува, се одмота

разгълча́вам се *н.* **разгълча́ се** *с.* *повр.* се развревува, се развреви

разгъ́рдвам се *н.* **разгъ́рдя се** *с.* *повр.* се разградува, се разгради, се раскопчува, се раскопча

разда́вам *н.* **разда́м** *с.* раздава, раздаде, дава, дели (на многузина) — ~ **карти** делам карти — **днес раздават заплати** денес даваат плати; || — **се** *повр.* се разнесува, се разнесе (слух, вест и сл.); одекнува, се слуша — **от всички страни се раздадоха одобрителни гласове** од сите страни се слушнаа извици на одобрување

раздава́телен *прид.* разносен— **раздава́телна книга** разносна книга

раздава́ч *м.* разнесувач (на писма, книги, покани и сл.)

раздви́жвам *н.* **раздви́жа** *с.* 1) раздвижува, раздвижи; 2) *фиг.* возбудува, возбуди — **новината раздвижи цялото село** веста го возбуди целото село

раздвое́н *прид.* 1) разделен, раздвоен, преполовен; 2) *фиг.* колеблив, несигурен, нерешителен

раздвое́ние *ср.* 1) раздвоеност, расцеп; 2) колебање, дуализам, нерешителност, двоумење

раздвоя́вам *н.* **раздвоя́** *с.* дели на половина (наполу); раздвојува, раздвои, разделува, раздели; скарува, скара

разде́л *м.* раздел, дел, оддел

разделе́ние *ср.* поделба — ~ **на труда** поделба на трудот

раздели́м *прид.* делив, што се дели

разде́лям *н.* **разде́ля** *с.* 1) разделува, раздели, дели — ~ **хляба на четири** го делам лебот на четири (дела) — **разделихме печалбата** ја разделивме печалбата; 2) раздвојува, раздвои — **реката разделя селото на две** реката го дели селото надве; 3) *фиг.* (раз)дели — **свекървата успя да раздели младите** свекрвата успеа да ги раздели младите; 4) (раз)дели (луѓе, мисли и сл.); || — **се** *повр.* се (раз)дели, се (од)дели, се разведува, се разведе

разди́гам *н.* **разди́гна** *с.* раздига, раздигне, раскрева, раскрене — ~ **маса** раздигам (раскревам) маса

разди́плям *н.* **разди́пля** *с.* раздиплува, раздипли

разди́рам *н.* **раздера́** *с.* 1) раздерува, раздере, раскинува, раскине; 2) измачува, измачи, предизвикува болки

раздо́р *м.* раздор, неслога, кавга — **семейни раздори** семејни кавги (неслагања)

раздразне́н *прид.* раздразнет, возбуден, налутен

раздразнéние *ср.* раздразнетост, раздразнување, возбуденост

раздразнúтелен *прид.* раздразлив, нервозен, избувлив

раздрáзним *н.* **раздразня́** *с.* раздразнува, раздразне, предизвикува, предизвика (нервоза, лутење и сл.) — **раздразних кучето** го раздразнив кучето

раздрáн *прид.* искинат; *фиг.* засипнат

раздробéн *прид.* раздробен — **раздробено селско стопанство** раздробено земјоделство

раздробя́вам *н.* **раздробя́** *с.* раздробува, раздроби

раздрýсвам *н.* **раздрýсам** *с.* растресува, растресе

раздрѐнквам *н.* **раздрѐнкам** *с.* 1) раздрнкува, раздрнка; 2) расипува, расипе; 3) разгласува, разгласи; || — **се** *повр.* се раздрнкува, се раздрнка, се раздрдори

раздýмвам *н.* **раздýмам** *с.* утешува (со зборови), попишманува, попишмани, разубедува, разубеди

раздѐрпвам *н.* **раздѐрпам** *с.* растргнува, растргне, разграбува, разграба (стока и сл.)

раздя́ла *ж.* разделба — **часът на раздялата дойде** дојде часот за разделба

разединéние *ср.* разединетост, расцеп

разжáлвам *н.* **разжáля** *с.* деградира, симнува (симне) чин (во војската)

раззеленя́вам се *н.* **разеленéя се** *с.* *повр.* (се) раззеленува, (се) раззелени — **гората се раззелени** шумата раззелени

разигрáвам *н.* **разигрáя** *с.* (се) разигрува, (се) разигра, (рас)тера — **мечкарите разиграват мечки** мечкарите ги разигруваат мечките — **разиграват ме от канцелария на канцелария** ме распраќаат од канцеларија до канцеларија; ◻ ~ **лотария** организирам лотарија; извлекувам згодитоци — **разиграха се интересни събития** се одиграа интересни настани

разúждаме се *н.* **разúдем се** *с.* *повр.* се разотидува, се разотиде; 2) не се слага, не се сложи

разúсквам *н.* дискутира, третира, расправа — **разисквахме проекта за нов правилник** дискутиравме за нацртот на новиот правилник

разúсквания *мн.* дискусија, дебата — **откривам** ~ отворам дискусија (дебата)

рáзказ *м.* расказ — **художествен** ~ уметнички расказ — **разбор на разказа** анализа на расказот — **разкази от Йордан Йовков** раскази од Јордан Јовков

разкáзвам *н.* **разкáжа** *с.* раскажува, раскаже — **разкажи ни една приказка** раскажи ни една приказна

разказвáтелен *прид.* раскажувачки, наративен

разказвáч *м.* **разказвáчка** *ж.* раскажувач (писател на раскази)

рáзказен *прид.* *в.* **разказвáтелен**

разкáйвам се *н.* **разкáя се** *с.* *повр.* се раскајува, се раскае

разкáлвам *н.* **разкáлям** *с.* раскалува, раскали

разкаля́вам *н.* **разкаля́** *с.* омекнува, омекне (за челик, спротивно од кали)

разка́ндърди́свам *н.* **разкандърди́сам** *с.* попишманува, попишмани; разубедува, разубеди; ‖ — **се** *йовр.* се попишманува, се попишмани

разка́рвам *н.* **разка́рам** *с.* 1) разнесува, разнесе, носи по домовите — ~ **въглища по домовете** разнесувам јаглен по куќите; 2) метка, шетка — **до кога ще ме разкарвате от гише на гише?** до кога ќе ме меткате по шалтерите?; 3) проширува, прошири, зголемува, зголеми; 4) растерува, растера; растура, растури (на сите страни); ‖ — **се** *йовр.* се шетка; се расчистува, се расчисти; ◻ **времето се разкара** времето се расчисти — **разкара ми се малко** малку ми помина (не ме боли толку многу)

разкахъ́рен *йрид.* нажален, тажен, загрижен

разкахъря́вам се *н.* **разкахъ́ря се** *с.* *йовр.* се разжалува, се разжали, се загрижува

разкая́ние *ср.* раскајување

разквартиру́вам *с.* настанува, сместува, наместува (во станови — обично за воени лица)

разкико́твам се *н.* **разкико́тя се** *с.* *йовр.* се раскикотува, се раскикоти

разки́свам *н.* **разки́сна** *с.* раскиснува, раскисне; ‖ — **се** *йовр.* се раскиснува, се омекнува, се олабавува

разкла́дка *ж.* *воj.* следување храна или прехранбени продукти; ◻ **девета** ~ банкет, обилно и убаво јадење

разкла́тен *йрид.* разнишан, расклапан — ~ **зъб** разнишан заб

разкла́щам *н.* **разкла́тя** *с.* разнишува, разниша — **пиянството му разклати здравето** пијанството му го разниша здравјето

разклоне́н *йрид.* разгранет — **разклонено стъбло** разгрането стебло

разклони́тел *м.* *йехн.* разводник (на струја, гас и сл.)

разклоня́вам *н.* **разклоня́** *с.* разгранува, разграни, отвора (отвори) нови филијали и сл.

разкова́вам *н.* **разкова́** *с.* расковува, раскове

разко́вниче *ср.* 1) *нар.* чудотворно растение; детелина со четири листа, растение што носи среќа; 2) *бой.* (Marsilia quadrifolia) растение што личи на детелина со 4 листа

разко́л *м.* раскол, ерес; раздор, неслога

разколеба́вам се *н.* **разколеба́я се** *с.* *йовр.* се расколебува, се расколеба

разко́лник *м.* расколник; еретик, разбивач на единството

разкопа́вам *н.* **разкопа́я** *с.* раскопува, раскопа, откопува, откопа

разко́пка *ж.* раскопина, раскопување

разкопча́вам *н.* **разкопча́я** *с.* раскопчува, раскопча

разко́шен *йрид.* раскошен, луксузен; (прекрасен, многу убав)

разкрася́вам *н.* **разкрася́** *с.* разубавува, разубави

ра́зкрач *м.* чекор (како мера)

разкра́чвам се *н.* **разкра́ча се** *с. йовр.* се расчекорува, се расчекори

разкрепостя́вам *н.* **разкрепостя́** *с.* раскрепостува, раскрепости

разкри́вам *н.* **разкри́я** *с.* открива, открие, пронаоѓа, пронајде, отвора, отвори, расветлува, расветли ~ **заговор** откривам заговор — **разкрих картите си** ги отворив картите — **разкрих престъплението** го расветлив злосторството

разкри́тие *ср.* откривање (тајна и сл.), расветлување на случај

разкритику́вам *н. с.* критикува, укажува на слабости, дава (даде) критички осврт

разкроя́вам *н.* **разкро́я** *с.* искројува, искрои (цел материјал: платно и сл.)

разкря́кквам се *н.* **разкря́кам се** *с. йовр.* се раскракува, се раскрака

разку́цвам се *н.* **разку́цам се** *с. йовр.* започна, започне да куца (криви)

разкъ́ртвам *н.* **разкъ́ртя** *с.* откртува, открти (камен, тула); урнува, урне

разкъ́ршвам *н.* **разкъ́рша** *с.* раскршува, раскрши; || — **се** *йовр.* се раскршува, се (рас)крши (при одењето)

разла́гам *н.* **разло́жа** *с.* 1) разлага, разложува, разложи; 2) деморалиса; || — **се** *йовр.* се разложува, се разложи

разле́пвам *н.* **разле́пя** *с.* 1) разлепува, разлепи; 2) одлепува, одлепи— **разлепвай внимателно марките** одлепи ги внимателно марките

разли́вам *н.* **разле́я** *с.* 1) разлева, разлее (случајно); истура; 2) тура, налева, наполнува, наполни (со течност); || — **се** *йовр.* се разлева, се разлее (поплавува, поплави)

ра́злика *ж.* разлика — ~ **във възгледите** разлика во сфаќањата — **правя** ~ правам разлика — **тънка** ~ танка разлика

разли́ствам се *н.* **разли́стя се** *с. йовр.* разлистува, разлисти (дрвја)

различа́вам *н.* **различа́** *с.* распознава, распознае; || — **се** *йовр.* се разликува — **вишната се различава от черешата по цвят, вкус и аромат** вишната се разликува од црешата по бојата, вкусот и аромата

разли́чен *йрид.* различен, нееднаков, посебен — **по този въпрос съществуват различни мнения** по ова прашање постојат различни мислења

разли́чие *ср.* разлика, несогласување

различи́телен *йрид.* карактеристичен

разли́чно *йрил.* различно, одделно, посебно

разложе́ние *ср.* гниење; распаѓање, декаденција

разлъ́ка *ж.* разделба

разлъ́чвам *н.* **разлъ́ча** *с.* разлачува, разлачи, одделува, одели (од мајка, од блиски)

разлю́бвам *н.* **разлю́бя** *с.* разљуби, престане да љуби (сака)

разлюля́вам *н.* **разлюле́я** *с.* разнишува, разниша — **земетресението разлюля къща-**

та земјотресот ја разниша куќата

разма́звам *н.* **разма́жа** *с.* 1) размачкува, размачка, става танок слој (боја) *фиг.* зборува премногу опширно

разма́х *м.* замав, размав; *фиг.* замав, широчина (на акција)

разма́хвам *н.* **разма́хам** *с.* (за)мавта, (раз)мавта; || — **се** *йовр.* се (раз)мавта, удира, удри

разме́нен -енна, -енно што служи за размена

разме́ням *н.* **разменя́** *с.* 1) заменува, замени, изменува, измени — **разменихме си местата** си ги изменивме местата; 2) менува (случајно) — **разменили ми шапката** ми ја менија капата; ◻ ~ **пари** а) менувам пари, б) менувам валута — ~ **мисли** (из)менувам мисли (со некого)

разме́р *м.* 1) размер, големина, степен, вредност — **в троен размер** во тројна вредност; 2) димензија; 3) поетски метар

разме́рка *ж.* губење при мерењето, калирање

разме́свам *н.* **разме́ся** *с.* 1) измешува, измеша; 2) (раз)меси

разме́ствам *н.* **разме́стя** *с.* разместува, размести, преместува, премести

размина́вам се *н.* **арзми́на се** *с.* *йовр.* се разминува, се размине

рзми́рен *йрид.* немирен, бунтовен — ~ **век** немирен век

размй́рие *ср.* немирно време, војна, бунт

разми́рица *ж.* размирица, метеж, граѓанска војна

разми́рник *м.* бунтовник; немирник

разми́слям *н.* **разми́сля** *с.* размислува, размисли; || — **се** *йовр.* се размисли

ра́змисъл *м.* размислување, длабока мисла

размишле́ние *ср.* размислување

размножа́вам *н.* **размножа́** *с.* размножува, размножи, умножува, умножи; (ис)копира; || — **се** *йовр.* се размножува, се размножи, се (на)коти

размноже́ние *ср.* умножување (на текстови и сл.), оплодување — **полово** ~ полово оплодување

размота́вам *н.* **размота́я** *с.* одмотува, одмота

размразя́вам *н.* **размразя́** *с.* размрзнува, размрзне; стоплува (малку), стопли

размързя́ва ме *н.* *безл.* ме мрзи, ме фаќа мрза

размъ́твам *н.* **размъ́тя** *с.* разматува, размати

размя́на *ж.* размена, трампа (*нар.*); трговија — ~ **на стоки** размена на стоки — ~ **на мнения** размена на мислења

разна́сям *н.* **разнеса́** *с.* 1) разнесува, разнесе, расејува, расее — **децата са разнесли играчките по цялата къща** децата ги разнесоа играчките по целата куќа — **вятърът разнесе праха** ветрот го разнесе правот; 2) врачува, врачи; 3) *фиг.* раширува, рашири — **разнасят слухове** шират гласови; || — **се** *йовр.* се разнесува, се растура, се шири, се раширува

разнебúтвам *н.* **разнебúтя** *с.* разнебитува, разнебити; расипува, расипе, упропастува, упропасти — **разнебитих си здравето** си го упропастив здравјето

разнебúтен *ӣрuд.* разнебитен, разнишан, расипан, упропастен — **разнебитено здраве** сосипано здравје ~ **мотор** расипан мотор

рáзни *ӣрuд. мн.* разни, различни, нееднакви, други — **купувах ~ работи** купував разни предмети; ▱ **разни** (*како им.*) а) разно (точка на дневниот ред); б) рубрика во весник неопределен карактер

разнúзвам *н.* **разнúжа** *с.* 1) разнижува; 2) *фиг.* се отепува (од работа)

разнúщвам *н.* **разнúщя** *с.* 1) распарува, распара, вади нишки, расплетува, расплете; 2) *фиг.* пронаоѓа (пронајде) расплет на некое заплеткано прашање

разнобáгрен *ӣрuд. лиӣ.* разнобоен, шарен

разновúден *ӣрuд.* разновиден, различен

разновúдност *ж.* разновидност

разноглáсие *ср.* разногласје, неслагање

разноезúчие *ср.* разнојазичност

разнокалúбрен *ӣрuд.* разнокалибарски

разнообрáзен *ӣрuд.* разнообразен

разнообразя́вам *н.* **разнообразя́** *с.* разнообразува, разнообрази

разнорóден *ӣрuд.* разнороден — **разнородна смес** разнородна смеса

разносвáч *м.* разносувач, курир

разнóсен *ӣрuд.* разносен — **разносна книга** разносна книга

разнóски *мн.* трошоци, расходи (обично секојдневни) — **пътни разноски** патни трошоци — **на мои разноски** на моја сметка

разнострáнен, -áнна, -áнно *ӣрuд.* 1) разностран — ~ **триъгълник** разностран триаголник; 2) различен, многукатен — **разностранни интереси** различни интереси

разноцвéтен *ӣрuд.* разнобоен, шарен

разобличáвам *н.* **разоблич́á** *с.* разобличува, разобличи, осудува, осуди јавно, демаскира

разорáвам *н.* **разорá** *с.* разорува, разора — **да разорем тази целина!** да ја разораме оваа ледина!

разорáн *ӣрuд.* разоран — **Разораната целина от Шолохов** Разорана ледина од Шолохов

разорéн *ӣрuд.* разурнат, упропастен, пропаднат материјално; урнат

разорéние *ср.* разурнување, пропаст, уништување

разорúтелен *ӣрuд.* разурнувачки, уништувачки — **разорителна война** уништувачка војна

разоръжáвам *н.* **разоръжá** *с.* разоружува, разоружи — **разоръжих противника** го разоружив непријателот; || — **се** *ӣовр.* се разоружува, се разоружи

разоръжéние *ср.* разоружување

разоръжа́ване *ср*. разоружување — **всеобщо | частично ~** целосно | делумно разоружување

разоти́ваме се *н. йовр*. се разотидува, се разотиде — **гостите се разотидоха** гостите се разотидоа; гостите си отидоа подома

разочаро́вам *н. с*. разочарува; разочара; || — **се** *йовр*. се разочарува, се разочара

разочарова́ние *ср*. разочарување — **дълбоко ~** длабоко разочарување

разпа́дам се *н*. **разпа́дна се** *с. йовр*. 1) се распаѓа, се распадне; 2) *фиг*. се расипува, се расипе

разпа́лвам *н*. **разпа́ля** *с*. распалува, распали; || — **се** *йовр*. се распалува, се распали, се возбудува, се возбуди

разпа́лен *йрид*. возбуден, распален — **~ оратор** распален говорник

разпарцало́свам *н*. **разпарцало́сам** *с*. распарталува, распартали

разпа́сан *йрид*. распашан, несмасен; *фиг*. неморален

разпа́свам *н*. **разпа́ша** *с*. 1) распашува, распаше; 2) дава (даде) голема слобода; || — **се** *йовр*. се распашува, се распаше

разпе́рвам *н*. **разпе́ря** *с*. раширува, рашири (крила, перја, прсти), раскрилува, раскрили — **орелът е разперил крилете си** орелот ги раширил своите крила

разпе́рен *йрид*. раширен, раскрилен, отворен

разпеча́твам *н*. **разпеча́тя** *с*. распечатува, распечати

разпили́вам *н*. **разпиле́я** *с*. 1) расфрлува, расфрли; 2) троши без мера, растура пари; 3) растура, растури печатарски слог

ра́зпис *м*. распоред на материјал по денови и часови (на вишите и високите школи)

разписа́ние *ср*. возен ред — **по ~** по возниот ред

ра́зписка *ж*. расписка, потврда — **~ за получени пари** расписка за примени пари — **препоръчано писмо с обратна ~** препорачано писмо со повратна потврда за примањето на писмото

ра́зпит *м*. распит, сослушување; анкета, испитување, истрага — **~ на свидетели** — распит на сведоци — **кръстосан ~** накрсно распитување

разпи́твам *н*. **разпи́там** *с*. распитува, распита

разпла́квам *н*. **разпла́ча** *с*. расплакува, расплаче (некого); || — **се** *йовр*. се расплакува, се расплаче

разпла́та *ж*. пресметка, одмазда

разпла́щам се *н*. **разпла́тя се** *с. йовр*. се расплатува, се расплати (уредува парични сметки)

разпли́там *н*. **разплета́** *с*. расплетува, расплете

разпло́д *м*. расплод, приплод

разпло́ден *йрид*. расплоден, приплоден

разплодя́вам *н*. **разпло́дя** *с*. расплодува, расплоди

разподя́лба *ж*. расподелба — **~ на средствата** расподелба на средствата

разполага́ем *йрид*. расположив — **разполагаеми средства** расположиви средства

разпола́гам[1] *н.* располага со, има при рака — **~ с пари** имам пари — **не ~ с време** немам време — **~ с живота на някого** располагам со нечиј живот; || — **се** *йовр.* се чувствува господар, издава (издаде) наредба

разпола́гам[2] *н.* **располо́жа** *с.* 1) наместува, намести, сместува, смести, распоредува, распореди — **разположете багажа си** сместете го вашиот багаж — **~ по азбучен ред** распоредува по азбучен ред — **разположихме палатките в кръг** ги наместивме шаторите во круг; 2) создава (создаде) расположение; || — **се** *йовр.* се смести, се раскомоти, се настани, се намести

разполо́жен *йрид.* 1) расположен, поставен, сместен, се наоѓа на — **град София е разположен в полите на Витоша** градот Софија се наоѓа во полите на Витоша; 2) расположен, задоволен — **не съм ~ за такива сериозни разговори** не сум расположен за такви сериозни разговори

разположе́ние *ср.* 1) расположба, положба—**градът има хубаво ~** градот има убава положба; 2) расположба, расположение — **добро ~** добро расположение; 3) благонакло́ност, симпатија — **спечелих разположението на началника** се здобив со благонаклоност на мојот шеф; 4) власт, право, располагање — **цялата къща е на твое ~** целата куќа ти стои на располагање; 5) *вој.* место на кое е стационирана некоја воена единица

разпоре́дба *ж.* наредба, заповед, упатство

разпореди́тел *м.* **разпореди́телка** *ж.* 1) организатор, организаторка; 2) распоредувач (во кино, театар и сл.)

разпоре́ждам *н.* **разпоре́дя** *с.* 1) организира, (из)дава упатства; 2) наредува, нареди, диктира; || — **се** *йовр.* се грижи (за нешто) — **той ще се разпореди да ви се изплати тази сума** тој ќе се погрижи да ви се исплати таа сума — **кой се разпорежда тук?** чиј збор се слуша овде?

разпоре́ждане *ср.* наредба, наредување, заповед, пропис — **чакам ~** чекам наредба — **до второ ~** до второ наредување

разпоя́вам *н.* **разпоя́** *с.* одлепува, одлепи (метал со греење)

ра́зпра *ж.* расправија, кавга, спор; мала полемичка статија

разпра́ва *ж.* расправија, кавга, караница

разправи́я *ж.* 1) расправија, спор; непријатност, главоболие; 2) кавга, караница, врева — **какви са тези разправии посред нощ?** какви се тие караници сред ноќ

разпра́вям *н.* **разпра́вя** *с.* 1) расправа, расправи, кажува, објаснува, објасни — **разправих му цялата работа** му ја објаснив целата работа — **не ми разправяй такива работи** не ми расправај такви работи; 2) расправа, расправи, средува, среди; ▱ **разправяй го на старата ми шапка!** ≃ кажи му го тоа на друг

|| — **се** *йовр.* се расправа, се занимава, се пресметува

разпра́н *йрид.* рашиен, распаран; ◻ **ям като** ~ ≃ јадам како змев

разпра́щам *н.* **разпра́тя** *с.* распраќа, распрати — **разпратих покани до всички** на сите им испратив покани

разпределѝтел *м.* *шех.* разводник (дел на машина)

разпределѝтелен *йрид.* дистрибутерски

разпреде́лям *н.* **разпределя́** *с.* распределува, распредели, врши (изврши) расподелба (на струја, пара, гас и сл.), дава, даде — ~ **роли между актьори** им давам улоги на артистите — **те си разпределиха парите** тие си ги расподелија парите

разприка́звам се *н.* **разприка́жа се** *с.* *йовр.* се расприкажува, се расприкаже

разпрода́вам *н.* **разпрода́м** *с.* 1) распродава, распродаде; 2) распродава (распродаде) на лицитација попишана стока (заради долгови)

разпрода́жба *ж.* 1) распродажба; 2) присилна (судска) јавна продажба

разпространѐн *йрид.* распространет, познат, проширен, популарен

разпространѐние *ср.* распространување, ширење (идеја), растурање (печат)

разпространя́вам *н.* **разпространя́** *с.* 1) распространува, распространи, пропагира, растура, растури (печат) — ~ **зараза** ширам зараза — ~ **нови идеи** пропагирам нови идеи; || — **се** *йовр.* се распространува, се распространи

разпрѐсквам *н.* **разпрѐскам** *с.* 1) распрскува, распрска, разнесува, разнесе; 2) растерува, растера (луѓе, животни), (раз)брка; 3) раскршува, раскрши на парампарче

разпря́гам *н.* **разпрѐгна** *с.* распрега, распрегне

разпу́скам *н.* **разпу́сна** *с.* 1) распушта, распушти, дава (даде) одмор; 2) распушта, распушти (организација, војска); 3) разгалува, разгали; 4) олабавува, олабави; || — **се** *йовр.* се разлабава, се разлабави, се ослободува, се ослободи (од трема, немаштија)

разпу́снат *йрид.* 1) разлабавен, недисциплиниран; 2) *фиг.* немарен, неуреден, несериозен

разпу́снатост *ж.* 1) распуштеност, немарност; 2) *фиг.* запуштеност; несериозност

разпѐвам *н.* **разпѐна** *с.* 1) распина, распне, оптегнува, оптегне — **разпъни завесата** оптегни ја завесата; 2) *фиг.* (из)мачи, распнува — ~ **на кръст** распнува на крст

разпя́тие *ср.* распетие

разрабо́твам *н.* **разрабо́тя** *с.* разработува, разработи (мотор, машина)

разрабо́тка *ж.* разработка

разразя́вам се *н.* **разразя́ се** *с.* *йовр.* 1) (се) истура (за дожд, луња, поплава и сл.) — **бурята се разрази със страшна сила** луњата се истури со невидена сила; 2) се изразува, се изрази со чувство (темпераментно)

ра́зред *м.* дел, отсек, категорија

разредéн *прид.* 1) разреден; прореден; ретко поставен; 2) несреден, измешан

разредя́вам *н.* **разредя́** *с.* 1) разредува, разреди, разретчува, разретчи — ~ **мляко** разредувам млеко; 2) проредува, прореди, проретчува, проретчи

ра́зрез *м.* 1) пресек, разрез — **напречен | надлъжен** ~ попречен | надолжен пресек; 2) спротивност — **в** ~ во спротивност

разреша́вам *н.* **разреша** *с.* 1) дозволува, дозволи, одобрува, одобри — **разрешават ми да замина** ми дозволуваат да заминам — **разрешавате ли да пуша?** дозволувате ли да пушам?; 2) решава, реши, наоѓа, најде решение — **разрешихме въпроса** го разрешивме прашањето

разрешéние *ср.* 1) дозвола, одобрение — ~ **за отпуск** дозвола за осуство; 2) решение, солуција; 3) излез, крај

разрешúтелно *ср.* дозвола, одобрение

ра́зрив *м.* 1) кинење, прекин на работа на некој орган (кај човекот) — ~ **на сърцето** срцева капка; 2) *фиг.* прекин на односи, кавга, конфликт, раздор

разрúвам *н.* **разрúя** *с.* разрива, разрие, раскопува, раскопа

разрида́вам се *н.* **разрида́я се** *с. йовр. фиг.* се расплакува, се расплака

разрúпвам се *н.* **разрúпам се** *с. йовр.* разрипува, разрипа; се разигрува, се разигра

разру́ха *ж.* урнување, пропаст, пораз, пустошење, катастрофа

разруша́вам *н.* **разруша́** *с.* разурнува, разурне, урнува, урне, разрушува, разруши, уништува, уништи, опустошува, опустоши — ~ **здание** урнувам зграда — ~ **здравето си** си го урнисувам здравјето

разрушéние *ср.* (раз)урнување, пустошење, уништување — **пълно** ~ целосно уништување

разрушúтел *м.* урнувач; *вој.* разрушител; разурнувач

разрушúтелен *прид.* разрушителен; урнувачки, разурнувачки, катастрофален — **разрушително земетресение** катастрофален земјотрес

разр ъ́фан *прид.* искинат, растрган

разря́звам *н.* **разрéжа** *с.* расекува, расече, пресекува, пресече — **разрежи ябълката с ножа** пресечи го јаболкото со нож

разса́д *м.* расад — ~ **на зеле** расад за зелка

разса́дник *м.* 1) расадник — **овощен** ~ овошен расадник; 2) *фиг.* огниште, центар — ~ **на зараза** расадник на зараза — ~ **на просвета** просветен центар

разса́ждам *н.* **разса́дя** *с.* расадува, расади

разсéйвам *н.* **разсéя** *с.* 1) расејува, расее, раштркува, раштрка; распрснува, распрсне; 2) *фиг.* отфрлува, отфрли (сомневања, мисли и сл.); 3) скршнува, скршне (внимание); забавува, забави; || — **се** *йовр.*

е расеан; се забавува, се забави, се смирува, се смири
разсе́ян *ӣрид.* расеан, занесен
разси́лен *м.* прислужник, курир
разси́лнически *ӣрид.* прислужнички
разси́пвам *н.* **разси́пя** *с.* 1) (ис)тура; 2) *фиг.* упропастува, упропасти
разсипи́я *ж.* расипништво
разси́пник *м.* расипник
разси́пнически *ӣрид.* расипнички
разси́пничество *ср.* расипништво
разси́чам *н.* **разсека́** *с.* расекува, расече
разсле́двам *н.* проучува, истражува, испитува
разслое́ние *ср.* раслојување; слој (општествен)
разсми́вам *н.* **разсме́я** *с.* расмева, расмее, засмева, засмее; || — **се** *ӣовр.* се засмева, се засмее, се расмева
разсмива́ч *м.* шегаџија; дворски шут
разсо́л *м.* 1) пресол, солило, саламура; 2) кисела зелка
разсро́чвам *н.* **разсро́ча** *с.* определува (определи) рокови
разсти́лам *н.* **разсте́ля** *с.* распостелува, распостила
разстоя́ние *ср.* растојание, оддалеченост
разстре́л *м.* растрел, стрелање — **той е осъден на** ~ тој е осуден на смрт со стрелање
разстре́лвам *н.* **разстре́лям** *с.* стрела, убива (убие) со стрелање, растрелува, растрела
разстро́йвам *н.* **разстроя́** *с.* 1) (се) растројува, (се) растрои, дезорганизира — **това разстрои щастието му** тоа ја растрои неговата среќа — **хубавите им отношения се разстроиха** им се растроија убавите односи; 2) расипува, (расипе) расположба; 3) се растројува (се растрои) умствено; 4) раштимува раштима (музички инструмент)
разстро́йство *ср.* растројство — **душевно** ~ душевно растројство
разсъдли́в *ӣрид.* расудлив, разумен
разсъ́дък *м.* расудување, способност за расудување
разсъ́дъчен *ӣрид.* интелектуален, рационален (*сӣроӣивно:* емоционален)
разсъжда́вам *н.* **разсъ́дя** *с.* расудува, расуди, размислува, размисли; *фиг.* мудрува, се колеба, се двоуми
разсъжде́ние *ср.* расудување, размислување
разсъ́мва се *н. ӣовр.* се разденува, осамнува
разсъ́нвам се *н.* **разсъ́ня се** *с. ӣовр.* се расонува, се расони
разсъ́рдвам *н.* **разсъ́рдя** *с.* налутува, налути, (раз)лути; || — **се** *ӣовр.* се налутува, се налути, се (раз)лути
разсъ́хва се *н.* **разсъ́хне се** *с. ӣовр.* се исушува, се исуши
разтака́вам *н.* одолжува, бави, пролонгира; || — **се** *ӣовр.* се влече; се шетка
разтва́рям *н.* **разтво́ря** *с.* 1) отвора, отвори (ширум); 2) раствара, раствори; || — **се** *ӣовр.* се раствара, се раствори
разтво́р *м.* раствор — **силен** ~ силен раствор
разтвори́м *ӣрид.* растворлив — **трудно** ~ тешко растворлив

разстворѝтел *м. хем.* растворувач, разредувач
ра́зтег *м. нар. мера*: растег; должина на раширени раце (околу 1,5 м.)
разтеглѝв *йрид.* растеглив, еластичен; *фиг.* растеглив, двосмислен, неопределен — **разтегливо понятие** растеглив поим
разте́глям *н.* **разте́гля** *с.* растега, растегне
разтѝчвам се *н.* **разтѝчам се** *с. йовр.* 1) се растрчува, се растрча; 2) брза, побрзува
разтова́рвам *н.* **разтова́ря** *с.* растовара, растовари — **днес разтоварихме три вагона картофи** денес растоварив-ме три вагона компири
ра́зтока *ж.* руда (на запрежни коли)
разтопя́вам *н.* **разтопя́** *с.* растопува, растопи
разто́чвам *н.* **разто́ча** *с.* 1) одвиткува, одвитка; 2) суче, растегнува (растега) кори за пита
разточѝтел *м.* **разточѝтелка** *ж.* расипник, расипница
разточѝтелство *ср.* расипништво
разтре́бвам *н.* **разтре́бя** *с.* растребува, растреби, уредува, уреди (соба), средува, среди (книги) — ~ **масата** ја расчистувам масата — **разтреби стаята, че ще дойдат гости** расчисти ја (уреди) собата, оти ќе дојдат гости
разтрево́жвам *н.* **разтрево́жа** *с.* растревожува, растревожи, вознемирува, вознемири, загрижува, загрижи; || — **се** *йовр.* се растревожува, се растревожи, се вознемирува, се вознемири
разтрево́жен *йрид.* растревожен, вознемирен, загрижен, уплашен
разтрепе́рвам се *н.* **разтрепе́ря се** *с. йовр.* (се) растреперува, (се) растрепери
разтрѝвам *н.* **разстрѝя** *с.* 1) се растрива, се растрие; 2) масира, истрива, истрие (болен)
разтрѝвка *ж.* 1) масажа; 2) средство за масажа (маст, течност)
разтрѝса ме *н.* **разтре́се ме** *с. йовр.* ме стресува, ме стресе
разтро́гвам *н.* **разтро́гна** *с.* (раз)буди чувства, расчувствува (некого); ▱ **разтрогвам брак** раскинувам брак; давам развод
разтръбя́вам *н.* **разтръбя́** *с.* раструбува, раструби, разгласува, разгласи
разтӯпква се *н.* се раступкува, се раступка (за срцето)
разтӯрвам *н.* **разтӯря** *с.* 1) распостила, постила, постеле; 2) распоредува, распореди, оданочува, оданочи; 3) (из)меша, (на)прави неред; 4) кутнува, кутне, урива, урне, растура, растури; 5) расипува, расипе; 6) распушта, распушти — ~ **парламента** го распуштам парламентот; || — **се** *йовр.* се расипува, се расипе
разтӯха *ж.* утеха; разонода
разтъжа́вам *н.* **разтъжа́** *с.* растажува, растажи (некого)
разтъкмява́м *н.* **разтъкмя́** *с.* растура, растури — **разтъкмихме сватбата** ја растуривме свадбата
растълкӯвам *с.* (рас)толкува, објасни — **ще ти ~ смисъла на тези думи** ќе ти ја растол-

кува́м смислата на овие зборови

разтръва́вам *н.* **разтърва́** *с.* разделува, раздели, раздвојува, раздвои (оние што се тепаат)

разуверя́вам *н.* **разуверя́** *с.* разуверува, разувери

разузна́вам *н.* **разузна́я** *с.* разузнава, разузнае

разузна́ване *ср.* 1) разузнавање, извидување — **въздушно** ~ воздушно извидување; 2) разузнавачка служба

разузнава́телен *йрид.* разузнавачки — ~ **отряд** разузнавачки одред — ~ **отдел** *воj.* разузнавачки отсек — **разузнавателни данни** разузнавачки податоци — **разузнавателна група** разузнавачка група

разузнава́ч *м.* **разузнава́чка** *ж.* разузнавач

ра́зум *м.* разум, ум, интелект

разу́мен *йрид.* разумен, умен, паметен, интелигентен, мудар; *фиг.* умерен

разу́мност *ж.* разумност, интелигенција

разуча́вам *н.* **разу́ча** *с.* проучува, проучи, разработува, разработи — ~ **плана за тримесечието** го проучувам тримесечниот план — ~ **роля** учам (студирам) улога

разха́йтвам се *н.* **разха́йтя се** *с. йовр.* се разлабавува, се разлабави (за дисциплина)

разхвъ́рлям *н.* **разхвъ́рля** *с.* 1) расфрла, расфрли — **разхвърли си дрехите по цялата стая** си ги расфрли алиштата по целата соба; 2) распоредува, распореди, определува, разрезува — ~ **данък** разрезувам (расфрлам) данок; || — **се** *йовр.* се соблекува, се соблече, се раскомотува, се раскомоти, се расфрли

разхвъ́рлян *йрид.* расфрлен, несреден, неуреден

разхища́вам *н.* **разхитя́** *с.* расипува, непотребно троши

разхла́бвам *н.* **разхла́бя** *с.* разлабавува, разлабави

разхлади́телен *йрид.* разладен, освежителен — **разхладително питие** разладен (освежителен) пијалок

разхла́ждам *н.* **разхладя́** *с.* разладува, разлади

разхло́пан *йрид.* раздрнкан, дотраен, изабен, излитен — **разхлопани машини** раздрнкани (дотраени) машини

ра́зход *м.* расход, трошок — **производствени разходи** трошоци на производството, производствени трошоци — **извънредни разходи** вонредни расходи — **дребни разходи** ситни трошоци — ~ **на въглища** потрошувачка на јаглен

разхо́ден *йрид.* расходен

разхо́дка *ж.* прошетка, шетање — **ние често ходим на** ~ ние често одиме на шетање

разхо́ждам *н.* **разхо́дя** *с.* рашетува, рашета (куче, коњ, дете и сл.); || — **се** *йовр.* се рашетува, се рашета, се прошетува, се прошета — ~ **се цял ден** шетам цел ден

разхубавя́вам се *н.* **разхубавя́ се** *йовр.* се разубавува, се разубави

разхъ́лцвам се *н.* **разхъ́лцам се** *с. йовр.* се разлипува, се разлипа

разцве́т *м.* расцут, напредок, просперитет — ~ **на литературата** расцут на литературата

— **в разцвета на силите си** ≃ во својот расцут; во најдобрите години

разцелу́вам *с.* избаци; || — **се** *йовр.* се избаци

разце́нка *ж.* цена, определување цена

разцепле́ние *ср.* расцеп

разци́врям се *н. йовр.* се расцимоли, зацимкува, зацимка

разцъ́фва се *н.* **разцъ́фне се** *с. йовр.* расцутува, расцути

разче́квам *н.* **разче́кна** *с.* развчепува, расчепи — **разчекнах си устата от говорене** си ја расчепив устата од зборување

разче́т *м.* 1) *канц.* сметка, пресметка, калкулација; 2) намера, план

разчи́ствам *н.* **разчи́стя** *с.* расчистува, расчисти, средува, среди

разчи́там[1] *н.* **разчета́** *с.* 1) прочитува, прочита (со мака), дешифрира; 2) калкулира, прави сметка

разчи́там[2] *н.* смета (на некого), се потпира (на некого), расчита — **не разчитайте на него** не сметајте на него — ~ **на собствените си сили** сметам на сопствените сили

разчленя́вам *н.* **разчленя́** *с.* расчленува, расчлени

разчувству́вам се *с. йовр.* се расчувствува, се вознемири

разчу́вам се *н.* **разчу́я се** *с. йовр.* се расчуе

разчу́пвам *н.* **разчу́пя** *с.* раскршува, раскрши

разша́ввам *н.* **разша́вам** *с.* размрдува, размрда

разши́вам *н.* **разши́я** *с.* распарува, распара; рашива, рашие

разши́рен *йрид.* раширен, проширен — ~ **пленум** проширен пленум

разшире́ние *ср.* проширување, раширување; зголемување — ~ **на шосе** проширување на пат — ~ **на вените** проширување на вените

разширочáвам *н.* **разширочá** *с.* проширува, прошири, раширува, рашири

разширя́вам *н.* **разширя́** *с.* проширува, прошири, зголемува, зголеми — **разширихме улицата** ја раширивме улицата — ~ **влиянието си** го проширивме своето влијание

разюзда́н *йрид.* разуздан, непокорен, своеволен, недисциплиниран

разя́досвам *н.* **разядо́сам** *с.* налутува, налути, (из)нервира

разя́ждам се *н.* **разя́м се** *с. йовр.* се разјадува, се разјаде

разя́ждам *н.* разјадува, јаде однатре

разяре́н *йрид.* разјарен, лут, бесен

разясне́ние *ср.* разјаснување, толкување (на закони и сл.)

разясни́телен *йрид.* разјаснителен — **проведохме широка разяснителна дейност** спроведовме широка разјаснителна дејност

разясня́вам *н.* **разясня́** *с.* разјаснува, разјасни

рай *м.* рај; убав предел — **земен** ~ рај на земјава

райе́ *нейр. йрид.* пругав — **плат на райета** пругава ткаенина

райо́н *м.* реон, кварт, градска четврт, околија, област — **в района на София** во реонот на Софија — **тютюневи райони** тутунски реони

районен, -онна, -онно *прид.* реонски — **~ комитет** реонски комитет — **районна конференция** реонска конференција

райхстаг *м.* рајхстаг

рак *м.* 1) *зоол.* рак — **морски ~** морски рак — **червен като ~** црвен како рак; 2) *мед.* рак — **~ на белите дробове** рак на белите дробови — **страда от ~** боледува од рак

ракет *м.* ракета (сигналца, за огномет) — **трицветен ~** трибојна ракета

ракета[1] *ж.* ракета (оружје, космичко летало) — **управляема ~** теледирижирана ракета

ракета[2] *ж.* ракета (за тенис)

ракетен *прид.* 1) ракетен; 2) ракетен, реактивен, млазен — **~ самолет** реактивен авион; млазен авион

ракиджия *м. нар.* ракиџија (производител или љубител на ракија)

ракиен *прид.* ракиен, за ракија — **~ казан** казан за ракија — **ракиена чашка** ракиена чашка, чашка за ракија

ракия *ж.* ракија — **гроздова ~** комова ракија — **сливова ~** сливова ракија — **плодова ~** ракија од овошје; ◊ **люта ~** лута ракија — **пека ~** варам ракија

раковина *ж.* раковина, лушпа (од разни животни: полжав, рак и сл.)

ралник *м.* ралник

рало *ср.* 1) рало; 2) *нар.* мера за површина (околу 2 декари)

рамка *ж.* рамка — **картини в хубави рамки висят по стените** слики во убави рамки висат по ѕидовите — **в рамките на възможното** во рамките на можното

рамо *ср.* рамо — **дясно ~** десно рамо — **свивам рамене** собирам (свивам, дигам, кревам) рамена

рампа *ж.* рампа

ран *прид. в.* **ранен**

рана *ж.* 1) рана, повреда — **отворена рана** отворена рана; 2) *фиг.* навреда, душевна болка

ранг *м.* (*мн.* **рангове**) ранг — **капитан първи ~** капетан од прв ранг (во морнарицата) — **министерски ~** ранг на министер

рандеву *ср. арх.* рандеву, љубовен состанок

рандеман *м.* производство, принос

ранен *прид.* ранет, повреден — **къде си~?** каде си ранет? — **тук са ранените** овде се ранетите

ранен, -анна, -анно *прид.* ран, -а, -о — **ранни зеленчуци** ран зеленчук — **ранна пролет** рана пролет

раница *ж.* раница

рано *прил.* рано — **рано е Радка ранила** рано Ратка подранила — **по - ~** порано — **колкото е възможно по - ~** колку што може порано

ранобуден *прид.* ранобуден

ранозрейка *ж.* рана сорта, ранка (круша, јаболко и сл.)

ранявам[1] *н.* **раня** *с.* ранува, рани

ранявам[2] *н.* **раня** *с.* подранува, подрани

рапица *ж.* репка

рапорт *м.* рапорт — **приемам ~** примам рапорт — **давам ~** давам рапорт

рапорту́вам *н. с.* рапортира
рапортьо́р *м.* репортер
ра́са *ж.* раса; сорта — **бяла | жълта** ~ бела | жолта раса
раси́зъм *м.* расизам
раси́ст *м.* **раси́стка** *ж.* расист, расистка
раси́стки *прид.* расистички — **расистка теория** расистичка теорија
ра́сов *прид.* расен — **расова дискриминация** расна дискриминација
ра́со *ср.* мантија, расо (горна облека на православни свештеници)
раста́ *н.* расте, се развива — **растат като гъби след дъжд** растат како печурки по дожд — **борът расте по високите планини** борот расте по високите планини
расте́ж *м.* растеж, пораст
расте́ние *ср.* растение — **едногодишно | двугодишно | многогодишно** ~ едногодишно | двегодишно | многугодишно растение — **пълзящо** ~ ползечко растение
растениев ъ́д *м.* стручњак за растително производство
растениев ъ́дство *ср.* растително производство; наука за одгледување и производство на растенија
расти́телен *прид.* растителен — **растителна храна** растителна храна — **растително масло** растително масло — **растителна мас** растителна маст
расти́телност *ж.* растителност, вегетација, флора
ра́тай *м.* селски слуга, момок, ратај
ратифика́ция *ж.* ратификација
ра́тник *м.* *арх.* борец, јавен работник, деец
рату́вам *н.* се бори, се залага
рафине́рия *ж.* рафинерија
рафини́ран *прид.* рафиниран; *фиг.* префинет; препреден
ра́фия *ж.* рафија
рафт *м.* рафт, полица
раха́т 1) *м.* раат; мир, безгрижност; 2) *прид. нейр.* безгрижен, мирен
рахату́вам *н. разг.* живее мирно (безгрижно), се раатисува
рахити́зъм, рахи́т *м. мед.* рахитис
рациона́лен *прид.* рационален, разумен — **рационално използване на материали** рационално користење на материјали
рационализа́ция *ж.* рационализација, заштеда, усовршување
рационализа́тор *м.* рационализатор
рационали́зъм *м.* рационализам — **векът на рационализма** векот на рационализмот
рационали́ст *м.* рационалист, приврзаник на рационализмот
рая́ *ж.* раја — **ние не сме вече покорна** ~ ние веќе несме покорна раја
ра́чешки, ра́чешката *прил.* како рак, назадечки
реабилита́ция *ж.* рехабилитација
реабилити́рам *н. с.* рехабилитира; || — **се** *повр.* се рехабилитира
реаги́рам *н. с.* реагира
реакти́вен *прид.* реактивен, млазен — ~ **самолет** реактивен авион, млазен авион
реа́ктор *м. физ.* реактор — **атомен** ~ атомски реактор

реакцио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* реакционерен — **реакционни сили** реакционерни сили
реа́кция *ж.* реакција (политичка, физичка, хемиска и сл.)
реа́лен *прид.* реален, остварлив — **реална политика** реална политика — ~ **план** реален план — **реално положение на нещата** реална состојба на работите
реали́зъм *м.* реализам — **реализмот като литературно течение** реализмот како литературен правец — **социалистически** ~ социјалистички реализам
реали́ст *м.* **реали́стка** *ж.* 1) реалист, практичар; 2) реалист (приврзаник на реалистичката литературна школа) — **писатели реалисти** писатели реалисти
реалисти́чен *прид.* реалистички — **реалистична картина** реалистичка слика
реа́лност *ж.* реалност
ребро́ *ср.* ребро — **ребрата му се броят** ребрата му се бројат
ре́бром *прил.* право, директно, без заобиколување
ре́бус *м.* ребус; *фиг.* тајна, загатка
ребърце́ *ср.* ребренце
рев *м.* (*мн.* **ре́вове**) 1) викање, гласно плачење; 2) рикање
рева́ *н.* 1) рика, гласно плаче; 2) вика
рева́нш *м.* реванш
реванши́рам се *н. с.* се реваншира
ревешко́м, ревешка́та *прил.* плачејќи, рикајќи, викајќи
ревизиони́зъм *м.* ревизионизам
реви́зия *ж.* ревизија, контрола
ревли́в *прид.* плачлив
ревмати́зъм *м.* реуматизам
ревмати́чен *прид.* реуматичен — **на ревматична почва** на реуматична основа
ревни́в *прид.* љубоморен, ревнив — **ревнива жена** љубоморна жена
ревни́вец *м.* **ревни́вка** *ж.* љубоморен, -на (маж, жена)
ревни́вост *ж.* љубоморност
ре́вност *ж.* 1) љубомора — **ревността е същинска болест** љубомората е вистинска болест; 2) ревност, залагање
ре́вностен *прид.* ревносен, вреден, што се залага
ревну́вам *н.* ревнува (некого); завиди — **той я ревнува** тој ја ревнува, тој е љубоморен на неа
револве́р *м.* револвер, пиштол — ~ **с шест патрона** револвер са шест куршуми
революцио́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* револуционерен, -на, -но — **революционно движение** револуционерно движење — **революционна партия** револуционерна партија
революционе́р *м.* револуционер
революционе́рски *прид.* револуционерски
революцио́нно *прил.* револуционерно
революцио́нност *ж.* револуционерност
револю́ция *ж.* револуција — **буржоазно-демократична** ~ буржоаско-демократска револуција — **Октомврийската социалистическа** ~ Октомвриската социјалистичка револуција
ревю́ *ср.* ревија — **модно** ~ модна ревија

регáл *м.* 1) висока пивска чаша (без дршка); 2) регал

регенерáция *ж.* регенерација

регионáлен *прид.* регионален — **~ пакт** регионален пакт

регистрáция *ж.* регистрација

регúстър *м.* регистар

регламéнт *м.* правилник, деловник

реглáн *м.* раглан (вид крој на палто)

регрéс *м.* регрес (*сӣроӣ.* прогрес), назадување

регресúвен *прид.* регресивен, назаден

регулáтор *м.* регулатор — **~ на напрежението** *ел.* регулатор на напонот

регулациóнен, -óнна, -óнно *прид.* регулационен, -на,-но — **~ план** регулационен план

регулацúя *ж.* регулација, регулирање — **~ на движението** регулирање на сообраќајот — **~ на улиците** регулација на улиците

регулúрам *н. с.* регулира

ред *м.* (*мн.* **редовé**) 1) ред — **азбучен ~** азбучен ред — **дневен ~** дневен ред — **той седи във втория ~** тој седи во вториот ред; 2) ред, слој — **написах няколко реда** напишав неколку реда — **~ слама, ~ пръст** ред (слој) слама, ред (слој) земја; 3) поредок; пат, начин — **боен ~** борбен поредок — **по административен ~** по административен пат; 4) низа, ред — **~ въпроси** ред прашања; 5) ред, закон, обичај

редактúрам *н. с.* редактира, уредува, подготвува за печат

редáктор *м.* **редáкторка** *ж.* редактор, редакторка, уредник, уредничка — **главен и отговорен ~** главен и одговорен уредник

редáкторски *прид.* редакторски, уреднички

редакциóнен, -óнна, -óнно *прид.* редакциски — **редакционна колегия** редакциски колегиум

редáкция *ж.* 1) редакција, верзија; 2) стилизација; 3) редакција, уредништво

рéден *прид.* 1) правилен, исправен, законски — **тази работа не ми изглежда много редна** оваа работа не ми изгледа многу исправна; 2) реден — **редно числително** реден број; ☐ **редно е** редно е, ред е, би требало

редéя *н.* се ретчи, разретчува, разретчи, намалува

редúца *ж.* ред, редица, колона; низа — **бойни редици** борбени редови — **по този въпрос излязоха ~ статии** за ова прашање излегоа низа статии

рéдник *м. вој.* редов, војник, борец; обичен човек, граѓанин

редóвен *прид.* редовен — **водя ~ живот** живеам редовен живот — **~ професор** редовен професор (на универзитет) — **редовно снабдяване** редовно снабдување

рéдом *прил.* редум, еден по друг; насекаде; сите без исклучок — **~ е ръка целувала** редум рака бацуваше — **~ съм ходила и питала** насекаде сум била и прашувала

редýвам *н.* врши (прави) нешто во определено време, наизменично работи (прави)

реду́кция *ж*. редукција
ре́дя *н*. 1) реди, подредува; 2) средува, уредува; 3) реди, тажи, плаче (умрен); ‖ — **се** *йовр*. се реди, се ниже
ре́жа *н*. 1) сече, реже — **ножът не реже** ножот не сече — **режа хляб** сечам леб; 2) *фиг*. сече, е остар; 3) пара (слух); 4) *фиг*. остро зборува; кастри, турка (на испит); ▱ **късо го режи** ≃ говори кратко — **ще има да му режат под езика** ≃ ќе го проплука и мајчиното млеко (сè ќе признае)
режи́м *м*. режим — **политически** ~ политички режим — **болничен** ~ болнички режим
режисьо́р *м*. режисер
режисьо́рски *йрид*. режисерски
реза́чен *йрид*. наменет за сечење, што служи за режење — **резачна машина** машина за сечење
реза́чка *ж*. резач, машина за сечење (режење) — **моторна** ~ циркулар
резба́ *ж*. резба, копаница, дрворез
резба́рство *ср*. резбарство, копаничарство, дрворез
ре́зен *м*. резанка (од леб, јаболко, лубеница и сл.), фелија
резе́рв, *м*. **резе́рва** *ж*. 1) резерва (воена, прехранбена и сл.); 2) резерва, претпазливост — **приемам под** ~ прифаќам со резерва
резе́рвен *йрид*: ре́зервен
резерви́рам *н*. *с*. резервира; чува во резерва; ‖ — **се** *йовр*. се држи резервирано, е настрана
резерви́раност *ж*. резервираност
резервоа́р *м*. резервоар
резе́ц *м*. (*мн*. **резци́**) 1) *йех*. секач; 2) преден заб
резигна́ция *ж*. резигнација
рези́л *м*. *разг*. резил — **станахме за** ~ **пред хората** пред луѓето станавме резил
рези́в *йрид*. 1) остар, резлив — **резливи бръсначи** остри бричеви; 2) резлив (за вино), киселкав — **резливо вино** вино со кисела жица; 3) пискав (глас)
резня́к *м*. непревриено вино
резолю́ция *ж*. резолуција; параф и упатство од шеф на некоја молба (барање)
резона́тор *м*. резонатор
резо́нен, -о́нна, -о́нно *йрид*. резонски, разумен, правилен, аргументиран
резони́рам *н*. *с*. резонира
резулта́т *м*. резултат — ~ **от избори** резултат од избори — **мачът завърши при равен** ~ натпреварот заврши со нерешен резултат
резулта́тен *йрид*. успешен, резултатен
резюме́ *ср*. резиме — ~ **от речите на конгреса** резиме од говорите на конгресот
рейс *м*. 1) тура, изминат пат; 2) автобуска редовна линија, рејс — **отзарана пристигнах с** ~ утринава пристигнав со автобус (рејс)
река́[1] *с*. рече, каже — **това ще рече** тоа значи — **да речем** да речеме — **рекоха ми да остана в къщи** ми рекоа да останам дома
река́[2] *ж*. река — **реката се влива в морето** реката се влева во морето — **пълноводна** ~

пловна река — **голяма | дълбока** ~ голема | длабока река — **мали реки** мали реки
рекапитула́ция *ж*. рекапитулација
реквизи́т *м*. реквизит
реквизи́ция *ж*. реквизиција — ~ **на добитък** реквизиција на добиток
рекла́ма *ж*. реклама, публицитет
реклама́ция *ж*. рекламација — **правя** ~ правам рекламација
рекла́мен *прид*. рекламен — **рекламно бюро** рекламно биро
реклами́рам *н*. рекламира, прави реклама; претерано фали — **рекламират стоките си** си ја рекламираат својата стока
реко́лта *ж*. реколта, берикет (*арх*.) — **богата** ~ богата реколта — **тазгодишна** ~ годинешнава реколта
реконстру́кция *ж*. реконструкција, измена — ~ **на министерския съвет** измена во министерскиот совет; реконструкција на кабинетот (владата)
реко́рд *м*. рекорд — **световен** ~ светски рекорд — **счупвам** ~ туркам рекорд
реко́рден *прид*. рекорден — **рекордна скорост** рекордна брзина — **рекордни добиви на пшеница** рекордни приноси од пченицата
рекордьо́р *м*. рекордер
рекрути́рам *н. с*. регрутира; врбува
ре́ктор *м*. ректор — ~ **на Софийския държавен университет** ректор на Софискиот државен универзитет
ректора́т *м*. ректорат
релати́вен *прид*. релативен — **релативна стойност** релативна вредност
релативи́зъм *м*. релативизам
реле́ *ср*. релеј
реле́ф *м*. релјеф (уметнички, географски)
реле́фен *прид*. релјефен — **релефна карта** релјефна карта; 2) *фиг*. јасен, чист, прегледен, очигледен
религио́зен *прид*. религиозен
рели́гия *ж*. религија — **християнска | мохамеданска** ~ христијанска | муслиманска религија
ре́лса *ж*. 1) шина (железничка, трамвајска); релси; 2) *фиг*. **релси** *мн*. колосек, курс, линија, ориентација, правец — **нашите селски стопанства са поставени вече на релсите на социализма** нашите селски стопанства веќе се поставени на релсите на социјализмот
ремарке́ *ср*. приколка
реми́ *ср*. реми (во шахот), нерешен резултат
ремилитаризаци́я *ж*. ремилитаризација
ремо́нт *м*. ремонт, поправка
ремо́нтен *прид*. ремонтен
реморке́ *ср*. *в*. **ремарке́**
реморкьо́р *м*. реморкер, влекач, брод за влечење
РЕМС *м*. скратеница за **Работнически младежки съюз** Работнички младински сојуз (Сојуз на комунистичката младина); во Бугарија постоеше пред војната и малку по неа
ремси́ст *м*. **ремси́стка** *ж*. член (членка) на РЕМС (аналогно на тоа во Југославија: скоевец, скоевка

ре́мък *м*. ремен — **предавателен** ~ *шех*. трансмисија
ренде́ *ср*. ренде
рендо́свам *н*. **рендо́сам** *с*. рендосува, рендоса
ренега́т *м*. ренегат
ренеса́нс *м*. 1) ренесанс (и ренесанса) (општествено-политички и уметнички правец); 2) ренесанса (стил во архитектурата)
ренеса́нсов *йриg*. ренесансен
реноме́ *ср*. реноме, углед
реноми́ран *йриg*. реномиран
ре́нта *ж*. рента
рентаби́лен *йриg*. рентабилен — **рентабилно предприятие** рентабилно претпријатие
ре́нтген *м*. рендген
ре́нтгенов *йриg*. рендгенски — **рентгенова снимка** рендгенска снимка
рентгеноло́г *м*. рендгенолог
рентие́р *м*. рентиер
рентие́рски *йриg*. рентиерски
реорганиза́ция *ж*. реорганизација — ~ **на стопанството** реорганизација на стопанството
реорганизи́рам *н*. *с*. реорганизира
реоста́т *м*. *шех*. реостат
реота́н *м*. цекас — **реотанова жица** цекас жица (за реша, греалки)
репарацио́нен, -о́нна, -о́нно *йриg*. репарационен, -она, -оно
репара́ции *мн*. репарации
репатри́рам *н*. *с*. репатрира
репертоа́р *м*. репертоар
репети́рам *н*. *с*. репетира, проба, вежба — **успешно репетираме пиесата за вечеринката** успешно ја пробаме пиесата за приредбата
репети́ция *ж*. репетиција, проба — **генерална** ~ генерална проба
ре́пичка *ж*. *боѿ*. трупка — **червени репички за салата** црвени трупки за салата
ре́плика *ж*. 1) реплика, кусо дофрлување од место (на состанок, конгрес и сл.); 2) *муз*. реплика
репорта́ж *м*. репортажа
репортьо́р *м*. репортер, известувач, дописник
репрезентати́вен *йриg*. репрезентативен
репреса́лии *мн*. репресалии
репреси́я *ж*. репресија, казнени мерки
репроду́кция *ж*. репродукција; репродукција (слика)
репу́блика *ж*. република — **Народна република България** Народна Република Бугарија — **Социалистическа федеративна република Югославия** Социјалистичка Федеративна Република Југославија
републиканец *м*. републиканец
република́нски *йриg*. републички; републикански — **републикански строй** републиканско устројство — **републикански състезания** републички натпревари
репута́ция *ж*. репутација, углед
ресна́ *ж*. (*мн*. **ресни́**) реса, реси
ресни́ци *мн*. трепки, клепки — **дълги** ~ долги трепки — **изкуствени** ~ вештачки трепки
респе́кт *м*. респект, почит, уважение
респекти́вно *йрил*. респективно
реставра́ция *ж*. реставрација, обнова, враќање на старо
ре́сто *ср*. 1) ресто, кусур, остаток — **два лева** ~ два лева

ресто; 2) *разг.* вракам! не сакам!

ресторáнт *м.* ресторан — **вагон - ~** вагон-ресторан

реторѝчен, реторѝчески *прид.* реторичен

ретроспектѝвен *прид.* ретроспективен — **ретроспективна изложба** ретроспективна изложба

рéфер *м.* судија (спортски) — **реферът трябва да бъде безпристрастен** судијата треба да биде објективен (непристрастен)

референдум *м.* референдум

рефера́т *м.* научно предавање; предавање

референт *м.* референт (службеник; поднесувач на реферат)

реферѝрам *н. с.* 1) реферира; 2) води спортски натпревар, суди

рéферски *прид.* судиски — **реферска свирка** судиска свирка

рефлéкс *м.* рефлекс — **условен ~** условен рефлекс

рефлексѝвен *прид.* рефлексивен, несвесен, ненамерен, автоматски

рефóрма *ж.* реформа — **правописна ~** реформа на правописот

реформáция *ж. ист.* реформација

реформѝзъм *м.* реформизам

рéхав *прид.* ровок

рецензéнт *м.* рецензент

рецéнзия *ж.* рецензија — **рецензията за романа е положителна** рецензијата за романот е позитивна

рецéпта *ж.* рецепт — **лекарска ~** лекарски рецепт — **готварска ~** готварски рецепт

реципрóчен *прид.* реципрочен — **реципрочни числа** реципрочни броеви

рецитáция *ж.* уметничко читање, рецитација, декламација

реч *ж.* 1) говор, реч — **политическа ~** политички говор — **тържествена ~** свечен говор — **приветствена ~** поздравен говор — **произнасям ~** држам говор; 2) збор, говор, јазик — **родна реч** ≃ мајчин јазик (роден јазик) — **блага реч железни врата отваря** сладок збор железна врата отвора — **части на речта** видови зборови — **пряка | непряка ~** директен | индиректен говор; 3) разговор, зборување, дискусија — **като стане за това ~, ще обясня** кога за тоа ќе стане збор, ќе објаснам

рéчен *прид.* речен — **~ параход** речен брод

рéчник *м.* речник, лексика — **този писател има богат ~** овој писател има богат речник — **сърбохърватско-български ~** српскохрватско-бугарски речник — **френско-български ~** француско-бугарски речник — **български тълковен речник** бугарски толковен речник — **синонимен | етимологически | тематичен ~** синонимен | етимолошки | тематски речник

речникáр *м. разг.* речникар, составувач на речник, лексикограф

рéчников *прид.* речнички, лексички — **речникови промени** лексички промени

речовѝт *прид. нар.* речовит, зборлест, зборлив

ре́ша *н.* чешла — ~ **коса** чешлам коса; ‖ — **се** *йовр.* се чешла
реша́вам *н.* **реша́** *с.* решава, реши — **реши ли задачата?** ја реши ли задачата? — **той реши да остане** тој реши да остане — **това не решава въпроса** тоа не го решава проблемот; ‖ — **се** *йовр.* се решава, се реши
реше́ние *ср.* решение, одлука
реше́тка *ж.* 1) решетка; 2) цедалка
реше́то *ср.* решето; ◻ **минал съм през решето** ≃ сум минал низ сито и решето
реши́телен *йрид.* решителен, непоколеблив; судбоносен — **решителен борец** непоколеблив борец — ~ **момент** судбоносен момент
реши́телност *ж.* решителност, смелост
ри́ба *ж.* риба — **ловя** ~ ловам (фаќам) риби; ◻ **ни рак, ни** ~ ≃ ни рак, ни риба; ни се води, ни се тера — **като** ~ **във вода** како риба во вода — **мълча като** ~ молчам како риба — **рибата се вмирисва от главата** рибата смрди од главата
риба́р *м.* 1) рибар, риболовец; 2) продавач на риби
риба́рник *м.* рибник
риба́рница *ж.* рибарница
риба́р(че) *м.* *зоол.* чапја
ри́бен *йрид.* рибен — **рибено масло** рибино масло — **рибна консерва** рибна конзерва
ри́би *йрид.* рибен, рибин — **рибя чорба** рибина чорба
рибовъ́дство *ср.* рибарство, одгледување на риби
риболо́вец *м.* риболовец
ри́д *м.* рид
рида́ние *ср.* силно плачење
рида́я *н.* плаче (силно)
ри́за *ж.* кошула — **тънка копринена** ~ танка свилена кошула — **колосани ризи** колосани кошули; ◻ **изкарвам на някого кирливите ризи** ≃ обелоденувам нечии нечесни работи
ри́зница *ж.* панцир-кошула
рико́шет *м.* рикошет
ри́ма *ж.* рима
риму́вам *н.* римува
ри́на *н.* рине (со лопата), чисти (со лопата)
ри́нг *м.* 1) ринг; 2) гумено тркало
ри́нгов *йрид.* тркалезен
ри́пам *н.* скока, поскокува, рипа
ри́пс *м.* рипс — **рокля от** ~ фустан од рипс
ри́ск *м.* ризик, можна опасност
риско́ван *йрид.* ризичен, рискантен — **рискована работа** ризична работа
риску́вам *н.* ризикува
рисува́лен *йрид.* наменет на цртање, сликање — **рисувално училище** уметничка школа (училиште за применета уметност)
рису́вам *н.* црта, слика; *фиг.* сликовито претставува
рису́ване *ср.* цртање (училишен предмет) — **по** ~ **има отличен** по цртање е одличен
рисува́телен *йрид.* цртачки, сликарски — ~ **лист** цртачка хартија
рисува́ч *м.* **рисува́чка** *ж.* 1) цртач, цртачка; 2) слаб сликар (сликарка)
рису́нка *ж.* цртеж, слика
рису́нък *м.* скица
ри́там *н.* клоца, шутира — ~ **топка** шутирам топка

ри́тмика *ж.* ритмика
ритми́чен *прид.* ритмичен — **ритмична стъпка** ритмична стапка
ритни́к *м.* клоца, удар со нога
ритуа́л *м.* ритуал, церемонијал
ри́тъм *м.* ритам — **чувство за ~** чувство за ритам
ри́цар *м.* ритер, витез — **рицарят на печалния образ** ритерот со нажален лик
ри́царски *прид.* ритерски, витешки — **рицарски романи** витешки романи
рици́нов *прид.* рицинусов — **рициново масло** рицинусово масло, рицинус
ри́я *н.* рие, копа
ро́б *м.* **роби́ня** *ж.* роб, робинка; бесправен човек
робовладе́лец *м.* робовладетел
робовладе́телски *прид.* робовладетелски — **робовладелско общество** робовладетелско општество
ро́бот *м.* робот
ро́бски *прид.* ропски, бесправен; *фиг.* сервилен
ро́бство *ср.* ропство; бесправност; заробеништво
робу́вам *н.* робува
ров *м.* ров, трап
ро́вък *прид.* 1) ровок — **ровко яйце** ровко јајце; 2) иситнет, ситен
ро́вя *н.* 1) рови, чепка — **кокошки ровят из градината** кокошките чепкаат по градината; 2) буричка — **кой е ровил в сандъка ми?** кој буричкал во мојот сандак? 3) закопува; 4) *фиг.* рови по книги, прелистува; || — **се** *повр.* прегледува внимателно; се занимава со прелистување на книги
ро́г *м.* (*мн.* **ро́гове**) рог (од животно); рог (ловечки); цумка — **еленови рога** еленски рогови; ☐ **тъмно като в ~** темно како во рог — **слагам някому рога** изневерувам
рога́т *прид.* 1) рогат — **едър ~ добитък** крупен рогат добиток; 2) *фиг.* упорен, тврдоглав
рога́ч *м.* 1) елен; 2) *зоол.* бумбар — рогач; ☐ **правя ~** дубам на глава (на раце)
ро́гов *прид.* рожен, што е од рог **~ гребен** рожен чешел
рого́з *м.* *бот.* (Tupha) рогоз
рого́зка *ж.* рогозина
рогоза́р *м.* рогозинар (производител или продавач)
рогоно́сец *м.* **рогоно́ска** *ж.* изневерен (маж), изневерена (жена), рогоносец
род *м.* (*мн.* **ро́дове**) 1) роднина; 2) род, потекло, колено; 3) *биол.* род, вид; 4) *грам.* род — **мъжки | женски | среден ~** машки | женски | среден род; 5) *воj.* род; 6) *лит.* род — **поетични родове** литературни родови
ро́ден *прид.* роден, свој, мајчин, наш, домашен — **~ край** роден крај — **~ език** мајчин јазик — **родна песен** нашата (народна) песна — **родно производство** домашно производство
роде́н *прид.* роден — **~ в Белград** роден во Белград — **родена артистка** родена артистка
роди́лен *прид.* родилен — **родилни мъки** родилни маки — **~ дом** родилен дом
роди́лка *ж.* родилка
роди́на *ж.* татковина — **любов към родината** љубов кон тат-

ковината — **тъга по родината** носталгија

родитба *ж*. род, принос, реколта

родител *м*. родител

родителен *прид*. **родителен падеж** генитив

родители *мн*. родители — **син на бедни ~** син на сиромашни родители

родителски *прид*. родителски — **родителско-учителска среща** родителска средба

роднина *ж*. роднина, род — **той ми е ~ по майка** тој ми е роднина по мајка

роднински *прид*. роднински — **роднински връзки** роднински врски

родов *прид*. родовски

родовит *прид*. плоден, роден — **родовити дръвчета** родни дрвца

родолюбец *м*. родољуб, патриот

родолюбив *прид*. родољубив, патриотски

родолюбие *ср*. родољубје, патриотизам

родом *прил*. родум, по потекло — **българският възрожденец Константин Огнянович е ~ сърбин** бугарскиот преродбеник Константин Огњановиќ по потекло е Србин

родоначалник *м*. основоположник, основач (на род, правец и сл.) — **Димитър Благоев е ~ на социализма в България** Димитар Благоев е основоположник на социјализмот во Бугарија

родоотстъпник *м*. предавник, родоотстапник

родословие *ср*. родословие (и родословје), генеалогија

родствен *прид*. роднински, родствен, сроден — **родствени езици** сродни јазици

рожба *ж*. рожба

рожден *прид*. роден — **рождена сестра** родена сестра; ◻ **~ ден** роден ден

рождение *ср*. раѓање — **Рождество Христово** Божиќ (*в*. **Коледа**)

роза *ж*. *бот*. ружа, трендафил — **червени рози** црвени ружи (трендафили)

розетка *ж*. розет(к)а

розмарин *м*. *бот*. рузмарин

розобер *м*. берење на ружи; време за берење на ружи

розов *прид*. 1) розов — **положението не е розово** положбата не е розова; 2) ружин — **розово масло** ружино масло — **Розова долина** Долина на ружите (околија на Казанл'к и Карлово)

розоварница *ж*. казан (работилница) за добивање на ружино масло

рой *м*. рој

рокля *ж*. фустан — **копринена ~** свилен фустан

ролер *м*. тротинет

ролетка *ж*. 1) ролетна; 2) рологардероб; 3) челична лента — метар

роля *ж*. улога, ролја — **главна ~** главна улога, насловна улога — **играя ролята на Хамлет** ја играм улогата на Хамлет — **играе важна ~ в обществения живот** игра важна улога во општествениот живот

ром *м*. рум — **чашка ~** чашка рум

роман *м*. 1) роман — **исторически | любовен ~** историски | љубовен роман; 2) *фиг*. роман,

любовна врска, љубовна авантура
романи́ст *м.* 1) романсиер; 2) стручњак за романски јазици, романист
рома́нс *м.* романса
рома́нски *прид.* романски — ~ **езици** романски јазици
романти́зам *м.* романтизам
романти́к *м.* романтичар, приврзаник на романтизмот
романти́чен *прид.* романтичен
ро́мб *м.* (*мн.* **ро́мбове**) ромб
ро́мон *м.* ромон; жуберкање, шумолење
рона́чка *ж.* машина за ронење (пченка), роначка
ронли́в *прид.* ронлив; ровок
ро́ни се *н. повр.* се рони, се троши
ро́пот *м.* 1) ропот, врева; 2) негодување
ропта́ние *ср.* роптаење, негодување
ропта́я *н.* негодува, роптае
роса́ *ж.* роса — **утринна** ~ утринска роса — **капка** ~ капка роса
ро́сен *прид.* росен, влажен, свеж — **росно цвете** росно цвеќе
ро́та *ж.* чета — **почетна** ~ почесна чета — **картечна** ~ митралеска чета — **дисциплинарна** ~ дисциплинска чета
ротати́вен *прид.* ротационен — **ротативна машина** ротација (печатарска машина)
ро́тен *прид.* четен — ~ **командир** командир на чета — **ротно помещение** четна просторија
ро́хкав *прид.* ровок, зрнест, сиплив
ро́шав *прид.* бушав, неисчешлан
ро́шльо *м.* **ро́шла** *ж.* бушав (маж), бушава (жена)
роя́к *м* рој; јато
ру́брика *ж.* рубрика, наслов на рубрика, заглавје на постојана рубрика
руга́тел *м.* оној што руга (кара)
ругатня́ *ж.* карање, ругање. подвикнување, пцост
руга́я *н.* кара, вика; руга, пцуе
ру́да́ *ж.* руда — **желязна** ~ железна руда — **медна** ~ бакарна руда
руда́р *м.* рудар, копач на руда
руда́рство *ср.* рударство
рудина́ *ж. нар.* планинска полјана, рудина
ру́дник *м.* рудник, мајдан
ру́дница *ж.* рудник; *фиг.* ризница
рудокопа́ч *м.* копач на руда, рудар
рудодо́бив *м.* производство на руда, количество на ископана руда
ру́ен *прид.* 1) руен, не сосема зрел; 2) обилен; ▱ **руйно вино** рујно (чисто, бистро) вино
руи́на *ж.* урнатина, руина
ру́квам *н.* **ру́кна** *с.* рукнува, рукне, (из)бувне, летнува, летне — **кръв рукна от носа му** крв рукна од неговиот нос — **рукнали като мухи на мед** летнаа како муви на мед — **рукна огън** избувна (рукна) оган
руле́тка *ж.* рулет
руло́ *м.* локна; ролна
ру́мен *прид.* румен — **румени бузи** румени образи
руменина́ *ж.* руменина, руменило
ру́нест *прид.* рунест, рунтав
ру́но *ср.* руно

ру́нтав *прид.* рунтав — **рунтави гърди** рунтави гради
рус *прид.* рус
руса́лка *ж.* 1) самовила (шумска, речна), русалка; 2) мушичка-едноденка; 3) спортски чун — двосед
русе́я *н.* русее, станува рус
руси́зъм *м.* русизам
ру́син *м.* (*мн.* **ру́си**) Русин
ру́ски *прид.* руски — ~ **език** руски јазик — ~ **песни** руски песни
русна́к *м. разг.* Русин
русоко́с *прид.* русокос — **русокоса девойка** русокоса девојка
русофи́л *м.* русофил
русофо́б *м.* русофоб
рутина́ *ж.* рутина, вештина, шаблонизам, искуство
рутине́р *м.* рутинер
ру́тя *н.* урнува, кутнува, турка
ру́хо *ср. нар.* 1) руво; облека, (обично горна); 2) народна носија
руча́ *н.* брчи, бучи, пее монотоно
ру́чам *н. дијал.* јаде
ру́чей *м.* поток — **планински** ~ планински поток
руша́ *н.* урива, турка, руши
рушве́т *м.* рушвет, мито, поткуп
рушветчи́я *м.* рушветчија, поткупувач
руши́тел *м.* урнувач, разурнувач, рушител
ръ́б *м.* (*мн.* **ръ́бове**) 1) раб, пораб — **убива ме ръбът на чергата** ме убива работ на черГата — **ръбове на тухла** рабови од тула; 2) *дијал.* лузна, белег (од рана)
ръ́бест *прид.* рабест, рапав, нерамен, ребрест
ръ́бя *н.* порабува, раби
ръж *м. бот.* 'рж — **изкласила** ~ искласала 'ржта
ръжда́ *ж.* 'рѓа; □ **чисто злато** ~ **не хваща** чисто злато 'рѓа не фаќа
ръжди́в *прид.* 1) 'рѓосан; 2) *фиг.* застарен
ръже́н *м.* ражен, вид железна лопата за оган
ръ́жен *прид.* 'ржен; □ **ръжена слама** 'ржаница
ръ́женик *м.* 'ржен леб
ръка́ *ж.* (*мн.* **ръце́**) 1) рака — **водя дете за** ~ водам дете за рака — **боли ме ръката** ме боли раката — **с двете ръце** со двете раце — **подавам** ~ подавам рака — **от** ~ **в** ~ од рака на рака; 2) шепа — **да гребна с** ~ да зафатам со шепа; 3) брзина, умешност — **има лека** ~ има лесна (вешта, умешна) рака; 4) ракопис, начин на пишување — **това писмо не е негова** ~ ова писмо не е пишано со негова рака; 5) имотна состојба — **средна** ~ **човек** човек од средна рака; 6) (работа по ред) — **първа** ~ **тютюн** прва рака тутун; □ **предавам на** ~ предавам на рака (лично) — **иде му от ръце** му оди од (по)рака; успева (во нешто) — **стига му** ~ ≃ може, има можност — **той му е дясната** ~ тој му е десната рака — **турям** ~ **на нещо** ставам рака на нешто (присвојувам нешто) — **работна** ~ работна рака — **той има златни ръце** тој има златни (вешти) раце — **той ѝ поиска ръката** тој ѝ ја побара раката **на бърза** ~ на брза рака, на брзина — **вземам в свои ръце** (пре)земам во свои раце — **вдигам ръце от тази работа** дигам раце од таа работа

— **попадам в нечии ръце** — паѓам во нечии раце — **горе ръцете!** рацете горе! — **дай ~!** дај рака! важи!

ръка́в *м.* 1) ракав — **дълги ръкави** долги ракави; ▱ **запретвам ръкави** засукувам ракави (се зафаќам за работа); 2) ракав, крак (од река)

ръкави́ца *ж.* ракавица, наракваца — **мъжки | дамски ръкавици** машки | женски ракавици — **кожени ръкавици** кожни ракавици

ръково́ден *прид.* раководен; директивен

ръководи́тел *м.* раководител

ръково́дство *ср.* 1) упатство, директива; 2) раководство — **съвещание на ръководството** состанок на раководството; 3) прирачник, помошен учебник

ръково́дя *н.* раководи, управува, дава упатства; || — **се** *повр.* се раководи, се придржува (кон закон, правилник и сл.)

ръкоде́лие *ср.* ракоделство (везење, плетење и сл.)

ръко́йка *ж.* ракатка, фатка на житни класови (колку што може да зафати еден жетвар)

ръкома́хам *н.* гестикулира

ръкопа́шен *прид.* ракопашен — **ръкопашен бой** ракопашна борба, борба гради со гради

ръкопи́с *м.* 1) ракопис (начин на пишување); 2) (на)пишан паметник, стар ракопис — **в библиотеката се пазят много стари ръкописи** во библиотеката се чуваат многу стари ракописи; 3) ракопис (текст од автор напишан со рака или на машина)

ръкопи́сен *прид.* ракописен — **ръкописни букви** ракописни букви

ръкопля́скам *н.* ракоплеска, аплаудира

ръкопля́скане ракоплескање, аплауз

ръкости́скане *ср.* ракување, поздравување (со фаќање за рака)

ръку́вам се *н. повр.* се ракува — **ръкувах се с всички познати** се ракував со сите познати

ръку́ване *ср.* ракување, поздравување

ръме́ж *м.* ромонење (за дожд)

ръмжа́ *н.* 'ржи — **кучето ръмжи** кучето 'ржи

ръми́ *н. безл.* ромони, роси

ръ̀си *н. без.* роси, ромони

ръ̀ст *м.* 1) раст — **нисък на ~** низок на раст — **нареждам учениците по ~** ги подредувам учениците по растот; 2) *фиг.* пораст, напредување

ръ̀ся *н.* прска

ръ̀тя *н.* 'рти

ръ̀фам *н.* каса (кине) со заби (клун)

ръ̀чен *прид.* рачен — **~ часовник** рачен часовник — **ръчна изработка** рачна изработка — **ръчна бомба** рачна бомба — **ръчна мелница** рачна мелница — **~ багаж** рачен багаж

ръчени́к *м. дијал.* долга домашна крпа со вез и реси на двата краја

ръчени́ца *ж.* 1) р'ченица — национално бугарско оро — **играят ~** играат р'ченица; 2) музичка мелодија за орото (такт 7/16)

ръчи́ца, ръчи́чка *ж. дем.* раче (мн. рачиња), раченце

ръ̀чка *ж.* рачка

ря́дко *прил.* ретко — ~ **ходя на театър** ретко одам на театар — ~ **даровит художник** ретко талентиран уметник

ря́дкост *ж.* реткост, раритет

ря́дък *прид.* 1) редок — **рядко мляко** ретко (водлесто) млеко; 2) редок, необичен, несекојдневен — ~ **гост** редок (несекојдневен) гостин

ря́зка *ж.* 1) лузна, белег, драсканица; 2) брчка

ря́звам *н.* **ря́зна** *с.* 1) резнува, резне; 2) (пре)сече; 3) реже малку

ря́зък *прид.* 1) резлив, остар, многу силен — **резки болки** силни и остри болки — **рязко опадане на водата** реско (брзо и осетно) опаѓање на нивото на водата; 2) остар (за миризба) — **рязка миризма** остра миризба; 3) груб, навредлив, остар — ~ **отговор** груб одговор

ря́па *ж.* *бот.* трупка — **бяла | черна** ~ бела | црна трупка

С

с (или **със**, кога наредниот збор почнува со „с" или „з") *пред.* 1) со — **среща ~ другарите** средба со другарите — **разговор ~ пионерите** разговор со пионерите — ~ **тях ще бъде трудно** со нив ќе биде тешко — ~ **оръжие в ръка** со оружје в рака — **със синовете си** со своите синови — **слушам ~ внимание** слушам со внимание — **стаята е пълна ~ дим** собата е полна со чад — **чаша ~ вино** чаша со вино — ~ **празни ръце** со празни раце — **пиша ~ молив** пишувам со молив — **служи си ~ всякакви средства** се служи со секакви средства — ~ **един удар** со еден удар — ~ **една дума** со еден збор — **занимавам се ~ литература** се занимавам со литература — **пътувам ~ часове** патувам со часови — ~ **години | месеци | часо́ве** со години | месеци | часови; 2) против, со — **боря се ~ неправдата** се борам против неправдата; 3) за — **по-къс ~ един сантиметър** покус за еден сантиметар — **населението се е увеличило ~ един милион** населението се зголемило за еден милион; 4) **ние ~ тебе** ние со тебе; ◇ **глупак ~ глупаци!** глупак над глупаците! — **очи ~ очи** очи со очи — **не е ~ ума си** не е при памет, нешто му е кусо

са *н. в.* **съм**

са́бля *ж.* сабја (почесто **сабя**)

сабота́ж *м.* саботажа — ~ **в производството** саботажа во производството

сабота́жник *м.* саботер

саботи́рам *н. с.* саботира

саботьо́р *м.* **саботьо́рка** *ж.* саботер, саботерка

са́бя *ж.* сабја — **със ~ в ръка** со сабја во раката

са́ги *мн.* саги (скандинавски легенди)
сада́ч *м.* садач
сади́во *ср.* 1) семе; материјал за садење; 2) насаден зеленчук
сади́зъм *м.* садизам
сади́ст *м.* садист
садисти́чен, сади́стки *прид.* садистички
са́дя *ж.* 1) сади, насадува — **~ дърво** садам дрво; 2) насадува кокошка на јајца
са́жди *мн.* (**са́жда** *ж.*) саѓа (почесто: *мн.* саѓи)
сажди́в *прид.* саѓав
саздърма́ *ж.* саздрма
сайби́я *м. нар.* сајбија, сопственик
сак *м.* 1) мрежа за фаќање риби, сак; 2) мрежа за продукти
сако́ *м.* сако, палто (кусо) — **мъжкият костюм се състои от ~, жилетка и панталони** машкиот костум се состои од сако, елек и панталони
сакси́я *ж.* саксија — **прозорецът е украсен със саксии** прозорецот е украсен со саксии
саксо́нец *м.* **саксо́нка** *ж.* Саксонец, Саксонка
саксафо́н *м. муз.* саксофон
саќъз *м. разг.* гума за цвакање; мастика (за цвакање), саказ
сал *м.* сал
сала́м *м.* салама — **шпеков ~** салама со сланина
саламу́ра *ж.* саламура, солило
сала́та *ж.* 1) салата — **~ от картофи** салата од компири — **руска ~** руска салата; 2) *бот.* салата (растение)
са́лдо *ср.* салдо
са́леп *м.* салеп (растение и пијалок)
салќъм *м. нар.* багрем; грозд
са́ло *ср.* сало — **свинско ~** свинско сало
сало́н *м.* 1) сала, салон — **театрален ~** театарска сала; 2) салон, гостинска соба — **моден ~** моден салон (шивачки дуќан) — **бръснарски ~** берберница, фризерски салон; 3) работилница, ателје
сало́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* салонски, камерен, забавен — **~ кавалер** салонски кавалер — **~ оркестър** камерен оркестар — **салонна музика** забавна музика
салтоморта́ле *ср.* салтомортале; *фиг.* ризична работа
салфе́тка *ж.* салфета — **книжна ~** книжна салфета
са́лца *ж.* салца
салю́т *м.* салва — **топовен ~** топовска салва
сам *зам.* 1) сам — **останах сама в къщи** останав сама дома; 2) самиот, лично — **сам си виновен** самиот си виновен; 3) сам, без туѓа помош — **всичко върша ~** сè си правам сам — **в самия център** во самиот центар — **тя е самият сатана** таа е вистински ѓавол
сами́чък *прид.* сам, осамен, усамен — **сам самичък** сосема сам
са́мо *прил.* само — **пия ~ вода** пијам само вода — **имам ~ един билет** имам само една карта (билет) — **това е ~ начало** тоа е само почеток — **не ~ това** не само тоа — **~ още една дума** само уште еден збор — **помислете ~** замислете само
самоана́лиз *м.* самоанализа
самоби́тен *прид.* самобитен, индивидуален, самостоен, ориги-

нален, свој — **самобитна култура** оригинална култура

самобитност *ж.* самобитност, оригиналност, индивидуалност

самобръсначка *ж.* машина за бричење

самовар *м.* самовар

самовила *ж.* самовила

самовластие *ср.* самовластие, апсолутизам

самовнушение *ср.* автосугестија

самоволен *прид.* самоволен — **самоволна отлъчка** самоволно напуштање

самодеен *прид.* аматерски — **~ театър** аматерски театар

самодеец *м.* аматер

самодейност *ж.* аматеризам

самодива *ж.* самовила — **горски самодиви** шумски (горски) самовили

самодоволен *прид.* самозадоволен, задоволен од самиот себе, среќен

самодоволство *ср.* самозадоволство, безгрижност, оптимизам

самодържец *м.* самодржец, апсолутист

саможертва *ж.* саможртва

саможив *прид.* саможив (и саможивен), себичен

саможивост *ж.* саможивност (и саможивост)

самозабрава *ж.* 1) самозаборав, губење контрола над себе; 2) алтруизам, согорување на работа

самозабравен *прид.* опфатен од самозаборав, самозаборавен (од успеси и сл.)

самозабравяне *ср.* самозаборавање (од успеси и сл.)

самозалъгвам се *н.* **самозалъжа се** *с.* *повр.* се самозалажува, се самозалаже, се (на)храни со илузии

самозараждане *ср.* автогенеза

самозащита *ж.* самозаштита, самоодбрана — **в положение на ~** во самоодбрана

самозван *прид.* самозван, лажен

самоиздръжка *ж.* самостојно финансирање, издржување од сопствени приходи, самоиздршка

самоизмама *ж.* самоизмама

самоизтезаване *ср.* самоизмачување

самоизтребление *ср.* самоистребување, самоуништување

самоинициатива *ж.* самоиницијатива

самоков *м.* 1) самоков (чекан што се движи со парна, водна или електрична сила; 2) *арх.* печка за топење руда

самокритика *ж.* самокритика — **правя си ~** се самокритикувам

самокритичен *прид.* самокритичен

самолет *м.* авион — **учебен | санитарен | реактивен | разузнавателен | транспортен ~** школски | санитетски | млазен | извидувачки | транспортен авион — **~ - изтребител** ловечки авион, ловец — **бомбардировъчен ~** бомбардер — **безмоторен ~** едрилица

самолетен *прид.* авионски — **самолетна снимка** авионска снимка

самолетоносач *м.* носач на авиони (брод)

самолетостроене *ср.* производство (градба) на авиони

самолично *прил.* лично, персонално

самоли́чност *ж.* идентитет — **карта за** ~ легитимација, лична карта
самолю́бец *м.* егоист, самољубец, себичен човек
самомне́ние *ср.* самољубје; високо мислење за себе
самонаде́ян *прид.* самоуверен, смел
самооблада́ние *ср.* хладнокрвност, присуство на духот, владеење со самиот себе
самообла́гане *ср.* самопридонес
самообразова́ние *ср.* самообразование
самообслу́жване *ср.* самопослужување, самопослуга — **магазин на** ~ продавница за самопослужување
самоопределе́ние *ср.* самоопределување
самоотбра́на *ж.* самоодбрана — **при** ~ во самоодбрана
самооτве́ржен *прид.* бестрашен, пожртвуван, храбар
самоотлъ́чвам се *н.* **самоотлъ́ча се** *с. повр.* напушта (напушти) служба без дозвола
самоотлъ́чка *ж. воj.* самоволно напуштање на служба
самоотрица́ние *ср.* самооткажување
самопи́сец *м.* **самопи́ска** *ж.* пенкало, хемиски молив
самопожертву́ване *ср.* самооткажување, самопожртвуваност
самопо́мощ *ж.* самопомош
самора́съл *прид.* самоизникнат — **самораслu цветя** самоник, самоизникнато цвеќе
саморо́ден *прид.* самороден, природен, чист — **самородно злато** чисто злато — ~ **талант** природен талент
саморъ́чен *прид.* своерачен — ~ **подпис** своерачен потпис
самоснима́чка *ж.* уред (направа) за самоснимање, автокнипс
самосто́ен, самостоя́телен *прид.* самостоен — **самостоятелна изложба** самостојна изложба
самостоя́телност *ж.* самостојност
самосъзна́ние *ср.* самосвест
самосъхране́ние *ср.* самоодржување
самота́ *ж.* самотија усаменост,
само́тен *прид.* самотен усамен,
само́тник *м.* **само́тница** *ж.* самотник, самотница
самоуби́йство *ср.* самоубиство
самоуве́реност *ж.* самоувереност
самоу́к *м.* самоук; *прид.* самоучен, самоучки
самоуправле́ние *ср.* самоуправување — **работническо** ~ **в Югославия** работничко самоуправување во Југославија
самоучи́тел *м.* учебник за самостојно учење (туѓ јазик, стенографија и сл.)
самохва́лство *ср.* самофалство
самохо́ден *прид.* самооден, што се движи самиот — ~ **комбайн** самооден комбајн
самохо́дка *ж. воj.* самоодно орудие (артилериско)
самоце́л *м.* самоцел
самочу́вствие *ср.* самочувство
саму́р *м. зоол.* (Mustela zibellina) самур, сибирска куна; куна (крзно)
сан *м. арх.* сан, висок чин, положба
санато́риум *м.* санаториум — ~ **за гръдоболни** санаториум за градоболни

сангвини́чен *ӣрид.* сангвиничен

санда́л *м.* 1) сандала; 2) *боӣ.* сандалово дрво (во Индија)

сандви́ч *м.* сендвич — **~ с шунка** сендвич со шунка

санд̀ък *м.* сандак — **тук има много сандъци** овде има многу сандаци

санита́р *м.* **санита́рка** *ж.* 1) санитарец, санитарка, хигиеничар, хигиеничарка, болничар, болничарка; 2) *воj.* војник—санитарец

санита́рен *ӣрид.* санитарен, санитетски — **~ самолет** санитарен авион — **санитарна служба** санитетска служба

са́нкция *ж.* 1) санкционирање, одобрување; 2) санкција, казна — **прилагам санкции** применувам санкции

санскри́т *м.* санскрит

сантимента́лен *ӣрид.* сентиментален — **сантиментални стихове** сентиментални стихови

сантиментали́зъм *м.* сентиментализам

сантимента́лнича *н.* сентименталничи

сантимента́лност *ж.* сентименталност

сантиме́тър *м.* 1) сантиметар, 1/100 од метар; 2) сантиметар, (лента за мерење, долга 1 метар)

сап *м.* 1) *мед.* шап; 2) *нар.* рачка (на секира и сл).

сапрофи́тен *ӣрид.* сапрофитен

сапу́н *м.* сапун — **тоалетен ~** тоалетен сапун — **~ за пране** сапун за перење — **~ за бръснене** сапун за бричење

сапу́нен *ӣрид.* сапунен — **сапунена пяна** сапунена пена — **сапунена фабрика** фабрика за сапун

сапуни́свам *н.* **сапуни́сам** *с.* насапунисува, насапуни; *фиг.* (ис)трие некому нос, (ис)кара

сапуни́че *ср.* *боӣ.* сапуниче (високо цвеќе со бледоцрвени цветови кои пуштаат пена при триење во вода)

сапфи́р *м.* сафир (бесценет камен)

сара́ф(ин) *м.* сараф, менувач на валута

сара́ч *м.* сарач, седлар

сарде́ла *ж.* сардина, конзерва од сардини

сарка́зъм *м.* сарказам — **пропито със ~** проткаено со сарказам

саркасти́чен *ӣрид.* саркастичен — **саркастична епиграма** саркастичен епиграм

сарми́ *мн.* (**сарма́** *ж.*) сарми, сарма — **сарми със зеле** сарми од расол — **дроб - ~** дроб-сарма

сатана́ *ж.* ѓавол, сатана

сатани́нски *ӣрид.* сатански, ѓаволски

сатели́т *м.* 1) сателит — **Луната е ~ на Земята** Месечината е Земјин сателит; 2) *фиг.* сателит (полузависна држава)

сате́н *м.* сатен

сатини́ран *ӣрид.* сатиниран — **сатинирана хартия** сатинирана хартија

са́тир *м.* *миӣ.* сатир

сати́ра *ж.* сатира

сатири́к *м.* сатиричар

сат̀ър *м.* сатар

сачма́ *ж.* 1) сачма, зрно (оловно); 2) куглица (за лагер)

сби́вам се *н.* **сби́я се** *с. йовр.* 1) се собира, се собере; се збира; 2) се степува, се степа
сби́рам *н.* **сбера́** *с.* собира, собере
сби́рка *ж.* збирка — **стихотворна ~** збирка песни
сбиротък *м. нар.* збирштина
сближа́вам се *н.* **сближа́ се** *с. йовр.* се зближува, се зближи
сближе́ние *ср.* зближување, пријателство
сблъскввам се *н.* **сблъскам се** *с. йовр.* се судрува, се судри
сбо́гом *йрил.* збогум; ◻ **вземам си ~** си земам збогум
сбор *м.* 1) собир, состанок; 2) збир, сума
сбо́рен *йрид.* 1) собирен, зборен — **~ пункт** собирно (зборно) место; 2) здружен — **~ отряд** здружен одред
сбо́рище *ср.* собирно (зборно) место; сред село (сретсело)
сбо́рник *м.* зборник, збирка — **~ от народни умотворения** збирка народни умотворби
сбръчквам *н.* **сбръчкам** *с.* збрчкува, збрчка, истуткува
сбъдвам се *н.* **сбъдна се** *с. йовр.* се остварува, се оствари
сбъркввам *н.* **сбъркам** *с.* 1) збрка, (из)меша; 2) (з)греши; || — **се** *йовр.* се збркува, се збрка
свада́ *ж.* кавга, расправање
свадли́в *йрид.* кавгаџија
сва́лям *н.* **сва́ля** *с.* 1) симнува, симне, спушта, спушти — **~ куфари** симнувам куфери; 2) кутнува, кутне, соборува, собори — **след дълга борба го свали на земята** по долга борба го кутна на земја; 3) соблекува, соблече — **свали палтото си!** соблечи си го палтото!; ◻ **~ звезди от небето** симнувам ѕвезди од небо; премногу ветувам
сва́рвам *н.* **сва́ря** *с.* 1) затечува, затече, заварува, завари; 2) успева, успее (нешто да стори)
сва́стика *ж.* кукест крст, религиозен знак кај некои народи
сват *м.* **сва́тя** *ж.* сват, сваќа (родители на сопружниците)
сва́тба *ж.* свадба — **отивам на ~** одам на свадба
сватба́р *м.* **сватба́рка** *ж.* свадбар, свадбарка, сватови
сва́тбен *йрид.* свадбен — **сватбени обреди** свадбени обичаи — **сватбено пътешествие** свадбено патување
сва́товство *ср.* сватовство, сватовштини
све́дение *ср.* податок, информација — **ценни сведения** драгоцени податоци — **според получените сведения** според добиените информации
сведо́ча *н.* сведочи (*в.* **свидетелству́вам**)
свеж *йрид.* свеж
све́ждам *н.* **сведа́** *с.* свиткува, свитка; наведува, наведе — **~ клон** свиткувам гранка; || — **се** *йовр.* се свиткува, се свитка, се наведнува, се наведне
све́жест *ж.* свежина, свежест
све́зка *ж.* том (дел од книга)
све́кър *м.* **свекъ́рва** *ж.* свекор, свекрва
свенли́в *йрид.* срамежлив; плашлив, нерешителен — **свенливо момиче** срамежливо девојче

свеня́ се *н. йовр.* се срами — **той от нищо не се свени** тој од ништо не се срами

сверя́вам *н.* **сверя́** *с.* споредува, спореди, срамнува, срамни — ~ **преписа с оригинала** споредувам препис со оригинал — ~ **часовник** дотерувам часовник

свéстен *йриг.* 1) свесен; 2) добро изработен, квалитетен

свет *йриг.* свет — **Свети синод** Свети синод — **свети дух** свети дух

свéтвам *н.* **свéтна** *с.* светнува, светне; *фиг.* удира (некого) — **светна го по главата** го удри по глава

светéц *м.* светец

свéтещ *йриг.* светлив, што свети — **светеща реклама** светлива (светлосна) реклама

свети́лен *йриг.* светилен

свети́лище *ср.* свето место, светилиште, храм

свети́ло *ср.* извор на светлина: Месечината, ѕвездите, свеќа и сл.

свети́ня *ж.* светиња

светка́вица *ж.* секавица, светкавица, молскавица

светка́вичен *йриг.* секавичен, светкавичен — **светкавична война** секавична војна

светлинá *ж.* светлина — **дневна** ~ дневна светлина — **изкуствена** ~ вештачка светлина — **габаритна** ~ *мот.* позициони светла — **задна** ~ *мот.* стоп-светла; ◻ **в светлината на най-новите открития** во свтлината на најновите откритија — **в истинската му светлина** во неговата вистинска светлина

светлинен, -и́нна, -и́нно *йриг.* светлосен, -на, -но, светлив — ~ **ефект** светлосен ефект — **светлинна реклама** светлосна реклама

свéтло *ср.* светлина, видело — **светло,** како прв дел од сложенките, значи „отворено", „светло": — **светлосин** светлосин, отвореносин — **светлозелен** светлозелен, отворенозелен — **светложълт** светложолт, отвореножолт итн.

светлокóс *йриг.* русокос, светлокос

светлочувстви́телен *йриг.* осетлив на светлост

светóвен *йриг.* световен; светски, меѓународен, универзален — **световна война** светска војна — **световна литература** светска литература

световноизвéстен *йриг.* што ужива светски глас — **Балзак е** ~ **писател** Балзак е писател од светски глас

светоглéд *м.* светоглед, мироглед

светогóрец *м.* светогорец (калуѓер)

светофáр *м.* семафор (на раскрсница)

свéтски *йриг.* 1) световен, граѓански, што не е црковен; 2) добро воспитан

светýлка *ж. зоол.* светулка

свéтъл *йриг.* 1) светол, јасен, со отворена боја — **светла стая** светла соба; 2) *фиг.* радосен, свечен — **светли празници** светли празници; 3) *фиг.* благороден

светя́ *н.* свети, сјае — **слънцето свети** сонцето сјае; 2) осветлува (со светилка); 3) *фиг.* свети, стои над глава

свечеря́ва се *н. йовр.* се свечерува, се стемнува

свещ *м.* 1) свеќа — **восъчна** — восочна свеќа; 2) свеќица (автомобилска); 3) свеќа (единица за мерење на светлина) — **електрическа крушка от 60 свещи** светилка од 60 свеќи

свеща́р *м.* свеќар

свеще́н *йрид.* свет, свештен — **свещено писание** свето писмо

свеще́ник *м.* свештеник (православен), поп

све́щник *м.* свеќник, шандан

свива́ем *йрид.* свитлив, што се витка

сви́вам *н.* **свия́** *с.* 1) (с)витка — ~ **кърпа** свиткувам шамија — ~ **карта** свиткувам карта (географ.); 2) завиткува, завитка — **свий сиренето в книга** завиткај го сирењето во хартија; 3) стега, стегне — ~ **устни от яд** ги стегам усните од мака; 4) скршнува, скршне, менува правец — ~ **наляво** скршнувам влево; завива, завие; 5) свива (дига, спушта) рамена; 6) (за)-боли, свива — **свива ме корем** ме боли стомак; ‖ — **се** *йовр.* се свиткува, се свитка; се (ис)криви; се збуни *фиг.* се стиска, е скржав; ▱ **свива ми се сърцето** ми се свива срцето; жалам — **свивам си устата** ≃ си молчам

сви́ден *йрид.* драг, мил, свиден — **свидно чедо** мило чедо — **свидно ми е** жал ми е

свиде́тел *м.* **свиде́телка** *ж.* сведок — **разпит на свидетели** распит на сведоци — **ням** ~ нем сведок

свиде́телство *ср.* 1) свидетелство, диплома — **зрелостно** ~ матурско свидетелство — ~ **за раждане** извод од матичната книга на родените; крштелно (*арх.*) — **брачно** ~ извод од книгата на венчаните; 2) сведочење; 3) доказ

свиде́телствувам *н.* сведочи

свидли́в *йрид.* скржав, стиснат

сви́ждане *ср.* состанок; посета (на болен, затвореник и сл.)

сви́квам[1] *н.* **сви́кам** *с.* свикува, свика; организира — ~ **парламент** го свикувам парламентот — ~ **митинг** организирам митинг

сви́квам[2] *н.* **сви́кна** *с.* (се) навикнува, (се) навикне

свила́ *ж.* 1) свила; 2) влакна (на кочан од пченка)

свила́рство *ср.* свиларство

сви́лен *йрид.* свилен (*в.* **копри́нен**)

свина́р *м.* **свина́рка** *ж.* свињар, свињарка

свиневъ́дство *ср.* свињогојство

свинегледа́ч *м.* одгледувач на свињи

свинефе́рма *ж.* фарма од свињи

сви́нски *йрид.* свински — **свинска мас** свинска маст — **свинско месо** свинско месо, свинско — **свинска пържола** крменадла, шницла (од свинско месо)

сви́нщина *ж.* свинштина

свиня́ *ж. зоол.* свиња — **угоена** ~ згоена свиња — **дива** ~ *зоол.* дива свиња

свира́ч *м. нар.* свирач, музикант

сви́рвам *н.* **сви́рна** *с.* свирнува, свирне

свире́п *йрид.* свиреп, жесток, зол

свирепству́вам *н.* постапува свирепо

свирешко́м, свирешка́та *прил.* свирејќи

сви́рка *ж.* 1) свирка, сирена (од локомотива, брод); 2) писка (на нога)

сви́ркам *н.* свирка

свирня́ *ж. нар.* свирење, музика; свиркање (со уста)

сви́ря *н.* 1) свири — ~ **на цигулка** свирам на виолина — **тя свири на пиано** таа свири на пијано — ~ **първа цигулка** свирам прва виолина; 2) свирка (со уста), црцори (за птица), фучи (за ветар) — **вятърът свири** ветрот фучи; ◻ **както му свирят, така ще играе** како му свират, така ќе игра

свистя́ *н.* фучи, свири, свирка — **куршумите свистят около нас** куршумите свиркаат околу нас

свит *прид.* 1) повлечен, скромен, срамежлив; 2) собран, нерастурен; свиткан, завиткан

сви́та *ж.* придружба, свита

сви́тост *ж.* срамежливост, повлеченост

сви́тък *м.* свивка, свиткан пергамент

свли́чам *н.* **свлека́** *с.* 1) свлекува, свлече; 2) трга, тргне; (о)дере; ‖ — **се** *повр.* се свлекува, се свлечка, се (с)влече надолу

свобода́ *ж.* слобода — **борци за** ~ борци за слобода — ~ **на печата** слобода на печатот — **пускам на** ~ пуштам на слобода — ~ **или смърт!** слобода или смрт!

свобо́ден *прид.* слободен, независен; бесплатен, природен — **свободна страна** слободна земја — **свободно време** слободно време — **вход** ~ влез слободен (бесплатен) — **свободна професия** слободна професија — ~ **превод** слободен превод — **свободно държание** слободно | природно однесување (држање) — **свободни ли сте утре?** слободни ли сте утре? — **свободни сте** слободни сте | можете да си одите

свобо́дно *прил.* слободно — **свободно!** слободно! влезете!

свободолюби́в *прид.* слободољубив

свободоми́слие *ср.* слободоумје

свод *м.* 1) купола; 2) свод

сво́дест *прид.* сводест

сво́дник *м.* **сво́дница** *ж.* сводник, сводница (и сводничка)

своево́лен *прид.* своеволен, тврдоглав, непокорен

своево́лие *ср.* своеволие

своенра́вен *прид.* своеглав, чуден, необичен, незгоден

своеобра́зен *прид.* своеобразен, необичен, оригинален

свой, сво́я, сво́е (*мн.* **сво́и**) *зам.* свој, своја, свое, свои — **той признава своите грешки** тој ги признава своите грешки — **познавам своята работа** ја познавам својата работа — **ние сме си свои хора** ние сме си свои луѓе; ◻ **свой своего не храни, ала тешко му който го няма** ≃ брат брата не рани, тешко тој што го нема

сво́йски 1) *прид.* интимен, фамилијарен; 2) *прил.* интимно, фамилијарно — **държи се**

много ~ се држи многу фамилијарно

свойство *ср.* својство, карактерна црта, одлика

своя *н.* посвојува, држи (како свое) — **свои една наша нива** посвојува една наша нива

сврака *ж. зоол.* страчка, сврака

свердел *м.* свердел

свръзка *ж.* 1) врска — **войник за** ~ курир; 2) куплунг

свръх *йред.* над, преку, вон (од нешто) — ~ **плана** преку план — ~ **програмата** вон од програмата (повеќе отколку што е предвидено со програмата) — ~ **силите ни** над нашите сили (ги надминува нашите сили)

свръхзвуков *йрид.* надзвучен, суперсоничен, побрз од звукот

свръхестествен *йрид.* натприроден, необичен

свръхлетяща крепост *ж.* супертврдина (авион)

свръхнаселение *ср.* пренаселеност

свръхпечалба *ж.* екстрапрофит

свръхпланов *йрид.* натплански

свръхсметен *йрид.* непредвиден (финансиски), вонреден, непланиран

свръхсрочен *йрид. воj.* што служи и по изминувањето на рокот

свръхпроизводство *ср.* суперпродукција

свръхчовек *м.* натчовек

свръхчувствителен *йрид.* необично осетлив

свръхщатен *йрид.* натплански, што е на служба вон систематизацијата

свръщам *н.* **свърна** *с.* навратува, навраќа, наминува, намине

свързано *йрид.* поврзано, сврзано

свързвам *н.* **свържа** *с.* 1) поврзува, поврзе, сврзува, сврзе — ~ **две жп. линии** поврзувам две железнички пруги — ~ **двата края** ги поврзувам двата краја — **свържете ме с редакцията** поврзете ме со редакцијата; 2) соединува; ‖ — **се** *йовр.* се поврзува, се поврзе, се сврзува, се сврзе

свързване *ср.* поврзување, сврзување; соединување

свързочен *йрид.* што служи за врска — **свързочни войски** единици за врска

свързочник *м. воj.* везист, војник што служи во единица за веза

свърталище *ср.* 1) свратилиште; 2) тајно престојувалиште (на гангстери, разбојници и сл.)

свъртам *н.* **свъртя** *с.* 1) задржува, задржи (некого околу себе); 2) (за)штеди, задржува — **не свърта пара у себе си** ≃ не може ни пара да сврти (задржи); ‖ — **се** *йовр.* се задржува, се задржи, се свртува, се сврти — **той никога не се свърта в къщи** тој никогаш не се свртува дома; никогаш тој не е дома

свършвам *н.* **свърша** *с.* 1) свршува, сврши, завршува, заврши — **той свърши университета с отличие** тој го заврши универзитетот со одличен успех — **ти ще свършиш**

тази работа ти ќе ја свршиш таа работа; 2) (по)троши, свршува — **свършихме брашното** го свршивме брашното; 3) умира, умре — **ще свърши тази нощ** ќе умре вечерва; ▱ **ти ще ме свършиш** ≃ ти ќе ме умреш — **свършено е с него** свршено е со него, готов е — **свършихме я!** готови сме! заглавивме!

свършва се *н.* **свърши** *с йовр.* се свршува, се сврши; завршува, заврши — **свършиха му се парите** му свршија парите — **играта се свърши** играта заврши — **работата не се свършава** работата нема крај; ▱ **свърши се нашата** готово е со нас; мина нашето

свѣсен *йрид.* намуртен

свян *м.* срам, срамежљивост

свяст *м.* свест, разум

свя́стно *йрил.* свесно, разумно, паметно, мудро; како што треба

свят *м.* 1) свет — **посоките на света** страните на светот — **целият ~ иска да живее в мир** целиот свет сака да живее во мир — **за нищо на света** за ништо на светот — **животински | растителен ~** животински растителен свет — **на оня ~** на оној свет; 2) свет, народ, луѓе — **много ~** многу свет; ▱ **вие ми се ~** ми се врти во главата — **хващам света** бегам некаде — **не е като ~** не е како што треба — **видял съм ~** сум видел свет; многу сум патувал

свя́ткам *н.* светка

свя́тка се *н. безл.* сека, молска, светка

сга́ждам *н.* **сго́дя** *с.* 1) погодува, погоди (цел); 2) добро се мажи (жени); || — **се** *йовр.* се наоѓа, се најде (негде случајно)

сга́звам *н.* **сга́зя** *с.* 1) згазува, згази; 2) фати некого на дело; (ис)кара (некого)

сган *м. йеjор.* цган, толпа

сга́щвам *н.* **сга́щя** *с.* згаштува, згашти; фаќа, фати, зграпчува, зграпчи

сгла́б *м. нар.* зглоб

сглобя́вам *н.* **сглобя́** *с.* 1) зглобува, зглоби, монтира — **сглобихме машината** ја зглобивме машината; 2) склепа, направи нешто на брзина — **сглобихме една къщурка** склепавме една куќичка

сглобя́ване *ср.* зглобување, монтажа

сглобя́ем *йрид.* монтажен — — **сглобяема барака** монтажна барака

сгова́рям *н.* **сговоря** *с.* 1) смирува, смири, измирува, измири (скарани); 2) убедува, убеди; || — **се** *йовр.* се слага (со некого), се разбира (со некого)

сго́вор *м.* 1) слога, разбирање; зговор; 2) спогодба; 3) **демократически сговор** реакционерна политичка групација, создадена во Бугарија по 9. јуни 1923. година

сгово́рен *йрид.* сложен, зговорен, единствен; ▱ **сговорна дружина планина повдига** сложна дружина планина поткрева

сго́да *ж.* 1) можност, начин, модус, средство; 2) згода, погоден момент, погоден случај

сго́ден *йрид.* 1) зготен, погоден; 2) пријатен, убав, згоден —

сгодна мома згодна (убава) девојка
сгоде́н *прид.* свршен
сгодя́вам *н.* **сгодя́** *с.* 1) свршува (девојка, момче); 2) успева, успее; || — **се** *повр.* се свршува, се сврши
сгорещя́вам *н.* **сгорещя́** *с.* згорештува, згорешти, загрева, загрее; || — **се** *повр.* се згорештува, се згорешти, се загрева, се загрее; се (на)лути
сго́твям *н.* **сго́твя** *с.* (з)готви (јадење)
гра́бчвам *н.* **сгра́бча** *с.* зграпчува, зграпчи — **внезапно две силни ръце го сграбчиха отзад** (Вазов) одненадеж две силни раце го зграпчија одназад
сгра́да *ж.* зграда, градба — **масивна** ~ масивна зграда
сградостройтелство *ср.* станбена изградба, градба на станови
сгромоля́свам се *н.* **сгромоля́сам се** *с. повр.* се струполува, се струполи
сгури́я *ж.* згура
сгъва́ем *прид.* што се зглобува и разглобува
сгъ́вам *н.* **сгъ́на** *с.* здиплува, здипли; зглобува, зглоби, спакува
сгълча́вам *н.* **сгълча́** *с.* подвикнува, подвикне (некому), (ис)кара
сгъ́рчвам се *н.* **сгъ́рча се** *с.* се згрчува, се згрчи, се свиткува, се свитка
сгъсти́тел *м.* направа за згуснување, кондензатор
сгъстя́вам *н.* **сгъстя́** *с.* (се) згуснува, (се) згусне, (се) кондензира
сде́лка *ж.* зделка, успешна работа, бизнис, трансакција — **сключвам** ~ **с** . . . склучувам зделка со . . .
сди́плям *н.* **сди́пля** *с.* здиплува, здипли, (с)пакува
сдоби́вам се *н.* **сдоби́я се** *с. повр.* се здобива, се здобие
сдобря́вам се *н.* **сдобря́ се** *с. повр.* се смирува, се смири (со некого), подобрува (подобри) односи
сдру́жен *прид.* здружен
сдруже́ние *ср.* здружение, друштво, ·рганизација
сдружа́вам се *н.* **сдружа́ се** *с. повр.* се здружува, се здружи
сдру́свам *н.* **сдру́сам** *с.* (раз)ниша, (раз)друса; *разг.* турка, (турне) на испит
сдуша́вам се *н.* **сдуша́ се** *с. повр.* се здушува, се здуши, се спријателува, се спријатели
сдъ́ржам се *н.* **сдържа́ се** *с. повр.* се воздржува, се воздржи, се здржи — **едвам се сдържах да не го ударя** одвај се воздржав да не гоударам
сдържа́н *прид.* воздржан, здржан, пасивен
сеа́нс *м.* 1) сеанса; 2) претстава
себелю́бец *м.* **себелю́бка** *ж.* егоист, себељубец, себељупка
себелю́бие *ср.* егоизам, себељубје, себељубивост
себеотрица́ние *ср.* самопожртвување; храброст, смелост
се́бе си *повр. зам.* себеси — **познай себе си** запознај се себеси — **идвам на себе си** доаѓам на себеси — **от само себе си** од само себеси — **вземете го със себе си** земете го со себеси

себестóйност *ж*. производствена цена; набавна цена, цена на чинењето
себи́чен *прид*. себичен
сéвда *ж*. *нар*. 1) севда, љубов; 2) либе, сакана жена, сакан маж
сéвер *м*. север
сéверен *прид*. северен — ~ **вятър** северен ветар; северец, север, северник — ~ **полюс** Северен Пол — **северно сияние** поларна светлина
северня́к *м*. **северня́чка** *ж*, 1) северњак, северњачка, жител на северна Бугарија; 2) *разг*. северец (ветар)
северои́зток *м*. североисток
северои́зточен *прид*. североисточен
сегá *прил*. сега — ~ **ще дойда** сега ќе дојдам — **от** ~ **нататък** отсега натаму — **за** ~ засега — **той ей** ~ **си отиде** тој токму сега си отиде
сегáшен *прид*. сегашен — **сегашно време** *грам*. сегашно време, презент — **при сегашните обстоятелства** во сегашните услови
сегиз-тогиз *прид*. повремено, одвреме — навреме
сеги́чка *прил*. *разг*. еве сега, веднаш
сегментáция *ж*. сегментација
седáлище *ср*. 1) седиште, центар (на установа, организација и сл.); резиденција; 2) седиште, место; седало; 3) задник
седáлка *ж*. седало
седáло *ср*. седало
сéдем *бр*. седум — ~ **дена** седум дена — **седемте** седумте
седемгоди́шен *прид*. седумгодишен — **седемгодишно момче** седумгодишно момче — **седемгодишни усилия** седумгодишни напори (усилби)
седемдесéт *бр*. седумдесет — **в седемдесете години на миналия век** во седумдесеттите години на минатиот век
седемдесетогоди́шнина *ж*. седумдесетгодишнина
седемднéвен *прид*. седумдневен
седемнáдесет, седемнáйсет *бр*. седумнаест
седемстóтин *бр*. седумстотини
седенкя́р *м*. момче (на седенка)
седéфен *прид*. седефен — **седефни копчета** седефни копчиња, седефни петлици
седешкóм, седешкáта *прил*. седечки, седејќи
сéдло *ср*. седло — **дамско** ~ женско седло
седловинá *ж*. седловина, превалец (вдлабнато место на било)
сéдми, сéдма, сéдмо *бр*. седми, седма, седмо — **на седмия ден** на седмиот ден — **седма част** седми дел — **една седма** една седмина (1/7) — **четири седми** четири седмини (4/7)
седми́на *бр*. седуммина, седмина
сéдмица *ж*. седмица, една недела
седми́ца *ж*. седумка (цифра, карта, трамвај бр. 7)
сéдмичен *прид*. неделен, седмичен — ~ **вестник** неделен весник
сéдмичник *м*. неделен весник (списание) — **вестник „Литературен фронт" е** ~ „Литературен фронт" е неделен весник
седмоклáсен *прид*. седмокласен — **седмокласни учебници** учебници за седми клас (одделение)

седмокла́сник *м.* **седмокла́сничка** *ж.* седмокласник, седмокласничка, ученик, ученичка од VII одделение (VII клас)
седмо́рен, седмокра́тен *йрид.* седморен
седмо ъ́гълник *м.* седумаголник
седмо ъ́гълен *йрид.* седумаголен
седя́ *н.* 1) седи — ~ **с часове** седам со часови — **седнете, моля** седнете, молам — **не ми се седи** не ми се седи; 2) живее — **ние седим в горния край на града** ние живееме (седиме) во горниот дел од градот; 3) седи, поминува време — ~ **без работа** седам без работа — **той ще седи там една седмица** тој ќе остане таму една недела
седя́нка *ж.* седенка
седя́щ *йрид.* седечки, што седи — **седящо положение** седечка положба
сезо́н *м.* сезона — **мъртъв** ~ мртва сезона — **театрален** ~ театарска сезона
сезо́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* сезонски — **сезонна работа** сезонска работа
сеизми́чен *йрид.* сеизмички
сеизмогра́ф *м.* сеизмограф
сейтба *ж.* сеидба — **пролетна** ~ пролетна сеидба — **сеитбата е в разгара си** сеидбата е во полн ек
сеитбообраще́ние *ср.* плодоред
сека́ *н.* сече — **брадвата не сече** секирата не сече — ~ **зеле** сечам (дробам) зелка; ◻ **сече му главата** ≃ му фаќа (сече) умот
сека́ч *м.* секач (уред за сечење железо)
се́квам *н.* **се́кна** *с.* престанува, престане, секнува, секне
секвести́рам *н. с.* секвестира, изврши попис
секи́ра *ж.* секира — **секирче** секирче
секи́рче *ср. бош.* (Lathurus) секирче (растение што ползи и има црвени цвеќенца, што личат на секирчиња)
секре́т *м.* 1) тајна; 2) *физиол.* секреција, лачење
секрета́р *м.* **секрета́рка** *ж.* секретар, секретарка — **частен** ~ приватен секретар — **генерален** ~ генерален секретар
секре́тен *йрид.* 1) таен, скришен; 2) секретен — ~ **човек** доверлив човек; ◻ **секретно копче** секретно копче — **секретна брава** секретна брава (вертхајм брава)
сексуа́лен *йрид.* сексуален, полов — ~ **живот** полов живот
сексуа́лност *ж.* сексуалност
секта́нтски *йрид.* секташки
секта́нтство *ср.* секташтво
се́ктор *м.* 1) сектор (дел од круг); 2) сектор, дел, гранка — **частен | обществен** ~ ~ приватен | општествен сектор
секу́нда *ж.* секунда; миг, момент — **само една** ~ само еден миг
секунда́рен *йрид.* секундарен
секунда́рник *м.* секундарник
селекцио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* селекционен, -на, -но
селе́кция *ж.* селекција, одбирање
се́лище *ср.* 1) населено место, населба; 2) двор со куќата и со други помошни згради; 3) место на некогашна населба
се́лкор *м. лиш.* дописник од село

се́ло *ср.* (*мн.* **села́**) село — **по селата** по селата — **аз съм от ~** јас сум од село
се́лски *йрид.* селски; селански — **селско училище** селско училиште — **~ учител** селски учител — **селска носия** селска носија — **селско стопанство** селско стопанство, земјоделство
селскостопа́нски *йрид.* селскостопански, земјоделски — **~ машини** земјоделски машини — **селскостопанско производство** земјоделско производство
селсъве́т *м.* селски народен совет (одбор)
селянду́р *м.* *йејор.* селаниште
се́лянин *м.* (*мн.* **се́ляни**) селанец — **трудолюбиви селяни** трудољубиви селани
се́лянка *ж.* селанка
селя́чество *ср.* селанство
се́ля се *н.* *йовр.* се сели
сема́нтика *ж.* семантика
сема́фор *м.* семафор (железнички), сигнаал (*в.* **светофа́р**
се́ме *ср.* (*мн.* **семена́**) 1) семе — **слънчогледово ~** сончогледово семе — **~ на раздора** семе на раздорот; 2) *биол.* семе, сперма
семе́ен *йрид.* семеен — **~ кръг** семеен круг — **семейно положение** семејна состојба — **по семейни причини** од семејни причини — **семейни грижи** семејни грижи
семе́йство *ср.* семејство — **голямо ~** големо семејство — **от добро ~** од добро семејство
семена́рство *ср.* семенарство, производство на семе
семестриа́лен *йрид.* семестрален — **семестриална ваканция** семестрален распуст
семе́стър *м.* семестар
семина́р *м.* семинар
семина́рен *йрид.* семинарски — **семинарна работа** семинарска работа
семина́рия *ж.* богословија, средно богословско училиште, семинарија
се́мка *ж.* семка, голушка — **семки** печени семки
сена́т *м.* сенат
сензацио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* сензационален, -на, -но — **сензационно събитие** сензационален настан
сенза́ция *ж.* сензација
се́нник *м.* сеница, засолниште од сонце, сенка на капа и сл.
сено́ *ср.* сено — **купа ~** стог (пласт) сено — **пластя ~** напластувам сено
сеноко́с *м.* сенокос, времето на косидбата
се́нчест *йрид.* сенчест
сепарати́вен *йрид.* сепаратен — **~ мир** сепаратен мир
сепарати́зъм *м.* сепаратизам
сепаре́ *ср.* сепаре
се́пия *ж.* *зоол.* 1) сепија (морско мекотелно животно); 2) сепија (во сликарството: боја добиена од истоименото морско животно)
септе́мври *м.* септември — **през ~** во септември — **Девети ~** Деветти септември (национален празник на НР Бугарија)
септемврѝец *м.* „септемвриец" — борец против фашизмот; учесник во вооруженото востание во 1923. година

септемврийски *прид.* септемврииски

септемврийче *ср.* „септемријче" — член на бугарската пионерска организација

сервиз *м.* сервис — ~ **за ядене** сервис за јадење — ~ **за чай** сервис за чај

сервилен *прид.* сервилен — ~ **човек** сервилен човек

сервирам *н.* 1) сервира, услужува; 2) сервира, *сп.* има почетен удар со топка

сéрвис *м.* сервис, почетен удар

сервитьóр *м.* **сервитьóрка** *ж.* келнер, келнерка

сергия *ж.* сергија — **продавам на** ~ продавам на сергија

сергиджия *м.* сергиција

сéрен, сярна, сярно *прид.* сулфурен, -на, -но — **сярна киселина** сулфурна киселина

серенáда *ж.* серенада

сержáнт *м.* сержант, водник, подофицер — **младши | старши** ~ млад | стар водник

серийен *прид.* сериски — **серийно производство** сериско производство

сериóзен *прид.* сериозен — **сериозни въпроси** сериозни прашања — **имам сериозни намерения** имам сериозни намери — **сериозна книга** сериозна книга

сериóзност *ж.* сериозност — — **сериозността на положението** сериозноста на положбата

сериóзно *прил.* сериозно — **говоря** ~ зборувам сериозно — ~ **ли?** сериозно ли?

сéрия *ж.* серија — ~ **забавни филми** серија на забавни филмови

серпантина, серпентина *ж.* серпентина, завој (на пат)

серсéм(ин) *м.* серсем (човек)

серт *прид. неūр.* лут, серт — ~ **тютюн** лут тутун

сертмé, серкмé *ср.* сертме (вид рибарска мрежа)

сéсия *ж.* сесија; испитен рок — **редовна** ~ редовно заседание — **изпитна** ~ испитна сесија

сестрá *ж.* сестра — **имам две по-стари сестри** имам две постари сестри — **медицинска** ~ медицинска сестра

сéстрин *прид.* сестрин — **сестрина къща** сестрина куќа

сéстриник *м.* сестричник

сéстрински *прид.* сестрински (својствен на сестра)

сестриче *ср. дем.* сестриче

сетивен *прид.* сетилен

сетивó *ср.* сетило — **сетивата са пет: зрение, слух, обоняние, осезание и вкус** имаме пет сетила: вид, слух, миризба, осет и вкус

сéтне *прил.* после, потем, подоцна — ~ **ще получиш** после ќе добиеш

сефтé *ср. нар.* сефте — **правя** ~ правам сефте

сеч *ж.* сеч(а), колеж

сечéние *ср.* 1) пресек, профил; 2) сечење, пресечување

сечивó *ср.* инструмент, алат, орудие — **обущарски сечива** чевларски алат

сéчище *ср.* сечиште

сéщам се *н.* **сéтя се** *с. повр.* се сеќава, се сети

сéя *н.* 1) сее (пченица и сл.) — ~ **ечемик** сеам јачмен; 2) *фиг.* сее — ~ **просвета**

сеам просвета; 3) сее (низ сито) — **~ брашно** сеам брашно

сея́лка *ж.* сеjалка

сея́ч *м.* сеjач

си *зам.* си — **вървете си** одете си — **ще си ходя** ќе си одам — **загубил шапката си** си ја изгубил шапката — **той си продаде къщата** тој си ја продаде куќата — **със сестра си** со сестра си — **казах си** си реков — **купих си чанта** си купив чанта — **некой си** некој си; (во секојдневниот говор „си" им дава на изразите тон на срдечност и блискост) — **дай ми си това** дај ми го тоа мене

си *н.* (2. лице едн. сегашно време од **съм**) си — **ти ~ добър** ти си добар

сиа́мски *прид.* сијамски

сиби́рец *м.* сибирец

сив *прид.* сив; *фиг.* банален, секојдневен

сивота́ *ж.* сивило, монотонија

сигна́л *м.* сигнал, знак — **светлинен ~** светлосен сигнал — **~ за тревога** сигнал | знак за тревога — **блещукащ ~** трепетлив светлосен сигнал; мигач

сигна́лен *прид.* сигнален

сигнализа́ция *ж.* сигнализација

сигнализи́рам *н. с.* сигнализира, предупредува

си́гурен *прид.* сигурен, обезбеден — **сигурна защита** сигурна заштита — **сигурна смърт** сигурна смрт

си́гурно *прил.* сигурно — **той ~ ще дойде** тој сигурно ќе дојде

сигу́рност *ж.* сигурност, безбедност — **Съвет за ~** Советот за безбедност — **държавна ~** Државната безбедност

си́ла *ж.* сила, енергија, моќ, јачина — **~ на мотор** сила на мотор — **конска ~** коњска сила — **центробежна | центростремителна ~** центрифугална | центрипетална сила — **работна ~** работна сила (рака) — **с всички сили** со сите сили — **с общи сили** со заеднички сили — **жизнена ~** животна сила; виталност — **по силата на навика** по силата на навикот — **~ на тока** јачината на струјата — **по силата на обстоятелствата** по силата на приликите; 2) *фиг.* сили (*мн.*) — **млади сили** млади сили (нови генерации); 3) сила, важност (на закон) — **по силите на закона** по силата на законот — **законът влиза в ~** законот стапува на сила; 4) сила (држава) — **великите сили** големите сили — **силите на мира** силите на мирот; 5) *воj.* сили, војски — **въоръжените сили** вооружените сили — **съсредоточаване на сили** концентрација на силите — **военновъздушни сили** воздухопловни сили

силаби́чен, силаби́чески *прид.* силабичен

силажи́рам *н. с.* силажира

си́лен *прид.* 1) силен, јак, здрав, моќен — **силна държава** силна држава — **~ човек** силен, јак човек — **~ ток** јака струја — **силна воля** силна, јака волја; 2) голем — **~ пожар** голем пожар — **силна войска**

голема војска — **силни думи** големи зборови — **силна доза** голема | силна | јака доза; 3) одличен — **~ студент | ученик** одличен студент | ученик; ☐ **~ на деня** јунак на денот

силнотóков *прид.* што се однесува на јака струја

сúлов *прид.* што се однесува на сила

сúлоз *м.* силос

силуéт *м.* силуета

сúля се *н. повр.* се сили, се засилува

симбиóза *ж. биол.* симбиоза

сúмвол *м.* симбол — **сърцето е ~ на любовта** срцето е симбол на љубовта

символúзъм *м.* симболизам (како правец)

симвóлика *ж.* симболика

символúст *м.* симболист, приврзаник на симболизмот

символистúчен *прид.* симболистички — **символистична поезия** симболистичка поезија

симетрúчен *прид.* симетричен

симéтрия *ж.* симетрија — **нарушавам симетрията** ја расипувам симетријата

симúд *м.* симид (вид печиво)

симпатизúрам *н. с.* симпатизира

симпатúчен *прид.* симпатичен — **симпатични девойки** симпатични девојки; ☐ **симпатична нервна система** симпатичен нервен систем — **симпатично мастило** невидливо мастило

симпáтия *ж.* 1) симпатија (чувство); 2) симпатија (објект)

симпатя́га *м. разг.* симпатичен човек

симптóм *м.* симптом — **симптоми на стопанска криза** симптоми на стопанска криза

симптоматúчен *прид.* симптоматичен — **симптоматични изявления** симптоматични изјави

симулáнт *м.* **симулáнтка** *ж.* симулант, симулантка

симулúрам *н. с.* симулира

симфонúчен, синфонúчески *прид.* симфониски — **~ оркестър** симфониски оркестар

син *м.* (*мн.* **синовé**) син — **тя има ~ за женене** таа има син за женење — **~ на бедни родители** син на бедни родители; *фиг.* — **~ на своето време** син | чедо на своето време

син, сúня, сúньо *прид.* син, сина, сино — **синьо море** сино море — **син камък** син камен, модар камен (бакарен сулфид) — **синя слива** црна шлива,

синáп *м. бот.* (Sinapis arvensis) синап

синджúр *м.* синџир

синдикáлен *прид.* синдикален — **~ деец** синдикален деец (активист)

синдикалúзъм *м.* синдикализам (правец во работничкото движење)

синдикáт *м.* 1) монополистичка интеграција во стопанството; 2) синдикат (работничка организација)

синдикалúст *м.* синдикалист

синевá *ж.* синило (небесно), лазур

синевинá *ж.* 1) синило (на небото), синевина, сина (синкава) боја; 2) синевица, модрина по телото

синекдо́ха *ж.* синегдоха (стилска фигура)
синеку́ра *ж.* синекура (добро платена должност која не бара особен труд)
синео́к *йрид* синоок
синиге́р *м. зоол.* (Parus) сеница (појна птица)
сини́ло *ср.* 1) синило за перење; 2) сина боја; 3) модрина
си́нка *ж.* синило, вода со синило (за перење)
си́нкав *йрид.* синкав
си́нко *м.* (обрнување) синко, сине
синко́па *ж.* синкопа
синкрети́зъм *м.* синкретизам
сино́вен *йрид.* синовски
синони́м *м.* синоним
синони́мен *йрид.* синонимен — ~ **речник** синонимен речник
синопти́к *м.* синоптичар
сино́р, сину́р *м. нар.* синор, меѓа
синта́ксис *м. грам.* синтакса — ~ **на българския език** синтакса на бугарскиот јазик
синтакти́чен *йрид.* синтактичен — ~ **разбор** синтактична анализа
синте́за *ж.* синтеза
синтети́чен *йрид.* синтетичен — ~ **каучук** синтетичен каучук
синузи́т *м. мед.* синузитис
си́нус *м.* 1) *май.* синус; 2) *мед.* синуси — **възпаление на синусите** воспаление на синусите
синхро́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* синхронизиран, -а, -о
синхрониза́ция *ж.* синхронизација
синче́ц *м. бой.* (Scilia bifolia), синчец
си́паница *ж. нар.* сипаница (почесто: сипаници)
си́паничав *йрид.* сипаничав
си́пвам *н.* **си́пя** *с.* сипе, тура
си́пей *м.* стрмна, ронлива планинска површина
си́пкав *йрид.* 1) ровок, сипкав, сиплив; 2) засипнат, зарипнат
сира́к *м.* сирак, дете без родители
сира́шки *йрид.* сирачки
сире́на *ж.* 1) *мий.* сирена; 2) сирена (фабричка, автомобилска и сл.)
сирена́р *м.* сирењар (производител на сирење)
си́рене *ср.* сирење — **пълномаслено** ~ полномасно сирење — **швейцарско** ~ швајцарско сирење
си́реч *йрил.* со други зборови, тоа ест — т.е.
сирома́х *м.* **сиромахки́ня** *с.* сиромав, сиромашка
сиромаши́я *ж.* сиромаштија; сиромаси
сирома́шки *йрид.* 1) сиромашки; 2) *фиг.* претерано скромен; ▱ **сиромашко лято** ≃ циганско (ѓупско) лето (топла есен)
сиро́п *м.* сируп — ~ **за кашлица** сируп против кашлица — **малинов** ~ сируп од малини, шербет
сиропита́лище *ср. арх.* сиропиталиште
систе́ма *ж.* систем — **социалистическа** ~ социјалистички систем (општествен) — **избирателна** ~ изборен систем — **нервна** ~ нервен систем — — **периодична** ~ **на химическите елементи** периоден систем на хемиските елементи — **напоителна** ~ систем за наводнување

систематизи́рам *н. с.* систематизира
система́тика *ж.* систематика
системати́чен, системати́чески *ӣриg.* систематски; ◻ ~ **каталог** предметен каталог
системати́чно, системати́чески *ӣрил.* систематски
сит *ӣриg.* сит, нахранет; заситен
си́тен *ӣриg.* 1) ситен — **ситно брашно** ситно брашно; 2) густ, збиен — **ситно сито** густо сито
ситне́ж *м.* ситнеж, ситни работи
си́тня *н.* 1) ситни (нешто); 2) ситно чекори
ситуа́ция *ж.* ситуација; состојба, положба
си́филис *м.* сифилис
сифилити́к *м.* **сифилити́чка** *ж.* сифилистичар, сифилистичарка
сифо́н *м.* 1) сифон (пумпа, шише); 2) сифон (дел од водна инсталација)
сия́ние *ср.* сјај, блесок; светлина — **северно** ~ поларна светлина
сия́я *н.* 1) сјае, свети; болска; 2) *фиг.* сјае од радост
сказа́ние *ср. арх.* легенда, предание
ска́зка *ж.* предавање, лекција — **държа** ~ држам предавање (лекција)
сказу́емо *ср. грам.* прирок, предикат
скакале́ц *м. зоол.* скакулец
скала́ *ж.* 1) карпа — **отвесна** ~ стрмна карпа 2) *фиг.* карпа (човек)
ска́ла *ж.* 1) скала (на радио и сл.); 2) **Миланска скала** Миланска скала
ска́лен *ӣриg.* карпест
скали́ст *ӣриg.* карпест, каменит; **скалист орел** *зоол.* сур орел
скаме́йка *ж.* клупа — **училищна** ~ училишна клупа — **подсъдима** ~ обвинителна клупа — **на подсъдимата** ~ на обвинителната клупа
сканда́л *м.* скандал — **напил се и вдига скандали** се напил и прави скандали
сканда́лен *ӣриg.* скандалозен
сканди́рам *н. с.* скандира — **младежта скандира лозунги** младината скандира пароли
ска́ра *ж.* 1) скара — **дробчета на** ~ џигерчиња на скара; 2) *фиг.* специјалитети од скара; 3) железна решетка (на мангал)
ска́рвам[1] **се** *н.* **ска́рам се** *с. ӣовр.* се скарува, се (с)кара
ска́рвам[2] *н.* **ска́рам** *с.* дотерува (дотера) дрва и сл.
скарлати́на *ж. мед.* шарлах, скарлатина
ска́чам *н.* **ско́ча** *с.* скока, скокне — ~ **от кревата** скокам од кревет — **той ще скочи с парашут** тој ќе скокне со падобран — **тя скокна от радост** таа скокна од радост — ~ **като попарен** скокам како попарен
ска́чане *ср.* скокање — **въже за** ~ јаже за скокање
ска́чвам *н.* **скача́** *с.* поврзува, поврзе, сврзува, сврзе
скваси́вам *н.* **сквася́** *с.* потквасува, потквасн (млеко)
скве́рен *ӣриg.* гнасен, гаден, расипан, подол
скверня́ *н.* валка (нешто чисто), сквернави (нешто свето)
ске́лет *м.* 1) костур, скелет; 2) *фиг.* костур (сосема слаб човек)

скептѝк *м.* скептик
скептѝчен *йрид.* скептичен
скептицѝзъм *м.* скептицизам
ски *мн.* (**ска** *ж.*) скија (почесто: скии) — **пързалям се със ~** се скијам — **~ състезания** натпревари во скијање
скѝвам *н. жарг.* чкива, гледа, виде
скѝмвам *н.* **скѝмна** *с.* скимнува, скимне (со глава), дава знак со скимнување
скѝмва ми *н. безл.* **скѝмне ми** *с. безл.* скимне, ми паѓа на памет
скиóр *м.* **скиóрка** *ж.* скијач, скијачка
скиóрски *йрид.* скијачки
скѝ-спóрт *м.* скијање
скѝтам *н.* скита; || — **се** *йовр.* се скита
скитáч *м.* скитник, скитач
скѝтник *м.* **скѝтница** *ж.* скитник
скицѝрам *н. с.* скицира
склáд *м.* магазин, склад — **~ за въглища** склад за јаглен — **оръжеен ~** магазин за оружје — **имам на ~** имам во склад
складѝрам *н.* складира; создава резерви
склáням *н.* **склóня** *с.* 1) наведнува, (на)ведне — **~ глава** веднам глава; 2) наговара, наговори — **дано го склоните да остане** се надеваме дека ќе го наговорите да остане; 3) се слага, се сложи, пристанува; 4) менува зборови по падежи
склеротѝчен *йрид.* склеротичен
склон *м.* падина, планинска коса
склóнен *йрид.* склон, расположен, предиспониран
склонéние *ср. грам.* деклинација, промена
склóнност *ж.* склоност, наклоност, способност; слабост, страст
склю́чвам *н.* **склю́ча** *с.* 1) сврзува, сврзе; 2) завршува, заврши; 3) склучува, склучи (спогодба и сл.) — **~ съюз** склучувам сојуз — **~ сделка** склучувам зделка
скóба *ж.* 1) кланфа — **съединихме гредите със скоби** ги сврзавме гредите со кланфи; 2) дршка од капак и сл.; 3) заграда ( ) или [ ]
сковáвам *н.* **сковá** *с.* 1) (с)кова, склепа (на брзина); 2) стега, стегне, замрзнува, замрзне; || — **се** *йовр.* се здрвува, се здрви, изѕемнува, изѕемне
сковáност *ж.* здрвеност, неподвижност, скованост
скок *м.* 1) скок — **овчарски ~** скок со стап — **~ с парашут** скок со падобран — **трикратен ~** троскок — **~ със засилване** скок со залет **~ от място** скок од место; 2) брза измена, скок
скóквам *н.* **скóкна** *с.* 1) скока, скокне; 2) скокне, рипне (на нозе)
скóкот *м. дијал. в.* **гъдел**
скóмина *ж.* скомина; ◻ **бера скомина** ме фаќа скомина
сконфу́звам се *н.* **сконфу́зя се** *с. йовр.* се збунува, се збуни, се компромитира, се засрамува, станува (стане) конфузен
скопóсан *йрид.* уреден, дотеран умен, паметен
скóпчвам *н.* **скóпча** *с.* 1) вкопчува, вкопча, сврзува, сврзе; 2) фаќа (фати) некого, зграпчува, зграпчи

скорбя́ла *ж.* скроб, нишесте
скоре́ц *м.* *зоол.* скорец (и скворец)
ско́ро *прил.* 1) брзо, наскоро; 2) неодамна, пред кусо време; 3) веднаш
скорозре́йка *ж.* скорозрелка, ранка (круша, јаболко, слива и сл.)
скоропи́с *м.* стенографија
скоропости́жно *прил.* одненадеж
скоросмъ́ртница *ж.* *разг.* лута ракија
ско́рост *м.* 1) брзина — **максимална ~** максимална брзина — **позволена ~** дозволена брзина — **развивам | набирам ~** развива брзина — **~ на светлината** брзина на светлината — **начална ~** почетна брзина; 2) *тех.* брзина — **включвам четвърта ~** вклучувам во четврта брзина — **кутия на скорости** кутија на менувачот; менувач — **на ~** во брзина (не е во „лер")
ско́ростен *прид.* брз, што брза, забрзан
ско́ростник *м.* брз работник, оној што брзо работи
скороте́чен *прид.* скоротечен **скоротечна туберкулоза** скоротечна туберкулоза
ско́рошен *прид.* скорашен, неодамнешен
скорпио́н *м.* *зоол.* скорпија
ско́руша *ж.* *бот.* скоруша, оскруша
скот *м.* 1) скот, животно; 2) скот (навредливо име за човек)
скотовъ́дец *м.* сточар
скотовъ́ден *прид.* сточарски — **скотовъдна ферма** сточарска фарма
скотовъ́дство *ср.* сточарство
скре́ж *м.* скреж, сињак
скрибу́цам *н.* 1) чкрта (кола); 2) *разг.* струже (на виолина)
скрива́лище *ср.* скривница
скри́вам *н.* **скри́я** *с.* (с)крие; ‖ — **се** *повр.* се (с)крие
скри́н *м.* гардероб за алишта (долни)
скрипе́ц *м.* макара (за дигање)
скри́т *прид.* скриен, таен; потенцијален
скроб *м.* ретка каша од брашно (за луѓе или добиток)
скробя́ла *ж.* *в.* **скорбя́ла**
скро́мен *прид.* скромен
скро́мнича *н.* скромничи, се држи скромно, е скромен
скру́пули *мн.* скрупула, немир поради сомневање
скрупульо́зен *прид.* скрупулозен
скръ́б *м.* скрб, тага, болка; ◻ **мирова ~** светска тага (Weltschmerz — литературен правец во Европа кон крајот на XVIII век и почетокот на XIX век, карактеристичен по песимизмот и разочареноста)
скръ́бен *прид.* скрбен, нажален, тажен — **скръбна вест** жална вест
скръ́ствам *н.* **скръ́стя** *с.* скрстува, скрсти — **скръстил ръце** скрстил раце, стои со скрстени раце (не работи ништо)
ску́бя *н.* 1) скубе — **~ трева** скубам трева; 2) *фиг.* скубе, дере (некого), наплатува премногу, оскубува
скудоу́мен *прид.* скудоумен, ограничен умствено
ску́ка *ж.* досада, здодевност — **умирам от ~** умирам од здодевност

скýлест *йрид.* што има изразити јаболкца (на лицето)
скýлптор *м.* **скýлпторка** *ж.* скулптор, скулпторка
скулптýра *ж.* скулптура
скýпщина *ж.* скупштина — **Съюзна** ~ Сојузна скупштина
скýт *м.* скут — **детето спи на майчиния** ~ детето спие во мајкиниот скут
скучáя *н.* ми се здодеа, ми се здодее
скýчен *йрид.* здодевен, досаден — **скучна спътница** здодевна сопатничка
скъ́лцвам *н.* **скъ́лцам** *с.* (ис)-толчи, столчува, столчи
скъп *йрид.* 1) скап, скапоцен — ~ **пръстен** скапоцен прстен — **скъпи обувки** скапи чевли; 2) мил, драг, сакан — **скъпи приятели** драги пријатели
скъпéрник *м.* **скъпéрница** *ж.* скржавец
скъпéрничество *ср.* скржавост, скржавење, скржавнина
скъпотúя *ж.* скапотија
скъпоцéнност *ж.* скапоценост
скъпя́ *н.* 1) штеди, чува — **скъпете ни времето** штедете ни го времето; 2) високо цени, почитува — — ~ **вашето мнение** го ценам вашето мислење
скърбя́ *н.* скрби, тагува
скъ́свам *н.* **скъ́сам** *с.* 1) прекинува, прекине — **той е скъсал окончателно с нея** тој дефинитивно прекинал со неа; 2) (ис)кине — **скъсах писмото на парчета** го искинав писмото на парчиња; 3) (из)носи — (алишта), (ис)кине (алишта); 4) турка, турне (на испит) — **скъсаха го по математика** го турнаа по математика; ◻ ~ **се от смях** се кинам од смеа (од смеење)
скъ́сване *ср.* 1) прекин; 2) паѓање, туркање (на испит)
скъся́вам *н.* **скъся́** *с.* скратува, скрати, скусува, скуси
скъся́ване *ср.* скратување
слаб *йрид.* 1) слаб — **слаби мускули** слаби мускули — **слаба светлина** слаба светлина; 2) слаб, мршав — **слаба жена** слаба жена; 3) слаб, лош — ~ **ученик** лош (слаб) ученик — ~ **писател** лош писател — **слаба реколта** лоша (слаба) реколта; 4) лабав — **слаби връзки** лабави врски 5) болезлив — **слабо дете** болезливо дете
слабáк *м.* 1) слабак; 2) слаб ученик
слабéя *н.* слабее, ослабува
слáбо *йрил.* 1) слабо, лошо; 2) **слабо** — на почетокот од сложенките означува намалување на значењето — **слабограмотен** недоволно писмен — **слаботоков** што се однесува на слаба струја — **слабодушен** слабодушен
слáбост *ж.* слабост (телесна); слабост (грешка, пропуст, недостаток); слабост (кон нешто)
слáва *ж.* слава, популарност — **спечелвам** ~ се прославувам, се здобивам со слава; ◻ ~ **славея не храни** ≃ од слава не се живее
слáвей *м.* *зоол.* славеј
слáвен *йрид.* славен — **славно минало** славно минато
славúст *м.* **славúстка** *ж.* славист, славистка
славúстика *ж.* славистика, словенска филологија

славолюби́в *прид.* славољубив

сла́вя *н.* 1) слави (некого), воздига (некого); 2) слави, празнува (сведен)

славя́ни *мн.* (**славя́нин** *м.*) Словени (Словен)

славя́нка *ж.* Словенка

славянозна́ние *ср.* словенска филологија и историја

славянофи́л *м.* словенофил

славя́нски *прид.* словенски — **славянски езици** словенски јазици — **славянско гостоприемство** словенско гостопримство

сла́гам *н.* **сло́жа** *с.* 1) става, стави, клава, кладе — ~ **чиния на масата** ставам чинија на масата — ~ **запор върху имуществото** ставам забрана на имотот; 2) поставува, (по)стави (маса за јадење)

слад *м.* слад (од јачмен)

сладка́р *м.* слаткар

сладка́рница *ж.* слаткарница

сла́дки *мн.* слатки

сладки́ш *м.* слатки (шеќерни или тестени)

сла́дко *ср.* слатко — ~ **от вишни** слатко од вишни

слатково́ден *прид.* слатководен — **сладководни риби** слатководни риби

сладкоду́мен *прид.* слаткоречив

сладоле́д *м.* сладолед — **фруктов** ~ овошен сладолед

сла́дост *ж.* сладина, сладост, сласт

сладостра́стен *прид.* сладострастен

сладостра́стие *ср.* сладострастје

сла́дък *прид.* сладок — **сладки круши** слатки круши — **сладко вино** слатко вино — ~ **пипер** слатки пиперки (пипер)

сла́ма *ж.* слама — **едра** | **дребна** ~ јадра | ситна слама

сла́мен *прид.* сламен — **сламена шапка** сламена шапка; ◻ ~ **вдовец** | **сламена вдовица** бел вдовец | бела вдовица

сла́мка *ж.* сламка; ◻ **давещият и за** ~ **се хваща** давеникот се фаќа и за сламка

слана́ *ж.* слана — **есенна** ~ есенска слана

слани́на *ж.* сланина — **пушена** ~ чадена | сува сланина

сла́ст *м.* сласт, задоволство, сладина

след *пред.* 1) по, зад — **вървете** ~ **мене** идете по (зад) мене — **един** ~ **друг** еден по (зад) друг — ~ **два месеца** по два месеца — ~ **войната** по војната; 2) **след** — на почетокот од сложенките значи дека нешто се јавува подоцна — **следвоенен** повоен — **следобеден** попладневен — **следпразничен** попразничен

следа́ *ж.* трага, отпечаток — **следи от пръсти** отпечатоци од прстите — **пресни следи** свежи траги — **нито** ~ **от истина** ни трага од вистината

сле́двам *н.* 1) следи; 2) следува — **следват подписите** следуваат потписи; 3) произлегува — **какво следва от това?** што произлегува од тоа?; 4) студира — **той следва право** тој студира право — **ние заедно следвахме на Белградския университет** ние заедно студиравме на Белградскиот универзитет

сле́дващ *прид.* иден, следен — **да влезе следващият!** нека влезе следниот!

сле́дният (сле́ден) *прид.* иден, следен — **следният урок** идната лекција — **следната седмица** идната недела

следо́бед *м.* попладне

следо́беден *прид.* попладневен — **следобедна почивка** поплдневен одмор

следова́тел *м.* иследник

следова́телно *прил.* следствено, според тоа, значи

сле́дствие *ср.* 1) последица, резултат; 2) истрага — **предварително ~** претходна истрага — **съдебно ~** судска истрага — **съм под ~** сум под истрага

следу́ем *прид.* соодветен, што му припаѓа (некому)

следя́ *н.* 1) следи, демне; 2) следи, се грижи — **~ за изпълнението на възложената задача** го следам извршувањето на поставената задача

сле́з *м.* *бот.* (Malva silvestris) слез

сле́зка *ж.* *нар.* слезина

слепе́ц *м.* слепец, слеп човек

слепешка́та, слепешко́м *прил.* 1) слепечки, слепо; 2) *фиг.* слепо, без размислување

слепо́к *м.* *зоол.* (Anguis fragilis) слепок (влечуга слична на змија)

слѐпоо́чие *ср.* слепоочница

слепота́ *ж.* слепило — **кокоша ~** *мед.* кокошкино слепило

слепоти́я *ж.* *пејор.* слепота, слепотија, ограниченост

сли́ва *ж.* *бот.* слива (дрво и плод) — **сини сливи** црни сливи — **компот от сливи** компот од сливи; □ **не ме бръсне ни за ~** ≃ не ме смета за ништо — **не го бива ни за ~** не го бидува за ништо — **зяпнал като куче в сини сливи** ≃ се цари како теле во шарена врата

слива́к *м.* сливарник

сли́вици *мн.* крајници, сливици — **възпаление на сливиците** воспаление на крајниците (сливиците)

сли́вовица *ж.* сливовица, слива ракија

слиз *м.* слуз

сли́зам *н.* **сля́за, сле́зна** *с.* слегува, слезе

сли́н *м.* (*мн.* **сли́нове**) мозол (и мозолка); набиеница

сли́свам *н.* **сли́сам** *с.* вчудовидува, вчудовиди

сли́там се *н.* **сле́тя се** *с.* *повр.* се слетува, се слета, се собира (собере) со трчање (со летање)

слободи́я *ж.* слободија, претерана слобода

слова́к *м.* **слова́чка** *ж.* Словак, Словачка

слове́нец *м.* **слове́нка** *ж.* Словенец, Словенка

слове́нски *прид.* словенечки — **~ език** словенечки јазик

слове́сен *прид.* словесен (изразен со зборови), говорен, јазиков

слове́сно *ср.* *арх.* теориска воена настава

сло́во *ср.* 1) збор — **прости слова** прости зборови; 2) јазик, говор; 3) говор, беседа, проповед

словобо́рство *ср.* расправање, полемика, вербална борба

словоизлия́ние *ср.* празно фразирање

словообразу́ване *ср.* *спец.* зборообразување

словоохотлѝв *прид.* зборлест дрдорлив,

словорéд *м.* ред на зборовите во реченицата

словослагáтел *м.* слагач (во печатница)

словосъчетáние *ср. грам.* спојување на зборови, здружување (соединување) на зборови

слóжен[1] *прид.* 1) сложен, комплициран — ~ **въпрос** комплицирано прашање; 2) сложен — **сложно изречение** сложена реченица — **сложна дума** сложенка, сложен збор

слóжен[2] *прид.* (со)ставен, поставен, наместен; ▱ **добре** ~ добро граден (човек)

слой *м.* (*мн.* **слóеве**) слој — **различните слоеве на обществото** различните општествени слоеви

сломéн *прид.* скршен (душевно), уморен, измачен

сломя̀вам *н.* **сломя̀** *с.* (с)крши, скршува — ~ **съпротивата** скршувам отпор

слóн *м.* (**слóнове** *мн.*) слон

слóнов *прид.* слонов — **слонова кост** слонова коска — **Бряг на слоновата кост** Брег на Слоновата Коска

слугá *ж.* **слугѝня** *ж.* слуга, слугинка

слугýвам *н.* слугува, работи како слуга

слýжа *н.* служи, работи — ~ **като секретар** работам како секретар — ~ **за пример** служам како пример — **тази стая му служи за кабинет** оваа соба му служи како кабинет

служáщ *м.* **служáща** *ж.* службеник, службеничка

слýжба *ж.* 1) служба — **той е в държавна** ~ тој е во државна служба — **търся** ~ барам служба; 2) служба, отсек; 3) служба (во црква); 4) сведен (ден на селото)

служéбен *прид.* службен — **служебни задължения** службени обврски — **служебно лице** службено лице

служѝтел *м.* 1) службеник; 2) служител, курир

слух *м.* 1) слух — **добър** ~ добар слух; 2) глас

слухтя̀ *н.* 1) слуша внимателно, наслушнува; 2) стои на штрек, демне, е внимателен (претпазлив)

случáен *прид.* случаен — **случайна среща** случајна средба

слýчай *м.* случај; повод — **нещастен** ~ несреќен случај — **в** ~ **на опасност** во случај на опасност — **в такъв** ~ во таков случај — **в найдобрия** ~ во најдобар случај — **по** ~ **рождения ден** по повод на родениот ден

случáйно *прил.* случајно

слýчвам се *н.* **слýча се** *с.* *повр.* се наоѓа, се најде (негде) случајно, се случи

слýчва се *н.* *повр.* се случува, се случи

слýчка *ж.* случај, настан

слушáлка *ж.* слушалка (телефонска, лекарска)

слушáтел *м.* **слушáтелка** *ж.* слушател, слушателка

слъ̀нце *ср.* сонце — ~ **грее** сонцето сјае | грее

слънчáсвам *н.* **слънчáсам** *с.* добива (добие) сончаница (сончев удар)

слъ̀нчев *прид.* сончев — ~ **удар** сончев удар, сончаница

— **слънчеви бани** сончеви бањи, сончање — **слънчева система** Сончев систем — **слънчево затъмнение** затемнување на Сонцето

Слъ́нчо *ср.* Сончко во детски раскази (персонифицирано)

слънчогле́д *м. бот.* сончоглед

слънчогле́дов *прид.* сончогледов — **слънчогледово масло** сончогледово масло

слю́да *ж. мин.* момирок, лискун

слю́нка *ж.* плунка, плуканица — **отделяне на ~** лачење на плунка

сля́га се *н.* **сле́гне се** *с. повр.* се слега, се слегне (за земја)

сля́п *прид.* 1) слеп — **напълно ~** сосема слеп; 2) *фиг.* слеп, неписмен; ◻ **сляпо черво** слепо црево — **сляпа баба** слепа баба (детска игра)

сма́звам *н.* **сма́жа** *с.* 1) згмечува, згмечи, смачкува, смачка, сплеткува, сплетка; 2) уништува, уништи, упропастува, упропасти — **смазаха го** го упропастија; 3) подмачкува, подмачка

сма́йвам *н.* **сма́я** *с.* (се) смајува, (се) смае; зачудува, зачуди

сма́хнат *прид.* налудничав; *разг.* удрен (со чорап)

сма́чкан *прид.* смачкан, истуткан, згмечен; неугледен

сма́чквам *н.* **сма́чкам** *с.* истуткува, истутка, расипува, расипе (изглед), смачка; ◻ **ще ти смачкам фасона** *разг.* ќе ти ја расипам физиономијата; ќе добиеш добар ќотек

сме́ене *ср.* смеење

смекча́вам *н.* **смекча́** *с.* 1) омекнува, омекне — **тоя крем смекчава кожата** овој крем ја омекнува кожата; 2) ублажува, ублажи (казна, болка)

смекчи́телен *прид.* олеснителен — **смекчаващи вината обстоятелства** олеснителни околности

сме́л *прид.* смел, храбар, бестрашен

сме́лост *ж.* смелост, храброст

смелча́га *м.* јуначиште, храбар човек

сменя́вам, сме́ням *н.* **сменя́** *с.* 1) (с)менува, (с)мени, променува, промени — **сменете тая покривка на масата, че е много изцапана** сменете го тој чаршав на масата, оти е многу валкан; 2) заменува, замени, трампи — **смених си обущата** си ги заменив чевлите

сменя́ем *прид.* заменлив, што може да се смени (замени)

смес *ж.* смеса — **~ от вар и пясък** смеса од вар и песок

сме́свам *н.* **сме́ся** *с.* (се) смешува, (се)смеша; (се) (из)меша — **отведи си овцете да не се смесят с нашите** отерај си ги овците да не се измешаат со нашите

сме́сен *прид.* мешовит, измешан — **~ хор** мешовит хор — **смесена гимназия** мешовита гимназија — **~ влак** мешовит воз

сме́сица *ж.* 1) смеса; 2) шаренило, хетерогеност

сме́ствам *н.* **сме́стя** *с.* 1) сместува, смести, пакува (спакува) едно до друго; 2) става (стави) едно во друго; || — **се** *повр.* се присобира, се присобере (да направи место за други)

смет *ж.* ѓубре, смет
сметáло *ср.* сметалка
сметáнка *ж.* сметанка (учебник по сметање за нижите одделенија)
сметáчен *прид.* сметачки — **сметачна машина** сметачка машина
смéтен[1] *прид.* збунет, збркан, неспособен
смéтен[2] *прид.* што се однесува на сметка, буџет, финансии
смéтка *ж.* 1) сметка — **според неговата** ~ според неговата сметка — **на моя** ~ — на моја сметка — **текуща** ~ текушта сметка — *фиг.* **имам с него стари сметки** имам со него стари сметки — **държа** ~ водам сметка — **давам** ~ давам сметка; 2) корист, сметка, рентабилност — **имате ли ~ да работите това?** имате ли сметка тоа да го правите? — **уреждам сметки** средувам сметки; ▱ **добри сметки, добри приятели** ≃ чиста сметка, долга љубов
смéткаджия *м.* *разг.* сметкаџија
сметководи́тел *м.* сметководител
сметковóдство *ср.* сметководство
сметкорáзписка *ж.* расписка, сметка, потврда
сметосъбирáчка *ж.* кола за ѓубре
сметочистáч *м.* ѓубреџија, чистач на улица
смехори́я *ж.* смешка
смéшен *прид.* смешен — **смешни истории** смешни анегдоти — **не ставайте** ~ не правете се смешен
смéшка *ж.* смешен расказ, виц, шега
смéшник *м.* 1) шегаџија, смеаџија; 2) кловн, шут
смéя *н.* смее, има смелост (храброст)
смéя се *н.* *повр.* се смее; се подбива
сми́гам *н.* намигнува
сми́гвам *н.* **сми́гна** *с.* намигнува, намигне
смил *м.* *бот.* смил
смилáем *прид.* сварлив, лесно варлив
сми́лам *н.* **смéля** *с.* 1) (со)меле; 2) вари; 3) *фиг.* сфаќа, сфати
смирéн *прид.* смирен, скромен, тивок, сталожен
сми́слен *прид.* паметен, умен, мудар — ~ **отговор** паметен одговор
сми́съл *м.* смисла — **какъв е смисълът на живота?** во што е смислата на животот? — **това няма никакъв** ~ тоа нема никаква смисла — **в този** ~ во таа смисла — **в широкия ~ на думата** во поширока смисла на зборот
смóгвам *н.* **смóгна** *с.* смогнува, смогне; успева, успее; се снаоѓа, се снајде
смóк *м.* *зоол.* смок
смоки́ня *ж.* смоква
смоки́нов *прид.* смоквин, од смоква — ~ **лист** смоквин лист — **смокиново сладко** слатко од смокви
смóла *ж.* смола
смоли́ст *прид.* 1) смолест; 2) светлив како смола
смоля́в *прид.* смолосан
смотоля́вам *н.* **смотолéя** *с.* (про)мрмори

смра́д *м.* смрдеа, непријатна миризба
смрадли́ка *ж. бот.* смрделка
смразя́вам[1] *н.* **смразя́** *с.* 1) замрзнува, замрзне; 2) *фиг.* здрвува (некого)
смразя́вам[2] *н.* **смразя́** *с.* скарува, скара, прави некого да се скара; || — **се** *повр.* се скарува, се скара
смръ̀квам *н.* **смръ̀кна** *с.* шмркнува, шмркне
смука́ло *ср.* шмукалка, шмукало
смука́ч *м. разг.* пијаница, шмукач, шмркало
смýквам *н.* **смýкна** *с.* шмука, шмукне
смут *м.* смут, бркотија, метеж
смýтен *прид.* смутен, немирен, несигурен, нестабилен — **смутно време** немирно (смутно) време
смуте́н *прид.* смутен, збунет, уплашен, немирен, неспокоен
смутоле́вям *н.* **смутоле́вя** *с.* 1) сматува, смати (прави нешто како било); 2) (про)мрмори, вели нешто како било
смýча *н.* шмука — ~ **лимон** шмукам лимон
смуща́вам *н.* **смутя́** *с.* 1) вознемирува, вознемири; 2) предизвикува (предизвика) смут; 3) пречи, попречува
смуще́ние *ср.* немир; паника, тревога
смъ̀квам *н.* **смъ̀кна** *с.* 1) симнува, симне, турка, турне; 2) дига, дигне (краде)
смълча́вам се *н.* **смълча́ се** *с. повр.* молкнува, молкне, (за)ќути
смъ̀мрям *н.* **смъ̀мря** *с.* (ис)-кара, опоменува, опомене
смъ̀ркам *н.* шмрка
смърт *м.* смрт — **естествена** ~ природна смрт — **осъждам на** ~ осудувам на смрт — **въпрос на живот и** ~ прашање на живот и смрт — **до смъртта си** до својата смрт — ~ **на фашизма!** смрт на фашизмот!
смъ̀ртен *прид.* смртен; смртоносен — **смъртна рана** смртоносна рана — ~ **случай** смртен случај — ~ **акт** извод од книгата на умрените **смъртна присъда** смртна казна (пресуда)
смъ̀ртник *м.* мртовец
смъ̀ртност *ж.* смртност — **смъртността при децата намалява** се намалува смртноста кај децата
смъртоно́сен *прид.* смртоносен
смърч *м. бот.* смрека
смъ̀тен *прид.* сматен, нејасен, маглив, неразбирлив, неопределен — ~ **отговор** нејасен одговор
смя́на *ж.* 1) замена, трампа; 2) смена — **идва смяната** доаѓа смената — **дневна | нощна** ~ дневна | ноќна смена; *поет.* смена, нова генерација, младо поколение
смя́там *н.* **сме́тна** *с.* 1) смета, пресметува, пресмета — ~ **на ум** сметам во себе; сметам напамет; 2) смета (мисли), има намера — **смятам да замина в събота** имам намера да заминам в сабота — **той се смята за гений** тој се смета за гениј
смя́тане *ср.* сметање (училишен предмет)
смях *м.* смеа — **пръскам от** ~ пукам од смеа — **не му е до** ~ не му дошло до смеа

снабди́тел *м.* снабдувач
снабдя́вам *н.* **снабдя́** *с.* снабдува, снабди — ~ **с храна** снабдувам со храна; || — **се** *йовр.* се снабдува, се снабде
снага́ *ж.* снага; тело (човечко) — **стройна снага** вита (стројна) снага
сна́жен *йрид.* снажен, силен, развиен
сна́йпер *м.* снајпер (пушка со дурбин); снајпер (стрелец)
снаря́д *м.* граната
снаряже́ние *ср.* војничка опрема | спрема — **пълно военно** ~ полна воена спрема
снаха́ *ж.* снаа
снеговале́ж *м.* врнежи од снег
снегозадъ́ржане *ср.* вештачко задржување на снегот
снегорина́чка *ж.* машина за чистење снег, снегочистачка
сне́жен *йрид.* снежен — **снежна покривка** снежна покривка — **снежна топка** грутка снег, снежна топка — **снежна преспа** снежни соспи, преспи (намети)
снежи́нка *ж.* снегулка — **из въздуха се носят снежинки** во воздухот летаат снегулки
сне́мам, сни́мам *н.* **сне́ма** *с.* 1) симнува, симне — **снемете шапките си** симнете ги капите — ~ **от дневния ред** симнувам од дневен ред; 2) снима, сними, фотографира — ~ **филм** снимам филм; 3) *канц.* ослободува, ослободи (од должност), дава, даде отказ (на служба)
снизходи́телен *йрид.* снисходлив
сни́мка *ж.* снимка, фотографија — **рентгенова** ~ рендгенска снимка — **хубава** ~ убава снимка (фотографија)
снобИ́зъм *м.* снобизам
снова́ *н.* снове (во ткаењето); снове, оди ваму-таму, талка
снова́лка *ж.* сновалка
сноп *м.* сноп
сноповързачка *ж.* машина за врзување снопови
сно́сен *йрид.* подноснлив, сносен — ~ **живот** поднослив живот
сноша́вам се *н. йовр.* 1) има врска со некого; 2) има (врши) полов однос
сноше́ние *ср.* допир, контакт — **прекъсвам всякакви сношения** ги прекинувам сите контакти — **полово** ~ полов акт (однос)
сно́щен *йрид.* сношен
сно́щи *йрил.* сношти, синоќа — ~ **пристигнах от Загреб** сношти дојдов од Загреб — ~ **беше студено** сношти беше студено
сня́г *м.* (*мн.* **снегове́**) снег — **вали** ~ врне снег — **децата обичат** ~ децата сакаат снег — **покрит със** ~ покриен со снег
со́бствен *йрид.* сопствен — **собствено име** лично име — **дойдох със собствената си кола** дојдов со сопствената кола
со́бственик *м.* **со́бственица** *ж.* сопственик, сопственица (и сопственичка)
собственоръ́чен *йрид.* своерачен — ~ **подпис** своерачен потпис
со́бственост *ж.* сопственост — **частна** | **обществена** ~ приватна | општествена сопственост
со́ва *ж.* вид був

совáлка *ж.* совалка
сокóл *м. зоол.* сокол
сол *м.* сол — **готварска ~** сол за јадење — **каменна ~** камена сол
солéн *прид.* 1) солен; насолен — **солено езеро** солено езеро — **солена риба** солена риба; 2) *фиг.* солен, скап; □ **солена шега** солена шега
сóлен *прид.* што е од сол — — **солна мина** рудник на сол, солана
солидáрен *прид.* солидарен
солидáрност *ж.* солидарност — **стачка от ~** штрајк од солидарност
солúден *прид.* солиден — **солидни знания** солидни знаења — **~ човек** солиден човек
солúст *м.* **солúстка** *ж.* солист, солистка
сóлница *ж.* солана; рудник на сол
солнúца *ж.* соларник
солфéж *м. муз.* солфеж
солś *н.* соли; посолува
сом *м. зоол.* сом — **сомът обича дълбоките води** сомот ги сака длабоките води
сонáнт *м. грам.* сонант
сондúрам *н. с.* сондира
сондáж *м.* 1) сондирање, сондажа; 2) *фиг.* испитување, проучување (мислење)
сонéт *м.* сонет
сонéтен *прид.* сонетен — **~ венец** сонетен венец
сóпа *ж.* стап; сопа, □ **търси ~** ≃ плаче за стап; бара ќотек
сóпам се *н. повр.* одговара дрско, подвикнува
сóпнат *прид.* дрзок, лут
сопóл *м.* мрсул (*мн.*: мрсули)
сополúв *прид.* мрсулав — **сополиво дете** мрсулаво дете
сопóлко *ср.* мрсулко
сопрáно *ср.* **сопрáн** *м.* сопран
сóрт *м.* сорта — **зимен ~ ябълки** зимска сорта јаболка
сортúрам *н. с.* сортира
сортирóвка *ж.* сортирање
сóртов *прид.* сортен
сос *м.* сос, каша
сóфа *ж.* софа, канабе, диван, миндер
софúзъм *м.* софизам
софúст *м.* софист
софрá *ж.* софра, трпеза
софúйски *прид.* софиски — **~ вестник** софиски весник
софиянец *м.* **софиянка** *ж.* софијанец, софијанка
социалдемократúзъм *м.* социјалдемократизам
социалдемократúчески *прид.* социјалдемократски
социалдемокрáция *ж.* социјалдемократија
социáлен *прид.* социјален — **~ произход** социјално потекло — **социално положение** социјална положба — **социално законодателство** социјално законодавство
социалúзъм *м.* социјализам — **научен ~** научен социјализам — **изграждане на социализма** изградба на социјализмот — **утопичен ~** утописки социјализам
социалúст *м.* **социалúстка** *ж.* социјалист
социалистúчески *прид.* социјалистички — **социалистическо строителство** социјалистичка изградба — **социалистически страни** социјалистички земји
социологúчен, социологúчески *прид.* социолошки
социолóгия *ж.* социологија

со́ча *н.* покажува (со прст), посочува, укажува на — **~ грешките и слабостите** укажувам на грешките и слабостите (недостатоците) — **~ път** покажувам пат | правец

со́чен *йрид.* сочен — **сочна круша** сочна круша

спа́дам *н.* **спа́дна** *с.* 1) спаѓа, спадне; истишува (гума), снижува, снижи; 2) припаѓа, припадне, влегува (влезе) во состав (на нешто)

спа́дане *ср.* 1) спаѓање; 2) снижување

спа́звам *н.* **спа́зя** *с.* се придржува (кон прописи, барања и сл.), води сметка за — **~ правилата на движението** се придржувам кон сообраќајните прописи

спа́зма *ж.* спазма — **спазми в стомаха** спазми во стомакот

спа́лен *йрид.* спален — **спално помещение** спална, соба за спиење — **~ вагон** спален вагон

спа́лня *ж.* 1) спална; 2) спална, мебел за спална

спана́к *м.* спанаќ — **пюре от ~** пире од спанаќ

спане́ *ср.* спиење — **време е за ~** време е за спиење

спа́рвам се *н.* **спа́ря се** *с.* *йовр.* се спурува, се спури, (о)вене

спарта́нец *м.* **спарта́нка** *ж.* Спартанец, Спартанка

спасе́ние *ср.* спас

спаси́тел *м.* 1) спасител; 2) *црк.* спасител, Христос

спаси́телен *йрид.* спасителен, спасоносен — **~ пояс** појас за спасување — **спасителна служба** спасителна служба — **спасителна лодка** чун за спасување

спася́вам *н.* **спася́** *с.* спасува, спаси — **~ давец се** спасувам давеник — **той едва се спаси** тој одвај се спаси

спася́ване *ср.* спасување

спеди́тор *м.* шпедитер

спеди́торски *йрид.* шпедитерски

спекта́къл *м.* спектакл

спе́ктър *м.* спектар — **слънчев ~** Сончев спектар

спекула́нт *м.* шпекулант

спекулати́вен *йрид.* шпекулантски; шпекулативен

спекули́рам *н.* *с.* шпекулира

спести́тел *м.* заштедувач

спесто́вен *йрид.* штеден — **спестовна каса** штедилница — **спестовна книжка** штедна книшка

спестя́вам *н.* **спестя́** *с.* заштедува, (за)штеди; остава настрана; *[illegible]* **~ за черни дни** ≃ чувај бели пари за црни дни

спестя́ване *ср.* штедење

спец *м.* *разг.* спец. (скратено од специјалист)

специа́лен *йрид.* специјален, посебен

специализа́ция *ж.* специјализација, усовршување

специали́ст *м.* специјалист, експерт — **~ по нервни болести** специјалист за нервни болести — **той е голям ~** тој е голем специјалист

специалите́т *м.* специјалитет (препарат; јадење и сл.)

специа́лност *ж.* специјалност

специфи́чен *йрид.* специфичен

спече́лвам *н.* **спече́ля** *с.* (при)добива, (при)добие, спечалува, спечали — **спечелих на лотария** добив на лутрија —

спечелих хората ги придобив луѓето — **спечелихме си врагове** добивме непријатели
спе́шен *прид.* итен, брз, неодложен — ~ **случай** итен случај
спе́шно *прил.* итно, брзо
спи́кер *м.* спикер (*в.* **говори́тел**)
спира́лен, спиралови́ден *прид.* спирален — **спирална пружина** спирална пружина
спи́рам *н.* **спра́** *с.* 1) запира, запре — **спри колата!** запри ја колата!; 2) забранува, забрани — ~ **вестник** забранувам весник — **кой те спира?** кој те запира?; 3) задржува, задржи — **спрете го!** задржете го! — **не можеш да го спреш** не можеш да го задржиш; 4) прекинува, прекине — **спрете да говорите!** доста сте зборувале!; || — **се** *повр.* се запира, се запре, се задржува, се задржи — **спрях се на този цвят** се запрев на оваа боја — **спирам се върху някои въпроси** се задржувам на некои прашања
спира́ч *м.* кочничар, сопирач
спира́чка *ж.* кочница, сопирачка — **ръчна** ~ рачна кочница — **внезапна** ~ кочница во случај на опасност
спи́ране *ср.* запирање; прекин — ~ **на военните действия** прекин на воените операции; прекин на оган
спирити́зъм *м.* спиритизам
спи́рка *ж.* 1) запир, запирање, одмор; 2) трамвајска (автобуска) станица
спи́рт *м.* шпиритус, алкохол
спи́ртен *прид.* шпиртен, алкохолен — **спиртни питиета** алкохолни пијалоци
списа́ние *ср.* списание — **литературно** ~ литературно списание
спи́свам *н.* 1) уредува, редактира; 2) составува, пишува
спи́сък *м.* список — **избирателен** ~ избирачки список
спи́ца *ж.* спица
спи́чам се *н.* **спека́ се** *с.* *повр.* се спечува, се спече
сплав *м.* легура
спле́сквам *н.* **спле́скам** *с.* сплескува, сплеска
сплеснат *прид.* сплескан
спле́тник *м.* **спле́тница** *ж.* сплеткар, сплеткарка, озборувач, озборувачка, интригант, интригантка
сплетня́ *ж.* сплетка, озборување, интрига, сплеткарење, сплеткарство
сплит *м.* венец, низа, киска (од кромид, пченка и сл.)
спли́тка *ж.* 1) плетенка (од коса); 2) панделка за коса; 3) низа, венец
спли́там *н.* **сплета́** *с.* (с)плете, (ис)плете (венец, коса и сл.); || — **се** *повр.* се сплеткува, се сплетка, се вплетува, се вплете
сплоте́н *прид.* сплотен, единствен, обединет, монолитен — **сплотени редици** сплотени редови — **сплотена партия** монолитна партија
сплотя́вам *н.* **сплотя́** *с.* сплотува, сплоти, обединува, обедини
сплу́вам се *н.* *повр.* се сплуе, се скапува, изгнива
сплъстя́вам *н.* **сплъстя́** *с.* сплеткува, сплетка (за коса и сл.)

спогáждам се *н.* **спогóдя се** *с. йовр.* се сложува, се сложи, се слага (со некого), убаво живее (со некого)

спогóдба *ж.* спогодба, договор; разбирање, согласност

сподáвен *йрид.* задавен, задушен, заглушен

сподви́жник *м.* соборец, соработник

сподéлям *н.* **сподéля** *с.* 1) споделува, сподели; 2) сочувствува; 3) разменува (размени) мислење (тајна, тага и сл.); се доверува, се довери

спóйка *ж.* врска, сврска, спојка

спокóен *йрид.* спокоен, мирен — **спокойно море** мирно море — **бъди** ~ биди спокоен

спокóйствие *ср.* мир, спокојство — **душевно** ~ душевен мир — **навред цари** ~ насекаде владее мир

сполетя́вам *н.* **сполетя́** *с.* снаоѓа, снајде — ~ **ме нещастие** ме снајде несреќа

сполýка *ж.* успех, добар резултат; ☐ **без наука няма** ~ без учење нема успех

сполýчвам *н.* **сполýча** *с.* успева, успее — **сполучих да намеря всички** успеав сите да ги најдам

сполучли́в *йрид.* успешен — ~ **опит** успешен опит (обид) — ~ **превод** успешен превод

спомагáтелен *йрид.* помошен — ~ **глагол** помошен глагол

спóмен *м.* 1) спомен — **спомени от войната** спомени од војната; 2) спомен (предмет, сувенир); ☐ **спомени** спомени, мемоари — **за** ~ за спомен

споменáвам *н.* **споменá** *с.* споменува, спомене

спóмням си *н.* **спóмня си** *с. йовр.* се сеќава, се сетува, се сети

споменáт *йрид.* спомнат — **споменатият въпрос** спомнатото прашање

спонтáнен, -áнна, -áнно *йрид.* спонтан -а, -о

спор[1]) *м. нар.* 1) изобилие, изобилство, берикет; 2) успех, добар резултат

спор[2]) *м.* спор, препирка — **горещ** ~ остра препирка

споради́чен *йрид.* спорадичен

споразумéние *ср.* спогодба, договор; разбирање, заемна согласност

споразумя́вам се *н.* **споразумéя се** *с. йовр.* се спогодува, се спогоди, пронаоѓа (пронајде) решение

спóред *йред.* според, по — ~ **нуждите и средствата** според потребите и средствата — ~ **мене** по мое мислење — ~ **закона** според законот; ☐ **простирай се** ~ **чергата** пуштај си ги нозете според чергата

спóрен[1]) *йрид.* успешен, корисен — **спорна работа** успешна работа

спóрен[2] *йрид.* спорен, несигурен, неопределен — **спорни въпроси** спорни прашања

спорт *м.* спорт — **воден** ~ воден спорт, спорт на вода — **зимен** ~ зимски спорт — **гребен** ~ веслање — **занимавам се със** ~ се занимавам со спорт

спóртен *йрид.* спортски — **спортни игри** спортски игри — **спортна зала** спортска сала — **спортна фигура** спортска | атлетска фигура

— ~ **журналист** спортски новинар
спорту́вам *н. с.* се занимава со спорт, спортува
споря́ *н.* спори, оспорува, води спор
спо́соб *м.* начин, метод, средство
спосо́бен *йрид.* способен, вешт, надарен — ~ **ученик** надарен ученик — **той е на всичко способен** тој е способен за сѐ
спосо́бност *ж.* способност, надареност, талент
способству́вам *н. с.* придонесува
спота́йвам се *н.* **спота́я се** *с. йовр.* се држи настрана, не се меша, не зема учество
спохо́ждам *н.* **спохо́дя** *с.* посетува, посети (некого), обиколува, обиколи (некого)
споя́вам *н.* **споя́** *с.* заварува, завари (за метал); сврзе, сврзува; *фиг.* поврзува, поврзе
справедли́в *йрид.* справедлив, непристрасен, објективен — ~ **съдия** справедлив судија
справедли́вост *ж.* справедливост, непристрасност, објективност
спра́вка *ж.* распрашување, информирање, добивање информација — **бюро за справки** информационо биро — **правя** ~ се информира
справо́чник *м.* прирачник
спра́вям се *н.* **спра́вя се** *с. йовр.* 1) се снаоѓа, се снајде; 2) се известува, се извести; 3) успева, успее во извршување на нешто; 4) победува, победи некого
спреже́ние *ср. грам.* конјугагација, глаголска промена
спре́тнат *йрид.* уреден, педантен, елегантен, дотеран, убаво облечен
спре́чквам се *н.* **спре́чкам се** *с. йовр.* се спречкува, се спречка
спри́нт *м. сй.* спринт
спринцо́вка *ж.* шприц
спри́хав *йрид.* избувлив, раздразлив, нервозен
сприятеля́ се *с. йовр.* се спријатели
спроти́ *йред. нар.* 1) според, спроти — **простирай се ~ чергата** пуштај си нозете според чергата; 2) *йрил.* спроти — ~ **неделя** спроти недела
спря́гам *н.* **спре́гна** *с.* 1) усукува, усуче; 2) (пре)витка; здиплува (платно); 3) *грам.* (из)менува глагол — **спрегни глагола** *имам* **в бъдеще време** измени го глаголот *има* во идно време
спря́мо *йред.* спрема, во однос на, според
спу́квам *н.* **спу́кна** *с.* пукнува, пукне (гума), расцепува, расцепи — **спукаха му главата** му ја расцепија главата; ◻ **спукана му е работата** ≃ не му чини работата (на човекот)
спу́скам, спу́сна *с.* спушта, спушти; симнува, симне — ~ **перде** спуштам завеса — ~ **кораб във вода** спуштам брод во море — **спуснаха се с парашут** се спуштија со падобран; ‖ — **се** *йовр.* се спушта, се спушти; се стрчува, се стрча
спу́сък¹ *м.* надолниште
спу́сък² *м.* чкрапало (на огнено оружје)

спъвам *н.* **спъна** *с.* 1) сопина, сопне; запира, запре, препне; 2) (с)пречи, прави пречки; ‖ — **се** *йовр.* се сопина, се сопне

спънка *ж.* 1) *нар.* сопка, препка (за коњи, крави и сл.); 2) пречка, тешкотија — **срещам спънки в работата си** срекавам пречки (тешкотии) во работата

спътник *м.* **спътница** *ж.* 1) сопатник, сопатница (и сопатничка) — **той се запозна с всички спътници в купето** тој се запозна со сите сопатници во купето; 2) сателит, спутник (*само м. р.*) — **пускам** ~ лансирам сателит

спя *н.* 1) спие — **не спяхме цяла нощ** цела ноќ не спавме; 2) *фиг.* ништо не работи; ▱ **спи като заклан** спие како заклан; спие како топ — **спи вечен сън** спие со вечен сон, заспал за секогаш, умрел

спя́вка *ж.* проба (за хор)

сравне́ние *ср.* 1) споредба, споредување, паралела; 2) споредба, компарација (стилска фигура)

сравни́телен *йрид.* споредбен — **сравнителна граматика** споредбена граматика — **сравнителна степен** споредбен степен (компаратив)

сравня́вам *н.* **сравня́** *с.* 1) споредува, спореди; 2) уништува, уништи; срамнува, срамни (со земјата)

сража́вам се *н. йовр.* се бори, се бие, војува

сраже́ние *ср.* борба, битка

сразя́вам *н.* **сразя́** *с.* 1) соборува, собори (со еден удар); 2) убедливо победува (победи), поразува, порази

срам *м* 1) срам, срамежливост — ~ **ме е** ми е срам; 2) срамота — **не те е** ~! не ти е срам! — **това е** ~ **за нашата къща** тоа е срам за нашата кука

срамежли́в *йрид.* срамежлив

сра́мен *йрид.* срамен, непристоен, нечесен

сра́мниче *ср. разг.* срамниче (последна цигара, последно парче од нешто при јадење и сл.)

срамота́ *ж.* срамота

срамоти́я *ж.* 1) голема срамота; 2) *мн.* **срамотии** голотија

срамо́тник *м.* **срамо́тница** *ж.* бесрамник, бесрамница, срамник, срамница

сраму́вам се *н. йовр.* се срамува, се срами

сра́мя *н.* срами, засрамува; ‖ — **се** *йовр.* се срами, се засрами

сребре́я *н.* сребрее, посребрува, побелува (коса кај човека)

сребри́ст *йрид.* сребреникав, сребрест — **сребриста коса** сребреникава коса

сребро́ *ср.* 1) сребро (Ag); 2) сребро, сребрени пари; 3) сребро (сервиси, предмети од сребро)

сребролю́бец *м.* среброљубец

сре́бърен *йрид.* сребрен — **сребърни изделия** сребрени изработки; ▱ **сребърна сватба** сребрена свадба

сред *йред.* сред, меѓу — ~ **приятели** меѓу пријатели — ~ **нощ** сред ноќ — ~ **бял ден** сред бел ден

среда́ *ж.* 1) средина — **златната** ~ златна средина; 2) средина

(општествена) — **човек от нашата среда** човек од нашата средина — **социална ~** социјална средина; 3) среда (од леб); 4) центар

сре́ден *прид.* среден; просечен — **~ пръст** среден прст — **~ род** *грам.* среден род — **Средният изток** Средниот Исток — **средно училище** средно училиште — **средна годишна температура** просечна годишна температура — **средна заплата** просечна плата; ▱ **средна хубост** просечна убавина

Средиземномо́рие *ср.* *разг.* Медитеран

средиземномо́рски *прид.* медитерански

средисло́вен *прид.* што е во средината на зборот

сре́дище *ср.* 1) центар, средиште — **промишлено ~** индустриски центар — **културно ~** културен центар — **~ на града** центар на градот; 2) средина (општествена)

средни́ст *м.* **средни́стка** *ж.* среднист, среднистка

сре́дно *прил.* 1) просечно, средно; 2) горе-долу, и вака и така

среднобъ́лгарски *прид.* среднобугарски (период) — од XIII. до XV. век

средновеко́вен *прид.* средновековен — **средновековна литература** средновековна литература

средношко́лник, средношко́лец *м.* **средношко́лница** *ж.* средношколец, средношколка

средношко́лски *прид.* средношколски

средно́щ *ж.* полноќ

средно́щен *прид.* полноќен, среднокен — **среднощна тишина** полноќна (среднокна) тишина

средня́к *м.* средник, оној што е од средна имотна состојба

сре́дство *ср.* 1) средство — **превозни средства** превозни средства — **целта оправдава средствата** целта ги оправдува средствата; 2) *мн.* **средства** средства, пари, финансиски средства — **нямам средства** немам средства

сре́ща *ж.* 1) средба, состанак, срекавање — **неочаквана ~** непредвидена средба — **другарска ~** другарска средба; 2) пречек; 3) *сп.* натпревар, средба

сре́щам *н.* **сре́щна** *с.* 1) срекава, сретнува, сретне — **срещнах приятел** сретнав еден пријател; 2) наидува, наиде (на некого или на нешто); 3) пречекува, пречека — **срещнахме неприятеля с огън** го пречекавме непријателот со оган — **срещам с отворени обятия** пречекувам од сè срце; ▱ **среща се** се наоѓа; се случува

сре́щен *прид.* што се наоѓа отспротива

срещу́ *пред.* 1) против — **~ течението** спротиводно — **борба ~ фашизма** борба против фашизмот; 2) отспротива, спроти — **~ нашия дом е гарата** спроти нашата куќа е жел. станица; 3) *фиг.* спроти — **~ Нова година** спроти Нова година

срещуполо́жен *прид.* спротивен, дијаметрален, од онаа страна

сри́вам *н.* **сри́на, сри́я** *с.* 1) урнува, урне, сринува, срине; 2) наринува, собира (со лопата)

сри́чам *н.* 1) срича, чита на слогови; 2) слабо чита

сри́чка *ж.* слог — **отворена | затворена** ~ отворен | затворен слог

сро́ден *прид.* сроден, сличен, близок — **сродни науки** сродни науки

сро́дник *м.* **сро́дница** *ж.* роднина, сродник, сродница (и сродничка)

срок *м.* 1) рок — **едномесечен** ~ едномесечен рок — **в най-кратък** ~ во најкус рок — **в** ~ **от два месеца** во рок од два месеца; 2) тромесечје, полугодие (во училиште)

сро́чен *прид.* срочен

срѣ́бвам *н.* **срѣ́бна** *с.* 1) пивнува, пивне; 2) *разг.* тргнува, тргне, се напива, се напие

сръбки́ня *ж.* Србинка (*в.* **сѣ́рбин**)

срѣ́бски *прид.* српски — ~ **език** српски јазик — ~ **народни песни** српски народни песни

сърдня́ *ж.* срдба, лутина

срѣ́ткав *прид.* пипав; тром, бавен — **сръткава работа** пипава работа

срѣ́чен *прид.* вешт, искусен, извежбан, опитен

срѣ́чност *ж.* вештина, искуство, опитност

сря́да *ж.* среда — **в** ~ **ще те чакам** ќе те чекам в среда

сря́звам *н.* **сре́жа** *с.* 1) (пре)сече, (и)сече, (от)сече; 2) *фиг.* скрескува, скреска (некому)

стаби́лен *прид.* стабилен — **стабилни цени** стабилни цени

стабилиза́ция *ж.* стабилизација

стабилизи́рам *н.* *с.* стабилизира

ста́ва *ж.* зглоб, зглавка

ста́вам *н.* **ста́на** *с.* станува, стане — ~ **рано и лягам рано** станувам рано и легнувам рано — ~ **от легло** станувам од кревет — ~ **подозрителен** станувам сомнителен — **той ще стане добър лекар** тој ќе стане добар лекар; 2) има смисла (за нешто) — **ти не ставаш за пазач** ти немаш смисла за чувар, не те бидува за чувар

ста́ва *н.* **ста́не** *с.* се случува, се случи; бидува, успева, успее; станува, стане — **стана нещо неочаквано** се случи нешто неочекувано — **зиме стават сватби** зиме се прават (бидуваат) свадби — **какво става?** што се случува? — **стана дума и за този въпрос** стана збор и за тоа прашање — **по нашия край картофите много стават** во нашиот крај компирите многу виреат

ста́вен *прид.* зглобен — ~ **ревматизъм** реуматизам на зглобовите

ста́вка *ж.* соочување — **очна** ~ соочување

стагна́ция *ж.* стагнација

ста́дий *м.* стадиум, фаза

стадио́н *м.* стадион

ста́до *ср.* стадо — ~ **овци** стадо овци

стáен *прид.* собен — **стáйна температура** собна температура

стаж *м.* стаж, години на членство, години на служба — **голям партиен** ~ голем партиски стаж

стажáнт *м.* стажант, приправник

стан *м.* 1) раст, бој, снага; 2) ноќевалиште; 3) камп, логор (пионерски, војнички); 4) разбој, машина за ткаење

стандáрт *м.* стандард, тип, образец

стандáртен *прид.* 1) стандарден; 2) *фиг.* стандарден, вообичаен, просечен

станиóл *м.* станиол

стáнция *ж.* железничка станица; филијала; станица (уред, установа) — **крайна** ~ последна станица — **пощенска** ~ пошта, филијала на пошта — **почивна** ~ одморалиште — **опитна земеделска** ~ опитна земјоделска станица

стар *прид.* стар — **стара мома** стара девојка — **стара песен** стара песна — **стари навици** стари навики — **стари хора** стари луѓе; ▱ **старо дърво мъчно се превива** старо дрво тешко се витка

старáние *ср.* грижа, активност

старáтелен *прид.* грижлив, вреден, марлив, внимателен

старáя се *н. повр.* се грижи

старéйшина *м. арх.* старешина, домаќин

стáрец *м.* старец, дедо

старéя *н.* стареe, остарува

старинá *ж.* 1) старост; 2) далечно минато; 3) старина (историски објект)

старѝнен, -ѝнна, -ѝнно *прид.* старински

старинѝ *мн.* 1) старини; 2) старост, стари години

старобългарски *прид.* старобугарски — ~ | **старославянски език** старословенски јазик

старовréменен, -енна, -енно *прид.* старовремски, старински

старомóден *прид.* старомоден

стáрост *ж.* старост — **дълбока** ~ длабока старост

стáртер *м. мот.* двигател, анласер, стартер

стáрши *прид.* виш, постар (по чин или по години) — ~ **научен сътрудник** ≃ виш научен соработник — ~ **син** постар син — ~ **офицер** виш офицер

старшинá *ж.* стар водник, четен старешина

старшинствó *ср.* старешинство — **по** ~ по старешинство

стáршия *ж. арх.* жандармериски наредник

статѝст *м.* **статѝстка** *ж.* статист, статистка

статистѝк *м.* статистичар

статѝстика *ж.* статистика

статистѝчески, статистѝчен *прид.* статистички — ~ **данни** статистички податоци

статѝчен *прид.* статичен

стáтия *ж.* 1) статија (во весник) — **уводна** — уводник, уводна статија

статýт *м.* статут, правилник

стáтуя *ж.* статуа

стáчка *ж.* штрајк — **обща** ~ генерален штрајк — **гладна** ~ штрајк со глад

стачкоизмéнник *м.* штрајкбрехер

стачкýвам *н.* штрајкува

ста́чник *м.* **ста́чница** *ж.* штрајкач

ста́я *ж.* соба — **гостна | спалня** ~ гостинска | спална соба

ствол *м.* стебло

сте́га *ж.* стега (дрводелски уред за стегање)

сте́гнат *йрид.* 1) цврст, стегнат; 2) уреден

сте́лка *ж.* подлошка (во чевли)

стена́ *ж.* ѕид, камена ограда, страна (од нешто) — **гладки стени** мазни ѕидови — **язовирна** ~ брана (од хидроцентрала, од вештачко езеро) — **Китайска** ~ Кинески ѕид — **подпорна** ~ потпирен ѕид

сте́на *н.* стенка, офка

стенве́стник *м.* ѕиден весник

сте́нен, -е́нна, -е́нно *йрид.* ѕиден — ~ **часовник** ѕиден часовник — **стенна живопис** ѕидно сликарство — ~ **календар** ѕиден календар

стеногра́ф *м.* **стеногра́фка** *ж.* стенограф, стенографка

стенографи́рам *н. с.* стенографира

стенопи́с *м.* фреска — **запазени стенописи** сочувани фрески

степ *ж.* степа

сте́пен[1] *йрид.* степски — **степна растителост** степска растителност

сте́пен[2] *ж.* 1) степен, положба, ниво; 2) *грам.* степен (поредба на придавките) — **сравнителна | превъзходна** ~ компаратив | суперлатив

степену́вам *н. с.* 1) класира; 2) добива, добие повишение; 3) дига (дигне) на степен; 4) врши поредба на придавки

стереоме́трия *ж.* стереометрија

стери́лен *йрид.* стерилен; стерилизиран

стерилиза́ция *ж.* стерилизација

стесне́ние *ср.* 1) стеснување; 2) срамежливост

стесни́телен *йрид.* 1) срамежлив, срамлив, скромен; 2) ограничувачки, што се однесува на ограничување

сти́га[1] *ж. дијал.* стигање, достигање — **добра стига!** добро стигање! (поздрав кога некој стигне некого на пат)

сти́га[2] *йрил.* доста — ~ **е спал!** доста спиел! — ~**!** доста! престани!

сти́гам *н.* **сти́гна** *с.* 1) доаѓа, дојде — ~ **до заключение** доаѓам до заклучок; 2) стига, стигне — **аз ще ви стигна** јас ќе ве стигнам — **късно вечерта стигнахме в едно село** доцна вечерта стигнавме во едно село; 3) постигнува, постигне; 4) *пар.* стасува, стаса, стигнува, стигне — **синът е стигнал за женитба** синот стасал за женење — **не му стига ни за един месец** не му стасува ни за еден месец — **не ми стигат парите** ≃ не ми стасуваат (стигаат) парите; ⁄7 **стига ми ръка** добро стојам (материјално)

стил *м.* стил — **архитектурен** ~ архитектонски стил — **образен** ~ сликовит стил — ~ **на плаване** стил на пливање

сти́лен *йрид.* стилски — **стилна мебелировка** стилски мебел

стили́стика *ж.* стилистика

стилизи́рам *н. с.* стилизира

стимули́рам *н. с.* стимулира

сти́на *ж.* истинува, истине

стипендиа́нт *м.* **стипендиа́нтка** *ж.* стипендијант, -ка
стипе́ндия *ж.* стипендија — **получавам ~** добивам стипендија
стипчи́в *прид.* кисел — **стипчиви сливи** кисели сливи
сти́скам *н.* стиска, стега — **~ му ръката** му ја стегам раката — **~ юмруци** стегам тупаници; ◻ **не ми стиска** ≃ не ми стиска — **~ палците** ги стегам палците
сти́снат *прид.* скржав
сти́х *м.* стих — **пиша стихове** пишувам стихови
сти́хвам *н.* **сти́хна** *с.* стивнува, стивне
стихи́ен *прид.* стихиски
стихи́я *ж.* стихија, бура, луња, природна непогода; ◻ **съм в стихията си** сум во својот елемент, сум многу расположен
стихопле́тец *м.* стихоклепец, набеден поет
стихопле́тство *ср.* стихотворство, стихоклепство
стихосби́рка *ж.* збирка песни, збирка стихови, стихозбирка
стихотворе́ние *ср.* песна, стихотворба — **~ в проза** песна во проза — **лирично ~** лирска песна — **епическо ~** епска песна
сти́чам се *н.* **стека́ се** *с.* *повр.* 1) тече надолу; 2) се влева, се влее; 3) се собира, се собере (народ); 4) се случува, се случи, се наоѓа, се најде случајно
сто *бр.* сто — **имам ~ лева** имам сто лева — **~ на ~ съм убеден** сто насто сум убеден, убеден сум стопроцентно
стова́рвам, стова́рям *н.* **стова́ря** *с.* растовара, растовари, стоварува, стовари
стова́рище *ср.* стовариште, магазин, склад
стогоди́шен *прид.* стогодишен — **~ старец** стогодишник
стогоди́шнина *ж.* стогодишнина
стое́ж *м.* стоење, поза, став
стоешко́м, стоешка́та *прил.* стоечки, стоенката, (от)простум
сто́жер *м.* 1) стожер; 2) *фиг.* центар
стоици́зъм *м.* стоицизам
стои́чески *прид.* стоички
сто́йка *ж.* 1) став, поза, положба; 2) статив, држач
сто́йност *ж.* вредност — **драма без художествена ~** драма без уметничка вредност — **пратка с обявена ~** пратка со означена вредност — **на обща ~ 100 лева** во вкупна вредност од сто лева
сто́ка *ж.* 1) стока — **вносна ~** вносна стока — **колониални стоки** колонијална стока — **залежали стоки** непродадена стока; 2) *нар.* добиток, имот; 3) *фиг.* шмеќар, мангуп
сто́ков *прид.* стоковен — **стокова продукция** стоковно производство—**стоково обръщение** стоковен промет
стокообме́н *м.* 1) размена на стока, трампа; 2) трговија
стокозна́ние *ср.* познавање на стоките
стокра́тен *прид.* стократен; стопати (поголем, помал и сл.)
стол[1] *м.* стол — **мек ~** мек стол — **електрически ~** електричен стол — **предложих му ~** му понудив стол

стол[2] *м*. ресторан за општествена исхрана, менза — **студентски** ~ — студентска менза
стола́р *м*. столар, дрводелец
столе́вка *ж*. столевка, банкнота од сто лева
столе́тник *м*. 1) стогодишник; 2) *бот*. агава (декоративно растение со дебели, шилести листови)
сто́лица *ж*. столнина, метропола, главен град — **София е ~ на България** Софија е столнината на Бугарија — **Атина е ~ на Гърция** Атина е столнината на Грција
столи́чен *прид*. што се однесува на столнината
столича́нин *м*. **столича́нка** *ж*. жител (жителка) на столнината
столова́ *ж*. соба за јадење, трпезарија; трпезарија (мебел)
столова́т *прид*. 1) разгранет; 2) терасовиден; 3) што личи на стол (седиште) — **столовата чаша** висока чаша со стол
столу́вам *н*. се храни во општествен ресторан или менза
стома́на *ж*. челик — **калявам** ~ калам челик — **специална** ~ специјален челик
стома́нен *прид*. челичен — **стоманена пружина** челична пружина — *фиг*. **стоманена воля** железна волја
стоматологи́чен *прид*. стоматолошки
стоматоло́гия *ж*. стоматологија
стома́х *м*. стомак
сто́мна *ж*. стомна, барде
стон *м*. стенкање, офкање
стопа́нин *м*. **стопа́нка** *ж*. стопан, -ка; домаќин, -ка, газда, -рица; селскостопански производител; *нар*. сопруг, сопруга, маж, жена
стопани́свам *н*. стопанисува
стопанове́д *м*. стопанственик, економист
стопа́нски *прид*. стопански — **стопанска политика** стопанска политика
стопа́нство *ср*. 1) стопанство — **народно** ~ народно стопанство — **световно** ~ светско стопанство; 2) земјоделско стопанство — **едро** ~ големо стопанство — **трудово-кооперативно земеделско** ~ (ТКЗС) селанска работна задруга — **частно** ~ приватно стопанство
сто́плям *н*. **сто́пля** *с*. стоплува, стопли, загрева, загрее
стопроце́нтов *прид*. стопроцентен, целосен
сто́рвам *н*. **сто́ря** *с*. 1) сторува, стори; 2) наполнува, наполни (години) — **детето още не е сторило година** — детето уште не наполнило (сторило) една година; 3) преправа, преправи
сто́рен *прид*. направен, сторен, извршен — **речено-сторено** речено-сторено
стота́к *м*. стотка, десет банки
сто́тен *бр*. стотен
стоти́на[1] *бр*. стотина
стоти́на[2] *бр*. сто парчиња
стоти́нка *ж*. стотинка, стотен дел од лев
сто́тна *ж*. стота, 1/100
стохи́лядник *м*. возач што изминал сто илјади километри без повреда на возилото
сто́чен *прид*. стоковен — ~ **превоз** превоз на стока — **сточна гара** товарна станица

стоя́ *н.* стои, седи, чека — **~ на пръсти** стојам на прсти — **~ и пуша** стојам и пушам — **~ часовой** стојам на стража — **~ в къщи** седам дома — **парите му стоят в джоба** парите му стојат во џебот — **тук влакът стои 10 минути** овде возот стои десет минути — **как стоят работите?** како стојат работите?; ▱ **~ със скръстени ръце** седам со скрстени раце — **стои на думата си** стојам на зборот

страда́лен *ӣрид.* страдалнички, напатен

страда́лец *м.* страдалник, паталец

страда́ние *ср.* страдање, патење

стра́жа *ж.* стража; стражарница

стража́р *м.* *арх.* стражар

страна́ *ж.* 1) страна — **от моя ~** од моја страна — **от една ~** од една страна — **лицева ~** лице — **обратната ~ на медала** другата страна на медалот; 2) страна — **договарящите страни** договорните страни — **заинтересувана ~** заинтересирана страна; 3) држава, земја, област — **родна ~** татковина; својата земја — **балканските страни** балканските земји — **социалистическите страни** социјалистичките земји; 4) правец; 5) гледиште, став

стра́нен, -а́нна, -а́нно *ӣрид.* туѓ, необичен, чуден — **странна работа!** чудна работа!

стра́ница *ж.* страна, страница

страни́чен *ӣрид.* второстепен, страничен, спореден — **~ вход** спореден влез

стра́нник *м.* 1) туѓинец; 2) патник

странству́вам *н.* странствува, многу патува во странство

стра́нство *ср.* странство, туѓина

страня́ *н.* страни, избегнува — **защо страниш от хората?** зошто ги избегнуваш луѓето?

стра́стен *ӣрид.* страстен, загреан (за некого или нешто)

стратеги́чен, стратеги́чески *ӣрид.* стратегиски

стратосфе́ра *ж.* стратосфера

страх *м.* страв — **от ~** од страв — **не ме е ~** не ми е страв; не се плашам

страхли́в *ӣрид.* плашлив, страшлив

страхли́вец *м.* плашливец, страшливец

страхови́т *ӣрид.* стравотен

страхопочита́ние *ср.* стравопочит

страхо́тен *ӣрид.* стравотен, страшен

страху́вам се *н.* *ӣовр.* се плаши, страхува

стра́шен *ӣрид.* страшен

страши́ло *ср.* страшило

стрела́ *ж.* стрела — **лък и ~** лак и стрела

стрелба́ *ж.* стрелба — **картечна ~** митралеска стрелба — **учебна ~** учебна стрелба

стре́лбище *ср.* стрелиште

стреле́ц *м.* стрелец — **опитен ~** искусен стрелец, опитен стрелец

стрелка́ *ж.* стрелка — **железопътна ~** скретница (железнички термин)

стрелкови́ *ӣрид.* стрелечки — **стрелкови клуб** стрелечки клуб — **~ състезания** стре-

лечки натпревари — **стрелково дело** стрелаштво

стрело́чник *м*. скретничар (жел. термин)

стре́лям *н*. пука, стрела, гаѓа, — ~ **с пистолет | пушка** стрелам (пукам) со пиштол | пушка

стреме́ж *м*. стремеж, тенденција

стреми́телен *йрид*. брз, секавичен

стремя́ се *н. йовр*. се стреми

стре́снат *йрид*. уплашен, изненаден, вчудовиден

стри́вам *н*. **стри́я** *с*. истрива, истрие, сомелува, сомеле, иситнува (иситни) со триење; рони, изронува

стри́да *ж. зоол*. вид вкусна морска школка

стри́жа *н*. стриже; || — **се** *йовр*. се стриже

стри́жене *ср*. стрижење

стри́на *ж*. **стри́нка** *ж*. стрина

стри́т *йрид*. здробен, ситен, мелен

строг *йрид*. строг, точен, сериозен, педантен — ~ **учител** строг учител (наставник) — **строго научен** строго научен — **строги заповеди** строги заповеди — **строга диета** строга диета

строева́к *м*. војник (способен за строј)

строеви́ *йрид*. трупен, што е во трупа, што работи со војници

строе́ж *м*. 1) строеж, структура, композиција, архитектоника; 2) градба, градилиште, градеж

стро́ен *йрид*. 1) строен — ~ **мъж** строен маж; 2) хармоничен, среден, построен

строи́тел *м*. градител — **строители на социализма** градители на социјализмот — ~ — **инженер** градежен инженер

строи́телен *йрид*. градежен — ~ **материал** градежен материјал — ~ **сезон** градежна сезона — ~ **инженер** градежен инженер

строи́телство *ср*. градежништво; изградба — **жилищно** ~ изградба на станови — **социалистическо** ~ социјалистичка изградба

строй *м*. 1) *вој*. строј — **разгънат** ~ развиен строј — **влизам в строя** влегувам во строј; 2) општествено уредување, поредок — **обществен** ~ општествено уредување — **социалистически** ~ социјалистичко уредување; 3) *муз*. вид штимување (на гитара и сл.)

строполя́вам се *н*. **строполя́сам се** *с. йовр*. се струполува, се струполи — **строполи се на земята като сноп** се струполи наземи како сноп

стро́фа *ж*. строфа — **стихотворение от пет строфи** стихотворба од пет строфи

строша́вам *н*. **строша́** *с*. скршува, скрши

строя́ *н*. гради, ѕида, прави (нешто) — **Мъже, жени, народ, за нашите деца ще строим завод на живота!** (Вапцаров) Мажи, жени, народе, за нашите деца ќе градиме фабрика на животот! — ~ **къща** ѕидам (правам) куќа

строя́вам *н.* **строя́** *с.* 1) постројува, построи; строи; 2) (на)штимува

стру́вам *н.* вреди, чини — **това нищо не струва** тоа ништо не вреди — **колко струва това палто?** колку чини ова палто? — **това го много струва** тоа многу го чини — **струва ми се** ми се чини — **не си струва** не вреди — **струва си** вреди — **какво ти струва да . . .** колку ти чини да . . .

струг *м.* струг

струга́р *м.* стругар

стру́ен *прид.* струен, течен, брз

структу́ра *ж.* структура — ~ **на организацията** структура на организацијата

структура́лен *прид.* структурален — **структурално езикознание** структурална лингвистика

стру́на *ж.* жица, струна — **струни за цигулка** жици за виолина — **гласни струни** гласни жици

стру́нен, -у́нна, -у́нно *прид.* 1) гудачки — ~ **оркестър** гудачки оркестар — **струнни музикални инструменти** гудачки музички инструменти; 2) *нар.* струнен, направен од козина

стру́пвам *н.* **стру́пам** *с.* струпува, струпа, (на)трупа

стру́я *ж.* струја (воздушна), тенок млаз

стръ́вен *прид.* стрвен, алчен, граблив

стръ́к *м.* страк — **сто стръка** сто страци — **два стръка чесън** два страка лук

стръ́мен *прид.* стрмен

стръмнина́ *ж.* стрмнина

стря́ха *ж.* (*мн.* **стрехи́**) стреа

сту́бел *м.* кладенец (со корито за поење добиток)

студ *м.* студ — **треперя от** — ~ се тресам од студ — **силни студове** силни (големи) студови

студе́н *прид.* студен — **студена вода** студена вода — **студена усмивка** студена насмевка — **студена война** студена војна — **студени закуски** студено јадење

студе́нт *м.* **студе́нтка** *ж.* студент, -ка — ~ **медик** студент по медицина — ~ **юрист** студент по право

студе́нтски *прид.* студентски — ~ **стол** студентска менза — **студентска книжка** индекс — **студентско градче** студентско градче — **студентско общежитие** студентски дом

студентству́вам *н.* студира, е студент

сту́дия *ж.* студија

студоустойчи́в *прид.* отпорен на студ, издржлив (на студ)

студя́ *н.* разладува, (раз)лади — **студи виното в кладенеца** го лади виното во кладенец

стъбло́ *ср.* стебло

стъклария́ *ж.* стакларија

стъкла́рски *прид.* стакларски

стъ́клен *прид.* стаклен — **стъклена чаша** стаклена чаша — **стъклена хартия** шмиргла, глас-папир

стъкло́ *ср.* стакло — **нечупливо** ≃ нескршливо стакло — **армирано** ~ армирано стакло — **увеличително** ~ лупа, стакло за зголемување — **предно** ~ **на автомобил**

шофершајбна, предно стакло на автомобил

стъкмя́вам *н.* **стъкмя́** *с.* стокмува, стокми, дотерува, дотера

стъкълце́ *ср.* шишенце; стакленце, џамче

стъ́лб *м.* столб — **телеграфен** ~ телеграфски столб; ◻ **гръбначен** ~ 'рбетен столб

стъ́лба *ж.* скала; скали — **подвижна стълба** подвижна скала — **стълбата на йерархията** хиерархиска скала

стъ́лбица *ж.* скала, гама

стъ́лбище *ср.* скали, басамаци

стълкнове́ние *ср.* судрување, судир — **въоръжено** ~ (во)оружен судир

стъ́мва се *н.* **стъ́мни се** *с. йовр.* се стемнува, се стемни

стъпа́ло *ср.* 1) стапало; 2) басамак, пречка на скали

стъ́пвам, стъ́пям *н.* **стъ́пя, стъ́пна** *с.* 1) стапува, стапи, згазува, згази; 2) оди, чекори — **едва стъпва от умора** одвај оди од умор; 3) влегува, влезе

стъ́пка *ж.* 1) стапка, чекор; 2) стапалка; 3) ритмичка единица во поезијата

стъ́пквам *н.* **стъ́пча** *с.* (из)гази, (ис)цапа

стърга́лка *ж.* 1) бришалка (за чевли и сл.); 2) ренде, стругалка (и струшка)

стърга́ло *ср.*1) ренде, стругалка (и струшка); 2) *разг.* корзо, шеталиште

стърготини́ *мн.* струганици

стъ́ржа *н.* струже, ситни со стружење; чкрта

стърни́ще *ср.* стрниште — **подметка на стърнищата** заорување на стрништата

стърча́ *н.* 1) стрчи; 2) *разг.* виси без работа

стъ́ршел *м.* *зоол.* стршен

стя́гам *н.* **сте́гна** *с.* 1) стега, стегне — ~ **възел** врзувам јазол — **обувките ме стягат** чевлите ме стегат — **стегна го да плати дълга** го стегна да го плати долгот; 2) приготвува, приготви — ~ **багажа си** си го приготвувам багажот — **стяга дъщеря си за сватба** ја приготвува ќерката за свадба; 3) поправа, поправи — ~ **къща** поправам куќа; ‖ — **се** *йовр.* се стега, се стегне; се подготвува, се подготви; ◻ **стяга ми се душата** ≃ ми се стега душата — **стяга студ** стега студ

субе́кт *м.* 1) субјект; 2) *грам.* подмет; 3) *разг.* тип — **подозрителен** ~ сомнителен тип

субекти́вен *йрид.* субјективен — **субективна оценка** субјективна оцена — ~ **идеализъм** субјективен идеализам

сублими́рам *н. с.* сублимира

субста́нция *ж.* супстанција

суве́ренен, -е́нна, -е́нно *йрид.* суверен, независен

суверените́т *м.* суверенитет

сугаре́ *ср.* *нар.* сугаре, последно родено дете, доцна родено јагне

сугра́шица *ж.* суградица, шушлек

су́греб *м.* *нар.* сугреб, јадеж

суда́нка *ж.* *бот.* суданска трева (вид фураж)

суеве́рен *йрид.* суеверен

суеве́рие *ср.* суеверие

суета́ *ж.* суета
суе́тен *йрид.* суетен — **суетни хора** суетни луѓе
суи́нг *м. жарг.* свинг, фраер
суи́нгски *йрид.* фраерски — **суингско държание** фраерско држење
сука́лче *ср.* цицалче — **прасе** ~ прасе цицалче
сукма́н *м.* фустан од сукно без ракави (дел од народна носија)
су́кно *ср.* сукно, шајак
султа́н *м.* султан
су́ма *ж.* сума, збир
сума́рен *йрид.* сумарен
сумато́ха *ж.* неред, бркотија — **създавам** ~ правам неред
суми́рам *н. с.* сумира
су́мрак *м.* самрак
су́мтене *ср.* грчење, шумно дишење; грофкање; мрморење
су́па *ж.* супа — **говежда | пилешка** ~ говетска | пилешка супа — **градинарска** ~ супа од зеленчук
су́пен *йрид.* супен — **супена лъжица** супена лажица
су́пник *м.* чорбалак, чинија за супа
сура́т *м. разг. йејор.* сурат; тип
сурва́кам *н.* удира некого по грб симболично со едно накитено гранче и му пожелува среќна Нова година (бугарски обичај)
сурвака́р *м.* момче што „сурвака"
су́рваки *мн.* времето на „сурвакање" — Нова година
сурва́кница *ж.* накитено дреново стапче (*в.* **сурвакам**)
суро́в *йрид.* 1) суров, влажен — **покрай сухото гори и суровото** покрај сувото гори и суровото; 2) суров, несварен, неиечен; 3) необработен; 4) свиреп — ~ **човек** свиреп човек; 5) остар, тежок — ~ **климат** остра клима — ~ **живот** тежок живот
сурова́тка *ж.* сурутка, цвик
суровина́ *ж.* суровина — *мн.* **суровини́** суровини
сурога́т *м.* сурогат
суса́м *м. бот.* сусам
суспенди́рам *н.* суспендира
сутере́н *м.* сутерен
сутие́н *м.* женско елече, сутиен
су́трешен *йрид.* утрински — **сутрешни часове** утрински часови — ~ **вестник** утрински весник
су́трин *ж.* утро — **свежа** ~ свежо утро — **от** ~ **до вечер** од утро до вечер
су́тринен, -инна, -инно *йрид.* утрински — **сутринна гимнастика** утринска гимнастика
су́фикс *м. грам.* суфикс
суфльо́р *м.* суфлер
суфли́рам *н. с.* суфлира
сух *йрид.* 1) сув — **суха кърпа** сува крпа — **сухи дърва** суви дрва — **сухо място** суво место; 2) слаб, мршав — **суха жена** слаба | мршава жена; 3) студен, нељубезен — ~ **отговор** нељубезен одговор; 4) здодевен, сувопарен — **сухо изложение** здодевно излагање — **сухи цифри** суви цифри; 5) чист — **сухо злато** чисто (суво) злато; ▱ **суха храна** сува храна — **оставам на сухо** ≃ останувам на суво
суха́р *м.* пексимид
су́хо *ср.* суво, земја, копно
сухожи́лие *ср.* тетива (жила)
сухозе́мен *йрид.* сувоземен

сухомра́зица *ж.* сувомразица
су́ча[1] *н.* суче, усукува — ~ **въже** сучам јаже
су́ча[2] *н.* цица — **детето още ли суче?** детето уште ли цица?
су́ша *ж.* суша — **от сушата реколтата е слаба** поради сушата реколтата е слаба
суша́ *н.* суши
суши́лня *ж.* сушилница
су́шина *ж.* сушина, настрешница, покриено место
сфе́ра *ж.* 1) топка; 2) *фиг.* сфера, област — ~ **на влияние** сфера на влијание
сформиру́вам *н.* формира, организира, создава
схва́нат *йрид.* фатен, парализиран
схва́тка *ж.* краток судир (со огнено оружје)
схва́щам *н.* **схва́на** *с.* сфаќа, сфати — **правилно** ~ **положението** правилно ја сфаќам положбата
схва́щане *ср.* 1) сфаќање, разбирање — **правилни схващания** правилни сфаќања; 2) парализа
схе́ма *ж.* шема — ~ **на радиоапарат** шема на радиоапарат
схемати́чен *йрид.* шематски, скициран
схлу́пен *йрид.* провиснат, наведен; неугледен
схо́ден *йрид.* сличен — **сходни вкусове** слични вкусови
схоласти́к *м.* схоластик
схола́стика *ж.* 1) схоластика
сце́на *ж.* 1) сцена; 2) кавга, сцена
сцена́рий *м.* **сцена́рио** *ср.* сценарио
сцени́чен *йрид.* сценски, театарски

сцепле́ние *ср.* кохезија
сче́пквам се *н.* **сче́пкам се** *с.* *йовр.* се степува, се степа, се вчепкува, се вчепка, се скара
счетоводи́тел *м.* сметководител
счетове́дство *ср.* сметководство
счи́там *н.* **счета́** *с.* 1) смета (некого за нешто) — **той го счита за честен човек** тој го смета за чесен човек; 2) брои, смета — **считай всеки месец за 30 дена** сметај го секој месец по 30 дена; 3) мисли, смета — **не ~ това за обида** тоа не го сметам за навреда; || — **се** *йовр.* се смета, има мислење за себе
счу́пвам *н.* **счу́пя** *с.* (с)крши — **счупих една чиния** скршив една чинија — ~ **рекорд** *сй.* соборувам рекорд
съба́рям *н.* **събо́ря** *с.* 1) турка, турне, кутне, собори; 2) *фиг.* симнува (симне) од власт
събесе́дник *м.* собеседник, соговорник
съби́рам *н.* **събера́** *с.* 1) собира, собере, збира, збере — **събирай си вещите!** собери си багажот! — **събери тези числа!** собери ги овие бројки!; || — **се** *йовр.* се собира, се собере, се збира, се збере; ☐ **събирай си нарцалите!** собери си ги парталите! да те нема! — **събирай си устата!** затни си ја устата! молчи!
съби́ране *ср.* *май.* собирање
събира́телен *йрид.* собирен; зборен
съби́тие *ср.* настан — **историческо** ~ историски настан
съблазни́тел *м.* **съблазни́телка** *ж.* соблазнител, -ка

съблазни́телен *прид.* соблазнив, примамлив

съблазня́вам *н.* **съблазня́** *с.* соблазнува, соблазни

съблáзън *ж.* соблазна

съблекáлня *ж.* соблекувална

съблѝчам *н.* **съблекá** *с.* соблекува, соблече; || — **се** *повр.* се соблекува се соблече **съблечете се!** соблечете се!

съболезновáние *ср.* сочувство — **приемете моите съболезнования** примете го моето сочувство

събо́р *м.* 1) собир, собор; 2) панаѓур, собор, веселба

събо́рянин *м.* учесник на собор (собир, панаѓур)

съ̀бота *ж.* сабота — **в** ~ в сабота — **всяка** ~ секоја сабота

събрáние *ср.* 1) состанок, собрание, конференција — **общо** ~ **на ООН** генерално собрание на ООН — **учредително** ~ основачко собрание — **изборно-отчетно** ~ годишно собрание (на друштво здружение, организација); 2) собрани дела; 3) **Народно събрание** Народно собрание

събу́вам се *н.* **събу́я се** *с. повр.* се собува, се собуе

събу́ден *прид.* 1) (раз)буден; 2) *фиг.* отворен, снаодлив

събу́ждам *н.* **събу́дя** *с.* (раз)-буди; || — **се** *повр.* се (раз)буди

съ̀вест *ж.* совест — **нечиста** ~ нечиста совест — **угризения на съвестта** гризење на совеста

съ̀вестен *прид.* 1) совесен; 2) свесен, чесен; ◻ **съвестно ми е** незгодно ми е; жал ми е, свесен сум дека не правам добро

съве́т *м.* 1) совет, упатство, препорака — **приятелски** ~ пријателски совет; 2) совет, одбор — **управителен** ~ управен одбор — ~ **за сигурност** Советот за безбедност — **министерски** ~ министерски совет, влада; 3) орган на власта — одбор — **Околийски народен** ~ Околиски народен одбор

съве́твам *н.* советува, препорачува, упатува; || — **се** *повр.* се советува, се консултира

съве́тник *м.* советник — **легационен** ~ советник во амбасада

съве́тски *прид.* советски — ~ **съюз** Советски Сојуз

съвещáние *ср.* советување

съвещáтелен *прид.* советодавен

съвзе́мам се *н.* **съвзе́ма се** *с. повр.* (се) созема, (се) соземе, се поправа (здравствено)

съвку́пен *прид.* вкупен, целокупен

съвме́стен *прид.* заеднички, заемен — **съвместно заседание** заедничко заседание (седница) — **съвместен живот** заеднички живот — **мирно съвместно съществуване** мирна коегзистенција — **съвместни действия** заеднички акции

съвмести́м *прид.* согласлив, што се согласува, што му одговара

съвокупле́ние *ср.* полов однос

съвоку́пност *ж.* целост, збир

съвпáдам *н.* **съвпáдна** *с.* се совпаѓа, се совпадне

съвпаде́ние *ср.* совпаѓање, коинциденција

съвре́менен, -енна, -енно *йрид.* современ — **~ български език** современ бугарски јазик — **съвременна литература** современа литература

съвре́менник *м.* современик

съвре́менност *ж.* современост

съвсе́м *йрил.* сосем, сосема, целосно — **~ ясно виждам** гледам сосем јасно — **~ вярно** сосема точно — **~ млад** сосем млад — **~ унищожен** целосно уништен

съвърше́н *йрид.* совршен

съвърше́нство *ср.* совршенство

съвърше́но *йрил.* сосем, апсолутно; совршено, перфектно

съгла́сен *йрид.* 1) согласен; 2) сложен; ▱ **съгласен звук** *грам.* согласка, консонант

съгла́сие *ср.* согласност, одобрување; слога, хармонија — **мълчанието е знак на ~** молчењето е знак на одобрување — **давам съгласието си** давам согласност; се согласувам

съгла́сна *ж. грам.* согласка

съгла́сно *йрил,* според, согласно со (законот и сл.), тргнувајќи од

съгласу́вам *н.* се согласува, се слага (во род, број и падеж)

съглася́вам се *н.* **съгласяя́ се** *с. йовр.* се слага, се сложи, се согласува

съглаше́ние *ср.* спогодба

съгле́ждам *н.* **съгле́дам** *с.* 1) (со)гледа, гледа внимателно; забележува, забележи; 2) гледа оддалеку

съгра́жданин *м.* **съгра́жданка** *ж.* сограѓанин, сограѓанка

съд[1] *м.* сад — **мия съдове** мијам садови

съд[2] *м.* суд; судска зграда — **окръжен | върховен | военен ~** — окружен | врховен | воен суд — **отнасям въпроса до съда** ја предавам работата на суд — **военно-полеви ~** *вој.* прек суд

съдба́ *ж.* судбина

съдбоно́сен *йрид.* судбоносен

съде́бен *йрид.* судски — **съдебно следствие** судска истрага — **~ заседател** поротник — **съдебни разноски** судски трошоци — **съдебна зала** судница, судска сала — **съдебна медицина** судска медицина

съде́йствие *ср.* подршка, помош, соработка, содејство

съди́лище *ср.* суд, судска зграда

съди́мост *ж.* осудување, судско казнување — **свидетелство за ~** уверение за неосудување

съдия́ *ж.* 1) судија; 2) *сй.* судија — **фудболен ~** фудбалски судија

съдокла́д *м.* кореферат

съдру́жник *ж.* ортак, кооперант, партнер, соработник

съдъ́ржам *н.* (*само* 3. *л.*) содржи, има — **тази руда съдържа желязо** оваа руда содржи (има) железо

съдържа́ние *ср.* содржина — **кратко ~** куса содржина, резиме

съдържа́тел *м.* **съдържа́телка** *ж.* сопственик, сопственица (и сопственичка)

съдържа́телен *йрид.* содржаен

съ́дя *н.* 1) води судско дело, суди; 2) расудува, оценува

съединéние *ср.* соединување, обединување; сврзување, контакт

съединúст *м. ист.* приврзаник на обединувањето на Источна Румелија и Кнежевство Бугарија (1885. г.)

съединúтелен *прид.* соединувачки — **съединителна тъкан** соединувачко ткиво

съединя́вам *н.* **съединя́** *с.* (се) соединува, (се) соедини, обединува, обедини, сврзува, сврзе

съжалéние *ср.* сожалување, жалење — **за** ~ за жал

съжаля́вам *н.* **съжаля́** *с.* сожалува, сожали, жали — ~, **че не мога да дойда** жалам оти не можам да дојдам

съживя́вам *н.* **съживя́** *с.* оживува, оживи

съжúтел *м.* **съжúтелка** *ж.* сожител, сожителка

съжúтелство *ср.* сожителство, коегзистенција, заднички живот

съзакля́тие *ср.* заговор

съзаклятник *м.* заговорник

съзвéздие *ср.* соѕвездие

съзву́чие *ср.* хармонија

създáвам *н.* **създáм** *с.* создава, создаде — ~ **добри условия за живот** создавам добри услови за живот — ~ **настроение** создавам расположение — ~ **песен** создавам песна — **защо ми създаваш неприятности?** зошто ми создаваш непријатности?

създáние *ср.* 1) дело, творба; 2) создание, суштество — **весело** ~ весело суштество

създáтел *м.* творец, создател

съзерцáние *ср.* мисловно набљудување, размислување, контемплација

съзерцáвам *н.* мисловно набљудува, размислува

съзерцáтелен *прид.* контемплативен

съзидáтелен *прид.* конструктивен, творечки

съзúрам *н.* **съзрá** *с.* согледува, согледа, догледува, догледа; забележува, забележи

съзнáвам *н.* **съзнáя** *с.* сфаќа, сфати, сознае — ~ **какво върша** свесен сум за тоа што работам — ~ **грешките си** свесен сум за своите грешки

съзнáние *ср.* 1) свест — **класово** ~ класна свест — **политическо** ~ политичка свест; 2) мисла, помисла — **мъчеше го съзнанието, че е тежко болен** го измачуваше мислата дека е тешко болен; 3) свест — **губя** ~ губам свест; паѓам во несвест

съзнáтелен *прид.* свесен, смислен, разумен; чесен, совесен — **човекът е съзнателно същество** човекот е разумно суштество — ~ **работник** свесен | чесен | добар работник — **съзнателна дисциплина** свесна дисциплина

съúменик *м.* едноименик (и едноимец)

съквартáлец *м.* оној што е од истиот реон, сосед, комшија

съквартирáнт *м.* состанар; *разг.* цимер-колега

съкращáвам *н.* **съкратя́** *с.* 1) скратува, скрати — ~ **статия** скратувам статија; 2) смалува, смали, намалува, намали — ~ **разходи** ги намалувам

расходите; 3) укинувам, укине (работно место) — **~ щата** укинувам работно место — **съкратен чиновник** службеник под отказ поради укинување на работното место

съкращéние *ср.* 1) скратување; 2) давање отказ поради укинување на работно место

съкровéн *прид.* интимен, длабоко личен

съкрóвище *ср.* ризница, богатство, трезор

съкрушáвам *н.* **съкрушá** *с.* уништува, уништи, разбива, разбие (непријател)

съкрушúтелен *прид.* убиствен, разурнувачки, уништувачки — **съкрушителна критика** убиствена критика

сълзá *ж.* солза — **като ~** како солза — **лея горчиви сълзи** леам горчливи солзи; ◻ **крокодилски сълзи** крокодилски солзи

сълзú *н.* (*само* 3. *л.*) солзи

сълýдничав *прид.* *нар.* налудничав, недоволно паметен

съм *пом. гл.* **(съм, си, е, сме, сте, са)** е (сум, си, е, сме, сте, се) — **тук ~** тука сум — **те са там** тие се таму — **аз ~ чел** јас сум читал — **той е носил** тој носел

сѝмва се *н.* **сѝмна се** *с.* *повр.* *безл.* осамнува, осамне, се разденува, се раздени

съмúшленик *м.* **съмúшленица** *ж.* едномисленик, едномисленица, сомисленик

съмнéние *ср.* сомнение — **без ~** без сомнение

съмнúтелен *прид.* сомнителен проблематичен — **съмнителна чесност** сомнителна чесност — **съмнителна чистота** сомнителна чистота — **~ човек** проблематичен човек, сомнителен човек

съмня́вам се *н.* *повр.* се сомнева, не е сигурен

сѝн *м.* (*мн.* **сѝнища**) сон — **спокоен ~** спокоен (мирен) сон — **говоря на ~** зборувам на сон — **като на ~** како на сон

сънарóдник *м.* сонародник

сънаслéдник *м.* сонаследник

сѝнен, сѝнна, сѝнно *прид.* сонлив — **сънна болест** *мед.* спијачка болест

сънлúв *прид.* сонлив, дремлив — **~ човек** сонлив човек

съновидéние *ср.* сон, сновидение (она што се јавува на сон)

сънýвам *н.* 1) сонува; 2) *фиг.* блада

съображéние *ср.* причина, мисла, обѕир, план, мотив, побуда — **по семейни съображения** од семејни причини

съобразéн *прид.* сообразен, усогласен, дотеран (според нешто)

съобразúтелен *прид.* сообразителен, снаодлив; внимателен, разумен; активен, деловен

съобразя́вам *н.* **съобразя́** *с.* 1) сообразува, сообрази, усогласува, усогласи; 2) (про)цени; ‖ — **се** *повр.* се сообразува, се сообрази, се приспособува, се приспособи — **~ се с обстоятелствата** се сообразувам со условите

съобщáвам *н.* **съобщя́** *с.* соопштува, соопшти, известува, извести

съобщéние *ср.* 1) известување, соопштение, објава; 2) врска, сообраќај — **железопътни**

съобщения железнички сообраќај — **въздушни съобщения** авионски, воздушен сообраќај

съобщѝтелен *прид.* што служи за врска, сообраќаен — **съобщителни средства** сообраќајни средства

съоръже́ние *ср.* опрема, инсталација, реквизити и сл. — **спортни съоръжения** спортски реквизити — **риболовни съоръжения** риболовен прибор — **фабрични съоръжения** фабрички инсталации, уреди и сл.

съоръжа́вам се *н. повр.* се снабдува со опрема (прибор, инсталации, уреди и сл.)

съотве́тен *прид.* соодветен, адекватен, надлежен — **събрахме съответната сума** ја собравме соодветната сума — **отнесох се към съответния орган** се обрнав кон надлежниот орган

съотве́тствие *ср.* соодиос, соодветство, согласност, сразмерност

съответству́вам *н.* соодветствува, одговара, е во склад (со нешто) — **думите му не съответствуват на делата** неговите зборови не се во склад со делата

съоте́чественик *м.* **съоте́чественица** *ж.* сонародник, сонародничка

съотноше́ние *ср.* соодиос, сразмер; заемен однос, корелација

съпе́рник *м.* **съпе́рница** *ж.* соперник, соперница

съпе́рнича *н.* соперничи, се натпреварува

съпе́рнически *прид.* соперничи, противнички

съпе́рничество *ср.* соперништво

съпоста́вям *н.* **съпоста́вя** *с.* споредува, спореди

съприкоснове́ние *ср.* допир, контакт

съпритежа́тел *м.* сосопственик

съпрово́д *м. муз.* придружба; ◻ **военен** ~ вооружена придружба; конвој

съпрово́ждам *н.* **съпрово́дя** *с.* 1) испраќа, испрати (некого); оди заедно (со некого), придружува (некого); 2) *муз.* придружува, придружи (некого)

съпротѝва *ж.* отпор, движење на отпор; реакција — **срещам** ~ наоѓам отпор — **антифашистката** ~ антифашистичко движење на отпорот; ◻ **по линията на най-малката** ~ по линијата на најмалиот отпор

съпротивле́ние *ср.* отпор, спротивставување, резистенција, противење

съпру́г *м.* **съпру́га** *ж.* сопруг, сопруга

съпѝтник *м.* **съпѝтница** *ж.* сопатник, сопатница (и сопатничка)

съразме́рен *прид.* сразмерен, добро граден, пропорционален, симетричен

сѝрбам *н.* шмрка, пие со шум; срка; *фиг.* лока, пие многу

сърбе́ж *м.* јадеж

сърбѝ ме *н. повр.* ме јаде, чувствувам јадеж; ◻ **сърби го гърбът** го јаде грбот; ќе добие ќотек — **сърби ме езикът** ме јаде јазикот

сѝрбин *м.* Србин — **в Югославия се запознах с много**

сърби во Југославија се запознав со многу Срби

съpди́т *прид.* лут, срдит

съревнова́ние *ср.* натпреварување, натпревар во производството или во друга област — **предмайско** ~ првомајско натпреварување

сърна́ *ж. зоол.* срна

сѐрнешки *прид.* срнешки — **сърнешко мосо** срнешко месо

сърп *м.* (*мн.* **сѐрпове**) срп — ~ **и чук** срп и чекан — **жъна със** ~ жнеам со срп

сърца́т *прид.* бестрашен, храбар

сърце́ *ср.* 1) срце — **сърцето му бие силно** срцето му чука силно — **болно** ~ болно срце — **спортно** ~ спортско срце 2) *фиг.* **кораво** ~ тврдо срце — **сърцето му изпадна в петите** срцето му слезе во петиците — **смея се от** ~ се смејам од срце; ◇ **на гладно** ~ на гладно срце — **с ръка на** ~ со рака на срце — **дамско** ~ *бот.* срце (градинско цвеќе) обетки

сърцеби́ене *ср.* срцебиење

сърцевина́ *ж.* срж, срцевина

сърцераздира́телен *прид.* што го кине срцето, трогателен

съсе́д *м.* **съсе́дка** *ж.* сосед, соседка — **ние сме съседи** ние сме соседи

съсе́ден *прид.* соседен — **в съседната къща** во соседната куќа

съсе́лянин *м.* соселанец

съси́пвам *н.* **съси́пя** *с.* 1) сосипува, сосипе, разурнува, разурне; 2) уништува, уништи, упропастува, упропасти

съсипи́я *ж. разг.* сосипување, разурнување, пропаст

съсло́вие *ср.* сталеж

съсредоточа́вам *н.* **съсредоточа́** *с.* сосредоточува, сосредоточи, концентрира; || — **се** *повр.* се концентрира, се сосредоточува, се сосредоточи

съсредоточе́н *прид.* сосредоточен, концентриран

съста́в *м.* состав

съста́вен *прид.* составен — **кислородът е съставна част на водата** кислородот е составен дел од водата; ◇ **съставно изречение** *грам.* зависно сложена реченица

съста́вка *ж.* составен дел, составка, компонента

състави́тел *м.* **състави́телка** *ж.* составувач (на збирка, антологија и сл.), автор, писател

съста́вям *н.* **съста́вя** *с.* 1) составува, состави, сврзува, сврзе — ~ **антология** составувам антологија; 2) создава, создаде, изградува, изгради — ~ **си мнението** си изградувам свое мислење; 3) составува, прави — **най-добрите членове съставят актива на организацията** најдобрите членови го составуваат активот на организацијата

състеза́вам се *н. повр.* се натпреварува, се бори за првенство

състеза́ние *ср.* натпреварување — **атлетическо** ~ атлетско натпреварување

състеза́тел *м.* **състеза́телка** *ж.* натпреварувач, натпреварувачка

състояние *ср.* состојба — **здравословно ~** здравствена состојба — **в ~ на война** во воена состојба — **той не е в ~** тој не е во состојба

състоятелен *прид.* имотен, имашлив; прифатлив, аргументиран, убедлив, сериозен

състрадание *ср.* сочувство, сомилост

състудент *м.* **състудентка** *ж.* колега, колешка, студент (студентка) од ист факултет или група

сътворение *ср.* создавање, основање

сътворявам *н.* **сътворя** *с.* создава, создаде (нешто ново), пронаоѓа, пронајде

сътресение *ср.* потрес — **~ на мозъка** потрес на мозокот

сътрудник *м.* **сътрудничка** *ж.* соработник, соработница (и соработничка) — **~ на вестник** соработник во весник — **старши | млаши научен ~** постар | помлад научен соработник — **технически ~** технички соработник

сътруднича *н.* соработува

сътрудничество *ср.* соработка

съумявам *н.* **съумея** *с.* се справува, се справи, се снаоѓа, се снајде, наоѓа (најде) начин, успева, успее — **съумял да се справи с положението** успеал да се справи со положбата

съучастник *м.* **съучастница** *ж.* соучесник, соучесница (и соучесничка)

съученик *м.* **съученичка** *ж.* соученик, соученичка

съхранение *ср.* чување — **давам някому нещо на ~** давам некому нешто на чување

съхранявам *н.* **съхраня** *с.* чува, обезбедува, обезбеди

съчетавам *н.* **съчетая** *с.* поврзува, поврзе, комбинира — **~ теорията с практиката** ја поврзувам теоријата со практиката

съчетание *ср.* поврзување, спојување, комбинација — **~ от цветове** комбинација на бои

съчинен *прид.* измислен, нестварен; ◻ **съчинено изречение** *грам.* независно сложена реченица

съчинение *ср.* писмен состав; литературно или научно дело — **събрани съчинения на Иван Вазов** собрани дела на Иван Вазов

съчинител *м.* **съчинителка** *ж.* *арх.* автор; 2) *разг.* озборувач, интигрант, интригантка

съчинявам *н.* **съчиня** *с.* 1) (на)пише, создава, создаде (дело); 2) *разг.* измислува, измисли, озборува

съчка *ж.* гранче од дрво (обично скинато и суво)

съчувствен *прид.* сочувствен

съчувствие *ср.* сочувство, симпатија, наклонетост

съчувствувам *н.* сочувствува; има исти чувства или сфаќања; симпатизира

съчувственик *м.* симпатизер

същ, същи *прид.* ист — **това е същият човек** тоа е истиот човек — **един и ~** еден ист — **~ баща** истиот татко

съществен *прид.* суштински, битен — **съществена промена** битна измена

съществително *ср.* именка (целосен назив: **съществително име**)

същество́ *ср.* 1) суштество; 2) суштина — **по** ~ во суштина
съществу́вам *н.* суштествува, живее, постои, егзистира
съществу́ване *ср.* суштествување, опстанок, егзистенција — **мирно съвместно** ~ миродубива коегзистенција — **борба за** ~ борба за опстанок
същина́ *ж.* суштина — **същината на въпроса** суштината на прашањето
същи́нски *прид.* суштински, вистински — ~ **диктатор** вистински диктатор
съ́щност *ж.* суштина — **в** ~ во суштина, всушност
съ́що *прил.* исто, идентично — ~ **така** исто така — ~ **като** исто така како — **аз** ~ **няма да дойда** јас исто така нема да дојдам
съ́юз *м.* 1) сојуз, лига, здружение — **професионален** ~ синдикат, стручно здружение — **Съветски** ~ Советски Сојуз — ~ **на югославските комунисти** Сојуз на комунистите на Југославија; 2) спогодба, пакт — **военен** ~ воен пакт, спогодба — **таен** ~ тајна спогодба; 3) *грам.* сврзник
съю́зен *прид.* сојузен, заеднички
съю́зник *м.* **съ́юзница** *ж.* сојузник, сојузница (и сојузничка)
съю́знически *прид.* сојузнички — ~ **войски** сојузнички армии (војски)
сюже́т *м.* сиже, фабула; тема, мотив
сюзере́н *м. ист.* сизерен
сюи́та *ж. муз.* свита
сюрма́шки *прид. нар.* сиромашки
сюрпри́з *м.* изненадување
ся́дам *н.* **се́дна** *с.* седнува, седне — **той седна на стол** тој седна на стол — **седнете!** седнете!
ся́каш *прил.* божем, како да, изгледа
ся́нка *ж.* 1) сенка — **бои се от сянката си** се плаши од својата сенка — **дебела** ~ дебела сенка; 2) *фиг.* дух
ся́ра *ж.* сулфур

Т

та *сврз.* па, та, и — **и при юнака дойдат,** ~ **седнат** (Ботев) и кај јунакот ќе дојдат, па ќе седнат — **иди,** ~ **го питай!** оди па прашај го!
таба́к *м.* 1) табак (штавувач на кожи); 2) табак (парче хартија од определена големина)
табаке́ра *ж.* табакера — **сребърна** ~ сребрена табакера
таба́н *м.* табан, стапало — **дюс** - ~ дустабан
табе́ла *ж.* табела, таблица
та́бла *ж.* табла за пишување со креда, училишна табла; табла за играње, табла за послужување, табла за цртање
табле́тка *ж.* таблета, таблетка (апче)
та́блица *ж.* таблица — ~ **на умножението** таблица на множењето
табло́ *ср.* табла, плоча, огласна табла; пано

та́бор *м. арх.* табор, лагер
табуре́тка *ж.* табурет, ниско тапацирано столче без облегало
тава́ *ж.* тава; тепсија
тава́н *ж.* таван
тавтоло́гия *ж.* тавтологија
та́ен *прид.* таен — **тайна среща** тајна средба — **тайно гласуване** тајно гласање — ~ **договор** таен договор, тајна спогодба
таз *м. анат.* карлица, тас
тазгоди́шен *прид.* годинашен — **тазгодишно вино** годишно вино
та́йна *ж.* тајна — **военна** ~ воена тајна — **служебна** | **държавна** ~ службена | државна тајна — **това е** ~**!** тоа е тајна!
та́йнствен *прид.* таинствен, мистериозен
та́йнственост *ж.* таинственост, мистериозност
така́ *прил.* така — **бъдете** ~ **добър** бидите така добри — ~ **да бъде** така нека биде; важи — ~ **ли?** така ли? — **и** ~ **нататък** и така натаму — **току** ~ тукутака — ~ **че** така што
та́кса *ж.* такса — **плащам** ~ плаќам такса
такси́ *ср.* такси, такси-кола — **шофьор на** ~ такси-шофер
таксиме́тър *м.* таксиметар
таксу́вам *н.* таксира, наплатува (такса, тарифа, превоз)
та́кт *м.* 1) *муз.* такт — **по такта на музиката** по тактот на музиката; 2) такт, вештина на однесување — **имам** ~ имам такт
такти́к *м.* тактичар, тактичен човек
та́ктика *ж.* тактика — **военна** ~ воена тактика
такти́чески *прид.* тактичен — **тактични обноски** тактично однесување
такту́вам *н. муз.* тактира (одмерува, дава такт на некаква мелодија)
такъ́в, така́ва, тако́ва *зам.* (*мн.* **таки́ва**) таков, таква, такво (*мн.* такви) — **всички са такива** сите се такви — **той не е** ~ **човек** тој не е таков човек — **по** ~ **начин** на таков начин — **такива са фактите** такви се фактите
тала́нт *м.* талент — **несъмнен** ~ несомнен талент
талантли́в *прид.* талентиран, надарен — ~ **писател** талентиран писател — **талантлив музикант** талентиран музичар
таласъ́м *м.* вампир, дух, сениште
тала́ш *м.* шушки (од стружено дрво)
та́лвег *м.* матица, речна матица
тали́га *ж. нар.* коњска кола, кочија, талига
талисма́н *м.* талисман, амајлија
та́лия *ж.* половина (човечка) — **тънка** ~ танка половина (танок струк)
та́лк *м.* талк
та́лог *м.* талог, тиња
тало́н *м.* талон
там *прил.* таму — **той живее** ~ тој живее таму — **тук и** ~ овде — онде
тамбура́ *ж.* тамбура (народен инструмент)
та́мошен *прид.* тамошен

та́мпон *м.* 1) тампон, перниче за печат; 2) тампон (газа или вата), чеп

танани́кам *н.* тананика — ~ **позната песен** тананикам позната песна

танани́кане *ср.* тананикање

танге́нта *ж. геом.* тангента

танго́ *ср.* танго — **оркестърът свири** ~ оркестарот свири танго

та́нец *м.* оро, танец, народна игра

та́нк *м.* тенк — **задават се танкове** се појавуваат тенкови

танки́ст *м.* тенкист

та́нков *прид.* тенковски — **танкови войски** тенковски единици — **танкова рота** тенковска чета

танте́ла *ж.* тантела; ☐ ~ **марка, като** ~ ≃ без скршена пара

танте́лен *прид.* тантелен

тантие́ма *ж.* тантиема

танц *м.* 1) танц, играње; 2) музика за играње

та́нцов *прид.* танцов — **танцова музика** танцова музика

танцу́вам *н.* танцува — **танцувате ли?** танцувате ли?

танцьо́р *м.* **танцьо́рка** *ж.* танчар, танчарка; танцувач, танцувачка

та́па *ж.* затка, тапа (обично од плута)

тапе́ти *мн.* тапети

тапице́р *м.* тапетар

тапици́рам *н. с.* тапацира

тапи́я *ж. арх.* тапија, документ за сопственост

тарале́ж *м. зоол.* еж

тарата́йка *ж. разг.* слабо возило, крнтија

тарато́р *м.* таратур

тарашу́вам *н.* тарашува

та́рга *ж.* тезгере, тарга

тарика́т *м.* **тарика́тка** *ж. жарг.* мангуп; фраер, обесеник

тарика́тски *прид.* мангупски — ~ **компания** мангупско друштво

тари́фа *ж.* 1) тарифа; 2) ред на возење

тартю́ф *м.* лицемер, тартиф

та́с *м.* тас

тата́рин *м.* **тата́рка** *ж.* татарин (и татар), татарка

та́те *м.* тате

та́тко татко

та́тков *прид.* татков

та́тковина *ж.* татковина; татковнина (наследство)

та́тул *м. бот.* татула

та́тък *прил.* натаму

таха́н *м.* тан — **тахан-халва** тан-алва

та́ча *н.* почитува, чува — ~ **народните обичаи** ги почитувам (чувам) народните обичаи

тая́ *н.* таи, крие, чува за себе

твар *ж.* живо суштество, создание

тво́й, тво́я, тво́е *зам.* (*мн.* **твои́**) твој, твоја, твое (*мн.* твои) — **това е твоят молив** тоа е твојот молив — **как са твоите родители?** како се твоите родители?

творба́ *ж.* творба, остварување — **музикална** ~ музичка творба

творе́ние *ср.* остварување, творење (уметничко); создание

творе́ц *м.* творец; *цркв.* бог

тво́рчески *прид.* творечки, креативен

тво́рчество *ср.* творештво, творчество — **народно творчество** народно творештво, фол-

клор — **литературно ~** литературно творештво — **научно ~** научна работа
творя́ *н.* твори, креира
тв ́ърд *прид.* 1) тврд — **~ като камък** тврд како камен — **твърда яка** тврда јака; 2) остар, цврст — **твърди мерки** остри мерки; ▱ **твърда воля** цврста волја — **твърдо решение** цврсто решение — **твърди знания** сигурни знаења — **твърди цени** стабилни цени
твърд *ж. арх.* 1) небо, небески свод; 2) копно
тв ́ърде *прил.* мошне, многу — **~ скъпо** мошне скапо — **той не е ~ умен** тој не е многу паметен — **тя е твърде млада** таа е мошне млада
твърдéние *ср.* тврдење, мислење — **според неговото ~** според неговото мислење
твъдина́ *ж.* тврдост; степен на тврдост
твърдогла́в *прид.* тврдоглав
твърдогла́вие *ср.* тврдоглавост
твърдокри́л *прид.* тврдокрил, тврдокрилен — **твърдокрили насекоми** тврдокрилци (инсекти)
тв ́ърдост *ж.* тврдост
твърдя́ *н.* тврди (докажува)
те[1] *зам.* (*акуз. од* **ти**) те — **аз ~ видях** јас те видов
те[2] *зам.* (3. *л. мн.*) тие — **~ ще дойдат** тие ќе дојдат
те[3] *частица* ете — **~ го и наш Петко!** ете го и нашиот Петко!
т. е. *скрат.* то ест, т.е.
театра́лен *прид.* 1) театарски — **~ сезон** театарска сезона; 2) театрален, неприроден
театра́лнича *н.* неприродно се однесува, афектира
теа́тър *м.* театар — **Народен ~** Народен театар — **куклен ~** куклен театар — **отивам на ~** одам во театар
теб(е) *зам.* (*од* **ти**) тебе — **на ~ казвам** тебе ти зборувам — **от ~ ще взема една цигара** од тебе ќе земам една цигара
тебеши́р *м.* тебешир, креда (училишна) — **пиша с ~** пишувам со креда — **цветен ~** креда во боја
тéгав *прид.* тегав, (тегаво месо)
тегé́л *м.* тегел, бод, шев
тегли́лка *ж.* 1) вага; 2) тегови
тегло́ *ср.* 1) тежина — **относително ~** специфична тежина — **чисто ~** нето тежина — **брутно ~** бруто тежина; 2) теглило, тегло, мака
тéгля *н.* 1) тегне, трга — **ще му теглят ушите** ќе му ги истегнат ушите — **някой ме тегли за ръката** некој ме трга за рака **~ черта** извлекувам линија — **~ жребий** фрлам ждрепка; 2) трпи, страда, пати, се мачи — **много съм теглил на младини** многу сум страдал на млади години — **~ като куче** се мачам како куче; 3) мери, трга — **дай кантара да теглим чувалите** дај кантар да ги мериме вреќите; ▱ **тегли́х му едно спане** ≃ му тргнав едно спиење — **ще му тегля нож** ќе му го тргнам ножот — **~ пари** вадам пари (од банка) — **~ разноски** поднесувам трошоци
тéгна *н.* 1) тежи, има тежина; тежи (некому); 2) се изморува

тегóба *ж.* 1) обврска кон заедницата, кулук, данок; 2) мака, грижа
теготá *ж.* тегоба; запурнина
тежá *н.* тежи — **детето тежи 20 кг** детето тежи 20 кг.
тéжест *ж.* 1) тежина, тежест; 2) *фиг.* тежина, важност, значење
тежинá *ж.* 1) тежина; 2) земјина тежа
тежковъоръжéн *ӣрид.* тешко вооружен
тежнéнне *ср.* тежнеење, стремеж кон нешто
тéжък *ӣрид.* тежок (во разни значења) — **тежка категория** тешка категорија — **тежка промишленост** тешка индустрија — **тежка храна** тешка храна — **тежка задача** тешка (напорна) задача — **тежка дума** тежок збор — **тежко наказание** тешка | остра казна — **тежки данъци** големи (тешки) даноци — **тежки мисли** тешки | црни мисли
тéза *ж.* теза
тезгя́х *м.* 1) тезге (столарско); штанд; 2) шанк
тéзис *м.* теза, основна мисла — **тезиси за доклад** тези за реферат
тек 1) *м.* тек (*сӣроӣ.* чифт); 2) *ӣрил.* сам
тéква ми *н. ӣовр.* ми текнува
тéкст *м.* текст — **печатен** ~ печатен текст — ~ **на песен** текст на песна
текстѝл *м.* текстил — **вълнен** ~ волнен текстил
текстѝлен *ӣрид.* текстилен — **текстилни стоки** текстилни стоки — **текстилна фабрика** текстилна фабрика
текстуáлен *ӣрид.* текстуален — ~ **превод** буквален превод
тектонѝчен *ӣрид.* тектонски
текýщ *ӣрид.* текушт — **текуща сметка** текушта сметка — **през текущия месец** во текот на овој месец
тел *м.* (*мн.* **тéлове**) жица, тељ- **бодлива** ~ боцкава жица
телé *ср.* теле; ◻ **гледам като теле в железница** ≃ гледам како теле во шарена врата
телевизиóнен, -óнна, -óнио *ӣрид.* телевизиски
телевѝзия *ж.* телевизија
телевѝзор *м.* телевизор
телегрáма *ж.* телеграма — **бия | подавам | изпращам** ~ праќам телеграма — **получувам** ~ примам телеграма
телегрáфен *ӣрид.* телеграфски — **телеграфна агенция** телеграфска агенција — **телеграфна лента** телеграфска лента — ~ **стил** телеграфски стил
телегрáф *м.* телеграф — **безжичен** ~ безжичен телеграф
тéлен *ӣрид.* жичен, телен — **телена мрежа** жичена (телена) мрежа
телеобектѝв *м.* телеобјектив
телепатѝчен *ӣрид.* телепатски
телéсен *ӣрид.* телесен, физички — **телесно възпитание** телесно | физичко воспитување
телефóн *м.* телефон — **телефонът звъни** телефонот ѕвони — **съобщавам по телефона** соопштувам по телефон — **кой е на телефон?** кој е на телефон?

телефонѝрам *н. с.* телефонира
телефонѝст *м.* **телефонѝстка** *ж.* телефонист, телефонистка
телефóнен, -óнна, -óнно *прид.* телефонски — **телефонна слушалка** телефонска слушалка — ~ **указател** телефонски именик — **телефонна кабина** телефонска кабина
тéлешки *прид.* телешки — **телешка кожа** телешка кожа — **телешко (месо)** телешко (месо)
телосложéние *ср.* става, фигура, телесна конституција
телохранѝтел *м.* телохранител
тéлце *ср.* телце (зрнце) — **бели | червени кървни телца** бели | црвени крвни телца (зрнца)
телчáр *м.* **телчáрка** *ж.* телчар, телчарка
тéма *ж.* тема — ~ **на разказ** тема на расказ — **отклонявам се от темата** се оддалечувам од темата
темáтика *ж.* тематика — **съвременна** ~ современа тематика
тематѝчен *прид.* тематски — ~ **речник** тематски речник
тéмбър *м.* тембр, боја на глас
тéме *ср.* теме
тéменен, -енна, -енно *прид.* темен — **теменна кост** *анат.* темена коска
теменýга *ж.* *бот.* темјанушка
теменýжен *прид.* темјанугав, темјанужен
теменýжка *ж.* *бот.* (Viola odorata) темјанушка
тéмп *м.* темпо — **с ускорени темпове** со забрзано темпо
темпераméнтен *прид.* темпераментен
температýра *ж.* температура — ~ **на кипене** температура на вриењето — **спадане | повишаване на температурата** спаѓање | зголемување на температурата — **той има** ~ тој има температура — **работна** ~ *тех.* работна температура
тен *м.* тен — **тя има хубав** ~ таа има убав тен
тенденциóзен *прид.* тенденциозен
тендéнция *ж.* тенденција — **нови тенденции** нови тенденции
тенденциóзност *ж.* тенденциозност — ~ **в изкуството** тенденциозност во уметноста
тéндер *м.* тендер
тéнджера *ж.* тенџере — **емайлирана** ~ емајлирано тенџере
тéнджерка *ж.* *дем.* тенџерче
тенекé *ср.* тенекија, тенеќе
тенекеджѝя *м.* тенеќеџија
тенекéн, тенекѝен *прид.* тенекиен, тенеќен
тенекѝйка *ж.* тенекиче
тéнис *м.* тенис — ~ **на маса** тенис на маса; пинг-понг
тéния *ж.* *мед.* тенија
тенóр *м.* тенор — **лиричен** ~ лирски тенор
теокрáция *ж.* теократија
теолóг *м.* теолог
теологѝчески *прид.* теолошки
теорéма *ж.* теорема, правило — **Питагорова** ~ Питагорино правило
теоретизѝрам *н. с.* теоретизира
теоретѝк *м.* теоретичар
теоретѝчен, теоретѝчески *прид* теоретски, теориски
теóрия *ж.* теорија, учење — ~ **на отражението** теорија на одразот — ~ **на относителността** теорија на релативитетот — ~ **на вероятността** теорија на веројатноста —

атомна ~ атомска теорија, учење за атомите — ~ **за произхода на земята** теорија за потеклото на Земјата — ~ **на литературата** теорија на литературата
тепсия *ж*. тепсија — **калайдисана** ~ калаисана тепсија; ◻ **поднасям на** ~ ≃ поднесувам на тепсија
тепърва *прил*. допрва, дури — **той** ~ **ще види мъка** тој допрва ќе почувствува мака
терапия *ж*. терапија
теракота *ж*. теракота (испечена, чиста глина); уметнички предмети од печена глина
тераса *ж*. тераса
терасовиден *прид*. терасовиден
терен *м*. терен — **песъчлив** ~ песочен терен — ~ **за игра** терен за игра
терзание *ср*. страдање, душевна болка
терзия *м*. *арх*. терзија, кројач
териториален *прид*. териториjален — **териториални води** териториjални води
територия *ж*. територија — **свободна** ~ слободна територија
терк *м*. (*мн*. **теркове**) терк, мостра, шаблон, образец, крој
терлик *м*. терлик, терлици
термин *м*. термин, назив, 2) *прав*. рок
терминологичен *прид*. терминолошки
терминология *ж*. терминологија — **граматична** | **техническа** | **юридическа** ~ граматичка | техничка | правна терминологија
термичен *прид*. термички — **термична електроцентрала** термоелектрана, термоцентрала
термометър *м*. термометар, топломер
термос *м*. термос
термофор *м*. термофор
терор *м*. терор — **фашистки** ~ фашистички терор
терорист *м*. терорист
терористичен, терористически *прид*. терористички
терсене *прид*. *прил*. терсене — ~ **човек** терсене човек — **тук ми е** ~ овде ми е терсене
терциер *м*. терцијар, терциер
тесен, тясна, тясно *прид*. тесен, -а, -о — **тесни обувки** тесни чевли — **тесни възгледи** тесни | ограничени погледи; ◻ ~ **социалист** *ист*. тесен социјалист (лев социјалист, комунист во Бугарија)
тесла *ж*. тесла
теснина *ж*. теснина, клисура
теснолинеен *прид*. теснолинеен
теснолинейка *ж*. теснолинејна пруга, мал воз, чајниче
теснотия *ж*. теснотија, теснота
тесте *ср*. тесте (едно тесте карти)
тестен *прид*. тестен — **тестени произведения** тестени производи
тесто *ср*. тесто — ~ **за баница** тесто за пита
тетанус *м*. тетанус
тетрадка *ж*. тетратка — ~ **за класни упражнения** тетратка за вежби во клас (за писмени задачи) — ~ **по френски език** тетратка по француски јазик — **ученическа** ~ ученичка тетратка
тефтер *м*. тефтер — **тефтерче** *ср*. тефтерче
техен *зам*. нивен — **това е тяхна работа** тоа е нивна работа

техни́к *м.* техничар — **зъбен** | **земеделски** | **строителен техник** забарски | земјоделски | градежен техничар

те́хника *ж.* 1) техника — **съвременна** ~ современа техника; 2) техника, начин, метод (на работа); 3) техника, умеење, искуство, рутина; 4) техника, техничка школа — **следвам** ~ студирам техника

техни́чески *йрид.* технички — **техническо училище** техничко училиште — **техническо лице** техничко лице — **по технически причини** од технички причини

технологи́чески *йрид.* технолошки — ~ **процес** технолошки процес

техноло́г *м.* технолог

тече́ *н.* тече — **реката бързо тече** реката брзо тече — **сълзи текат от очите ми** солзи ми течат од очите — **дните бавно текат** дните полека течат | минуваат; ◻ **където е текло, пак ще тече** кај што текло, пак ќе тече

те́чен *йрид.* течен — **в течно състояние** во течна состојба

тече́ние *ср.* 1) тек; 2) промаја; 3) правец, школа — **литературно** ~ литературен правец; ◻ **съм в** ~ **на работата** сум во тек на работата — **с** ~ **на времето** со текот на времето

те́чност *ж.* течност — **мярка за течности** мера за течност

ти *зам.* ти — **ти какво правиш?** ти што правиш? — ~ **и аз** ти и јас

тига́н *м.* тиган, тава — **пържа риба в** ~ пржам риба во тиган

ти́гър *м.* *зоол.* тигар

ти́ка *н.* чука, тика-така (за часовник)

ти́кам *н.* пика — **тикам си носа навсякъде** секаде го пикам носот

ти́ква *ж.* 1) *бот.* тиква; 2) *фиг.* тиква, празна глава

ти́квеник *м.* тикварник (пита); зелник со тиква

ти́квичка *ж.* *бот.* тиквиче, тиквичка — **пържени тиквички** пржени тиквички

тил *м.* тил — **в** ~ во тилот; 2) *воj.* тил, заднина — **в тила на противника** во тилот на непријателот

ти́лов *йрид.* заднински — **тилови части** заднински единици; ◻ ~ **герой** заднински „јунак"

тилова́к *м.* офицер или војник од тилот

тим *м.* тим — **футболен** ~ фудбалски тим

тима́ря *н.* *нар.* тимари

ти́нест *йрид.* тињест

ти́ня *ж.* тиња

тип *м.* 1) тип, модел, образец — **къщи от един** ~ куќи од ист (еден) тип; 2) лик, тип (во уметноста)

типиза́ция *ж.* типизација

типи́чен *йрид.* типичен, карактеристичен — ~ **случай** типичен случај

ти́пов *йрид.* типски — **типови къщи** типски куќи

типогра́ф *м.* типограф, графички работник

тира́да *ж.* тирада

тира́ж *м.* 1) тираж — **какъв е тиражът на вестника?** колкав е тиражот на весникот?

тира́жен *йрид.* тиражен

тира́н(ин) *м.* тиранин, деспот

тирани́чен, тирани́чески *ӣрид.* тирански, деспотски
тирé *ср.* тире
тита́н *м.* титан, џин
тита́нски *ӣрид.* титански, џиновски
ти́тла *ж.* титула
титуля́р *м. канц.* редовен службеник (не в. д. или заменик)
ти́ф *м.* тифус — **коремен** | **петнист** ~ цревен | пегав тифус
тих *ӣрид.* тивок, тих, мирен, повлечен — **тихи стъпки** тивки чекори — **тиха нощ** тивка ноќ — **тихо море** тивко море
ти́хо *ӣрил.* тивко, полека — **говоря** ~ говорам тивко — ~ **почуквам на вратата** чукам полека на врата
ти́чам *н.* трча — **децата тичат по двора** децата трчаат по дворот
тичешкóм, тичешка́та *ӣрил.* трчајќи, со трчање, трчанка
ти́чнника *ж.* прашник
тишина́ *ж.* тишина — **пълна** — ~ потполна тишина — **пазете** ~! тишина!
тканé *ср. дијал.* ткаење (работата и резултатот од ткаењето)
тлака́ *ж.* тлака
тла́свам, тла́скам *н.* **тла́сна** *с.* турка, турне, поттикнува, поттикне
тла́сък *м.* 1) силен удар, притисок; 2) импулс, поттик
тлéнен, -éнна, -éнно *ӣрид.* што гние; посмртен — **тленни останки** посмртни останки
тлéя *н.* тлее, полека гори
тлъст *ӣрид.* дебел, згоен, мрсен — **тлъсто агне** дебело јагне — **тлъсто ядене** мрсно јадење — ~ **човек** дебел човек; *iJ* **тлъста заплата** дебела плата — **тлъсто кокалче** ≃ мрсен копан (добро место, добра служба)
тлъстина́ *ж.* маснотија
то[1] *зам.* (*лич. зам.* 3. *л. ед. ср. р.*) тоа — **то обича майка си** тоа ја сака мајка си
то[2] *зам.* (за што се зборувало) — **у Недини слънце грее** ~ **не било ясно слънце** кај Недини сонце грее тоа не било јасно сонце
то[3] *сврз.* тоа, тогаш, во тој случај — **ако не тече,** ~ **поне капе** ако не тече, тоа барем капе
тоалéт *м.* 1) тоалет, тоалета, вечерна тоалета; 2) нега на лице; 3) *w. c.*, тоалет
тоалéтен *ӣрид.* тоалетен — ~ **сапун** тоалетен сапун
това́ *зам.* (*ср. р. од* **тоя, този**) тоа ~ **дете** тоа дете — **в** ~ **село съм роден** во тоа село сум роден — **освен** ~ освен тоа — **въпреки** ~ и покрај тоа — **след** ~ по тоа — ~ **-онова** ова-она
това́р *м.* товар; багаж; *фиг.* товар, грижа
товара́ч *н.* товарач, докер
това́рен *ӣрид.* товарен — ~ **влак** товарен воз
товари́телница *ж.* товарен лист
тога́ва *ӣрил.* тогаш — **прочети книгата, па** ~ **ще говорим** прочитај ја книгата па тогаш ќе зборуваме
тога́вашен *ӣрид.* тогашен — **тогавашният директор** тогашниот директор
то́зи, та́зи, това́ *зам.* (*мн.* **тези** за сите три рода) овој, оваа,

ова (*мн.* овие) — **тази жена е болна** оваа жена е болна — **този ученик** овој ученик — **това дете** ова дете — **тези жени | ученици | деца** овие жени, | ученици, | деца

то́зчас *ūрил.* овој час, во овој момент, веднаш

той, тя, то *зам.* тој, таа, тоа **те** (*мн.* тие) — **~ няма да дойдат** тие нема да дојдат

ток[1] *м.* топук на чевли — **дамски обувки с високи токове** женски чевли со високи топуци

ток[2] *м.* струја — **~ с високо напрежение** струја со висок напон — **променлив ~** наизменична струја — **няма ~** нема струја — **изключвам тока** ја исклучувам струјата

тока́ *ж.* тока

току́ *ūрил.* само, предмалку, туку, меѓутоа, одеднаш — **сега ~ дойде** сега туку (само) што дојде — **~ праща писма** туку праќа писма — **~ стана и извика** туку стана и извика

току́-речи́ *ūрил.* тукуречи

току́-така́ *ūрил.* тукутака

току́-що *ūрил.* тукушто — **~ дойдох** тукушто дојдов

толера́нтен *ūрид.* толерантен

то́лкав *ūрид.* толкав

то́лкова *ūрил.* толку, така, мошне, многу — **~ пъти** толку пати — **~ време** толку време — **още ~** уште толку — **~ малко** толку малку — **~ важен въпрос** толку важно прашање — **стига ли ти ~?** доволно ли ти е толку?

то́лкоз *ūрил. в.* **то́лкова**

том *м.* (*мн.* **то́мове**) том, книга — **~ първи** том први

тон[1] *м.* тон — **два тона въглища** два тона јаглен

тон[2] *м. муз.* 1) тон; 2) нијанса, тон

тона́ж *м.* тонажа

тони́чески *ūрид.* 1) тонски — **тоническо стихосложение** тонска версификација

топ *м.* 1) *нар.* топ; 2) рис (хартија), ролна, пакет

то́пка *ж.* топка — **гумена ~** гумена топка — **снежна ~** снежна топка

топли́во *ср.* огрев — **~ за през зимата** огрев за зимата

топли́йка *ж.* топуска (игла)

топлина́ *ж.* топлина

топли́нен, -и́нна, -и́нно *ūрид.* топлотен — **топлинна изолация** топлотна изолација — **топлинна енергия** топлотна енергија

топли́нки *мн.* топлинки

топлота́ *ж.* 1) топлота, топлина, пријатна температура; 2) *фиг.* топлина, срдечност

топлофика́ция *ж.* топлификација

топлоцентра́ла *ж.* топлана

то́пля *н.* топли — **тази печка топли цялата стая** оваа печка ја топли целата соба

топо́вен *ūрид.* топовски — **топовна стрелба** топовска стрелба

топогра́фия *ж.* топографија

топо́ла *ж.* топола — **бяла ~** бела топола

топта́н *ūрил. разг.* топтан

то́пче *ср.* топче; цамлија, скокалче

то́пчест *ūрид.* топчест, валчест

то́пъл *ūрид.* топол, жежок — **топла стая** топла соба — ~

хляб топол (жежок) **леб** — **топли думи** топли зборови
то́пя[1] *н.* кваси, наквасува; мака
то́пя[2] *н.* топи; || — **се** *йовр.* се топи, слабее — **калаят се топи по-лесно от оловото** калајот се топи полесно од оловото
тор *м.* (*мн.* **то́рове**) ѓубре (вештачко или арско) — **изкуствени торове** вештачки ѓубриња
торба́ *ж.* торба; врека — ~ **цимент** врека цемент; ◻ **слагам главата си в торбата** си ја ставам главата в торба
то́рище *ср.* ѓубриште
торла́к *м.* торлак, прекар за населението на северозападна Бугарија; *фиг.* прост човек
тормо́з *м.* малтретирање, тормоз
тормо́зя *н.* малтретира, тормози
торпедоно́сец *м.* торпилер, торпеден воен брод
торпе́ден *йрид.* торпеден — **торпедна лодка** торпеден чамец
торс *м.* **то́рсо** *ср.* торзо
то́рта *ж.* торта — **шоколадова** ~ торта од чоколадо
тортие́ра *ж.* чинија за торта
то́рф *м.* тресет
то́ря *н.* ѓубри
тост *м.* (*мн.* **то́стове**) тост (свечена здравица)
тота́лен *йрид.* тотален
то́ча[1] *н.* точи, остри — ~ **бръснач** острам брич
то́ча[2] *н.* 1) точи, налева — ~ **вино от бъчвата** точам вино од бочвата; 2) суче(кора) — ~ **кори за баница** сучам кори за пита
то́чен *йрид.* точен — ~ **отговор** точен одговор — **точно време** точно време
точила́р *м.* точач, острач
точи́ло *ср.* точило
то́чка *ж.* точка — **точка и запетая** точка и запирка — **гледна** ~ гледна точка — ~ **първа от дневния ред** прва точка на дневниот ред — **горна | долна мъртва** ~ *мой.* горна | долна мртва точка
то́чност *ж.* точност
то́я, та́я, това́ *зам. в.* **то́зи**
тоя́га *ж.* тојага, овчарски стап
траве́рса *ж.* траверза, праг (железнички)
тра́вма *ж.* *мед.* траума
траге́дия *ж.* трагедија; *фиг.* трагедија, несреќа, катастрофа
траги́к *м.* трагичар
траги́чен *йрид.* трагичен — **трагично зрелище** трагична глетка
традицио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* традиционален
тради́ция *ж.* традиција — **по** ~ по традиција
тра́е *н.* трае
тра́ен *йрид.* траен — **трайни цветове** трајни бои — **трайни знания** трајни знаења
тра́йно *йрил.* трајно, постојано
тра́кам *н.* трака
тра́ки *мн.* *исй.* Трачани
траки́ец *м.* **траки́йка** *ж.* тракиец, тракијка (жител на јужна Бугарија)
тракто́вка *ж.* третман, толкување
тра́ктор *м.* трактор — **гъсеничен** ~ трактор-гасеничар
тракторúст, тракторúстка *ж.* тракторист, трактористка

трамбу́вам *н.* набива; *разг.* маршира

трамва́ен *ӣрид.* трамвајски — ~ **билет** трамвајски билет — **трамвайна спирка** трамвајска станица

трамва́й *м.* трамвај — **отивам с** ~ одам со трамвај — **слизам от** ~ слегувам од трамвај

трампли́н *м.* трамбулина

трандафи́л *м.* трендафил, ружа

транс *м. мед.* транс

транскри́пция *ж.* транскрипција

транспони́рам *н.* транспонира

транспо́рт *м.* транспорт, сообраќај — **въздушен** | **железопътен** | **воден** ~ воздушен, авионски | железнички | речен, морски транспорт

транспо́ртен *ӣрид.* транспортен, сообраќаен — **транспортни средства** сообраќајни средства

транспорте́р *м.* бескрајна лента, конвеер

трансфу́зия *ж.* трансфузија

трансценде́тен *ӣрид.* трансцендентален

транше́я *ж. воj.* траншеја

трап *м.* (*мн.* **тра́пове**) трап, окоп, јама

трапе́за *ж.* трпеза

трапеза́рия *ж.* трпезарија

трапчи́нка *ж.* мал трап, трапче, вдлабнатина; дупче на образ кај полни деца

трасе́ *ср.* траса — **трасето на новия път** трасата на новиот пат

трасиро́вка *ж.* трасирање

тра́ур *м.* траур; жалост — **дълбок** ~ длабока жалост — **нося** ~ носам траур

тра́урен *ӣрид.* трауреп; погребен, жалосен — **траурно шествие** траурна (погребна) поворка, процесија — ~ **марш** посмртен марш

тра́я *н. разг.* трае, чека, трпи, ќути — **трай, копьо, за зелена трева** ≃ не умри коњу до зелена трева

тре́бвам *н.* требува

тре́бя *н.* треби, чисти, уредува

тре́вен *ӣрид.* тревен; што е од трева

треви́ст *ӣрид.* тревен, покриен со трева

трево́га *ж.* 1) тревога, возбуденост; 2) тревога (сигнал што предупредува за опасност) — **въздушна** ~ воздушна тревога

трево́жа *н.* тревожи, вознемирува; || — **се** *ӣовр.* се тревожи, се вознемирува — **моля, не се тревожете!** молам не вознемирувајте се!

трево́жен *ӣрид.* тревожен, вознемирен

тревопа́сен *ӣрид.* тревопасен (за животно)

тревя́сал *ӣрид.* трепјосан

тре́звен *ӣрид.* 1) трезвен; 2) *фиг.* паметен, бистар, разумен

тре́звеник *м.* трезвеник

тренда́фил *м. боӣ.* (Роза centifolia) трендафил, ружа

трени́рам *н.* тренира

трениро́вка *ж.* тренинг, тренирање

треньо́р *м.* **треньо́рка** *ж.* тренер, тренерка

тре́пвам *н.* **тре́пна** *с.* трепнува, трепне

трепе́ря *н.* треперн

тре́пет *м.* трепет

трепетли́ка *ж. боӣ.* (Populus tremula) трепетлика

трéптене *ср.* трепетење; вибрација
трептя́ *н.* трепети, трепка, мига
треса́ *н.* тресе; || — **се** *йовр.* се тресе
трéска *ж.* треска — **блатна** ~ маларија
трéскав *йрид.* трескав — **трескави приготовления** трескави подготовки
трéта *ж.* третина — **една** ~ една третина
трéти *бр.* трети — ~ **клас** трети клас — **на** ~ **април** на трети април — **на третия ден** на третиот ден — **говоря в трето лице** зборувам во трето лице
трéтирам *н. с.* третира
треторазрéден *йрид.* треторазреден
три *бр.* три — **имам** ~ **деца** имам три деца — **на** ~ **части** на три дела — **часът е** ~ **и половина** часот е три и половина
три — на почетокот на сложените реченици означува дека е нешто направено од три дела: **триетажен** трикатен — **трицветен** тробоен — **тримесечен** тримесечен — **тригодишен** тригодишен
трибáгреник *м.* триколор
трибу́на *ж.* трибина
тривиáлен *йрид.* тривијален
тригоди́шен *йрид.* тригодишен — **тригодишно дете** тригодишно дете
тригономéтрия *ж.* тригонометрија
тригонометри́чески, тригонометри́чен *йрид.* тригонометриски
три́десет, три́йсет *бр.* триесет — **прехвърлил съм тридесетте** сум минал триесет години — **през тридесетте години** во триесеттите години
тридесетгоди́шен *йрид.* триесетгодишен
тридесети́на *бр.* триесетина
триднéвек *йрид.* тридневен
триж *йрил.* трипати, триж
трикáтен *йрид.* трикатен
трикотáж *м.* тркотажа
трилóгия *ж.* трилогија
три́ма *бр.* тројца
тримесéчие *ср.* тримесечје — **през първото** ~ во текот на првото тримесечје
тримотóрник *м.* тримоторник
тринáдесет, тринáйсет *бр.* тринаесет — **на** ~ **части** на тринаесет делови
тринáдесети, тринáйсети *бр.* тринаесетти
тринéделен *йрид.* тринеделен
тринóжник *м.* триногарник, триножник
трио *ср.* трио ~ **струнно** ~ гудачко трио
трио́н *м.* пила, бичкија
трисри́чен *йрид.* трисложен — **трисрична дума** трисложен збор
три́ста *бр.* триста
тристáен *йрид.* трисобен — ~ **апартамент** трисобен стан
триу́мф *м.* триумф
триумфáлен *йрид.* триумфален — **триумфална арка** триумфална порта, арка
трифáзен *йрид.* трифазен — ~ — ~ **ток** трифазна струја
трицвéтен *йрид.* тробоен — **трицветна лента** тробојка, тробојна лента
тричлéнен, -éнна, éнно *йрид.* трchoленен
три ъ́гълен *йрид.* триаголен

триъгълник *м*. триаголник — **равностранен** ~ рамностран триаголник
трия *н*. трие
тровя *н*. труе; || — **се** *повр*. се труе; *фиг*. труе (душата), задава мака, се коси
трогателен *прид*. трогателен
трогвам *н*. **трогна** *с*. трогнува, трогне — **трогна ме вашето внимание** ме трогна вашето внимание
трогнат *прид*. трогнат — **дълбоко съм** ~ длабоко сум трогнат
троен *прид*. троен — ~ **съюз** троен сојуз; — ~ **канап** троен канап
тройка *ж*. тројка (карта, трамвај бр. 3, руска запрега)
тройкаджия *м*. *разг*. тројкаџија
тройно *прил*. тројно
тролей *м*. тролејбус
тролейбус *м*. тролејбус — **отивам с** ~ одам со тролејбус
тром, тромав *прид*. тром, тромав
трон *м*. трон, престол — **качвам се на трона** стапувам на престол
тронен *прид*. тронен, престолен — **тронно слово** престолна беседа, говор на владар
тропам *н*. тропа, чука
тропане *ср*. тропање
тропи *мн*. тропи, стилски фигури
тропически *прид*. тропски — ~ **климат** тропска клима — **тропическа треска** тропска маларија
тропот *м*. тропот
тросвам *н*. **тросна** *с*. треснува, тресне, одговара (и фрла) на лутено
троснат *прид*. лут, намуртен — ~ **отговор** лут одговор
троскот *м*. *бот*. троскот
тротине *ср*. тротинет
тротоар *м*. тротоар, плочник
трофеен *прид*. трофеен — **трофейно оръжие** трофејно оружје
трофей *м*. трофеј — **военен** ~ воен трофеј
троха *ж*. трошка — **хвърли трохите на кокошките** фрли им ги трошките на кокошките
троша *н*. троши [(прави трошки, дроби (крши) нешто)]; *фиг*. троши (пари)
трошлив *прид*. трошлив
труд *м*. 1) труд — **умствен | физически** ~ умствен | физички труд — **производителност на труда** продуктивност на трудот — **разделение на труда** поделба на трудот — **охрана на труда** заштита на трудот — **живея от труда си** живеам од својот труд; 2) напор — **без много** ~ без многу напор — **давам си** ~ давам напор; 3) научен труд **научен** ~ научен труд — **написал е много трудове по история** напишал многу научни трудови (дела) од историја
труден *прид*. тежок, труден, мачен — **трудна задача** тешка задача — **трудни времена** тешки времина — **трудно положение** тешка положба; ▱ **трудна жена** трудна жена
трудещ се 1) *прид*. работен; 2) *м*. работен човек, трудбеник

тру́дничък *прид.* не многу лесен, тежок

тру́дно *прил.* тешко — **това се произнася много** ~ тоа се изговара мошне тешко

тру́дност *ж.* тешкотија, трудност — **не представлява** ~ не претставува тешкотија

тру́дов *прид.* трудов, работен — **трудова дисциплина** работна дисциплина — ~ **народ** работен народ — **трудова книжка** работна книшка — **трудова войска** работни воени единици (како посебен род војска во Бугарија што се занимава со градба на патишта, железнички линии и др.)

трудова́к *м.* војник во редовна работна единица

трудоде́н *м.* трудоден

трудолюби́в *прид.* трудољубив

трудоспосо́бен *прид.* способен за работа

тру́дя се *н. повр.* 1) се труди; 2) се залага

тру́женик *м.* **труже́ница** *ж.* трудбеник, работен човек

тру́п[1] *м.* труп

тру́п[2] *м.* труп, трупец (пресечен дел од дрво)

тру́пам *н.* трупа

трус *м.* (*мн.* **тру́сове**) потрес, земјотрес

труфи́ло *ср.* средство за разубавување, накит

тръба́ *ж.* 1) труба — **свири тръбата** свири трубата; 2) цевка — **водопроводна** ~ водоводна цевка — **водосточна** ~ олук — **дихателна** ~ *анат.* душник, трахеја — **безшевна** ~ бесшевна цевка

тръба́ч *м.* *вој.* трубач

тръ́гвам *н.* **тръ́гна** *с.* трга, тргне — ~ **на работа** тргам на работа — **влакът тръгва в осем часа** возот трга во осум часот — **накъде си тръгнал?** каде си тргнал?

тръ́гване *ср.* тргнување

тръ́н *м.* (*мн.* **тръ́ни, тръ́не**) трн, трње — **седи като на тръне** седи како на трње

тръ́нка *ж. бот.* (Prunus spinosa) трненка, трнинка

тръни́в *прид.* 1) трнлив; 2) *фиг.* тежок, трнлив

тръ́пка *ж.* (обично **тръ́пки** *мн*) морници, трпки — **тръпки ме побиват** морници ми лазат

тръ́пна *н.* се тресе, чувствува морници по телото, трпне

тръпчи́в *прид.* кисел, стипчав; скомињав

тръс *м.* кас

тръ́свам *н.* **тръ́сна** *с.* треска, тресне ис(тресе) — **тръсна парите и си отиде** ги тресна парите и си отиде

тръсти́ка *ж. бот.* трска — **захарна** ~ шеќерна трска

тръсти́ков *прид.* што е од трска

тръ́тка *ж.* тртник; тртка

тръ́швам *н.* **тръ́шна** *с.* треска, тресне; кутнува, кутне; || — **се** *повр.* се кутнува, се кутне, се треска, тресне

трюм *м.* трем (на брод)

тря́бва *н. безл.* треба — **това** ~ **да се извърши внимателно** тоа треба да се направи внимателно — **корабът трябваше да отплува** бродот требаше да отплови

тря́бвам *н.* треба, е потребен — ~ **ли ти?** ти требам ли? — **това много ми трябва** тоа многу ми треба

тря́скам *н.* **тря́сна** *с.* треска, тресне
тря́сък *м.* трескот
ту́ба *ж.* 1) туба; 2) кантичка за бензин
туберкуло́за *ж. мед.* туберкулоза — **скоротечна** ~ брзотечна туберкулоза
туберкуло́зен *йрид.* туберкулозен
туберо́за *ж. бот.* туберозa
туз *м.* асо; газда, параллија
туй *зам.* ова, тоа
тук (ту́ка) *йрил.* овде, тука — ~ **и там** овде и таму — ~ **съм** овде сум
ту́кашен *йрид.* овдешен, тукашен — **той не е** ~ тој не е овдешен
туло́вище *ср.* труп (човечки)
тулу́мба *ж. арх.* тулумба
ту́мор *мн. мед.* тумор — **доброкачествен | злокачествен** ~ доброкачествен — злокачествен тумор
ту́нел *м.* тунел
тупа́лка *ж.* тупалка, тупало
ту́пам *н.* тупа — **сърцето ми тупа** срцето ми тупа
ту́пвам *н.* **ту́пна** *с.* тупа, тупне
ту́пкам *н.* тупка
тупти́ *н.* тупка, пулсира
тупурди́я *ж. разг.* турканица; ѓурултија
тур[1] *м.* тура, рунда
тур[2] *м.* топ, кула (шахов. фигура)
турби́на *ж.* турбина
турбогенера́тор *м.* турбогенератор
тури́зъм *м.* туризам
тури́ст *м.* **тури́стка** *ж.* турист, туристка
туристи́чески *йрид.* туристички — **туристическа хижа** планинарски дом
турки́ня *ж.* Турчинка
турне́ *ср.* турнеја — **отивам на** ~ одам на турнеја
турни́р *м.* турнир — **шахматен** ~ шаховски турнир
ту́рски *йрид.* турски — ~ **език** турски — **турско иго** турско ропство — **турско правителство** турска влада
ту́рта *ж.* кравајче, турта, лепче без квасец
ту́рча *н.* турчи
ту́рчин *м.* (*мн.* **турци**) Турчин
турши́я *ж.* туршија
ту́рям *н.* **ту́рна, ту́ря** *с.* тура, тури
ту́такси *йрил.* веднаш, брзо
тутка́л *м.* туткал
туткали́свам *н.* **туткали́сам** *с.* туткалисува, туткалиса
ту́тманик *м.* 1) леб, месен со путер (маст) и сирење; 2) *фиг.* простак (за човек)
ту́хла *ж.* тула, цигла — **построен от тухли** изграден од тули
тухла́р *м.* тулар
тухла́рница *ж.* туларница, тулана
ту́хлен *йрид.* туларски
туч *м. нар.* туч, секој леан метал; *фиг.* нешто тешко
ту́чен[1] *йрид.* од туч, железен, бронзен
ту́чен[2] *йрид.* 1) плоден, што дал добар род — **тучни ниви** ниви што дале добар род; 2) (за трева) буен, сочен; 3) *дијал.* згоен, дебел— **тучни овни** дебели овни
ту́ченица *ж. бот.* (Portulaca oleracea) тучница
туш *м.* 1) туш (спец. мастило); 2) туш (соборување на противникот во борење)
туши́рам *н.* тушира

тщесла́вие *ср.* славољубје, празнотија, суетност
тъга́ *ж.* тага, жалост
тъгу́вам *н.* тагува, жали — ~ **по майка и баща** тагувам за мајка и татко
тъжа́ *н.* тажи, жали; || — **се** *йовр.* се жали — **тъжи се на сина си** се жали на сина си
тъжа́чка *ж.* тажачка
тъ̀жба *ж.* 1) тужба — **подавам** ~ поднесувам тужба; 2) тага, жалост
тъжде́ствен *йрид.* идентичен, еднаков
тъждество́ *ср.* идентичност, сличност, еднаквост
тъ̀жен *йрид.* тажен — **тъжно настроение** тажно настроение
тъжи́тел *м.* **тъжи́телка** *ж.* тужител, тужителка
тъжо́вен *йрид.* тажен, нажален
тъй *йрил.* така — **тия работи** ~ **стават** тие работи така се прават
тъй като *сврз.* бидејќи, затоа што, зашто, оти
тъ̀кан *ж.* 1) ткаенина — **копринена** ~ свилена ткаенина; 2) ткаење; 3) *биол.* ткиво — **съединителна** ~ спојно ткиво
тъка́ч *м.* ткајач
тъка́чен *йрид.* ткајачки — ~ **стан** разбој за ткаење — **тъкачна фабрика** ткајачница
тъка́чка *ж.* ткајачка; текстилна работничка
тъ̀кмо *йрил.* токму, точно — ~ **това ни трябва** токму тоа ни треба — ~ **на време идваш** токму на време доаѓаш — ~ **на това място** точно на тоа место
тъ̀кмя *н. нар.* токми, подготвува — **тъкми го за път** го подготвува за пат
тълко́вен *йрид.* толковен, што толкува — ~ **речник** толковен речник, речник со толкувања
тълку́вам *н.* толкува — **криво** | **погрешно** ~ **закона** погрешно го толкувам законот
тълпа́ *ж.* толпа
тълпя́ се *н. йовр.* се натрупува, се собира
тъ̀мен *йрид.* 1) темен, затворен (по боја) — **тъмна нощ** темна ноќ — **тъмни дрехи** темна облека; 2) сомнителен — **тъмно минало** сомнително минато
тъмнина́ *ж.* 1) темнина, мрак — **в тъмнината** во мракот; 2) *фиг.* непросветеност, заостанатост
тъмни́ца *ж.* темница, затвор
тъмнича́р *м.* 1) темничар, чувар; 2) затвореник, робијаш
тъмни́чен *йрид.* темничен
тъ̀мно *йрил.* темно, мрачно — ~ **ми е пред очите** темно ми е пред очите
тъ̀мно-во сложен збор значи „темно", „затворено": **тъмно жълт** темножолт, **тъмносив** темносив, **тъмночервен** темноцрвен итн.
тъ̀на *н.* тоне — ~ **в калта** тонам во калта ~ **в мизерия** тонам во сиромаштво
тъ̀нко *йрил.* танко — **тя** ~ **преде** таа танко преде
тънкокра́к *йрид.* танконог
тъ̀нкост *ж.* 1) танкост; 2) детаљ, специфичност, финеса, танчина — **познава въпроса с всичките му тънкости** детаљно го познава тоа прашање — **тънкости на закона**

финеси на законот — **впускам се в тънкости** се впуштам во детали (танкости)

тѐнък *йрид.* 1) танок — ~ **конец** танок конец; 2) со убава става, убав — **тънка мома** девојка со убава става; 3) незначителен, незабележлив — **тънка разлика** незабележлива разлика; 4) внимателен, детален — ~ **анализ** детельна анализа — **тънки сметки** танки сметки; ◻ **гдето е тънко, там се къса** каде што е танко, таму се кине

тъп *йрид.* 1) тап — ~ **нож** тап нож; 2) тап, глуп — **тъпа глава** тапа глава

тъпа́к *м.* **тъпа́чка** *ж.* тапа, глупак, глупачка

тъпа́н *м.* тапан — **бия** ~ удирам на тапан

тъпана́р *м.* тапанар

тъпа́нче *ср.* тапанче

тъповръ̀х *йрид.* затапен, што има тап врв

тъпоу́мен *йрид.* тапоглав, глуп

тъпоу́мие *ср.* глупост, малоумност, идиотизам

тѐпча *н.* набива, гази; гнете, тапка, колка; мачи — ~ **на едно място** тапкам на едно место — ~ **трева** газам трева — **тъпча народните права** ги газам народните права — **тъпчат го с храна** го колкаат со храна — **тъпчат народа** го мачат народот; ◻ — **се** *йовр.* се колка, јаде многу

тѐрбух *м.* трбушка, шкембе

търг *м.* наддавање, лицитација

търга́ш *м.* 1) шпекулант; 2) тезгар — **какъв ти художник, той е търгаш** ~ каков уметник, тој е тезгар

търга́шки *йрид.* тезгарски — **търгашко изкуство** тезгарска уметност

търго́вец *м.* трговец; *фиг.* сметкација

търгови́я *ж.* трговија — **вътрешна | външна** ~ внатрешна | надворешна трговија — **разменна** ~ размена на стока — ~ **на едро | на дребно** трговија на големо | на мало — **въртя** ~ се занимавам со трговија

търго́вски *йрид.* трговски, комерцијален — ~ **договор** трговска спогодба — ~ **флот** трговска флота — **търговска камара** трговска комора — **търговска мрежа** трговска мрежа

търгу́вам *н.* тргува

тържѐствен *йрид.* свечен — **тържествено събрание** свечено собрание, свечена академија

тържество́ *ср.* свеченост

тържѐствено *йрил.* свечено, официјално

тържеству́вам *н.* триjумфира, тржествува

тѐржище *ср.* пазар

търка́ло *ср.* тркало

търка́лям *н.* **търко́ля** *с.* тркала — ~ **бурета** тркалам буриња

тѐркам *н.* трие; **чисти**

търноко́п *м.* дикел

търпели́в *йрид.* трпелив; мирен, рамнодушен

търпѐние *ср.* трпение — **губя** ~ губам трпение

търпя́ *н.* трпи, поднесува — **не мога да ~ повече** не можам повеќе да трпам — **търпя лишения** поднесувам лишувања

търсáч *м.* барач, испитувач — **златотърсач** копач на злато
тъ́рся *н.* 1) бара, испитува — ~ **квартира** барам стан — **някой те търси** некој те бара — **какво търсиш тук?** што бараш овде? — **той много не търси** тој многу не бара; ◻ ~ **със свещ** барам со свеќа — **търси под вола теле** бара под вол теле
тъ́ртей *м. зоол.* трут (пчела); *фиг.* мрзливец, лежач, паразит, готован
търчи́-лъжи́ *м. разг.* трчилаж
тършу́вам *н.* пребарува, пребара
тъ́ст *м.* дедо, тест
тъ́тен *м.* татнеж
тъ́тна *н.* татни — **земята тътне от тежките танкове** земјата татни од тешките тенкови
тътиéж *м.* татнеж
тъ́тря *н.* влече (некого со себе), влече нешто со напор, влечка || — **се** *йовр.* одвај се влече
тъ́ща *ж.* баба, тешта — ~ **къща преврыща** тешта куќа превртува
тюли́н *м. зоол.* (Phoca) фока, тулен
тюрбáн *м.* чалма, вид женска крпа за глава
тю́рма *ж. разг.* затвор, темница
тютю́н *м. бот.* (Nicotiana tabacum) тутун — **садя** ~ садам тутун — **нижа** ~ нижам тутун
тютюнджи́я *м.* тутунар, тутунција
тютю́нев *йрид.* тутунски — ~ **дим** тутунски чад — **тютюнева фабрика** фабрика за тутун (цигари)
тютю́нище *ср.* тутуниште
тютюнопроизводи́тел *м.* производител на тутун
тютюнорабо́тник *м.* тутунски работник
тюфлéк *м.* душек, сламеник
тю́хкам *н.* туфка; || — **се** *йовр.* се туфка
тюх! *изв.* ту! туф!
тя́га *ж.* цуг (на оџак); влеча — **конска** ~ коњска влеча
тя́ло *ср.* (*мн.* **телá**) 1) тело, организам — **здрав дух в здраво тяло** здрав дух во здраво тело; 2) леш; 3) тело, труп, главен дел на машина (возило и др.); 4) тело (геометриско); 5) тело, форум, кор — **доайен на дипломатическото тяло** доајен на дипломатскиот кор
тя́сна *йрид. в.* **тéсен**
тя́сно *йрил.* тесно
тях *зам.* нив
тя́хна, тя́хно *зам.* нивна, нивно (*в.* **техен**)

У

у *йред.* кај, во, у — ~ **жените любопитството е голямо** кај жените љубопитството е големо — **бях** ~ **Иванови на обед** бев на ручек кај Иванови — ~ **кого са парите?** во кого се парите? — **живея** ~ **родителите си** живеам кај своите родители
у *изв.* у

убеде́н *ӣрид.* убеден, непоколеблив
убеди́телен *ӣрид.* убедлив — **~ довод** убедлив факт, аргумент
убеди́телност *ж.* убедливост
убежда́вам *н.* **убедя́** *с.* убедува, убеди
убежда́ване *ср.* убедување
убежде́ние *ср.* 1) впечаток, мислење; 2) убедување, сфаќање, идеја — **политически убеждения** политички сфаќања
убе́жище *ср.* засолниште, азил — **право на ~** право на азил
уби́вам *н.* **уби́я** *с.* убива, убие — **ще го убия** ќе го убијам; *фиг.* уништува, уништи
уби́ец *м.* убиец
уби́йствен *ӣрид.* убиствен
уби́йство *ср.* убиство
уби́т *ӣрид.* убиен
убо́ждам *н.* **убода́** *с.* удобува, убоде; || — **се** *ӣовр.* се убоде
убо́рка *ж.* *воj.* чистење на кругот (касарнскиот двор)
убя́гвам *н.* **убя́гна** *с.* избегува, избега; *фиг.* се извлекува, се извлече
уважа́вам[1] *н.* **уважа́** *с.* уважува, уважи, зема (зеде) во обѕир — **уважиха искането ми** го уважија моето барање
уважа́вам[2] *н.* почитува, цени— **~ учителя си** го почитувам мојот учител — **уважавай чуждите мнения** почитувај ги туѓите мислења
уважа́ем *ӣрид.* почитуван, ценет — **уважаеми другарю** почитуван другару (друже)
уваже́ние *ср.* почитување, почит — **той е достоен за ~** тој е достоен за почит
уважи́телен *ӣрид.* оправдан, што може да се уважи — **отсъствува по уважителни причини** отсуствува по оправдани причини
ува́рдвам *н.* **ува́рдя** *с.* чува, варди — **увардих млякото да не изкипи** го дочував млекото да не претече
уведомя́вам *н.* **уведомя́** *с.* известува, извести, информира
увековеча́вам *н.* **увековеча́** *с.* овековечува, овековечи
увелича́вам *н.* **увелича́** *с.* зголемува, зголеми; увеличува, увеличи — **~ производството** го зголемувам производството
увеличе́ние *ср.* зголемување — **~ на посевната площ** зголемување на сеидбената површина
увеличи́телен *ӣрид,* увеличителен — **увеличително стъкло** лупа, увеличително стакло — **увеличителна форма** *грам.* аугментатив
увенча́вам *н.* **увенча́я** *с.* овенчува, увенча, крунисува, крунисa; завршува работа со успех
уве́рен *ӣрид.* уверен, убеден, сигурен — **~ съм, че е така** уверен (убеден) сум дека е така
увере́ние *ср.* уверување; уверение (документ)
увертю́ра *ж.* увертира
уверя́вам *н.* **уверя́** *с.* уверува, увери; || — **се** *ӣовр.* се увери
увеселе́ние *ср.* веселба, забава, игранка
увеща́вам *н.* **увеща́я** *с.* наговара, наговори, убедува, убеди
уви́! *изв.* уви!

увйвам *н.* **увйя** *с.* 1) увива, увие; || — **се** *йовр.* се увива, се увие

увйрам *н.* **увра́** *с.* се сварува, се свари од горештина

увйрам се *н.* **увра́ се** *с. йовр.* се вовира, се вовре, се присламчува, се присламчи, се натрапува, се натрапи

увйсвам *н.* **увйсна** *с.* се пробесува, се провиснува; отежнува; натежнува; || — **се** *йовр.* се обесува, се обеси (некому на врат); виси, е обесен

увлека́телен *йрид.* привлечен, забавен, интересен — ~ **разказ** интересен расказ

увлека́телно *йрил.* забавно, интересно — ~ **разказва** раскажува интересно

увлече́ние *ср.* пасија, страст; краткотрајна љубов; воодушевување; хоби

увлйчам *н.* **увлека́** *с.* привлекува, привлече; придобива; освои; граба (девојка); || — **се** *йовр.* се вљубува во нешто, се воодушевува

у́вод *м.* увод, предговор

у́воден *йрид.* уводен — **уводна статия** уводна статија, уводник

уволне́ние *ср.* отпуштање (од работа), отказ

уволня́вам *н.* **уволня́** *с.* отпушта, отпушти (од работа); дава отказ

уволнйтелен *йрид.* отказен — **уволнителен билет** *воj.* документ за демобилизација, војничка книшка, буквица

увоня́вам се *н. йовр. разг.* се смрдува, се смрде

увре́ждам *н.* **увредя́** *с.* оштетува, прави штета, напакостува

увъ́ртам се *н.* **увъ́ртя се** *с. йовр.* се умилкува, се митка

уга́ждам *н.* **угодя́** *с.* угодува, угоди

уга́р *м.* угар

уга́рка *ж.* 1) качунка (од цигара); 2) угарка

уга́свам *н.* **уга́сна** *с.* се угаснува, се угасне; *фиг.* се умори

угася́вам *н.* **угася́** *с.* угаснува, угасне, изгаснува, изгасне

уга́снал *йрид.* угаснат

угла́вен *йрид.* кривичен — **углавно преследване** кривично гонење — **углавно престъпление** кривично дело (*в.* **наказа́телен**)

у́гледен *йрид.* убав, пријатен — **угледна жена** убава жена

углъбя́вам се *н.* **углъбя́ се** *йовр.* се задлабочува, се задлабочи

угнете́н *йрид.* угнетен

угнетйтел *м.* угнетувач

угнетя́вам *н.* **угнетя́** *с.* угнетува

угова́рям *н.* **угово́ря** *с.* договара, договори; || — **се** *йовр.* се договара, се договори

угово́рка *ж.* услов; оградување, резервисаност; клаузула, одредба

уго́ден *йрид.* угоден, пријатен

угодлйв *йрид.* угодлив, сервилен

уго́дник *м.* подлизурко, ласкавец, полтрон

уго́днича *н.* е сервилен

угое́н *йрид.* згоен, дебел

уголе́мен *йрид.* зголемен

уголемя́вам *н.* **уголемя́** *с.* зголемува, зголеми

угоща́вам *н.* **угостя́** *с.* нагостува, нагости
угоще́ние *ср.* нагостување, гозба
угри́жвам се *н.* **угри́жа се** *с. йовр.* се загрижува, се загрижи
угри́жен *йрид.* загрижен
угризе́ние *ср.* каење; грижа на совеста
угро́за *ж.* опасност, застрашување
уда́ва ми се *н. йовр.* ми поаѓа од рака, ми се дава можност, успевам
уда́вник *м.* **уда́вница** *ж.* (у)давеник, (у)давеничка
уда́вям *н.* **уда́вя** *с.* дави; ‖ — **се** *йовр.* се дави
у́дар *м.* удар — ~ **с юмрук** удар со тупаница — **сърдечен** ~ срцев удар — **слънчев** ~ сончев удар, сончаница — **с един** ~ со еден удар
уда́рвам *н.* **уда́ря** *с.* удира, удри — **ударил му една плесница** му удрил една шлаканица — **ударихме го на веселба** удривме на веселба
у́дарен *йрид.* ударнички — ~ **труд** ударничка работа
уда́рен *йрид.* 1) удрен, ненормален; 2) *грам.* акцентиран, нагласен
ударе́ние *ср.* акцент — **бъркаш ударе́нието** грешиш во акцентот — **ударението пада на първата сричка** акцентот паѓа на првиот слог — **силово** ~ експираторен акцент
у́дарник *м.* **у́дарничка** *ж.* ударник, ударничка
уда́рник *м. воj.* ударна игла (на оружје)
у́дарничество *ср.* ударништво
уда́чен *йрид.* успешен
удвое́н *йрид.* удвоен, дуплиран
удвоя́вам *н.* **удвоя́** *с.* удвојува, удвои
удиви́телен *йрид.* чуден, необичен — ~ **знак** извичник (!)
удивле́ние *ср.* восхитување, чудење
удивля́вам се *н.* **удивля́ се** *с. йовр.* се восхитува, се восхити
удо́бен *йрид.* 1) удобен, комфорен — **удобно жилище** комфорен стан; 2) соодветен; 3) зготен — ~ **случай** згоден случај — **удобно време** згодно време
удо́бство *ср.* комфор — **апартамент с всички удобства** стан со полн комфор
удовлетворе́ние *ср.* задоволување, сатисфакција
удовлетворя́вам *н.* **удовлетворя́** *с.* задоволува, задоволи
удово́лствие *ср.* задоволство, уживање, радост — **с най-голямо** ~ со најголемо задоволство
удостовере́ние *ср.* уверение, потврда
удостоверя́вам *н.* **удостоверя́** *с.* потврдува, потврди, докажува, докаже
удостоя́вам *н.* **удостоя́** *с.*1) наградува, награди, одликува — **той бе удостоен с орден** тој беше одликуван со орден; 2) удостојува — **удостоиха ни с присъствието си** нè удостоија со своето присуство
удръ́жки *мн.* одбитоци, запирање (при исплатата)
у́дрям *н.* **уда́ря** *с.* удира, удри — ~ **с юмрук по масата**

удирам со тупаница на масата —~ **печати на писма** удирам печати на писма; ◇ **удари дванаестия час** удри дванаесеттиот час — **хайде да ударим направо** ајде да удриме направо — **виното го удари в главата** виното го удри в глава — **житото удря на мухъл** житото мириса (удира) на мувла

удушáвам, удýшвам *н.* **удýша** *с.* задушува, задуши, задавува, задави — **удушихме се от дим** се задушивме од чад — **ще те удуша** ќе те задушам

удýшване *ср.* задушување, задавување

удължáвам *н.* **удължá** *с.* продолжува, продолжи; попушта, попушти — **удължих срока** го продолжив рокот — ~ **рокля** го попуштам фустанот

удължáване *ср.* продолжување, проширување, зголемување — ~ **на съобщителните линии** проширување на сообраќајните врски

уединéн *прид.* осамен

уединéние *ср.* осаменост, самотија

уеднаквявам *н.* **уеднаквя** *с.* изедначува, изедначи, типизира

уедрявам *н.* **уедря** *с.* прави нешто да биде покрупно, спојува, спои, консолидира

ýем *м.* уем

уж *прил.* божем

ýжас *м.* ужас, стравотија — **ужасите на войната** стравотиите на војната

ужасéн *прид.* избезумен, многу уплашен

ужáсен *прид.* ужасен, страшен — **ужасно време** ужасно време

ужúлвам *н.* **ужúля** *с.* каснува, касне (пчела и сл.), боцнува, боцне, пецка, пецне; *фиг.* касне, пецка, жегнува, шиба, боцка

узаконявам *н.* **узаконя** *с.* озаконува, озакони, легализира

узнáвам *н.* **узнáя** *с.* узнава, узнае

узрявам *н.* **узрéя** *с.* узрева, узрее

узурпáтор *м.* узурпатор

уúски *ср.* виски — ~ **със сода** виски со сода

уйдúсвам *н.* **уйдúсам** *с.* ујдисува, ујдиса

уйдурдúсвам *н.* **уйдурдúсам** *с.* *разг.* нагласува, дотерува, дотера

уйдурмá *ж.* *разг.* ујдурма

ýказ *м.* указ, декрет

указáние *ср.* упатство, совет, инструкција, директива — **практически указания** практични совети

указáтел *м.* регистар, именик, адресар и др.

ýказен *прид.* указен

уклóн *м.* скршнување — **десен | ляв** ~ десно | лево скршнување (политичко)

ýкор *м.* укор

укорявам *н.* **укоря** *с.* укорува, укори; осудува, осуди — **укорихме неговата постъпка** ја осудивме неговата постапка

украúнец *м.* **украúнка** *ж.* Украинец, Украинка

укрáса *ж.* декор, декорација, украс

украсявам *н.* **украся** *с.* украсува, украси
украшение *ср.* украс
укрепвам *н.* **укрепна** *с.* зацврстува, зацврсти
укрепление *ср.* утврдување, фортификација — **брегово ~** утврдување на брег
укрепявам *н.* **укрепя** *с.* утврдува, утврди; || — **се** *йовр.* се утврдува, се утврди
укривател *м.* **укривателка** *ж.* прикривач (на украдени предмети), јатак
укривам *н.* **укрия** *с.* 1) укрива, укрие; 2) крие, скрие
укротител *м.* **укротителка** *ж.* укротител, укротителка
укротявам *н.* **укротя** *с.* укротува, укроти
улавям *н.* **уловя** *с.* фаќа, фати — **~ топка** фаќам топка; — **се** *йовр.* се фати (во оро), се зафати (за работа)
улегнал *йрид.* сталожен — **~ човек** сталожен човек
улеснение *ср.* олеснување
улеснявам *н.* **улесня** *с.* олеснува, олесни
улика *ж.* (*мн.* **улики**) индиција, трага, знак (за откривање виновник)
улисвам се *н.* **улисам се** *с.* *йовр.* се занесува, се занесе (во работа), се унесува, се унесе
улица *ж.* улица — **задънена | сляпа ~** слепа улица — **живея на ~ Шипка № 10** живеам на улица Шипка бр. 10
уличавам *н.* **уличa** *с.* фрла сомнение (на некого за нешто)
уличен *йрид.* уличен — **улично движение** уличен сообраќај — **~ бой** *воj.* улична борба — **улична жена** уличарка, проститутка
уличник *м.* уличар, мангуп
улов *м.* лов, количина уловени риби
ултиматум *м.* ултиматум
ултрамодерен *йрид.* ултрамодерен, супермодерен
улучвам *н.* **улуча** *с.* погодува, погаѓа, погоди
улягам се *н.* **улегне се** *с.* *йовр.* (се) улегнува, (се) улегне — **пръстта се улегна от дъждовете** земјата улегна од дождовите
ум *м.* (*мн.* **умове**) ум, памет, интелект — **големи умове са се занимавали с тези въпроси** големи умови се занимавале со овие прашања— **смятане на ~** сметање напамет — **дошъл му е умът в главата** му дошол умот во главата; ▱ **оничай си ума** ≃ бери ум! — **~ да ти зайде** да ти зајде умот — **изгубил си ум** си го загубил умот
умалител *м.* *маш.* смалувач (број), намалувач
умалителен *йрид.* 1) смалувачки; 2) **умалителна форма** *грам.* деминутив
умаляемо *ср.* *маш.* намаленик
умел *йрид.* снаодлив, вешт, искусен — **умело движение** вешто движење
умен *йрид.* умен — **~ съвет** умен совет — **умно дете** умно дете — **умни хора** умни луѓе
умение *ср.* умеење, вештина, способност
умерен *йрид.* умерен

умéстен *прид.* умесен, на место — **уместна забележка** умесна забелешка

умéя *н.* умее — **тя умее да се облича** таа умее да се облекува — **той не умее да чете** тој не умее да чита

умúвам *н.* **умúя** *с.* измива, измие; ‖ — **се** *повр.* се измива, се измие

умивáлня *ж.* мијалница

умивáлник *м.* мијалник; лавабо

умúлен *прид.* умилен, нежен, жалослив

умилéние *ср.* сочувство; нежност

умúлквам се *н.* **умúлкам се** *с.* *повр.* се милка, се умилкува

умúрам *н.* **умрá** *с.* умира, умре — ~ **далече от близките си** умирам далеку од блиските — **той умря скоропостижно** тој умре ненадејно — ~ **от скука** умирам од досада — **колкото да не умра от глад** колку да не умрам од глад

умирáчка *ж.* *разг.* умирачка

умирúтел *м.* што смирува

умирявам *н.* **умирá** *с.* умирува, умири; смирува, смири

умúслен *прид.* замислен, загрижен

умúслям се *н.* **умúсля се** *с.* *повр.* се замислува, се замисли

ýмисъл *м.* предомислување, умисла — **с** ~ со предомислување

умúшлен *прид.* што е со предомислување, умислен

ýмната *прил.* умно, со ум - **карай** ~ **колата** терај ја умно колата — **постъпвам** ~ постапувам умно

умнúк *м.* **умнúца** *ж.* умник, умница

ýмно *прил.* умно, паметно, мудро, разумно

умножáвам *н.* **умножá** *с.* умножува, умножи, намножува, намножи

умножéние *ср.* умножување, намножување — **таблица на умножението** таблица на множењето

умозаключéние *ср.* заклучок, суд

умозрéние *ср.* спекулативна мисла

умопобъркан *прид.* умоболен

умопомрачéние *ср.* душевно растројство

умóра *ж.* умор, умора

уморéн *прид.* уморен — **той е много** ~ тој е многу уморен

уморúтелен *прид.* заморен, напорен, тежок — ~ **път** напорен пат

уморявам се *н.* **уморя се** *с.* *повр.* се уморува, се умори

умотворéние *ср.* умотворба (народна)

ýмствен *прид.* умствен, интелектуален — **умствена работа** умствена работа — **умствено разстройство** душевно растројство — ~ **работник** интелектуален работник; *фиг.* ~ **багаж** културен багаж

умýвам *н.* умува, филозофира; *фиг.* се двоуми

умýване *ср.* умување, филозофирање

умъдрям се *н.* **умъдря се** *с.* *повр.* се здрвува, се здрви

умълчáвам се *н.* **умълчá се** *с.* *повр.* замолчува, замолчи

унáсям се *н.* **унесá се** *с.* *повр* се унесува, се унесе; се занесува, се занесе

унгáрец *м.* **унгáрка** *ж.* Унгарец, Унгарка
унгáрски *прид.* унгарски — **унгарска музика** унгарска музика — ~ **език** унгарски јазик
ýнес *м.* занес, транс
униáтски *прид.* унијатски — **униатска черква** унијатска црква
универмáг *м.* скратеница за **универсален магазин** стоковна куќа
универсáлен *прид.* универзален — **универсално средство** универзално средство
университéт *м.* универзитет
университéтски *прид.* универзитетски
унизѝтелен *прид.* понужувачки
унижéние *ср.* понижение — **търпя унижения** трпам понижениja
унижáвам *н.* **унѝжа** *с.* понижува, понижи
унѝл *прид.* депримиран, деморализиран; тажен, нерасположен
унѝние *ср.* депримираност, умор, нерасположение; малаксаност, меланхолија
унифицѝрам *н.* *с.* унифицира
унифóрма *ж.* униформа — **военна | ученическа** ~ воена | ученичка униформа — **с | в** ~ во униформа
унифóрмен *прид.* униформен
унищожáвам *н.* **унищожá** *с.* 1) уништува, уништи — **огънят е унищожил всичко** огнот уништил сè; 2) поништува, поништи (марки)
унищожéние *ср.* уништување, истребување
унищожѝтел *м.* средство за уништување
унищожѝтелен *прид.* разорен, катастрофален, беспоштеден — **унищожителна критика** беспоштедна критика
упáдък *м.* 1) декаденција; 2) назадување (имотно, стопанско; 3) пропаѓање
упáдъчен *прид.* декадентен, назаден — **упадъчни влияния** декадентни влијанија
уплáшвам *н.* **уплáша** *с.* уплашува, уплаши
уплѝтам *н.* **уплетá** *с.* вплеткува, вплетка, вплете
уплътнявам *н.* **уплътнѝ** *с.* 1) набива (земја); 2) *фиг.* корисно го исполнува (исполни) своето време
уповáвам се *н.* *повр.* се надева
уповáние *ср.* надеж, очекување
уподобявам *н.* **уподобѝ** *с.* прави нешто да биде слично на друго
упóйка *ж.* наркоза, анестезија — **пълна | местна** ~ целосна | локална наркоза
упорѝт *прид.* 1) упорен, неуморен; 2) тврдоглав; 3) напорен, тежок
упорѝтост 1) упорност; 2) непокорност, тврдоглавост
упорствýвам *н.* *с.* се спротивстава; е упорен, упорствува
употрéба *ж.* употреба, користење — **начин на** ~ начин на употреба — **излиза от** ~ излегува од употреба
употребѝм *прид.* употреблив
употребявам *н.* **употребѝ** *с.* употребува, употреби
упоявам *н.* **упоѝ** *с.* 1) опива, опиe; 2) дава наркоза
упрáва *ж.* управа, раководство — **член на управата** член на управата

упра́вител *м.* **упра́вителка** *ж.* управник, управител, управителка; раководител; директор

упра́вителен *ӣрид.* управен — ~ **съвет** управен одбор

управле́ние *ср.* 1) управа, раководство; 2) установа, институција

управля́вам *н.* управува, раководи установа (организација), тера (кола, коњи и сл.)

управля́ващ 1) *ӣрид.* што управува, што владее; 2) вршител на должност, отправник на работите (*диӣлом.*)

упра́вник *м.* **упра́вница** *ж.* државен раководител, државник, член на влада, висок раководител

упражне́н *ӣрид.* извежбан, искусен

упражне́ние *ср.* задача, вежба — **домашно** | **класно** ~ домашна | писмена задача — **гимнастически упражнения** гимнастички вежби — **упражнения** вежби

упражня́вам *н.* **упражня́** *с.* 1) (у)вежба; 2) применува, примени — **упражних насилие** применив сила; 3) се занимава (со нешто) — ~ **лекарска професия** се занимавам со лекарска професија; || — **се** *ӣовр.* се вежба, тренира

у́прек *м.* упрек, укор

упре́квам *н.* **упре́кна** *с.* упрекнува, упрекне

упълномоща́вам *н.* **упълномощя́** *с.* ополномоштува, ополномошти

упълномо́щен *ӣрид.* ополномоштен

упъ́твам *н.* **упъ́тя** *с.* упатува, упати

ура́! *изв.* ура!

урабо́твам *н.* **урабо́тя** *с.* 1) изработува, изработи; 2) разработува, разработи

уравне́ние *ср.* равенка — ~ **с две неизвестни** равенка со две непознати

уравнило́вка *ж.* уравниловка

уравни́телен *ӣрид.* компензационен — ~ **фонд** резервен фонд | фонд за ризик

уравновесе́н *ӣрид.* урамнотежен, сталожен, стабилен

уравня́вам *н.* **уравня́** *с.* израмнува, израмни

урага́н *м.* ураган (торнадо, оркан, циклон)

урага́нен, -а́нна, -а́нно *ӣрид.* урагански, оркански

уран (ураний) *м.* уран, ураниум

ура́ниев *ӣрид.* ураниумов, уранов — **ураниева руда** уранова руда

у́рва *ж.* клисура, урва, стрмнина

у́ред[1] *м.* уред, прибор, машина, апарат

у́ред[2] *м.* *нар.* уредност, ред во куќа, чистота во куќа

уре́дба *ж.* 1) уредба, суредување, ред; 2) инсталација — **радио** ~ разгласна станица

урѐде́н *ӣрид.* уреден, подреден

уре́дник *м.* **уре́дница** *ж.* уредник, уредничка — ~ **на списание** уредник на списание — **редактор** - ~ уредник на издание

уре́ждам *н.* **уре́дя** *с.* 1) уредува, уреди; 2) решава, реши (спор, прашање); 3) приредува, приреди — **уреждаме забава** приредуваме забава; 4) договара, договори — **уредихме среща** договоривме состанок

уре́чен *прид.* одреден, договорен, закажан — **в уречения час** во закажаното време
ури́на се *с. повр.* се (из)губи, се (ис)чисти (се мавне од очите)
ури́на *ж.* урина, моч
уро́в *м. бот.* (Vicia sativa) уров
уро́вен *м.* ниво, стандард — **жизнен** ~ животен стандард — **умствен** ~ интелектуално ниво
у́род *м.* изрод; идиот, дегенерик
уродли́в *прид.* дегенериран, изроден
уро́к *м.* лекција, училишен час — **имам** ~ **в VIII клас** имам час во VIII одделение — **учителят предаде нов** ~ наставникот ја предаде нова лекција — **труден** ~ тешка лекција — **частни уроци** приватни часови — **приготвям си уроците** ги подготвувам лекциите; учам — **това да ти е за** ~ ова нека ти е лекција
уро́чен *прид.* што се однесува на час | на лекција — ~ **план** писмена подготовка за час
уроло́г *м.* уролог
усамоте́н *прид.* осамен, осамотен
усвоя́вам *н.* **усвоя́** *с.* усвојува, усвои (знаење), прифаќа, прифати
усе́квам *н.* **усе́кна** *с.* исекнува, исекне
у́сет *м.* усет — ~ **за езици** усет за јазици — **няма усет към красивито** нема усет за убавото — **художествен** ~ уметнички усет (чувство)
усе́щам *н.* **усе́тя** *с.* 1) усетува, усети, почувствува; 2) сфаќа, сфати, одгатнува, одгатне; 3) зауши, забележи
усе́щане *ср.* 1) осетување; 2) чувствување, чувство — **приятно** ~ пријатно чувствување (чувство)
уси́лвам *н.* **уси́ля** *с.* усилува, усили, засилува, засили
усилва́тел *м.* засилувач (што служи за засилување)
уси́лен *прид.* усилен, напорен, тежок, форсиран — **усилена работа** усилена работа — ~ **марш** *воj.* форсиран марш
уси́лие *ср.* усилба, напор, напрегање — **напразни усилия** залудни напори — **върховни усилия** натчовечки напори (усилби)
ускоре́н *прид.* забрзан — **с ускорени темпове** со забрзано темпо
ускоре́ние *ср.* забрзување
ускоря́вам *н.* **ускоря́** *с.* забрзува, забрза — ~ **движението на мотора** го забрзувам движењето на моторот — **ускорихме изпълнението на плана** го забрзавме извршувањето на планот
условéн *прид.* условен; релативен
усло́вен *прид.* 1) условен — **условна присъда** условна пресуда; 2) релативен — **всичко това е много условно** сето тоа е мошне релативно; 3) *грам.* **условно наклонение** можен начин; потенцијал, кондиционал
усло́вие *ср.* услов — **поставям условия** поставувам услови — **какви са вашите**

условия? какви се вашите услови?
усло́вно *прил.* условно — **осъден** ~ условно осуден
усложне́ние *ср.* усложнување, компликација — ~ **на болест** усложнување (компликација) на болест
усложня́вам *н.* **усложня́** *с.* усложнува, усложни, комплицира
услу́га *ж.* услуга — **правя** ~ правам услуга — **комунални услуги** комунални услуги — **аз съм на вашите услуги** ~ ја сум на ваша услуга; ▱ **мечешка** ~ мечешка услуга
услу́жвам *н.* **услу́жа** *с.* услужува, услужи — **мога ли да се услужа с вашата писалка?** можам ли да се послужам со вашето перо?
услужли́в *прид.* услужлив
усми́вка *ж.* насмевка, усмевка — **едва забележима** ~ одвај забележлива насмевка — **тъжна** ~ тажна насмевка
усмиря́вам *н.* **усмиря́** *с.* смирува, смири
усми́хвам се *н.* **усми́хна се** *с.* се насмевнува, се насмевне
усми́хнат *прид.* насмевнат
усмотре́ние *ср.* наоѓање, мислење — **по собствено** ~ по сопствено наоѓање
усмърдя́вам се *н.* **усмърдя́ се** се смрдува, се смрди
усо́ен *прид.* осоен, усоен (што лежи во сенка, што не го фаќа сонце)
усо́йница *ж.* *зоол.* (Vipera ammodytes) осојница (вид змија)
успе́х *м.* успех — **желая ти** ~! ти пожелувам успех! — **той постигна големи успехи** тој постигна големи успеси — **слаб** ~ **в училище** слаб успех в училиште — **с** ~ со успех
успе́шен *прид.* успешен — **успешна операция** успешна операција
успе́шно *прил.* успешно — **работите вървят** ~ работите одат успешно
успи́вам *н.* **успя́** *с.* успива, успие
успокое́ние *ср.* успокојување
успокоя́вам *н.* **успокоя́** *с.* успокојува, успокои — ~ **съвестта си** си ја успокојувам совеста — **успокойте се!** успокојте се!
у́спореден *прид.* паралелен — **успоредна линия** паралелна линија
успоре́дка *ж.* разбој (гимнастичка направа)
у́споредник *м.* *геом.* паралелограм
успя́вам *н.* **успе́я** *с.* успева, успее — **не успях да хвана влака** не успеав да го фатам возот — **искам да успея в живота** сакам да успеам во животот
уста́ *ж.* *мн.* 1) уста — **големи** ~ голема уста — **не си отварям устата** не ја отворам устата — **стоя със зяпнала** ~ стојам со отворена уста; 2) усни, уста — **целува го в устата** го бакнува в уста; 3) уста, отвор грло (на шишиња, цевки, пештери и др.); ▱ **говоря с половин** ~ ≃ зборувам со половина уста — **взе ми думата от устата** ≃ ми го

зеде зборот од уста — **на уста́та ми беше** ≃ на уста ми беше (зборот) — **влизам на хората в устата** му влегувам в уста на луѓето (постојано ме озборуваат) — **изплъзна ми се от устата** ≃ ми се испушти од уста — **не е за неговата ~ лъжица** не е тоа лажица за неговата уста — **устата му мирише на мляко** ≃ устата му мирса на млеко

у́став *м.* статут, правилник, повелба — **~ на дружество** статут на друштво (здружение) — **~ на ООН** повелбата на ООН

у́ставен *прид.* статутарен, што е во врска со правилник

установе́н *прид.* установен

установя́вам *н.* **установя́** *с.* 1) установува, установи; 2) воспоставува, воспостави — **~ връзка** воспоставам врска; 3) пронаоѓа, пронајде — **установихме, че това не е вярно** најдовме дека тоа не е точно; || — **се** *повр.* се реши, се определи (за нешто)

устáт *прид. нар.* устат

у́стен *прид.* 1) устен — **устна хармоника** усна хармоника; 2) устен, непишан — **устно творчество** усно | народно творештво — **~ изпит** устен испит

устие́ *ср.* 1) утока, устие; 2) отвор, грло (на шише и др.); 3) теснец, клисура

у́стнен *прид. грам.* уснен, лабијален

у́стни *мн.* усни — **червило за устни** кармин, црвило за усни — **хапя си устните** си ги гризам усните

у́стно *прил.* усно

устойчи́в *прид.* 1) стабилен — **устойчиво равновесие** стабилна рамнотежа; 2) издржлив

устоя́вам *н.* **устоя́** *с.* 1) достојува, достои; додржува, додржи; се запази; 2) издржува напад; се одбранува; 3) изврши (ветување), достојува на збор — **~ на думата си** си достојувам на зборот

у́стрем *м.* јуриш, устрем, полет

устреме́н *прид.* устремен, насочен, сконцентриран

у́стремен *прид.* устремен; силен

устремя́вам *н.* **устремя́** *с.* устремува, устреми

устро́йство *ср.* 1) устројство, конструкција; 2) организација, уредување — **обществено ~** општествено уредување

устроя́вам, устро́йвам *н.* **устроя́** *с.* устројува, устрои; организира; приредува — **~ концерт** приредувам концерт — **устроил си живота** си го средил животот — **~ демонстрация** организирам демонстрација

усъвършéнствувам *н.* усовршува; || — **се** *повр.* се усовршува

усъ́рден *прид.* вреден, трудољубив

усъ́рдие *ср.* грижливост, трудољубивост

утá́йка *ж.* 1) талог; 2) *фиг.* талог, џган, отпадок

утая́вам *н.* **утая́** *с.* утајува, утаи, сокрива

утвърди́телен *прид.* позитивен, потврден — **~ отвовор** позитивен одговор

утвърждáвам, утвърдя́вам *н.* **утвърдя́** *с.* потврдува, потврди; озаконува, озакони
утéха *ж.* утеха
утешáвам *н.* **утешá** *с.* утешува, утеши
утеши́телен *прид.* утешителен, утешен
утилитáрен *прид.* утилитарен
утилитари́зъм *м.* утилитаризам
утилитаристи́чен *прид.* утилитиристички
ути́хвам *н.* **ути́хна** *с.* 1) стивнува, стивне; 2) се смирува, се смири, престанува, престане, запира, запре (за ветар)
утопи́ст *м.* **утопи́стка** *ж.* утопист
утопи́чен *прид.* утописки — **~ социализъм** утописки социјализам
утóпия *ж.* утопија
уточня́вам *н.* **уточня́** *с.* уточнува, уточни
ýтре *прил.* утре — **~ заминаваме** утре заминуваме — **днес или ~** денес или утре — **~ е празник** утре е празник
ýтрешен *прид.* утрешен — **утрешният мач ще бъде интересен** утрешниот фудбалски натпревар ќе биде интересен
ýтринен, -инна, -инно *прид.* утрински, утрен — **утринна гимнастика** утринска гимнастика — **утринна заря** утринска зора; *воj.* утринска смотра (преглед)
ýтро *ср.* утро — **добро ~!** добро утро!
утрóба *ж.* утроба
ýтром *прил. нар.* наутро
утроя́вам *н.* **утроя́** *с.* утројува, утрои
ухáжвам *н.* е претерано љубезен, се умилкува; задира (жена), флертува
ухажвáч, ухажьóр *м.* умилкувач (на девојка)
ухáние *ср.* пријатен мирис, арома
ухáпвам *н.* **ухáпя** *с.* каса, каснува, касне — **пази се да те не ухапе кучето** внимавај да не те касне кучето
ухи́лвам се *н.* **ухи́ля се** *с. йовр.* се насмевнува, се насмевна, има весело лице
ухó *ср.* уво — **възпаление на ухото** воспалување на увото — **болят ме ушите** ме болат ушите — **усмихвам се до уши** се смеам до уши; ▱ **влюбен до уши** вљубен до уши — **и стените имат уши** и ѕидовите имаат уши — **дърпам някого за ухото** тргам некого за уво; го карам некого — **през едното ~ влиза, през другото излиза** низ едното уво влегува низ другото излегува — **когато си видиш ушите** ≃ кога ќе си ги видиш ушите
ýча *н.* 1) учи, подготвува; обучува; 2) поучува, советува, упатува — **уча сърбохърватски език** учам српскохрватски јазик — **~ наизуст** учам напамет; ‖ — **се** *йовр.* (се) учи — **човек се учи, докато е жив** човек учи додека е жив
ýчаст *ж.* судбина — **примирявам се с участта си** се помирувам со судбината
участвýвам *н.* учествува — **~ в разговорите** учествувам во разговорите

уча́стие *ср.* учество — **вземам ~ в програмата** земам учество во програмата; учествувам во програмата

уча́стник *м.* **уча́стница, уча́стничка** *ж.* учесник, учесничка, учесница

уча́стък *м.* дел, секција, реон, кварт, станица — **строителен ~** градежен реон — **обикалям участъка си** го обиколувам својот реон — **полицейски ~** полициска станица — **~ на фронта** сектор на фронтот

у́чещ се *м.* кој учи, ученик, студент — **учащи се** ученици; студенти

уче́бен *прид.* учебен — **~ час** учебен час — **учебна година** учебна година — **учебно заведение** училишна установа — **учебни пособия** учебни средства — **учебни предмети** училишни предмети — **учебни занятия** настава — **~ план** наставен план — **~ кораб** школски брод **учебна стрелба** *воj.* шкоско гаѓање

уче́бник *м.* учебник — **учебници за основното училище** учебници за основното училиште

учебника́р *м.* *разг.* учебникар

у́чен[1] *прид.* учен, образован, школуван, квалификуван

у́чен[2] *м.* научник, научен работник — **той е голям ~** тој е голем научник — **учените от цял свят** научниците од целиот свет

уче́ние *ср.* 1) учење, доктрина; 2) *воj.* занимање, обука

учени́к *м.* **учени́чка** *ж.* ученик, ученичка — **всички ученици и ученички** сите ученици и ученички — **~ от трети клас** ученик од трето одделение

учени́чески *прид.* ученички — **ученическа униформа** ученичка униформа — **ученически хитрини** ученички ѓаолии

ученолюби́в *прид.* ученољубив

ученолю́бие *ср.* љубов кон учењето, ученољубивост

учи́лище *ср.* училиште — **първоначално ~** основно училиште — **средно | професионално ~** средно | стручно училиште — **военно ~** воено училиште — **ходя на ~** одам на училиште — **днес нямаме ~** *разг.* денеска не учиме — **~ с пансион** училиште со интернат

учи́лищен *прид.* училишен, школски — **училищно свидетелство** училишно свидетелство — **училищна библиотека** училишна библиотека — **~ звънец** училишно ѕвонче — **~ инспектор** училишен инспектор

учи́тел *м.* **учи́телка** *ж.* учител, учителка, наставник, наставничка, професор (во средно училиште) — **~ по математика** учител, наставник (професор) по математика

учи́телски *прид.* учителски, наставнички, професорски — **~ институт** виша педагошка школа — **учителско съвещание** учителско советување, конференција на просветни работници — **учителска заплата** учителска (наставничка, професорска) плата

учителству́вам *н.* учителствува, работи како учител

учлене́ние *ср*. артикулација
учленя́вам *н*. артикулира
учреди́телен *прид*. основачки — **учредително събрание** основачко собрание
учредя́вам *н*. **учредя́** *с*. основува, основе
учрежде́ние *ср*. установа, уред — **държавни учреждения** државни установи
учти́в *прид*. учтив, внимателен, убаво воспитан
учу́двам се *н*. **учу́дя се** *с*. *повр*. се зачудува, се зачуди
у́шен *прид*. ушен — **ушни болести** ушни болести
уши́вам *н*. **ушия́** *с*. сошива, сошие
ущи́пвам *н*. **учи́пя** *с*. штипнува, штипне
ущъ́рб *м*. штета, загуба
ую́тен *прид*. удобен, пријатен, комотен, конфорен
уязви́м *прид*. 1) чувствителен, навредлив; 2) слаб, незаштитен, што може да се освои
уясня́вам *н*. објаснува, толкува

Ф

фа́брика *ж*. фабрика — **захарна** ~ фабрика за шеќер — **хартиена** ~ фабрика за хартија — **строят се нови фабрики** се градат нови фабрики
фабрика́нт *м*. фабрикант, сопственик на фабрика, индустријалец
фабрика́т *м*. фабрикат, фабрички производ
фабрику́вам *н*. фабрикува, произведува; *фиг*. фабрикува, измислува
фабри́чен *прид*. фабрички (и фабричен) — ~ **работник** фабрички работник — ~ **цех** фабричко одделение; фабрички погон — ~ **град** фабрички (индустриски) град
фа́була *ж*. фабула, сиже
фаворизи́рам *н. с*. фаворизира
фавори́т *м*. фаворит, љубимец
фа́за *ж*. фаза, етапа, период
фаза́н *м*. *зоол*. фазан
файда́ *ж*. *разг*. фајде, корист
файто́н *м*. пајтон — **пътувахме с** ~ патувавме со пајтон
файтонджи́я *м*. пајтонџија
фа́кел *м*. **фа́кла** *ж*. факел
фа́келен *прид*. факлин (и факлов) — **факелно шествие** факлова поворка
факлоно́сец *м*. учесник во факловата поворка, факлоносец
факсимиле́ *ср*. *лит*. факсимил
факт *м*. факт, вистински настан — **фактите говорят по-добре от всичко** фактите зборуваат подобро од сè — **голи факти** голи факти — **общоизвестен** ~ општопознат факт
факти́чески *прид*. фактички, вистински — **фактическо положение на нещата** фактичка состојба на работите
факти́чески *прил*. фактички, (и фактично)
фа́ктор *м*. 1) фактор, причина; 2) фактор, важна личност; 3) фактор (графички мајстор)

фактýра *ж.* фактура
факултати́вен *прид.* факултативен — **~ предмет** факултативен предмет
факултéт *м.* факултет — **филологически | юридически | медицински ~** филолошки | правен | медицински факултет
факултéтен *прид.* факултетски
факултéтски *прид.* *в.* **факултéтен**
фала́нга *ж.* фаланга; ред
фали́рам *н. с.* фалира, банкротира, пропаѓа
фа́лта *ж.* фалта
фалш *м.* 1) лага, измама; фалш; лицемерство; 2) *муз.* погрешен тон
фалши́в *прид.* фалшив, лажен, фалсификуван — **фалшиви документи** лажни документи — **фалшиви пари** фалшиви пари
фалшифика́т *м.* фалсификат
фалшифика́тор *м.* фалсификатор
фами́лен *прид.* семеен — **фамилно име** презиме (семејно име) — **~ портрет** семејна слика, слика на семејство
фами́лия *ж.* семејство, фамилија, род
фамóзен *прид.* фамозен (*в.* **прословут**)
фанариóт *м.* фанариот (Грци познати како огорчени противици на преродбата оа народите под турското владеење)
фанати́к *м.* фанатик
фанати́чен *прид.* фанатичен (и фанатички) — **фанатична преданост** фанатична верност
фантази́рам *н. с.* фантазира; измислува, лаже
фантазьóр *м.* фантазер
фантасти́чен *прид.* фантастичен, неверојатен
фанта́зия *ж.* фантазија, имагинација
фантóм *м.* фантом
фар *м.* (*мн.* **фа́рове**) фар, светилник
фарисéй *м.* 1) фарисеј; 2) лицемер
фарисéйщина *ж.* фарисејство, лицемерство
фармацéвт *м.* **фармацéвтка** *ж.* фармацеут, фармацеутка; аптекар; студент, студентка по фармација
фармацéвтика *ж.* фармација
фармацевти́чен *прид.* фармацеутски
фарма́ция *ж.* фармација
фарс *м.* (*мн.* **фа́рсове**) фарса, скеч
фас *м.* качунка (остаток од цигара)
фаса́да *ж.* фасада
фасóн *м.* 1) фазон, крој; 2) *фиг.* поза, театралност, препотентно (претенциозно) држење — **остави тия фасони!** ≃ остави ги тие марифети! — **смачка му фасона** го разголи (го прикажа во вистинска боја), го посрами, го усрами
фасони́рам *н. с.* фазонира
фастъ́к *м.* *бот.* кикиритка (почесто во множина: кикиритки)
фасýл *м.* *бот.* грав — **зелен ~** боранија — **~ със свинско** грав со свинско
фа́сунг *м.* **фа́сунга** *ж.* фасонка
фата́лен *прид.* фатален
фатали́зъм *м.* фатализам

фáуна *ж.* фауна, животински свет
фаши́зъм *м.* фашизам — **обща борба срещу фашизма** општа борба против фашизмот
фаши́ст *м.* фашист
фаши́стки *ӣрид.* фашистички — **фашистка власт** фашистичка власт
февруáри *м.* февруари — **на трети** ~ на трети февруари — ~ **има 28 дни, а когато годината е високосна — 29** февруари има 28 дни, а кога е годината високосна — 29 дни
февруáрски *ӣрид.* февруарски
федерáлен *ӣрид.* федерален
федерали́зъм *м.* федерализам
федерати́вен *ӣрид.* федеративен — **Социалистическа федеративна република Югославия** Социјалистичка Федеративна Република Југославија
федерáция *ж.* 1) федерација; 2) сојуз
феери́чен *ӣрид.* волшебен, приказен
фейлетóн *м.* фељтон
фейлетóнен, -óнна, -óнно *ӣрид.* фељтонски
фелдфéбел *м. вој. арх.* фелдфебел, наредник (*в.* **старшинá**)
фéлдшер *м. арх.* лекарски помошник, фелдшер
фемини́зъм *м.* феминизам
фенéр *м.* фенер — **магически** ~ магично око
феноменáлен *ӣрид.* феноменален
феóд *м.* феуд
феодáл *м.* феудалец
феодáлен *ӣрид.* феудален — ~ **строй** феудално устројство, феудализам
фéредже *ср.* фереџе
фéрма *ж.* 1) фарма — **животновъдна** ~ сточарска фарма; 2) *ӣех.* конструкција (градежна)
ферментáция *ж.* ферментација
фестивáл *м.* фестивал — **младежки** ~ младински фестивал
фетиши́зъм *м.* фетишизам
фехтóвка *ж.* мечување
фехтóвчик *м.* мечувалец
фиáско *ср.* фијаско
фи́ба *ж.* шнола (за коса)
фигýра *ж.* фигура — **геометрична** ~ геометриска фигура — **восъчна** ~ восочна фигура — **стройна** ~ стројна фигура
фигурати́вен *ӣрид.* фигуративен
фигурáнт *м.* фигурант, статист
фигури́рам *н. с.* фигурира
фидáнка *ж.* фиданка, садница
фидé *ср.* фиде
физи́к *м.* физичар — **световно известни физици** физичари од светски глас
фи́зика *ж.* физика (наука) — **ядрена** ~ нуклеарна физика
физиологи́чен *ӣрид.* физиолошки
физиолóгия *ж.* физилогија
физионóмия *ж.* физиономија
физи́чески *ӣрид.* 1) физички — ~ **кабинет** физички кабинет — ~ **опити** физички опити, експерименти; 2) физички, телесен — ~ **недостатък** физичка мана — ~ **труд** физички труд — **физическо възпитание** физичко | телесно воспитание; ◻ **физическо лице** *ӣрав.* физичко лице (правно лице)

физкулту́ра *ж.* фискултура, телесно воспитание
физкулту́рен *прид.* фискултурен — ~ **събор** фискултурен слет
физкулти́рник *м.* **физкулту́рничка** *ж.* фискултурник, фискултурничка
фикси́рам *н. с.* фиксира
фикти́вен *прид.* фиктивен
фи́кус *м.* *бот.* фикус
филантропи́чен, филантропи́чески *прид.* филантропски
филате́лия *ж.* филателија
филиа́л *м.* филијала
фили́з *м.* фиданка, филиз
фили́стерски *прид.* филистерски, малограѓански
фили́я *ж.* фелија, момичка — **намазах на децата по една ~ с масло** им намачкав на децата по една фелија леб со путер — **режа на филии** сечам фелии
фи́лм *м.* филм (лента); филм (филмско дело) — **ням | говорещ** ~ нем | тонски филм — **игрален | документален** ~ игран | документарен филм — **цветен** ~ филм во боја, колор-филм — **рисуван** ~ цртан филм — **югославски | съветски | френски филм** југословенски | советски | француски филм
фи́лмов *прид.* филмски — ~ **артист** филмски артист — **филмова лента** филмска лента — **филмово студио** филмско студио — **филмова звезда** филмска ѕвезда
филоксе́ра *ж.* *зоол.* филоксера
филоло́г *м.* **филоло́жка** *ж.* филолог
филологи́чески *прид.* филолошки — ~ **факултет** филолошки факултет
филоло́жки *прид.* филолошки
филосо́ф *м.* 1) филозоф; 2) *фиг.* филозоф, оној што многу филозофира
филосо́фия *ж.* филозофија
филосо́фски *прид.* филозофски
философству́вам *н. с.* *пејор.* филозофира
фи́лтър *м.* филтер — **цигари с** ~ цигари со филтер
филхармони́чен *прид.* филхармониски
филхармо́ния *ж.* филхармонија
фин *прид.* фин, тенок, нежен, деликатен, прецизен — **фини напитки** фини пијалоци — **фина механика** прецизна механика
фина́л *м.* 1) финал, крај; 2) финале
фина́лен *прид.* финален; краен, завршен
фина́нси *мн.* финансии, материјални средства, парични средства
фина́нсов *прид.* финансиски — **финансова система** финансиски систем — **финансово управление** отсек за финансии; управа на приходи
фине́с *м.* финеса
фио́рд *м.* фјорд
финики́ец *м.* *ист.* Феникиец
финла́ндец *м.* **финла́ндка** *ж.* Финец, Финка
фи́ра *ж.* фира, отпадок — **признавам** ~ признавам | давам фира
фи́рма *ж.* фирма — **голяма** ~ голема фирма
фирмопи́сец *м.* фирмописец
фиска́лен *прид.* фискален

фиста́н *ж.* фустан
фи́стула *ж. мед.* фистула
фити́л *м.* фитиљ; запалка (за експлозив); ▱ **пущам фитили** пуштам фитили, потпалувам (некого), поттикнувам (некого на нешто)
фитилджи́я *м. разг.* потпалувач, поттикунувач; интригант
фи́ш *м.* фиша, картонче, ливче
фише́к *м.* фишек
флаг *м.* знаме (бродско)
флами́нго *ср. зоол.* фламинго
фла́нг *м. воj.* фланг, страна, бок
фла́нгов *йрид. воj.* бочен, страничен — ~ **удар** бочен напад
флане́ла *ж.* фанелка — **спортна фланел(к)а** спортска фанелка; 2) фланел (вид текстил); 3) џемпер
флане́лен *йрид.* фланелски, од фланел — **фланелно бельо** алишта од фланел
фланки́рам *н. с.* фланкира, удира отстрана
флегмати́чен *йрид.* флегматичен, мирен
фле́йта *ж.* флеjта
фле́ксия *ж. грам.* флексиjа
флекси́вен *йрид.* флексивен — **флексивни езици** флексивни јазици
фли́рт *м.* флерт (љубовна игра, кокетирање)
флирту́вам *н. с.* флертува
фло́кс *м. бой.* (Phlox paniculata) вид градинско цвеќе со широка круна
фло́ра *ж.* флора, растителен свет — **флората на България** флората на Бугариjа
флот *м.* флота — **военен** ~ воена флота | морнарица — **търговски** ~ трговска флота
флотацио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* флотациски, флотационен
флота́ция *ж.* флотациjа
флоти́лия *ж.* флотила; ескадра (одред на бродови)
флуо́р *м. хем.* флуор
фоайе́ *ср.* фоаjе
фойерве́рк *м. арх.* илуминациjа, огномет
фо́кстрот *м.* фокстрот — **танцувам** ~ играм фокстрот
фо́кус[1] *м. физ.* фокус
фо́кус[2] *м.* трик — **фокуси с карти** трикови со карти
фо́кусник *м.* факир, илузионист, магионичар
фо́лклор *м.* фолклор
фолклори́стика *ж.* фолклористика, наука за фолклорот
фон *м.* 1) фон, основна боjа; 2) втор план, средина
фонд *м.* фонд — **резервен** | **запасен** ~ резервен фонд — **речников** ~ лексички фонд, фонд на зборови (за речник)— **жилищен** ~ станбен фонд
фонда́ция *ж.* фондациjа, фонд
фоне́ма *ж.* фонема
фоне́тика *ж.* фонетика
фонети́к *м.* фонетичар
фонети́чен *йрид.* фонетски — ~ **правопис** фонетски правопис
фонта́н *м.* фонтана, водоскок
фо́рма *ж.* 1) форма, облик, граматичка форма — ~ **и съдържание** форма и содржина — **във** ~ **на кълбо** во вид на топка — **граматична** ~ граматичка форма — **форми за множествено число** форма на множината — **болестта е в лека** ~ болеста е во лесна форма — **не съм във** ~ не сум во форма;

2) структура, организација — **форми на управлението** организација на власт, форми на управување — **~ на стиха** структура на стихот; 3) униформа — **ученическа ~** ученичка униформа; 4) калап, модел (за лиење); 5) заобленост — **женски форми** женски форми, облини на женското тело

формáлен *прид*. формален — **формална логика** формална логика

формализи́рам се *н. с. повр*. се формализира, се бирократизира

формали́зам *м*. 1) формализам, бирократизам; 2) формализам (правец во уметноста)

формали́ст *м*. 1) формалист, бирократ; 2) приврзаник на формализмот во уметноста

формáлност *ж*. формалност

формáт *м*. формат — **джобен ~** џебен формат

формáция *ж*. формација (геолошка или општествена)

фóрмен *прид*. 1) оформен, униформисан — **формено облекло** униформа; 2) вистински, изграден — **~ мошеник** вистински расипаник — **стана ~ скандал** се случи вистински скандал

фóрмула *ж*. формула, образец, правило

формулирóвка *ж*. формулација — **ясна ~** јасна формулација

формуля́р *м*. формулар, образец

форси́рам *н*. 1) форсира, забрза; 2) *воj*. форсира (река)

фортификáция *ж*. фортификација

фóрум *м*. форум

фóрца *ж*. *разг*. сила, форца, јачина — **не си давам много ~** не си давам многу форца; не брзам многу

фосфáтен *прид*. фосфатен — **фосфатни торове** фосфатни ѓубриња

фóсфорен *прид*. фосфорен — **фосфорна бомба** фосфорна | запалива бомба

фóто *скрат*. фото, фотографија; фотографски

фотогени́чен *прид*. фотогеничен

фотогрáф *м*. **фотогрáфка** *ж*. фотограф, фотографка

фотографи́рам *н. с*. фотографира, снима

фотогрáфия *ж*. фотографија — **цветна ~** фотографија во боја

фотомéтър *м*. фотометар, светломер

фотомонтáж *м*. фото-монтажа

фоторепортьóр *м*. фото-репортер

фототи́пия *ж*. фототипија

фотоцинкогрáфия *ж*. фотоцинкографија

фотьóйл *м*. фотелја

фрагмéнт *м*. фрагмент — **фрагмент от романа** фрагмент од роман

фрагмéнтен, фрагментáрен *прид*. фрагментарен

фрáза *ж*. фраза — **изтъркана ~** излитена фраза — **празни фрази** празни фрази

фразеологи́чен *прид*. фразеолошки

фразеолóгия *ж*. 1) фразеологија; 2) фразирање

фразьóр *м*. **фразьóрка** *ж*. фразер, фразерка; дрдорко, дрдорка

фразьóрство *ср*. фразерство

фракцио́нен, -о́нна, -о́нно *йрид.* фракциски, фракционерски — **фракционна борба** фракциска (фракционерска) борба
фракционе́р *м.* фракционер
фра́кция *ж.* фракција, група (на партија)
франкомасо́нски *йрид.* масонски
франк *м.* (*мн.* **фра́нкове**) франк — **това струва три франка** тоа чини три франка
францу́зин *м.* **французо́йка** *ж.* Французин, Французинка
францу́зски *йрид.* *в.* **фре́нски**
фрапи́рам *н. с.* фрапира — **той ме фрапира с поведението си** тој ме фрапира со своето поведение
фрас *м.* фрас, голем страв
фра́свам *н.* **фра́сна** *с.* фраснува, фраска, фрасне, плеснува, плесне
фре́за *ж.* **фрезмаши́на** *ж.* фрез-машина
френети́чен *йрид.* френетичен
фре́нец *м.* *в.* **францу́зин**
фре́нски *йрид.* француски — ~ **език** француски јазик — ~ **ключ** *шех.* француски клуч — **френско грозде** *бош.* црвена рибизла, мисиркино грозје
фриво́лен *йрид.* фриволен
фризи́рам *н. с.* (се) фризира
фризьо́р *м.* **фризьо́рка** *ж.* фризер, фризерка
фризьо́рски *йрид.* фризерски — ~ **салон** фризерски салон
фрикасе́ *ср.* готвено месо со бела каша
фриц *м.* *йејор.* фриц, шваба
фронт *м.* фронт (во разни значења) — **пробивам** ~ пробивам фронт — **отивам на фронта** одам на фронт — **водим война на два фронта** водиме војна на два фронта — **Отечествен фронт** Отечествен фронт (општествено-политичка организација во Бугарија што ги опфаќа сите напредни партии); *фиг.* ~ **на мира** фронт на мирот; борба за мир
фронта́лен *йрид.* фронтален — **фронтално нападение** фронтален напад
фро́нтов *йрид.* фронтов, фронтовски — **фронтова линия** линија на фронтот
фронтова́к *м.* борец, фронтовак — **фронтоваци и тиловаци** борци на фронтот и борци во тилот
фру́кти *мн.* овошје
фруктне́ра *ж.* сад за овошје
фру́ктов *йрид.* овошен — ~ **сладолед** овошен сладолед — ~ **сок** овошен сок
фу́га *ж.* 1) фуга (во градежништвото); 2) *муз.* фуга
фуги́рам *н. с.* фугира
фуду́л(ин) *м.* **фуду́лка** *ж.* *разг.* фодул, фодулка
фукара́ *м.* и *ж.* *разг.* фукара, сиромав
фукари́я *ж.* *разг.* фукаралак
фундамента́лен *йрид.* фундаментален
фуни́я *ж.* инка
функциона́лен *йрид.* функционален
функционе́р *м.* **функционе́рка** *ж.* функционер, -ка
фу́нкция *ж.* функција
фура́ж *м.* фураж, крма, добиточка храна
фура́жен *йрид.* фуражен, крмен — **фуражни растения** фуражни растенија

фура́жка *ж.* капа (од униформа), шапка
фурго́н *м.* фургон, товарен вагон
фурда́ *ж.* фурда, лошоквалитетна стока
фу́рма *ж.* урма
фу́рна *ж.* 1) фурна; 2) рерна
фурнаджи́я *м.* пекар, фурнаџија
фурни́рам, фурниро́вам *н. с.* фурнира
фуро́р *м.* големо восхитување
фу́ста *ж.* фуста, долниот дел од фустан
фуста́н *м.* фустан
фу́тбол *м.* фудбол (топка и игра)
фу́тболен *прид.* фудбалски — **~ мач** фудбалски натпревар — **~ рефер** фудбалски судија
футболи́ст *м.* фудбалер — **известен ~** познат фудбалер
футури́зъм *м.* футуризам
футуристи́чен *прид.* футуристички
фуча́ *н.* фучи (ветар, човек, животно)
фърту́на *ж.* фортуна, виулица, луња
фъ́скам *н.* **фъ́сна** *с.* 1) шушка, шушне (врело железо во вода); 2) *жарг.* (из)бега — **пак е фъснал** пак избегал (од училиште, од работа и сл.)
фъстъ́к *м.* *бот.* кикиритка (почесто во множина: кикиритки)
фъ́фля *н.* зборува нејасно, мрмори
фъшки́я *ж.* коњски измет
фю! *изв.* фуј!
фю́рер *м.* фирер

Х

ха *изв.* 1) де, ајде, ај, а — **~ сега, момчета!** де, (а) сега, момчиња! — **~ да те видя** де да те видам!; 2) аха — **~, добре че се видяхме** аха, добро што се видовме
хабе́р *м.* *нар.* абер, вест; знаење, поим — **той няма ~ от тая работа** тој нема абер од таа работа
хабилита́ция *ж.* хабилитација
хабилити́рам се *н. с.* *повр.* хабилитира, бидува избран за предавач (наставник) врз основа на хабилитација на високошколска установа
ха́бя *н.* (се) аби, троши; растура (материјал), неуспешно работи; тапи, расипува — **хабиш само брадвата** само ја абиш секирата — **не струва да си хабиш здравето** не вреди да си го трошиш здравјето
хава́н *н.* 1) аван; 2) уред (справа) за дробење тутун
хавли́я *ж.* авлија (за капење)
хаджи́ *м.* **хаджи́я**
хаджилъ́к *м.* аџилак
хаджи́я *м.* **хаджи́йка** *ж.* аџија
хаза́ин *м.* **хаза́йка** *ж.* газда, газдарица; стопан, стопанка; станодавец, станодавка
хаза́йкин *прид.* што ѝ припаѓа на газдарицата (на стопанката)

хаза́рт *м.* хазард, комар (хазардна игра)
хаза́ртен *прид.* хазарден — **хазартна игра** хазардна игра, комар
хазна́ *ж. нар.* азна, државна каса, големи пари
хаи́р *м. нар.* аир, корист, среќа — **на ~ да е!** нека види аир!
хайве́р *м.* 1) ајвар; 2) ајвар (рибен), кавијар
ха́йде *изв.* ајде
хайду́к *м.* ајдук, разбојник, арамија
хайдукл ъ́к *м. разг.* ајдуштво, разбојништво, арамиство
хайду́тин *м.* **хайду́тка** *ж.* ајдук, народен заштитник, одметник
хайду́тство *ср.* ајдуштво
хайду́шки[1] *прид.* ајдучки — **~ песни** ајдучки песни
хайду́шки[2] *прид.* ајдучки, разбојнички, арамиски
ха́йка *ж.* хајка
хайла́з(ин) *м.* ајљаз, безделник
хайлазу́вам *н.* безделничи, ајљазува, ајљази
хаймана́ *м. нар.* ајмана, нераниmајко, мангуп
ха́йта *м.* безделник, ајта
ха́ла *ж.* 1) бура, луња; 2) човечиште; 3) лапач, ненаситник; 4) *мит.* ала, змеј
хала́л *прил. нар.* алал, од срце — **да ти е ~** нека ти е алал
хала́т *м.* домашна наметка; болничен мантил
халва́ *ж.* алва — **~ с орехи** алва со ореви
халваджи́я *м.* алваџија; □ **~ за бозаджия** алваџија за бозаџија
ха́ли *мн.* 1) покриен пазар; 2) *в.* **ха́ла**
халка́ *ж.* алка; бурма
хало́сан *прид. разг.* алосан, налудничав
хало́свам *н.* **хало́сам** *с. разг.* 1) алоса, силно удрира; 2) (по)троши; ‖ — **се** *повр.* се алоса
хало́сник *м. разг.* палавник, пакосник
ха́лтав *прид. разг.* лабав, развлечен, неоптегнат
халюцина́ция *ж.* халуцинација
хама́л(ин) *м.* амал, носач
хамалу́вам *н.* амалува; 'рга (работи)
хамба́р *м.* амбар
хама́м *м.* амам, турска бања
хамелео́н *м.* 1) *зоол.* камелеон; 2) *фиг.* превртливец
хаму́т *м.* амут
хан[1] *м.* (*мн.* **ха́нове, ха́нища**) ан, меана, гостилница (со штала за добиток)
хан[2] *м.* кан
ханга́р *м.* хангар — **~ за вертолети** хангар за хеликоптери
ханджа́р *м.* анџар, кама, остар нож
ханджи́я *м.* анџија, меанџија
ханъ́ма *ж.* анама, була, мажена Турчинка
ха́ос *м.* хаос, стихија, неред — **в главата ми е ~** во главата ми е хаос — **в стаята му е винаги ~** во неговата соба секогаш е неред
хаоти́чен *прид.* хаотичен — **хаотично положение** хаотична состојба
хап *м.* ап, апче, таблета — **хапове за кашлица** апчиња против кашлица
ха́пвам *н.* **ха́пна** *с.* апнува, апне, малку јаде; проба (јадење)

ха́пка *ж.* залак — **само една ~** само еден залак

хапли́в *йрид.* 1) аплив, што каса — **хапливо куче** куче што каса; 2) *фиг.* што навредува, злобен, штетен

ха́пя *н.* 1) апе, гризе, каса; 2) *фиг.* навредува

харики́ри *ср.* харикири (самоубиство на јапански начин)

хара́ктер *м.* карактер — **те са близки по ~** тие се блиски по карактер — **твърд ~** цврст карактер — **посещението няма официален ~** посетата нема службен карактер

характе́рен *йрид.* 1) карактерен — **~ човек** карактерен човек; 2) карактеристичен — **характерни черти** карактеристични одлики | црти — **характерна усмивка** карактеристична насмевка

характери́стика *ж.* карактеристика — **правя ~ на героите в романа** давам карактеристика за ликовите во романот

характеристи́чен *йрид.* карактеристичен

харами́я *м. арх.* арамија, ајдук, разбојник

ха́рач *м. ист.* арач

харе́м *м.* харем

харе́свам *н.* **харе́сам** *с.* (се) допаѓа, (се) допадне, бендисува, бендиса — **виното ми харесва** виното ми се допаѓа — **харесах я** таа ми се допадна — **харесва ли ви нашият град?** ви се допаѓа ли нашиов град?

хари́зан *йрид.* подарен, аризан; **на ~ кон зъбите се не гледат** на аризан коњ забите не му се гледаат

харма́н *м.* 1) гумно; снопје подготвени за вршење; 2) време на вршењето; 3) *разг.* берба на овошје или зеленчук; 4) мешање на тутуни — **тютюнев експерт по харманите** тутунски стручњак за мешање на тутуни

харманджи́йски *йрид.* вршидбен, гумнарски

хармо́ника *ж.* хармоника — **свиря на ~** свирам на хармоника — **устна ~** усна хармоника (*в.* **акордеон**)

хармони́чен *йрид.* 1) хармоничеи, рамномерен; 2) сложен, еднодушен

хармо́ниум *м.* хармониум

хармо́ния *ж.* хармонија — **професор по ~** професор по хармонија — **~ на цветовете** хармонија на боите

ха́рта *ж.* повелба, документ

харти́ен *йрид.* хартиен — **~ фенер** лампион — **хартиена фабрика** фабрика за хартија — **хартиено производство** производство на хартија

харти́я *ж.* хартија — **разчертана ~** шпартана хартија — **вестникарска ~** весникарска хартија — **цветна ~** хартија во боја — **амбалажна ~** хартија за амбалажа, амбалажна хартија

ха́рч *м.* арч, трошок, расход

ха́рча *н.* арчи, троши — **колко вода харчите?** колку вода трошите? — **~ пари** трошам пари; || — **се** *йовр.* се арчи, се продава — **харчи се като топъл хляб** се троши како топол леб

харчлѝк *м. разг.* ситни трошоци, арчеви (и арчови)
хас *м. разг.* **има си хас** има смисла — **струвам** ~ обрнувам внимание; ме засега
хасé *ср.* асе — ~ **за чаршафи** асе за чаршафи
хасéн *прид.* асен
хастáр *м.* постава — **копринен** ~ свилена постава
хатѝр *м.* 1) атер; 2) волја, желба — **гледам му хатъра** му правам атер; 3) почитување — **поканих го за** ~ **на баща му** го поканив за атер на татко му, го поканив од почит кон татко му; 4) пристрасност; 5) незадоволство, жалост — **става ми** ~ ≃ криво ми е
хвалá *ж.* слава; претерано фалење; пофалба
хвалéбствен, хвалéбен *прид.* фалбен, пофален, пофалбен, што фали
хвалипрѝцко *ср. разг.* фаленичар, фалбаџија
хвалéбствие *ср.* пофалба, панегирик, ода
хвáля *н.* фали — **всеки си хвали стоката** секој си ја фали стоката; ‖ — **се** *повр.* се фали
хвáнат *прид.* фатен — **хванат на местопрестъплението** фатен на дело (кривично); фатен на лице место
хвáщам *н.* **хвáна** *с.* 1) фаќа, фати — **хванах го за ръката** го фатив за рака — ~ **топка** фаќам топка — **не хванах нито една рибка** не фатив ни едно рипче; 2) фати; почнува, почне — ~ **да чета** почнувам да читам — **тая година зимата хвана рано** годинава зимата фати рано; 3) фаќа, зазема, збира — **шишето хваща два литра** шишето збира два литра; 4) гиба; пипа, пипне — **не хващай чашата, че е гореща** не ја фаќај чашата оти е жешка; ‖ — **се** *повр.* се фаќа, се фати, се гиба, се гибне — (се) зафаќа, (се) зафати (на некаква работа); ▱ **хваща ме срам** ме фаќа срам — **той хвана гората** тој избега в шума — ~ **път** (из)бегам, заминувам, заминам — **хванало ме виното** ме фати виното — **хвана ми очите** ми се допадна — **хващам се на бас** се фаќам на бас, се обложувам — ~ **се за работа** се фаќам за работа — ~ **се на хорото** се фаќам на оро — **това се не хваща** ова не се смета, ова не се брои
хвóйна *ж. бот.* (Juniperus communis) смрека
хврѝква *н.* **хврѝкна** *с.* летнува, летне
хвъркáт *прид.* крилат, што може да лета; *фиг.* вреден, брз
хвѝрлей *м.* 1) пушкомет; 2) оддалеченост до која човек може да фрли камен
хвѝрлям, хвѝргам *н.* **хвѝрля** *с.* фрла, фрли — ~ **копие** фрлам копје — **конят ще те хвърли** коњот ќе те фрли; ‖ — **се** *повр.* се фрла, се фрли; ▱ ~ **око** фрлам око (на некого или на нешто) — ~ **топа** умрам — ~ **вина** фрлам вина (на некого) — ~ **се някому на шията** му се фрлам некому околу врат — **хвърля се с парашут** скокам со падобран — **това се хвърля в очи** тоа паѓа в

очи (се забележува) — **хвъргам жребий** фрлам ждрепка
хвърча́ *н.* лета — **орелът хвърчи високо** орелот високо лета
хвърчи́ло *ср.* летало, летачка
хе *частица* ете, еве, на — **~ ти хляб, ~ ти и вода** еве (на)ти леб, еве (на) ти и вода
хегемо́ния *ж.* хегемонија
хедони́зъм *м.* хедонизам
хей *изв.* еј
хе́ктар *м.* хектар
хектоли́тър *м.* хектолитар
хелиогра́фия *ж.* хелиографија, фототипија
хем *срвз.* ем — **~ шуто, ~ боде** ем шуто, ем боде
хенде́к *м.* *нар.* ендек
хепте́н *прил.* *нар.* сосем, ептен — **~ слаб** сосем слаб
хергеле́ *ср.* *нар.* ергеле
херба́риум, херба́рий *м.* хербариум
хери́нга *ж.* *зоол.* харинга
хермафроди́тен *прид.* хермафродитски
хермели́нов *прид.* хермелински, од хермелин
хермети́чески *прид.* *прил.* херметичен; херметички — **~ затворена кабина** херметички затворена кабина
хе́рния *ж.* *мед.* хернија, кила, брух
херо́й *м.* *арх.* *в.* **геро́й**
хесапчи́я *м.* *нар.* есапчија, сметкаџија
хеса́пя *н.* *нар.* есапи. смета, прави сметка, мисли, има намера
хете́ра *м.* хетера
хетероге́нен, -е́нна, -е́нно *прид* хетероген
хиа́тус *м.* *грам.* хијат
хибри́д *м.* хибрид
хибри́ден *прид.* хибриден
хигие́на *ж.* хигиена; чистота
хигиени́чен *прид.* хигиенски
хигроме́тър *м.* хигрометар
хи́дра *ж.* *зоол.* хидра, слатководен полип
хидравли́ка *ж.* хидраулика
хидравли́чески, хидравли́чен *прид.* хидрауличен — **хидравлична преса** хидраулична преса
хидра́нт *м.* хидрант
хидрогра́фия *ж.* хидрографија
хидроелектроста́нция *ж.* хидроцентрала
хидрологи́чен *прид.* хидролошки
хидрометеорологи́чен *прид.* хидрометеоролошки
хидропла́н *м.* хидроавион
хидротехни́чески *прид.* хидротехнички
хие́на *ж.* *зоол.* хиена
хи́жа *ж.* 1) планинарски дом, туристичка куќичка; 2) планинска куќичка, колиба
хи́лка *ж.* ракета, лопатка за пинг-понг
хи́лав *прид.* слаб, немоќен; болникав, неспособен
хи́лусен *прид.* хилусен
хиля́да *ж.* илјада — **две хиляди** две илјади — **десет хиляди** десет илјади — **~ и една нощ** илјада и една ноќ
хи́ляден *прид.* илјаден
хилядогоди́шен *прид.* илјадагодишен
хилядоле́тие *ср.* милениум, илјадалетие
хи́ля се *н.* *повр.* се смее сдржано (тивко), се потсмевнува
химе́ра *ж.* химера
хими́к *м.* хемичар; студент по хемија

химика́л *м*. хемикалија — **писалка с** ~ хемиски молив
хими́чески, хими́чен *прид*. хемиски — **химическо съедине́ние** хемиско соединение — ~ **състав** хемиски состав — **химическо чистене** хемиско чистење — **химическа индустрия** хемиска индустрија
хи́мия *ж*. хемија — **органична | неорганична** ~ органска | неорганска хемија — **преподавател по** ~ наставник по хемија
хи́мн *м*. химна — **национален** ~ национална химна
хипе́рбола *ж*. хипербола
хиперболи́чен *прид*. хиперболичен
хипертро́фия *ж*. хипертрофија
хипно́за *ж*. хипноза — **лекувам с** ~ лекувам со хипноза — **аз съм под** ~ јас сум под хипноза
хипноти́зъм *м*. хипнотизам
хипоте́за *ж*. хипотеза; претпоставка
хипотети́чен *прид*. хипотетичен
хирурги́чен, хирурги́чески *прид*. хируршки — ~ **нож** хируршки нож — **хиругически инструменти** хируршки инструменти
хиру́рг *м*. хирург
хистологи́чен *прид*. хистолошки
хитлери́ст *м*. хитлеровец, нацист
хитре́ц *м*. итрец, бистар човек; препреден човек, досетлив човек
хи́тро *прил*. итро, лукаво, паметно, умно
хи́тър *прид*. итар, бистар, остроумен, паметен, лукав, досетлив — **хитра лисица** итра лисица — **Хитър Петър** Итар Петар, јунак од народните прикаски (како Настрадин Оџа и сл.)
хич *прил*. *разг*. ич, ништо, воопшто ништо — ~ **не се ядосвай** ич немој да се јадосуваш
хи́щен *прид*. граблив; ѕверски, крвожеден
хлаба́в *прид*. лабав, млитав
хлад *м*. лад, свежина, свежест, пријатно заладување
хла́ден *прид*. 1) пријатно студен, свеж; 2) *фиг*. ладен, рамнодушен — **хладно оръжие** ладно (студено) оружје
хлади́лник *м*. ладилник, фрижидер (домашен); ладилник (магазин)
хладина́ *ж*. свежина, свежест, лад, ладнина — **да излезем вън на** ~ да излеземе надвор на свежина
хладнокр ъ́вен *прид*. ладнокрвен
хладови́на *ж*. *нар*. свежо време, не многу студено време; ладовина
хла́дък *прид*. млак, умерено студен
хлапа́к *м*. лапе, детиште
хлапетия *мн*. *разг*. дечишта
хлапе́ *ср*. *в*. **хлапак**
хлеба́р *м*. лебар, пекар, фурнаџија
хлеба́рка *ж*. *зоол*. лебарка
хлеба́рница *ж*. пекарница, продавница за леб, фурна
хле́бен *прид*. лебен — **хлебно брашно** лебно брашно — **хлебна мая** квасец за леб, маја за леб
хлебозаво́д *м*. парна пекарница, претпријатие за производство на леб и печива

хлебобъркáчка *ж.* мешалка за тесто (машина)
хлéбче *ср.* лепче
хленч (*мн.* **хлéнчове**) цимолење, кенкање, плачење, квичење
хлéнча *н.* кенка, цимоли, цимолка
хлúпам *н.* липа, плаче
хлóпам *н*, тропа, трескоти
хлопотáр *м.* клопотарец
хлóпвам *н.* **хлóпна** *с.* тропа, тропка, тропне
хлор *м.* хлор
хлорúрам *н. с.* хлорира — ~ **вода** хлорирам вода
хлорофúл *м.* хлорофил
хлýзгам *н.* 1) турка (некого или нешто) да се слизне; 2) удира, бие, тепа
хлъ́звам се *н.* **хлъ́зна се** *с.* *повр.* се лизга, се слизне
хлъ́згав *прид.* лизгав — **хлъзгава улица** лизгава улица
хлъ́твам *н.* **хлъ́тна** *с.* пропаѓа, пропадне — **очите му хлътнаха** очите му пропаднаа
хлъ́тнал *прид.* 1) пропаднат (за очи); 2) *разг.* вљубен, зацапан
хляб *м.* (*мн.* **хля́бове**) леб — **пшеничен | ръжен** ~ пченичан | 'ржен леб — **черен | бял** ~ црн | бел леб — **работя за парче** ~ работам за едно парче леб; ▱ **изкарвам си хляба** си го вадам лебот — **той си е взел хлеба в ръцете** тој си го зел лебот в раце — **има още** ~ **в него** тој е уште способен за работа — **има още много** ~ **да яде** уште е млад, има уште многу сомуни да јаде — **харчи се като топъл** ~ се троши како топол леб
хмел *м.* хмељ
хобóт *м.* сурла (кај слон и сл.)
ход *м.* 1) движење, одење, **од — заден** ~ движење на назад; рикверц; 2) тек — **приготовленията са в** ~ подготовките се во тек; 3) чекор, начин на одење; 4) потег — **дипломатически** ~ дипломатски потег; 5) процес, развој — ~ **на събитията** развој на настаните
ходатáй *м.* протежер, посредник, застапник; „врска"
ходатайствýвам *н.* се застапува за некого, интервенира, протежира
ходúло *ср.* 1) стапало; 2) подвижно дубаче за дете
хóдя *н.* оди — ~ **на училище** одам на училиште — ~ **по улицата** одам по улица — **ще ходя на кино** ќе одам на кино — ~ **по работа** одам по работа — ~ **си** си одам
хóкам *н.* вика, кара (некого)
хóканица *ж.* кавга, викотница врева
хол *м.* хол, салон, претсобје
холéра *ж. мед.* колера
холерúчен *прид.* колеричен — ~ **темперамент** колеричен темперамент
хомогéнен, -éнна, -éнно *прид.* хомоген
хомосексуалúзъм *м.* хомосексуализам
хомóт *м.* јарем
хонорáр *м.* хонорар — **авторски** ~ авторски хонорар
хоноруýвам *н.* хонорира
хонорýван *прид.* хонорарен, хонориран — ~ **професор** хонорарен професор

хор *м.* хор — **детски** ~ детски хор — **мъжки** | **смесен** ~ машки | мешан хор

хóра *мн.* луѓе — **вие сте добри** ~ вие сте добри луѓе

хорá *мн.* ора (народни), *в.* **хорó**

хóрда *ж. геом.* тетива

хорéй *м.* хореј

хореогрáф *м.* кореограф

хореогрáфия *ж.* кореографија

хоризóнт *м.* хоризонт

хоризонтáлен *йрид.* хоризонтален

хорúст *м.* **хорúстка** *ж.* хорист, хористка, член (членка) на хор

хормóн *м.* хормон

хорó *ср.* оро — **играя** ~ играм оро — **водя хорото** го водам орото. — **хващам се на хорото** се фаќам на оро; ◊ **гладна мечка** ~ **не играе** гладна мечка оро не игра

хóров *йрид.* хорски — **хорова песен** хорска песна

хоровóдец *м.* ороводец, танчар

хоросáн *м.* малтер

хóрски *йрид.* 1) човечки; 2) туѓ — **гледай своите работи, а не хорските** гледај си ја својата работа, а не туѓата

хортéнзия *ж. бош.* хортензија

хоспитúрам *н. с.* хоспитира

хотéл *м.* хотел — **отсядам в** ~ отседнувам во хотел

хотéлски *йрид.* хотелски — **хотелска стая** хотелска соба

хотелиéр *м.* хотелиер, сопственик на хотел; управник на хотел

храбрéц *м.* храбар човек, храбрец

хрáбър *йрид.* храбар, смел, бестрашен

хрáброст *ж.* храброст, смелост, бестрашност

хралýпа *ж.* дупка, шуплина во стебло

хрáм *м.* храм — **езически** | **християнски** ~ пагански | христијански храм

хранá *ж.* 1) храна — **суха** ~ сува храна — ~ **за добитък** добиточна храна — **силна** ~ силна храна; 2) *фиг.* храна — **духовна храна** духовна храна; 3) *мн.* **храни** — **зърнени храни** жита

хрáнен *йрид.* хранет, добро хранет

хрáненик *м.* 1) храненик, 2) *фиг.* паразит

хранúлище *ср. арх.* хранилиште, депозит; склад

хранúтелен *йрид.* хранлив, хранителен — **хранителни вещества** хранливи материи — **хранителни продукти** хранителни продукти, прехранбени артикли — **хранителна индустрия** прехранбена индустрија

хранúтелност *ж.* хранливост

хранопровóд *м. анай.* хранопровод

храносмúлане *ср.* варење на храната, дигестија

храносмилáтелен *йрид.* што се однесува на варење на храната — **храносмилателни органи** органи за варење

хрáня *н.* 1) храни — ~ **дете** хранам дете; 2) *фиг.* негува, одгледува — ~ **надежда** имам надеж; се надевам; ‖ — **се** *йовр.* се храни, јаде — **той се храни у нас** тој се храни кај нас, тој јаде кај нас

хрáст *м.* цбун (и цбунка), грмушка

храсталáк *м.* грмушки, место обраснато со грмушки

хра́ча *н.* плука — **не храчете по пода!** не плукајте на подот!
хра́чка *ж.* плунка, плуканица — **в храчките му има кръв** во неговата плунка има крв
хре́бет *м.* планински срт, гребен
хре́ма *ж.* хрема — **хванала ме е** ~ ме фатила хрема
хре́мав *йрид.* хремав
хризанте́ма *ж.* *бой.* хризантема
хриле́ *мн.* жабри
хрипли́в *йрид.* засипнат
хриси́м *йрид.* мирен, повлечен, скромен, кроток
християни́н *м.* **християнка** *ж.* христијанин, христијанка
христия́нски *йрид.* христијански — **християнска черква** христијанска црква
христия́нство *ср.* христијанство
христома́тия *ж.* читанка, зборник од четива — ~ **за пети клас** читанка за петто одделение
хром[1] *м.* хром
хром[2] *йрид.* куц, крив
хроми́рам *н. с.* хромира
хро́ника *ж.* 1) хроника (рубрика во весник); 2) хроника
хроникьо́р *м.* хроничар
хрони́чески, хрони́чен *йрид.* хроничен — **хронична хрема** хронична хрема
хроногра́фия *ж.* хронографија, летопис, хроника
хронологи́чен, хронологи́чески *йрид.* хронолошки
хроноло́гия *ж.* хронологија
хрономе́тър *м.* хронометар
хру́мва ми *н. безл.* ми текнува (ми текна), ми паѓа на памет
хру́мване *ср.* ненадејна идеја, интуиција
хру́пам *н.* грицка, рупа
хру́пкав *йрид.* рупкав, грицкав, рускав, што може да се грицка
хру́скам *н.* 1) руска, грицка; 2) лапа
хрущя́л *м.* 'рскавица
хрът *м.* 'рт, ловечко куче
хрян *м.* *бой.* рен
ху́бав *йрид.* убав; пријатен, добар — **хубава девойка** убава девојка — **хубави къщи** убави куќи — **хубави цветя** убави цвеќиња — **хубаво вино** добро (убаво) вино — **хубава книга** убава | добра книга — **хубави въглища** добар јаглен; ◇ **хубава работа!** *йејор.* убава работа! убаво! така не требаше — **всичко най-хубаво!** сè најубаво!
хубаве́нко *м.* *дијал.* помлад девер
хубаве́ц *м.* **хубави́ца** *ж.* убавец, убавица
хубаве́я *н.* убавее, (се) разубавува
ху́бост *ж.* убост, убавина — **на мъж** ~ **се не гледа** на маж убавината не му се гледа
ху́баво *йрил.* убаво, добро — ~ **е от ваша страна** убаво е од ваша страна — ~ **гледай** добро (убаво) гледај
ху́бостник *м.* **ху́бостница** *ж.* *йејор.* убавец, убавица, неработник, мрзливец; штетник
худо́жествен *йрид.* уметнички — **художествена литература** уметничка литература — **художествено произведение** уметничко дело — **художествена академия** уметничка академија — **художествена**

самодейност аматерска уметничка дејност — **художествена картина** уметничка слика

худо́жествено *прил.* уметнички

ху́до́жник *м.* **худо́жничка** *ж.* сликар, сликарка; уметник (воопшто), уметница

ху́квам *н.* **ху́кна** *с.* летнува, летне (почнува, почне да бега), (из)бега — **той хукна да бяга** тој летна да бега

хулига́н *м.* **хулига́нка** *ж.* хулиган, силеџија

хули́тел *м.* хулител, улител, клеветник

ху́ля *н.* клевети, озборува, лошо зборува (за некого), хули, ули

хума́нен, -а́нна, -а́нно *прид.* хуман, човекољубив, човечен

хумани́зъм *м.* хуманизам — **социалистически** ~ социјалистички хуманизам

хумани́ст *м.* хуманист

хуманисти́чен *прид.* хуманистички

хуманита́рен *прид.* хуманитарен, општествен — **хуманитарни науки** хуманитарни | општествени науки

хума́нно *прил.* хумано

хума́нност *ж.* хуманост

ху́мор *м.* хумор — **той има чувство за** ~ тој има чувство за хумор

хуморе́ска *ж.* *лит.* *муз.* хумореска

хумори́ст *м.* **хумори́стка** *ж.* хуморист

хумористи́чен *прид.* хумористичен — ~ **разказ** хумористичен расказ

ху́ни *мн.* Хуни

ху́рка *ж.* фурка; ◻ **гледай си хурката!** ≃ гледај си ја женската работата!

хуса́р *м.* хусар, коњаник

хъ́ка-мъ́ка *изв.* таму-ваму (збунетост)

хъ́лбок *м.* слабина

хъ́лм *м.* рид, баир

хълми́ст *прид.* ридест

хъ́лцам *н.* 1) ика; 2) липа

хърва́тин *м.* **хърва́тка** *ж.* Хрват, Хрватка

хърва́тски *прид.* хрватски — ~ **градове** хрватски градови — **хърватска носия** хрватска носија — **хърватскосръбски език** хрватскосрпски јазик

хъ́ркам *н.* ’рка, грчи — **старецът хърка, та не можем да спим** старецот ’рка (грчи) и не можеме да спиеме

хъ́ш *м.* бугарски патриот револуционер — емигрант во Романија пред ослободувањето од Турците

хъшла́к *м.* ашлак, бескуќник, бездомник, безработник

хъ́шовски *прид.* емигрантски

Ц

ца́ка *ж.* цака, вештина, мајсторија— **хванах му цаката** му ја најдов цаката

цапа́ло *м.* 1) *пејор.* дрдорко; 2) кал (не многу густа)

ца́пам *н.* 1) валка — **избърши си добре краката да не цапаш пода** избриши си ги добро нозете да не го извалкаш подот; 2) мачка, слика

слабо; 3) цапа по кал; 4) дрдори, брбори

ца́пвам *н.* **ца́пна** *с.* 1) плеска, плесне (некого), удира, удри; 2) (за)цапа; паѓа, падне

цапо́тя *н. разг.* 1) многу валка; 2) дрдори, брбори; 3) мачка, валка, слабо слика

цар *м.* (*мн.* **царе́**) цар, монарх, владетел, владеач — **живея като цар** ≃ живеам како цар; □ ~ **съм!** ≃ цар сум!

ца́ревица *ж. бот.* пченка, царевка

царевича́к *м.* пченкариште, пченки, ниви со пченка

ца́ревичен *прид.* пченкарен — **царевично брашно** пченкарно брашно

ца́ревичник *м. нар.* пченкарник, пченкарен леб, царевница

царедво́рец *м.* дворјанин, властелин

царигра́дски *прид.* цариградски

цари́зъм *м.* царизам

цари́ца *ж.* царица, царева сопруга, кралица (владетелка; *шахов.* кралица); матица (пчела)

царки́ня *ж.* царева ќерка, принцеза

ца́рски *прид.* 1) царски; 2) царев

ца́рство *ср.* царство, кралство, држава; *фиг.* царство, свет — **растително** ~ растителен свет — **животинско** ~ животинско царство

цару́вам *н.* 1) царува, владее; 2) доминира, владее

цафа́ра *ж.* овчарска свирка, шупелка

цаца́рка *ж. бот.* (Cucurbita periformis) мала тркалеста тиква

цва́нец *м.* **цва́нче** *ср. арх.* цванцик

цекло́ *ср.* цвекло, репа — **захарно | кръмно** ~ шеќерна | добиточна репа

цвеклопроизводи́тел *м.* производител на репка

цвета́р *м.* **цвета́рка** *ж.* цвеќар, -ка

цвета́рник *м.* 1) цвеќарник; 2) полица за цвеќе

цвета́рница *ж.* продавница на цвеќе, цвеќарница

цвета́рство *ср.* цвеќарство

цве́те *ср.* цвеќе — **полски цветя** полски цвеќиња — **изкуствени цветя** вештачки цвеќиња; □ **не е** ~ **за мирисане** не е цвеќе за мирисање

цве́тен *прид.* 1) обоен, во боја, колорисан — ~ **филм** филм во боја — **цветни метали** обоени метали — **цветна слепота** *мед.* далтонизам; 2) цветен — **цветна градина** цветна градина, градина со цвеќе — **цветно зеле** карфиол

цвети́ст *прид.* цветен, украсен; *фиг.* сликовит, уметнички — ~ **стил** уметнички стил

Цве́тница *ж.* Цветници (верски празник)

цвету́щ *прид.* што цути, што е во расцвет, расцутен

цвик *м.* сурутка, цвик

цви́ля *н.* виска, цвили, ’ржи — **конете цвилят** коњите ’ржат

цвъ̀кам *н.* плука; дрска (за кошка и за друга живина), исфрла курешки; валка

цвъ̀ркам *н.* цивка, писка, црцори, црвчи

цвъ̀ркот *м.* црцорење, цивкање, цвркот

цвъртéж *м.* цвркот
цвъртя́, цвърча́ *н.* цврkоти, црцори
цвят *м.* 1) боја — **основни цветове** основни бои — **червен** ~ црвена боја; 2) цвет, цут — **бял** ~ бел цвет; 3) *нар.* цвеќе, мувла (на вино или на туршија)
цев *ж.* цевка; цевче
цеди́лка *ж.* цедалка
цеди́ло *ср.* *нар.* цедило
цéдя *н.* цеди
цезу́ра *ж.* цезура
цел *ж.* цел — **подвижна** ~ *вој.* подвижна цел — **с каква** ~? со каква цел? — **достигам до целта** стигам до целта — **без** ~ без цел — **целта оправдува средствата** целта ги оправдува средствата
целвóле *ср.* вештачко влакно, вештачка свила, синтетика
целéбен *йрид.* лековит — **целебна вода** лековита вода
целенасóчен *йрид.* насочен кон извесна цел
целени́чък *йрид.* цел, негибнат
целесъобра́зен *йрид.* целесообразен, рационален; оправдан, умесен
целина́ *ж.* 1) ледина, необработлива површина; целина 2) *фиг.* заоставено поле на работа
цéлина *ж.* *бош.* (Apium graveolens) целер
цели́телен *йрид.* лековит
целоднéвен *йрид.* целодневен, еднодневен, што трае цел ден — **целодневна екскурзия** еднодневна екскурзија — ~ **детски дом** детски дом што ги држи децата цел ден
целоку́пен *йрид.* целокупен, цел, сиот
целому́дрен *йрид.* девствен, невин
целофа́н *м.* целофан
целу́вам *н.* **целу́на** *с.* бацува, бакнува, баци, бакне — ~ **по устата** бацувам в уста — **той ме целуна по челото** тој ме бакна в чело; || — **се** *йовр.* се бацува, се бакне
целу́вка бакнеж
целулóза *ж.* целулоза — **целулозата се употребява за производство на хартия** целулозата се употребува за производство на хартија
целулóид *м.* целулоид — **направен от** ~ направен од целулоид
цéля *н.* 1) нишани, цели; 2) насочува, тежнее (кон нешто); || — **се** *йовр.* се стреми, се насочува
целя́ *н.* *нар.* лекува (душевно)
цена́ *ж.* цена — **фабрична** | **пазарна** ~ фабрична | пазарна цена — **покачване на цените** зголемување на цените — **снижаване на цените** снижување на цените — **на всяка** ~ по секоја цена — ~ **на дребно** малопродавна цена; ◻ ~ **няма** ≃ голема вредност, непреценлива вредност
цéнен, -éнна, -éнно *йрид.* 1) ценет, што има голема вредност — **ценни книжа** хартии од вредност; 2) корисен, позитивен, со добар квалитет — **ценни съвети** корисни совети
цéнз *м.* школска спрема, квалификација, години служба — **образователен** ~ школска спрема — **служебен** ~ години на служба; работен стаж
цéнзура *ж.* цензура

цензури́рам *н. с.* цензурира
цени́тел *м.* **цени́телка** *ж.* почитател, почитателка, обожавател, -ка — **~ на изкуството** обожавател на уметноста
це́нност *ж.* 1) драгоценост, скапоценост; 2) вредност, способност, квалитет
ценора́зпис *м.* ценовник
центне́р *м.* метарска цента (100 кг)
центра́ла *ж.* 1) централна управа, главна управа, централа; 2) електрична централа — **атомна елекрическа ~** атомска електрична централа
центра́лен *прид.* централен — **~ комитет** централен комитет — **централна нервна система** централен нервен систем
централи́зъм *м.* централизам — **демократически ~** демократски централизам
центри́рам *н.* центрира, дотерува, штелува
центробе́жен *прид.* центрифугален
центростреми́телен *прид.* центрипетален
це́нтър *м.* (**це́нтрове** *мн.*) центар — **културен ~** културен центар — **в центъра на града** во центарот на градот — **в центъра на вниманието** во центарот на вниманието — **~ - нападател** центарфор — **околийски ~** околиски центар — **~ на окръжност** центар на круг
це́ня *н.* 1) цени, почитува; разбира, сака — **~ твоето приятелство** го ценам твоето пријателство — **ценя литературата** ја сакам литературата; 2) цени, определува цена
це́пвам *н.* цепка, цепи
цепене́я *н.* се скочанува, се скаменува
це́packeница *ж.* 1) цепеница; 2) *разг.* стап
це́пка *ж.* 1) цеп, пукнатина; 2) шлиц
цепле́нка *ж.* 1) деланка; 2) дрвце, прат, мала цепеница
цепли́в *прид.* цеплив, што се цепи лесно
цепнатина́ *ж.* цепнатина, пукнатина
це́пя *н.* цепи, се сече; кине (платно и сл.) — **~ дърва** цепам дрва — **корабът цепеше вълните** бродот ги цепеше брановите — **~ ледове** сечам | кршам мраз; ◻ **~ косъма** цепам влакно; скржавам
цер *м. бот.* цер
церемо́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* церемонијален, свечен, формален
церемониа́л *м.* церемонијал
церемониа́лен *прид.* церемонијален — **церемониално посрещане** свечен пречек — **~ марш** | параден марш
церемо́ния *ж.* церемонија, режирана свеченост
церемо́ня се *н. йовр.* е претерано учтив (нерешителен, колеблив)
церови́т *прид.* лековит — **церовита трева** лековита трева
це́ря *н.* лекува — **тази болест се цери лесно** оваа болест лесно се лекува
цех *м.* (*мн.* **це́хове**) 1) погон, цех, одделение во фабрика; 2) *ист.* еснаф

цивилен *прид.* цивилен, граѓански — **цивилни дрехи** цивилна облека — **цивилно лице** цивилно лице, цивил
цивилизатор *м.* цивилизатор; *пејор.* колонизатор
цивилизовам *н.* цивилизира
цивка *ж.* 1) цевче, луле (од чајник и сл.); 2) мрсул
цивря се *н. нов. в.* **хленча**
циганин *м.* **циганка** *ж.* Циганин, Циганка, Ѓуптин, Ѓупка
цигания *ж.* циганштилак
цигански *прид.* цигански — **цигански песни** цигански песни; ◻ **циганско лято** циганско лето, сиромашко лето, топла есен
циганувам *н.* пита како циганка
цигара *ж.* цигара — **кои цигари пушиш?** какви цигари пушиш? — **да запалим по една** ~ да запалиме по една цигара
цигаре *ср.* **цигарлък** *м.* цигаралак
цигарен *прид.* цигарен, што се однесува на цигара — ~ **дим** чад од цигара — **цигарена фабрика** фабрика за цигари
цигла *ж.* керамида (рамна)
цигларница *ж.* керамидница
цигулар *м.* виолинист
цигулка *ж.* виолина — **свиря на** ~ свирам на виолина — **първа** ~ а) прва виолина; б) *фиг.* раководна улога
цикла́ма *ж. бот.* циклама
цикличен *прид.* цикличен
циклостил *м.* циклостил, апарат за умножување
цикъл *м.* циклус — ~ **стихотворения** циклус песни
цилиндър *м.* цилиндар
цимент *м.* цемент
циментен *прид.* бетонски, цементен
циментирам *н. с.* цементира, бетонира; *фиг.* зацврстува
циментов *прид.* бетонски, цементен — **циментова мазилка** цементен (бетонски) малтер — ~ **завод** фабрика за цемент
цинизъм *м.* цинизам; бесрамност, безобразност
циничен *прид.* циничен, бесрамен, безобразен — **цинични думи** цинични (безобразни) зборови
цинкография *ж.* цинкографија
цинцарин *м.* Цинцар, Влав
ционизъм *м.* ционизам
цип *м.* рајсфершлус, патент (за закопчување)
ципа *ж.* ципа (танка прозрачна кожичка)
цирей *м.* чир — **на врата му излезе** ~ на вратот му излезе чир
цирк *м.* (*мн.* **циркове**) циркус — **постоянен** ~ постојан циркус
цирков *прид.* циркуски, артистички — **циркови номера** циркуски точки (програма)
циркулирам *н. с.* циркулира — **кръвта циркулира** крвта циркулира
циркуляр *м.* 1) циркулар (кружна пила); 2) распис
цистерна *ж.* 1) цистерна, резервоар за вода; 2) цистерна (брод, вагон и сл.)
цитат *м.* цитат
цитиране *ср.* цитирање
цитирам *н. с.* цитира — **в статията си е цитирал всички познати автори** во својата статија ги цитирал сите познати автори

ци́фра *ж.* цифра — **кръгла** ~ заокружена цифра — **арапски цифри** арапски цифри, арапски броеви
ци́френ *йриg.* цифрен — **цифрени данни** цифрени податоци
цица́лче *ср. gијал.* цицалче
ци́цка *ж. разг.* 1) цицка, боска; 2) брадавицата на цицката
ци́цам *н.* цица (мајчино млеко)
цо́къл *м.* цокле — **боядисан** ~ мрсно цокле (бојадисано цокле)
цо́пам *н.* цапа, шлапа, шлапка (по вода, тиња)
цо́пвам *н.* **цо́пна** *с.* се брцка, се брцне (во вода), сѐ плеснува (во вода)
цука́ло *ср.* нокшир
цу́нкам *н.* (детски жаргон) бакнува, бакне, цунка
цу́пя се *н. йовр.* се намуртува, се (на)мурти
цъ́кам *н.* цака (часовник); изговара ц-ц-ц; изразува зачуденост или сожалба
църву́л *м.* опинок — **свински цървули** свински опинци; ▭ **ще вземеш от босия цървулите** ≃ бараш од мува лој (или од болва џигер)
цървула́н *м. разг.* селанец; *ирон.* опинчар
цъ́ркам *н.* 1) црцори; 2) цврчи; 3) пушта тенок млаз течност
цъ́рква *ж.* црква — **православна | католическа** ~ православна | католичка црква
църко́вен *йриg.* црквен, црковен
цъ́фвам *н.* **цъ́фна** *с.* 1) (рас)цути; 2) *фиг.* (ис)пука, (ис)кине (чевли и сл.); 3) *фиг.* не се чувствува добро; ▭ **когато цъфнат налъмите** ≃ кога врбата ќе роди грозје; кога ќе се стрижат комарците
цъ́фнал *йриg.* 1) расцутен; 2) *фиг.* пијан, натрескан
цъфте́ж *м.* цутење, времето на цутењето, цутеж
цъфтя́ *н.* цути — **ябълките цъфтят** јаболката цутат
цял *йриg.* 1) цел — **цяла ябълка** цело јаболко — **цяла нощ не мигнах** цела ноќ не заспав — ~ **ден** цел ден — **цели обувки** високи (длабоки) чевли — **цели страници** цели страници — **цели три метра** цели три метра; 2) вистински, цел — **той е** ~ **дявол** тој е цел ѓавол
ця́ло *ср.* цело, целина, целост
ця́лостен *йриg.* целосен, комплетен, сестран — **цялостно разглеждане на въпроса** сестрано (целосно) проучување на прашањето
ця́лост *ж.* целина, целост
ця́р *м. нар.* лек, начин или средство за лекување

Ч

ча́вка *ж. зоол.* чавка
ча́до *ср. арх.* чедо
чадъ́р *м.* чадор; шатор
ча́ен *йриg.* чаен — **чайна лъжичка** чајна лажица — ~ **сервиз** сервис за чај
чай *м.* 1) чај — **руски | липов | китайски** ~ руски | липов | кинески чај; 2) чајанка — **поканвам на чай с танци** поканувам на ча̑ј со танц
ча́йка *ж. зоол.* (Larus) галеб

ча́йник *м.* 1) чајарник, чајник — **електрически ~** електрични чајарник; 2) *разг.* мала локомотива

чак *прил.* дури — **изпратих го ~ дома** го испратив дури до дома

чака́л *м. зоол.* чакал

чака́лня *ж.* чекалница, чекална — **~ на гара** чекална на железничка станица — **лекарски кабинет с ~** лакарска ординација со чекалница

ча́кам *н.* чека — **~ трамвай** чекам трамвај — **какво чакаш?** што чекаш? — **кого чакаш?** кого го чекаш? — **чака ни тежка работа** нѐ чека тешка работа — **чакай!** чекај!; ◻ **петима Петко не чакат** петмина Петка не го чекаат — **чакай ти!** чекај ти! ќе ти кажам јас тебе!

чак ъ́л *м.* чакал

чак ъ́лен *прид.* чакален (направен од чакал)

чак ъ́лест *прид.* чакалест (што содржи чакал)

ча́лма *ж.* чалма

ча́лнат *прид. разг.* чалнат (за човек — мрднат со умот, удрен, чакнат)

чал ъ́м *м.* чалам

чам *м.* чам

ча́мов *прид.* чамов — **чамова дъска** чамова штица

ча́нта *ж.* чанта — **ученическа ~** ученичка чанта — **дамска ~** женска (дамска) чанта

чапк ъ́н *м. разг.* чапкан, уличник, коцкар, развратник

ча́пла *ж. зоол.* чапја

чар *м.* чар, шарм

чарда́к *м.* чардак

чарк *м.* 1) чарк (колце, тркало — обично со запци: на часовник, машина и сл.); 2) чарка за гајтан, чарк за режење штици

чаро́вен *прид.* прекрасен, божествен, волшебен — **чаровна песен** прекрасна песна

чароде́ен *прид.* волшебен, маѓеснички

чароде́йски *прид.* волшебнички

чароде́й, чароде́ец *м.* волшебник

чаршa̋ф *м.* чаршав — **бели чаршафи** бели чаршави

чарши́я *ж.* чаршија

час *м.* 1) час, саат — **два часа** два часа | саата — **колко е часът?** колку е часот? — **скорост от 100 км в ~** брзина од 100 км на час — **седем часът преди обед** седум часот претпладне — **в ~ по география** на час по географија; ◻ **на добър час!** на добар час! — **полицейски ~** полициски час — **~ по-скоро** што побргу — **в дванадесетия час** ≃ во дванаесеттиот час

ча́сов *прид.* што се однесува на часовник — **часова стрелка** стрелка на часовник

часови́ *м.* стражар — **поставям ~** поставувам стражар

часо́вник *м.* часовник, саат — **ръчен | джобен | стенен | градски | пясъчен ~** рачен | џебен | ѕиден | градски | песочен часовник

часовника́р *м.* часовникар

часово́й *м.* стражар

част *ж.* 1) дел — **съставна ~** составен дел — **резервни части** резервни делови — **части на речта** ≃ видови зборови; 2) *воj.* единица — **войскова ~** воена единица; 2) дело-

круг на работата — **това не е по моята ~** тоа не спаѓа во мојот делокруг
ча́стен *прид.* приватен — **частни разговори** приватни разговори — **~ учител** приватен учител — **частна собственост** приватна сопственост — **~ живот** приватен живот — **това е негова частна работа** тоа е негова приватна работа
части́ца *ж.* 1) делче; 2) *грам.* партикула, частица
части́чен *прид.* делумен
ча́стник *м.* приватник, приватен занаетчија и сл.
ча́стно[1] *прил.* приватно
ча́стно[2] *ср. мат.* количник
ча́стност *ж.* **в частност** посебно
чата́л *м.* чатал, чепорошка
ча́т-па́т *прил. разг.* чат-пат
ча́ша *ж.* чаша — **стъклена ~** стаклена чаша — **счупени чаши** скршени чаши — **дай ми една ~ вода** дај ми чаша вода; ▱ **обича чашата** сака чаша; сака да пие — **горчива ~** горчлива чаша
ча́шка *ж.* чаше; 2) *бот.* чашенце
че *сврз.* 1) дека — **казаха ми, ~ си идвал** ми рекоа дека си доаѓал; 2) што — **добре стана, ~ се срещнахме** добро што се сретнавме; 3) па — **~ какво од това?** па што од тоа — **~ той нищо не знае за това** па тој ништо не знае за тоа; 4) бидејќи, оти — **бързай, ~ ще закъснееш** побрзај оти ќе задоцниш
че́бър *м.* чабур, чабура, крбла, крбло
чевръ́ет *прид.* итар, снаодлив, брз
чевръ́сто *прил.* итро, брзо
чегъ́ртам *н.* 1) струже; 2) чкрта
че́до *ср.* чедо, родено дете
че́зна *н.* венее; пропаѓа
чеи́з *м.* чеиз, руба, руво
чек *м.* (*мн.* **че́кове**) 1) чек — **изплащам ~** исплаќам чек — **~ на предявителя** бариран чек; 2) чековна уплатница (образец)
чекмедже́ *ср.* чекмеже, чекмеџе
че́ков *прид.* чековен — **чекова книжка** чековна книшка — **чекова сметка** чековна сметка
чекъ́рк *м.* родан, чекрек, чекрк
че́лен *прид.* 1) челен; 2) што е на чело, во првиот ред
чели́к *м. нар.* 1) челик; 2) челик, дрвце на посебен начин направено за игра
че́лник *м.* челник; оној што стои на чело, глава, раководител
че́ло[1] *ср.* 1) чело; 2) чело (почесно место); ▱ **на ~ с** на чело со
че́ло[2] *ср.* виолончело, чело
че́люст *ж.* вилица — **горна | долна ~** горна | долна вилица
че́ляд *ж.* челад, деца
чемери́ка *ж. бот.* чемерика
ченге́л *м.* ченгел
чеп *м.* чеп, дрвена затка на бочва или каца; глужд
чепа́т *м.* глуждов, со глуждови
че́пкам *н.* чепка
чер, че́рен *прид.* црн
че́рвей *м. зоол.* црв, глиста
черве́н *прид.* црвен — **червено знаме** црвено знаме — **~ пипер** црвен пипер — ~

восък црвен восок — **~ кръст** Црвен крст — **Червена армия** Црвена армија — **Червената шапчица** Црвенкапа

червенда́лест *прид.* што има црвено и полно лице

червене́я се *н. повр.* се црвенее

черве́ни́кав *прид.* црвеникав

черве́нина́ *ж.* црвенило

червеноарме́ец *м.* црвеноармеец

червенокръ́стец *м.* член на организацијата Црвен крст

червенопе́рка *ж.* црвеноперка (риба)

черви́в *прид.* црвлив

черви́ло *ср.* црвило, козметично средство за црвење усни и лице

черво́ *ср.* 1) црево — **сляпо ~** слепо црево — **дванадесетопръстно ~** дванаестопрсно црево; 2) гумено, платнено црево

червоя́дина *ж.* црвојадина; разјадено место од црвје во дрво, плод и сл.

червя́ *н.* црви; || — **се** *повр.* се црви, се срами

че́рга *ж.* черга; циганска черга

черга́рски *прид.* чергарски, номадски

че́рен *прид.* црн — **черна коса** црна коса — **~ хайвер** црн ајвар; кавијар — **черни мисли** црни мисли — **черни дни** црни дни — **черна участ** црна судбина — **~ дроб** црн џигер — **черна борса** црна берза — **~ пипер** црн пипер; — **черна металургия** црна металургија — **Черна гора** Црна Гора — **черно злато** црно злато; ќумур — **черен списък** црн список; список на сомнителни лица — **черно на бяло** црно на бело; писмен документ

че́реп *м.* череп

чере́ша *ж. бот.* цреша (дрво и плод)

череша́к *м.* црешак

чере́шов *прид.* црешов

че́рква *ж.* црква (храм или литургија)

черке́з(ин) *м.* Черкез

черко́вен *прид.* црковен — **черковна камбана** црковна камбана

черне́я *н.* 1) црнее, добива црна боја; 2) се мачи

черни́ло *ср.* црнило, црна боја (за веѓи мустаќи и сл.); *фиг.* тежок живот

черни́ца *ж. бот.* црница (дрво и плод)

черни́чев *прид.* црничов — **черничево буре** црничово буре

чернобра́д *прид.* црнобрад

черно́вка *ж.* концепт; копие, втор примерок

черного́рец *м.* **черного́рка** *ж.* Црногорец, Црногорка

черного́рски *прид.* црногорски — **черногорски планини** црногорски планини — **черногорска литература** црногорска литература

чернодре́шковци *мн.* Бугари коишто од црно (темно) сукно праваат народна носија (*спрот.* — **белодре́шковци**)

черно́зем *м.* црнозем, црница, црна и плодна земја

чернокóж *м.* црнокож, кој има црна кожа

черносо́тник *м. ист.* краен реакционер во царистичка Русија

че́рня *н.* црни, бојадисува во црно; *фиг.* црни (некој со зборови)
черпа́к *м.* црпалка, лажица за црпење
черпня́ *ж.* честење
че́рпя *н.* 1) части — **с какво ще черпим гостите?** со што ќе ги почестиме гостите? 2) црпи
черта́ *ж.* 1) црта, линија, потег — **права ~** правам линија; 2) црта, одлика, особина карактеристика
черта́я *н.* црта (технички) — **~ план** цртам план
черта́телен *прид.* цртачки, што служи за техничко цртање — **чертателна дъска** штица за техничко цртање
черте́ж *м.* цртеж, скица, план
черти́чка *ж.* цртица, цртичка — **голяма ~** голема црта
черто́жник *м.* **черто́жничка** технички цртач
черу́пка *ж.* лупешка, школка, тврда обвивка
черчеве́ *ср.* *арх.* черчеве
чеса́ло *ср.* чешел за добиток, чешалка, чешало
чест[1] *ж.* 1) чест, почит, добро име — **той прави ~ на семейството си** тој служи за чест на своето семејство — **въпрос на ~** прашање на честа — **имаме честта да ви уведомим** имаме чест да ви соопштиме; 2) чесност, достоинство; 3) среќа, судбина — **такава му била честта** таква му била среќата; ◻ **отдавам ~** *воj.* поздравувам војнички; салутирам
чест[2] *прид.* 1) чест, густ, што се повторува — **чести грешки** чести грешки — **честа гора** честа | густа шума; 2) брз, забрзан — **~ пулс** забрзан пулс — **~ огън** *воj.* брза стрелба
честву́вам *н.* празнува, прославува
честву́ване *ср.* празнување, прославување
че́стен *прид.* чесен — **~ човек** чесен човек — **честна дума** чесен збор — **честна мома** чесна мома
чести́т *прид.* честит — **честита Нова година!** честита Нова година!
чести́тка *ж.* 1) честитка, честитање; 2) картичка за честитање
честитя́вам *н.* **честитя́** *с.* честита
че́стно *прил.* чесно
че́стност *ж.* чесност
честолюби́в *прид.* častoљубив, кој држи многу до својата чест, амбициозен
честолю́бие *ср.* честољубивост, достоинство, амбиција
че́сън *н.* *бот.* лук
че́та *ж.* чета, одред, група — **хайдушка ~** ајдучка чета — **партизанска ~** партизанска чета
чета́ *н.* 1) чита — **~ вестници** читам весници — **~ между редовете** читам меѓу редови; 2) држи предавање — **~ лекции** предавам на факултет; ◻ **~ морал** морализирам; советувам; попувам
четве́рен *прид.* четворен
четво́рица *бр.* *нар.* четворица
четво́рка *ж.* 1) четворка (оценка, карта, трамвај бр. 4 и сл.)
че́твърт *м.* *ж.* четврт — **~ кило** четврт кило
четвърти́на *ж.* четвртина

четвъртит *прид.* четвртест

четвъртокласник *м.* четвртокласник

четвъртък *м.* четврток — **миналия ~** минатиот четврток — **в ~** в четврток — **всеки ~** секој четврток

четен *прид.* парен — **четни номера** парни броеви

четене *ср.* читање (*в.* **чета**) — **четене на лекции** читање на свои предавања; настава на висока школа — **литературно четене** литературно читање

четиво *ср.* четиво, определен материјал за читање

четина *ж.* четина (цврсти и остри влакна)

четинест *прид.* четинест, што е покриен со четина

четири *бр.* четири — **~ дни** четири дни — **четири деца** четири деца; ▱ **отварям си очите на ~** си ги отворам очите на четири

четиригодишен *прид.* четиригодишен

четиридесет, четирийсет *бр.* четириесет

четирима, четирма *бр.* четворица

четиринадесет *бр.* четиринаесет

четиристотин *бр.* четиристотини

четириъгълник *м.* четириаголник

четка *ж.* четка — **~ за обувки** четка за чевли — **~ за зъби** четка за заби — **~ за дрехи** четка за алишта

четлив *прид.* читлив — **четлив почерк** читлив ракопис

четник *м.* четник (борец во борбите за ослободување од турскиот јарем)

чех *м.* **чехкиня** *ж.* Чех, Чехинка

чехлар *м.* папуџија, произведувач или продавач на влечки, влечкар

чехъл *м.* влечка — **чехли** влечки

чехълче *ср.* 1) пантовче; 2) *зоол.* парамециум

чеша *н.* 1) чеша; 2) чешла; 3) влачи (волна)

чешки *прид.* чешки — **~ език** чешки јазик

чешма *ж.* 1) чешма — **отивам на ~ за вода** одам на чешма за вода; 2) *разг.* славина од која тече вода

чибук *м.* чибук

чивгар *м.* *нар.* ѕевгар

чий, чия, чие, чий *зам.* чиј, чија, чие, чии — **чия е тази къща?** чија е оваа куќа? — **чии са тези деца?** чии се овие деца?

чийто, чиято, чието, чийто *реал. зам.* *в.* **чий**

чиле *ср.* чиле

чимшир *м.* *бот.* шимшир

чин *м.* 1) училишна клупа — **чинове в класната стая** клупи во училницата; 2) чин, положај — **висок ~** висок чин

чинели *м.* *муз.* чинели (музички ударен инструмент)

чиния *ж.* 1) чинија — **дълбока | плитка ~** длабока | плитка чинија

чиновник *м.* *арх.* чиновник (*в.* **служител**)

чиновнически *прид.* чиновнички; *фиг.* бирократски

чип *прид.* чпртав (нос)

чирак *м.* чирак (ученик при мајстор, занаетчија)

чиракувам *н.* чиракува

числен *прид.* цифрен, броен

числи́тел *м.* 1) *мат.* броител; 2) *тех.* нумератор
числи́телно (име) *ср. грам.* број
число́ *ср.* 1) број — **трицифрено** ~ трицифрен број — **четно | нечетно** ~ парен | непарен број; 2) *грам.* број — **единствено | множествено** ~ еднина | множина; 3) *арх.* датум — **всяко първо** ~ **в месеца** секој први во месецот
числя́ *н.* брои, е на список, припаѓа (на нешто); || — **се** *повр.* се брои, се смета — **числя се между здравите** се сметам меѓу здравите
чи́ст *прид.* чист — ~ **въздух** чист воздух — **чисти чинии** чисти чинии — **чиста съвест** чиста совест — **чисто кафе** чисто кафе; ▱ **чиста заплата** плата во нето износ — **чисто брашно** чисто брашно
чиста́ч *м.* **чиста́чка** *ж.* чистач, чистачка
чи́стка *ж. полит.* чистка (во партија, организација и сл.)
чи́стене *ср.* чистење — **химическо** ~ хемиско чистење
чистокръ́вен *прид.* чистокрвен, расен
чистосърде́чен *прид.* искрен, отворен, чистосрдечен
чистота́ *ж.* 1) чистота; 2) морална чистота; нерасипаност
чи́стя *н.* 1) чисти; треби — ~ **къща** чистам куќа — ~ **ориз** чистам | требам ориз; 2) чисти, убива, уништува
чи́тав *прид.* читав, цел
чита́лище *ср.* читалиште
чита́лня *ж.* читалница, читална
чита́нка *ж.* читанка
чита́тел *м.* читател — **беседа с читателите** разговор со читателите
чи́флик *м.* чифлик
чифликчи́я *м.* чифлигџија
чифт *м.* чифт, пар — **два чифта чорапи** два чифта чорапи — ~ **или тек** чифт или тек
чифте́ *ср.* чифте (ловечка пушка со две цевки)
чи́чо *м.* чичко
чи́чов *прид.* чичков, чичов
чи́чови *мн.* куќа (фамилија) чичкова — **ходих у чичови** бев кај чичко ми
чле́н[1] *м.* **чле́нка** *ж.* член, членка — ~ **на организация** член на организација
член[2] *м.* 1) член, параграф; 2) *грам.* постпозитивен член; 3) *анат.* член (дел на телото); 4) *мат.* член
чле́нски *прид.* членски — **членска карта** членска карта — ~ **внос** членарина
чле́нство *ср.* членство (припаѓање кон организација, партија)
члену́вам *н.* 1) членува (член е на организација, партија); 2) *грам.* членува
чоба́н(ин) *м.* чобан, овчар, пастир
чове́к *м.* (*мн.* **хора**) човек (*мн.* луѓе) — **той е истински** ~ тој е вистински човек — ~ **на място** човек на место — **вътрешен** ~ наш | доверлив човек — **няма жив** ~ ≅ нема жива душа
човеколю́бие *ср.* човекољубие, човекољубивост, филантропија
човекомра́зец *м.* човекомразец
човекоподо́бен *прид.* што е сличен на човек
човекоя́дец *м.* човекојадец

чове́чен *йрид.* човечен — **човечна постъпка** човечна постапка
чове́чество *ср.* човештво — **човечеството днес иска да живее в мир** човештвото денес сака да живее во мир
чове́шки *йрид.* човечки — **~ род** човечки род — **човешки отношения** човечки односи
човещина́ *ж.* човештина
чо́вка *ж.* клун
човъ́ркам *н.* чепка
чоко́й *м.* чокој (романски чифлигџија)
челя́к *м.* чомак
чо́пля *н. в.* **човъ́ркам**
чора́п *м.* чорап — **копринени чорапи** свилени чорапи — **дамски чорапи** женски чорапи — **вълнени чорапи** волнени чорапи
чора́пен *йрид.* чорапен (што се однесува на чорап) — **чорапна фабрика** фабрика за чорапи
чорба́ *ж.* чорба — **пилешка ~** пилешка чорба
чорбаджи́йски *йрид.* чорбаџиски
чорбаджи́я *м.* чорбаџија; *нар.* домакин
чо́рбест *йрид.* чорбест
чо́рлав *йрид.* чорлав, неисчешлан, разбуштравен
чо́рльо *м.* чорло, разбуштравен човек
чо́ртов *йрид.* **чортова кожа** антилопска кожа или имитација на антилоп
чо́ха *ж. арх.* чоја
чо́хен *йрид.* чоен — **чохени дрехи** чоени алишта
чре́во *ср. арх.* утроба, стомак
чревоуго́дие *ср.* гурманлак, превоугодништво
чре́з *йред.* преку, со помош на — **съобщавам ~ печата** соопштувам преку печатот
чрезме́рен *йрид.* огромен, необично голем, исклучителен — **чрезмерни усилия** исклучителни напори
чу́брица *ж. бой.* чубрица
чува́л *м.* врека — **един ~ ориз** една врека ориз — **брашнен ~** врека за брашно
чу́вам *н.* слуша, чуе — **чуваш ли ме?** ме слушаш ли? — **той не иска и да чуе за това** тој не сака ниту да чуе за тоа — **где се е чуло и видяло** каде се чуло и видело—**чувай!** слушај!; ▭ **да не чуе дяволът** да не чуе ѓаволот — **слабо се чува** слабо се слуша
чу́вам *н. нар.* чува, варди, пази нешто
чу́вствен *йрид.* чувствен, емотивен, страстен, плотски
чувстви́телен *йрид.* чувствителен; *йех.* прецизен—**чувствителна жена** чувствителна жена — **чувствителни везни** прецизна вага, точна вага (терезија)
чу́вство *ср.* чувство, емоција — **~ на отговорност** чувство на одговорност — **любовни чувства** љубовни чувства
чувству́вам *н.* чувствува
чугу́н *м.* сурово леано железо
чуда́к *м.* чудак
чу́ден *йрид.* 1) чуден, необичен — **чудна работа** чудна работа; 2) прекрасен — **чудна картина** прекрасна слика
чуде́сен *йрид.* чудесен, прекрасен
чудова́т *йрид.* чуден, необичен
чу́до *ср.* (*мн.* **чудеса́**) чудо — **чудеса ще направя** чуда ќе

направам — **чудеса на днешната техника** чуда на денешната техника
чудо́вище *ср.* чудовиште
чудо́вищен *прид.* 1) чудовиштен; 2) грамаден, колосален; 3) страшен, грозен, одвратен
чудотво́рен *прид.* чудотворен — **чудотворно лекарство** чудотворен лек
чу́дя се *н. повр.* се чуди — **чудя ти се** ти се чудам
чужби́на *ж.* туѓина, странство
чу́жд *прид.* туѓ — **чуждо палто** туѓо палто — **чуждо тяло** туѓо тело — **в чужди ръце** во туѓи раце; □ **живея на чужди гръб** живеам на туѓ грб
чуждене́ц *м.* **чужденка́** *ж.* туѓинец, туѓинка, странец
чуждестра́нен, -а́нна, -а́нно *прид.* туѓински, странски
чужди́ца *ж.* варваризам, странски збор, туѓ збор
чуждопокло́нник *м.* кој се поклонува на сè што е странско (туѓо)
чуждя́ се *н. повр.* се издвојува, се држи настрана, се дели од луѓето
чук *м.* (*мн.* **чу́кове**) чекан — **сърп и** ~ срп и чекан — **обущарски** ~ чевларски чекан — **пневматичен** ~ пнеуматичен чекан; □ **събирам си чуковете** ≃ си ги збирам парталите, заминувам
чу́кам *н.* чука
чу́кан *прид.* 1) (ис)толчен; 2) *нар.* чукан (овен)
чу́квам *н.* **чу́кна** *с.* чука, чукне
чул[1] *м.* чул (покривка за добиток)
чул[2] *прид.* *дијал.* чулав, кој е со мали (потсечени) уши, со скршен рог и сл.
чу́ма *ж.* чума
чуме́ря се *н. повр.* се мурти
чу́пвам *н.* **чу́пна** *с.* откинува, откине, скршува, скрши, откршува, открши
чу́пка *ж.* 1) остра кривина (на улица, ограда и сл.); 2) скршено парче; 3) залак
чупли́в *прид.* кршлив — **чупливи вещи** кршливи предмети — **чупливо**! кршливо!
чупли́вост *ж.* кршливост
чу́пя *н.* крши — ~ **камъни** кршам камења — ~ **рекорд** соборувам рекорд; ‖ — **се** *повр.* се крши
чурули́кам *н.* чурулика — **птичките чуруликат** птиците чурликаат
чу́чул *м.* кикиришка
чучули́га *ж. зоол.* чучурлига
чу́чур *м.* шопур, чучур, чешмурка
чу́шка *ж.* 1) пиперка — **лютива** ~ лута пиперка — **пълнени чушки** полнети пиперки
чушу́лка *ж. дијал.* мешунка; кочанка
чу́я *с.* чуе, слушне

Ш

шабло́н *м.* шаблон, образец, калап
шабло́нен, -о́нна, -о́нно *прид.* шаблонски, неоригинален
ша́вам *н.* шава, мрда, кршка — **не шавай** не шавај, не мрдај
шава́р *м. бот.* шамак, шавар

ша́ввам *н.* **ша́вна** *с.* 1) шавнува, шавне; мрднува, мрдне; 2) *разг.* излезе на прошетка; се прошета, се раздвижи

шагре́нов *прид.* шагрински — **шагренова кожа** шагринска кожа

шадрава́н *м.* фонтана, водоскок, шадрван

ша́ек *м.* шајак, вид сукно

ша́йба *ж.* шајбна

ша́йка *ж.* банда, разбојничка дружина

шал *м.* шал — **вълнен** ~ волнен шал

шалва́ри *мн.* шалвари — **шарени шалвари** шарени шалвари

ша́лче *ср.* шалче — **копринено** ~ свилено шалче

шама́р *м.* шлаканица (*в.* **плесни́ца**)

шами́я *ж.* *нар.* шамија

шампа́нско *ср.* шампањ, шампањско вино

шампио́н *м.* **шампио́нка** *ж.* шампион, шампионка

шампоа́н *м.* шампон

ша́нец *м.* ров, окоп, шанец

ша́нкър *м.* *мед.* шанкр (вид венерична болест)

шанс *м.* (*мн.* **ша́нсове**) шанса — **шансовете са на наша страна** шансите се на наша страна — **имам малки шансове за успех** имам малку шанси за успех

шансоне́тка *ж.* 1) шансонетка; 2) шансона

ша́нтав *прид.* *разг.* шантав, глуп, занесен, завеан

шанта́ж *м.* уцена, махинација

шанту́нг *м.* шантунг (вид ткаенина од свилени отпадоци)

ша́нца *ж.* скокалница — **ски-** ~ скокалница (во скијање)

шап *м.* *мед.* шап (заразна болест кај добитокот)

ша́пка *ж.* шапка — **дамска** ~ женска шапка — **мека** ~ мека шапка — **с** ~ со шапка — **без** ~ без шапка; ◻ **свалям** ~ вадам (симнувам) шапка, правам чест

шапка́р *м.* шапкар

шапка́рка *ж.* шапкарка

ша́пчица *ж.* шапче

ша́рен *прид.* 1) шарен; 2) *фиг.* убав

шарене́я се *н.* *повр.* се шарени, се шаренее

шаренина́ *ж.* шаренило

шарж *м.* карикатура; пародија

ша́рка *ж.* 1) шарка (природна); 2) боја; 3) орнамент; 4) *мед.* сипаници — **дребна** ~ мали сипаници

шарлага́н *м.* шарлаган (растително масло — од сусам, афионско семе и сл.)

шарлата́н(ин) *м.* шарлатан

шарф *м.* (*мн.* **ша́рфове**) женски шал (за околу вратот), шарпа

ша́ря *н.* 1) шари, украсува; 2) шари, чкрта (со молив и сл.); 3) царка со коприва; 4) скита, шета без цел; —‖ **се** *повр.* се опсипува со сипаници

шаси́ *ср.* шасија — ~ **на автомобил** шасија на автомобил

ша́тра *ж.* шатор

ша́фер *м.* девер

ша́ферка *ж* деверка

шах *м.* 1) шах (монарх); 2) крал (шахов. фигура); 3) шах — **играя** ~ играм шах

шахма́т *м.* 1) шах; 2) мат (ситуација во игра)

шахма́тен *прид.* шаховски — ~ **турнир** шаховски турнир —

шахматна фигура шаховска фигура
шахматист *м.* шахист
шахта *ж.* шахта, окно (рударско, водоводско и сл.)
шашав *прид.* 1) шашлив; 2) заveан
шашардисвам *н.* **шашардисам** *с.* шашардисува, шашардиса
шашарма *ж. разг.* шашарма, шашма, конфузија, трик
шашма *ж. разг.* шашма, шашарма
швабa *ж. пејор.* швабa, Германец
швед(ец) *м.* **шведка** *ж.* Швеѓанец, Швеѓанка
шведски *прид.* шведски
швейцарец *м.* **швейцарка** *ж.* Швајцарец, Швајцарка
швейцарски *прид.* швајцарски — ~ **часовник** швајцарски часовник
шев *м.* шев
шевен *прид.* шијачки — **шевна машина** машина за шиење
шевица *ж.* разнобоен вез
шевро *ср.* 1) шевро (кожа); 2) боја за чевли
шега *ж.* 1) шега — **не му е до шеги** не му е до шеги
шегаджия *м.* шегаџија
шегувам се *н. повр.* се шегува
шедьовър *м.* ремек-дело
шейна *ж.* санка
шейретин *м.* шерет
шейсет *м. в.* **шестдесет**
шемет *м.* шемет, вртоглавица
шеметен *прид.* шеметен, вртоглав
шепа *ж.* шепа — ~ **ориз** шепа (грст) ориз
шепна *н.* шепнува
шепнешком *прил.* тивко, со шепотење, шепотејќи
шепня *ж.* шепот
шептя *н.* шепоти, зборува тивко
шериф *м.* шериф
шест *бр.* шест
шеста *ж.* шестина — **две шести** две шестини
шествие *ср.* поворка — **тържествено** ~ свечена поворка — **погребално** ~ погребна поворка, процесија — **факелно** ~ факелна поворка
шестгодишен *прид.* шестгодишен — **шестгодишно дете** шестгодишно дете
шестдесет *бр.* шеесет — **в шестдесетте години на миналия век** во шеесеттите години на минатиот век
шестдесети *бр.* шеесетти — **шестдесета страница** шеесетта страница
шести *бр.* шести — ~ **клас** шесто одделение (клас) — ~ **септември** шести септември
шестима *бр.* шестмина
шестица *ж.* шестка (*арх.* одлична оцена; карта; трамвај бр. 6)
шестнадесет, шестнайсет *бр.* шеснаесет
шестокласник *м.* **шестокласничка** *ж.* ученик (ученичка) од шесто одделение; шестокласник, шестокласничка
шесторен *прид.* шесторен
шестстотин *бр.* шестотини
шетам *н.* 1) работи низ куќи; 2) шета
шетня *ж. нар.* домашна работа; работа на домаќинка
шеф *м.* шеф
шефство *ср.* шефовство; покровителство
шибам *н.* 1) шиба, бичува, удира со прачка и сл.; 2) шиба (за ветар, дожд)

шибой *м. бот.* шебој
шивалня *ж.* (интерна) шивачка работилница
шивач *м.* **шивачка** *ж.* шивач, шивачка
шивачница *ж.* шивачка работилница
шивашки *прид.* шивачки — ~ **ножици** шивачки ножици — **шивашка работилница** шивачка работилница
шиен *прид.* вратен — **шийни прешлени** вратни прешлени
шиене *ср.* шиење
шизофреничен *прид.* шизофреничен
шизофреник *м.* шизофреничар
шикалка *ж.* шикла
шиканирам *н. с.* шиканира
шиле *ср.* шилежe
шило *ср.* шило — **обущарско** ~ чевларско шило
шимпанзе *ср. зоол.* шимпанзо
шина *ж.* 1) шина; 2) еластична шипка (во хирургијата)
шинел *м.* шинел, шинела — **войнишки** ~ војнички шинел
шип *м.* трн, боцка, остар врв
шипар *м.* вепар
шипест *прид.* боцкав
шипка *ж. бот.* шипка
шипков *прид.* шипков — ~ **мармелад** мармелад од шипки
шир *м.* ширина, простор
шира *ж.* шира, благо вино
ширина *ж.* ширина — ~ **на плат** ширина на штоф — **географска ширина** географска ширина
широк *прид.* широк — **широката публика** широката публика — **широко палто** широко палто — **в широкия смисъл на думата** во широкото значење на зборот; ▱ ~ **социалист** *ист.* приврзеник на десната фракција на бугарската социјалдемократија (*в.* **тесен социалист**) — **стоки за широко потребление** стока за широка потрошувачка — **живея на широка нога** живеам на широка нога
широкичък *прид.* прилично широк, мошне широк
широкоград *прид.* широкоград
широчина *ж.* ширина, широчина
широчък *прид. разг.* прилично широк, широчок
ширя *н.* шири, растура, пренесува; || — **се** *повр.* се шири, се растура, се пренесува
шифър *м.* шифра
шифрован *прид.* шифриран — **шифрована телеграма** шифрирана телеграма
шиш *м.* (*мн.* **шишове**) шиш, ражен
шише *ср.* шише — ~ **за вино** шише за вино
шишкав *прид. нар.* шишкав, дебел — ~ **човек** шишкав човек, шишкав
шишко *ср. разг.* шишко (прекар за полн, шишкав човек)
шишче *ср.* раженче — **две шишчета** две раженчиња
шия[1] *н.* 1) шие — ~ **риза** шијам кошула; 2) везе, бродира; || — **си** *повр.* имам дадено нешто да ми се шие — **шия си костюм** си шијам костум
шия[2] *ж.* врат — **лебедът има дълга** ~ лебедот има долг врат; ▱ **не по врат, ами по шия** ≃ не по врат, по шија
шкарто *ср.* шкарт (негодна стока)

шка́ф *м.* креденец, шкаф
шкембе́ *ср. разг.* шкембе — **~ чорба** шкембе-чорба
шкембеджи́йница *ж.* шкембарница, шкембеџилница
шко́ла *ж.* 1) специјално училиште, курс — **театрална ~** театарска школа — **~ за запасни офицери** школа за резервни офицери; 2) *фиг.* школа, правец — **романтична ~** романтичарска школа; 3) обука, пракса, искуство, школа
шко́лник *м.* момче што служи рок во школата за резервни офицери
школу́вам *н.* школува; || — **се** *повр.* се школува, учи
шла́гер *м.* шлагер, песма на сезоната; мода
шла́йфам *н. с.* мазни, полира, шлајфува, изгладува
шла́ка *ж.* шлака
шлем *м.* (*мн.* **шле́мове**) шлем — **пожарникарски ~** пожарникарски шлем — **водолазен ~** нуркачки шлем
шли́фер *м.* мантил за дожд
шлифо́вам *н. с.* шлифува; || — *повр.* се шлифува
шло́сер *м.* шлосер, механичар
шля́пам *н.* шлапа (гази по вода, кал, мек снег и сл.), плеска, удира со дланка
шля́я се *н. повр.* се мотка, скита, оди без цел
шма́йзер *м.* шмајзер, автомат
шме́кер *м.* шмеќар
шмекеру́вам *н.* шмеќарува
шму́гвам *н.* **шму́гна** *с.* (с) крие, шмугне; || — **се** *повр.* се шмугнува, се шмугне
шни́цел *м.* шницла — **виенски ~** виенска шницла
шно́ла *ж.* шнола
шнур *м.* 1) шнур, усукана памучна или копринена врвца; 2) вид проводник за електрична струја
шовини́зъм *м.* шовинизам — **шовинизмът е пречка за международното сътрудничество** шовинизмот е пречка за меѓународната соработка — **местен ~** локален шовинизам
шоки́рам *н. с.* шокира
шокола́д *м.* чоколада — **млечен ~** млечна чоколада
шокола́ден *прид.* 1) чоколаден — **шоколадени бонбони** чоколадни бонбони; 2) што се однесува на чоколада — **шоколадена фабрика** чоколадена фабрика
шоп *м.* шоп, жител на Шоплукот (Западна Бугарија)
шо́рти *мн.* шорц, куси женски панталони
шосе́ *ср.* пат, друм — **автомобилно ~** автопат — **павирано ~** пат од коцки
шофи́рам *н.* шофира (вози, управува автомобил) — **умело ~** вешто шофирам
шофьо́р *м.* шофер, возач — **опитен ~** искусен возач
шофьо́рски *прид.* шоферски, возачки — **шофьорска книжка** возачка дозвола — **шофьорска будка** шоферска кабина
шпа́га *м.* шпага (вид тесна и права сабја со остар врв)
шпали́р *м.* шпалир — **~ от войници | ученици** шпалир од војници | ученици
шпа́лта *ж.* шпалта, отисок за коректура
шперпла́т *м.* шперплоча

шперц *м.* (*мн.* **шпéрцове**) калауз
шпиóн(ин) *м.* шпион
шпионáж *м.* шпионажа — **занимавам се с ~** се занимавам со шпионажа
шпиóнка *ж.* шпионка (жена)
шпóра *ж.* мамуза, шпора — **бодвам с шпори** бодам со мамузи
шприц *м.* 1) шприцер, вино со сода; 2) шприц (медицински или слаткарски); 3) шприц, прскалка
шрапнéл *м.* *воj.* шрапнел
шрúфт *м.* шриф, печатарски букви — **курсивен ~** курзивни букви
шýба *ж.* шуба, бунда — **железничарска ~** железничарска бунда (шуба)
шубрáк *м.* грмушки, жбунки, честак
шýга *ж.* *мед.* шуга
шум *м.* (*мн.* **шýмове**) шум, звук; врева — **адски ~** пеколна врева — **много ~ за нищо** многу врева за ништо — **~ на вълните** шум на брановите
шýма *ж.* 1) шума (лисје на широколисни дрвја); 2) *дијал.* шума
шýмен *прид.* гласен, бучен; сензационален
шумóлене *ср.* шушкање
шумоля́ *н.* шумоли
шумоо глушúтел *м.* пригушувач на звук
шумя́ *н.* шуми (дига шум; издава шум)
шýнка *ж.* шунка
шуплúв *прид.* шуплив
шýрей *м* шура
шуренáйка *ж.* *нар.* шурнеа, жената од шурата
шуртя́ *ж.* шурти
шут[1] *прид.* шут, без рогови
шут[2] *м.* кловн, дворски смешник
шут[3] *м.* шут — **този футболист има силен ~** овој фудбалер има силен шут
шутúрам *н.* шутира
шýтовски *прид.* шутовски, кловновски
шушóни *мн.* галоши
шушýкам *н.* шушука (зборува, кажува, шепоти нешто тајно, доверливо)
шушýлка *ж.* 1) мешунка (од грав и сл.), чушка; 2) мразулец
шушумúга *ж.* шушумига (приглуп, затворен, срамежлив човек)
шъ́па *ж.* *в.* **шéпа**
шъ́пна *н.* *в.* **шéпна**
шъ́там *н.* *в.* **шéтам**

Щ

ща *н.* сака, има желба — **не ~** не сакам — **той не ще дойде** тој не ќе дојде — **прави, каквото щеш** прави што сакаш — **ще ми се да отида на театър** сакам (имам желба) да одам на театар
щаб *м.* (*мн.* **щáбове**) штаб — **генерален ~** генералштаб — **в щаба** во штабот — **офицерот от щаба** штапски офицер
щáбен *прид.* штабен, штапски
щáва *ж.* штава (специјална течност за штавување кожи)

ща́вя *н.* штави (обработува кожа со штава)
ща́дя *н.* 1) штеди (има милост, има обѕири кон некого); 2) штеди (пари)
ща́йга *ж.* гајба — **две щайги грозде** две гајби грозје
ща́мпа *ж.* 1) литографија; репродукција (на слика); 2) шаблон, мостра
ща́нга *ж.* штанга, штангла (метален лост)
щанд *м.* (*мн.* **ща́ндове**) штанд
щанди́ст *м.* **щанди́стка** *ж.* продавач (продавачка) на штанд
ща́стие *ср.* среќа — **пожелавам ви** ~ ви пожелувам среќа — **имах щастието** имав среќа — **щастието му проработи** ≃ му се насмеа среќата
щастли́в *прид.* среќен — **щастливи деца** среќни деца — ~ **край** среќен свршеток, хепиенд — ~ **живот** среќен живот
щастли́вец *м.* среќник
щат[1] *м.* (*мн.* **ща́ти**) држава — **Съединените американски щати** Соединетите Американски Држави
щат[2] *м.* (*мн.* **ща́тове**) работно место (предвидено со систематизација) — **съкращение на щата** укинување на работно место — **зачислявам на** ~ примам во постојан работен однос
ща́тен *прид.* постојан, регуларен, што е предвиден со систематизација — ~ **преподавател** постојан | редовен предавач — **щатна длъжност** постојано работно место
ща́телен *прид.* внимателен, сериозен, детален — **щателна проверка** детална проверка
щафе́та *ж.* штафета; штафетна палка
щафе́тен *прид.* штафетен — **щафетно бягане** штафетна трка
ще *частица* (за правење идно време со значење ќе) — ~ **му кажа** ќе му кажам — **утре** ~ **има буря** утре ќе има бура — **ние** ~ **четем** ние ќе читаме — **той** ~ **пише писмо** тој ќе пишува писмо
ще́дър *прид.* штедар
ще́ка *ж.* стап (смучарски, билијардски)
ще́кер *м.* *тех.* штекер
щекотли́в *прид.* скокотлив, деликатен — ~ **въпрос** деликатно прашање
ще́мпел *м.* четвртест печат
ще́псел *м.* *тех.* штекер
ще́рка *ж.* *нар.* ќерка
ще́та *ж.* штета, кусок, дефицит
щигле́ц *м.* *зоол.* штиглец, штиглиц, трнарче
щик *м.* бајонет
щи́пвам *н.* **щи́пна** *с.* штипка, штипе
щи́пка *ж.* штипка (за прикачување алишта и сл.)
щи́пци *мн.* пинцета
щи́пя *н.* штипи
щир *м.* *бот.* штир
щит *м.* штит
щитови́ден *прид.* штитест — **щитовидна жлеза** штитеста жлезда
що *зам.* што — ~ **е това?** што е тоа? — ~ **за дърво е това?** какво дрво е ова? — ~ **за човек е той?** каков човек е тој? — **приказваш за оня,** ~ **дойде** раскажуваш за оној што дојде

щом *прил.* штом — ~ **легна, заспя** штом ќе легнам, заспивам

щото *сврз.* да, што, така што — **погрижете се,** ~ **всички да дойдат** погрижете се сите да дојдат

щракам *н.* штрака — ~ **с пушка** штракам со пушка

щранга *ж.* штранга, ремен за влечење

щрек *м.* штрек

щтрих *м.* штрих, црта, линија

щтрудел *м.* штрудла — ~ **с ябълки** штрудла со јаболка

щръбльо *ср.* штрбло, штрбав човек

щръквам *н.* **щръкна** *с.* (се) штркнува, (се) штркне,

щръклея *н.* се штрклее (трча, бега како луд, поради штрколот, што го укасал)

щръклица *ж. зоол.* штркел

щука *ж. зоол.* штука

щуквам *н.* **щукна** *с. нар.* штука, штукне

щур *прид.* штур, чукнат — **той е малко** ~ тој е малку чукнат

щурам се *н. повр.* се штура

щурец *м. зоол.* штурец

щурея *н.* беснее, лудува, прави глупости, штурее

щурм *м.* штурм, напад, јуриш

щурмов *прид.* јуришен — **щурмова авиация** јуришна авијација

щурмовак *м.* штурмовик; командос

щурмовщина *ж.* кампањска | несистематска работа

щурмувам *н.* јуриша, напаѓа, штурмува

щуротия *ж. разг.* штуротија, глупост, будалштина

щурчо *м.* глупак, будала

щърб *прид.* штрб, штрбав — **щърба баба** штрба баба

щъркел *м. зоол.* 1) штрк; 2) штркел

щъркелов *прид.* штрков — **щъркелово гнездо** штрково гнездо (седело)

Ъ

ъглест *прид.* аглест, ќошест

ъглов *прид.* 1) аглов, што е на агол — **ъглова къща** куќа на агол; 2) *сп.* ~ **удар** корнер

ъгловиден *прид.* агловиден, аглест

ъгломер *м.* агломер

ъгъл *м.* агол — **под** ~ под агол — **прав** | **остър** | **тъп** ~ прав | остар | тап агол — **на ъгъла има магазин** на аголот има дуќан

ъгълник *м.* винкла, винкел

ъгълче *ср.* аголче, катче — **уютно** ~ пријатно катче

Ь

ь Буквата (*ер малък* мал ер), не се наоѓа во почетокот на зборот во бугарскиот јазик. Во средината на зборот ја смекнува претходната согласка: **Кольо** Кољо — **гьон** ѓон — **ликьор** (се чита **ликор**) ликер — **шофьор** (се чита **шофјор**) шофер итн.

Ю

юбилéен *прид.* јубиларен — **юбилейно тържество** јубиларна свеченост

юбилéй *м.* јубилеј

юбиляр *м.* јубилар лице (установа) чиј јубилеј се слави

юг *м.* југ — **отивам на** ~ одам на југ (во јужните краишта)

югослáвец, югославя́нин *м.* Југословен

югослáвски, югославя́нски *прид.* југословенски

ю́жен *прид.* јужен — ~ **вятър** јужен ветар — **южни граници** јужна граница

южня́к *м.* 1) јужен ветар; 2) жител на југот

юздá *ж.* узда

юзи́на *ж.* електрана

ю́ли *м.* јули — **на първи** ~ на први јули — **през месец** ~ во текот на јули

ю́лски *прид.* јулски — ~ **горещини** јулски горештини

юмрýк *м.* тупаница — **стегнат** ~ стисната тупаница

юнáк *м.* 1) јунак, херој; 2) *арх.* член на гимнастичко друштво

юначáга *м.* јуначиште, јуначина

юнáчен *прид.* јуначки, смел, храбар

юнáчество *ср.* јунаштво, храброст

юнáшки *прид.* јуначки — **народни** ~ **песни** јуначки народни песни

юнéц *м.* јунец, млад бик

ю́ни *м.* јуни — **на пети** ~ на петти јуни — **през** ~ во текот на јуни

юни́ца *ж.* јуница, јуничка

ю́нкер *м.* 1) јункер; 2) *арх.* кадет, воен питомец

ю́ноша *м.* младич, момчак, младинец

ю́ношески *прид.* младински — **юношеска литература** младинска литература

ю́рвам се *н.* **ю́рна се** *с. повр.* јурнува, јурне, се втурнува, се втурне

юргáн *м.* јорган

юрганджи́я *м.* јорганџија

юргáнски *прид.* јоргански — ~ **чаршав** јоргански чаршав

юриди́чески *прид.* правен — ~ **науки** правни науки — **юридическо лице** правно лице — **юридическо действие** правен акт — ~ **факултет** правен факултет

юриди́чески *прил.* правнички — **казано по** ~ правнички речено

юрисконсýлт *м.* правен референт, правен советник

юри́ст *м.* **юри́стка** *ж.* правник, правничка; студент (студентка) по право

юс *м.* назив за старословенските назали — **голям** | **малък** ~ голема | мала носовка

ю́та *ж.* јута

ютия́ *ж.* пегла, утија — **електрическа** ~ електрична пегла

ючбунáрец *м.* јучбунарец (жител на Јучбунар — дел на Софија)

юшýр *м.* *ист.* десеток (данок во натура)

Я

я[1] *изв.* 1) ајде, де, ја, ај — ~ **вземи това** ајде земи го ова — ~ **ми кажи** де, кажи ми; 2) се разбира, уште како — **ще го чакаме** ~ ќе го чекаме уште како; 3) види ти — ~ **какво стана** види ти што стана

я[2] *зам.* (*акуз.* од **тя**) ја — **видях** ~ ја видов

я[3] *сврз.* или . . . или . . . ја . . . ја . . . — ~ **той,** ~ **аз** или тој . . . или јас, ја тој . . . ја јас

ябанджи́я *м. нар.* јабанец, јабанчија, туѓинец

я́блан *м. бот.* чинар

я́бълка *ж бот.* јаболко; ▱ **Адамова** ~ Адамово јаболко — ~ **на раздора** јаболко на раздорот

я́бълков *прид.* јаболков — ~ **сладкиш** слаткиш од јаболко

я́бълчен *прид.* јаболков — ~ **компот** компот од јаболко

ява́ш[1] *прид. разг.* јаваш — ~ **тютюн** јаваш (мек) тутун

ява́ш[2] *прил.* јаваш, бавно, полека — **много** ~ **работите** многу јаваш работите

я́вен *прид.* 1) јавен, отворен, нескриен; 2) очевиден — **явна грешка** очевидна грешка

я́вка *ж.* јавка

явле́ние *ср.* 1) појава; настан — **обикновено** | **всекидневно** ~ обична | секојдневна појава; 2) сцена, појава (дел од чин)

я́вор *м. бот.* јавор

я́воров *прид.* јаворов

явя́вам *н.* **явя́** *с.* јавува, јави; || — **се** *повр.* се јавува, се јави

я́гне *ср. нар.* јагне

я́гнешки *прид.* јагнешки (*в.* **а́гнешки**)

я́года *ж. бот.* јаготка, јагода — **горска** | **градинска** ~ шумска | градинска јагода

я́годов *прид.* јагодов — **ягодово сладко** слатко од јагоди

ягори́да *ж.* јагурида, зелено грозје

яд *м.* (*мн.* **ядове́**) јад, мака, бес — **извън себе си от** ~ вон себе од јад (бес) — **бера ядове** се секирам, се косам — ~ **ме е** криво ми е — **пукам се от** ~ пукам од мака

яда́ч *м.* **яда́чка** *ж.* јадач, јадачка, гладен човек

я́двам *н.* **я́дна** *с.* каснува, касне (малку јаде)

я́ден *прид.* гневен, јадосан

я́дене *ср.* 1) јадење — **какво има за** ~ **?** што има за јадење? — **обед от две яденета** ручек од две јадења; 2) ручање, хранење — **време е за** ~ време е за ручање

я́дец *м.* 1) јадец (коска); 2) *узв.* **ядец!** јадец!

яди́вен *прид.* што е за јадење

яди́во *ср.* јадење, храна

я́дка *ж.* јатка — **ядки от кайсии** јатки од кајсии — **агнешки ядки** јагнешки крезли — **орехови ядки** јатки од орев

ядови́т *прид.* јадовит, гневен

ядо́свам *н.* **ядо́сам** *с.* јадосува, јадоса; лути (некого), огорчува; || — **се** *повр.* се јадосува, се јадоса

ядро́ *ср.* јадро — **атомно** ~ атомско јадро

я́дрен *прид.* нуклеарен, што се однесува на јадро — **ядрено оръжие** нуклеарно | атомско оружје — **ядрена физика** ну-

клеарна физика — **ядрена война** нуклеарна | атомска војна — ~ **взрив** нуклеарен експлозив
яз *м*. јаз, вир; брана, бент
я́зва *ж*. *мед*. чир, рана (внатрешна) — **стомашна** ~ чир во стомакот
язви́телен *ӣрид*. зајадлив, злобен; саркастичен; остар, немилосрден — ~ **хумор** остар хумор — **язвителна забележка** зајадлива забелешка
язда́ч *м*. **язда́чка** *ж*. јавач, јавачка
яздя́ *н*. јава; *фиг*. угнетува
я́зовец *м*. *зоол*. јазовец
язови́р *м*. вештачко езеро (направено со изградба на брана) — **язовирите ще спасят страната от сушите** вештачките езера ќе ја спасат земјата од суша
яз ък *ӣрил*. *разг*. јазак, штета, жалосно, на жалост — ~ **за човека** јазак за човекот
яйцé *ср*. јајце — **варено** ~ варено јајце — **бъркани яйца** кајгана — **яйца на очи** јајца (пржени) на око
яйцекле́тка *ж*. *биол*. женска плодна ќелија, јајна ќелија
я́йчник *м*. јајник, женска полна жлезда
як *ӣрид*. јак, силен, издржлив, траен — **яки обуща** јаки | здрави чевли
яка́ *ж*. 1) јака — **колосана** ~ колосана јака — **кожена** ~ кожена јака; 2) *фиг*. јака (пената во чаша со пиво)
я́кав *ӣрид*. ~ **изговор** јакавски изговор (млѣко — мляко)
я́ке *ср*. виндјакна
яки́чка *ж*. *дем*. јакичка
якоби́нец *м*. јакобинец
я́кост *ж*. јачина, јакост, отпорност, издржливост
я́лов *ӣрид*. јалов — **ялова овца** јалова овца
я́ловица *ж*. 1) јаловица (овца, крава и сл.); 2) неротка
я́м *н*. 1) јаде — **какво ще ядем** што ќе јадеме — **това не се яде** тоа не се јаде; 2) *фиг*. троши, разнесува; 3) *фиг*. мачи, јаде некого; ◊ **ни лук ял, ни лук мирисал** ни лук јал, ни лук мирисал — ~ **бой** јадам ќотек — **той винаги ме яде** тој секогаш ме јаде
я́ма *ж*. јама, окоп, дупка — **помийна** ~ септичка јама — **вълча** ~ волчја дупка — **въздушна** ~ безвоздушен простор (во воздухот)
ямб *м*. јамб
ямурлу́к *м*. *нар*. гуња
яничáрин *м*. *ист*. јаничар
я́нки *м*. јенки (Американец)
януа́ри *м*. јануари — **на трети** ~ на трети јануари — **през** ~ во текот на јануари
януа́рски *ӣрид*. јануарски — ~ **студове** јануарски мразеви — **януарска изпитна сесия** јануарска испитна сесија
япо́нец *м*. **япо́нка** *ж*. Јапонец, Јапонка
япо́нски *ӣрид*. јапонски — ~ **стоки** јапонска стока — ~ **език** јапонски јазик — **японска роза** *боӣ*. јапонска ружа
я́ра *ж*. *дијал*. горештина, жега
я́ре *ср*. јаре
ярéм *м*. јарем; *фиг*. ропство
я́рина *ж*. јагнешка волна; волна од второто стрижење
ярма́ *ж*. јарма (сточна храна)
я́рост *ж*. јарост, бес, лутина
я́рък *ӣрид*. 1) сјаен, светол ;2) *фиг*. изразит

я́сен[1] *прид.* 1) ведар, без облаци — **ясно небе** ведро небо; 2) jасен, читлив, разбирлив — **ясна мисъл** jасна мисла

я́сен[2] *м. бот.* jасен

я́сли *мн.* 1) jасли; 2) детски jасли

я́сно *прил.* jасно — **кратко и ~** кратко и jасно — **всичко ми е ~** сè ми е jасно

ясновúдец *м.* jасновидец, пророк

яснота́ *ж.* jаснота, jаснотиjа

я́стие *ср.* jадење — **различни ястия** различни jадења

я́стреб *м. зоол.* jастреб

ят *м.* старословенската буква **jат** (ѣ)

ята́к *м.* jатак

я́хвам *н.* **я́хна** *с.* jавнува, jавне

яхнúя *ж.* jавниjа

яшма́к *м.* фереџе, jашмак

ПОВАЖНИ СКРАТЕНИЦИ ВО БУГАРСКИОТ ЈАЗИК

А

АПО — Агитаторско-пропагандистки отдел Оддел за агитација и пропаганда

АТЗ — Азотно-торов завод Фабрика за азотни ѓубриња

АПТ — Албанска партия на труда Албанска партија на трудот

Б

БАН — Българска академия на науките Бугарска академија на науките

ББИ — Български библиографски институт Бугарски библиографски институт

БВС — Български въздушни съобщения Бугарски воздушен сообраќај

БДЖ — Български държавни железници Бугарски државни железници

БДС — Български държавен стандарт бугарски државен стандард

БЗНС — Български земеделски народен съюз Бугарски земјоделски народен сојуз (*земјоделска партија*)

БИБ — Българска инвестициона банка Бугарска инвестициона банка

БКП — Българска комунистическа партия Бугарска комунистичка партија

БЛС — Български лекарски съюз Сојуз на бугарските лекари

БМФ — Български морски флот Бугарска морска флота

БНБ — Българска народна банка Бугарска народна банка

БРП(к) — *арх.* **Българска работническа партия** (комунисти) Бугарска работничка партија (комунисти)

БРФ — Български речен флот Бугарска речна флота

БСД — Българо-съветско дружество Бугарско-советско друштво

БСФС — Български съюз за физкултура и спорт Бугарски сојуз за фискултура и спорт

БТА — Българска телеграфна агенция Бугарска телеграфска агенција

БТС — Български туристически съюз Бугарски туристички сојуз

БЧК — Български Червен кръст Бугарски Црвен крст